

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries
and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-
ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

تذکرہ شعرا

تذکرہ گلشن نیجار - شعرا کے نامی گرامی متقدمین
کا تذکرہ ہے مولفہ نواب محمد مصطفیٰ خان دہلوی شیعہ
قند پارسی مجموعہ منتخبات یا من اشعار از مولفہ
عبدتغور خان نسلخ۔

خزانہ ناصحہ - شعرا کے متقدمین کا تذکرہ ہے مخجون
نے بصلہ سخن عطا حاصل کی ہے مدونہ حضرت مولوی
میر غلام علی آزاد بلگرامی۔

جواہر العجائب - ذکر زمان شاعر کا ہے مصنف
اسکا فخری بن ہرودی مشہور استاد ہے عمیر بن ہمایوں
شاہ ایران کے یہ تذکرہ تالیف کر کے مقام سندھ
محمود اکبر شاہ بادشاہ کے بطور ارخان تذکرہ کیا

قصص نظم درسی وغیرہ

خسر و نام - یعنی مثنوی خسرو گل بہت نادر مثنوی
ہے گویند ہر ایک فساد شاہان ہے مگر باطن حقیقت روح
وجان کا اعلان ہے از جلوہ طبع عرفان پسند حضرت
فرید الدین عطار۔

مثنوی مخزن اسرار - مصنف مولانا نظامی گنجوی
مثنوی لیلی مجنون - مصنف
مثنوی شیرین خسرو
مثنوی ہفت پیکر

سکندر نامہ بری کلان - مشہور درسی کتاب
قصہ ملک گیری سکندر و دارا مصنف مولانا نظامی گنجوی
سکندر نامہ مکرری
شرح سکندر نامہ بری ہوسوم نقیب الشرح

مشہور بشرح علماء کلاکت بہت نادر شرح ہے جو بموجب
حکم صاحبان کونسل کلاکت شروح کثیرہ سے باتفاق لکھا
ارباب علم مرتب ہوئی تالیف مولوی بدر علی عظیم آبادی
و مولوی سید حسین علی جوہروری۔

ایضاً - مصنفہ محمد نصیر الدین شاہ امیر سلطان ضیاء
ایضاً - مشہور بشرح گوی ویا پنجابین بہت باریک
ہے مصنفہ محمد گوی۔

مثنوی تحفۃ الاحرار - مصنفہ عبدالرحمن جامی
مثنوی یوسف زلیخا - مصنفہ عبدالرحمن جامی
دری کتاب ہے۔

ایضاً - مصرعہ نیر شیل

ایضاً - مع ثیل

شرح یوسف زلیخا جامی - مصنفہ مولوی
محمد شاہ۔

مثنوی یوسف زلیخا ناطم ہرودی
بجواب یوسف زلیخا جامی۔

مثنوی یوسف زلیخا فردوسی چوہدر
مثنوی لیلی مجنون - ملا ہاتھی۔
مثنوی لیلی مجنون - خسرو۔
مثنوی ہشت بہشت خسرو مخنی۔

مثنوی تحفۃ الراقین - بخشی بری عمدہ مثنوی
ہے فصاحت و بلاغت سے بھری ہے مصنفہ حضرت افضل اللہ
حاکانی شردانی۔

طغر نامہ ملا ہاتھی - میں بادشاہ تبرک کی قزاقانہ لکیر کا

دیوان صاحب کامل - از مرزا محمد علی صاحب تبریزی	سری واستویہ بکیرے -
ایضاً - انتخاب دیوان -	دیوان ناصر علی - شاعر نامور کا کلام -
دیوان حافظ معشی خوشخط از انکشاف طبع روشن	جوہر معظم یعنی دیوان مرزا گل محمد کرانی اہل زبان اور
صاحب باطن قطب بلسان انبیب حضرت خواجہ شمس الدین	اسکے ساتھ منشی جوہر سنگ کا کلام ہے جو تلامذہ مرزا صاحب
حافظ شیرازی -	دیوان کشفی - از جاوید خیال بلند مولوی شاہ سلامت اللہ
ایضاً - مطبوعہ جدید بہت خوشخط -	دیوان ہلالی - کلام اہل زبان -
شرح دیوان حافظ - باطل سانی و مصطلحات	خیال بخود می دیوان منشی ستیل سنگ بنارس بنیو تخلص
صوفیہ از تصنیفات مولوی سید محمد صادق علی انبیب طبع	دیوان قاسم کلام مرکرہ شعراے نامی زمانہ
دیوان شمس تبریز - مشہور کلام از قدس علی	ملا قاسم دیوانہ -
مادر زاد محمد بن ملک واد معروف شمس تبریز -	دیوان نوید می فارسی غزلیات عیند یاد آوری
دیوان حضرت خواجہ قطب الدین ختیار کاکی	ہندیان -
کلام پر تاثیر -	رباعیات عمر خیام - معشی بہ رباعیات نثر داوین
دیوان حضرت احمد جام زندہ پیل سرخیل عارفان	اور استادوں کے کلام کے اعلیٰ درجے کا سندی ہیں
دیوان خواجہ معین الدین چشتی - دیوان ناباب	اختراع جدید - صنائع شعری ہیں تاد کلام ہے -
محض عنایت انبزی سے اس مطبع کو ملا تبر کا طبع ہوا	از جلوہ زور طبعی رائے کشن کمار رئیس شائع مراد آباد -
دیوان حضرت غوث الاعظم پیر دستگیر شیخ	قصائد مدحیہ نظام - نواب نظام الدولہ محمد
محمد الدین عبدالقادر گیلانی قدس سرہ -	مردان علیخان -
دیوان مخفی - استاد اہل زبان کا کلام ہے از جلوہ	قصائد ہفتخوان - مصنف مولوی عبدالاحد -
طبع مخفی رشتی اور جو ناواقف کلام ربیب النساء کہتے ہیں وہ	قصائد پر فوائد - مصنف منشی نصیر لان بہت تخلص
تادرت ہو تذکرہ سے ظاہر ہے -	قصائد عرفی معشی - مصنف مولانا جمال الدین عرفی
دیوان غنی - درسی دیوان مصنف ملا محمد طاہر عرفی	شیرازی -
کشمیری -	قصائد بدر چاچ - معشی مع فرہنگ مصطلحات
دیوان مصتاب - از سخنور نازک فکر منشی مصتاب بک	ساتی نامہ منظوری - معشی -
سری واستویہ رئیس کثرہ -	قرآن السعدین - معشی مصنف امیر خسرو
دیوان موزون - از خوش فکری عالیجناب بدر بخش	دہلوی -

متوطن ملی ساکنین مقام ہائے محلیہ نیپالی کھیرہ در مطبع فیض منیع مجمع کا ملان دی شعور
منشی نو لکشور مقام لکھنؤ ماہ جنوری ۱۳۴۲ مطابق ماہ محرم الحرام ۱۳۴۱ ہجری
بکمال حسن زیور الطبع پوشیدہ جلوہ نما عالم گردید

قطعہ تاریخ کلیات انوری زبان فارسی

از تاریخ طبع فکر بلند و تلاش آسمان پیوند منشی کنور لاڈلی پرشاد صاحب بخلص قدر

منشی عصر و ناسے دوران	امام اوشتر جو خور بھبان
مرجع خلق و منبع اخلاق	ذات اوفیض بخش و فیض سان
چون کلام مصنفان کردہ است	طبع در مطبع خودش بھبان
انوری شاعر زمان بودہ است	کلیاتش نمود طبع از ان
عسیر گر گویش زیباست	کہ شدہ زندہ روح استادان
قدر تاریخ ہم شہید از غیب	تازہ شد روح انوری زمان

۱۲۹۶ھ

قطعہ تاریخ طبع از انور زبان اردو

قدردان رتبہ شناس و آسمان برتری	زیر فرمان خبکہ بین خورشید و ماہ و شتری
ابرنیسان کو نہیں نسبت ہر اس فیاض سے	وہ تو بر سے برس میں بیان رو گو گہ گسری
ہم نے تو اس محمدین ایسا نہ کیا نہ سنا	جیسی سنے مطبع نامی کو بخشی برتری
راے انور کی فقط یہ روشنی مطبع میں ہے	خوشنما چھا پا ہر کیا کلیات انوری
قدر نے ہاتھ سوجب تاریخ کا ایا کیا	از سر انور کما کیا خوش کلام انوری

۱۲۹۶ھ

طبع از ادشاعر بے نظیر منشی شرف علی صاحب اشرف

کیا ہی دیوان انوری چھا پا	بر مہکٹی اور شان اس فن کی
اشرف نکستہ سنج یہ تاریخ	کر رقم شیخ فکر روشن کی

۱۲۹۶ھ

سیر می برد روزی بر در درسته سته بود دید که مردی محنتم بالباغی خره واپ غلام میگردید
 که این کیست گفتند از شعری سلطان شجرت گفت سبحان الله پایه علم بین بلندی و بین
 سفوک بعد ازین من نیز خود را بشاعری مشهور خواهم ستایان شب بنام سلطان شجرت قصیده گفت علی
 آنرا بنظر سلطان گذرانید چند ابیات از آن قصیده نیت (ابیات) گردان دست بحر و کان باشد
 دل و دست خداگان باشد شاه شجر که کمترین خدمش بود همان شاد نشان باشد چون سلطان رغبت
 سخن شناسی بود عام و اگر آنم شنید و ملازم کتاب خود ستادی همراه بود و در علم نجوم سرآمد روزگار خود بود
 و فرید کاتب شاگرد انوری ست خوش گوی و لطیف طبع بود گویند که از خاک خاوران چهار بزرگ مثل
 خاسته اند که نجم ایشان نبوده چنانکه گفته اند (ابیات) تا بهر محبت گردان شده ز خاک خاوران
 تا شبانگاه آمدش چار آفتاب وری و خواجه چون بوعلی شادان زیر نامدار به شاعری غایب و مشهور
 خراسان انور که صوفی صانع سلطان بخت بود سعیده عالمی چون سعد مهنه زهر شربری به ذکر
 مذکور به بالا مرقوم است که انوری در سال نصد و چهل هفت فوت کرده و این غلط مینماید زیرا که مشهور
 است که انوری تا قرآن کردن هفت سیاره که در سه پانصد و شصت و دو روز زمان طغرل شاه
 سلجوقی واقع شده زنده بود و بمبالغه تمام گفت که روز قرآن همه سیاره بادی صعب بود و زنده
 چنانکه اشجار قدیم و بناهای مستحکم را از بنج برکنند اما چون این واقعه بوقوع نیامد سلطان با انوری
 خطا و عتاب عظیم نمود و انوری از اینجا که نخته بر بنج رفت باقی عمر را اینجا بسر برد و بعضی سالها قلم
 ست که انوری خضر از خدمت سلطان خضر از نمود و با یکجای عزت شکسته و قبر وی در بنج و جنب مرقد
 شیخ احمد خضریه واقع است و تاریخ فوت او را بمیشل یافته اند که عددش پانصد و نود و دو میشود
 باجماع چنین کتابی لطیف از تصانیف چنین شاعر ظریف منقول از مطبوعه مطبع تبریز و نیز
 از نسخه قلمی مملوکه مجمع فضل و کمال منشی برج مبین لال خلف بابو بهاری لال قلم کشی خجاولی است

خانم الطبع

الله الحمد والممنه که درین زمان بهجت اقتران کتاب نادر انتخاب گلدسته گلزار معانی
 گنجینه اسرار پنهانی نسخه شعر حلال مرقع تمثیل خیال صفو اعراس مضامین غار و صحرایین
 اشعار مطرا شادان انوار خوش کلامی از پردهای الفاظش با صد غنچ و دلال و جلوه گر
 مستملی به قصائد انوری مع کلیات دیوان و مسفرقات از کرشمه خیال انور و فکر
 آسمان گذر علامه عصر و شهره آفاق محسوس و شیو از زبانان عجم و عراق مقنن قوانین خندانی
 مروج احکام نکته رانی ناطق با کمال شاعر عدیم المثال و آلا اندیشه بلند نظر نگین بیان
 معنی پر و رتازگی بخش مضامین نو و کمن نبض شناس سخن شیرین و فصاحت بلیبل پستان
 بلاغت سقراط وقت بقراط زمان فلاطون جالینوس زمان شهنشاه اقلیم خنور
 حکیم اوحمدالدین تخلص انوری که یکی از رسل ثلاثه قلم و سخن بوده قبول غریبه
 میگوید در شعر سه تن پیروز اند و قول است که جلگی برانند و فردوسی و انوری و سعدی
 هر چند که لابی بعدی و بزمان سلطان بنجر سلجوقی شهره آفاق گشته و مرتبه شاعری
 بکمال رسانیده چنانچه در تذکره دولت شاهیه مسطور است که اوصاف سخنوری و فضیلت
 انوری اظهر من الشمس است از شعر اکم کسی در دانشمندی و انواع فضائل نهتای او
 بود اصل او از ولایت ابیورد است از دیهی که او را بدینگونه در جنب منته از توابع
 خراسان و آن صحرا را دشت خاوران میگویند و از نیست که انوری در اول حال
 خاوران تخلص میکرد استاد او عماره التماس نموده که انوری تخلص کند و غفور
 شباب در مدرسه منصوریه طوس تحصیل علوم مشغول میبود در عین فلاکت و افلاس

یکدیگر را چو آسگه دادند +
 این یکی را طرب جبهه چو یزید
 عجب خوشم و ساقی و جلاو
 آخر الامر چون بدار قصه +
 بود بر در و کیلکی مجهول +
 یا بقولے چو حاکم گنجه +
 و خستری هست و عوی و اید
 گفت ننه ننه و لیک او یار است
 گفت یکدم ز پائے نبش نیند
 چون نشستند هر دو بر سر و پای
 قاصد ان بحجاب بردارد
 مجلسی بود آن و کیل و کس
 آن یکی ایستاده بر دو قدم
 نزد قاضی مطنالم ساکن
 یکی از پس نشسته آهسته
 بیک دختر چونیک درنگرست
 این سخن چون بگوشت قاضی شد
 گفت کی زنگ مرد سبحان
 همه از قاضیان مشارالیه

عهد کردند و راز بکشتاوند
 و آن دو زن بانشاط غرگوز
 زان عجب تر چو شادے قواد
 آمدند آن دو مشه طبان ز قفا
 چون و کیلان قاضی مغرول
 حجتی چند گفت و در خج
 بهیچکس را بحکم می آرید
 بر قاضی قضاات ناکار است
 تا به بینم در این دیش بیند
 اندرون شد و کیل و گفت در آ
 در شدن آو لا و خدمت کرد
 این و آن بود از خلایق و بس
 دین و دویک بر نهاده لنگ بهم
 هر دو در بالش قضا لیکن
 یکی آشفته پیشین نشسته
 گفت از ان هر دو خواجه قاضی است
 گفتی از خشم بهوش قاضی شد
 آنچه لعنه اید از خوشی جازا
 آن و گریه راست عنده الیه

تمت بالخبر

هر دم بر دل از تو تازه خمیست
 تو غریبی و فرجه بار یک است
 گرد رافتی و خود خدا را کن
 چکنی عرصه نه خوش نه تره
 خود گرفتیم چنین که نشنید
 ساعتی گرد او برآمده گیر
 پیش ازین درد سر نیفزایم
 در بندمت رسیده نتوانم
 خدمت من بجمعه خایه
 نامه بنوشت و پس بقاصد داد
 قاصدش چون به نیم راه رسید
 کرد و آهنگ قاضی گیرنگ
 نامه بایر ارگونه نیسان
 نامه در دست و پا پهاخته
 قاصد دختر از طریق خسرو
 نامه زو بست و سرش بدید
 زندگانی خزره قاصد
 شرح و بسطی چنانکه آتش آب
 هر دو قاصد ز روی نسب کار

زانکه ما بین این و آن نیست
 ره نشیب است و همیشه تاریکیت
 مان و مان بر مقام راسی کن
 ساحتش کو بهسار و غار و دره
 کوه و داموشش فی المثل دید
 کند که از جهان برآمده گیر
 کت بسر بر اثر می پایم
 بجواب بزرگ گرداغم
 برسان بر طریق همسایه
 بستد و قاصدش برفت جواب
 از قضا پیک دخترش را دید
 بر او چنانکه تیر خدنگ
 طی او همچو کبیر دور و دراز
 جان بران کار در میان بسته
 حیل ساخت بر بدیهه خود
 بعد تحمید حق تعالی دید
 باو چندانکه او شود راضی
 کرده زانگونه افتتاح خطاب
 که ز یک جوش داشتند دو پای

بر سیمین بجای نار درو
 عارض لاله رنگ بر گل او
 سیب اورا که هست غنیمت
 جمله اطراف او بفتحه وجد
 سر انگشت بسته فندقی او
 همه در مرغزار تازه و تر
 کرده او آن مزاج جانزاقوت
 آب اندک در دلیس کن خوش
 هر چه باید زرتیش همه هست
 کنج نقصان همی ز بس درو
 سزدار راستی همی خواست
 لیکن اندر جوار او غار نیست
 چاه ماروت را قرین گشته
 تاثر یابند روه کرده مرے
 سرد سیرش نبات نارسته
 کرم دشوار از بخار کنده چو کور
 ابر او از بخار مانے نه
 برف او از تیز نگد از د
 کنش ار چو لقمه خاست

جمله پر بار و شاخ بار برو
 طره مشکبوی سنبل او
 ماه رخسار رنگ داد و شب
 نو بهار شن برق دیده ندرعد
 هیچ دی ناشکسته رونق او
 چشمه او چو چشمه کوثر
 عرقی در گرفت دریا قوت
 گرم و سوزان ز طبع چون آتش
 گوئی راست کرده اند بدست
 اینکه ما به ندید کس درو
 اینچنین چشمه را چنان ما
 وان نهان در میان کمسار است
 هست لوط از ولعین گشته
 غور غارش نموده کاه برے
 دست از وکل جانور شسته
 منفذ او چو سر گرفت تنور
 باشدش رعد و روشنائی نه
 کا فتابش چو سایه میسازد
 غم نمیتوان شدن که هم داست

<p>تشریح و بسطش که نیک شیرین بود بعد مدح و ثنای او این بود</p>	
<p>زندگانی خسر زه قاسم قوتش بر جماع پائینده باری اربوبه بر سرش ندهی ای سوئی حجه حرم نازان بس نشیند بجلوس باد شاد و خرم نشاط من کرده عربده کرده عذر خواه شده ای همه سرکشی و جباری تا رهبت راز دیده آب زخم چون در آئے به بنده خانه خوش آستان خاک پای تو خوبان ویحک ای فرید بهای خدا پیش تو جان و هم زندان مرد در سرازیری رسیدن تو نظم و ترتیب کرده ام راغی ز گس چشم و یاسمینش خدا سمنش راز زلف مرز نکوش</p>	<p>باد چنند انکه او شود راغی قدرتش تا ابد فزاینده گوشش تا پای بر سرش ندهی خایگان در رکاب او نازان پرده دارے بنجایگان داده باده چنند خورد و وسته کرده تی کفن آن سوئے بارگاه شده که سر بنده خایه میدارے مرد را سر بسد گلاب زخم قاضی اندر تقار تو در پیش بر زبان صریح در کوبان مرجا مرجا درای درای خود خداست و بدو چندان مرد ای همه کام بنده دیدن تو هر درے زوگشاده در باغ از غواشش ز چهره سوزانند نسترنهاش در حوالی گوشش</p>

<p>جامه بر جرش از بزرگی تنگ همه در قلعه کاشاده بجنگ رفتن آبا از و بد رنگ برجد برفراز همچو پلنگ</p>	<p>پوست بر پشت اوز سختی چاک هم رفته منها به بسته بصلح جستن بادا در و بشتاب درود در نشیب چون ماه</p>
وله	
<p>کای موافق رفیق زیبا جفت در تو یابے مرا فیضی کن برزد از آتش جگر دم سرد لیک التان فی الرفیق درست تا خدا خود کرا کند روزے که چوئے زمار من بدرود چون من اهل آن تواند بود یا نماید جمال در خوابم آه ازین بخت شوم و طالع شوم که محبدر کنم بیوسه زمین خاک اودرا چو مشک میبویم بدوانگشت سرهمینخارید زاشته از بهر کسش بدرید نامه نظم داد و نیک شگفت</p>	<p>زن عم زاد دخترش را گفت که مرا گرد آن تست ز بن دخترش مستحق ز حسرت دور گفت جانم فدای خدمت تست زین سپس ما وزرد و لسوز یارب این بخت سوی من نگرد همچنین دولت که روی نمود گر از ان گیر بهره یا بم نبود مستحق بجز محروم کی بود در سر اناصر دین صحن اودرا ز اشک میبشویم این همیگفت و اشک میبارید چون بدان پاره طافتش سپید آخر الامر قاصدے گرفت</p>

چون سر از پشت خایه بردارد	کافر کے کشتہ را بپیشارد
شب بزمالی از برون آید	ز ابد مرده را فرو کاید
از پی کا و جان تواند داد	هر کرا جان بود تواند کاد
شد بجان الفیه غلام اورا	نخورد شلفیه تمام اورا
شکل او چون مناره محسوس	مفتی مشکلات است لوط
سر بر آورده، همچو تعبانیست	راستی را شگرت حمد است
خلق نتوان زدن بد و آرسے	که چنوکم بود شتر بارے
نیست چون نخت بخردان لبش	بختہ شد نان قاضی از آبش
تانه بینی زویر در نیسنگ	سر او کرده پائے قاضی لنگ
کودکے را که خشک بسپوزد	کونش تا روز حشرے سوزد
کودکانی که درس باز دہند	چون ز آورد و برد او برہند
قاضی بینی از غم آسوده	سر حمدان بکہ بیالودہ
بسفالے از دفرورند	پس چو ز نار بر میان بند
فستق او ہزار زن باشد	گر بسنجی ہزار من باشد
خبر او بمرو بجان شد	تجہگان را بلہ بجان شد
سوختہ یک بیک ز در درخت	در نہاوند و در ہوا عسرت

ولہ

جذا کیر قاضی کیرنگ	کہ ندارد ز سنگ خار و تنگ
عرق اندر مسام او شدہ باد	منی اندر عروق او شدہ تنگ

<p>تو ای سیف رنگ اجل چون نگیر بدین تیزی دروشنائی گوهر نه در دست تقدیر ملکی بگیر ترا ذوالفقار عیسی خود گرفت حقوقی که در گردنت هست و آ بدین مایه داد و ستد بعد ماه</p>	<p>که الحق با انصاف در خورد آ ترا در کجایم خورد زندگانی نه در حرب ایام خونی بران گران قلت با گران قلت با بگوشت دلش چون فرو می خوان چه تا خیر سر دست چون میخوان</p>
<p>چرا قدر مردم نداری و لیکن تو مردم نه قدر مردم چه دانی</p>	
<p>جذاکیر قافه کوزنگ رگ او همچو شاخ آهوسخت سر او پشت پای او سوده آسمان کیر گاوغشته برو راست گوئی که صخره سماست بر لبش کف چو بیخ محلو جست پیل اگر هیچ زخم او بیند شیرازان تب گرفته در میشه الفیه در حیم از و راضی است چو دبدباد شهوتی جانش چون بشن جرم او بچینا ند</p>	<p>آنکه دارد ز سنگ خاراننگ بخشش از محکمی چو بیخ دخت خایه از بار او بفرسوده کیر خر عبده نوشته برو چون بر آرد سرود باشد راست گوئی اراکین عاج بن عوج است مرگ را بر حیات بگزیند که ز مختش دارد اندیشه مه ز قاضیست هر که از قاضیست بر سپوز سر از گریبانش راست خرطوم فیل را ماند</p>

زجنس مردمان شمار خود را بهر باید چه رو باهی چه شیر ز حرص غالب از خشم بارگ ز اسب تخت قورش کم نیاید چه رشک آید از ان چیزم که گردون ازین داعی بماند یاد ریغی	گرت یزدان زری داد دست و زور خرد باید چه قار و سنی چه عور بهمین دارند هر مارے و مورے نه من همچون توام کرے و کورے اگر پیش آیدت تلخ و شور وزان دودے بر آید از تیز
--	---

چو بر تخت جہادے بر جہادے
چو بر اسبے سترے بر سترے

بیشی ز بهر طلب نه از مال مان تا بخیال بد چو دوزان افزون نکتے برا پنجه یا بے مشغول مشوبہ تن نه زمینے گر جانت بعلم در ترقیت ور نه چو بر مرکب حاصل مردے دانی چه قیاس راست بشنو زین سوے اجل به بین که چو گویند که حصیت حاصل تو گویم خطکی و بیت کے چن خطی نه چنین چن آنکه آمد	اکنون باری که میستوانے در حال حیات ایجنه سانی قانع نشوے بد انچه دانے قانع منشین ز جان که آنے آنکه تو و ملک جادو دانے هرگز نرسے بزند گانے بر خود چه کتاب عشوه خوانے ز انسوے اجل چنان بمانے ای بیجا صل ز زند گانے از نعمتہاے این جانے شعرے نه چنین چنانکه دلانے
--	---

توئے مرد کے خزانہ کردنی	
<p>تو گوی عنکبوتی برکس گامی تنید نگس گوی بر اطراف کدوی خشک رید در قیای بجائی کون کنون فشن بدست با صلاح صالحی و آفتاب و صبح ایک نصیحت گوش از بنده قاضی تاج</p>	<p>زعیم حرہ راریشیت برگرد و بر چنگ سری دار و کل و ہر جا موئی ریشیم بجائی ناف چون اول زمانہ سہ تیز آنکہ سایہ اشکس ندید از غایت صلح گرچہ رائی ہوشیارت ناصح احوال</p>
<p>ہر کہ بردر گاہ و نذر مجلس تست از خدم در صلاح کار تست الاصلاح صالح</p>	
<p>ترا از کجا در خورد زندگانے نہ در حرب ایام خوبے براسے گران قلببے گران قوطبانے بگوش دولت چون فرومی نخواستے چہ تاخیر سر دست چون میتوانے تو مردم نہ قدر مردم چہ دانے</p>	<p>بدین تیزی دروشنائی گو ہر نہ بردست تقدیر ملکہ بگیرے تراذ و الفقار علی خود گرفتہ حقوتے کہ در گردنت بستہ و بدین مایہ داد و ستد بعد مابے چرا قدر مردم ندانے ولیکن</p>
<p>خرابی عالم ز تو نیست پیدا مبادا کہ اندر جهان دیرمانے</p>	
<p>چیت معنیش کا فر جانے راستی خواجہ با ایضانے بلکن اندیشہ درین شانے</p>	<p>کافی آن یاش را و کافش و جیم نیک واقف شدی غلام توام نیک دانی کہ او خود آخر کیست</p>

<p>چکویم تا بدین غایت ہے بود ز روی شرم با کس ہم نگفت مرا ز بار خو لعنت برا و باد تو دہ تا بہنت آن از تو دارم</p>	<p>بدین اندازہ ہر سالش زیارت کہ ہیرم داد آیا رب فلا نے چہ خواہم کہ جانی چہ نہ کہ در چہمت کم از کا بہیت کا</p>
<p>در لغت نماید آخر حاجت من بگہ بگہ بنا خوش قلمبانی</p>	
<p>ریس امین را چو بینے بگوئی مکن پوستان باز گونہ مکن نباید طباطبائی زدن بردارش بمردی کہ خامے ہے آیدم تو کہ چہ کمان شکر نے دلے بدندان افسوس مے بہیت قوی میسہ ہی دوستان بدو نگیرد گریبان تو ہیچ بند گر فتم کہ در شعر واقف نہ ندانے کہ گردیدے گویت علی القطع ناچار وہی ہیچ شک بگوید در آخر باین قافیت</p>	<p>کہ گرد فصولے بسی مے تی کہ در پوستان خودم فاسکی بدیدم وزان سخن میزنے ازین مرد زیرانہ مرد سنے بانگشت ہجوم رسے بشکنے کہ دست جفا کردنم افگنے بہ بین تا تو خود را چہ بد دشمنے کہ با ختم در طے پیرا سنے کہ تو مردیک حرفت دیکھنے چو روحانے و صابر و سوزنے تو کر درانے و کر کردنے کہ آخر بگو چہ ازین غزلے</p>
<p>بنا گفتنی در کشیدے مرا</p>	

<p>دلی کر دست اکون چون جان مراعاتی که کردی هر خزان که گشت از بس که گفتم داستان چنان عیش و ده رشوت شنان بقدر حاجتم دادی ز ما بر در پیش خواهی هر زمان درین یکچند که میکند جان گهی دادی بیا تو تک نشانی همیخواهد شکستن نزد بانی که از بانی بدزدم ناودانی براتی دیدم برتر کمان ازین سگرین چند گویا که مان بکون بگرفته چون باد آشیانی کمان ز نشنا خورده مان ازین مفلوک لک بید و دمان نه اندر هیچ شهرش آشیانی نگشتی گردا و زان پس کمان بدید قوت تن را استخوان ببازار درون پیش دکان</p>	<p>خداوند اصفی الدین محمد بعلی سمیع تو دایم رسید حدیث بنیم و آن گفتگو مان هر شهر که بود اندر حراسان زهر چه آن سوختندی اندران شهر بر غبت گفتی از هر روز خولع چنانکه آمد بچنگ مرگ آخر گهی کردی به هر روزک پیام یکی گفتی که اینک خواهی امر و گر گفتی دران تدبیر است پس از یک هفته از امر و زودا یکی زین سگ پرستی خوشوار بگردن در فلک زنده مان بیکسالان خوش نادیده آبل ازین مفلوک زین دود کند نه اندر هیچ شهرش آشنانی چو گشتی تا پدید از چشم مردم بستی دفع سگ را نیم خسته بناکه دیدم روزیش مرده</p>
--	---

<p>بر جهان خوابگی بمیرا نے نسک دیک خوابگی جود است ہمچو خرچک و خار پستی تو خواجه را کہ پیش حبش سنخاش باز اگر تو فقہ خوری بمشل از تو یک قطرہ خون اگر بچکد خواجه ہستہ چرانیا موزے اسی کویت کلاہ کبریا قوت دستار ہزار کبر کہ بودت وانگہ بفسون و کوس بہن گفتم کہ تو ہمچو کبر سر سختی القضہ سہ ہفتہ ہمچو خانہ تا دینہ باخت یار چون کس گفتی کہ بباش تابیارند موبت ہمہ تیغ زد چہ کس سو من دانستم تو کندہ گون را چون کبر جری بالیستادم</p>	<p>ہنرت چہ و نسبت تو بکے نہ بخیلی و خشم و بی شکے صد نے ناید از تو بی فنکے موج دریا ہمیکند ریزکے چو باب کوزہ فقہ بکے دور از اینجا اگر زہم بخیکے خوابگی کردن از شہاب زکے ولہ پیوستہ کلاہ کبر بادے در کندہ کس زبت نہادے چون کوئی در طعن بر کشادے گفتا شدہ ام چو کس نژادے بر در زدیم باد و ستادے بر برگذر بلافتادے گفتم کہ بقات باد و شادے تا یکد و دروغ خوش برادے کز عشوہ چو تیز جملہ بادے تا تو لب سخن در ایستادے</p>
---	---

تا ہو کہ چو خانہ نرم گردے

خود نیز بنجانہ باز دادے

مستطعم گرد و ز ملک موصل و حصن ہر است	استحان را این بستی عرصہ آن دور حجے
مجلسش را میوه کشتن باشد جمال و صلے	مطبختش را و یک شورند پدائپر مطبخی
شادمان ز می ایقدر قدرت خداوندی	جای مقبولی فلک اگر کنون با او جمنی
از متانت جبل اقبالش شعر الوفرج	وز غدوبت مشرب عیش و عظم و عجمی
گویند کہ چیست حاصل تو	ولہ اسی بیجا حاصل ز زندگانے
گویم خطکے و بیت کے چند	از دولتهاے این جہانے
خطی نہ چنین چنانکہ آید	بیتی نہ چنین چنانکہ دانے
سحر گاہے بنزد خواجہ رستم	ولہ کہ بفزاید مرا جاہے و مالے
بدست خواجہ در زہ بدرہ پیچم	کز ان بر بدرہ بود اورا ملالے
در آہ مرغ کی و انکہ بمنقار	رہ بود از فرق ہر بدرے ہلالے
جانی دگر گفت لطفی کن آخر	ولہ دلت سیر ناید ز چندین سفینے
جان گفت کز من لطافت نیاید	سید فقیہی سدید فقہینے
خداوند اہمید انم کہ چیزی در دست	ولہ اگر دیرم دہی چیزی و زندہی تو نعت
ولیکن کسی گوید چہ دانست رواں	ولہ کہ گویم عشوہ اول روز و آخر روز و کور
با چرخ ہمیشہ ہمعنان راندی	بر ماہ عیار مرکب افشا ندے
آدم پر نیست وزو محرم نیست	زانست کہ تو برادر م خواندے
اسی سراز کبر بر فلک بردہ	ولہ گشتہ گردان ز انجم فسلکے
بعقابے رسیدہ از کسے	بسماء کے رسیدہ از کسکے
بس بس کنون کہ پیش ازین بس	حاشش شد کہ دیور اسلکے

<p>عادت کن از جهان سه خصلت را زیرا که رستگار بدان گردد با هیچکس نگشت خرد همسره در هیچ دین و کیش کسی نشیند</p>	<p>ای خواجه وقت هستی و هشتا امید رستگاری اگر داری کان هر سه را نکرده خریداری هرگز این سه مرتبه بیزاری</p>
<p>دانی که چسبست آن بشو از من را دی و راستی کم آزاری</p>	
<p>صفه را نقش تو می بستند قاشق ز استاد می نیمه را کرد همچون آینه ای برادر خویش ترا صفه دان همچنان</p>	<p>بشو این معنی کن خوشتر حدیثی اوستادی نیمه را کرد نقش مالو هم بسبق نیک عالم به بنیاد تو</p>
<p>باری از آن نیمه پر نقش نتوانی شد جهد آن کن تا مگر آن نیمه دیگر شو</p>	
<p>هر که سعی بد کند در حق خلق زانکه فرمود است این در بر بنی دی ز من پرسید معرّفی معرفت گفت گیتی را سه دریا داد گیتی آفرین آن بترند و آن بوصل و آن دیگر در بر گفتم او را خاشه بد این است و شرط این میان صوفیان شد که هنگام خطا زانکه اندر خدمت این صبر و صاف جفا</p>	<p>همچو سعی خویش تن ببند خرد کنیس لایق آن آلا ما سعب از شما پوشیده چون دارم غریب هر یکی زیشان محیط از غایت برتر کیست بهتر زین عالی موج دریا سنج لاله برگز کی کند رنج و سوسن نا شیخ بد بد را نمی خواند سلیمان مدحتی گوئی که حکمش طاعت از فر</p>

<p>گوید طبیب بہتری امروز غم مخور غم این غمست بس کہ ز من فی شوق</p>	<p>اینک برفت علت و آغاز شد بجا در بزم صدر کا در رسم شنشہ</p>
<p>آن جنت نعیم اگر در جہان بود مسکن ظہور جنت و ما و افلاک ہی</p>	
<p>چار کس یابی کہ در ہجو من اند قاضی طوس و سدید بیہقہ تو ہی گوشہ کہ پنجم شان شو تو خم خامے و من چون سنگ صلی رنج بتو کردہ بہت طبعم در ہجاست</p>	<p>گر بجوئی از ثریا تا ثرے تا جاک غم زاد و کافی ہرے احتیاطی کن درین بیع و شرے در نگہ حد بہت این یا افرے گفتمت گر بر بخیزے از غرے</p>
<p>طبع آن ہر چار آروغ گفت امی دریغ کردہ باز گیرے</p>	
<p>بیشی ز بہر طلب نہ از مال ہاں تا بخیال بد چو دونان افزون نکنی برا سچہ وارے مشغول مشو بہن نہ آنے ور نہ چو برگ جہل مردے دانی چہ قیاس راست بشنو</p>	<p>اکنون بارے چو میتوانے در حال حیات این جہانے قانع نشوی بد اسچہ دانے فارغ منشین نہ جان نہ آنے ہرگز نہ سے بزند گانے بر خود چہ کتاب عشوہ خوانے</p>
<p>ز مینوے اجل بہ بین کہ چوئے ز انسوے اجل چنان بہانے</p>	

خوار صحبت مباش تا باشی قصه کوتاه شد آن کنم همه عمر که اگر بر کفم نه پس ازین گر کنم خیره ار نه خود سوزم اینکه گفتم و سه گفتمند	صاحب صد هزار صاحب رسد چونکه توفیق دادم ایزد رسد از ندامت رخم نگیرد خوسد گفته اند آخر الدوا اسلک غضب و شهوت ان سلول دایک
---	---

عهد بر کیت این دعا ویرا
همتم گفت قد صنت علی

مراد دستی گفت کاخر کجائے مرگفت چون بارگیری نخواه به بدیت عمادش جوابش بگفتم مر از شکستن چنان در نماید بخدائی که ذات بیچونش که مرا باز ماندن از خدمت ای انوری توئی که بفضل و هنر نرسند بودند در قدیم امیران شاعران به ست خبر که هستم دور از تو ناتوان مشغول بوده که نکردی عیب آدم نی نی ز ابلیس هست مرا از تو آن طمع تاریخ ناتوانی بید و ستان مرا	چرا پیشتر نزد ما می نیای که از خدمت نیست روی را چه گفتمش گفتم که اسی روشنا که از نا کسان خواستن بر میانی ولم از عیبها بر نیست بر در همه کیش ما خرمیت خبر ولم از روزگار و افاضل زار و کنون شدت شکم بر شاعران اشکم چنان دانه و خساره چون یا خود مرا محل عیادت نمی سنی خیزد چنین طمع به حقیقت ز ابلیس دل گشت پر زانده و وز صبر شدنی
--	---

<p>علم را بر گز علم زینا کجا گرد و گون خواجہ فخری ای مشامت کجی یافت</p>	<p>رفتن بازار نارد رخنه و پرمی بے اگر حکیمی زین معازنگان تانا وے</p>
<p>انچه حالی در نظر آمد بهین ابیات بود کاندرین محضر بخط خویش بنوشتی</p>	
<p>بخدائی که باز گشت بدوست مگر از بهر حفظ قوت و بس نکنم خدمت و نگویم شعر جز که پیر و شاه عادل را دیگران کز دروغ باشم دور مگر اندر تنه گونہ بحسب نجوم بسکالم نفاق اگر چه جهان نه خیانت کنم نه اندیشم خود کند بیچکس که دیده بود بدنگویم بگو چه اگویم چون من از بیچکس نباشم پر نام کار دیگر ہے نبسم که اگر گویم اورنه محفوظ هست دزد رانیک و انداز کار لا ره ز نامرد کم شود بر مردم</p>	<p>که مرا باز گشت نیست بے فارغ از چنگ و نای و بر بطون اگر جهان پر شود ز حاتم طے آفکد پیروزیست رایت وے فی المثل گر شود بادنی شے چه بود بس کجا بود پس کے بر شدت از سیل تابجدے انوری باش میچگوئی ہے از پس سور مهر و ماتم وے ممت لی را بود که افتدے اخطل انجا ہے بود کا خطے که ندارند عاقلانش پے عرق پاکم چن انکه نوزانے پاسبان خلقه بیدے ورنه پیدا شدت رشد از غے</p>

معونت کن مرا مشب بسکه و یا بیرون کن اینهارا به سیله	
<p>ای برادر گر مزاج از فضل خالی آید در قوائی ماسکه واقع نبودی در بدن طبع اگر دست تصرف در کشیدی نزد عاقل هیچ فرقی نیست مصلحت گر طبیعت را بدست آدمی بودی نام دیده بر آواز واجب دار مشهوری با درامنگری بی اختیار اندر نماز فعل طبع از راه تسخیرست بی هیچ اختیار راه حکمت رو که در تفتیش این جنس علوم چون بوقت هوشیاری بر نیائی باوقاف گوش دل جناب و کن در اگر فاعل تو در گرانی کی شود هرگز عیان آفتاب خود بیا تا کج نشینم راست گویم سخن اشک فضل است و عرق فضل است طایف هم گر تو خواهی گفت منجی دیگر آن فضل را دفع افزونی به نسبت مختلف گردد از آنکه معه در قی همی مساکن واجب داشته</p>	<p>آدمی پس با ملک یا دیو بودی یا پسر طفل را از پایه اول نبودی بر تن شخص را بر دم زدن هرگز نبودی قادر انچه بویی میکنی یا انچه آبی میخور خنده بیوقت را خندیده کردی داد کز چنین گردا بهای زلف جا بیرون چیز دیگر را چادر خوابستی منکر در جادو و در بنات انگاه در برابر ره بدشواری توان بر دواز طریق شاعر گاه مستی با حریفان چون همان ره سپر زانکه اینجا از طریق خیر چون در گذر گر چه بسیاری بکوشد چون رکاب تا ورق چون راست بنیان بر کنی پست این یکی را چون غنای از آن چون می نشسته فضل ز بنور را چون هم منجی ننگ است باز و بند را در گاو و بحری غریب کی نمادی کرم قز از فی اساس شسته</p>

<p>در بزم صدر عالم رسم شنش ممکن ظهور جنت ما وافتد لکه و له فتح چشم نصرت از جانش بر جمله آفاق نه تماشای یکسان شده از روی خواجه بهرام فلک چون وثاق باشد روباہ تو در زمین خراش وز دامن بہت ستارہ پاش قادر کہ شدی سخن تراش</p>	<p>غم این غم است و بس کہ زمین پیش آن جنت نعیم کہ گرد جهان بود ای کردہ ز تیغ فلک تماشای پیروزی و شاہی ترا مسلم در بند گے تو سپہ و ارکان ہندوی تو یعنی کہ جرم کیوان پیشانی شیر فلک خراش از سایہ رایت زمانہ پوش گر بندہ ملج تو نبودے</p>
<p>ای روز جهان از تو عید و دل آن روز مباد کہ تو نباشے</p>	<p></p>
<p>تری ز آب و خشکی از آتش برون سازی طریقے کہ کنی دیوار پر از خطر است نامہ بکل صنوبر بیمار بہ شود چو تو آن راہ بگذر و له دست من بی عطای و انکس مدحتی گوی تا عطاس بین و له کہ تا با من کنند امشب عدیل و گر نہ ہست در طبعم بخیل</p>	<p>آنی اگر نخواہی از اقبال و سرور دارد مفتر حے کہ دہد روح را غذا دست مبارک تو بخواد ہمیدرت یارب چہ طالعست کہ خود بیمجا تو زیری و مدح گوی تو من تو وزارت بمن سپار و مرا خداوند احریفان آمد ستند بہ ز سبکی منی با ہم درین شہر</p>

<p> آستانش انجم گیتی پیما مر جبا خواجه فردا آید و در آید زانکه ز احسانش سرشته است آفتاب بے نه بتجویل و براس دین چو رایت نبود نور افرا گشته ز انگشت کرم چهره کشا دوستانیت همه انگشت نما بلبل کلک برو دوحه سرا دایم از شوق بودنا پروا کار فرمای فلک را فرما </p>	<p> نتواند ز رفعت پیما و لفظ و معنی صریحش همه مجد دین بوالحسن عمرانی آسمان بے نه بتدبیر و بقدر کان چو قدرت نبود روز افزون اسی تصاویر سخا و قسامت دشمنانت همه انگشت گزاف دست تو گلبن باغ کرم است تا فلک در پی تحصیل کمال کار از روی بزرگی و شرف </p>
---	--

طبل بدخواه تو در زیر گلیم

وز غم حادثه نالنده چو نای

<p> احرار روزگار و افاضل تراز اکنون شدت مسلم بر شاعران اشکم چو ناردارد رخساره چون یا خود مرا محل عیادت نمی نهند خیز و چنین طبع بحقیقت ز ابلهی دل گشت پُر زانده و ز صبر شد اینک نهاد علت تو رخ سوی </p>	<p> اسی انوری شود که بفضل و شرف بودند اگر چه شاه سخن دیگران بهشت خبر که هستم دور از تو بالوا مشغول بوده که کردی عیادت نه ز ابلهی ست مرا از تو این طمع بارنج و نا توانی بادوستان گوید طبیب بهتر از امر و غم مخور </p>
--	--

من همه شب ورق زرق فرو میجویم	تو همه روز رخ آرز خون میشوے
باد زنگین بدل عمر که در خانه نهند	بوی آن میبرم الحق تو بهانا اوے
قیمت عمر من عمر تو یکسان نبود	کا نچه من جویم از عمر تو که میجوے
ضائع عمر من آنست که شعرے گویم	
حاصل عمر تو اینست که شعری گوئی	
ای کریمی که جرم هفت اختر	هست بالطف عرض تو بیکے
توے آن مکرے که عالم را	ضبط کردے بمختصر نیکیے
هست مہمانے مرا امروز	تر لگے تنگ چشمے نفتکے
اورستی بیک دمی کرد است	من بدوداد خواہم از سہ یکے
ہیج باشد ترا طرفت آن	
کہ فرستی مرا صراحیکے	
بارمان دمان برو خواندم	کہ مدہ عشوہ بہر دادن مے
گیر خرنیز بر زبان راندم	ہم نفرو دپس فرستم کے
بعد ازین من چہ بر زبان آرم	چکنم آخر الدوا اسکے
میگفت انوری کہ درین سال باد	چندان وزد کہ کوہ بجبند تو بنگ
بگذشت سال و برگ نہ جبیند از	یا مرسل الیاح تو دانی نہ انورے
این ہمایون درو فرخندہ سرا	تا ابد باد در اقبال بیاکے
چو پیش امین شدہ از فرسودن	زیر این گنبد گیتی فرسائے
اندر و خاصیت بقناطیس	کاہن از طبع درو گیر دجائے

خوان خواجہ کعبہ است و نان الحییم	ولہ نیک بنگر تا بکعبہ خبر پنج تن رست
برنیشہ بر کران نان و خطی سیا	لم تکلونو بالغیہ الا بشق النفس
آسان چوستان و دشوار مند	ولہ گوئی کہ کسب از تبر و تیشہ میکن
در وقت خرج رو بہی وقت دخل باز	خود را چو شیر گر سند در بیشہ میکن

چیزی ز بیش کم بہن قلت بیان بدہ
آخر تو زن ہمزو چہ اندیشہ کنے

دی بصحرارفتہ بودم ہا بر آسایم دے	با حریفی چند بود اندر میان یک ز یک
پیر کے دیدم جوانی را در آورده زیر	راستی گو بر چاری دوختند انجیر
گفتم ای زیرک چگوئی اندر این حال گفت	اینست بی حمیت جو اینست کافر
درگہ خشم و شہوت و خور و خواب	ولہ اینچنین عاجز و زبون کہ توئے
خوشتن مردے ہی شمرے	برو ای خرف سراخ کون کہ توئے
ای خواجہ مکن تا بتوانی طلب علم	ولہ کاند طلب روزہ ہر روزہ ہمانے
روسخر گے پیشہ کن و سطر نے آموز	تا داد خود از مہتر و کہتر بستانے
نی گوشہ و گنجی و کتابی بر عاقل	بہتر ز بسی گنج و بسے کام روانے
گر بخیران قیمت این ملک بند	ای عقل خجل نیستم از تو کہ بدانے

فرعون عذاب بدوزین مرصع
موسی کلیم اللہ چو بی و شبانے

تو اگر شعر نگوئی چکنی خواجہ حکیم	بیوسیت نتوانی کہ بدریاکوئے
من اگر شعر نگویم پی کاری گیرم	کہ خلاصم دہد از جاہلی و بدجوئے

دگر بها بود آنرا بها پدید نداشت بعون تست پناهم که از غنا گیرند مرا ز صورت حالی که هست قصه غصه بدان خدای که اندر زمانه روز و شب آرد مرا ز حادثه حالیت آنچنانکه تو خواهی ببذل کوشش که از مال و جاه حاطم	پیادگی و فراخت به از عقیده شایسته حیات باد که هرگز بهیچکس نه پناه روا بود که بگویم بنا غوشی و تبا به اگر چه روز و تمنا شبی بود بسیار توانی از بغایت چنان کنی که نخواهی اثر نماند بجز نذلهای مالی و جاه
--	---

بقات باد که نامهر آسمان سیگون بخاصیت نماید ز شوره مهر گویا	
---	--

ای رفته بفرخه و فیه روز در حمله درنده و دوزنده از لاله ریح و سبزه خنجر تو ناصر دینی و ازین معنی چون تیر نهاده کار عالم را بر وانه سمن در طفر باشد فرزین بنی بطرح رستم را صدر رخ به پیاده بر اندازد میساز باخت یارین بنده	باز آمده در زمان بهر روز صف سید و جگر همید و ز در باغ مصاف کرده نور روز یزدان همه نصرت کند روز کیساعت در کمان تو کوز چون مشعل سنان بر افروز آنجا که بلعب اسپ کین تو ز آنرا که تو باز ز در آموز تا خرم فیت نهامیسوز
--	--

ای روز مخانفت شب گشته می خور ببرد دل شبانروز	
---	--

نظم و نثری که مرا هست در ملک
ملکت مصر چه باید که ز ابل کنگان
معتبر گزینست آنکه از ان مجموع است
بهم توافر کنی کا نوری از روی سخن
پس بخوانی که بدان شکل که طوطی الحمد
تو که پوشیده همی بینی از دور مرا
گر مرا معطر دین را زان خواند
طاق بوطالب نغمه است که دارم زبرد
انوری ایچ پریشانی و یخوتیست
بر سر خوان قناعت شده همکاسه عقل
بسر سهل گداگو که یک حال آرد
زهی نفاذ تو در ستر کارهای ممالک
مثال رفعت قدر تو پیش رفعت گردن
چو وقف نامه دولت قضا پیام تو بود
تو که که مسرع امرت ندید و من تو
ز شکارهای منیر تو هیچ روز نباشد
اگر برنج نداری که هیچ رنج مباد
بیادست بهمانا حدیث بخشش
برون نمیشود از گوشم این چه میگوید

که از ان روز بصد عاظمم از ان
بخیجرباشد خاصه چو بود کنگان
خازن خاص ملک دارد اگر بتا
روح پاکیزه برد از سخن روحانی
بلکه تفتیش معانی کنی اربوا
حال بیرون و درونم نه همانا داد
بی نیاز است مرا فاقه جاوید
وز درون پیرین ابو الحسن عمر
هیچ دانی که سخن بر چه نسق میرا
چند پرسی چو طفیل خبر همان
کایت گدیه چو عباس و چو سگ
ولم گزینست اسرار حکمای الهی
حدیث پای ما هست پیش پستی
چار عنصر و نه چرخ برزد و گواست
توئی که عرصه جاهت ندید نگشتا
که صبح جامه ندارد بر آسمان زنگار
ز حسب واقع مینوش چذ بیت گما
که کمر باش چو میند کند غمیت کا
حدیث اسب نیاید برون کوس

ہم جو برکرم قرتر اکم نے	
<p>بیگناہ از من تبرا سے کئے سہو میکردم جفا کار سے تو من خود از سودا ہی تو سرگشتہ ام کشتی عمرم شکست بہت از غمت جان نخواہم بردام در از غمت نازد دیگر میکئے ہر ساعے روی خوب تو ترا پستی قومیت</p>	<p>وانچہ از خوار نیست بامایکئے ورچہ میدانم کہ عدا میکئے ہر زمان بامن چہ صفرایکئے چشم از خونابہ دریا میکئے وعدہ و صلح بفردا میکئے شاد باش احسنت زیبا میکئے این دلیر ہا از انجا میکئے</p>
انوری چون در سر کار تو بر سر خلقش چہ رسوا میکئے	
<p>کار کار ملک و ہست ز دوران فریاد عالمی از کرم آن ہمہ در آسایش جو دایشان رقی رغبت روزی تا جان بیعت فرماند ہی ایشان کرد غرض چرخ کمالست کہ ایشان دانند جدا عرصہ ملکی کہ در و چند ہے مرحبا بسطت جاہی کہ در و منقطع نکذرد روزی بر دولت ایشان مثل در چنین دولت من کین وقایع کفایت</p>	<p>آن ز آصف بدل و وین سلیمان امتی از قلم این ہمہ در آسان عدل ایشان علم کسوت آبادان پیچ محنت از نزدیکم بنفرمان چو بیاید برید زین ہمہ سرگردان بیدریغانہ برد آرزوی ویران سرع سایہ و خورشید ز بیابان کہ نہ بر مہرہ گردن بودش پیشانی ہیم آنست کہ آہم بہر دہی مانے</p>

<p>ای ز تدبیر قطب آن گردون ای ز تشریف خاطرت خورشید هر چه مکنون خطه اشیاست حکمت اندر نفاذ گشته چنان طلّ جاہت ازان کشیدہ سیرت سیر حکمت ازان سر بیج ترست گر تعدد کنے عمارت عصر آدم از نسبت وجود تو یافت چون عنان قلم سبک کرد چون رکاب کرم کران کرد قدرت گفت روز عہد الست دوش با آسمان ہم میگفتم کای علی خرج این چشم بریت کہ مدار حیات عالم کیست گفتم این را دلیل باید گفت میرا کیست حق ہمیگوید تا کہ فی را چو سر نیست قیام باد پشت جهان چو سرو بیا</p>	<p>کہ ز تقدیر ساختت جدے غوطا خورده در موج خوے ہمہ باکنت تو اے شے کہ نگنجد در انقیادش گے کہ کند دور روزگارش طے کہ بود سر بیج ضمیرش پیے نشود ہیچکس خراب ازے اختصاص خلقتہ بیدے آب گرد روان صاحبے خاک بود عظام حاتم طے چون جدا کرد خطل از ا خطے بر سبیل سوال مطلب آے ہمت گفت قد صمنت سفا روی سوئے تو کرد گفتادے ہیچ دانے کہ ہیچگوئے ہے و من الماء کل شے شے در توزد بہار و آرزو دے پای تاسد کر بہ بستہ چوئے</p>
--	---

پوشش دشمنت کفن گشتہ

باز

پنجری دیگر آن تشریف را تشبیه کند بزرگوار با آنکه معضم ز سخن هنوز با همه اعراض من چو درنگ بر سپهر صیت پیداشد ز خاک خاور خواجه چون علی شید آن صاحب قرآن صوفی صافی چو سلطان طیف بوی سعید	حدیث مصطفی میدان بوالیور انضام چنانکه بازند انم ردیف راز و سخن چنانکه چنان به بود ز من نگر تاش با نگاه ابد چار آفتاب خاور مفتی چون سعد شو جان هر شرک بر شاعری ساجر چو مشهور خراسان انور
--	--

شاد باش ای آب خاک خاور ان لطف
همچو آب بحر و خاک کان گهر می پرور

گریستی زمانه بچنگ و نبرد خلق و آسپای چرخ بر غم نکرد و آب مراد زیر پل کس نمیرود با من غنیم خرابی عالم بکلیه نقشی که گردان دگری مبتلا شد یا در مد و چو مهره میان بند می مهر یا کعبتین جانب خود باز پائے با هر که عرضه داشت می او کرانه کرد از خواجگان شهر چو یاری نیافتم	پیوسته بازمانه چو در نبرد می در جوی آسیا متوطن نکرد می ورنه قفاز و رطه طوفان نخورد می کی جفت گردی اگر آزاده فرد می من در خلاص او بمثل حمله برد می یا کوی درد حادثه را تا گذرود می یا خود باط حاصل خود در نورد می گوئی که صورت غم و بیمار و در می گر خواجه شهر یار نبودی چه کرد می
--	---

آزاده کیست جیل مردان انوری
آن دستگاه کو که من آزاد مرد می

ز شعر ایمنی ز آنکه شعرت نیارد	تو دانی که تو منصب آن ندارے
امید مبرت ندارم، هم از تو	تو آنکه مبرت پس امیدوارے
زنان و نمک گذر کن لیسے	مکس را بصد حیلہ بز خوان گذارے
وگر در ہمہ عجم کیشب بنا در	چراغی دوشنگ خوری ضبط ارے
حریف از نظر های تو اندرافتد	دو تن با تو کردند از ان استوارے
لبا سایہاے در نیشان که در دم	بہارا ازین کیسہا شان بزارے
بکس از تو چون نیک عمدی نیاید	نہ در حق شناسی نہ در حق گذارے
توئی کون فسخ آخر استغفارے	بگو تا کجا آمد این تنگ بارے

وله

چهار چیز است آئین مردم ہنرے	کہ مردم ہنری زان چار نیست برے
یکی سخاوت طبعی چو دست گاہے	بہ نیکنامے آرزاہہ بخشے و بخورے
دو دیگر آنکہ دل دوستان نیازرے	کہ دوست آئینہ باشد چو اندر دگرے
سہ دیگر آنکہ زبان را بگاہ گفتن رے	بگاہ داری تا وقت عذر غم بخورے

چهارم آنکہ کسی کو بجای تو بد کرد
چو عذر خواہد نام گناہ او نہرے

خداوند کہ داند خواست رطفت و جہانت	چہ گویم وز کہ خواہم یارب مرو ز اندرے
ندارد بندہ استحقاق این چندین جہانت	ولیکن تقی خداوند خداوندی این دارے
بمستی خارجیا کردہ ام چند آنکہ از حلیت	نمی آرم کہ عذر نمی خواہم امروزت بہشیارے
اگر چہ دم نمی آرم زدن لیکن چنانکہ آید	بشوخی میبرم در پیش تو لنگی بہموارے

<p>دو هفته است تا خدمتی در عبادت بستر رفیعت رسید هست بنگر چو گردون به بیداد برخاسته نشاید فراموش کردن کسی را چه گرد عاقافیه دال گردد بیک قافیه شید و عیبی نیاید</p>	<p>مزمین بچندین هزار استاد که تازان به نیک و بید کشتاد تو نیز از عنایت فروایستاد که در هر دعا و ثنائیش بباد چو لفظ مبادے مثل یا مناد نگویم که ناید ز من شنید باد</p>
<p>معادی مبادت و کر چاره نبود مبادی تو هرگز بکام معاد</p>	
<p>امی صاحبی که صدر وزارت ز جلال فرمان تو که زیر کمالش در جهان بر هر که ابر عاطفت سایه افکند دست تو از رقت و ضمیمه تو غیب دان احوال مبرمی و گدائی شاعران شد مدتی که عهد زمین بس تازه کرد و اکنون بر آستانه میمنت روز</p>	<p>با اوج آفتاب زند لاف بر تو باروزگار سوده عنان در برابر تا حشر یافتت چو دریا تو نگری بی دعوی خدائی و لاف همی بر دانند همگان که نه شعر و نه شاعر در خدمت مبارک میمنت انور کش آستانه باد بر از ماه و شمس</p>
<p>از لطف شامل تو طمع دارد اینقدر کاخر چه میکنی و کجائی چه بخور</p>	
<p>حمید احمد حمد را گریه بی سنی که آخر فلان راز پر سیدان تو</p>	<p>بگو از طریق طریقه و یارے چه مقصود باشد بخیر دوستدار</p>

تو حرفِ شعر که آری برونِ خمرِ شعری	چو علم آنت نباشد از ان درین دور
تو رایِ شرع با خرنی بری و خطا	چو عینِ شعر با خرنی بری بیاسور
ای خداوندی که بر کوزمین فرمان تو	چون قضای آسمان شد نافذ فی کل
پیشِ قدرتِ پشتِ گردون تو واضح خم	نزدِ رایت روی خورشید از خجالت خم
سرو آزادار قبولِ بند گے یا بد تو	پای تا سر هم در آن ساعت کمر بند تو
نقشبندِ گل ز تاثیرِ صبا و لطف تو	بوستانِ نقشِ بنیانِ و اندر راه تو
شادزی کا مرور در اقطاعِ عالمِ سحر	ای بیطش سیر فرمانِ قصده کرده
دوستانِ دشمنانت و در مجلس میکنند	هر دو سنگ انداز و سنگ انداز آن تا

دشمنانت تا بر وز حشر سنگ اندوز غم
دوستانت تا بر وز عید سنگ انداز غم

خداوند من عصمت الدین همیشه	بجز ساکنِ سر عصمت مبادی
ز غم جاودان باد و خوابِ خصمت	تو از بخت بیدار راندی که شاد
توئی عالم داد و دین را مدبر	نه بل خود تو هم عالم دین و داد
ز کل جهان کس نظیرِ نزاد تو	از آن روز که ز مادر دهر زاد تو
تو از عصمت صرف و تائب محض	نه از آتش و آب و وز خاک و باد
سوالیست من بنده را بشنوا من	بحق بزرگ و حرے و رادے
از ان پس که چندین سو ابق نبودم	نگوئی بچند ان کرم چون قنادے
بهر فرصت از بس عایت که کرد	بهر موسم از بس عطا که دادے
چه بد خدمتی کردم آخر که اکنون	چو بد خدمت نام بدر بر بنادے

چونکه از تابش تو در یوزند	همه آفاق و بنده در سایه
---------------------------	-------------------------

ردیف الیا

ای رای ملک شیه معظم	مه پر در و سال بخش ثانی
ای کرده کلیم وار عدلت	آبان خدای راشبانی
حقا که شود بمهر و مه بر	دی ماه بموسم خزان
در دولت تو کراست نسیان	کان دولت نیست جاودانی
بادی همه سال شادمانی	آب رجب اصل شادمانی
ایخواجه فیلسوف فاضل	کز فضل یگانه جانی
گر معنی این لغز بواجب	پیدا کردن نیست توانی
از اول هر مهر که گفتم	تا آخر سالش ابرمانی

انگه بشهورنه با یام مغشش بر این نه بدانی

کسی که مدت سیال شعر باطل گفت	خدای بر همه کامیش داد پیروز
کنونکه روی نه بد جمله در حقیقت	چو اعتقاد کنی باز گیرش روزی
برو که عقل ازین اختیار آن بیند	که گشت تشنه به بیند ز ابر نور
ز شعر پشت تو آن بار نامی عارید	که چون بلال بطفله درآمدش کوزی
ز شعر جان تو آن شعلها می نوزند	کز دهر فکله آفتاب فروزی
ولیک تا تو همان وزن عود میسازد	ولیک تا تو همان عود بجز میسوزد

سعد هست و خطیر کا سوئی کننده	ہر سہ بوثاق کمنہ بندہ
ترکش ز پی مقام نہادہ	وز بیم و حل سپر نیگندہ
از سردی روز خفت دگرے	وز گریہ ابر جملہ با خندہ
دارند بلفظ ترکے و ہندکے	از جو د و نکار مست آت و مندہ
لکن من زن بمرده را داسنے	باشد دے از مروت آگندہ

بی مرغ و میم وزین سبب ہستم
باشک چوے چو مرغ بر کندہ

بار خدایا بفضل بندہ خود را	گر بتوانی فرست پارہ بادہ
زان می آسودہ کہ پیالہ بتابد	چون ز بلور سپید بستہ ساڈ
زانکہ بد و بت نہ کرہ رام توان کرد	زانکہ از و گردا ایستادہ فت
زانکہ مرا کرد ایست شد و زنجیت	سرکش و بدخو میان کلہ زادہ

بندہ برو جز بے سوار نگردد
ور نہ بودے بماند بندہ پیادہ

اسی جہان را د فین بدست تو دور	چون معادن ہزار سرمایہ
دولت را دوام ہمخانہ	مدت را زمانہ ہما بہ
گردن و گوشش آفرینش را	رسمہائے تو گشتہ پیراہ
جو درابر ذریدہ ہمت تو	راست چونانکہ طفل را دایہ
ملکی در محاسن اخلاق	زان نداری محاسن و خایہ
آفتابے دور مراتب جاہ	آفتابت فروترین پا بہ

<p>آئین سماع در مصیبت انکه چو مع الغرامه اورا نے منع جگر برون رشوار بروز شنبه بکفت شراب روشن بخ چو عزم فردا بر ابل عقل لازم نیست چو در دوشنبه آغاز کار باشد سه شنبه که در خواجگان شایسته چار شنبه روز منطالمست مرو پنج شنبه از بیم پنج روزه خمار چو روز عامه نماز است روز آدینه</p>	<p>ترتیب جماع در خلیفه با اینمه خصلت شریفه کو نیست زیاده تا بنفیه وله که از شراب شود مرد را کثرت دو روزه کن طرب و بادیه خواجشینه شراب و شاد و مساز در دوشنبه موافقت کن می نوش و عذر پیش منه برون ز خانه و داد خود از شراب بده بیوش بر تن بر جانت از شراب بده تو خاص باشی کمان شراب بار بده</p>
<p>اگر بدست بود سیم و در اجل تاخیر همی کنم که ترا گفتم ای پسر بابت</p>	
<p>ای زمین را ز بهر خدمت تو وی بالما س خاطر و قناد ز اعتدال بهار خاطر تو دامن بهمت تو گرد قناد من ز بیداری قضا و قدر</p>	<p>آسمان بارها نشنا گفتم دیر اسرار اختران شفت بوستان کمال بشگفت از محیط فلک فرورفته روزها بهیچ بخت خود خفته</p>
<p>خود نگویی که آخرت چون باد بر زمین آسمان آشفته</p>	

ای بر در باداد بیدار	فارغ چو همه خزان نشسته
نامت بمیان مردمان در	چون آتش از چار حبه
مار فلک گزاف پیشه	بر آخر شکست تو بسته
مارسته ز جمل و برده هر روز	نوباده اسحق پرسته
باشوخی جل هر که درخت	فالش کند فلک خجسته
طغلت حمیله از درین اند	احرار چو دایه سینه خسته
باری چو درخت سست	کم کرده تیر بشاخ دسته
در مجلس روزگار این بس	کرد رزه رسیده بدسته
طوفان متاععت میگیرند	ایسا کن کشتی شکسته

آف از خورد خواب اگر نبودیم
در سلک ستیا از نورسته

به بوالفتح قصاب گفتم که آخر	دو من گوشت کو از وجوه دوا
مرگفت بر سیخ حمدان همین	ز کون زخم روز که دوتاب
برفتم بگفتم دو ساله طیف	چو بر لب سپیدم بدادن ستا
ز ابتدا کار آمد به بعسل	ولم بیش ازین بار یا ز نامه دجا
کار با آب و گل نبودت پیش	بار خواهی شدن بران ناگاه

نه باب و گل که سلطان است

گویندستی زنی عقیقه است	عفاک الله ازین عقیقه
از عقیقه شش خود چو گویم	سنت شده در جهان جیفه

ز راه ریزه در آکنده خانه ایست	همه دو دست بهم بر نهاده چون کوزه
اگر گرامت و دلسوزی کنی چه عجیب	که باد عالمت از دوستان دلسوره
<p>یک دو منک می سه تن بچار جواب هفت فلک شد کوا که هشت تن مفخر دهری بده زبان و بنه رو می شش و نان پنج من چهار منی تو آن سپهر اثر صاحبی یک ظفر بتازه کردن تاریخ نامهای تو دهر ستارگان به سیدین یار صف جم ز قصه حادثه امین چو چشم طیر حرم شریف کسوت خاص خلیفه را که فضا</p>	<p>پنج قرح شش زمان بخورده و نه ره و ده بار در مدح تو سفت هشت جان بهشت چرخ مدح تو گفته زین سه دو دارم یکی فرست ولم به نیک و بد ز بساط تو میسر و ناه کجا نامد که روزی نکرد سنگا بخد متی بتو آورده خاتم و خامه بزیر سایه عدل تو خاصه و عامه بشتری ندید بر سپهر خود کامه</p>
جهان موازنه میکرد با کمال تو گفت	که کعبه راجه تجمل فراید از جامه
<p>یار بده مرا بدل نعمتی که بود امن و صحیح و پسندیده طاعتی ای بدریای عقل کرده شناه چون کنی طبع پاک خویش بلیه نان فروزن بخون دیده خویش</p>	<p>خرسندی حقیقت و پاکیزه تو نانی و خرقه و نشستن بگوشه ولم وز بد و نیک روزگار آگاه چکنی روی سرخ خویش سیاه وز در پیچ سفله سر که مخواه</p>

زاد و میزاد چون تو سگ بگرم	مادر روزگار نمازاده
خواب خرگوش غورکین ترا	شیر زهچو روبه ماده
بنده بامشت خربط است امروز	هچو خرد در خطاب افتاده
فی غلط میکنم گردیده اند	سخت آزاد و نیک آزاده
کل اشباح را بفرسوده	گشته ارواح صافی و ساد
نیز با این گروه خورانشند	خازن از خلد شان فرستاده
نقشبند جمال و امیب حسن	داد حسن و جمال شان داده
عقل پیش لب چو لبه شان	راست چون کاه پیش بیجا
ای دل اندر هوای تو بسته	ومی زبان در شنات بکشا
همست حاصل هم از مکارم تو	همه اسباب عیش جز باده

هین که بیرون همی چند از دام

بنج شش بد معاشن نا زاده

شهاب دولت و دین آنکسی که هست	نیاز راز تو عید و شوال رازده
ستاره راز در تست کیک در پاچ	زمانه راز سخای تو ریگ در موزه
ز سرخ روی تو فیک تست نزد خرد	سپید کار و سیه کلبه چرخ پیروز
ز آب روی سخای تو روز کی چند	که آزار به نبشته است آب در کوزه
ز تست بسته سر بسته سپهر حرون	سبک اجاته و نازک شکوه چغوزه
بدانکه موسم آگست و میل جنس ترا	که روز چند بر آرن زنگ در یوزه
عجب مدار که اندیشه مندی دارم	بپاره کردن این کهنه نامی نادوزه

	این قصه چنین برآب منویس هم سکه که بده هم آب کامه	
رنج دل شاعر سلطان بگاه میت چون کوه ندارم زگاه شربهای ملال پوشیده نیست بر خاطر تو پوشیده وز خطاب و صواب پوشیده قلقلش گوشش ناپوشیده	وله	پارگی گاه و شد ایم فرست مشک چو شکر گنمت از شراب ای ز دست تجا سر خادم اختلالی که حال من دارد هست ایام بیض و من صایم نیم جوشیده دیگه دارم
	از طریق کرم تو آنی کرد بد و چو لبش تمام جوشیده	
کس ندیده است چون تو آزاده هر زمان تحفه دگر داده و خزان زاده و فرستاده خواجہ پیر و کودکی ساد طبع از بهر باده آماد سیم نقل و صراحی باده		ای سرفراز مهرے که بد دولت بوستان فضل ترا مادر بخت بهر خدمت تو نزد من کتر آمدند امروز باده چند خورده و کرده بکری می و مهرے بفرست
	تا بدان سیم و باده کودکی پیر مست و خوش شود دگر دد کاؤ	
پیش قدرت کلاه بناد		ای فلک با کلاه داری خویش

کانکس کہ چو تو کو دک نو خواستہ باشد | تنہا نبرد کند بی ریش بخانہ

زیرا کہ چو در خانہ بہ بیند شمار
کاینکہ ندانند کہ نام بہت دو گانہ

<p>آن کی طفل و آن دگر دایہ تا نگردی بگرد این پایہ چکنی ہچو ماکیان خایہ ہمت آمد بہینہ پیہ پایہ تو یکے شاعری گران شایہ این گران سایہ آن گران مایہ دادہ چو قدر کش و نامہ لوح بہت و کفایت تو خامہ پیش سخط تو باز مانہ حاشا فلک کہ بود جسمامہ با ہمیش چنان مع الغم بودیم چہ خاصہ و چہ عامہ وز بادہ دماغ پر شمامہ در کسوت جبہ و عمامہ مارا بدو وعدہ شاد کامہ ساکن چو سمن درون غامہ</p>	<p>انوری شغور حرص و ذنی حسیت پایہ حرص و کدیہ و طبع اند تاج داری خروس و اراز علم گردن و گوشش نفس مردم را عمر تو گوہرے گرانمایہ بہت بیش برباد اثر از شعردہ اسی حکم ترا قضا ہے یزدان تو عمدہ ملکہ و ممالک در خاک نہادہ آب و آتش در جنب گفت سیاہ کاسہ است آتش کہ در آن نشست میمون در حجرہ لک نصیر خباز از چنگ خیال بر شمال بر دست چپم یگانہ بود اورا بطلب بکوچہ گردے در آتش صبر چند باشم</p>
--	--

<p>مرا گفته بفردا کاشش صبح بگو او را که میگوید فلانی چو در سالی مراده روز افزون پس از ده روز خود تا خیر کردم کپس در خواستی دارم خلقت دور وزی نیز در صحن چمن آه بز پر سایه گل شادمان باش</p>	<p>زند از کوره مشرق زبانه که امی خلقت چو جودت بیکرانه نباشد نوبت از گشت زمانه شود سال دگر اندر فسانه بهمانا آورد با من بهمانه بگو تا مطرب آرند و چخانه مرا از لطف خود کن شادمانه</p>
	<p>چو من اینجا بپایم خوب نبود من اندر باغ و تو در تاجخانه</p>
<p>خرد و ش از من پرسید گفتا بگو چیست آن طرفه صیاد و لسا دلم گفت خاموش تا من بگویم هوا و نفاق از میان برگزفتم رشید اختیار زمانست و طبعش قوی باشد اندر زمان توالحق به تربیت بر کمانی نهادی</p>	<p>که امی پیش نطق تو منطق فسانه که از لفظ و مغشش دلم است و دان که من حاکم عدلم اندر میانه کلام رشید خداوند خانه درین فن چو در زلف ثولید شاه که گردد کسی اختیار زمانه که آمد همه تیر او بر نشانه</p>
	<p>بمانید با یکدیگر تا بهما را چهار آسمان است و نه آسمانه</p>
<p>قاضی تو اگر پذیرد برادر پذیرد</p>	<p>گیری ز طلب کردن این کبک کرانه</p>

باد ماه دولت ناکاسته	
ایجهائی را دین بدست تو در دولت را دوام بخسانه گردن و گوش آفرینش را جود را پروریده هست تو + ملکی در محاسن اخلاق + آفتابی و در مراتب و جاه	چون معادن هزار سر مایه دست را زمانه همسایه رسمهای تو گشت پیایه راست چونانکه طفل را داد زان نداری محاسن و خایه آفتاب ت فروترین پایه
چونکه از تابشش تو در نورند همه آفاق و بنده در سایه	
تو بامن بناسازی که از صحبت من تو ز خواهی و من سخن عرض دادم نه هر جا که باشد سخن زرن باشد نه من بفراسم امیر قبیله کتاب و کلاس است اینجا تحمل	ملالت فزاید شمارا و تاسه تو در فاشه افق و من در عکاسه که پابند زردیده ام صد خاک تو خود میشناسی بعلم و فرا چه آید ترا از کتاب و کراسه
گرفتم بود کف دین نان چوپاسی نباشد به خوردی حدیکه نکاسه	
فرادی یا همین پیغام داد است زهر نوعی سخن گفته است پنهان چه فرمائی کنون پیغام او را	بتو ای صاحب صدر یگانه غرض را درج کرده در میان بسمع تو رساند بنده یانه

ای بهای همیشست سبز فلک افروخته دور بین چون گرس و خشم افکنی چون عقاب طوطیان نظم کلام و بلبلان زیر نوا بخت بیدارت خردسان سحر گزین را تا بتاج هدیه و طاقوس در کین عدو قرش این بتقامت اغیار دل در پیش نیک پی این بنده ات ای نیکانیک طوق قمری بر قفا خون نذر و اندر دو چشم ز رویب از یک تیو برده بشی اختیار هر یکی چونانکه لعل با زوایا صحرایم چون حواصل پیچ سری می ندانند از علف	کس چو سیم غمت نظیری در جهان شش باز بهنگام هنر کردن چو باز افروخته جز بیا و مجلسست ناداده و نه خواسته از بکه خیز می بدست چشم صبح اندا تیرهای پر ز دست و تیغهای آخته خون در امعائی شتر مرغ از اشف بگذاخته از تجلها بکف کرد دست جفت فاخته با چنین دیدن بها و لهما ز غم برداشته مانده اندر ششدر چنین قفس بابا سوی آبه دانه بینی دایم اندر خسته وین علامت و جنبش کی ندارد دسا
--	--

مردمی کن پاره از زن فرستش گزیده
چون دوزاخ اندازین و شتر آشوب رخساره

ای جهان عدل تو آراسته حلقه شبنم زلف پر خجسته در دودم بنشاند از باران سیر خسرو نقش نگین خسرو لجها خوانان ز دوست زان شدند	باغ ملک از خجسته پیر آسته روزگار خسار فتح آراسته هر کجا گرد خلائی خواسته نام را جز نام تو نا خواسته کز پی خواهند خواهی خواسته
---	---

ای بقدر و رای چرخ واقف

<p>کلاه سرخه کتاب تهافت یکی خدمت بود و دیگر امانت که فردا امانت بکه میفرستم برین دست کاکنون برون آید معین نیست در خدمتی حاش الله</p>	<p>که همراه شد با تو از بنده خانه بران جمله دادی قرار شبانه دوست روز شد جدیت بدین منه بعد ازین پای بر آستانه که دارم از ان منت بیگانه</p>
<p>کله بازده ای زنت می گویم که لعنت بران بد معاشرانه</p>	
<p>سرفرازا بوقت جود و کرم با کف و کیسه پراز زرد سیم ای آنکه جوید با جهان از نال جو الا نظیر خویش که آنرا وجود نیست دست از سرم بجلت تقصیر بگیر پارم سه دسته کاغذ نیکو بداده ای زمین راز بهر خدمت تو وی بالما سن خاطر و قادر ز اعتدال به بار خاطر تو دامن همت تو گرد فساد من ز بیداری قضا و قدر تو نپرس که آخرت چون زد</p>	<p>دولت خویش در شمارده بمن یکس انظار مده وله خالیست تا تو سر و سعادت بر از روزگار یافته هر چه هست تو کار خویش کن بشیران مرسته امسال از ان حدیث درق چون وله آسمان بار داشت گفت در آسمان را خزان سفت بوستان کمال بشگفت از محیط فلک فرو رفته روزها همچو سخت خود خفته بر زمین آسمان آشفت</p>

بعد پنجاه اگر به بند و به	شعر دور از توحیض مردان
جگر خویش اگر نه رند و به	مرد عاقل بنا خن بد یا ن
این بدانم که گر خند و به	بر سپیده که جای گریه بود
وله که باشد زبردست ایشان	ایا پایی از ان خطه برتر کشیده
قدر تیر کلک تراشد نشانه	قضا داغ طوع تراشد مسخر
دل میزند همچو آتش زبانه	یکی قصه بشنو که از غصه آن
که باد آتش بر آسمان آستانه	در آتش که از خانه مجسم
همی تا ختم اسپ ده نازبانه	بر روی و در پیش عالی زکات
کسانت یگانه دو گانه سه گانه	سه آمد ز دم یک دگر گشته باز
چو اطفال را وقت خفتن فسانه	همه راه میگردی افسون بگو شمع
سماع مغنی شهاب مغانه	که تار و ز خوابی نویمشید و نوشید
که آخر در افتاد یک خستگانه	دل از طرب موج میزند و چو دریا
خود اندر سه صید شد دایم و دائم	طبع پر زتان بین که صید فریب
فرورختی خورده صوفیانه	چو اندر دناق آمدی ناشسته
دلا چند ازین حالت ابلهانه	که احوال گیتی نوائی ندارد
چو درویش خشک از ملاقاتشانه	من از حیل در سبک افکنده
صبوح ترا و استماع ترانه	که یکباره عمیش غم حاصل آمد
برون جستی آخر چو یوز از میان	ز بس شیر مردی در و باه باز
که آن بس حقیر است و درین میان	دل در غم خدایه گشت و الم

<p>بسر تیغ ملک بگرفت بسر تازیانه بخشیده</p>	
<p>پیش میدانی که در گیتی زمرگ بوجس ای دریغ آنکه چون یادش کند گویند روژه روزی درآمد خواجه بی درش ای نامورے که در همه عالم اقبال بروی تو نظر کرده شیرین پسری بدستم افتاده وانگاه مع الغرامه جفت کون معلوم نمیشود بهشیارے از بهر خداے را بسبوحی</p>	<p>چرخ جز قهر و کرم دیگر چه دارد فای ای دریغ حاتم طائی و معن زاید یاد میکن رتبا انزل علینا مایده کس نیست چو تو کریم و آزاده تابنده عنان بدست تو داده مانند که حوریان پرے زاوه بر بسته برو چو حلقه رسا کی سیمتن ز نسبت یا ماده بفرست بدست این خست</p>
<p>ورنه نفرستی بماندم در خشم زین و دل غلام چست ناکاوه</p>	
<p>بار خدا یا بفضل بنده خورا زان مے آسوده کز پیاله بتا زانکه بدوست ذکره رام توان کرد زانکه مرا کره ایست تند و زنج</p>	<p>گر بتوانی فرست پاره باده چون ز بلور سپید تبدا زانکه از و گردا ایستاده قناده سرکش و بدخو میان کله زاده</p>
<p>بنده برو خربے سوار نگردد ورنیو دے بماند بنده پیاده</p>	

از قدر و از مکان تو بودی مکان تو	گر لامکان رو بودی جانی بچکس
راه قضا به بستی امر روان تو	دل بر قضا روان شود ای امر بچکس
رازد درین زمانه همی بر زبان تو	رازی که از زمانه نهان داشت آسمان
مسطور کیست حکم قضا گوید آن تو	گر باز بانه کلاب تو گوید که دزدین
کردیده سپهر به بیند سنان تو	میرخ را بجنبه تو سرزنش کند
این هست عکس جام تو آن ظل خوان تو	نسل بلال و بدر ز تاثیر شمس است
آئین شان دگر شد ز آئین شان تو	واندر مراتب هنر آسای ملک را

تماشاخ راز باد بود تربیت مباد
بیخ فن برآمده از بوستان تو

ردیف المها

از ازل تا ابد پسندید	ای خدایت ببادشاهی خلق
خوشه عمر جاودان چیده	ابد از گشت زار مدت تو
خاک آدم به تنغ بخریده	آبروی خدایگانی تو
سایه بر کاینات پوشیده	ابر عدلت که عافیت مطر است
شب فطرت بخواب نادیده	فتنه از بیم بخت بیدارت
جز نوائی نقاد نشنیده	گوشش چرخ از صدای نوبت تو
التفات نظر نه ارزیده	آفرینش بحشم همت تو
کردن از کاخ در بد ز دیده	خضم در مجلس تو مسخره وار
دادن دین و داد بگزیده	رایت از هر چه نام هستی یافت

شجاعی اسی خط و شعر تو دام و دانه عقلی	هزار مرغ چو من صید دام و دانه تو
زمین بیخ او زمین پیوس و بگوس	که ای زمانه فضل و هنر زمانه تو
نژاد مادر گیتی بصد هزار قرن	نه چون تو با چو جگر گوشت یگانہ تو
چو کودکی که رساند زمین این تو	چو مویکی که ستاند هواز شانه تو
اگر ز روی ضرورت کناره کردم تو	ز خدمت تو و بیرون شدم ز خانه تو
تو بر زمانه آن پر کشاده سیم غم	که خوابگاه بگس شاید آستانه تو
ز جا و تو چه عجب کا خزان کناره کنده	بر آسمان ز موازات آستانه تو
مرا ز خدمت تو جا هست مافع پس	که حایلیست مرا جا به بی کرانه تو

و گرنه مرد ما کج چشم تو چه خواهد آن
که معکف به نشیند بر آستانه تو

چون بگس بر سیه سپید است	هر کجا خیزد و نشینی تو
بگس اندر تموز و دی میسر و	همچنان میرے ارچه بینی تو
یا تموز و مصادرت باشد	یا دے غزل را چه بینی تو
زمین دور وئی و ده زبانی چند	ای ز منت رو سپی معنی تو

وله

ای شمس دین شمس فلک آسمان تو	ای صدر ملک و صدر جهان آستان تو
ای چرخ نیست همسر ای رفیع تو	وی ابر زلفت همبر بزل بنان تو
اسباب و بهر داده دست سخا تو	اشکال عقل سخره کشف بنان تو
ذات مقدس تو جا نیست از کمال	یک جزو نیست کل کمال از جهان تو

<p>گر لامکان روا بودی جای چکس در بر قضا روان شودی امر چکس راز تو از زمانه نمان داشت آسمان گر بازمانه کلک تو گوید که در زمین مرغ را بخت تو نیز نشکند شکل لیل و بدر ز تاثیر شمس نیست و در مراتب هنر آسای ملک را ای چرخ پست هم برای رفیع تو</p>	<p>از قدر و ز مکان تو بودی مکان تو راه قضا بهستی امر روان تو راند درین زمانه همه از زبان تو مسطور کسیت حکم قضا گوید آن تو گردیده سپهر به بنیاد تو این هست عکس جام تو و آن طل تو آئین و شان تو گشته ز آئین تو وی از رفت هم بر بزل بنان تو</p>
<p>تا شاخ راز باد بود تربیت بهاد پنج فن بر آید از بوستان تو</p>	
<p>ای مقصد کشور چارم وی رفعت آسمان بهفتم بر شاخ وجود بنده غصبت در دام حریف تو فتادست</p>	<p>در نیک و بد آستانه تو باطل شده در زمانه تو منسوب بر آستانه تو امید بدام و دانه تو</p>
<p>خطی بو کیل لکونویس یعنی که شراب خانه تو</p>	
<p>ای رخ و فرزند نهاده چرخ را در عقل تو چون رخ شطرنج پیش خدمت آمد تو</p>	<p>جز تو کس را اطلاعی نیست بر اسرار تو می بهش چند آنکه چون فرزند شود و قنار تو</p>

<p>بند کرده یک جهان آزاد از انعام تو حلقه گوش فلک حرفی و آن از نام تو کام بردارد نه بروی تو مراد کام تو هفت اقلیمت که باقی باد هفت عالم تو تا ابد مقصورت بر جنبش و آرام تو غایت سرخویش اندر عطای عالم تو تا فلک دبی نیازی را علم بر بام تو آسمان را اگر اجازت یابد از پیغام تو لاجرم احیای آن آیام کرد ایام تو آفتاب ماه نوزید شراب جام تو آن رسانید و شد از وجه دیگر در ایام تو دارد استظهار دوران و ربی انجام تو در قفای یکدگر بادند صبح و شام تو کام او را اعتقاد پاک جز در کام تو</p>	<p>ای جهان سجدهم آزاد گه از نام تو سر بر چشم ملک کردی و آن راه تو دست تقدیر آسمان بی کند گردون تو تو جهان کاملی اندر جهان مختصر تو جنبش فرض کرم و آرام طوفان ساز تو از در آب گل آدم نیامد تا پدید تو طبل بدخواه تو در زیر کلیم حادثه است از تصرف دست بند گفت بر سجود و گنا تو از محمد و ز عمر شد کفر باطل دین تو ای دران اندازه بزم جانفرایان تو دام بودت گوهری بر آسمان تو آسمان آسمان از دام تو هرگز برون نیاید از آنکه تو تا که صبح و شام باشد در قفا روز و شب تو چشم از روی کرم برانور می باد تو</p>
--	---

کمالت محسن در جهان بسیار باشد لاجرم
 بالغ طفل تست و خجسته او خام تو

<p>وی صدر دین صدر جهان سپاس تو اشکال عقد سخره کشف بیان تو یک جز نیست کل کمال از جهان تو</p>	<p>اشمس دین شمس فلک آستان تو اسباب هر داده دست سخای تو ذات مقدس قبح جانیست از کمال تو</p>
---	---

<p>نان حلال کسب خیریم از طریق علم من توانم که نگویم بد کس در همه عمر گر جهان جمله بید گفتن من برخیزند جز تگویی منکم با همه گرد دست ده نفس من بر تر از انست که مخرج شود</p>	<p>و از خون خوریم چو جبال صوفیان وله نتوانم که نگویند مرا بد و گران من این کنج و عبرت بجهان نگران که بر انگشت به پیچند بدم بجز آن خاصه از کلب زدن بیده این نصران</p>
<p>گاو در خرمن من بهست می آمی شاید ریش گاو می بود آبتنی از کون خزان</p>	
<p>نفس من گو ملک مملکت شخص است ترک و تاجیک شما جمله گانند و خزان تو چگوئی که کند نفس ملک بهمت من دی محبتی بر راه و دیدم مه روز یکے گرفت میزد پر سیدم از ان میان بکیرا</p>	<p>هر دور اسخوره خود کرد تبادیب سخن که بجز خوردن و کردنش شناسند زن گر تو گوئیش بیا خدمت ایلان فیکه وله در دست گرفت چوب از زن نظاره بروز بام و روزن کان چوب چارزند بران زن</p>
<p>گفتا ز نمی ست روسی تن وین محبتی ست روسی زن</p>	
<p>بر بطی بشکسته از احمق زانکه هر جا محتب پیشه بود در بد و نیک جهان دل نتوان بست آنکه</p>	<p>روسی را اگر سائی هم زن روسی زن باشد و بر لکشن وله گذرانست بد و نیک جهان گذران</p>
<p>ردیف الواو</p>	

<p>همچو ضحاک ناگهان چشم مار طائے بهجات برگردن</p>	
<p>رو به دیگرش بدید چنان گفت خیر میگند سلطان گفت آرمی ولیک آدمیان خرو و باه شان بود کیسان که چو خربرنهند مایالان</p>	<p>رو بهی میدوید در غم جان گفت خیر است باز گوئے خبر گفت تو خرنه چه می ترسی می ندانست فرق می نکنند زان بهیتر هم اسی برادر من</p>
<p>خرو و باه می نه بشناسند اینست کون خران و نجبران</p>	
<p>وی هواد عشق و مهر و طبع من گر محل و دولت و اقبال گرد درج من کامچه بدیده بهیستارت بتانز تبین اگر انصاف دهی آیت نخلیست مبین برکت از سر آن تا فکند و او بدین</p>	<p>او صد الدین انوری ایمین فطی طبع هم به بنیم دولت وصل تو اندر درج ای پسترا بفلاک ظن سخاوت بکر آفتابش که درین دعوی آیت نقر از نجیله نبود آنکه کسی داده خوش</p>
<p>پاره ابر سیاهند بر آن بهره ز نور تا باندازه آن باز نخواهد ز زمین</p>	
<p>بر این ساکن نه ام یک لحظه ساکن همیکو شمش که خوش باشم وین ولم تقلید کیا ان قیاسات کو فیان</p>	<p>من از تاثیر آن گردنده گردون مرا گوئی جهان اینست خوش باش مارا برون ز حکمت یونانیان که است</p>

مخالفت تو کرد هست عیش و شرب چو میخ کوفته سر چون طنا خاک نشین ولم که همتا نیست در غفلت بدین سن که عمری در دماغ گشت فرس بود ریشیت بکوشش هست ممکن وی دید و بخشش از گفت روشن یعقوب و نسیم بوی پیدان تا حشر و گرفت پیرامن دست مه و آفتاب در گردن بر پله تو سر نهاده چون دامن ایدر همه فن چو مردم یک فن	چو چار چیز زارگان بارگاه تو با دو نیمه تن چو ستون دریده دل چو پیش سدید بیعتی را دوش گفتم جواب این سوالم باز فرما چه باشد خایه سگ در دهانت ای پاپیه دانش از دلت عالی اقبال و نسیم بوی خلقت پیراهن مدت تو دوران را همچون زه و جیب قدر و رویت ایام گریز پاهای و سرگردان آیا چه فن توانمت دیدن
---	--

از جیب کت آن سنبل تو
سر زده قلته بان یعنی من

بچه رنجم ز چرخ روپین تن رستمی میکند مه بهمن حالم را چه حیلست است و چه گر بدست آوری از ان دامن سرخ نه تیره چون چه بیزن ورنه روزی لغو با الله من	خواجہ اسفند یار میسن من نه سهرابم و دلی بان خرد زال را پرسیدم گفت افراسیاب وقت تو کج باده چون دم سیاوشان گرفتستی تو ای فریدونم
---	---

<p>هست لیسر خادمان از خاتم تو دریا مادحت را تا بدان رخ بر فروز و شمع</p>	<p>هست یمن چاکران از خاتم تو درین آن ز هر کامی جدا چونانکه موم از آیین</p>
<p>آن نمیباید که آدم را برون گرداز زان همیباید که با قارون و شد برین</p>	
<p>ایا خورشید و ممد در پیش رایت تیره و بار پس این سردی تاریکی که درین سبب از حم ای جوان بخت پیر ملت و ملک ای چهل سال نام و نسبت تو خاتم و خامه تو هست هنوز تخم ذکر جمیل کاشته داغ نام نگو نهاد دیده در غم تو قضا پیدا کرده در خرم تو قدر پنهان نظم صایب ترا گوید قلم منصب ترا خواند راستی به ترا توان گفتن تا قیامت چو باز دوخته چشم دیرمان ای بگونه گونه اثر تا کس از انبیا سخن راند</p>	<p>بروز و شب گمی خورشید و ماهیم تقه در ازین سردی و تاریکی باندک پنبه در صدر دنیا امیر دولت و دین بوده نقش نگین دولت و دین در بار و سیمین دولت و دین سالمادر زمین دولت و دین عمر با بر سر دین دولت و دین همه شک و یقین دولت و دین همه غث و سمین دولت و دین آسمان پیش بین دولت و دین چرخ جبل المتین دولت و دین خواجهر استین دولت و دین مانده شیر عرین دولت و دین اختیار کزین دولت و دین بر تو باد اقله دولت و دین</p>

<p>ای بزرگ که از شمایل قدر نور رای تو فایق الا صبحاح روزی خلق تا بیوم الدین سقطه تو سواد مسکون را ز آسمان تا بپایه شرفت بسر آن گربت و بلا آورد نبود شین اگر بود عاجز قطره از کشیدن گیت ای سلامت بصحت عطشان زار زوی علاجت از دل پا گفته بودم بخدمت برسم</p>	<p>فلک رازینی و دین را زین کف و کلک تو مجمع البحرین شده در دست سخای تو زین ای ز سگانش چون سواد ازمین از زمین تا آسمان مابین که نیاورد در کربلا به حسین ای ز دنیا نه عجز دیده شین اشترے از تحمیل کونین چون باب حیات ذوالقرنین در جنین آمده عظام جنین خردم گفت این من این</p>
--	---

<p>نزد سیم رخ تب ازان خوشتر که عبادت کند غراب البین</p>	<p>مردی فراغ کرد همه روز در حین کم بیش نیست بیاضه بیاورد و لونه پس ریش شانه کرد و بجام خرد</p>
<p>ماهی تازه خورده و جرات پنج دالگاه رگ کشاد و برون کرد خون ایمن ز حادثات و فراموش از فتن</p>	<p>در کرد سر ز در ملک الموت و گفت جرم از من است یا ز تو ای بد معاش</p>
<p>از شرف مهر فلک بیدستی مهر نگین</p>	<p>ای فلک قدری که در انگشت بهمت</p>

<p>ایا سزای محمد عرض مجاہدت سزد که سر بفر از م بدین و بیت چو تیر</p>	<p>همیون غیر عیون را فسانه دان و فسون ازینکه شیوه من نیست هیچ شیوه برون</p>
<p>خسود تو همه در لیش باد و بی شریا چو خر لغزت و کم قدر باد و فرق گون</p>	
<p>بنگر اندر علف سدا ی سپهر پای این بسته دست سیر نجوم</p>	<p>خلفه آزاد و صید دام جهان دل آن برونه تنگ و نام جهان</p>
<p>نیز در لیش سعد و نحس فلک تیر در روی خاص و عام جهان</p>	
<p>سعد دین اسعد یگانه دهر تا بنوشیم با چار حریف شش منیان شراب داده کوفه مجلس ماکه بود هشت بهشت تیرده پیش باشدش در تن از تبارش تبه دوازده مرد عمر او خود بهیجده مراد هفده هجده هزار لعنت باد داده در کودکی بنوزده سال</p>	<p>زود و من باده خواستیم سه پنجگان پنجگان مے روشن هفت اندام ما گرفت محن همچو چرخ کرد ز اهل حسن ریش او خود به جسم یازده تن وزن تراوش پلید سیزده تن پانزده شانزده چه دارن طن برسد در لیش آن سبک غزن بیت کس را فراغ چون غزن</p>
<p>تیز در لیش آن چهارده ده موی او سبلانش پانزده کن</p>	

	<p>حضور جاه ترا آن الم که در همه عمر جبین او نکند کم علا جایی چنین</p>	
<p>بزار بندگی اندر لباس گوناگون که ای بجای ایت قدر گردون که ای خلاصه مقصود گردش گردون ز اصطناع صبا بر نبات خاک افزون مکارم تو عرق دارم از مسام برن درین یکی بفضایل دران دگر بفتون چو رسمهای تو دایم ز تنگ قیج مصون بزار گنج گهر مذخرو هم مکنون همی روم همه وقت همبران قانون چو صوفیان همه اندر میان نیم اکنون که حاجتم بودا بر تر شود مقرون چو اشک و چهره من جلدش از درو برن با اختیار همایون و طالع میمون ز غصه بادل پردرد و دیده پر خون و گر بخوابی سوگند میخورم بر خون که باد شه متواضع بود ولی نه زبون گوزین خراسان چنین نخواه عیون</p>		<p>ز من بساحت فخر الزمان که خواهد وزان پس که رساند بسمع عالی او کمینه بند که مخلصت میگوید توئی که بر من بیچاره اصطناع دوست درد ز خجلت تقصیر خویش بر نفس تو در درج سپهری برج جوهر اگر چه بر تو مرا نظم و نثر خد مهلت هنوز نخت تو در کان خاطر م دارد مرا چو با کرم خویش کرده گستاخ گذشت مدت مایی که با تو ام سخن است رو ایدار چو معطلی توئی که سائل من کتابی است مثنی خط من خادم سه گونه علم درو کرده بو علی تقیر ز من بغصب جدا کرده اندو کرده مرا مگو که نیست در شارع زبان تو نیست سخن درشت گوی نور می جایی بین چو در سخن خراسان عین احسان</p>

زآنکه پیوسته مردم چشم	بهست روز غمت بخون شویان
نور و ظلمت ز پویه قدمست	خاک کویت چو عاشقان جوان
نفس تو تازیان و در منزل	تازه گلهای ارجعی رویان
تو و پیکان رسیده در نسبت	همه هم شهریان و هم گویان

عرش رو در جنابت آورده
قدس الله روحه گویان

چشم دولت و دین ایچدا داده	جمال احمد وجود علی و خلق حسین
نهاده آدم لفظ تو چون مراد از لفظ	سواد عالم لفظ تو چون سواد ازین
عنایت ازلی صورت تو چون بیکاشت	نبشت لسنحت روشن حاصل کونین
جمال آب حیاتست تشنه تیر برده	بدین تو خداوند صد چو ذوالقرنین
سعادت فلکی طینت تو چون نبشت	نمود از دل و از دست مجمع البحتین
چو ذکر جاه تو کردند آسمان من مو	چو عرض قدر تو دادند اختران این
ز حسب حال درین قطعه رمزی بشنو	چنانکه تبارک رفته هست دین بر سر
مرا که طوطی لطفم درین چنین و صل	چو جوزه پامی بگل در نباشد آفرین
اگر چو ببط و بهایم کند کرامت تو	بچه برزینت مسیحی و زیور آئین
شوم چو بیست کباب در سیرت بر	شوم چو پیکر طاووس بر سر اسرین
کنم چو فاخته برگردان سپاس تو	اگر چه هست درین گردن آفرین تو
سرمیت همه جای شکر بلبل وار	و گرنه تاییه کشن باشم از غراب البین
بقات باد بخونی و خرمی چندان	که اسجدش نمند پای بر منزل عین

	قبه اسلام ازین کعبه اسلام ازین	
<p>دگر بر جان و دل ز حمت نهاد ز خاطر نکتهائے پکر زادن بسیلی خوردن و دشنام دادن</p>	وله	<p>نشاید بر آداب ندی زبان کردن بنظم و نشر جاری که باز آید همه کارندیمان</p>
<p>چند زن بیرون شدند از مهتران چند خریدیدند در صحرا چران بر مثال عاشقان باد کبران عشره میگرد بر رسم خران از سب زاری بگفت ای خواهران</p>		<p>روزی از بهر تماشا سوخت چون لصحرای ساعتی ماندند ویر ز خرے بر ماده خر رغبت نمود با محمودی آهوسای یک دو گز پس زنی از دور چون اینحال ژ</p>
	چون چنین شوق است کین خرمیکند	
	بر تن مامی ریند این شوهران	
<p>آسمان هم درین هوس پویان بر جهان و جهانیان مویان بی تو بر زندگان چو بدخویان چرخ رایان شتری رویان واکه آن کعبه را بجان جویان تیره چون طره سیه مویان در کمی روی دار کوشش روی آن</p>	بیجا	<p>ای جهانیت بهر دل جویان مویه گشته زهره و مطرب عمر خوش خوی و ترش کرده کرده احرام مامت پر توین من ز حج زیارت عاجز روزم از دود آتش تقدیر خوانم از نعمت تو بود و نهاد</p>

<p>ای خردمند اگر گوش سوی من دار در جهان داری و فرماندهی خلق خدا سید و سیزده پیغمبر مسل بود نام سلطان جمل چون عدو ایشا فر او هر که به بیند دهد انصاف که او گر ترا شبهه و شک است در حق نه چ شو اولی الامر بخوان پس عدو آن بشنا تا بود راست حسابش حسابی گر کسی گوید با صد همه سخن نامیم زانکه منکم ز شما باشد از روی لغت پس یقین شد که پس از یاری پیغمبر حق ای سه قرن از مد عدل تو جوهر حق</p>	<p>قطعه بر تو بخوانم که عجب بازان بر سزاواری سلطان بنایم بران که فرستاده بروقت یکی را زدا پس بود قاعده نظم جهان چون ایشا بادشاه است بحق بر همه معمر جهان شبهت و شک ترا حل نکند جز زدا به حساب جمل و مبلغ آن نیک بدان چونکه و او ای که نه مقروست کنی نقصان گویش نی فی منکم چو اولو الامر بخوان باز از روی حساب تو بدانی سلطان نرسد بر همه آفاق جز او را فرمان بوده مسکنان بین سخن از دور زمان</p>
---	--

ای بحق سایه آنکس که ترا حافظ از دست
تا بود سایه خورشید در آن حفظ با

<p>احمد مرسل خاک مکه چون هجرت نمود پار چون باز آمد از اقبال میمون بشر بلخ زافروز شاه احمد همان هجرت نمود باز چون در طلق عالی را پیش آرام یافت</p>	<p>بدتی آن خطه بود انگشت نو میدی ترا تازه شد چون سحر گامان گل نهادن تا فرو بارید از هم چو برگ اندر خزان زنده شد بار دیگر چون از صبا شاخ زان</p>
---	---

شکر زان را که شد آباد و خرم با شکر

<p>ای خواجه ترا سری چو طاس است موی نبرد و گر بود نیز رگهایش از رنگهای الوان پس با سر این خبیث رشیت این بزرخت و بال ساده ریش از در کردن دادم آن نیست که استرت بزیست از روی نسب ترا بود حال یا این سروریش و استرانکه</p>	<p>مالیده و سرخ روی محکم از تنهایی گرفت ما تم چون دایره کمان رستم مانند یک سپید پرچم وان برکت و بال محکم سراپی سیلی دما رم از تو بجز امزاد گے کم لیکن پسرانت را بود غم در خلق همی خراشدت دم</p>
<p>خوش خوش تو عجب امیر گشتی زیران تو اسپاد هم</p>	
<p>چون من برده سخن فر از ایم ایزد اند که جان مسکین را صد بار بعقد در شود تا من ای ز نور شراب خانه تو یک صراحی شراب مان بگشت</p>	<p>خواهم که قصیده بیاریم تا چند عینا و رنج فرمایم از عمده یک سخن برون آیم روی آفاق همچو دست کلیم باشد آن نزد همت تو سلیم</p>
<p>هست نایاب باده اندر شهر ورنه از دولت تو دارم سیم</p>	
<p>رویف النون</p>	

بدیدار تو هستم آرزو مند هیچ دانی ارشد الدین که کف طبع تو آن ندانم تا تو چون پرورده این قطعه را گرچه ایام بدان خاطر قوی بود نیست تا تو تعیین کرده یعنی که شعر شست	وله در آیم یا هم از در باز گردم من چه شربتهای آب زندگانی خوردم این همیدانم که من انقطعه جان پروردم راستی به دوش ایانی در گرد آوردم پاره برگفت خود اعتمادی کرده ام
--	--

نام من گسترده شد یکبار که از نظم تو
اسی مرید آعد ده برجا که من گسترده ام

کردگار امست زنده جهان خوش تریش شعر بر دم خواجه را حالی جواب باز گفت قصه ناکی گویم از بس خواب خرگوش خنای	تاکی از قومی که هم ایشان ما هم تشبیه ایم لفظ و معنی همچنان یعنی که ما هم پیشه ایم راست چون شیران شب آتش زان
---	---

خاطر از اندیشه عاجز گشت نقد کیست این
دیر شد معذور میدار اندران اندیشه ایم

تکلف میان دو آزاد مرد بیا تا تکلف بیک سونیم	بودنا پسندیده و سخت کام نه از تور کوع و نه از ماسلام
--	---

بست گتم اقت ازین پس
سلام علیکم علیک السلام

وله

اندیشه انتقام چون حزم کنم با چرخ چو بااسته اگر رزم کنم	قهر همه دشمنان بیک غزم کنم گردون بستم اسب چو خوار زرم
---	--

<p>بعد از آن چون برو سلام کنم</p>	<p>آورد و نه به نیمه برخیزد</p>
	<p>او چون حمدان خود قیام کند من چون حمدان خود قیام کنم</p>
<p>که جنگ و صلح بر در و بسوی دی تو جنگ و صلح بر در و بسوی دی بجوش سخت که تا در جد نیابی کم چو شکر و صبر کنی در میان شادی غم بصبر گرد و محنت بر اهل محنت کم یاد گرداند کتاب این بر سه لقمان حکیم لام او هرگز نه بیند روی صادر و مسم هر چه گوئی من برای آن هستم تا بخندمت چنانچه پیوستم تا برفت این سعادت از دستم داور از لطف تو بود درستم کز حریفان دینه چون جستم که هنوز این زمان چنانستم</p>	<p>نکوش تا بتوانی جنگ و صلح کزین پس از حد و کند صلح و جنگ جوی بود بکوش نیک که تا از حد و تمامی بس شود زیادت شادی و غم شود نقصان ز شکر گرد و نعمت بر اهل نعمت شین علم آصف گنج قارون صبر ایوب رسول بر که باز دعا شقی با این سجده خزانیکام من بد عهد راجه میگویم لطف باری بریده باد از من من ندانم ز پای سر زین خشم حاکم از جرم من بود مردم خواستم تا بیایم و گویم بسر تو که ذات هشیار است</p>
	<p>که کشادن نمیتوانم چشم دین قوافی بحیل و برستم</p>
<p>اگر کباب ضعیفم باز گردم</p>	<p>خداوند بفرستد دولت تو</p>

آن دگر روز همه روز در آن محنت و غم	کز کجا وز که چون کسب کنم پنج درم
این سه دیگر چو سنگ خسته تسلیش بیا	که ز بوی بکفت آرم که از و ماند کم
غزل و مدح هجا گویم یا رب ز بهار	بس که با نفس جفا کردم و با عقل تم
النوری لاف زد کسیت مردان	چون زدی باری مردانه بیفشازد

گوشت گیر و سر راه بخانی بطلب
که نه بس دیر سزاید بتو این یک و نیم

جانی که من شینم بیکار که نباشم	یا خطی نویسم یا بیتیک تراشم
خطی نه سخت نیکو زیبا خطی بلا	زین شعر که نه نیکو بل شعر کی بهاشم
نزد کرد سرفراز بهی	ولم خواجه در خدمت تو دستارم
از گریبان من نداری دست	تا دگر دامن بدست آرم
شعری بسان دیده زلفت یافتم	ولم و آنکه بسوے صدر مجر شتافتم
عیب من آنکه هستم از شعر مشتهر	ورنه بفضل موسی معانی شگافتم

گر برسد م کسی که ز جوش چیه یافت
ای آفتاب خواجه چه گویم چه یافت

زدوش باز شما باد و سه حرف طیف	بکار در بدو ایم و هنوز در کاریم
نه پای مزد که مارا بسیم گیر دست	نه دست رس که بگیر ادویای برداریم

شراب نیست ولی نقل و لوت و مطرب
خدای داند تا از کجا بدست آیم

خواجه بر من اگر سلام کند	چون قیامش کنم تمام کنم
--------------------------	------------------------

<p>گرچه در بستم در مدح و غزل یکبار بلکه از هر نوع کز اقزان من دانندی منطق و موسیقی و هیات ندانم آنکه وز آئی آنچه قصد نقیض کند عقل سلیم وز ریاضی مشکل چندم خلوت حل کند وز طبیعی رمز چند از چند بی تشویر اینهمه بگزار با شعری مجرد آدم هر یکی آخر از ایشان بی کفافی نیستند خود بهر در عهد عیبت اگر نه این سخن خاطرم در ستر دیوان خزان اردو چو کز یک خاطب یکی را روز تزیج قبول در چنین قحط مروت با چنین آزادگان اینکه میگویم شکایت نیست شرح حالت در عرض از آفرینش غایتم لیک اولم</p>	<p>ظن بر کنز نظم و الفاظ معانی قاصر خواه جزوی گیر از خواه کله قاصر راستی باید بگویم بانصیب وافر گر تو قصد یقین کنی بر شش طاهر و نذران جزو اهراب تو فیک کس ناوار کشف خواهم کرد اگر حاسد نباشد ظالم چون سنائی نیستیم آخر نه همچون صابرم این منم کز مفلس چون روز روشن ظاهر میدید فتوی که من شاعر نیم بل ساحر زهره سان پرورده در آغوش طبع زاهر بر تر از حسنت کابین باقیم من کافرم وامی من گران خوردی دختران ظالم شکر نذران را که اندر هر چه هستم شاکر گرچه در سلک وجود از روی صورت خجسته</p>
---	--

قدیر من صاحب قوام الدین حسن داند از آنکه

صدر او را یادگار از ناصر الدین طاهر

<p>دی مرا عاشق که گفت غزل میگوئی گفت چون گفتم آن حالت گمراهیست این یکی شب به شب در غم اندیشه</p>	<p>گفتم از مدح و هجاء دست بپوشاندم حالت رفته دگر باز نیاید ز مدح که کنم وصف بسی چون شکر و زلف خجسته</p>
--	---

فرستاده شد کیکنک نباشد	که زنگار آهین سوئی کان فرستم
زکم دانشی کارگردون چوبین	بر شیر گردون گردان فرستم
وگر نه چرا با چو رستم سوارے	چنین خر سوارے بمیدان فرستم
قاصد خویش را فرستادم	بتو صبر پیا کے دادم
سه حریفان میمان رہے	که پدیدار هر سه شان شادم
گر فرستی مرا حے بادہ	بیقین دان که هر سه دلشادم
ای بزرگے که از تو دلشادم	شاد گشتم که کرد و یاد م
نامه تو رسول چون آورد	غم گیتی بباد بردادم
چون خط بخط اے تو دیدم	سر خود بر خط تو بهنادم
حالی از لطف تحفه قلعت	گره از طبع خویش بکشادم
شب تاریک هم بدست رسول	باده روشننت فرستادم
تا تو آن دو سه را نخواهے داد	من بنقد این رسول را دادم
نیستم بیگانه از اعمال و احکام نجوم	در بیان او بغایت اوستاد و ماهر
من ز لقمان و فلاطون نیستم کم در حکم	در ہی باورنداری رنجه شوم حاضر
با بزرگان استفیدم با فروستان سفید	عالم تحصیل را هم دارد و هم صادر
غصه دارم ز نقصان از همه نوعی و	زین یکی آوخ که نزدیک تو مر د شاعر

<p> باورم دارا چندیث از آنکه بحد و ثنا چون کنم رای نظمی ولیکن بجای جناب حمید ز فضل و هنر حسیت کان نیست همی شرم دارم که پائی ملخ را من و قطره چند سور سباعم من و ذره چند خاک برینم بآبان گراز نکست میوه باد چه فرمائی از صدمت سنگ و آهن همه روضه من شیش است یکسر همه لقمه نیست بر خوان عقیلم اگر گردد دامن سزد گوی گردون کسی را که نو باوه و حه دارد سخن هست فرزند جانم و لیکن نه شعر است سحر است از ان می یارم غرض زین سخن حسیت تا چند گویم به بهبود طیان و محمود حسان بهانه است این چند بیت نه حاشا دلم دعوی عشق او کرد یک شب </p>	<p> صعب رنجور و نیک بر گم نه دشوار گویم نه آسان فرستم اگر وحی باشد هر اسان فرستم بگو تا مرا اگر بود آن فرستم سوئی بارگاه سلیمان فرستم چکوئی که بر آب حیوان فرستم چکوئی که بر چرخ کیوان فرستم نسیمی بدزدم به بنیان فرستم درخشی بخورشید رخشان فرستم شوم دسته بندم بر ضوان فرستم کزان ذله پیش لقمان فرستم بدین تحفه گوی گریبان فرستم بقایای و سواش شیطان فرستم خلف می نیامد مگر جان فرستم که نزدیک موسی عمه ان فرستم فلان را همی سوی بهمان فرستم اگر ترا از طیان به حسان فرستم که من زیره هرگز بکرمان فرستم از ان شب در انم که بران فرستم </p>
---	---

نی شراب از تو شرم میدارد	خود نداند که تو نذر شرم
بوی چوبین درفش چون اقبال	که بعمیریش برندوزی چرم
چکنی باده سخت کن جسدان	تا شود همچو خانه حائل نرم
دختران کرام را دیدن	زشت باشد بعون دختر کرم
خواجہ مسعود کار از ان بگذشت	که من آزرم تو نگه دارم
مان و مان مطلبی تمام کنم	ورنه امروز نیسز بگذارم
بنظم مرثیه که چون ز موجب آن	ولم یقیم دار قفس که کنم بر آشوبم
امیر عالم در یکد و بیت نقد کرد	هنوزش از سر اخلاص جای میرد
وزان نشاط که آن نظم ازو محقق شد	چو سر و نور صبا پای حال میگویم
زهی مفید که تنبیه کرد بی زجرم	زهی ادیب که تعلیم داد و بیجویم
بدیع ای نابذیع ای پیر قواد	چو دیدم روی تو ماتم گرفتم
بعالم در اگر تو بود خواهم	من از تنگت کم عالم گرفتم
گرا از طب میکنی چندین تفاخر	اطبار از عالم کم گرفتم
زن تو غر چرخه دنیا بشی	ترا خود عیسه مریم گرفتم
بخدائی که در موجودات	ولم جز بامرش نمیشود منظوم
که بماندم چو قالب بجان	تا ز دیدار تو شوم محروم
بخدائی که زنده و باقیست	ولم که من امروز طالب مرگم

بر میانم گر مثل نبود حلال	چوبکے یا بجم کہ دردندان کنسم
چیز نائی گویت حقا کہ سنگ	
نان نبوید نیز اگر بر نان کنسم	

دوش در خواب دیو شہوت را	ز یور دخترے گہستم
بیشک امروز سخن رحام	خواہد انصاف و من تہی دسم
جز بسعی تو دفعے نشود	این جنایت کہ دوش کردستم
شوے رو باہ خواستم از تو	تازستان ز خود فرا کنسم
موی دادہ شد بدہ بارے	سیم چند انگہ موی باز کنسم
ای از برادر و پدرا قرون دوبار	وز تیر آسمان بشماری چار کم
بفرست خور زادہ مخلم دومہ تیر	با چیز مصحف بخنی بر دہسم
با داحروف نام تو چند ان بکام تو	کاید بیرون ز صورت بی دودسم
بجز تو در دو گیتی کس ندیدہ است	کریم ابن الکریمے تا بآدم
زمین تاب عتاب تو ندارد	چہ جامی این حدیث است آسمانم
غرض ذات تو بودار نہ نمکشتہ	بنی آدم مکرم من مکررم

سخن کوتاہ شد گر راست خواہ	
توئی آنکس دگر و اللہ اعلم	

ای بزرگے کہ از بلند قی در	آسمان را انداشتی آزر م
ہرگز اندر نفاد امر ترا	از قضا و قدر نیامدہ شرم
شاہدت گر نہفتی گنگند	سایہ آفتاب سردش دگر م

از گریبان بسوی چاک شدم	نیم شب را چو در زبانی کامل
که ز معجون مغز پاک شدم	حاصل آن شب چنان بسیار لودم
هین که خوش خوش ببریخ خاک شدم	گفتم ای نفس آب من نه ببرد

رفت و سر در لحاف خانه کشید
یعنی از کند کس بپاک شدم

ما غلامان و خاص و عام تو ایم	ای غلامت چو شاد باد فلک
همه در خانه غلام تو ایم	تا که در خانه فلک باشیم
وله زانکه بسعی تو تن آسان شوم	غم بسیر من بکلفت میبار
تا که بزاید بسیر آن شوم	من خود اگر مادر غم از دوا هست
روز دگر با تو دگرسان شوم	پر سی و گوئی که ز من بدگو
که بفلان گاه به بهمان شوم	چون تو نه ام من که بهر خورده
وله خواهم که قصیده بیارایم	چون من برده سخن سر از ایم
تا چند عنا و رنج فرمایم	ایزد داند که جان سکیں را
از عهده یک سخن برون آیم	صد بار بعقد در شوم تا من
وله سالها شد تا همی پنهان کنم	فخر دین یک التماس است از تو ام
بر تو و بر خویشتن آسان کنم	خرده اکنون در میان خواهد نداد
خویشتن در پیش تو قربان کنم	کبشکی داری اگر بنخشه من
تا یکی تا کاینجا من کان کنم	شکر دای آن کنم و نگاهم
سهل باشد بر کشم فرمان کنم	در بفرمائی که دندان بر کشم

عجب مدار که امروز مرا دیدست ز بهر خسر و سیارگان همه خواست و گرنه خفیه نهد با قبای کجلی خویش ستارگان را صادره بمن شفیع آورد بدان بهانه که تا آسینش بوسه دهم ز چاپلوسی این گریه پیچ وافی نیست مرا بون نتواند گرفت روبرو وار بکود کار که انصاف من از دست است نه آنکه بر من و بر آسمانت فرمان نیست مرا بدفع چو خصم تو التفات تو بس به نعمت تو دور قماش جمله محو کنم خط کشیده ام از خط درین بکشید یقین شناس که گردید آن سخن گویند بدو چگونه دهم کسوتی که از قفسش ز پرده دار تو تشریف باشد آنچه	دران لباجه که تشریف داده دوشم که عشوۀ بخرم آن لباجه بفروشم همی برآید ازین غصه دهم بدم بوشم بگو چگونه کنم باکد امشان کوشم هزار بار گرفته هست اندر آغوشم ولیک من جریف آن خواب گوشم که در پناه تو من شیر شیر او دوشم کز و بکف چو حسود تو خون همیشم هم اوت بنده دهم منت حلقه در گوشم که بعد ازین سخن او بگوش نشیوشم ز جا و تست که در مجلس تو خاموشم بدان نگه نکنم منکبه بی تن و توشم دماغ من بخرام ز لب که بخروشم کلاه گوشه عرش هست ترک نشیوشم بلی و باز تفاخر کند از دوشم
---	--

و گر بهین بهانم چو آفتاب همیش
قبای کجلی او کا فرم اگر بوشم

دوش چون احمقان خانه خویش پیچ القصه تا بگردن وریش	نزدیک نازنین کاک شدم همچو جولا به درمناک شدم
---	---

حاکم از جرم من بود مردم	داور از لطف تو بود جسم
خواستم تا بسپایم و گویم	کز حریفان دینه چون رستم
بسر تو که تازه هشیار است	که هنوز این زمان چنانستم

که کشادگی نمی توانم چشم
دین توانی بحیله بر بستم

ز روزگار بیک نامه تو خورسندم	که درد عاقله آن خواهم از خداوند
شنیده ام که بخورسندم گرایدم	غمم چراست چو از تو بنامه خورسندم
ز هر چه باشد خورسند را پسند بود	چرا که بیتو همی عمر خویش نپندم
مرا و حال مرا بی جمال طلعت تو	صفت ندیدم ازین به چو دل برنگندم

چنانکه نشسته بآب زلال مرده بجان
بجان تو که بیدارت آرزو مندم

بزرگوار دانی کز آفت نقرس	ز هر چه ترشی من بنده می بپرسم
شراب خواستم و سر که گمن داد	که گر خورم بقیامت مصون خیر
شراب دار تو آخر کجاست تا قدح	بگوشش و بینی آن قلبان فروردم
از سخنها می عذب شکم طعم	ولم در دمان زمانه نوش منم
لیکن از زو بسبح مستعان	باز بان چنین خموش منم
در زوایای رشته معنی	مفلس کیمیا فروش منم
خدا یگان وزیران و بادشاها	ولم که بانفاذ تو هست از قضا فراموشم
یکی ز آتش جوهر سپهر بازم خرم	که از تجا و زاده همچو دیگر در جوشم

<p>در خور هر عتاب و هر جنب کم هم تو دانی که بس سبک سنگم که من از کرده نیک و بد تنگم چرا چنین ز نسیم وفات بخیبم خرد بیایغ سخن بی شکوفه بهنرم که چون بفتنه ز سسته فروخته ام بمن فرست و گرنه بگویی تا بخرم که گرنیار منت از سبزه دمن ترم بدان امید کزین رطبه بو که جان ببرم آب غفلت دانسته کاب می نخورم ز تشنگی که بغایت نه خشکم نو ترم ز غم چو باطن او پاره پاره شد بگرم که صیبت عارضه بامن معرض چو درم نه زین سپیم رنگت چو افروان شرم هنوز دپده چو ز گس نهاده می نگرم</p>	<p>الحق الحق هر آنچه کردستم چه شود از من این گران مشتم بدکن بامن و مشو و لتنگ ایا بعالم عهد تو از بهار وفا علی الخصوص چو دانی که رنگ و بوی بصد زبانت چو سوسن بگفته بودم که اندانی عرق نسترن بدست آر زبان چو لاله بگرد دهن بر افکنی فروخت روی نشاطم چو بوستان افرو برون شدی و فرو برده سر چو نیلوفر دوروز رفت که چون سنبلیله ز پرور زلف چو طاهر تفاح زر گشت زخم چو گوش این سخت همچو پیل گوش نبود زیوفات چو ایام یا سمین خوانم تو آن چه بینی این بین که با فراغت تو</p>
<p>چو دستهای چار است هر دو دستم و گرنه پیر بین از دست تو جو گل بدم</p>	
<p>تا بخدمت چرانه پیوستم تا برفت آن سعادت از دستم</p>	<p>لطف یاری بریده باد از من می ندانم ز پای سر زین خشم</p>

گهی بکنج درونی نشسته چون نمود	گهی بغار برونی خزیده چون مارم
گهی چو باد بهر جایگاه بویانم	گهی چو خاک بهر بارگاه درخوارم
گهی ز آب دو دیده دمام در محرم	گهی ز آتش سینه دمام در زارم
گهی با جوت خانه گرد و بود ششم	گهی بنان شبانه برین دستان
گهی نهند گران جان تراثر خایانم	گهی نهند لقب احمق و سبکسارم
خدای داند زیگونی زندگی که مراست	بجان و دیده و دل مرگ را خوارم

از آنچه گفتم اگر هیچ بیش نگفتم
زدین ایزد و شرح رسول بنیادم

ای خداوند شش حریف ظریف	دل زانده یار می شکم
عزم کرده بخد مت تو درست	بصبوحی خمار می شکم
باز و می آفتاب می ستابم	گردن روزگار می شکم
زار و می جمال کون سفید	خواهش اندر زمار می شکم
عقل صد سهل بطبعم بیش داد	تا چنین در نظم و نثرش کرد زدم
چون بدانستم که بی اسمال او	مجلس سرد آن نخواهد گشت گرم
کافرم گر قطره زین پس زخم	در دمان شان جز باز زدم بشم
ای همه سیرت تو هنک و ثبات	چکنم بی ثبات و بی منم
گر خطائی برفت بر قلم	هست از آن شرم چون قلم زخم
تا نگویی که شعر نیز نیکیست	حاشی لبت نه مرد نیکیست
از جهانی بهت فخرم و بس	گر چه هست از جانیان نیست

روایت المیم	
شایا بیدیه که دلم را خدای داد چون کردگار ذات شریفیت بیافرید راضی بدان نیم که بغیری نظر کنی چشم جانیان ز پی دیدن جهان	در دید که تو معنی نیکو بیدیه ام گفت ای کسی که بر دو جهان گیت بیدیه زیرا که از برای خودت پروریده ام وان از تو بهر دیدن خود آفریده ام
تکمیل آن به چکس اندر جهان بدان کان کحل غیر تست که من کشیده ام	
خضم تو وقاع ده ملک او چون دو بیت بود بر افراشته زلزله قهر تو شان کرد پست	آن شده از بدو جهان ستقیم زان دو یکے محدث و دیگر قدیم زلزله الساعه شی عظیم
وله	
خدا یگانا سالی مقیم شیم همی نباید نقشی بخیره چه خرو نه ماه دولتی از چرخ سید بد نور نه پای آنکه زد دست زمانه بگریز نه پشت آنکه ز اقبال روی بر تالم نه حرفتی که بدان لغمتی بدست کنم بجده وصف نیاید که من ز غم چو غم گی بباخته این سپهر منو سم	بوی آنکه مگر به شود ازین کارم همی نگردد کارم نفیر چون دارم نه شاخ شادی از باد سید بدار نه دست آنکه درین رنج پایی نشمار نه روی آنکه در گشت بر جهان آم نه غم خوری که خورد پیش سخت تیار بویم خلق ننگید که من چنان شوم گی گداخته این جهان غلام

خرج جاه ترا معالی برج	ابر جود ترا مکارم سیل
بوده در وقت فطرت عالم	گوهرت را وجود جمله طفیل
شرر شعده سیاست	از سهائی سپهر تابسیل
سده ساحت تو منبع امن	خانه دشمن تو معدن دین
خرمن جود تو نه پیماید	گر ترا سوسی مغوب باشد میل

هیچ دانی که یاد هست امروز
رای عالیت را کلام اللیل

گویند که در طوس که شدت سزا	از خانه بی بازار همی شد زنگی لال
بگذشت به کان یکی مرد حصیر	بر دل بگذشتش اگر اینست مراد
تا چون دگران نطع حرم تبرسم	آخر نبود کم ز حصیری بهمه حال
بنشست و یکی کاغذک از چکه برون	حاصل شده از گدیه بجوونه بشقال
گفتا و ده ده گر حصیری سره راجد	نی از لعل و ز کشب از سب نال
شاگرد حصیر چو ادا می شنخش دید	گفتا بروای محبّه چو بین سخن زال
تدبیر نمک کن بنمک شوزیر اکه	تا نرخ ببرسی تو بدی ماه رسد سال
حال من و آن و عده نطع تو بکین	از بسکه زنی قرعه و گیری باد افال

مان بر طبق عرضه نم حاصل این ذکر
هین برورق همچو کشم صورت پخال

خاطری چون آتش هست و زبا همچو آب	فکرت تیز از کار نیک و شعری بی خلل
ای دریغانیست ممدوحی منرا و ارمج	وسی دریغانیست معشوقی منرا و ارمج

بوده موزون طویلها سئ لال	گویم آن درخزانه‌ای اصل
همه همچون فلک عزیز مثال	همه همچون ازل قدیم نهال
صدف جود ایزد مستعال	مایه شان داده از مزاج دست
همه را سفت دست سحر جلال	همه را دیده چشم حرف خرد
چون جواهر بگردش احوال	بمعانی فزوده قدر و بها
آن بلند آخرت مبارک قال	از نقاب عدم چو رخ بمود
درفشان بر مراقب اطفال	آن جواهر حین آنکه رسم بود
روز مولودش آستان جلال	ریخت بر آستان خاطر ادا
حلقه زلف را از نقطه خال	چون چنان شد که در سخن خشتا
بست برگوش و گردن مه‌سال	دست طبعش برشته شب و روز
شعر زاید همی چو آب زلال	اوست که ز خاطری جانش نیر
بکفایت ز جادوی مختال	خاطر من که گوئی بر باید
از همه گفتا صواب و محال	چون بدید آن سخن پشیمان گشت
وی مقدم به بدله در امثال	ای مسلم بکلمه در اشعار
و هم تیزت چو بر جواب سوال	طبع پاکت چو بر سوال و جواب
آب عرض جنوب و عرض شمال	تا ز دست آفتاب سپهر

آفتاب شعرا شعله ترا	ای ترا آفتاب حاجب و ماه
بر سپهر بقایا دزوال	
نهمت راستارگان در خیل	

فضله فرح و آدم و حوا هر یکی روی و ریش آورده آدم آدم همه زیند و لے کارشان سال و نه منی و توئی بی طهارت چو سجدہ آرند وحی شان در رسد که حاصل شد سبقت کنده را بمسطر زرق همه را بپوشش سوی چشم غزال روی گر بر زمین نهند ز کبر در سلامت کنند بردوزند چند ازین خاشه سدا می و جوب گر نباشند این چنان چه زن ای در یفا که طینت آدم شاد از انعم که گرچه نیست مرا	حشو معلول علت اول زشت و ناخوش ز کارگاه ازل نه بعلم آدم و نی به عمل بیشه شان روز و شب جدال و بدل در میان دو صد خطا و زلل شرف صد پیمبر مرسل استواداده چون خط جدول همه را گوش سوی قول و غزل پر کنند آسمان ز کندة بغل کیسه برخدای عزوجل چند ازین ذره هوای اجل در نرزايند این خزان چه خلل بهوام و بهیمه گشت بدل نزد ایشان درین زمانه محل
---	--

این یک را همی نباید دید
به قیامت زاکثر ذر قسل

شعرائی کمال آن به سخن گرچه نزد یک دیگران نظم است سخن چند معجزه است مرا	پای طبعش سپرده فرق کمال مجل از مفردات و هم خیال در سخنهاش سخت لایق حال
--	--

گفتش آخر کجا شدی گفت	از پی آنچه خواستی بو ثاق
گفت آورده کنون بارے	گفت آورده ام ز تیر طراق
گفت این بی ادب غلام چه است	گفت انکار سر گرفته و غاق
میکند صد هزار سله آب	بس همه روز بر کشیده حاق
بی محابا همی کند چو خزان	ادب الکنده مان بغیر براق

وله

ای خواجه مبارک بر بندگان شفیق	فریاد رس که خون رهی ریخت جانی
لنخی ز خون بچه تا کم فرست از آنکه	هم بوی مشک دارد و هم گونه عقیق
تا بیا دخواجه دگر بار بر کنیسم	از بادیه خوش اکمل و قیقال و بایق

رولیت کاف

صاحب از نیک خواه و بد گما کیست مثال	دیده ام از چرخ دولابی در انتم شیک
بیل دورش چون بگوش می در آید	یک طرف سوئی زمین یک طرف سوئی فلک
نصد و میل نیک خواه و بد گما کیست مثال	در ترقی زمین درج و اندر تراجع زی در
این کنار از کام دل پیشود سوئی	و آن دماغ از مغز خالی میشود سوئی

رولیت لام

تیرد کیش زهره و مرغ	تیز در ریش شتری و زحل
خشک ریش کند فلک پذیر	تا شوی خشک و تر چو جوت و حمل
دامطه عقد بین که آورد دست	از هوا می عدم بخاک امل
نیم کاران کارگاه و جو د	خازنان خزینا به جمل

فجر نکرد مرا بعد هفتۀ بد و حرف		
ردیف القاف		
هر که مخلوق را کند خدمت	چون بود حرف و فاضل و مرزوق	
عمر باید که بگذراند خوش	پیش مخلوق با می و معشوق	
پس ازین دولتی نباید نیند	از زرو جامه کیسه و صندوق	
چون ز خدمت بگفت نیامد این		
لعن مباد بر چنین مخلوق		
مازبون نکاح چون بردت	ای بختی و را و مردی طاق	
مان و مان تا ز کس طلب نه کنی	هیچ تریاق به ز طایر طلاق	
وله		
صاحب این موفق سبب	هست از جمله خراسان طاق	
نه بدین طاق آن سبب خواهم	که ندارد نظیر در آفاق	
کاخچنان طاق و بی نظیر توئی	او چگونست همچو طاق رواق	
گشت خوش خوش بعاگلی بنوا	و ای بر میکند ز ساعد و ساق	
تا نه بس روزگار اگر بزاید	سالمها بگذرد علی الاطلاق	
هر شبی از فشارش طبعش	نام با قوت را گرفت خفاق	
بس نیاید که من ز بر بودم	با همه جز بغایت بفق	
آخرش بعد از انتظار دراز	شفک را ست شد با ستحاق	
دی مگر یک زمانکش با قوت	همی نموده بود فراق	

ردیف العین	
ای بطالع چو نام خود مسعود آسمان ایمطاع عالم کون تیراه امید را داده دو طلایه است حزم و عزم ترا مندی شد که در مصالح من عاطفتای خاص تو داده است بدعتی نومنه در این نوبت بخدائے که جز باو سوگند	وی بهمت چو رای خویش رفیع امرونی ترا بطوع مطیع بصبائے وفا مزاج ربیع سیرشان جاودان بطی سیر بوده هم تو خصم و هم تو شفیع صدر هم بی نیازی از تو ضیع که بود از خصایص تو بدیع هست شرک خفه و محش
که بترویج این خطم برگز این توقع نبود از ان توسیع	
ردیف الفا	
در از گشت حدیث دراز دستی باد زمین آب دو قلند بر منافع بخت فغان من همه زمین عیش تلخ و زهر فغان من خداوند من حمید الدین در اینچنین مه موسم که درع ماهی را بصد هزار تکلف بخد متش بر دم	سپید کرد بیک ره سپیدی بر هوا و ابر دو بجزند در حقوبت زرف چنانکه قلعی افعی خوری تریق زرف که از وجود من اورا فراغی است رزوز لرزه دریا نه قبه ماند و طرف قصیده که ز نقدش عیار یافت زهر
نه عرض کردن ناگردنش چنانکه کند	

در بزرگی ز روی نسبت وقد	ذات از کل آفرینش بیش
دشمن در پیش حضرت تو که باد	آسمانش بخدمت آمده پیش
آن تجاسز کرده ام که توان	داشت جایز هیچ مذمتش

هیچ دانی چگونه خواهیم داشت
عذرتی کردگی مستی خویش

سبز خنکی که بارگیر من هست	باد و آله شود بر رفتارش
سبز خنک سپهر داند و بس	در مقادیر پویه مقدارش
استری نیست صاحبادیوست	رایض طبع کرده رهوارش
عیش اینست بس که بیگه و گاه	هست بیکار این و آن کارش
راستی را درین سفر بار	من کران قلبان کشم بارش
خواجہ از من همین جواب گفت	که مکن بر طویله بگذارش
خود بگفتم که بارگیر من هست	بلک خواجہ هست بهترک دارش
شرطی کرده ام در آخر شعر	تا که بیکار کم نند خارش

ز حمتش باد در تن آنکس
که بر د بعد ازین به بیکارش

شعرم همه جهان رسیده است	مانند کبوتران مرغش
شوخ آن باشد که وقت پاسخ	بارا بد جواب ناخوش

شکر ز لبش چو خواستم گفت
بگذر ز سر حدیث بدوزکش

	شکر کن کین ز مانش می بینی خواجه دیگران و بنده خویش	
وی جهان بانوال تو درویش گر نه تدبیر عقل دور اندیش هر جهانی وز جهانی بیش نه بتدبیر عقل دور اندیش لطف از نوش انتقام بیش که نگون باد نفس کافر کیش میکنند جانم از خجالت ریش		ای فلک با کمال تو ناقص گم کن راه مصلحت تقدیر همچو معنی که در بیان باشد دوشش دور از تو ای تدبیر عقل جمع ضدین کرده در زنبور بشت از گونه گونه بی نفس کرده ام آنکه یاد آن امروز
	هیچ دانی که روی عذری هست تا بخوانم ز نابکاری خویش	
که هیچ رنج مبادش ز عالم بدیش بشرط آنکه دگر درو سر نیارم پیش بگوشه دل او بگذرد که ای درویش		اگر برنج ندارد اجل نجیب الدین بیاره سیمی بر سرم نه دست بوقت خواندن این قطعه دهم
	دل من از سیمی خواستن بسز آمد دل تو سیر نگشت از سید کار خویش	
ای جهان پیش در وقت درویش مدت را خلود آمده خویش حزم تو پیش بین دور اندیش		ای فلک پیش قدر تو ناقص دولت را زوال بیگانه حلم تو زود عفو و دیر عقاب

چو شانه پیش کن ده زبانی و دوس
که همچو آینه رویت سیه کنم نفس

نه خسته آنکه توان لیش را بجای
که انوری چو توئی راهجا کن زین

چه خورم چون به پنج شش روزان
بجدا کنی که مجمل روزی
که زمین و هوا ای خانه من
نه می مورب بند و نه نگس

بین که ارباب زندگیم امروز
هیچ معلوم نیست جز که نفس

رویت آستین

آن خواجه کز آستین بر غبت
برداشت ز خاک عالم را
دست کرم بزرگوارش
نشست نظیر او و لیکن
در خاک نهاد روزگارش
بنشاند غرامی پایدارش

صد گونه چو من به بنیم احسان
بر خاک دریغ یادگارش

عادت طرح شعر او کردند
نام حکمت به نهنگ نگاه
قومی از حرص خجل کنده خویش
گرگ و خرافات تراژنده خویش
همه دوزنده و درنده خویش
طیره گیاه زهر خنده خویش
پیش هم چون خودی میساز
که پیش در فکند خویش

ردیف السین

ای خداوندی که کمتر بنده در فرمان تو گشته قدرت را سرگردان دانی خاک طوس از نعل یکدانی باشد بر بلال	آسمان ابلق است در روزگار آبلو کرده دستت را غریش نه نشان آسمان گوید بر ساعت که آفرینش
کاشکی در ابتدائی فریش کرد کار بنده را فرموده بود تا که بودی خاک طوس	
تو در قوادگی ای سرخ کافر اگر خوا آدم زنده گردند	توانی گر کنی تصنیف تدریس بمکر و حیل و دستان تلبیس
بگردانی دل حوا از آدم کشی در ساعتش عاشق تلبیس	
بودن اندر عذاب چون خربیس بترست از سوال کردن طبع ای باقیم کبریا تو در چند گوئی چه خورده بوثاق صاحب هر هی یک قدری می بفرست زان می بیشتر و بیشتر که بسیار سید بیعتی ای موچر س تمام کنم مکن بیای شتر دبه بنگن ورد هنوز گا و بجا در میان ندارد پاک	یاشدن در حجم چون ابلیس دایستادن بنزد مرد خیس وله آسمان شخم آفتاب س توبه آنی اگر نداند کس وله نه از آن می که بود در خور پیمان و طاس ساغر او کف دستت و صرا کر با وله که موچر س چه دزان چند در کجا و چه بنده برد و ندانم کجای زنت جرس اگر نه مغر خرت داده اند اینت بس

گفتمش بان چگونه داری حال	زیر این در طه تاب حادثه توز
گفت و بجا که خبر ندارم تو	که بگو باز گشت آخر کوز
حدثان کرد رای پای افسانه از	دست کلکت مرغ دست کوز
شب محنت با خراجه و شد	شب من روز و روز من نوز
روزم از روز بهتر است اکنون	از مراعات شمس دین سپردن
باد عمرش چو جاده روز افزون	عمر اعداش عمر روز سپوز
حادثانش همیشه سرگردان	غم پریشان ز بخت بد پرور
وقف بر آبریز سبیل شان	انچه گویند صوفیانش کوز

جادو دان از فلک خطابش این

ای بر اعدا و اولیا سپردن

ای خدایت عزیز کردی خسلی	بنده را هست یسبان غنیر
ایکن از جور دخترا انگور	که شجاعت دهد بمردم خیز
خال مشاطه کیش کرده رنگ	آن جانزیده سیاه مو بر
زده بر چهره خالها ز خباب	چادر و موزه کرده از ارز بر
اگر از در آیدم امشب	از طرب بر فلک برم دلبیز
دختر طفلی را نباید خواست	تا نیاید بحد عقل و تمیز
جز بامر ولیش و ان جور	بدیش این یکی فراکش نیز

دل بی خرمست و جان خسر

کس بجدان سخت دریش منیر

دستکاری اختران همه چینه همچو در پیش کان حدیث بشیر چون تو چشم قضانه بنید نیز اهل تش عقیم و آیا چینه تیغ چون کند ناکند تمیز دشمنت را دماغ چون کشیز از سرب باد و جبر و دارزیر هر که با تو دودل بود چو مویر طبع زنگار و سر که با از زیر روز و شب سر بر آستانه نیز	جز نظیرت بدست کرده بس پیش طبعیت حدیث دریاهست از موالید ممکنات وجود ز آنکه گشت از تو الیه احرار تا میان هریمیت و نصرت از لعل تیغ فتنه بادسته توبره کردن حسودت را زیر سنگ اجل شکسته چو جوز طبع غم با سر شک سپاهیش سبلش سر بر چو سنگ بکس
--	--

النوری اینمه تکلف چیست
چون نگویی که سبلتش را نیز

در مکانات این و آن شب درو بر درگاه قاهره کین تو ز کرمت و ام تو شکر اندوز دور این پایه ساز صورت سوز حالت دشمنانت را پخت پوز مالک هر دو کس بدر و بدوز بارخی دلکش و جان افروز	ای بر اعدا و اولیا پیروز بر یکی جود فایضت غالب بذل نزد یک همت تو چو دام داده بمیل کرده بی کینه قالب دوستان را دل شیر ای بحق هر دو در تصرف تو و آنکه اقبال خویش را دیدم
--	--

دبر و افلاک و انجسم و ارکان چو جهان خرف ندارد خیر تا اندازی امید خیر که نیست حبسیت غقا بهر دور عالم ایدل از کار خویش هیچ مرغ نمیست کار و در گریز گداز	هم سرند و زمانه مایه شر تا که هست از وجود خیر خیر عالم ذکر او قضا و قدر که از و نام هست و نیست اثر نمیست کار و در گریز گداز
--	---

نقد و نسبه چو هفده هژده است
بل دو پنج است و نه نه و نه است

بایکی مزاج دو جا کر سه تاج پیشش آردم شراب سرخ چون خون آنخرفیان ندیانش بمن کردند و دوش نزدیک من آن پسر دشت نزدش آردم کرنیدی مرصع از گهر کای بلاغت را بلاغ و امی صبارت

چون ثمان نبود نگار او را کجا دیر و شراب
چون میان نبود مرا و او را در کجا بند و کمر

ازاده کز کریم نیاید و را عیب سومجی مگان کز اید از بهر قوت را اثر خشمش از نوش پدید آرد نیش از یکی دو کند انگه که بکف گیرد تیغ کز بی خیس طبع گزاید با خطه ار شیری که کوز غزم نیاید بهر غنچه ار نظر لطفش از سیر برون آرد سیر وز دو گز یک کند انگه که بنید از دیر
--

ردیف الزا

ای بتو دین عزیز دنیا خوار وی ز رفعت سرای قدر ترا خوار شد آن کت او نخواست عزیز آسمان آستانه و پلیه
--

تیز در ریش هر که خواهی باش مطلب خود ز هر که خواهی گیر	
یا بدزد و بعبادت مست کرد جز برهنه ز دفترا افزون تر سیم ضاحکان به پیش در گشته ویران بیای پنجم فر همچو مهره ز سیر سفت اختر هر شبی ده بیازده بستر	هر که از من نخواهد این فوטר یا ز من عاریت طلب کندش مرغی یک وجب بنگار من چارطاق ره عنذ زانش مانده در ششدر بلا شب و روز بشت و نه ماه خود بکرده
شرط در بردن کتاب اینست هر که آرزوست گوی ببر	
بکلی هست چون دریا و تودر زهی از تو جهان را صد تفاخر نزاید مادر گیتی چو تو خر اگر نه تیغ تو گفستی آنکه که هست از خیل او چشم جهان پر	خداوند اتو دانه کافریش جهان را پس روان چو تونباش نیار و بیشه دولت چو تو شیر بگیتی فتنه کی نبشته از پا فلک با اختران گفتا که آن گیت
رکاب تو بوسیدند و گفتند الغ جاندار یک اناسی سنقر	
اسیر و خوار بماندیم در کف و سوار اگر چه چارده باشند و چهار هزار	من سه شاعر و شش درزی چار هزار دیر و درزی شاعر چگونه جنگند

برگزگمان مبر که کمال الزمان بود	وله کور و محض بود بحسبم فتن پذیر
میدان که ساکنان فلک گشته اند	از مظهر بزه بدین چرخ کند پیر
خواهش کردی که نزد کمال الزمان	کو بود در زمانه درین علم بی نظیر

گفتند زهره را ز فلک دور کرده ایم
ای رشک جان زهره بیا جا او بگیر

مرا گوئی بدستم ز رشود خاک	چنان کاند رصفت باران شود
مرا یاری درین بفروشد اندیش	که بر یاد منی ای خواجسته حُر
که صدره کرده پشتش تنی آب	ز نمانت هر که کردی یک شکم پُر
قاضی از من نصیحتی بشنو	وله نه مطول به از طویل در
بارها گفتمت خراز کف دور	خر قفاله مکن تو کرد آخر
پند احرار دامنت نگرفت	ای بقصیف تا قیامت حُر
کیک در پاچه من افگند	ویکت سنگ اوقت از بهر
هین که شاخ هجاب بار آمد	بیش ازین بیخ نام و رنگ بهر
خشک ریش کردی کر نمیکنند	هان و هان چار دست و پای
این زمان بیش ازین نمیگویم	ایها الشیخ بالسلامه مُر

پس ازین خون تو بگردن تو
کزیدان آریم که گویم پُر

خلق عالم وضع و مرد شریف	اهل دنیا صغیر و مرد کبیر
همه در خاک نخت اند زبون	همه در دست خواهش اند اسیر

گر بنده بخدمت نیاید	ولم زومت بیشمار میبار
در یک دوسه روز کرد تقصیر	در خدمت تو عجب بیشمار

زیرا که تو کعبه نیازی
نموان سونئی کعبه رفت بسیار

هر که تواند که فرشته شود تا کنی ای پسر ناخلف چیت جهان قهر تنور اسیر جان که دلش سیر نگر دزدن خضم چو دندان بزند همچو مار طیره توان داد ملک را بقدر چشمه خورشید شوازا اعتدال خاک براحت مسر چون سپهر بو که گریبانست بگیه در خرد گیر که گیتی همه چنگ است و نا	خیره چرا باشد دیو و ستور ملک پدر در سر شیرین و شور خود چه تفرج بود اندر تنور مرغ قفس نیست که مرده است حرص که چون دانه کش بهیچ مور سخره توان کرد ملک را بزور تا برهی از قصب و دزسمور تانه زنب غنقره گیر دانه پور خود که گرفتست گریبان عور گیر که گردون همه ماهست و نور
---	--

طبع ترا ز آنچه که گوش نیست کرد
نفس ترا ز آنچه که چشم نیست کور

کس که جگر خورد و بمردی بنزد زدیک کانی که بصورت کس اند خام زنی آرو همه اطلس و خز پوش	در دور قمر گو به نشین خون جگر خور با صورت ایشان نفسی بر زن بر خور یا سخره باش و همه طلوعی شکر خور
---	---

ایستفاد لطف تو اقبال آسمان	وی ستعار جود تو انعام روزگار
انوار این بنی ساینه جود تو مستفاد	و آثار آن ز عادت خوب تو مستفاد
دوش از حساب بند و چهل بنده ترا	بیتی ز شعر گفته شد از روی اختصار
مال چار بنگر و جذرش بر ذرا	پس ضرب کن تمامت این مال در چهار
اینک دو حرف گفته شد اندر دو نیم بیت	چون رای تو متینم چو خرم تو استوار
یک حرف دیگر است که بی آن نام نیست	معنی آن دو خواه نهان خجسته آشکار
مجموع این حساب همین هر دو حرف را	چون در سه ضرب شد شود اینکار چنان

اینست التماس دیگر نارد ابود

از تور و اندارد هم تور و اندارد

ایمان بزرگ زمانه که در سخاوتمند	ترا نظیر ندارم بجز نبیا و پیر
چو هفت و هشت حریمیم در یکی جا	شناخته بجهان در هفت و هشت
دیر و شاعر و درزی طبیب و دانا	ادیب و مقرر و قوال و جبر و را
شراب مانز سیده و ماز اندیشه	گرفته ایم سر انگشته بندگان در
سه چار کنده شاید در اوقاد سپند	ز باد های گران مست گشته جای

بیک دو دور در این چهار کاره شند

به بیخ و شش بی هفت هشت بنده بخر

ای هنر از آتش طبع تو بویا همچو عود	وی فلک در خدمت چون شکر است
کار من با عود و شکر آمد است اندر حرف	وین محقر نزد آن ممتزاد بس خط
عود و شکر ده بن کین غم من آن میکند	کاب آتش میکند پیوسته با عود و شکر

زگرش نوشگفت نه بزم جاہت اندر تر قیے بادا	جاہائے جهان نمای آرد کہ مدد مایے جا نغز آرد
نصرت اندر ترا بھجے بادا کہ خلہاے جا نغز آرد	
خدا یگانا از چشم زخم مست چہ پاک ہنوز ماہ ز تائید او ہے تا بد	چو بخت آتش فتح سپندے آرد ہنوز ابر ز انعام او ہے بار د
ز خشک سال حادث چگونہ خشک شود نہال ملک کہ اقبال جاودان دارد	
ردیف الراء	
حکایتی ہست بفضل استماع فرہند بروزگار ملک شہ عرابے حج رو سوال کرد کہ امسال غزم حج دارم چو حلقہ در کعبہ بگیرم از سر صدق چو بادشہ بشنید این سخن بخازن گفت برفت خازن آورد و پیشش نہاد سپاس دار و بدان کہین دینار است صد دگر و نحو شانہ میدہم رشوت	بشرط آنکہ بگیرند ازین سخن آزار مگر بیار گمش رفت از قضا گہ بار مرا اگر بدید بادشاہ صد دنیا برای دولت و عمرش عاکنم بسیار کہ انچہ خواست عربی برو و چندان بلطف گفت شاہ و را کہ سید بردا صد ست زاد ترا و کرای و پا اقرار نہ بہر من ز برای خدا یار نہار
کہ چون کعبہ رسی ہیچ یاد من مکن کہ از و کیل مزد و تباہ گرد و کار	

	روبق بستانِ عِزت باد تا این شعر هست کار آزاری همی در بوستانِ شکر شد
جانم ز قهر غصه ایام بسته شد روزیم فاضل آمد و روزم خجسته شد نوسیده که جانم از آن در خسته شد	گفتم چو لطف بار خدایم قبول کرد گفتم چو صبح و عده انعام افروید خود بعد انتظار درازم گلو گرفت
	گیرم که سنت صله برخواست از جهان آخر در زکات چنانیز بسته شد
جز نظیر خویش دیگر هر چیت از خاطر آید تا آید از آتشش او بوی آب کوثر آید	ای خداوندی که از ایام اگر خواهی بیاید باد اگر خاک سیم اسپت بدونخ بر نشاید
	کمترین بندگانت انوری بر در پیا چون حوادث باز گردد یا چو اقبال اندر آید
نیاز تا ابد اندر نعیم و ناز افتد هزار سال در اندیشه دراز افتد چنان فتد که با صلاح آن نیاز افتد گهی نشیب فتد کار و گه فراز افتد	تو آن کریمی که التفاتِ خاطر تو خود سزای تو تا معنی بنظم آرد به بیست و پنج مدح تو در کرم بیست عجب مدار که اندر سرایِ سالم آرد
	ز حرص مدح تو باشد که از دخت سخن لطیفه مثلاً نیم خیمه باز افتد
هر که در بندگی بجای آید سایه رحمت خدا آید	طاعت بادشاه وقت بوقت رحمت سایه خدا آید

وان طریف زمانه شمس الدین لاجرم آن سیکه که چو بت زد	قول تو کس فروش چون بخرید وان دگر چمن تو بشمع درید
تا تو زن رو سپی ز طبع بزرگ زین بتر بچپا چه خواهی دید	
چه خیر باشد در شکری که تیزد شکست پای یکی زودمانه دیرد من این نفس که با قبحه رعنائی جان قدرت دادن اگر نیست مرا باکی ای خداوندی که هرگز طاعت سر گرسموم قبر تو بواج دریا بگذرد در نسیم لطف تو بر آتش دوزخ وزد رونق عالم تصرفهای کلکت مید بر سید ملک تو ترتیب عالم واجب است تیر گردون کیست باری همه روی زمین گر ز بهر تریشه پیکان کند گلبن رواست صاحب اگر بنده را تشرف خاصیت جدیت آخر کو نخواهد کرد پی تشرف تو آسان را اگر نوید جامه سکبان و تا عروس بوستان و ضایع بهای	نخیب مشرق عارض فرید لنگ بود خبر که دست دگر نیز زیر سنگ بود چون خزان عشق نیارم نه بسوخته بعد قوت ناستدن هست و لعل الحمد روزگارش خط خذلان تا ابد بر سر کشد جاودان از فقر دریا باد خاکستر کشد دیو چرخ از دوزخ آب زمزم و کوثر کشد ورنه تاثیر حوادث خط بعالم کشد تا باستحقاقش اندر سلک نفع و ضرر کشد کو بدیوان قدر یکجورن برد فخر کشد بید باری کیست کو در باغ شه خجور کشد تا بدو دامن ز جیب آسمان برتر کشد ذیل تاریخ شرف در عرصه محشر کشد در زمان دراعه پیروزه از سر بر کشد از روش طگی در حله و زیور کشد

مغز آزاد گے نکرده فزون باز در جذر میکند تاثیر این چنین با همتاب دانی چه تاگرش در حساب کون فضا	ورز کام جفا بپنداید تا چو آب و گلش بیالاید کار و حوادث را شاید گرزشش هفت جام دریابد
به ذراع قضا بدست فجای ناگهان بر قیاس پیماید	
قلبانی هم نخواهر هم بز ن چند گوئی خواهر من پارسا پارسا در خانه تو نان تست آخر آن زن بزد را پرسید که اگر در سای او بشل بخشک ریش کری در بری بدید کنون بخیمه زدن دانه پراگنده وزان دو لفظ سخن چار و پاشی	هست پید اگر چه کس پنهان کرد لب مز ن گرد حدیث او گرد ز آنکه نمانت رانه زن بنیده زد وله که مرا خام قلمت بان گوید تره کارند قلمت بان روید وله ز بهر رو سیاهی که توئی بیند که مرغ ذکری جاودان از آن چند چنان نشیند کان شیوه عقل گویند
اما بعد ز لطف دل مراد ریاب که چوب خیمه دران سبز تنگ نشیند	
قاضیا داستان خرز که تو یاد بادت مقرب عارض زان عجب تر فقیه کی خنک	دور و نزدیک و خاص و عام شنید که ز تو صد هزار غصه کشید کز فعال تو تر بنزاع حشید

دینک زند و حق طعما بگذارد	وانجا که فتد مال تو در معرض قسمت
حقا که کران جبه ترا جبه گذارد	یکماه دگر گزندهی سوزن عدلش
نه او که از شعرا کس ترا بجا نکند	ترا بجا نکند انور می معازا
چه جای دهم که اندیشه هم کز او کند	نه از بزرگی تو بلکه از معایب تو
نیست امکان آنکه باز رسد	روزرارایگان زد دست مده
که بدان دولت دراز رسد	دست این روزها که کوتا هست
بسرست گر چه ترک و تاز رسد	انچه زد چاره نیست آنرا باش
تا ترا آفتاب باز رسد	سایه بر قبحه جهان فگن
چونکه کارت با حراز رسد	باری از راه خویش تن خیزند
کی بشاگرد حق بازر رسد	نهره و حقه ایست ماه و سپهر
کار ما چون بکار ساز رسد	مستعدان بکام خویش رسند
تا از و چند قسم آرز رسد	عمر بر ناگزیر تفسد قه کن
کی بغم خوردن مجاز رسد	هر کز او در دنیا گیر گرفت

یک خدا شو که مایه چندان

که همه چیز را فراز رسد

که به بند بدان و بشاید	طبع متاب را دو خاصیت است
بیدگر دل چو عدل بر تواید	یکی جان چو بر بخراشد
که اخصل الخواص می زاید	ماه تابست آن علی متاب
تقصیب عهد را بفرساید	سلب انصاف را به بند دنگ

دستم اکنون جز آن ندارد کار کیل غم شد دلم که چرخ بدو در عمرم فلک بدست اجل چکنم بابل را نه کند شمس بے نور و خواجه بی صل از سر جوی عشوه آب به بند	کز خم رنگ اشک بزدا ید عمرها شاد دے به پیماید می ترسم که گل بر انداید یا مرا از میان بردارد وله چند ازین دفع گرم و وعده سرد پیش ازین گرد پای عوض بگرد
---	---

تمام در میان تابستان
مرزا پوستین نباید کرد

مقبلی آنکه روز و شب ادا دست بر نبض هر کسی که نهاد هر کجا کوششت از پی طب ملک الموت کوفته دارد صفی محمد تاریخ آن جهان نفاق هنوز از تب غم یک تمام نشده گرم بروز حشر ز خصمان تو نخست کیست چون خصومت نان شمرده قطع کند	از سر وریش او سیمه ریزد روح او از عس و وق بگیرد در زمان بانگ نوحه برخیزد در هر آن دار و دے که آمیزد وله جهان ز حادثه تاریخ اوز سر گیرد ز حادثات زمانه تب دگر گیرد که دامن تو بگیرد زن و پسر گیرد پسر خصومت نان دریده در گیرد
--	---

چنانکه از زن و فرزند برگزینی تیر
خدای در دو جهان ستر از تو برگزید

ایشاه جهان جبه صندوق خرا	از هر چه منجاض تو شود بانگ برآرد
--------------------------	----------------------------------

من بدین دوستی شدم را خن	ولم که ترا این چنین همی باید
گرچه در محنت فتادستم	که دل از دیده می بباید
بسرتو که هیچ لحظه دلم	از تقاضای تو نیا ساید
بدرم هر که دست باز نهد	گویم انبار او هم آید
تو ز من فارغ و دلم شب و روز	چشم بر در ترا هم پاید
خوبه از عقل هیچ منفعت نیست	زانکه او جز بعد دل نگذاید
قصه با او بگوئی تا ت برین	نه نکوهد اگر نتاید
این ندانم چگونه که فلک	پایم از بند باز نکشاید
با سر و روی و ریش تو چکنم	رحمت تو کنون هم پاید
کا هنم پشت پای می در	کافتم پشت دست میخاید
این دو بیتک اگر طبیب قریب	تا اگر صورت تو تنماید
گر بدین خوشدلی و آزادگی	خود دلم عذر مات فرماید
ورنه باز اندر آستینم نه	گر همی دامنت بیالاید
جدی نهزل زیرگان گویند	جان بکاهد ملالت افزاید
طعن دشمنان کز ایند هست	طیبت دوستان نه بگزاید
پوستینم کن که از غم و درد	فلکم پوست می بر پیاید
آسیای سپهر دور از تو	هر شبم استخوان همیباید
عکس اشک زخم چو صبح شفق	سقف گردون هم بیاراید
تا لاله گم کنم چنانکه بس	سنگ بر حال من بجشاید

از فلکم باز عنان باز تافت بار و گریزه خاک برود *	
بر مادی ز نعمت گیتی کشاد بود گفتا بنزد ما بامانت نهاد بود کز مادر زمانه بتدریج زاده بود گوئی دهنده از سر جودی نداد بود	یکچند روز گارنه از راه مکرست چون چیز که از وزهم افتاد باز برد وامروز هر که گویدم آن نیم شروقی چون باتو نیست گویش آن بازخواست
گردون چو سگ بفضل خود باز گشت کرد بیچاره او که کارش با این فیت بود	
که به بند دبدان و شکشاید بدگرد دل چو عدل بزداید	طبع محتاب را دو خاصیت است بیکه جان چو جور بخراشد
ما هتا بهیت آن علی محتاب که اخض الخواص میسر آید	
انعام نصیب غیر باشد انشاء الله که خیر باشد وله که ز بدعت جهان چه میسر آید تا فلک شان بغم نفرساید وله چند ازین دفع گرم و و عده سرد پیش ازین کرد پای حوض گردد مر ترا پوستین نباید کرد	شعر تر و خوب بنده گوید این رسم نو آمد است امسال ای بدیع الزمان بیا و به بین دوستان را برنج بگذارے شمس نور و خواجه بی اصل از سر جوی عشوه آب به بند تا مرا در میان تابستان

<p>جان فدائی مرا کب بشه کرد در چنین جایگاه همسره کرد رویم از غم بگونه بکته کرد</p>	<p>مرکب من که داد و ده شده کرد بنده با سپاه دگان سپاه اندر آمد ز بی جوی از پای</p>
<p>ای کاتب ۱۲۵۵</p>	<p>سالها باز کرد نتوانم انچه با من فلک درین مه کرد</p>
<p>من و من تا جهان آرام گیرد که من اندوه فردا وام گیرد وله دگر قدرت بود فرستگه چند گناه از بنده و عفو از خداوند وله پاره از روز قیامت شمر گنج بزرگست پس از پنج خورد کی برم از گردش او دست برد نقش آملی نتواند ستر تا نشوی بر سر پی همچو گرد پای بر این راه چه باید فشرد تا بشناسم سبب صاف و دود تا کلمت آید ازین هفت برد روح بر داز غم هم بجرم فسر راه نگو عهدی دیاری سپرد</p>	<p>جهان گر مضطرب شد گو بهی شود دل را اندوه امروز بس نیست یکی و پنج و سی و زبست نی چو زین بگذشت ما و مظهری چند گرچه شب سقوط من بهر که دید عاقبت عاقبت آموز او من چونیم دست خوش آسمان نقش طبیعی ستر در روزگار پی نبرد خاصه درین حادثه واقع از شد بشنو تا به پای سوی فلک می شد مالحی از آنکه منزلتم گفت سوی بتکر خاک چو از غم من آگاه شد حلم مرا باز برودل بسوخت</p>

با تشنه از بس که این لیم طعم فسد	با مقیمان خاک بستیز د
آنچنان شد که بر فلک مثل	شیر باگا و اگر بسا ویزد
زانکه باشد که در مزاج فلک	چون پلنگان فساد می انگیزد

هر کجا در دل زمین مو شست
سنگون را بر بهوا میزند

روزی پسر باید پر خویش چنین گفت	کان مردک بازاری از آن برق چوید
گفتا چه تفحص کنی احوال گروهی	کز کنه طبع شان سگ صیاد بود
بازاریکی مزرعه تخم فساد است	زان تخم در آن خاک پستی که چوید
عاقل بچنان طایفه دون نگراید	مردم بسوی مزرعه جیفه بنوید
امید مکن راستی از پست	تا روی تو چون لاله نخواند نشوید

قوله نبود راست تر از قول شهادت
زان در همه بازار راستی نگوید

انوری را خدا بیکان جهان	پیش خود خواند دوست داد و نشاند
باده فرمود و شعر خواست از د	و نذران سحر کرد و در بخت اند
چون هستی زلفت بار دگر	کس فرستاد و پیش تختش خواند
همه بگذار این نه بس که ملک	نام من بر زبان اعلی راند

پیش ازین در زمانه دولت مسیت
هیچ باقیش در زمانه نماند

سگوشتم و خر شوت که ز بول گویی	تیر دندان ترا زین هر دو درین
-------------------------------	------------------------------

<p>اجل مجد دین آنکه در نظم عالم مرا او حد الدین در ایام بهمن نیم آنکه راضی شوم از زمانه الوی ز باغ رضا نزد طبعم زبید انشی باشد آن کز کزانه</p>	<p>همی سوی افلاک فرمان فرستد همی تحفه عهد نیسان فرستد گرم تاج و تخت سلیمان فرستد به از میوه های که رضوان فرستد چنین سیلها سوی عمان فرستد</p>
	<p>بخندد خرد بر کسی کوز غفلت به بلبل چنین کجاست درستان</p>
<p>او حد الدین که در سوال و جواب به بزرگی جواب این فتوای آنکه داند که حال عالم چیست</p>	<p>به بد داد علم و بستاند بکند چون بفضل بر خواند پس تواند کزان بگرداند</p>
	<p>هم بران که بماند ارچه بود عقل اینجا فرو همی ماند</p>
<p>ای بزرگ جهان حمید الدین و آنکه از هیچ رو نتوان گفت ماند یک چیز آنکه خود نکند ز آنکه بر بی نیازی واجبست کم در افعالی او نیاید از ان غنی مطلق از غرض دور است</p>	<p>که خرد مدح تو همه خواند که نداند همه و نتواند گرچه حلال تواند و داند که بی نفع کس قضا راند که سبب در میان بنشانند فعل او کی بفعل ماند</p>
	<p>همیچ تدبیر نیست جز تسلیم</p>

زدهر سیه کارالحق چنانم	که از پشت من بسته کوزه آید
هوا ماه دیگر چنان گرم گردد	که دوزخ بدنیاب در یوزه آید

اگر آن نخواهم که از پیله باشد
بیاید مرا انچه از کوزه آید

بخدائی که از شب تیره	روز روشن هم پدید آرد
بی قلم بر باط آینه فام	صورت آفتاب بنگارد

کز غمت انوری بر تش دل
آب حسرت بدیده بنگارد

دایه صنع و لطف قدرت او	رونق حسن تو مرتب کرد
گر جهان بر من غریب آید	اشتیاق جمال تو شب کرد
بمن انوری آن چو دریا توانگر	همی از سخن زاده کان فرستد
بنان نار سیده مرا تره بس او	عزیزی مرا نیز همان فرستد
چو بی برگیم گشت او را مقدر	ز خلد برینیم همی خوان فرستد
ولیکن چو او بر سر گنج باشد	چنین سقبها زد و آسان فرستد
چو هر گنج را جای ویرانی آمد	از ان گنج خود سوس ویران فرستد
بدانست گوئی که من بسته طبعم	از انم همی روح و ریحان فرستد
بماند آن دوست کو دوستان	غذائی دل و راحت جان فرستد
ز بیت الشراب آن پناه کریان	مرا بی قدح آب حیوان فرستد
دلم را از ان حضرت از بر سکین	همی دارویی درد و درمان فرستد

در این بیجا ده و بیجا ده آن غن کند شعله او فعل آب و جلوه جیو کند زشت و خوب هم جدا و خیر و شر موزن کند گو به تنهایی همی ترتیب عالم چون کند کز بزرگی نسج آیت های گوناگون کند کسوت خود را بشی کز تحفه گردون کند در زمان افعه کجلی ز سر بیرون کند بارگاه کعبه را کسوت کجا افزون کند	گر سیموم قبر تو بر بحر و کان یاید کند در نسیم لطف تو بر آتش و زرخ و زرد عدل تو نیز آن جشتر آید که در بازار ملک عقل اجزای آید ز کلک گاه گاه و آنکه تشریف خداوند خراسان هر پاس بان نشناخت نسبت همستا از نشاط اینکه این تشریف خداوند شکار از دل و خویشتن بر مدح تو آگاه گفتم
--	--

شاد بادی تا جهان صد سال دیگر بر در همچنین خدمت کند از جان بهر آن کند	
---	--

نیل شب بر غدار روز کشید بیشمارا حه نخواهد دید باد شبگیری صبا نوزید	بخدائی که دست قدرت او کین برادر ندید یک لحظه بیشمارا هیچ بر گل دل او
--	--

هیچ یک از دریچه جانش مرغ لذات و عیش خود سپرد	
---	--

سختی ترا خرج یکروزه آید همی لرزه در چرخ سپهر و زه آید از و باد را سنگ در موزه آید در ایام تو نوبت روزه آید	زهی صاحب ملک پرور که گیت ز عل یقین تو در حکم مطلق چو و هم تو در سیر بیان نماید اگر از من نعمت تو بداند
---	---

<p>اینک این یک مہامینت حکمی است اینکہ اولپشت دست میخی ای چکنم قصہ چون دراز کشم آب چون آتش فرست کہ باد</p>	<p>کہ باضاف حکم بگذارد ہمہ را پشت پای میخی ارد عیش تلخم ہمہ بیازارد برست خاک غم ہمہ ہی بارد</p>
<p>آب انگور بو کہ سحہ کند تا غم خورہ در بیفشارد</p>	
<p>ای بزرگی کہ دست ہمت تو بیدل تو نی از نگہ ایند رو سپی خواہ روزنی چندند در وثاق من آمدند امروز</p>	<p>روی امید را چو لاکہ کنند آنکسان کز نی از ناکہ کنند کہ خری را بیک نواہ کنند تا بلار بمن حواہ کنند</p>
<p>دفع ایشان نمیتوان کرد جز بجزی کہ در پیالہ کنند</p>	
<p>ای کریمی کہ از نوال گفت روزی خلق چون قدر شد عیش خوش بردلم حرام شد ز زنا ہم دہ از پی کاتبیش</p>	<p>کان و دریا ہمیشہ ناکہ کنند بکفر را تو حواہ کنند با سنش باز می جلاہ کنند ز انجہ از شیشہ در پیالہ کنند</p>
<p>شاد زی تازدایگان سپہر در کنارت ہزار ناکہ کنند</p>	
<p>ای خداوندی کہ از دریای ستیغ از مفلس را چو کان جاودان</p>	

جهان طایف روزی امن باز گرفت ایچند اوندی که از ایام اگر خواهی بیابی باد اگر گردشتم هست بد و زخ برفشانند	وله مجاوران فلک را مگر که مایه نماند جز نظیر خویش دگر بهر چپ از خاطر آید تا ابد از آتش او فعل آب کوثر آید
--	--

کمترین بندگانت انوری بردستاده
چون حادث باز گردد یا چو اقبال اندر آید

خدا یگانا آنست که دوستدار است قبول دگر تو چون بیافتند بقدر نشسته چار حرفند شاید شیرین شرابشان بر سیده و زان هم تیرم بیک دوباده پر پر که در دهر رخ	شوند ز نور رای تو دانه ستاره زای چو ساکنان مجره سپهر سای بدان سبب سیده که سرگراشی که شاهان همه ناکاده باز گاشوند بکام بنده می سه چار پای شوند
---	--

اگر عزیز کنی شان بشیشه و شراب
حریف بنده تو با شراب کا می شوند

ای خاک درت سر شده چشم و دلی بر در گره تو بنده ستاده است بخند ای جهان من و از مکارم تو چون قوی دل بود بر رحمت تو چکند گرچه نیست بر تو عنایت بسکه کوشد که با تو دم نزنند میرم شرط شاعر نیست و لیک	وله از بس که کف پای تو بر خاک در آید دستوری تو صییت رود یا که در آید النوری در جهان ترا دارد هر زمان رحمت همی دارد خویش را خوار می نه پندارد کرمست خاشعش نگذارد بنده رازان شمار نشمارد
---	---

اجل محمد الدین آنکه در نظم عالم	همی سعی از فلک فرمان فرستد
نیم آنکه راسه شوم از زمانه	گرم تاج و تخت سلیمان فرستد
الو شے زباغ رضائز و طبعم	به از میوه های که رضوان فرستد
ز بیداشی باشد آن که کز افه	چنین سنگها سوی عثمان فرستد

بخندد خرد بر کسی کوز غفلت
ببلیل چنین لوح و داستان فرستد

گنبد پیروزه گون با خیر ان سیم رنگ	هر شب هر روز وصف بی تو ایمن کند
روزگار بمرادی وصل راه چرخان	اتفاق تنگه سستی دوست را دشمن کند
صعب یک است دور از وصل شیبگاه	شمعها باید که آن تارکای روشن کند
پاره از اعتقاد خویش زدن است	تا ششم را روشن آن حجره را گلشن کند

ورنه فرایش سرای مکرمت و انصاف
تا دو دانگ در وجه یکمنه رخ کند

چون ترا روزگار داد بداد	تو چرا داد خویش نستاند
تا توانی بگردشادی گرد	کایدت کاه آنکه بتواند
جفا گنبد گردان بیایه رسید	که زن فراز تراند زمانه پایه نماید
خرد چو مورچه در طشت حیرت ازین	مدبران راتد بیرطشت و خانه نماید
در آفتاب حوادث چنان بسوزد چنان	که کوه را بمثل دستگاه سایه نماید
که ام طفل تنها کنون رسد بلوغ	که در سواد بیاض زمانه دایه نماید
طمح ببرز سر که نظم عیش در	بهم سرایه توان کرد هم سرایه نماید

	دامنی بینے کز گرد فلک پاک بود	
بسی پندنی پسندیده خصالکے روز	پای من چون سر بدخواہ تو بز خاک	
	چہ خبر باشد از لشکر جاہت کہ درو نحسب مشرف و عارض بدباک بود	
تا بش رای سایہ یزدان انچہ باسن ز لطفت کرد امروز کرش پای مزد گشت مرا	مشت آفتاب باطل کرد در بہار آفتاب با گل کرد شرف دست بوس حاصل کرد	
	خدمت خاک در گشت کہ مدام جان من بندہ ہر جہ دل کرد	
بختائی کہ وصف بچو نش کاف کن در شیش چون گشت شعنہ امر و نہی تکلیفش	ہمہ اسباب عقل پرہم زد صنع بیزنگ ہر دوعالم زد خیمہ بر آب و خاک آدم زد	
	کہ اگر بندہ الورے ہرگز بخلاف رضا ہے تو دم زد	
چو گویند راندن چرامیدے مترس از کسے و بگو مردوا می نہ بیننی کہ روزگار چہ کرد بر سر آدے مستط کرد دلہ لارا ان حضرت از بہر سکین	دلت زین قبل گر چہ پر غم بود چہ مردی بود کز زنی کم بود ولہ بفلک بر کشید دُونے را آن چنان خرفراخ لُونے را ولہ ہی داروی درد در مان فرستہ	

گرچه بستان خانه را دایم	دین پشت او همید و شد
تو به وطن که خواجه نابون هست	این سخن گوشش عقل میو شد
بل چنان دان که او درین معنی	در کرمی و مردی کوشد
کرم هست این که او به پرده خود	
عورت مردان همه پوشد	
زن چو میخ هست و مرد چون ماه است	ماه را تیرگی ز میخ بود
هر که او دل نهد بهر زنان	گردن او سزای تیغ بود
بدترین مردان درین عالم	
به پیرینه زنان دریغ بود	
طبعی نیک طهره خواهیم کرد	سعد دین استماع فرما
خاطر عاقل مبارک را	یک زمان اجتماع فرماید
زان خود یا ز آن به سایه	
بند را یک شمع فرماید	
به کس از طبع اشارت نکند بچکار	بیک شبانه زگر انگشت فرادوخ
ز امتلا بهضم نیاید به صد کوزه نفع	که کسی نان خورد و بر درش آرد
توئی آفتد که بر پایه قدرت	وله بمثل گرسنه خیم تو بر افلاک بود
دست در دام چاه تو زند هر که او را	دامین و لکش از دست فلک چاک بود
زهر آسین مانه نکند هیچ خلل	هر که را خدمت درگاه تو تر یا بود
زانستین کرم تست اگر در همه عمر	

یافت از دست اجل جان میشد بجا ای ولی نعمت احوار سوئی نعمت و نایاب با جوانی گفت آن کرد که با خاک و نایاب فضله بزم تو فراش بجا رو بخت بخت پیروز ترا گنبد فیروزه چرخ زنده گوهر شاه که از گوشه بخت پاسبانی جهان گرد تو بکونی بکند در سر پرده آتشاه که انگشت نفاذ	هر که خدمت جان پرور تو روزی کرد ابرار داعی خود توره آموزی کرد باد نوروزی و باران شبان روزی کرد باغ رامایه بدست آمد و نوروزی کرد تا قیامت سبب نصرت و پیروز کرد سالم گوهر تاجش فلک افروزی کرد فتنه بیدل کزین پیش جهان سوز کرد ماه را پرده دری کرد و قیاد و زی کرد
--	--

از شب روز میباش که با نشت بهم
آنکه از زلف شبی کرد و زرخ روزی کرد

بیخ قلاشیم با پیغوله چرخ مردم خوار گوئی خصم ماست	با حریفی کور باب خوش نهند تا چو بر خیزیم بر سرشش زند
---	---

بی شراب او آتش اندر ماز دست
کیست او آتش درین آتش نهند

بخدائی که از صفای او که مراد فراق خدمت تو نیک مرید است آن علی سالار زان او را جلب مخوان که شود	روی پرورستان نقش کرد زندگانی چو مرگ ناخوش کرد وله نمکند ز رتلف نه می نوشد دیده آزاده وار و نفرو شد
نیست او قلمت بیان ولی مگر گوید وقت هلمش ز رشک بخروش	

<p>بقات باد که تا در کنار غر و شرف سپهر سال نوردت نهر ساله کند</p>		<p>آنکه از نادریام چو تو کم زاید حکم فتوی بکشد مشکل او بکشد برادر دل خود کمرستی فرماید بهم دران بجزیری عمر همی فرماید که مرا آنچه تو فرمودی از ان میباید بنده دم در کشد و هیچ بدان نفرماید تا بد و بگردد و پس با دانگر اید مشت گلتره و بیوده بهم درخاید تا رسیده است برود اید وزن میباید عوض آن اگر از حواجه نخواهد شد</p>		<p>مفتی شرع و کرم عاقله ملت وجود فتوی بنده چو از روی کرم برخواست خواجه بنده خود را نه بتکلیف سوال مدتی بنده نیاید خبری زان انعام چون خبر یافت بهم از خواجه پرسد گاه خواجه گوید که فلانست پرور و طلب چون دیگر روز پرسد که فلان است مردکی بنده ازین بریده گوچار که گوید شن خواجه یافت کنون ده دست بنده چون از پی این فرستد نباید رفتن</p>	
<p>در نه شاید که عوض خواهد از و شاید آن که حواله پذیرد پس از ان تلباید</p>		<p>چرخ و انجم سالها اودار و راتب خورده تا زه از انعام تو چیزی حکایت کرده اند</p>		<p>ای خداوندی که بر درگاه جاب بنده بنده را فخر الزمان اسحاق و چندین خوا</p>	
<p>گر درست است این سخن معلوم کن تا این خود که آورده است و کی باری من نداده</p>		<p>در گشت را در پیروزی و بهروزی کرد</p>		<p>ایکه او دست و دلت را بویست کرد</p>	

یا غلام چند را از روحی بشن گما یا بیش اینک فرزند رومی را بشکما یا بوزان پیش کنه عالم برادر و مخط کل	تا شبی خون آورند و دفع این ملعون کنند پادشاهان از پی یک مصلحت صید کنند تا تسبی از حد و دالمش بیرون کنند
---	---

یا بفرما اهل دیوان را که تا سنج را
و آنچه مجری دارم اجری یک نفس خوان کنند

تو آن گریه کی فراط اصطناع گفت چنان کشد دیم سرد از نوال دست تو بیاد بزم تو هر ماه آسمان دور روز پس از طریق تشبه چو شکل خواجه دی چو رومی باس تو بر حادثه ترش گرد مراد من همه درد یک دهر ناچخته است کنند قرائه گردون تهر ز در شفق یقین شناس که مرخصی اطلاق دهد بک نایس سپردم رو و سزیر بعد دولت تو سنگ ز تاج غازی غلام طبع کسی ام که در بر زن حال بزرگوارانیکو بود که با چو توئی جفای گنبد نیلوفر ز شعله دل فریضه دان که مرا خیره کی حواله کنی	بدان رسید که کان همچو بحال کند که اشک حسرتش اندر کنار آید کند ز آفتاب شراب وزمه پیاله کند ز عکس تابش متاب خوان زما کند بخا صیت سر دندانش بر سفا کند که بخت خوان طرب از و نوا کند شبی که زهر و بیاد بساط کا کند بدان امید که او رغبت حلا کند همه سپهر سوم را برو قبال کند گرش ز دختر نفس آرد و جبال کند نشسته است و حدیث سر افرا کند نمرد در چو منی دامهای خال کند زبان نفسم چون زبان لا کند که روزگار بدست همی حواله کند
--	---

ایزد که گره کشای فضلش	بند قدر و قضا کشاید
بشنید با سماع لایق	چونانکه جز آنچنان نشاید
نطقش بر سالت اجل گفت	کاین زبده صنع می چه باید
بر شاخ قزاج بلبل جانمش	تا چند نوای غم سهراید
گر مختصر است عالم کون	رای تو بده نمی گراید

بخرام که سکنه در گریه است
تا آن در گرت چگونه آید

اینهاوندی که از روی تفاخر بنده داد	نعل اسب خزان در گوشش گردان کنند
آفتاب برای ابر دست گوهر باراد	آرزو از بی نیازی جاودان گردان کنند
لمعه رخسار جاده و عکس اشک و شبنم	که بر باران چون عقیق از خاصه گلگون کنند
بنده را شاگرد خوار ز پیش پایش	که آنچنان بیکل نه در کوه و نه در نامون کنند
معدّه دارد که سیری را در وانیست	در علاج جوع بکلی کوه اگر معجون کنند
از نهیب او نهنگان خست بر سران	گر شیا طین صورت امعاش بر چون کنند
یکدم از خالی شو و جلقش که زهرش باد	راست چون دیوی بود کشانکه گردان کنند
از شره گویی همی حلوائی صابونی خورد	گر خمیزان او را جمله از صابون کنند
حاشش شد گر بماند یکیم دیگر بمرد	آه دادند که این شست ساینه گردان کنند
کز نهیب معدّه او هر شبی تا آسمان	اهل شهر و روستا بر نان همی افسون کنند
محنت و آشوب کید او که از بیم بکند	طبع موزونم همی بر لحنه ناموزون کنند
صاحب آخر جزایت خیر بادا خیر کن	کماند برین سم بسی خیرات گوناگون کنند

گفتم چو لطف بار خدایم قبول کرد	جانم ز قهر و غصه ایام بسته شد
گفتم چو صبح وعده انعام او دیدم	روزییم فاضل آمد و روزم خجسته شد
خود بهر انتظار درازم کلو گرفت	نومیدیم که جانم از آن درخسته شد

گیرم که سنت جلد بر خاست از جهان
آخو ز رکات جرائز بسته شد

ای برادر نسل آدم را خدای از روی لطف	ناهمداد دست پیش از تر و خشک گم
هر کسی کنیت و نام و لقب خورد او	پس در آوردش اندر جهان و خود
حاصل نمود و شاه ناصر الدین را	گر مویید شد تو زین معنی چرا باشتی بدرد
و آنکه او را نصبت دیگر نو نیامد ز آسمان	زانکه از روز ولادت خود مویید بودم
پیش ازین چیزی دیگر حادث نشد در عالم	آن به نیکو نامی اندر جمله آفاق فرد
چون پدر مودود و نامش کرد تا سید خدا	از سیم حرف و چهارم حرف او دیگر کرد

با و نامش در جهان با و دانش بهیچ نام
ملک گیتی در شگانه حفظ مردان کاسر

در مرتبه مویید الدین	هر کس اثری همین نماید
گفتم که تشبیهی کنم بنیسه	باشد که تسلی فزاید
لیکن پس از آن جهان معنی	خود طبع به سخن تراید
با اینهمه شرح حال طریقت	شرحی نه که طبع هرزه لاید
در جوف سپهر تنگدل بود	غنا بقفس درون نیاید
میگفت کجاست باد فصل	کم زین سیه خاک درر باید

نام مبارک پدرت را سپرد عارض تقدیر جهانی شمرد آتش آذر بنی آدم بمسرد نزد تقدیم نتوانست بُرد صاف توئی باقی خم جمله درود پشت زمین چو نتو بواجب سپرد لنک و عماری نه محال نیست خرد وی که ز تو حرص برد دست بُرد بی سپری میشوم اکنون چو کرد پای بران جسد بخوابم فشرود	از خلفا ذات دوم چون برفت جز تو که در صدف عرض جهان باد صبا یکرست چون نجست قدر فلک با توجه گر سخت بخت رو که درین عهد ز می تلخ تر در شکم خاک کسی نیست کو بار بزرگیت زمین که کشد ایکه ز تو آواز شود پامسال من ره از حادثه گم کرده ام عزم بر آنست که عهدی رود
--	---

خرقه پوشم بهمین قافیت
قافیت اول یعنی که بُرد

نه دریا بر آید نه گردون ستیزد به پردیزن ابر بر کوچه پیزند که در حال هوش اجل بر میزند که از جام همت چراغی نریزد هر آنجا که این آمد آن میگریزد	امیر الجبال آنکه با جاوه جودش چو دست گهر بار او نیست گردون پلنگ خلافتش نزد میچکس را فلک ساغر ماه نو پیش دارد مگر سیم و سیاه شد دستش آتش
--	---

که از موج دریای دستش کم آمد
که گوید که از کوه دریا نخیزد

<p>آن خداوندی که سال و ماه را بر موالید جهان را سینه رده چار سغلی را از و امم گرد نام هر چه از عالم بخیلی جمع کرد</p>	<p>تکیه بر اجزای روز و شب نهاد اصل و فرع و منشأ و مطلب نهاد نامهای علویان را آب نهاد یک مکان شان مطعم و مشرب نهاد</p>
<p>آن خلیل آباد ممسک خانه را روز فطرت نام او بخش نهاد</p>	
<p>ای نمودار آسمان بلند صورت فتح و قبه ظفر ساخت آب قند بار برد سقف تو با سپهر همسایه آسمانی که نیست همت از تو آباد باد و نسیم مجد دین بود الحسن که عقیق آنکه دستش بداد روزی تا ز تاریخها شود معلوم</p>	<p>گشته امین چو آسمان ز گزند اینچنین دلکشای دشمن بند صنعت بیخ نوبهار بکند صحیح تو با بهشت خویش او یا بهشتی که نیست مانند آنکه بنیاد نسیم تو فلکند مادر عالم از چو او فرزند آمد اندر زمانه روزی منند کز فلان چند شد ز بهمان چند</p>
<p>عدد سالهای عمرش باد همچو تاریخ پانصد و چهل اند</p>	
<p>ای ز تو بنماده کلاه من نام تو اوراق سعادت نبشت</p>	<p>هر که نیاید کلمش از دو برد جابه تو الواح نخست سترد</p>

تا فلک را قبا کم ندهد	کمر عمر تو مباد است
سکه از دوستی بزر ندهد	نقشش نام زمانه افروزت
خشم تو مایه سفت ندهد	کافران را چه باک باشد اگر
جفا اگر دهد و گر ندهد	و او بنده نمیدهد در تو
کار او بود اگر و گر ندهد	جو در تو حق از آن فراوان است
که بکشت طمع مطهر ندهد	دست میمون تو از آن را داد
درد و نصرت و ظفر ندهد	و ای آن رزمگه که حمزه تو
عقل مشاطه که بخزند	جز تو کس را نشاید آگفت
جز باندازه درد ندهد	گر چه بسیار درد دل دارد
که لبالی هزار بر ندهد	خدمت تو آن درخت بود

خاک درگاه تونه آن سر است

که بچشم بنظر ندهد

چاکر شرف آفتاب سبایه	شاهی دارم ای بزرگ چنانکه
یک جهان زرتاب میباید	تا دلم تنگ سیم او بیند
کنده مستی خراب میباید	نشود راست تا شود بشیاء
سه قدح می طناب میباید	تا ستونم رسد بخیمه بابو
یک صراحی شراب میباید	نقل واسباب لوط حاصل شد

توبه تا ترا ثواب بود

گردلت را ثواب میباید

	هم بادل پر دردی و هم بارخ مرگ ایسر و لقا محنت ازین پیش چه آید	
گوهر پاک ترا اصل نگو کاری نهاد عقل کل هم پای بر خاکشن بشواری نهاد چون قضا بر دیده بخت تو بیداری نهاد بانتدار در خاک هرگز ابر آزاری نهاد سر مه چشم خداوندی و جباری نهاد بی تکلف بر کبر داغ بیزاری نهاد		ای خداوندی که بنای جهان یعنی خدا آستانِ ساحتِ جاه ترا چون کشید فتنه را خوابِ ضروری دیده از گیتی وی حیات تو نهادستی مراد ترن چنانکه عذر آن اقدام چون ایهم که خاکستر اسپهر شاد باش ای مصطفی سیرت که خلق
	از شرف و عرض من عمرتی نهاد و شمی ناکه مصطفی و نسل ابوالیوب انصار نهاد	
تا دو کب مجری قدر فکند خورد در مغر معصیت شکند	چرا	نخانی که دست قدرت او دست قهرش مگر ز وعد و وعید
	کنز ملاقاتِ مردکِ چاکوش بیخ شادی ز جان و دل بکند	
شد چنین عمر او نطدند به که یکی کرده به جگر ند به که به بیمار گل شکر ند به این اشارت بتوضر ند به توبه شاید ارق در ند به		نغمه بیجگر نمی یابم کرده کا و جهان شگافت به ملک الموت را ملامت نیست تو جهان نیستی جهان دار تو بکن زیب ارقضا نکند

تا نباشد خروس رایت صبح تیر باید که در میان باشد آدم با غمی که جان بسرد گرفتو حی ز دوستداری تو یا بنزد یک اوروم روزی آن خطا باعث عتاب شود شاخ پیوند او از ان نه بود گوهرش از میان آتش فقر گر صبا می عقیدتش بوزد از سرم دست بردار کرم آبی از روی کارش بر برم دین حق را بحق نعمت حق خود گرفتیم جنایتی کردیم را یکی باز ده که تا جرمم	نمواند که آشکار آید زهره از چرخ در کنار آید گر نه لطف تو غمگسار آید بند را نیز دوستدار آید که بروزم یک دو بار آید وین گنه موجب قدر آید که از دهن هیچ فتنه بار آید پاک چون باد برکت آید در خزان موسم بهار آید بای بر سنگ روزگار آید آتشی دان که از چن آید که چون هیچ حق گداز آید عفو این روز را بکار آید نزد عفو ت بزینار آید
--	---

یار بادت فلک به یمن و به لیس

نمایم ریا ریا ر آید

بر کار جهان دل منه آرا که نشاء چند آنکه بگفتم محل آخر روز پندم شنیدی و خوشی شدی اکنون	کلیخ خوشی و خوبیش بر نیاید آن سیم سیه گردد و آن حلقه بساید و امروز درین شهر کسی خوش نیاید
---	---

<p>خاکبای تست انگس کیمیا داند خرد نوک کلک تست انگس جوهری خواند بر هوای دولت مرغ خلائی کی کند در بهار خدمت شاخ خلائی کی شکفت ماجرای خورده واراند میان جبینها دسته ده کاغذم فرموده زانروزما خواستم تا قطعه پردازم امروز اندر زانکه چون اندیشه کردم از بیاض چاره</p>	<p>هر مینی گز فکندش آسمان کلان نشد قطره هرگز بد و پیوست گو گوهر نشد کز سموم انتقامت عاقبت بی نشد کز صبار اصدطناعت جنت گز نشد باورم کن گرچه کس از من آن باور نشد در تقاضا گرچه زان پس نکل کلکم نشد زین بطول تر و لیکن زین بطول تر نشد حالی از بیکاغذی ستم بنظمش نشد</p>
<p>لاغری از بخت من ناید شکفت از بخت کز دوام آرزو پس لوی اولانغ نشد</p>	
<p>ای خداوند روزگار آنست زاله حکم بد زابر قضا پیش مردم زنا شناسی کا این چنین کار تا بروی مرا در نه بالند اگر بدار قرار بنده خاک آستان توام وعده مجلس تو ناداده بگو انیت حاجتم که سخن اگر صحبت خسان نبود</p>	<p>که بدیهاش در شمار آید همه برگشت اختیار آید کارمانی باضطرار آید همه از روی شرم آید بیتو یک ساعت قرار آید کش ز آب حیا عار آید موی مویم در انتظار آید چون ز جان گویم استوار آید کس نباشد که خواستار آید</p>

<p>موزه خاص ترا دستار کردم از شتر نام میمون تو تا بر ساق او بنوشته اند موزه کز افسر نمی بست در پایش کنم آسمان از بهر تاج خسرو سیارگان هرگز این است موزه از قفا خرد</p>	<p>موزه خاص ترا زید که دستار می کند ساق عرش از رشک آن دلش می زاید حاش الله بنده هرگز این سبکیاری کند روز باشد تا بهی از من خریداری کند بر همه عالم زبردستی و جباری کند</p>
<p>شاد و دولت یار بادت تا بسجی آفتاب در نما نفس نباتی را صبا یاری کند</p>	
<p>بکلاه بزرگ کرد مرا آنکه آب کلاه داری پسر خ هر که پیشش که بخد مت بست تیسر در زهره سپهر بسوخت بس چو از قلت المبالا تش دست از صحبت چنان بکشید که نه مجرم شدم بشادی غم گفت آنرا کله چگونه نسیم خیر یار که راه ما غلط است</p>	<p>آنکه گیتی به چشمش آمده خورد آب دستار خواجگیش می برد بر کله گوشت سپهر می برد تا کلاه به بخورد و لب ببرد کس از آن پس مرا بکس نشمرد پای بر فرق من چنان بکشید نه حریف آمدم بصافی و درد که کلاه بی نیایدش زد و برد ببراه باز کرد چو کرد</p>
<p>آن جوان مرد را بر سر و بگوی که سفید بده کلاه می برد</p>	
<p>ای خدا وندی که در معراج قدر و منزلت تا بجای همت بر شد که فکرش</p>	

بینداز زمان دور ایشان	که به ایشان زمانه بگذارد
نیست در جمله آسمان شاخی	که بجز شش و فتنه بار آرد
خالی از عقل هست آن ناهل که درو، سیح چیزین دارد	
ای آنکه لقب تاش تا قب تو	هر شب ز فلک ابر من رماند
مومن بزبان بر پس ادا جاو	نام پس و کنیت تو خواند
خورشید جهان را بهر خلقت	نور و گر از رای تو ستاند
بر چهره گیتی اربخواه	خالی ز سیاهای شب نماند
گیتی بلب خشک نامردان	بیدست تو آب نمیرساند
در معرکه از پئے محابا	بیخود تو کس نمیدانند
راز قدر اندر حروف معجم	کلام تو نهند ز آنکه او تواند
منشی فلک با فنون انشا	پیش قلمت هر ز بر نداند
بر شده تو کا سمان بر غبت	آن خواهد کا نجم بر دشتاند
چون سایه نشان ده لوری	عشق تو درین گونه اوندانند
اگر نیست اجازت با و خلو ما باز آیت الرّا حلو ن بخواند	
بخداوندی که پیش لطف خاک پای	آب حیوان از وجود خویش بنزای کند
پای باست زین اگر بز خاک افکند	فتنه نتواند که در خلش شمع گاری کند
روی هر خاکی که از غلت جها کسب	تا ابد بر زمزم و کوثر کله داری کند

جامه عمر تو نفس سوده	تا قضا عمر تو نفس ساید
سخن آراے مدح تو چو خمر	تا سخن را خرد و بیاراید
ای بجا به تو جان ما خستیم	روح را راح تو همیباید
جام از برے همیبایست	
جسم از بهر جان همیباید	
جائیت نشسته چاکر تو	جائے که درو طرب فزاید
باطریه چو ماه تابان	چنگے تر و خشک همیسراید
اسباب نشاط جمله داریم	جز طلعت تو که می بیاید
درخواست همیکینم هر دو	
تشریف دید بسبک بیاید	
خدای کار چو بر بنده فرو گیرد	هر چه دست زند رنج دل بنفرا
وگر بطمح شود زود نزد همچو خود	ز بهر چیزے خوار و نرند باز آید
چو اعتقاد کند کز کسش نیاید خیر	خدای قدرت والا خلیش نیاید
بدست بنده ز حل و ز عقد چیزی نیست	
خدای بند و کار و خدای بکشاید	
مردم از مشتری و زبهره و چرخ	خود سعادت چرا طمع دارد
کان یکی زاید فسرده هست	که همه کارها شکم خارد
دان دگر قحبه ایست زانیه	که همه شب خدای آزار د
این دو سعد اند زان و نحس تر	که بران هر که بوشش گبار د

فلکست پشت پای زان بوسه
 بهشت از سر علو و سمو
 اخترت از پی صعود شرف
 شبیه تو چرخ هم ترا آرد
 هر که را در دل از هوای تو راز
 هر که را بر تن از قبول تو حرز
 دشمنست دشمن خود هست چنان
 خنجر کین او چو پیرائی
 اسی نیاز از می سخای تو مست
 شرب بی دادیم که شربت آن
 ز لطافت چنانکه جز بغض
 لعل او بر زمین نه بند کس
 بمنش چون خرد بدید بگفت
 یون بشکست نگه کنم گویم
 ز محرمت نگه کنم گویم
 در آن مشرب آن بود شربت
 و بر دست تو می که بعکس
 رفت پا لوده چنانکه بلطف
 می فرمانت بر زمانه روان

حاسدست پشت دست از انج خاید
 بجهان دست می نیالاید
 بفلك بر سه نیالاید
 مثل تو دهر هم ترا زاید
 بادش چرخ راز نکشاید
 المش چون شفا نه بگراید
 که بر او ذات او نه بخشاید
 خود ز بانش سرش بر پیراید
 با تو ام که بکس نیالاید
 غم بکا بد طرب بیغزاید
 جوهرش سوی سفلی نگراید
 زانکه او چون بنوا نه بنماید
 گفت چون تو ترا که بستاناید
 کس سباه آفتاب نماید
 کس بگل آفتاب انداید
 که ز دل زنگ ریخ برزداید
 رنگ رخسار لاله بر بایید
 ز آگینه چو صنوبر پالاید
 تا خرد را می بد نفس ماید

کس ندیدند جمله خرسندند	تابه بستند خوانِ خواجه کجاست
من ندیدم ولیک تانه چرا می بترند تابه پیوندند	
شیوه نقصان هیچ روی نوزد گرد قناعت بر آستانش نیرزد	هر که بورزیدن کمال نهد رو زلزله حرص اگر زبهم بدرد گوید
رفعت اهل زمانه قصد کند زانکه صحبت اهل زمانه هیچ نیرزد	
ز ظل گوهر حیرت شود سیاه و سفید ترا بملک سلیمان عمر نوح نوید که رخنه کردن آن مشکست بر نور شکوه بزم تو شکست بر بطنا امید گرشش بنام تو بر سر زنده خنجر امید و دیار ترا بوسه خاتم جمشید جوار سکنه بهرام و خنجر ناهید رخ سیاه مه از نور آفتاب سفید	خدا یگانا نزدیک شد که صبح طفر توئی که بعد سلیمان نوح و اود خدا توئی که سایه عدلت چنان بسطید منیب رزم تو بگست چون بهرام شود چو غنچه گل چاک ترک دشمن تو برویمین ترا سجده خامه تقدیر بدان خدای که خورشید آسمان را داد بدان خدای که در کارگاه صنعت کرد
که در مفارقت بارگاه چون فلکت مرالبهای خورشید عمر نیست امید	
اگر سجودت فلک بردشاید پای قدرت فلک همه سائید	ای بجد و بقدر برز فلک دست جودت جهان همی خشد

توئی که عاشق عهد بقای هست جهان	نگر که عهد تو شیرین شد و جهان فریاد
توئی که در امروزی و فردا	اگر خواهی حاضر کن ز روی نفس
مرا بخدمت شه خوانده که خدمت	کند سپهر که هست از زمانه رانیا
عماد دولت و دین آنکه حصن دولت	پس از و فور خرابی شدند از آباد
شه مظفر فیروزش که فتح و ظفر	ز سایه علم و شعله سنا نشاد
کدام دولت باشد چون بندگی بشی	که بند گیش کند سر و سوسن آزاد
چو سر و سوسن آزاد بنده شاهیند	هزار بنده چو من بنده بنده شه
بسمع و طاعت و غم در دست درگاه	تنی بخدمت راغب که بد دولت شاد
بروز یازدهم از رجب روانه شدم	که طرز شهر تموز هست ویح از مرداد
اگر ستاره با تمام غم باشد رام	و گر زمانه با عطای عمر باشد زاد
بشکل باد و روم زانکه باد در حرکت	نیاد و ز بیابان آب همچون یاد
چو زیران کشم آن هر کبی که فیض	که در ریاضت او باد را بود استاد
عنان صولت همچون چنان فرو گیرم	که از رکاب گرانم بر آورد و فساد
چو بگذرم بدر خسروی فرو دایم	که هم مربی دین است هم مراقب داد
با مر باد سلیمان بغرم شبه کلیم	بفرقرین فریدون بملک مثل قبا
بعون و لطف از نجات کام بتنام	که داد نجات من از چرخ دولت او داد

بقاش بادنه چند آنکه در شمار آید

که رونقی ندید هر چه در شمار افتاد

ممسکی جبت مر مرا در بلخ	که همه شهر اندران بستند
-------------------------	-------------------------

آخر این اختیار بی معنی نوبت هر زمان چو پای خویش در زمستان گراشته یابم حلقه صفت کنند در حلقه عالمی ناپسند احوالند در احسان چنان بکشایند فلکش گفت بر بروت مخند در احسان بگو که بکشاید ما در اینیم تا قضا و قدر	چند بخت مرا نژند کنند پایه محنتم بلند کنند هفت عضو برو سپند کنند هر زمان حلقه کمند کنند تا کی احوال ناپسند کنند چاره چند ستمند کنند که جهانیت ریشخند کنند بوالحسن را چو تخته بند کنند زهر آن فتنه را چو قند کنند
--	--

که بموئے فلک بر آویزد

که بموئے ازان گزند کنند

مست عالم تا خرمیرسد بی شک احتباس روزی خلق آسمان بنیاد خلق را بیو جه روزی عمر خواهد بود	طالع عالم نمی بینی که چون منجوش آدمی زاد از بقا یکبارگی مایوش وجه روزی از کجا چون ابو محشوش
--	---

ای جهان را بوده بنیاد از طریق مکرمت
چون تو مستاصل شدی یکبارگی بدرگشت

مثال عالی دستور چون بکسید خدای عز وجل را چو کرد سجده شک چه گفت گفت زبانی که از وقار تو خا	قیام کرد و بوسید و برود دیده زبان لشکر خداوند ذکر او بکشد چه گفت گفت زبانی سائر از نهاد تو
---	--

	نور بر جرم آفتاب فسرود خوی ز اندام آسمان بککید	
برامرونی تو قد مش را ثبات باد واجب ترا زادای صیام و صلوٰۃ باد مردم گیاه رسته بجای نبات باد هر جای نعل و میخ بلال و نبات باد از پایمال خاک ریم و رفات باد رخساره چو نیش از خون فرات باد آب اربود ز نایره حادثات باد بانام شفا و نسیم نجات باد		این بادش شده ثابت قدیم در دست ملوک جهان در طاعت و ندر زمین مملکت از حرص و ست نعال پایگاه ترا کرد دستگاه در استخوان هر که ز مهر تو مغریت از آبهای دشمن تو اشک و شبنم بس بر جگر چو جان بلب آتش انگیش بر باد حادثه که بعرضت گذر کند
	ای باد شاه سکندر ثانی خضر تویی این شربت مبارکت آب حیات باد	
دست جو د تو ابر باران باد چون رخ باغ در بهار ان باد بر لب و چشم گلخواران باد		مجددین آنجهان جو د و کرم ساحت عالم از طراوت تو نظری چشم و بوسه های لب
	شربت خوشگوار امروزی جان فرا بیده و گوارا باد	
چون منت گریز مند کنند تو چه گوئی که با تو چند کنند		با فلک دی نیاز مند می گفت زان جفا که گردش تو کند

نیاز تا ما بد در نعیم و نماز افتد	تو آن کری می کز التفاتِ خاطر تو
هزار سال در اندیشه دراز افتد	خود سرای تو تا معنی بدست آرد
چنان فتد که با صلاح آن نیاز افتد	به بیتِ بیت مدح تو در کرم نیاید
گهی نشیب فتد کار و که فراز افتد	عجب مدار که اندر سرای عالم کون

ز حرص روح تو باشد که از درختِ سخن
لطیفه مستلایم بخت به باز افتد

نه ز آسیبِ حادثات رسید	صاحبِ اسقطه مبارک تو
منهی ز آسمان به بنده دود	دوشش ایجادش چو حادث شد
بنده برگویدت چنانکه شنید	ماجرای از آن حکایت کرد
ناگهانی چو سوئے قصر حمید	گفت ای خواجه جهان حرم
عطف دامن ز خاک ره بر چید	مگر اندر میان آن حرکت
روی در کفش او هم مالید	خاک در پایش اوقاتِ بعجز
آسمان انبساطِ خاک بدید	یعنی از بنده در کش دامن
قوتِ غیرتش چو در جنبید	غیرت غیر برد از جانش
بیمجا با طبایخ باز کشید	رخ ترش کرد و آستین برزد
مضطرب گشت و خویش را درید	خاک مسکین ز بیم سیلی او
مگر از جای خویش تن بختید	پای میمونش از تزلزل خاک
صبح بر خویش تن قبا بدرید	هم ازین بود زانکه اول روز
که ازین صعب شربت بختید	یارش هیچ تلخی نچنان

عالمی در پناه نعمت تو	شکر و شکر در دامن دارند
امتی در وفای خدمت تو	کر عهد در میان دارند
دامن عرصه ایست جاہ ترا	اینکه این چار قهرمان دارند
گوشه طاریست قدر ترا	اینکه این هفت پاسبان دارند
دوستان از تو اتر کرست	خانه چون راه کلهکشان دارند
دشمنان از ترا کم سخطت	فتنه در مغز استخوان دارند
ضبط عالم به تیغ و کلک کنند	که اثر بای بیکران دارند
کلک فرزانگان کارگذار	تینخ کردن کاروان دارند
زین گروه آنکه اهل انعامند	همه از نعمت تو جان دارند
زان گروه آنکه اهل اقطاعند	همه از دست تو جهان دارند
جود میگفت با کرم روزی	که کانی که این مکان دارند
گر جهاندارے بشرط کنند	می گوئی که بر چه سان دارند
رم از سوی تو اشارت کرد	که کریان جهان چنان دارند
کیسه پرداز بحر و کان کفشت	که بد و خسر جادوان دارند
طاعت آموز انس و جان درت	کش همه سر بر آستان دارند
همه با مهر خازنت بادا +	هر چه اصناف بحر و کان دارند
همه با داغ طاعت باشند	هر که نسبت بانس و جان دارند

پای بر خاک هر زمین که نهی

منقی تا بر آسمان دارند

وانکه در عرصه گاه کون و فساد تطمیر پر وین نداد کار سیر گر نکاری نکاشت باز شبت باری از طوبی تو طوبی لک روز گارت جگر نخواهد داد گر کشاید زمانه در بند پایت اندر رکاب تا پید است تو که در حفظ ایزدی چکنی حرف و صوت از قضا بگرداند از که کرد آتش حوادث دور تا که بر نطع دهر در بار نیست باد فرزین غر و عمرت را شخص دینت و دیعت ایزد	چرخ را نیست هیچ خویشاوند تا بشکل نبات پیرا کند ور جهانی نشاند باز بکند سا لها رفت و بر کله بگذرد خضم کور و زو شب جگر می زند دل خود جز خدا هیچ مبیند در نیفتی ازین سیاه بیند خز و قعود اهل جند و خمند مرجا زند و جند ایا زند در سرائی سینج و دود سپند رخ بهرام اسپ بار اسفند از پیاده دوام فرزین بند بی نیاز از طبیب و دوا نشمند
---	---

عدد سالهای مدت تو

همچو تاریخ یا نصد و چهل اند

صاحب دین و ملک بیتو مباد ز آنکه این دو و دیعت اند خلق ملک و دین را زمان تو بادا توئی آنکس که ذکر مدحت تست	کز جهان کار این و آن دارند از خدای خدایگان دارند کاب و رونق درین زمان دارند تا که گویند کان زبان دارند
--	---

کہ مدد مائے جان فرمای آرد	جاہت اندر ترسے بادا
خصمت اندر تنزلے بادا کہ خلل مائے جانگزاے آرد	
<p>عارضہ رنجہ داشت روزی خند با جفائی سپرد پیوند چون قضا قادر و چو چرخ بلند کہ بود در کمال بیم گزند ہمچنین نرم نرم خند اخند دل اورا کہ شاد باد و نرغند من نباشم بدان سخن جو سهند کی بکفارتست حاجتمند و ہم ہم در دنیا و رد بکمند یا چه بیوہ باشد و ترفند پای اورا نیار داند ز بند بپذیرا ز من مسلمان پسند عصمت صرف را کمن پسند چون تو ہرگز زادہ یک فرزند گر چه ستغنیم ازین سوگند ہمہ خیریت هست خرابانند</p>	<p>لر خداوند عصمت الدین را آن مدان از بدستارہ خمس دولتی داشت بس بغایت بخت بیدار مہربانش گفت دفع چشم بد جہانے را داشت از روی مصلحت و دور در توفکف راستے نہی آنرا کا دمی زادہ کہ بیگنہ ست عصمت را بعالم عصمت پس چه کفارت ایچہ کف بود و آنکہ معصوم مہبت دہست لفظ کفارت السلیم القلب ہیچ معصوم را چونہ پسند ای ز آباد اُصمات وجود بخدائی کہ نیست مانندش کہ ز انصاف روزگار امرو</p>

که اگر سوے سدره رومی آرد	ستر اعلیٰ جلال دین خاتون
نوبتے بر در سهرای آرد	جبرئیل از پی رکاب روشن
کلاب او صد گره کشای آرد	آنکه در حل مشکلات امور
خدشیها سے کمر بای آرد	کاہ ااصطناع و انصافش
ہر زمان زیر دست و پا آرد	روز حکمش قضای ہرم را
گر یہائے بہای ہائے آرد	آنکہ دستش بحاب نیشان را
دور بینندگی ہپائے آرد	آنکہ چون عصمتش تنق بند
آسمان از رد قباے آرد	مردم دیدہ راز خاصیتش
بستہ دست و شکستہ پا آرد	باد را سوے حضرتش تقدیر
برگ سوسن سخن سراے آرد	نفس نامے ز حرص و حبش
کس بد او دلحن نامے آرد	ای سلیمان عہد را بلیقیس
باہمہ روزگار پاسے آرد	بندہ گرچہ بدست برد سخن
تاشنا ہائے غنم ردا آرد	طبع حسان مصطفیٰ ثے کو
انچہ طبیان نثار خاے آرد	ز آنکہ مقبول مصطفیٰ نشود
یا دکن ہرچہ این گداے آرد	از سلیمان و مور پای بلخ
ہرچہ خاک نباتات را آرد	تا بود زادہ نبات جہان
رنگ فرسائے مشکسائے آرد	بلخ را جوروی چو عدل بہار
رُحمائے سنان گراے آرد	لالہ ناشگفتہ از پی رزم
جام ہائی جہان نمانی آرد	نرگس نوشگفتہ از پی بزم

<p>در دامنِ حبست و جویِ معبود ای غنصرِ عدل و رحمت وجود نه شاعر و شعر هست مقصود</p>	<p>آنکه چه زند که دست نبو د دانی که چو حال بنده این است شب خوش بادیش گر بکلی</p>
<p>ای تا بابد شبِ تمتات آبستن روزهای مسعود</p>	
<p>نیار و هیچ ز حمت تا تو اند ز گیتی مرجع دیگر نداند که از کس جز شما چیزی ستاند که گرد و گرد و مینت برفشاند که گر امروز بر افلاک خواند که بختش هر چه میباید چشاند قرار کارها چونین نمائند اجل معتمد هر مه رسانند بیک صولت دلش باز نشاند</p>	<p>خداوند تو میدانی که بنده ولیکن چون بجزای حاجت است نیاید تمش از نفس رخصت نه دامن بر کشیدست از کتب کم از بیتی بود بالست با ملت بحمد الله باقی الی خداوند فذلک چون تو کردی غم جنبش اگر چه راتب معبود بندد تو آنی که جفا و جور گردان</p>
<p>بمان در نعمت و شادی همه عمر که آن نعمت باین نعمت بماند</p>	
<p>هر که در بند گه بجا آرد سایه رحمت خدا آرد بخت با سایه هم آرد</p>	<p>طاعت بادشاه وقت بوقت رحمت سایه خدا بر او خاصه آن بادشاه که چرخ را</p>

بجواب دید که در پیش تخت شعری اند وزان قصیده بهین قطعه یاد می آرد	
ای زمان فرج زندگانی تو وی جهان شادمان بصحبت تو امرونی تو بر زمین و زمان بر و رو بام حضرت عالیت روز و شب خدمت قصه و قدر با فلک مرکب دوامت را خضر و اسکندری بدانش واد تو توانا و ناتوانی را تا بپایان شد زمانه پی بست فرمانت بر زمانه روا	زندگانیست جادو دانه باد همه عمرت بشاد دانه باد چون قصه های آسمان باد که به شمش بنای ثانی باد پرده داری و پاس بانه باد هم رکابی و هم خنای باد شریعت آب زندگانی باد با مزاج توانا توان باد جاه و بخت ترا جوان باد دایم شش پهن روای باد
ملک و اقبال و دولت و شرف این جهانی و آن جهان باد	
ایشاه ز نقد ها که باشد در کیسه عمر انوری نیست وان نیز به بند مهر او نیست گیرم که یکی دوزان بدزد نی دست تصرفش بر نند	در کیسه صبح و شام موجود الا نفسی سه چار معدود تا چرخ کند چو نقد معدود تا رای فلک رسد بمقصود وین عایفته بود بمجود

نور سعی کریمان درین ماه چنانکه	بمثل آنکه کسی نقش در کشد برنج
عطا مجوس که آن نقل نیست در علم	
ایا میخواه که جزود نیست در مطبخ	

ردیف الدال

خدا یگانا از چشم زخم ملک چه باک	چو بخت اشرف تحت سپهر می آید
هنوز ماه ز تاسیه تو مهتابه	هنوز ابر ز انعام تو همیبارد
ز خشک سال حادث چگونه خشک شود	نهال ملک که اقبال جاودان کارد
بکام حکم تو خواهد سر زمانه پس	که کامش از قبل طاعت تو میخوازد
اگر چه هست عالی تو درین درجه است	که جود او بسوالی جهان کم انگارد
ز بند حکم تو بیرون شدن هیچ طریقت	زمانه می نتواند جهان نمی آرد
نه دیرونه و نه دبه بینی که بار دیگر ملک	زمان حکم بدست چگونه نبارد
ز در کار مکن عذر کرد باش قبول	که دام عذر تو جز کردگار نگذارد
مباد روزی بملک تو جهان که جهان	بروز روشن از آن پس ستاره شبها
درین که هستی مردانه وار با افشا	که بر سر تو فلک موی هم نیازارد
در فرج همه حال زود بکشا	چو مرد حادثه بر صبر پای نقش آرد
ترا هنوز مقامات ملک باز نیست	خطاست آنکه همی حاسد تو مپندارد
تو آفتاب ملوک و سایه یزدان	تویی که مثل تو خورشید سایه ننگار
چو آفتاب فلک را غروب نیست	خدای سایه خود را چنین نه بگذارد
ز خواب بنده خسرو معبران خالی	گرفته اند که غمهای ملک بگبار

بیا و بگو و بگو بیست سال بردادم عنان طبع ازین پس کشیده ام داشت	مرا خدای نداد است زندگانی نوح اگر شاه نه بینم در قبول و فستق
---	---

و اگر عطا ندهندم بر آرم از پس من

بلفظ بهجو دمار از سر چنین ممدوح

هزار مدح شکر طعم وصف تو گفتم برادرم که دوتن پاک را دهنده بود	کز ونگشت مرا تازه یک صبح صبح همی گسته نگرد و عیوق آور صبح
---	--

درست شد که دوتن پاک شد به ضد من
یقین شده است که او به بود ضد منم

ردیف النخا

ای خداوندی که هرگز خدمت دم و ده هم نگو خواہانت را دایم بروی تو نشاط ساحت آفاق را اکنون که دانشم بر سپهر اول از تاثیر نور آفتاب میوه سر در کشد از شدت گر با شاخ وحش را گرد زبان در کام کشد	از ره جنبش فلک در گردش افکنده هم بدانند یثانت را دایم بر انویم زنج از حیران فرس گستره ز نور آن آسج حدت خوی از خدارمه فرو شود زنج ما میان بیرون فتنه از جو شش دریا مرغ را گرد نفس در خلق چون پانج
--	---

در چنین گرامز بنجم هیچ سرونی که نیست
جز یکی کان نسبتی دارد بمن یعنی کینج

درین زمانه نماندست هیچ مرد کرم کرم مجوسی ازین ناکسان درین ایام	کرم بسوی عدم رفت ای مرغ آوخ سخن گوی بدین ابلهان هیچ نسج
---	--

	من ز چیزی بتاب خانه شوم که نه من سنگم و نه ره دور است	
	ردیف الحکم	
هست پیوسته چو نیز افک حادینم از پی نظم جهان کرد بساط شطرنج فتنه را بر در شته مات نشاندرینج ای زد دست تو طمع رقص کنان بر گنج بار ما خانه فرزین پیاده بسینج		صاحب ارای رفیعت که بمیعار نظر پیش شطرنجی تدبیر چو بر طمع امور چرخ را اسب در خنجر طرح کند در تدبیر باز چون دست بشطرنج تفرج باز شاه شطرنج که در وقت ضرورت است
	چون به بیند که ترا دست بود بر او هم در آن مهر که با پسیل کند نوبت پنجم	
کر نال خطی می نه گنج وز نوبت لاف بر درش پنچ تلفیف کند بحکم بیرونج زان تا بطیب بر کند قنچ وین مفتی را بعقل بر سنج		صوفی خطی حاش نشد از باره قاف بر سرش چار آنکس که میان دیو و بلقیس قولج فرورے بر آورد از بهر خدا ایراد اندیش
	باطع چنان نعوذ باللہ باغوی چنین حدیث قولنج	
	ردیف الحما	
چرا آب تشنگی همی بکا هم روح		چو آبروی بغیر ایدم بملج و غزل

نیامدست مرا خوشتر دگر مردم گرم نشاندی از روی مرو چه شود	وله از آن زمان که در اندیشه ام که مردم چون بخت نشانت دهد که مردم
با فلک دوشن بخلوت گله میگردم ایمنه جور تو با فاضل و دانا ز چه جا	وله که مرا از کرم تو سبب خزان وین همه لطف تو بای بیرون نادان
فلکم گفت که ای خسرو اقلیم سخن	با منت بیده این مشغله واقفان

شکر کن شکر که در معرض فضلی کز ترا
گنج قارون چه بود ملک خاقان

بخدائی که روز را دامن پشت چرخ از نسیب تیر قضا	با گریبان شب گره کرده است جبه همچون کمان بزه کرده است
--	--

کار زوی تو ام جهان سراخ
تنگ چون حلقه زره کرده است

برترین پایه مرد را عقل است بر جمادات فضل آدمیان	بهترین مایه مرد را تقوی است هیچ بیرون ازین دو معنی نیست
چون ازین هر دو مرد خالی ماند	آدمی و بهیمه هر دو یکی است

کافران را که آدمی نسب اند
نقص بل هم افضل اسمعی است

حاجت رگ زد و ندانستم رگ زنده هر که او بود محروم	از چه معنی از آنکه محروم در است عذر عذرش نخواه مغرور است
چیزی خانه گر خراب شده است	غم مخور تاب خانه معسور است

بنده را گرچه کترین هنر نیست	اینکه نقش جهان بدکیش است
تجزی سعی تو بر نخواهد داشت بنده را این مهم در پیش است	
بخدائی که در پرستش خویش دست حکمش بکلیه خورشید که ز چشم بعشق خدمت تو	آسمان را رکوع فرمود است خرمن روزگار پیود است جان بعرض مرشک پا بود است
این سخن را عزیز دار که دوش چرخ با من درین سخن بود است	
ایا خسروی کز پی جا به خویش ازین یک غلام تو یعنی جهان که داند کزین صبر کوتاه عمر نگویش کاندز جفائی فلان بکشتی تو هم رسان این که غم ترا سهل باشد مرا مستغ ده زانکه کارم درین کوچه	فلک را بجا هست نیاز آمده است که با خفته بنجم برآز آمده است برویم چه رنج درآز آمده است زماکی ترا این جواز آمده است چو طوفان بگردم فراز آمده است نه پای تو در سنگ آزا آمده است تو گوئی مگر ترک و تا ز آمده است
ارزان پس که اسپی ستم است بزمینی و خیمه نیاز آمده است	
آن شد که جهان لاف همیزد که من ز آن روز که قصد فلک از غصه	کز بجا محسم راتبه هر روز شده است در گوشه حبشش گردا و شده است

حسودش گفت که اشال این مرد

جهان آخر بدین بیجا صفت

کرم گفتا بلی لیک از هزاران
یکی همچون بهار الدین علی صفت

خسرو روزی سپهرم گرز غم افزون کند
گر تو انم سجده گاه شکر سازم سنا
پس چگونه صرف یارم کرد بر درگاه
بخت را دانی که داند کرد حی لاینام
طالب مقصود را یک سمت باید ست
من جو کرم پلید ام قانع بیک نفع غذا
فضله طبعم نسبیج الوحد از بیغنی شده

یا لکیر بسته مرگم چون کس را عینیت
چون مسیح مریم از صفر حمل تا پایت
هر یکی زین روز تا را از پی بگردان
اعتکاف سده درگاه حی لایوت
مرد را سرشته دارد اختلافات
تو امان با صبر چون در صیغه باقی
فضله کرمک نسبیج الالف شد بارگ

انوری لاف سخن تا کی زنی خاموش باش
بو که چون مردان سلم گرددت ملک سکوت

ای بزرگی که در بزرگی و جا
عقل بادانش تو نادان است
دیدۀ دیدۀ ذکار تو است
باز با بایس دولتت کبک است
نور در چشم دشمنت نار است
عالمی در حمایت کف دست
هر مهی که دارد اندر پیش

قدرت از چرخ هفتین پیش است
چرخ با همت تو درویش است
هر چه در خاطر بداندیش است
گرگ با طوع طاعت میش است
نوش در کام حاسد نیش است
کف تو در حمایت خویش است
دایم اندیشناک و دریش است

	درناستدن هزار چندان است	
که دراکسیر و درصناعت نیست کیمیای به از قناعت نیست بایدش کرد و کارها بگذاشت عقلها نیز هم برین بگماشت	وله	کیمیای گنم ترا تقسیم رو قناعت گزین که در عالم هر که را شوق عیش گیرد سخت ز آنکه ما تجربت بس کردیم
	تیز دادیم و کسند ما کردیم تا نه کردیم هیچ سود نداشت	
واندرو چیز مانده یک چیز است باش در زیر ریش او تیز است		شمس را چیز کیست برگردن هیچ دانی در وجه شاید بود
	انچه برگردن است بر کاج است وانچه در زیر ریش بر تیز است	
کس دیگر کس است همچو کس است لاجرم هر که چون من است کس است		تو کس خواهی و هر که چو تو من کس کس نیم بنفس خودم
	نسبت ما دو تن بعیب هنر گره بین هر دو بیش نیست	
دمی دریا و کان را خوشدلی است ولیکن آن بدین بی ساحل نیست که از انعام عامش محبت نیست کران به کیمیای مقبل نیست		بهارالدین علی کز خج جو دش لبش با بحر اخضر تو امان است بنادر معده آزی نیاید بر در سایه اقبال او رو

گفت ای نادان غلط اینک ازینجا کرده	آن همه برگ و نوادانی که انجا ازینجا
درومروارید طو قش اشک اطفال من است	لعل و یاقوت ستا شش خول تیا من است
انگه تا آب بسو پیوسته از ناخواست	گر بجوی تا بمغیر استخوانش نان است
خواستن گدیر پیشت شش خور خواجهی	زانکه گرده نام باشد یک حقیقت را است

چون گدائی چیز دیگر نیست جز خواهرند
هر که خواهد چون سلیمانست و گدایان

بفرستد مایه عجیل شربتی به	زان که قوام نفع چه لفظ بدیع است
شیرین و ترش گشته دو جوهر بهرین	این چون چای شش و شمع و آن چون عتاب است

آورده زیر کان زنی فایده برون
رز را یکی ز سینه دنی را یکی ز پوست

آلوده منت کان کم شو	تا یک شبه در و شاق تو مان است
راضی نشود هیچ به نفس	هر نفس که در نفوس انسان است
ای نفس بسته قناعت شو	کا بخا همه چیز نیک ارز است
تا بوانی حذر کن از منت	کین منت خلق کا هیش جان است
زمین سود چه سود اگر شود افزون	در مایه نفس نقص نقصان است
در عالم تن چه می کنی هستی	چون مرجع تو بعالم جان است
شک نیست که هر که چیزی که دارد	و از ابد بد طریق احسان است
لیکن چو کسی بود که نستاند	احسان آنست و بس آسان است

چند آن که مؤثرت در دوا

گفتم آن تو نیست خواجه صلاح	گفت چه گفتم آن دو خلقت است
گفت چون نیست گفتم از پی آنکه	که برو نافذ هست فرمانت

چون گذاری که برزند هر روز	قلبتانی سداز گریه بابت
---------------------------	------------------------

سلاحی ای ز میمان حضرت ترند	رسید نامه تو همچو نامه ز بهشت
حدیث فخری منحول کرده رد کرد	که دست و طبعش جز دو کجاست
غرض چه یعنی دزد نیست بیجا آخر	من اینم کنم که ماده کا فایده است
بکعبه سخن اندر چه ذکر اورا نه	که نوکرا و نکند هیچ کافر نیست

گواهیست که گواهی خود درین محضر	ز نیک او همه شهر خود بهیشت
--------------------------------	----------------------------

با آنکه چند سال بدیدم به تجربت	کز کل خواجگان جهان بوحسن است
پنداشتم که بازوی احسان میرا	انجا که برکت علم پیرین به است
تا همچو سرو نشو در آوازی کند	آزاد که باغ و برکه و سرو چمن به است
یا همچو شمع نور بر کس سازد آنکه	در پیش او نهاده بگوهر لکن به است
مودودا حمید عصی عشوه یم داد	گفتم که او سرست سر آخر زن به است

راغب شد مخدمت او تا شدم خاکنه	حال سگان بوحسن از حال من به است
-------------------------------	---------------------------------

آن شنیدستی که روزی زیر کی باا	گفت کین والی شهر ماگانی بهیاست
گفت چون باشد که آن کز کلاش	صد چو مار روز با بل سالها برگ و نوا

تو مرا گر پیاده ام سنکوه	که مرا از پیادگی بگله نیست
جنبش آسمان بفتش خود است	پای بند طویل و گله نیست
در سوار سق تولاف فخر مرن	که ترا جایی لاف و مشغله نیست

تو چو کوهی و در مفاصل کوه
حرکت جز بسعی زلزله نیست

بخدائی که از کمان قضا	تیر تقدر را روان کرد دست
چشمه آفتاب رخشان را	خازن نفت آسمان کرد دست
کز خمینی دانا تو ای ضعیف	هر چه گویم فزون از آن کرد دست

نتوان شرح داد آنکه مرا
غمم بجز بر تو بر چه سان کرد است

بخدائی که در ولایت غیب	عالم البسرو و الخفیات تست
که غمت شه رخم با سپاق	آن چنان زد که بیم شه است
النور می راز نیست زانیه	وله که از و هر که در جهان زانیت
انچنین زنکه را فانیش باد	ای درینا که این جان فانیست
بخدائی که در پرستش خویش	وله آسمان را رکوع فرمود است
دست حکمش ز کیده خورشید	خرمن روزگار پیود است
که ز چشم بعشق خدمت تو	جان بعرض سرشک پا بود است

این سخن را عزیز دار که دوش
چرخ با من درین سخن بود است

<p>که انصاف سخن مجوس در دست الا نقاش گیتی ناست در دست</p>	<p>به توانی شنید آخر که گویند مصلوبان باد از حوادث نفس عالیت</p>
<p>بابی چند آتش باز دار اگر دانی که آن آتش نبرد است</p>	
<p>آنکه بر عالم نفاذ او قضاے دیگر است دین مِلّت را مکانش چون خض کجاست روز بارش از عدا و پرده داران است چاکران حضرت اورا چون صد چاکر است کز غزنی داشت همچو دیگرانم در است تارک از دهر هست همگفت اینچه تاج است عقل گفت ای هرزه گویان رُج ناموهر است آشتی آمد که دوش جلد آب کوهر است گفت عالم چون بود آنکو ز عالم تر است چون ازین بد بخت شد انصاف از آن است آهوان چین و ماچین اچا که عسک است گفت پندارم که زنجیر مشک و مشک است یاد کاری از لب معشوق و زلف دلبر است</p>	<p>طیحه صدر اجل قاضی قضات شرق و غرب خواجہ ملت حمید الدین که از روی قوا آنکه قاضی فلک یعنی که جرم مشرب چاکران حضرتش را نزد من آورد چون نهادم بر سر و بر دید آن شریف را دیدم از غیرت همگفت اینچه محل و توتیا برزبانم رفت کین رُج سراسر نکته بین خاطر و قادش را در نسبت آب سخن عالم معیش گفتم عالم خاموش کرد مهر و کنیش موجب بختی و نیکان است از خط مشکینش اندر فکر تم کایا مگر باخر و گفتم توانی گفت این عجب چیست عشق از و به گفت گفتا نیک و رافاده</p>
<p>دیرمان ای بعد آنکه پا فصد و پنجا سال نظم و خطت بر نبوت حجت پیغمبر است</p>	

<p>کہ انوری را این خدمت مبارک تو درین سه سال چه در خواب چه بیدار شکستهای آما بعشوه می بست کنون حاشی جانش از قدم فرخ تو که صورتی ز من بنده آشنائی کرد</p>	<p>بر آنچه دیدہ ندیدہ هست و گوش نشنیدہ خیال رایت و آواز نوبت بود در شتای حوادث بحیلہ میسود چو برگ گل ہمہ شادیش تودہ بر تودہ نہ آنکہ از لب من بیچ گوش نشنیدہ</p>
<p>نہ بر زبان گذرانیدہ ام نہ بر خاطر نہ در عقیدت من ہرگز این گمان بود</p>	
<p>فرخندہ اوحد الدین فرزانه انورے شخص عزیز تو کہ ہمہ لطف و مروت روزیکہ از بندہ ی آمد بمر و پست فرخندہ طااعت را بود اندران خط</p>	<p>ای آنکہ از دو عالم وحدت منور منت خدای عزوجل را کہ بہتر ذات مکرمی تو و جان مطہر بی برکہ همچو معنی نظم تو دلبر</p>
<p>یعنی بعلم و بہمت اگر چه پراز بہت با خاک رہ بحکم تواضع برابر</p>	
<p>و امقصود فرزندان آدم خداوند اوحد الدین خواجہ اسحق گوش بینی بگوای خاکر پایت خبر داری کہ فرزند عزیز است ز پایش در سیف گن دست گیرش بگوئی چنین در چار طاقش</p>	<p>ز فرزندان صدق خود شمر دست کہ گیتی با بزرگیاش خرد است ز رفعت پایہ گردون سپرد چہ با امروز در خاری نشاند کہ اندر پایال دست برد دست بدست بہشت خوار ز سر</p>

بیان خدای که در حُست و جوی قدرش
 بدست احمد مرسل بکافران لیش
 ز نادان قضا آب حکم بکشد است
 کمال لم نزل و ذات لایزال او
 مقدس است که آسیب دامن نکند
 ز راه حکمت و رحمت عموم شیاری
 مشاغل فلکی راز کارخانه برصنع
 چنانکه طره شب را بقهر شانه زد است
 ز عدل شاملش اندر مقلم خیر خاک
 خیر بایه بخشش سخاک بخشید است
 سوار روح بچوگان پای نسبت او
 دراز دستی ادراک و تیز گامی هم
 جناب حضرت او را بقدر و معنی طبع
 کمین سلطنتش در مصاف کون و فساد
 سیاه روی سپهر کبود کسوت را
 پس از خزانه حسن و جمال خورشیدش
 بیاض روز بپالونه هوای ششف
 یی بخیج بخار از بخار کم کرد است
 زاکه میر خراسانی از ره تقدیم

مسافران فلک را قدم بفرسود است
 هزار معجزه رنگ رنگ بنمود است
 بلا جورد بقا بام چرخ اندود است
 ز هر چه نسبت نقصان بود بر سود است
 بساط بار که کبریاش بنمود است
 طریق کسب کمالات خاص نمود است
 بهین و خوبت بین رنگ و شکل فرمود است
 بلطف آینه جرم ماه برودود است
 نهاده هر یکی از چار طبع و نقود است
 بر آنکه مرجع افواک شد بخشید است
 ز کوی گردون گوی کمال بر بود است
 طناب نوبتی حضرتش نه پیود است
 زبان سوسن و طوطی همیشه بنمود است
 سنان لاله بخون دلش بیاود است
 رخس ز رنگ کدورت نخست برود است
 کفایت حسن و زکوة جمال فرمود است
 هزار سال بر این تیره خاک پاود است
 گوی بدخل و خان از اثر بفرود است
 بر آسمان و زمین قدر جاه افروود است

هریک را ازین دهمی است کفر محض آن بجان طوسیت

همه از روزگار معلومیت

هر چه در روزگار معلومیت

کمال دین محمد محمد آنکه بر

نفاذ حکم و قضا قدرت و قدر و

سپهر بر شده تارای روشنیت

زمانه در دل کتم عدم ضمیری است

مدار جنبش قدرش و رای خورشید

برای روشن پاک آفتاب گرد است

وزارت از سخن او چو جان باجمست

به پیش آینه طبعش آشکار شود

از اتصال کواکب و امتزاج طبع

که او شیر همه کارهای اقبال است

بجز حمایتش از حادثات امان به

بکار خادش اندیشه همیباید

به بنده و عده الوان چه بایدش

بنزیر ضربت خالیک و محنت و شیون

بطول قطعه کرانی نکردم از پی آنکه

همیشه تاز فرد سپهر ارکانند

جمال حضرت و صدر وزیر سلطنت

بجل و عقد ممالک منوط دور است

ز بر کشیدن خورشید و مه پریشا

که در وجود گنج کمال او آنست

در سراسر کمالش فراز کیوان است

بقدر و جاه و شرف آسمان گرد است

نیابت از قلم او چو جسم باچاست

هر آن لطیفه که از روزگار پنهان

هر آن اثر که به بینی هزار چندان

که او مدار همه کارهای دیوان است

که این چو کشتی نوحست داد و چو طوفان

به از گذشته که اندیشه ناک ویرا

که از زمانه برو بندای الوان است

صبور نیست ولی صبر کارسند است

که زین مطاع درین عرصه گاه اردا

بهاره تاز و رانی کمال نقصانست

صاحب اینچه عجز و مایوسیت	خسرو این چه علم و خاموشیت
ملک در دست مشتاقی افسوسیت	آفرافسوس آن نباید از آنکه
راست چون پر کافر و روست	اولا نامے که نیست بکار
نیک سباج روی ساکوسیت	ثانی آن کمال مستوفی
بر سر منی و جاسوسیت	ثالث این مقام رعنا ریش
مرد گر خیل و ناموسیت	رابع این کریم گنده دهن
نیز از رهنان خیلوسیت	خاسا این محمد رازے
کز مریدان قطب جاکوسیت	سادسا این ربیبی ترتیب
گوئی از نژاد کاوسیت	همه ناز و کرشمه و کبریت
از در صد هزار طوطوسیت	سابعا این فرید عارض لنگ
راست چون بیل کونده فانوسیت	ثامن انقوم این بمن خس
که برخ همچو زبر موسیت	کیست تاسع نتیجه مخلص
گوئی از راهبان ناموسیت	عاشقان اکرم مکار غمید
گوئی از کرکان ناروسیت	مردکی اشعر است رومی رو
هیکل مدبری و منحوسیت	اکرم اکرم لغو بالله ازو
پیچ کوئی کمال عیدوسیت	چاکرم خام قلقتاے سبت
هست مجبوس و ابل مجبوسیت	ما فرحت معین خدا دے
کر همه چیز توی و روست	احمد لیت آن مخنث و شش
جل اسپش کتان فیلوسیت	از کمال خرے و بخیر دے

آسمان پنج کمال از خاک عالم بر کشید	توزنج میزان که در من کنج نقصانی گنج است
خاک را طوفان اگر غسلی دهد وقت آمد است	ای دریغ داعی چون فوج طوفانی گنج است
صفی محمد تاریخی از خدای ترس	بخانه باش و میا تا کسی که خوانند
فصیح و گنگ بتعریض چند گویند	جوان و پیر بتصریح چند رانند
گمان بری که طریفی ولی نمی بینی	که پیشش مردم دیده می نشاند
هزار لعنت و شکنج بر زن انقوم	که تابجا بنری ره طریف دانند
ای سرفرازی که از یک سعی تو	پای محکم کرد ملک و سرفراخت
جز تو از ارکان دولت فتح را	تا بدین غایت کس این درخت نشناخت
حق سلطان اینچنین باید گذارد	قدر دولت اینچنین باید شناخت
احکام دین چو از شرف الهی گرفت	آن کمالست او که نماید جهان چهل
از رای ماوست تا بشر خورشید عادت	از رای ماوست تا بشر خورشید عادت
هر دم ز غایت و عرش کایت می نش	نسلقت اگر بقوت فتویش بعد از
مان تا بمنصبش ننگی تنیت که دین	خود را بمنصب شرف تنیت که دین

کتابخانه مجلس شورای اسلامی

چندان بقات باوز تا شیرنه سپهر	کانه زمانه طبع چهار وجهت شست	
از چه معنی از آنکه محروم است	عذر عذرت میخواه معذورت	عاجت رگ زدنت دانستم رگ زندهر که او بود محسوس جبری خانه که خراب شد است
از چه معنی بتا بنیانه شوم	که نه من لنگم و نه ره دور است	
کام حکم الالبکا مست برزند شست خاطر لقمان واسکندر شست کس از در حسن نیکوترند شست این سخن از وی دلم باورند شست در همه کیسه تسوی زرند شست لیک وجه باده اچیزند شست در سخاوت چو تویی دیگرند شست		ای جوانمردی که هرگز چرخ پیر از کفایت آنچه دارد طبع تو دوستی دارم که در روی زمین بارها میگفت کایم نزد تو این زمان آمد ولیکن کترت گوشتی و نقل نان ترتیب کرد باده نابم فرست ای آنکه دهر
ورنداری از کس دیگر بخیر	وین مثل بر خوان که حوی خرد شست	
چند گوئی فتجایی کو و بارانی کجاست	چند گوئی فتجایی کو و بارانی کجاست	ربیع سکون آدمی را بود و گداز گرفت دور دور خشکسال قحط دین و دانش است من ترا بنام اندر حال صد و چهل

شب می گفت اندر و بودم ز نورش	سواد شب چشمم زره بهفت
سحاب از آب چشمش صحن شست	صبا از تاب زلفش فرش میوت
علومیکد که خوشش زمین را	بهار می تاب و در حش شکفت
درین بود النوری کاند غلاش	که هیزم نیست چون آتش آفت
مرگفت از چهار انگشت مردم	که بر چارم فلک طنزش زنده

باستد های خرداری دو هیزم
ز بستانی چو خرد در گل همی خفت

ای سروری که چو تو برادی سیاحت	چون رای روشن تو بلند آفتاب
مهمان رسیده اند تنی چند این زمان	قومی که شان فتن از اینجا تاب
داریم کودکی که چو موی چو رو او	گلبرگ نوش گفته و مشک تاب

در بند خواب او همه حیران بساند ایم
او نیم مست گشته و ما را شراب نیست

ای سروری که گو کبه کبریات را	اکثر جنیت ابلق ایام سرشت
رای تو در نظام ممالک برستی	تیری که جیب گنبد گردوش ترکت
اکنون که از کشاد فلک بر مشام بر	پیکان باد را گذر تیر آرش
در برف ریزه گوشه هر کوه پاره	تغیبت گویا که بگوهر منقش است
در حسب حال مطلع شعری گزیده ام	و آورده ام بصورت تضرع لب
گویم بر آنکه چهره روزی چنین بد	خاصه کنون که طره شبها شست
بر خاطرش بر آینه این بیت بگذرد	کامروز وقت باده و خرگاه و

بیت

بیت

جبرئیل آن بمن نیاورد	
ای بدن دان دولت آمده خوش دارد از غصه آسمان دندان زانکه هرگز هیچ دندان فرد تیز دندان حرا رت می باز بنمود آسمان دندان سر دندان سپید کرد قضا آب دندان حریف آورد از چنین صید برکش دندان من گویم که جامه در دندان خیز دندان کنان بخدمت تو	درد دندانت هیچ بهتر نیست بر که بر کبریا تو پیوست بر سر خوان آسمان نشست درد دندانت گزین خیره نخست کز الم باز پس کشیدی دست گفتش ای جور خوی فتنه پرست رایگان از تو که تواند هست ز انتقامش بجان خواهی پرست مرغ چربست و آشیانه پرست آسمان دیر تر میان بر بست
گفت هم عشو بهشت دست برد دوست دندان آسمان شکست	
افرد گفتم که دستور جهان است نتوان خواندن آنرا زینهار منی الدین موقوف را چو بین همی گفت ای بودز کو د که راو اگر از تو پرسد کو چه می کرد بگو در وصف تو در پی همی گفت که آمد گنبد فیض دزه را بخت	دست میزد گفت چه دستور دست ببج کان بر پنج دریا میزد دست بگویدش انوری خدمت همی گفت همی گفت ای بگاه خواجگی رفت بگو در وصف تو در پی همی گفت که آمد گنبد فیض دزه را بخت

لیکن چہ کہ خصلتش گرامیست

این مجلس خواجه جهان است یا منشا ملک و نشودین است اوجش فلکیست که بلند قصرش حرمی که در حرمش قصریست که در خیال نقشش راز دل زهره و عطارد سقفش بصدای پس از دو هفته خورشید مروق از نذیر تاقه آسمان گردان این قبه نشانه جهان با	یا شکل بهشت جاودانست یا موقف عرض انس و جان است معیار عیار آسمان است از سایه آفتاب امان است بشگفته هزار بوستان است از زخمه مطربش عیان است بی هیچ مدد نشید خوان است در ساغر ساقیانش آنت است کرد کره زمین دوان است چونانکه نشانه جهانست
---	---

خرم ز شستین وزیرے
کز مرتبه بادشاشانت

بخدائی که مقول همه چیز بدوست که با قطاع نخواهم نه جهان بلکه دوش در خواب من همی برادر گفتش ای بزرگ چیت بود است گفت زین مقربک همی جو شرم	بر سولی که چو زایزد بگشتی همه است نه فلک نیز مجرد فلک و هر چه درو دیدش کوز امت از رده است طبع پاک توازه پرموده است رونق و حی ایزدی برده است
--	---

انچه این زن بزد میخواست

	گفتش عمر سیت گفتا آن گذشت گر کنون رغبت نمائی هست	
چون برگهای طوبی طبعم بنام وز خاطر که ببلستان نیست	ایک روی برینا و دیگر روی بر دعا اطراف باغ دل ابدالد هر پروا	
	باریک و بانوا چنین بنده چون هر روزی نوات روی برگ ترچراست	
ز بت و تمکین صدر مومن آفتابش در سخاوت مقتد است طبع شد بیگانه با آرزو نیاز دست او را خواستم گفتن سخی است ای جوادی کز پی مدح و ثنات عالمی از کبر یائے سر بس کارشاعر زحمت آوردن بود هست مستغنی ز شرح زهر آنکه	همچو قدر و مهتش لی منتهاست و آسمان را در کفایت مقتداست تا کفش با جود و بخشش آشناست باز گفته نه غلط کردم سخاست بر سن از مدح و ثنات و ثنات گرچه عالم سر بسر کبر و ریاست و آنکه رحمت آورد کار شناست شرح کردن ز آنچه میدانی خطاست	
	بادت اندر دولت باقی بقا تا بقا از این دبا بقی بقاست	
این دختر تلکه عصمه الدین + خویش بنهایت تدارات +	سویای زهد و نیکبائی هست وین هم نوع ز خویش کامی است	
	او نه هب بوحیف دارد	

تیر انگشت گزیده است و قلمش کشته است	
<p>بدان خدا که در حُبت و جوی قدرت بدست احمد رسل بکافران قریش زنا و دادن قضا آب حکم بکشاود کمال لم یزل و ذات لا یزال دراز دستی ادرک و تیز گامی و هم جناب قدرت او را بقدر وسعت نطق سیاه روی سپهر کبود کسوت راه پس از خزانه حسن و جمال خورشیدش کمین سلطنتش در مصاف کون و فساد بیاض روز ببالونه هوای سفینه گهی بخرج بخار از بخار کم کرد دست</p>	<p>مسافران فلک را قدم نفر سودا هزار معجزه رنگ رنگ بنمود است بلا جور و بقا بام چرخ اندود است ز هر چه نسبت نقصان بود بر سودا طناب نوبتی حضرتش نه پیود است زبان هوس و طوطی همیشه بسودا رخش ز رنگ کدورت تخت بزد است کفایت حسن و زکات جمال فرمود است سنان لاله خون دلش نیالود است هزار دوران بر خاک تیره پا لود است گر بدخل دخان از اثر بفرود است</p>
<p>که صورتی زمین بنده آشنائی کرد نه آنکه از لب من هیچ گوش نشنود است</p>	
<p>در جهان چند آنکه خواهی بی شمس وز فلک چند آنکه خواهی بی قیاس گر ز بالائی سپهر آگه نه دور تا بگذشت بر خوان نیاز نام آسایش همی بر دم شمس</p>	<p>نیستی و محنت او تیر هست نفرت آهوز چشم شیر هست زمین قیاسش نه که اندر زیر هست کافرم گر جز قناعت سیر هست چرخ گفتا این تمنای دیر هست</p>

<p>آنکه بر سلطان گردون رانش غا آسمان بخت خداوندی همچون آسمان آنکه او تادرسای آفرینش آید است بحر در موج شبانروزی لشکر بازید آزمتها جان چو کلکش میسر آید هست دی میگویم که از دیوان رانی صاب</p>	<p>بادشاه آل یاسین مجد دیوان است همتش بر طول عرض آفرینش غا تنگ عیشی از سرای آفرینش غایت ابر با باران نوروزی کفش را بایست آزکونی دیو و کلکش او شهاب است آفتاب ماه را هر روز نور را تب است</p>
---	--

آسمان گفتا چه میگوئی که گوید در جهان
بر تو نور نبوت را که رانی صاب است

<p>تو چه دانی که زغبین تو دلم چون هست آن چنانیز رودین زجه روا هست زینکه مار از چار آتش و ازنی هست داند آنکس که دسم بام تو نبسته است لاجرم کار من از بند تقاضا هست کار فرمای ترا دیده چنان بر بسته است کرده دایم و پر داخته پیوسته است همچو روز و شب جمال متاع هست که ترا از سر بیداد در این چرخه است عقل داند که ستم های تیر از دست است</p>	<p>با یکی مردک کناس میگویم دے صنعت و حرفت ما هر دو همیانی گفت از عیب و دوز بهر ما شناس کار فرمای دهر رونق کار من و تو کار فرمای مرا بایه من معلوم است باز چون گاو خراس از تو در پای تو که چنان ملن برد او کا نچه تو ترتیب کن یا چنان داند کین عمر عزیز علما او چه داند که در آن شیوه چه خون مانده انوری هم ز تو بر سبت که شاخ درخت</p>
---	--

غصه خور غصه که خود بر فلک از غصه تو

<p>آسمان با علوق قدر تو پست هیچ پیرایه بر زمانه نه بست آرزوهایش بر جگر شکست که کله گوشه بر سپهر تخت دیو در دولت تو حرز پرست چون بر آتش بود قدم پرست که از و هیچ دیو فتنه سخت گرد تشویش از جهان پرست آرزویم در زمان ز فاقه پرست بیم دست تو چرخ را از دست گاه و بیکه چه هو شیار پرست</p>	<p>ای بهمت بر آفتابیت دست بهتر از گوهر تو دست قضا هیچ دل با تو بد نشد که فلک هیچ سر آستانه تو نسود باز در طاعت تو کباب نواز انوری راز حرص خدایت آتشهایی است کلاک مسیح تو ابر عدل تو نایزه بکشاد بهمت دامن گرم بفشاند ای حبالے که از علو بگند نتواند که رحمت ندهد</p>
--	--

هست اینک ندیم حلقه در
 ای جهان بر در تو بارش هست

<p>که آزادی ز مادر با تو زاد است بهما بر دست احسانت کشاد است غرامت را بجان دل ایستاد است حدیثی از سر انصاف داد است</p>	<p>تو آن فرزانه و آزاد مردی دلت گر یک زمان در بند مایود و گر بیتو نشسته بود مارا تو گر گوئی که روز آمد باخر</p>
---	--

ولیکن چون توئی دور زمانه
 ترا بر که که مبینم باید اد است

	خاصه آنرا که خانه خرگاه هست	
<p>دست دوران آسمان بهرشت چون تو حراثت روزگار نه کشت باز بهرشت روزگار نوشت نه ملاقات چوب و صحبت خشت در دویار او چه خوب و زشت که بود کعبه بے توام چون کشت</p>		<p>ای بزرگی گز آب و خاک چو تو تخی از لطف در زمین کس یاد کردی ز انور کس به کرم غرض او توئی و خدمت تو در سرانے که تو نخواهی بود بخدائی که کعبه خانه دوست</p>
	<p>میزبان اول انگله خانه رویه الله تخت باز بهشت</p>	
<p>جز بالما س عقل نتوان سفت روے از شرم رایتو نهفت رای عالمی بر امتحان آشت جان بجا روب بیدیت تو فریت حزم اندر خلاب عجب نهفت تا سابع بدیه گل بشگفت آشکار است اینجبه نهفت چون توئی را ثنا تواند گفت</p>		<p>خسروا گوهر شناسی ترا دی چو خورشید در حجاب عرف بیتی از گفت به باز می گفتم گردی از عقل داشت صحن داغ نظم اندر حجاب شرم نماند حیرتم بر بدیه خار نهاد غدرستی بگیرد بے خبر تو خود انصاف من بدیه چو من</p>
	<p>عقل الحق از ان شریفتر است که شود با دماغ مستان حفت</p>	

صفی توقف سببی چو بارها گفتم
گرچه گرت که هنرم هر روزه نیست خراب
شب بیستی آخر طبیعتش گفتم
که آنچه گفته از خشک نیست تر
غلام را بفرستاد بامداد بگاه
نه زان قبل که شتودی بگاه

بگفت

بگفتم از چه سبب گفته خواهد میگوید
که آن حدیث بدست آمده است ز رقیب

گرچه ستفیم ازین سو گند
حق تعالی گواه و آگاه هست
کین چنین خود اگر سخن گوئی
نه سزاوار آنچنان جاه هست
ره آن هیچگونه می نبرد
کین جوانمزد بر سر راه هست
تا نگوئی که اینت طالب سیم
که باینز جاذب کاه هست
احتیاج از ضرورتی شما
این که اسپاه را با شباه هست
گر توئی یوسف زمانه چاه
دل مرا ز انتظار در چاه هست
ورنم معطی سخن ز چه روی
بعطانام تو در افواه هست
ز آنچنان بیتها که کس نیست
کز پی بینج دانگ پنجاه هست
عاشق الله مباد یعنی بهجو
راستی جای حاش الله هست
دوش بیتی دومی ترا شدیم
خردم گفت خیز بنگاه هست
این یک امشب مکن بقول بوا
کیست کورا هو انکو خواه هست
بو که فردا و گرنه با این غنم
تا بفردای حشر ازین ماه هست
مان و مان پیش ازین میگویم
شیر در خشم و پرشته بگاه هست

روز طوفان باد خرم نکوست

<p>نه که خود آدم بنکر خود تقرب مینمود مرد را وقت ضرورت خاصه چون چون ندارم آنچه با قارون و شد و شد در چنین وقتی مرا چون بنده امر توام</p>	<p>چون صور بخش بیولی خاک آدم شد بر دین جت بنزدش چون کینست در دلم آفتست کاز اگر دقیده زشت از کف رحمت که او جز تخم آزارشی</p>
<p>اگر نباشد آنچه اسماعیل راز شد خلاص زان نه بگریزم که آدم زو بیفتاد از بهشت</p>	
<p>ای بزرگی که دین یزدان را والله من بنده را خداوند میوه در ماضی اوقاد و بل گوشتی ماند و من در و ماند لبش آهنگ کاه می نکت گفتم ای گو سپند کاه بخور گفت چون گفتمش ندارم گفت گفتمش آخر از که خواهم جو گفت خواه از کمال دین مسعود منما کر ما درین کلمات</p>	<p>لقبت صد کمال نوداده است میوه و گوشتی فرستاده است کس درین فصل میوه ننهاده است زانکه رعنا و محتشم زاده است چه عجب نه لبش زیجاده است کز علفها همیت آماده است در گدیه خدای بکشاده است اینست محنت که با تو افتاده است که ولی نعمته بس آزاده است کین زبان بسته ام زبان بسته است</p>
<p>بکرم ایستادگی فرما کز شره بردو پای استاده است</p>	
<p>از آن سپس که بتعریض یکدوبارم</p>	<p>که مردمی کن و بخشیده بی جگر بفرست</p>

که کریم زمانه محبوبس هست	
گفتم آن تو نیست خواجه صلاح گفت چون نیست گفتم از پی آنکه	گفت چه گفتم آن دو خلقات که بر وفا قدمست فداست
چون گذاری که برزند هر روز قلبتانی سر از گریبانست	
گره عهد آسمان سست است آنکه نکش دهیج وقت نمیشد کیست بحری که موج بخشش او میرا بوطالب آنکه آدم راست بادشاهیت نسبت اورا تاج جرم ماه از اشارت جدش عرش میگفت در احد کبیر در ترازوی همیش برگرز دست او سایه بر جهان افکند	گره کیسه عناصر سخت گره عهد و بند کیسه زنجت کیسه بجزوگان کند بر دخت اسد الله باغ و نغمه درخت شهر یار نیست همت اورا لخت هم بدو نیم گشت هم یک لخت پدرش تیغ فتح می آهینت حاصل روزگار هیچ نشت با عدم بدو تنگدستی رخت
باد و تش قوی و از دشش دشمن لخت لخت گشته بلخت	
مکرم مفضل سید الدین سپهر پرور آنچنان بیشی ز روی مرتبت انبیا دست قدرت صورت آدم همیکدی	ای گفت باغ امل را بهتری اردی کافتاب از ماه و جرخ از خاک و گداز ذکر اقبال تو بر اوراق گردون میشت

از بهر اسائے که بیستو بود	خاطر و طبع من بهر اسانست
بیکشم در فراق سختی	بهر یاران بگفتن آسانست
دل و جان تا مقیلت خوار ز من	وای بر تن که در خراسان است
خوشدلی در جهان طمع کردن	
هم ز سودای طبع انسانست	
در دود و دُرے یک دیوان بود	روز و شب کردی بسوی گشت
در تیز و در بهار و در خندان	سوی بازار آمدی از سوی گشت
گفتی ای آنان که عیش آماده اند	هر زمانی زیر این زریه طشت
فایده و سنجاب در سراسر جا	توزی و کتان بگردا هفت و شست
گر شمارا بنوا لے بد چه شد	در چه مارا بینوائی بد چه گشت
راحت و هستی و رنج و نیستی	
بر شما بگذشت و بر ما هم گذشت	
بوالحسن آن کس که در احسان	و عده از رغبت تو مایوس است
دل و دستت که شاد باد و قوی	بهر مقبول کان محسوس است
انگشتی عام نکبت کرده است	شرع منکوب و ملک منکوس است
داغ آسب دور تو دارد	بهر اساس ستم که مدروس است
دوش آزار نیاز می پسید	که کنون دور و هر معکوس است
گفتی گفتش آواز چه سبب	طالع مکرمات منکوس است
کرمت بانگ در گرفت از حبس	

اشک اعمی و ان مقامات جزیری و قیری شاد باش ای عنصر محمودیان را از مقامات تو گر فصل بخوانم بر غدد عقل کل خطی تامل کرد از و گفتا عجب	پیش آن دریا مالال از آب جیات رو که تو محمود عصر مابان است حالی از نامنطقه جزا صم باید بجات علم اکثر سخن داند مگر اقصی القضا
دیرانی رای قدرت عالم تأیید را آفتاب بیروال و آسمانی بی شب	
خریده است نهاده سیه سپید جان جهان بنای کل تیره کرد آب جهان زمانه روزی چند از طریق عشوه گر	که روزگار در و جز قضای بدست وزین و مایه شست آنکه مایه با شست دیده بهار بقای ترا جمال بهشت
ولیک باد خراش چو شاخ عمر شکست هموت بستر و بالین کند ز خاک و خشت	
مقلوب لفظ پارسی تصحیف از گفت تصحیف قافیه که بمصراع آخر است آن و لطیف را سیمی هست لطیف	دارم طمع که علت پایم ز دست او گر ضم کنی بر آنچه مسماست هم گو و انجش کنی بقلب بمقلوب او هم است
امروز اگر ازین سه برون آیم بگوید فردا ز شکر پر سه برون آیم ز تو	
بخدائی که بذل جان او را کمترین پایه لطف و منعمش را که مراد فراق خدمت تو	پایه اولین احسان است با و نوروز و ابر نیسان است زندگانی زمرگ یکسان است

من نیز بحکم آنکه حکمت بنشستم و گفتم ارچه صدر اوست گفتم که چو شب گران رکابست القصة چو جای خود ندیدم با خود گفتم که انور نه لیکن بحضور او که حدش دانی که قصدری بدین حد فی الجملة ز خود خجل شد منیک اندازه رسم دانی من بر پای نشستم آخر الا مر بکور کنان حریف جوان گفتم که شب سبکتر کشد چو مقبسه گانه دست پرده از گوشه طارمی که سنگش بر خاک درت نثار کردم یعنی که گرم ز روی تسکین	بر جان و روان من روایت عیبی نبود که میزبان است تدبیر من سبک عنایت کز منطقه نیک بر کرانست هر چند که خانه فلان است حاضر شدن همه جهان است نه حد تو خام قلبا نشست خود موجب خجلت من عیانت داند آنکس که رسم دانت چون آنکه گمان همگان است ز آنگونه که هیچ گس ندانست الکنون که ز ساغر گران است بر جستم و این سخن نشان است معیار عیار آسمان است شخصی که برو نثار جانست بر سدره منتها مکان است
---	---

درگاه سپهر صورت را

تا حشر سرم برانست

از مقامات حمید الدین شد اکنون با	از سخن کان نیست قرآن یا حدیث
----------------------------------	------------------------------

بازم ز زمانه کم گرفت +
 این عادت قلت المولات
 زینگونه بضاعت مودت
 مارا باری غم تو هر شب
 زان روی که روزی از فراقت
 سالیست که دیده پر آبم
 رخساره کاه رنگم از اشک
 روزم سیست از آنکه چشم
 خود صحبت اند ساله بگذار
 گرچه زده سپهر پرست
 بر خیزم و بن گم که کاش
 از دست مشو چه سقطه من
 ستری دارم که گر بگویم
 آنست دو عالم از حوادث
 اجرام نخوس را بیکبار
 وز عکس شفق هوای گیت
 همان تو آیدیم یالیت
 تا از در مجلس که خاکش
 سر در کردم اشارت گفت

وین هم زکیادت زمانست
 آئین کدام دوستانست
 در حل کدام کاروانست
 همچو آیه مغز استخوانست
 با سال تمام توانانست
 بر طرف در سجه دیده بانست
 در هجر تو راه کمشانست
 از آتش سینه پردخانست
 کومر در غریب ناتوانست
 آخر نه چو بخت ما جوانست
 در جنس تکبر از چه سالست
 پائی تو اگر چه در میانست
 گوئی بحقیقت آنچنانست
 گوئی که دو محنت اشیانست
 در طالع عافیت قرانست
 یک عمر که لمعه رسانست
 یا لیتم از آن دو میهانست
 همتای بهشت جاودانست
 در صدر نشین که جایت آنست

<p>ای خداوند که از غایت احسان جود و بخل از کف تو هر دو مجتهد بنده را خدمت پیوسته ده ساله ده قصیده هست و چهل قطعه همه با چنین سابقه کس را بچنین وز که سعی کن سعی که در باب چنین مشکا بر سرش سایه فلک بین که در افواه قضا شدت اندر تن گرما که ز تاشه تموز تا شقت ره طاعت نبرد هر گرفت چون چنان شد که بهر کام دوزخ نشیند همه جور من ازین کمند دو صند و قوت خانه چون خانه بود بکر با است لیک ای دروغا که بیرون رفت بدر عمر هنوز حال او در مشو با کرم خویش بگو صلت و بخشش و مرسوم و موبار عید بگذشت و عروسی شد شور آید</p>	<p>ابو در حجب گفت باطل و دریا زور مگرش طبع سقنقور و دم کاغذ را کز قرابات نفور و ز وطن مجور است که با طراف جهان منتشر و مشهور است کز غم راتبه روزش چو شب مجور است سعی تواند که بسیار همه مشکور است که ز تقصیر فلان کار فلان بی نور است بانگ مرد از لقت خورشید چو نفخ صور است که ز آمدن خدمت عصیم رخسور است گرچه خدمت نرسد در دو جهان معذور است که به پیرش گمان همه کس مغرور است اندر و بیچ طرف نیست که بی طنبور است در دلیوار تمنای همه نامعور است تا بگوید که چنین با ز مروت دور است آخرا از فرد نباشد کم اگر فردور است زانکه کابین شود از نا خلفی معذور است</p>
---	--

و انهم این قطعه چو بر خواند خواهند گفتن

یا چنین عید و عروسیست چه جا سورت

ای سعید سپردین کجائی

کاشا رسعادتت نهانست

در چشم زلش مرد مک دیده نیامد	زیرا که درو نیز رسیده است ملا
یا مرد مک دیده فتد کار علی الحال	چون کار جهانی بر آید تمامت
دانی بسرش در طلب آن نگرامس	
زین شدت گر ما ببرد جان بکست	
صاحب ماجرای دشمن تو	که کش در جهان ندارد دست
گفته ام در سه چار بیت لطیف	زان چنانها که خاطر مرا خوست
طنز میکرد در جهان کهن	در جهان گفته که با تو اوست
آسمان در تنمش چو بدید	گفت اسراف بیش ازین نه بگو
زنگ او بازماند در نگرفت	رفتن رنگ بر قیاس نکوست
روزگارش گلی شکفت و برو	همچو بر با قلی کفن شد پوست
همچو ریواج پروریده شده است	
وقت از پنج بر کشیدن اوست	
چار شهر است خراسان را بر چار طر	که وسط شان بسافت کم صد نیست
گرچه معمور و خرابش همه مردم دارد	نه چنانست که آبتن دیو و دود نیست
بلخ را چند اگر عیب با و باش کنند	برهنه بخردی نیست که چندین نیست
مصر جامع را چاره نبود از بند	معدن زر و گهری سرب و مس نیست
مرد شهر نیست بر تیب همه چیز در	جد و هنرش متساو و هری هم نیست
چند اشهر نشا پور که در ربونی من	
گر بهشت است همانست و گرتنه خود	

تازه و پوست

ای خداوند که از غایت احسان
 جود و بخل از کف تو هر دو مجتبی شده
 بنده را خدمت پیوسته ده ساله
 ده قصیده است و چهل قطعه همه تحت
 با چنین سابقه کس را بچنین روز که تو
 سعی کن سعی که در باب چنین مشکا
 بر سرش سایه فلکین بین که در افواه قضا
 شدت اندر تن گرما که ز تاشیه تموز
 تاشقت ره طاعت نبرد هر گرفت
 چون چنان شد که بهر کام دوزخ نشیند
 همه جور من ازین کمند دو صند و قوت
 خانه چون خانه بوبکر رب است لیک
 ای دروغا که بیرون رفت بدر عمر هنوز
 حال او در مشو با کرم خویش بگوی
 صلت و بخشش و مرسوم و مباد
 عید بگذشت و عروسی شد شور آید

ابر در جنب گفت باطل و دریا زور
 مگرش طبع سقنقور و دم کاغذ را
 که ز قرابات نفور و ز وطن مجور
 که با طراف جهان منتشر و مشهور
 که ز غم راتبه روزش چو شب مجور
 سعی تواند که بسیار همه مشکور
 که ز تقصیر فلان کار فلان بی نور
 بانگ مرد از لقت خورشید چو نفصو را
 که ز آمد شد خدمت عصم رنجور
 که ز خدمت نرسد در دو جهان معذور
 که به پیریش گمان همه کس مغرور
 اندر و بیح طرب نیست که بی طنبور
 در و دیوار تمنای همه ناممور
 تا بگوید که چنین با ز مروت دور
 آخر از فرد نباشد کم اگر فردور
 زانکه کابین شود از نا خلفی مغرور

و انتم این قطعه چو بر خواند خواهد گفتن
 یا چنین عید و عروسیست چه جا سورا

ای سعید سپهر دین کجائی
 کا نار سعادتت نهانست

در چشم زلش مرد مک دیده نیامد	زیرا که در و نیز رسیده است ملا
یا مرد مک دیده فتد کار علی الحال	چون کار جهانی بر آید تمام است
دانی بسرش در طلب آن نگرامس	زین شدت گر ما بر د جان بسلا
صاحب ماجرای دشمن تو	که کش در جهان ندارد دوست
گفته ام در سه چار بیت لطیف	زان چنانها که خاطر مرا خوست
طنز میکرد در جهان کهن	در جهان گفته که با تو دوست
آسمان در غمش چو بدید	گفت اسراف بیش ازین نه بگو
رنگ او بازماند در نگرفت	رفتن رنگ بر قیاس نکوست
روزگارش گلی شکفت و برو	همچو بر با قلی کفن شد پوست
همچو رواج پروریده شده است	وقت از پنج بر کشیدن اوست
چار شهر است خراسان را بر چار طر	که وسط شان بسافت کم صد در صد
گرچه معمور و خرابش همه مردم دارد	نه چنانست که آبتن دیو دود
بلخ را چنانکه عیب با و باش کنند	برهنه بخردی نیست که خدین
مصر جامع را چاره نبود از بند و	معدن زر و گهری سرب و بشد
مرد شهر نیست بر تیب همه چیز در	جد و هنر لش متسا و وبری هم بد
چند اشهر نشا پور که در روزی مین	گر بهشت است همانست و گرت خود

تازه و پوست

<p>نیستی مصروف و ز غایت جود وصف احسان تو چو من بکنند بده ایخوا چه کنی ببدلت تا اثر از هوا لطیف تر است</p>	<p>خلق را در توطن اصراف است هر که اندر زمانه و صاف است خاک بزار و کوه صراف است تا هوا چون اسپه شفاف است</p>
<p>باد صاف تر از هوا و اسپه دلت از غم که از حسد صاف است</p>	
<p>جهان ز رفیق مود و دوشه مودین چه دفتر نیست جهان لا اله الا الله چه سود از آنکه ازین پیش خسران چه عاقبت همه را تا بسجرا نذر مرد کدام جان که قصاصش از درای حیرت بگو که خوشه آسانی از کجا چنیم بگو که جابه آرایش از کجا پوشیم مسافران جهان چو نیست روی مقام</p>	<p>بمانود مزاج و بمانود سیرت که روزگار در و جز قضای بدست رز زنگاه قیامت بزرنگاه هشت شد است بستر خاک و شد است بالین کدام تن که فاش از فرد خاک هشت که گاه و چرخ ازین تخم هیچ دانه چو دو کوزه بره ازین تار و پود هیچ دوروزه منزل و آرا که چه خوب هیچ</p>
<p>خدای ناصر دین را بزرگ اجر داد که دهر خور و بساطی ز ملک درینو</p>	
<p>عم زاده ز حج باز رسیده است بنو بیم است که گر بار طریقت بکشا دیوار زری دی بیکه پیر بر افتاد</p>	<p>با تو بره طاعت و انبان گرامت بر چرخ کند خرقه پیر دزه غرامت گفتا بجز از مست نخر و بقیامت</p>

ای کریم که در زمین مهید لغزے گفتہ ام کہ شبہیش انچہ از پارسے و تازے او در زمان ہر کہ بندش گوید باز چون باز پارسیش افتا و انچہ باتے بماند از تازیش مر مرا در شبی کہ خدمت تو دادہ آن عدو کہ بر کف راست بدہ از پختہ شد و گرنہ نے	ہر چہ رست از سیاح عدل تو رست ہست احوال بد سگال تو حُست چون مرکب کنی دو حرف نخست نامے از نامہاے دشمن تست در کس و ناکس و چہ سخت بخت ہست ہچون شماییش بدشت رُوی بختسم باب بطف چوشت پشت ابہام از رکوع آن جبت نہ تو در بصرہ و من در بست
--	---

در دہسیت نیستے مر ساد

تا کہ مرفوع ہست باشد ہست

ہر جمال و شرف کہ دارد ملک خواجہ منصور عامر آنکہ کفش دخل مدحش ز شرق تا غرب رسمش اندر زمانہ تصنیف است ای ہنرمند مہتری کہ خسرو شکر شکر تو در افواہ است تیر در حضرت تو مستوفیت گر چہ از غایت فصاحت و	از جمال و جلال اشراق است از عطا یا دگار اسلاف است چرخ جودش ز قاف تا قاف و اندر و از بزرگی اصناف است با ہنرمندی تو ز جلا ف است سمر رسم تو در اطراف است زہرہ در مجلس تو دقاف است ہمہ دیوان شعرم اوصاف است
---	--

وزین کشیده دو دام سیه پید بدین دو دام بسی مرغ صید کرد نماند مردک دیده را که دینست نزار دیده نکرد از اشک میگونست که اوز عید و عروسی که آنه کرد و برست از آن قراز نکردی در آشیانه بست که ماهی فلکی را فرزند گیسوست	ز دامگاه عنا صرجه فایده هست بگوی که روزگار پس از انتظار نیک در آ اگرچه در غم هجرت بنوک ناخن شک و گرنه هیچ شبی نیست تاز دست زبان حال میگوید اینست مقبل مرد تو پروریده کا بوک آسمان بود زمانه را بتو دل در نه بست میدا
--	--

که بود جز تو که سی سال زندگانی کرد
چو در گذشت بشدتش تمام

چون برای و تر در معنی قنوت گشته در دوران کل خیر السموت روزگار اطلس کند از برگ تو تو جو قرص آفتاب و برج حوت تو قوس باز و بفضلی مایقوت چیت نظم مانیج الغلکوت بی ثمن غشی و فستی بی کروت لایق اینجا السکوت است السکوت	ای تو مخصوص اعجاز سخن + سمت درگاهت سعود چرخ را روزگاری در کمال ناقص ما جو قرص از زن و حوت عدیر صعود ما مرد سیمرخ تو نیست پیش نظم چون نیج الوجد تو گرچه در تالیف این ابیات هست رای عالی در جواب این مبند
--	--

ای بحق بخت تو حی لاینام
بادی اندر حفظ حی لایموت

هر چه در مجلس ملوک بود	همه در کلبه خراب منست
رحل اجزادنان خشاک برو	گردخوان من و کباب منست
شیشه بحر من که بادا پر	پیش من شیشه شراب منست
قلم کوته و صریخ خوشش	زخمه و نغمه رباب منست
خرقه صوفیانه ارزق	بر هزار اطلس انتخاب منست
کنده پیر جهان جنب نکند	همتی را که در جناب منست
زین قدم را و رجتم بستست	آنکه او مرجع و آب منست
این طریق از نمایشه است خطا	چکنم این خطا صواب منست
خدمت بادشا که باقی باد	نه بیازوی خاک و آب منست
گر چه پیغام روح پر و راو	همه تسکین و اضطراب منست
هر چه بیرون بود ازین کم و بیش	حاکش لکینا معین غدا منست

نیست من بنده رازبان جواب

جامه و جاک من جواب منست

رئیس دولت و دین است اجل	سده می رفت بهین حاصل جان از دست
زمانه فی در مرد در کرم شکست	سپهر نه دم شخص دم بهر دست
دلیم حریف و فانت چو کرد خاکستر	یتیم وار بر و جان با تمست
فغان ز راحت این رنج ساز است	فغان ز گردش این جان شکار است
که صورتی که بگری نکاشت خود ببرد	که گوهری که بسی سال سفت خود
زمانه عقد کمالی گسست و ای دریغ	که آسمان نتواند نظیر آن پیوست

ایمنی را بهینه بنیاد است	آنکه با اصطناع انصافش
کان و دریا از و بفریاد است	سال و ماه از تو اتر که مش
نه بیای تو هم افتاده است	معجزه بین که غور اشکالش
از خواص پیمبری زاد است	گویا لا اله الا الله
حاجتم را زبان همیداد است	اندرین روز ما مگر که مش
که ز بخت چه کار بکشاد است	که ندای خبر همیدان
مهر رازی تو بهناد است	غایت مهر خواجسته بردان
که در اخلاق آدمی زاد است	طلبم چون نکرد آن تعجیل
از و رایی خراب و آباد است	رغبت همتش که رتبت او
معطی کافق از و زاد است	خواجده را که خازنش کان است
که بد و جان آسمان شاد است	کیت آنکس عطار دینک
که مرزا نچه گفت ام شاد است	دوش وقت سحر بدان معنی
بتقاضای آن فرستاد است	بای بوسان ز بخت و طالعین

آفرین باد بر چنین معطی

کافریش بسزد او باد است

جای آرام و خورد و خواب است	کلبه کا نذر و بروز و شب
چرخ در رشک غبن و تاب است	عالتی دارم اندر که دران
ذره نور آفتاب منست	آن سپهرم درو که گوئی سپهر
والله لمعه سراب منست	دان جهانم درو که بحر محیط

<p>شاد باش ای بادشاه که حفظ یزدان تا موالید جهان سیزده رکن است اصل</p>	<p>بر سر تو سایه چتر است و نور افسر است از آنکه نه علوی بدو زان چار سفلی مادر</p>
<p>بادت اندر خسروی پیش جبهت فرمان تا بر اوج آسمان لشکر که هفت اختر است</p>	
<p>باز آمد آنکه دولت و دین در پناه او است مردود و دشمن موی دین به پهلوان شرق گردون غبار پایه تخت بلند او است سیر ستارگان فلک نیست در بروج چشم مجاهدان بظفر نیست بر قد ای بس بهای بخت که پرداز میکند هم سبز خنک چرخ حسین بارگشاید بر آستان چرخ مبتلند قدم انصاف اگر گواه دوامست لاجرم روزش چین که هست همیشه بگاه</p>	<p>دور سپهر بنده درگاه جاهد او است کامروز شرق و غرب جهان در پناه او است خورشید فرد دولت بر کلاه او است بر گوشه های کنکرة بارگاه او است هر سمت ظل ایت و گرد سپاه او است در سایه که بر عقب نیکو اده او است هم دستگاه بحر کین دستگاه او است کردی که مایه مددش خاک راه او است انصاف او بدولت دایم گواه او است کین ایمنی نیت روز بگاه او است</p>
<p>منصور بادرایت نصرت فرای او کین عافیت ز نصرت تشویش گاه او است</p>	
<p>از خواص سخاو مجد کرم آنکه گردون در انتظام امور آنکه تابنده میخرد جو و دش</p>	<p>که همه دین دانش و داد است تا که شاه گرد او است استاد است در جهان سر و سوسن ازاد است</p>

صورت روح از بالاس منبر مینمود
 بادل خود گفتم آیا کیست این است
 در دوزان آدم سر پیش بر هم دستها
 چون بر آمد یک مان آهسته آمد در سخن
 بعد تحمید خدا این گفت کامی صاحبقران
 بار دیگر گفت کامی صاحبقران بخور ملک
 باز انبی کرد کامی صاحبقران اضی میا
 اگر سکنه زنده گردد از تواضع هر زمان
 حق تعالی با سکنه هرگز این جهان کند
 لکرت را آیه نصر من الله است
 پنج جور از باس تو چون پنج مر جان است
 صیت تو هفتاد کشور از تو عالم گرفت
 هر که اندر نعمت کفران کند خوشن بریز
 بر شمشیر تو جز حق نیست اند قضا
 دیم از غرقاب بدعت سر ز رایت کشید
 بر من تو ختم شد پیغمبری و خبر و
 چون سخن اینجار رسید الحق مراد دل گذ
 زو را این خطبه هر بار که ای صاحبقران
 گفت بر سلطان دین بخور که از وحی حیا

گفتی او آفتاب است و سپهرش سبزه است
 با تفری در گوش جانم گفت کان پیغمبر است
 راستی باید هنوزم آن تصور در سر است
 بر جهان گفتی که از لطفش نثار شد است
 شکر کن کاند هر چه کاری خدایت باور است
 ز آنکه ملک به چو شخص و خلق را جان بخور است
 اگر ترا گویند کاند ملک چون اسکندر است
 با تو این گوید که جابیه را سکنه چاکر است
 خسر و اتو دیگری کار تو کاری دیگر است
 رایت را از ملوک طر ملا یک لشکر است
 شاخ دین به جیل تو چون شاخ آهوی است
 تو بدان ملک که عالم هفت شهر کشور است
 ز آنکه فتوحی او کم کونیز درین کافر است
 حکم شمشیر تو حکم ذوالفقار حیدر است
 خسر و ارامی تو خورشید است و دین نور است
 این سخن نزدیک هر کو عقل دارد باور است
 کین که امین بادشاه عادل دین پرور است
 بر که می بندد که او شایسته این زبور است
 عقد این صاحبقران چون عقد سلطان حیا

ایا دقیق نظر هستی که گاه سخا به پیش دست سخائی تو از خجالت سکه کس بزاویه در شسته مخموریم + بذروه فلک ماه بر کشیده سرو امید ما پس از ایند بجز دوست که نیست	توانی از بچکانی همی ز آتش آب بجای قطره باران عرق چکد ز شهاب بیاد داده دوشینه هر سه دست ز چهره طرب ماه برگرفته نقاب ز سار مجلس با هیچ جز کباب و رباب
--	---

مصافح عشرت باشد کند زمانه اگر
تو نشکنی بتفضل خمار با بشراب

میر حیدر توئی که خیزد وجود دوستت انوری که نکشاید سه شبان روز شد که از مستی جلبی چید بوده اند حر لیت همه از آرزوی لطف مدام من دیار دوئی دیگر با من	از کف تو چو از شراب طرب جز بیاد تو زد و ستداری لب باز نشتا خستت روز از شب الفیه شلفیه بتار و نسب کف بکف میزنان که من ز غیب مانده زان لطف خواهر گمان لعجب
--	---

لطف باشد اگر کند جودت
مددی خادمت بماند غیب

ردیف التا

دوش خجانی دیده ام کونیک نیک باده خویشتر را دیدی بر تیغ کوهی گویا ناگهان چشم سوی گردن قادی دیدی	خواب بل حالتی کان از کرامت برتر است سنگ او لعل و نباتش خود و خاکش منبر کوهی که تکیهش ز زر و گوهر است
--	--

	رَدِیْفُ الْبَا	
<p>مُحَسَّب مَدَنی گران شبان بودند و ز دانه نقنه‌اش درین سخن قصد داشت کاشن اول حادثه است از گردن منقلب عافیت را کی تواند بود قاصد منیت صب</p>	<p>گرچه در دور تو ای دریا دل کان استگاه و اندران دوران که انصاف تو روی اندر سایه منگن بر جدیش انقلابی کا و فتاد در خم دم فلک تا عدل باشد که شست</p>	
	<p>کان دریا منه در بس دل پُر اضطراب نه آنکه کان پیوسته مجوس است و دریا</p>	
<p>درین مقام فسوس و درین سر آفریب ز خلق سز نشم باشد از خدا غیب که عقل و اصل آن در نیاورد به حبیب چنانکه بی خبر سیب به رنگ شیب ز بهر کسب کمال آنچه بایدم ز کتیب مرا نیا ز نیاید ز آسیای شیب</p>		<p>درین روز تو رفت که بود خود نبود چرا قبول کنم از کس آن که قاتلش مرا خدای تعالی ز آسیای فراز چه میدهد همه چیزی بقدر حاجت ز بهر حفظ حیات آنچه بایدم ز کفایت هزار سال اگر عمر من بود بمشکل</p>
	<p>دو نعمت است مرا کان ملوک را نه بود بروز راحت شکر و بروز زنج شکیب</p>	
<p>وز فضه ز بتور برود و ختمی جیب شمعی که بهر خانه چراغی نهد از غیب</p>		<p>روزی که هوا چیده درویش گرفته و اکنون همه شب منتظرم تا بفرز</p>
	<p>آن روز فلک را چو در آن شکر بگفتم امروز درین رشت بود که گمشعب</p>	

فیض عقل تو طینت دد را برسد روز همچو من صدر را رای عالی و جان بخبر در را	مستعد قبول نطق کند تو بمان صد قرآن و گریه بشن نه کم از فکر تے بود نازار
---	---

در دپائی من آن محل دارد که تو در دسک دہی خود را	
--	--

ای صدر نایبی بولایت فرست ز زبانی بشمار با فسون سیب مغز دل کن شهابک منخوس در آخر شمار او بکن از بہر مزد را	
--	--

تا دیگران دلیس نگرند همچو او فرمان من برو بکش آن زن ہر در را	
---	--

سلیما ابلہا لا بلکہ محروما و سکنیا بشعری و زحر حص آنکہ باید دیدہ چنان کنوی بر شک آید روان لوطی کہ با بخت زمر و بس نیاید دیدہ زیاج و تمنا رخسہ در سہ و لوشینا	نگر تا حلقہ اقبال نامکن نہ جنبان سنائی گر چہ از وجہ مناجات ہمگیو کہ یارب مر سنانی را سنانی بخش در حکمت ولیکن از طریق آرزو بختن خردواند بر و جان پدر تن در مشیت کہ ویرا
--	--

باستعد آد یاید ہر کہ از ما خیر گے یابد نہ اندر بد و فطرت پیش ازین کن الف طینیا	
---	--

چرا زیر وستی کند ہیچ زن را کہ فرمان بر زن کند خویشتن را کجا در گذارد بگوش این سخن را	کرا عقل باشد زبردست عظمت خیال زن خویش باشد ہر کس ولیکن کسے را کہ زن شوی باشد
--	--

چون دستِ حوادث در آن پیر فرو بست آن بود که بحرِ کرمش در دبرِ ننگِ سخت نابرده‌ی خشک دمان نایزه کشاد در نه که بتن باز رسانید و زاین قوم القصة از آن طایفه کز روی مروت زیر فلک پیرِ پیران و جوانان	در بست جهان باز با مساک میان را از لجه کعب ابر چو دریای روان را وز بچ بزد شعله نارِ حدشان را با کتم عدم رفته دو صد فله جان را آسان گذرانید جهان گذران را او ماند تو دانی که نماید دگران را
بخت هست جوان اهل جوان را به حقیقت یارب تو نگه دار مرا این بخت جوان را	
ای شبانِ رسته آنکه توئی سایه او گرگ را دمدمه فتنه همی گوید خیر تن درین خدعه مده زانکه یکی زین هست	نیک تیار خورای نیک شبانِ رسته را به غنیمت شمر این تیره شبِ دین را کیش توان کیش خدا ساختن و دمده را
همه باداغ خدایند چه خرد و چه بزرگ نیک باشد ار که تا حشر زمانی همه را	
آفتابِ سخنِ حمید الدین تا شکر گفته بهم نرسید	دور از مجلس تو مرگِ فج شاعر م هم بهم بدح و هم سجا
کلمه یاد میکنم لیکن باشنوی تا بگویمیت که کجا	
ای فلک پیش طالع نیکیت فتح باب گفت ببار آورد	کرده بردار خسته بد را قلب دی ماه شلخ بشد را

<p>شریا با عسکو همت تو + بفضل این قطعه را بر خوان که گزید باقبال تو دارم عشرت خویش مزین کرده مجلس مان نگار نشسته ز اقتضای طالع سعد ز زلفش دست من چون بزوانق موافق همچو با فرماد شیرین بران دل کرده خوش کن وصل شیرین چو چشمش نیم سیم و مرآت چه صفرا است کامروز از نو کردا</p>	<p>همیشه چون شریا پیش شریا نهان بنده برائے تو پیدا حریفان همچو بخت جسمه برنا بنام ایزد زهی شیرین در پنا بخوت بارهی چون سعد اسما ز وصلش روز من چون رو غذا مساعد همچو با یوسف ز لیلی دل من خوش بود امر و زو فردا علاج درد او یعنی که صعب درین یکسانعت از سودا حرا</p>
---	--

با نعام تو میباید که یابد +
 نظام و رونق تو مجلس ما

<p>زان پس که قضا شکل دگر کرد جهان در بلخ چوپیری و جوانی بهم افتاد چون بخت جوان خرد پیر کشاد پیوسته شناگفته فلک همت این آن مزرعه تخم سخا کرد زمین را آن کرد جهان در کرم هر دو که هرگز بد طالب نفقه چو شهاب ز کی از جو</p>	<p>وز خاک برون بر قدر امر دانا اسباب فراغت بهم افتاد جهان بر منفعت خلق دل و دست درنا همواره دعا کرد ملک دولت آزا وان دفتر آیات سها کرد زما را در حضر نیاید نه یقین را نه کما را یکچند کم آورد چه دریا و چه کان را</p>
--	---

<p>متفرقات انوری رویف الالف</p>	
<p>دید جان بوعلی سینا سایه آفتاب حکمت او جان موسی صفات آورش</p>	<p>بوده از نور معرفت بینا یافت از مشرق ولوسینا به تجلی و شخص اوسینا</p>
<p>در تکب جاہ جبل چون مانے مسکن روح قدس مسکینا</p>	
<p>انور می چون خداے راه نموده برد قدرش بدولت فرقان نور عرشش بعرش سایه فکند مسکن روح و قدس شد دل او سخن از شرع دین احمد گو</p>	<p>مصطفی را بنور بوسینا پای بر فرق گنبد میسینا چون تجلی بسینه سینا نی دل تنگ بوعلی سینا بی دلا ابلها دسبے دنیا</p>
<p>چشم در شرع مصطفی بکشای گر نه تو بعقل نابینا</p>	
<p>زهی صدری که از روی بزرگ خجل از قدر و رایت چرخ و انجم گلک با همت بنهاده کیوان بر دست حوادث چرخ بفلس گفت پیوسته قسمت گاه و روز</p>	<p>فلک را نیست چون قدر تو بالا بشرم از دست و طبعت ابر و در کرد در خدمت بر بسته جوا بر رانی صوابت عقل شیدا درت همواره ما و اجاسے آلا</p>

من بالما سس طبع تا بنیم	وله گوهر مدحت تو خواهی سفت
تو عطا کردی و گر ندیده	بالتقدار جز ثنات خواهیم گفت
ای بزرگی که رای روشن تو	وله همه کار صواب فرماید
هر سوا لے که در زمانه کنند	جودت آنرا جواب فرماید
کمتر آن را چو هست آن بکرم	یک صراحے شراب فرماید
آن چسیت که از طبق همیشه	وله چون حاج بزر شعر عنابی
ساقش بمثل چو ساعت جزا	دستش بمثل چو پای مرغابی
فلک میخواست تا کار و دو عالم	وله بیکبار از پی سلطان کند راست
چو او اندیشه برخواستن کرد	قضا گفتا تو بنشین خواه بر قضا
در جهان مردمان را که چون باید گشت	وله آنقدر عمری که باید مردم آزاد مرد
کاستینا در غم او پر کنند از آب گرم	فی المثل گر بگذرد بر دامن او باد گرم
اعتقاد درست دار چنانکه	وله اعتمادت بدان نباشد مست
بنده را بیشک از عذاب خدا	نرماند جزا اعتقاد درست
بنده را فخر الزمان اسحاق و چندین گش	وله تازه از انعام تو چیزی حکایت کرده
گر درست است این سخن معلوم کن این بجا	خود که آورده است و کی باری بمن نادرده
شها چون بیل فرزین رخ پرستم	وله نه چون اسپست کارم رخ پرستم
رہی آمد چو رخ پیشیت پیاده	چو فرزین میرود اکنون زمست
تو در قواد کے امی سنج کافر	وله توانی گر کنی تصنیف تدلیس
اگر حوا و آدم زنده گردند	بمکر و حیل و دستان و تبیس

لیکن عجب زخواجه می آید مہم	گو بر کدوی خشک نند بیت اگر قبب
چند مہتاب بر تو پیماید	ولم این دآن در بہاے رو چو ما
آذر یخ آن بر چو سیم سپید	ولم کہ فروشتے ہے بسیم سیما
گوئی کہ میفکن و بدریا مشو	ولم تا من چو خزان ہمی جسم بر آخر
گر نہ ز بدت صلاح قوادہ سہ	ولم تا من بتو این سخن زخم شعری بر
بہج دو غمخوار بر انداختند	ولم اصل بشد فرع چہ تن میزند
اسعد پندار بدوزخ رسید	ولم مخلص غزال چہ فن میزند
گمان مبر کہ ز بی عیبی عماد است	ولم کہ بجو او نکند باز عجب کج سخن
بدیچ گفت ہجا کردہ من بسیم	ولم برای آنکہ ہجا را بد و ہجا نکند
دشمن دوست نیست طبع مرا	ولم ز آنکہ آن ہر دورا یکے شمرد
سیر دشمن بدان شدہ پردرد	ولم گوہی خیمہ طبع دوست درد
بندہ گرد ہنر عطار دہست	ولم ای ہر ہاش قومی تر از ناہید
ہر زمان از کدام زہرہ دل	ولم بار خواہد بجلس خورشید
سرفراز اوقات جود و کرم	ولم دولت خویش در شمارند
با کف و کیسہ پراز زرو سیم	ولم بچنین مردان نظارند
کز اندک صلتی بخشد امیر	ولم از دستان کز و بسیار شد
عطائے او بود چون ختنہ کرد	ولم کہ اندر عمر خود یکبار شد
لمترو مہتر و وضع و شریف	ولم ہمہ سرگشتہ اند در بخور اند
دوستان گرد بوستان سبند	ولم اندرین روزگار معند و نند

بزرگوارا با آنکه معرضم ز سخن	ولہ چنانکہ باز ندانم ردیف را ز رو
ہستوز با ہمد اعراض میں جو درنگی	ولہ سخن چنانکہ چنان بہ بود زمین نگر
آن نور کہ ملک یافت از رای تو فرد	ولہ از ہیچ فلک بدست نتوان آورد
وان سایہ کہ بر زمانہ عدلت گستر	ولہ خورشید بنور پنبہ نتواند کرد
با چرخ ہمیشہ ہمخان راندے	ولہ بر ماہ غبار مرکب افشانے
آدم پیر منست وزو محرم نیست	ولہ ز انست کہ تو برادر م خواندے
باغبانی بنقشہ نو وید	ولہ گفت ای کوز پشت و جامہ کیو
این چه حالست گر زمانہ ترا	ولہ پیر ناگشتہ بر شکستی زود
نرسد کرد سرفراز ہے	ولہ خواجہ در خدمت تو دستار
از گریبان من نداری دست	ولہ تا گردانے بدست آرم
چو گویند بوسہ چرامید ہے	ولہ دلت زین قبل گر چہ پر غم بود
مترس از کسے و بگو مردوار	ولہ چہ مردے بود گر نئے کم بود
چند پیر سے ز نام و ننگ کسان	ولہ نام نیکوے خواہر وزن پرس
خواہم پارساست کوئی وزن	ولہ ای زن و خواہرت غرا من پرس
اوحہ الدین النوری ای من میر طبع من	ولہ وی ہوائی عشق و مہر تو مراد طبع من
ہم بہ بیم دولت وصل تو اندر رنج خواہ	ولہ گر محل دولت و اقبال گرد در رنج
امید و بیم کند مرد را مسخر خلق	ولہ بدین دو خویشتر از خلق باز پس دام
مرا چو در دل ازین ہر دو پیچ نیست ازو	ولہ ہزار ناکسین شیشم گرش کس دام
دستار خوان بود و دو گزم برستا	ولہ در وی نہندہ کہ دی تر نہ عجب

زمین تار و پود عتاب تو ندارد	چه جائی این حدیث است آسمان هم
خداوند اسبم خواهد که از دل	ولم تر انا عمر باشد می ستانم
ولیکن این دم از جور زمانه	برنج بد این دل اندوه گانم
بخدائی که بی شناسش مقیم	ولم زد دل و دیده آتش باشد
مرگ هر چند خوش نباشد لیک	بی رخ دوستان خوشم باشد
بخدائی که هر چه کرده اوست	ولم رنج رنجور شاد و مبرور
که مراد جهان همه جائے است	دل ز حرمان خدمت رنجور
بخدائی که کرد گردون را	ولم کلبه قدرت آتی خویش
که ندیدم ز کار دارے عشق	هیچ سودی مگر تباہی خویش
بخدائی که در ولایت غیب	ولم عالم است و الخفیات است
که غمت شمر خم باسپ فراق	آنچنان زد که بیم شما نیست
بخدائے که ذات بیچونش	ولم از همه عیبها بریست برے
که مرا باز ماندن از خدمت	در همه کیشها خریست بحرے
هر بلائے که آسمان آید	ولم گرچه بر دیگرے قضا باشد
بر زمین نارسیده میگوید	خانه انوری کجا باشد
گر گذاری که بند شلوار است	ولم چاکر تو برفق بکشاید
آنچنان کایدت که برگردی	زهره را آب در دمان آید
خواجہ بوالفتح از کمال حرص و دل	ولم سیم حاصل میکند بیفایده
از بی نانی میگوید زانش	ربنا انزل علینا مایده

ولم بدین دو خوشی از خلق باز نسازم	امید و بیم کند مرد را مسخر خلق
ولم هزار ناکس بشیم گرش یکس	مرا چو در دل انیس هر دو هیچ نیست از تو
ولم روی هر بوستان منقش گشت	بخدائی که از صفای او
ولم زندگانی چو مرگ ناخوش گشت	که مراد فراق خداست تو
ولم اسی بجزی دراد مردی طاق	باز بون نکاح چون بردت
ولم هیچ تریاق به زطاری طلاق	مان و مان تا ز کس طلب کنی
ولم که من امروز طالب مرگم	بخدائی که زنده و باقی است
ولم صعب رنجور و نیک بی برکم	باورم دار این حدیث از آنکه
ولم بگیر از من اگر باشد بزرگان	بزرگ اگر خطا کئے کرده آمد
ولم که تا پیدا شود عفو بزرگان	خطائی بندگان باشد بهر حال
ولم شاید ارازمین نباشد از اجل	تا نشست خواجه در گلشن بود
ولم چون بگلبرگ اندرون افتد چهل	کز نسیم گل بمیرد در زمان
ولم خواجه در خدمت تو دستارم	نزد کرد سرفراز ہے
ولم تا در گردان من بدست آدم	از گریبان من نداری دست
ولم جز با مرش نمی شود منظم	بخدائی که در موجودات
ولم باز دیدار تو شدم محرم	که بنامم چو قالب بی روح
ولم از روی صفت سخنم ز جواب	چاکر ز روی عجز سوالی همی کند
ولم یا چون خودی نمای مرا یار	همان رسید باده ندارم ز کم است
ولم کرم با این کریم تا بادم	بجز تو در دو گیتی کس ندیده است

تا توانی بگردشاد گریه کرد	کایت گاه آنکه نتوانی
گفت صاحب غرض که بد گفتند	وله در سر افلان فلان و فلانت
گفت ارا این حدیث راست بود	به معاشی بنزد این و هم آنت
من بدین عضو خویش در مانم	وله می ندانم که چیست در مانم
سیر بوسه دهدش تا لنگم	گر سینه بشکند ز خندانم
جان را دلم گفت لطفی کن آخر	وله دلمت سیر ماند ز چندین سفینه
جان گفت از من لطافت نیاید	سدید فقیهی سدید فقیه
عنصری گرز شعر صله می یافت	وله عذر انبای جنس برتر نیست
نام شاعر ^{۱۲} نیست اندر زمانه محمودی	ورنه هر گوشه و عنصر نیست
چو قاضی حسن در امور قضا	وله نیاید چه از دختر راضی
فیائیه کانی ^{۱۳} نه عزیزی	و یا کثیرا کانت القاضیه
آزاده رفت مانا تاج الزمان	وله زیرا که وقت رفتن رفتم نگفت نیز
اسراف از طمع توان داشت شریعت	لفظش درست و مرد حکیم است و عزیز
موی رود باه خواستم و شعر	وله تازستان بخود فر از کنم
موی داده نشد به بار	سیم چند آنکه موی باز کنم
چو خواجه عیبت و نان و بیت اللحم	وله نیک بنگر تا بکعبه جز برنج تن رست
بر نوشته بر کران نان او خطی سیا	کم مگوئوا بالغیة الا بشق الا نفسه
خواهی بیکی رجهان کار تو باشد	وله زمین هر دو یکی کار کن از هر چه کنی پس
یا فایده ده آنچه بدانی دگری را	یا فایده گیر آنچه ندانی زدگر کس

زین دور بر آوردن بر فور ملک	قوله خون شد دلم دنیا فتم غور ملک
در جمله گریز نیست از جور فلک	قوله تا رخت برون زوی تو از دور فلک
چون صبح درآمد بجهان افسرد	قوله معشوقه بگاه رفتن از دلسور
میگفت دگر نیست بمن بس غم روز	قوله صبح از شفق چون شفقت ناپور
ای دل تو برو بر جهان میباش	قوله ساعت ساعت منتظر جان میباش
این تن تو بیا فریدم بجهان میباش	قوله جان میگین خون میخور و خندان میباش
زان پس که وصال روی در پرده کشید	قوله و اندوه فراق پرده من بدرید
گفتم که مگر توانیش دید بخواب	قوله خود خواب همی بخواب نتوانم دید
جان یک نفس از دور تو می ناست	قوله و ز دل نفسی بی تو همه نر باید
یکبار و گروصل تو در می باید	قوله و آنکه پس از آن اگر بمیرم شاید
دوشینت ارچه جانم از دور بکاست	قوله چون تو بعبادت آمدی رنج رواست
بر سومی عبادت تو عبادت هم	قوله ز این بد به خارج همه باید خواست
هست فرمانت بر زمانه روان	قوله و همیشه همچین روانی باد
ملک و اقبال دولت شرف	قوله این جهانی و آن جهانی باد
خواهی که بهین جهان کار تو باشد	قوله زین هر دو یکی کار کن از هر چه کنی
یا فایده ده آنچه بدانی و گری	قوله یا فایده گیر آنچه بدانی و زگر کن
خرد میدان بکن بخدمت شو	قوله آسمان دیر تر میان در است
گفت هم عشوه پشت دست بند	قوله و سه دندان آسمان بشکست
چون ترار روزگار داد بداد	قوله تو چرا داد خویش نستان

گفتم از زمره انخواهسد داد	این دعائی بدم با دست بر
خداوند احمیدانی که چیزی نیست	ولم کرم چیزی ندادستی بدین تقصیر
ولیکن اگر کسی پرسد چه دادستی	که گویم عشوه اول روز آخر روز
بردم بکدوی ترب و حاجت بر	ولم انگشت نهاد پیش من او بر
گفتا بکدوی خشک من کار نیست	اندر باغم کدوی تو هست بر
ای رخ و فرزین نهاده چرخ را در چرخ	ولم جز تو کس را اطلاعی نیست بر سر
چون رخ شطرنج پیش خدمت آید	می دیش چند آنکه چون رخ در قمار
پیر حرقه دے بمن گفتا	ولم آنچنان احمق که بیارم
چه شود گر معالجت کنیم	گفتم اے زن بزد بیارم
نذار مجلس ما بیتونور	ولم اگر چه نیست مجلس در خور تو
چه فزائی چه گونی مصلحت چیست	تو آئی نزد ما یا ما بر تو
که تر و مترو و وضع و شریف	ولم همه سرگشته اند و رنجورند
دوستان گرد وستان	اندرین روزگار معذورند
یکی و پنج و سی از بیست نمی	ولم و گر ممکن بود فرسنگی چند
چو زین بگد شتم اکنون ما و مطر	گناه از بنده و عفو از خداوند
یارب آن رود بر طشت بگسل	ولم تا به بستنش روزگار شود
تا مگر بی سماع آن غنچه زن	باده چند مان بکار شود
دختران و پسرانی که فلک	ولم آرد از نسل تو تا حشر برود
تا بخوابیم باشند بخیم	تا بآدم بمسرت مشغول

ولم	اگر در خدمت تقصیر کردم	ولم	مگر لطف مرا معذور دارد
ولم	که بهتر آن کسی باشد که هر دم	ولم	ز محذور مان گرانے دور دارد
ولم	من و نگار من امروز هر دو گزافیم	ولم	من از حال عشق و دلی خرابیم
ولم	بزرگ بار خدائی کنی و بفرستی	ولم	در شراب عذاب و مرا شراب عذاب
ولم	گفتی اجل شهاب موی که آن فلان	ولم	رفت و نگفت رفتم و این صواب
ولم	از باد نغم تو چون شد بنجانست	ولم	رفتم چگونه گوید آن کو خراب رفت
ولم	گفته بودی که گاه و چوبی دسم	ولم	چون ندادی از آن شدم در تاب
ولم	برستوران و اخفات مدام	ولم	گاه کتاب باد و جو کشکاب
ولم	سرخس از جور بی آبی و آبے	ولم	در یغار و سے دارد در خرابے
ولم	ز بی آبی خلاصش دادی امسا	ولم	خدا و خدا خلاصش ده ز آبی
ولم	تو وزیری و منت مدحت گوے	ولم	دست من بی عطار و ابی
ولم	تو وزارت بمن سپار و مرا	ولم	مدحتی گوے تا عطا بینی
ولم	آن چسیت که از آن طبق همی تابد	ولم	چون عاج بزیر شعر عتاب
ولم	ساقش بمثل چو ساعده	ولم	دستش بمثال پای مرغاب
ولم	مدح گفتیم ناسزائی را	ولم	ز دنیا بدیدیم هیچ فتوح
ولم	تیر در ریش اینچنین مارج	ولم	تف بر اوقات اینچنین مارج
ولم	خواجہ در مجلس شد چنان معروف	ولم	که بی باغ اندرون دود راجه
ولم	هر دو با یکدیگر گفتند	ولم	لعن بر مجلس اینچنین راجه
ولم	دی مرا حاجب امیر به خشم	ولم	گفت رویت امیر نه زلم

ما دسترسی بود مراد غمسم تو	انگشت بهیچ شادی نتوان برد
در کوی تو هیچ کار من نباشد را	ایام زمرغ خاستن من برخاست
آز بدلت گذر کند چون بروم	کان دلشده که رفت چونست گنج
از دون بوصول با موافق زان بود	ولم کین تعبیه هجر و ران پنهان بود
امروز چنین ز رشک او نتوان بود	کان روز وصال بهم شب هجران
دی ماوی و عیش و خوش روی نگار	ولم و امر و زغم جدایی و رنج خسار
ای گردش ایام ترا هر دو یکی است	جان بر سر امر و زغم دی باز آرد
همواره چون بخت خود جوانی بادت	چون دولت خویش کارانی بادت
ای مایه زندگانی از نعمت تو	ای شربت آب زندگانی بادت
بیننده که چشم عاقبت بدیدارد	ولم می خوردن مست خنجر آینه دارد
تا جان دارم بکف بر او خواهم داشت	تلخی که مزاج جان شیرین دارد
تا طارم نه سپهر آراسته اند	ولم تا باغ جهان بطبع پیر آراسته اند
در خار فروزه دار گل کاشته اند	چه توان کردن چو اینچنین آراسته اند
از زنده بجان دگران میباشی	ولم از کیسه خویش چون فقع بکشی
لقمه که نثار کان کنم گر آئی	گفتا بر خرم که این همه بنمای
زین تحیل دوان سویی زوال	ولم دانی که مرا جان چه آید بخیال
رفته ماند در ودلی میلایل	طشتی آید ز خون ابد مالا مال
شخصه دارم زنده بجان دگران	ولم عمری هنر از درد و محنت گذران
جان برباب و دل بر اثر او نگردد	دور از لب و دندان شما بجزای

کار تنم از دست و دلم رفت ز دست	وله	بیچاره دلم به ماتم جان بنشست
جان دلی از جهان برید خشت اندر	وله	سازم همه این بود که در کار شکست
خوئی تو ز دوستی چو دامن نقشاند	وله	بنشست که تا بر وز بجزم بنشانند
گوئی که چنین اگر بماند چه کنی	وله	دل ماتم جان بداشت دیگر چه بماند
دل بر سر عهد استوار خویش است	وله	جان در غم تو بر سر کار خویش است
شد در غم تو هر چه مرا بود سیاه	وله	الا غم تو که برقرار خویش است
چو آتش سودای تو جزو دند	وله	مسکین دل من امید بهبودند
در جستن وصل تو بسی کوشیدم	وله	چون بخت نبود کوششتم شودند
گر شرح نمیدهم که حالت چو نیست	وله	یا از تو مرا چه در روز افزونست
پیدا است ز در دهنده من که مرا	وله	با این لب خندان چو دلی پر خونست
از آرزوی خیال تو روز دراز	وله	در بند شدم بادل پر در دنیا
وز بخواهی همه شب این شمع طراز	وله	سیگویم کی بود که روز آید باز
پای تو اگر به دو سلم محکم نیست	وله	وز دست تو یک دور مرا قریب نیست
با این همه از غمت گریزم بهم نیست	وله	دل بیغم دار اگر دلت بیغم نیست
دل در خور صحبت دل افروز نشد	وله	زان بر من مستمند ولسوز نشد
زان شب که برفت و گفت چو شاد	وله	هرگز شب بجزان مرا روز نشد
امی کرد و دایع بر خجای سفرم	وله	تا دست فراق کرد زیر و زبرم
او میشد و جان لغره بهمیز زبرم	وله	کایسته تو ناز کن که من برانم
با آنکه غم عشق تو از من جان برد	وله	وان جان هزار درد بی درمان برد

گر تو بچمن درائی ای خسرو گل	با این همه جانب اندر تن گل
وله	چون پاسبانم تحفه بزد برجام
در پای بیای آمده می پایم	ستم شکنده فلک من این راشایم
آری چو گزین نیست باره نایم	وله
وز حادثه پوستین بکار زردام	از غم صدف دودیده پیر زردام
وز دست شکسته استین تر دام	ورد که تھی دامنم از زر و دست
وله	از حادثه که هر چه گویم این است
هر چند شکست پا چو بنیم نیست	گفتند شکسته بدست آورد
آورده ام این شکسته لیکن نیست	زود آئی بتا که حجره آراسته ام
وله	از زود بدعا دوش ترا خواسته ام
مفرای سخن که از غمت کاسته ام	موری که بجا شست بازی گذر
وامر وز بدین نشست بر خواسته ام	وان شب که مرا با تو ب بازی گذر
وله	وی تا محرک حیوانی که توئی
بیتو شب من بدان درازی گذر	ای قاعده قحط جهانی که توئی
گویی که همه بر اسب تازی گذر	بادل گفتم که این همه قلاشه
وی خواجه برایگان گرانی که توئی	دل دیده پر آب کرد گفتا که پس
وی آب دریغ قلبانم که توئی	ای دل بخردی دم آن شمع طراز
وله	ای عشق کمال ناشده زان بای
آخر تو بگو چه می کنی چون بای	اندوه تو چون دلم بشادی نکا
در خدمت جنگ دختری خاش	وله
وی دیده غم زگریه کردی غار	گیرم ز جفاش بار نتوانی بزد
وی محنت ناگذشته آوردی بار	
وز بهر تو پیوند جهانی بگذاشت	
یار و زلفاش بار بتوانی داشت	

ای از تو برون شده تکبر ز سرم	وله	وز کوے تو بید خرد و بگذرم
دست طلب تو باز در گرفت دلم	وله	تا بود سرو کار بسیار دیگرم
دوش از کف عشق آن بُت عشوّه	وله	تا روز می طرب همی کردم چو ش
امشب من صد هزار فریاد و خروش	وله	تا کی شب دیگرم بیاید شب دوش
هر روز بیوچ آن بت سلسله مو	وله	جای دگرے بدوستی در تنگ و پو
ماهی تو ماه را چنین باشد خو	وله	هر روز بمنزل دگر دارد رو
ای هجر مکن نهایتی نیست ترا	وله	وی وعده وصل غایتی نیست ترا
ای عشق مرا بصد نزار و زارے	وله	کشتی و جزاین کفایتی نیست ترا
جامی بجهان ز جور افلاک برفت	وله	بنیاد نظام عالم خاک برفت
آن ز هر زبان را چو تریاک برفت	وله	اورفت سعادت برو پاک برفت
میسوز تو خرمن شکیبائی من	وله	تا مینهم از غم تو خرمن خرمن
وامن بحديث درد من یار من	وله	من دانم و اشک لعل دامن دامن
ما یم و صراحی شراب روشن	وله	مرغ در و نان چند و همان دامن
وز میوه و ریحان قدری سبب	وله	بر خیز و بیا چنانکه وی نزد تو
روزی که بحیلت هست در تیره بزم	وله	میگویم شکر و باز پس می نگرم
بنگر ز غم تو در چه خون جگر	وله	تا روز گذشته را غنیمت شمرم
روزی که کنم هجر ترا بر دل خوش	وله	گویم چکنم تن بزم در آتش
چون راست که در باب چشم دامن	وله	عشق تو گر بیان دلم گیر کش
صفنا زده چشم بهار پیرامن گل	وله	ابر آمد و پر کرد ز در دامن گل

چند آنکه ز روزگار با یستم داد	ولم	زان می ترسم که عمر امانم ندهد
باد امن کار گیر دے نیکیست	ولم	گردل من یار گیر دی نیکیست
گر عمر قرار گیر دے نیکیست	ولم	چون عمر بمید بد قرار بجای
چون زهره غر و شتری غره بجای	ولم	ای نخس چو مرغ و زحل بیکه و گاه
غماز چو آفتاب و نشام چو ماه	ولم	چون تیر منافق نه سفید و سیاه
یک سال فراقش فلک آغاز آرد	ولم	گر کیشنبه وصل هم آواز آرد
گر دور فلک ازان شبی باز آرد	ولم	صد روز از نیکه میگذارم ندسم
در خواب شبی بر آتشم ریزد آب	ولم	زان رو که روز وصل آن در خوشا
کایا شب آنروز نه بنیم در خواب	ولم	بادل هم روزم این سوال سبب اب
فرجام نگر حدیث آغاز مکن +	ولم	ای دل ز سرینسا در پرواز مکن
خود را در مراد سر این راز مکن	ولم	فاک از سر آن راز نهان باز مکن
تا مشکل یک روز فلک بکشداید	ولم	بس راه که پای همبست پیاید
تا از شب تنگ صبح تعیین زاید	ولم	بس روز سیه که از غلط پیش آید
وز دستت پای صبر در گل دارم	ولم	در کوی غمت هزار منزل دارم
دل نیست پدید و صد غم دل دارم	ولم	در کار تو کار سخت مشکل دارم
از نیک و بد جهان کناری دارم	ولم	چون سنگ قناعت از عیاری دارم
در کار شود دراز کار سه دارم	ولم	در با همه کس بهر خلائی که رود
روز و شبم از غمت مست و درازم	ولم	زانشب که بر روز برده ام با تو بارم
تا با تو چنین شبی بر روز آرم باز	ولم	بس روز چنین که با تو شبم ابرم

ای نوبت تو گشته از چرخ بس	وله	بی نوبت تو مباد عالم نفس
آواز ز تو نیست بهر کس برساند	وله	لیکن مرسا از تو نوبت بکس
تا دست طمع بشستم از عالم خاک	وله	از گرد زمانه دامنم دارم پاک
امید بقا کی شد و بیم هلاک	وله	چون میروم از جهان پس مرا کجا
تا روز رخ تو دیدم ای روی چو ماه	وله	از روز و شب جهان نبودم آگاه
بنمود چو چشم برفرو بست آن راه	وله	شبه از فراق تو مرا روز سیاه
دلبر ز وفای صبر کیسر بگذشت	وله	تا کار دلم ز دست دلبر بگذشت
چون دید که زو قدم بر آتش دارم	وله	بگذشت مرا و آیم از سر بگذشت
چشم همه از جهان فرا بست اکنون	وله	مارا بجمال تو نیاز هست اکنون
گفتا که همه جهان مجاز هست اکنون	وله	این دیده بیدار تو باز هست اکنون
آیا که مرا تو دست گیری یا نه	وله	فریادرسی بدین سیری یا نه
گفتی که ترا به بندگی نپذیرم	وله	خدمت کردم اگر پذیر ی یا نه
گو بنده دور از خدمت را بگذشت	وله	نه نقش عبادت تو بر بارگاه
تقصیر از آن کرد چو چشمی که از آن	وله	بیماری چون توئی فغان دیدند
دلشادی روز و صلت ای شمع طراز	وله	با صد شب هجر بس که گفتم ترا
تا خود پس ازین زان همه شها فرا	وله	بار روز وصال کو غمی گویم باز
چون دست غم تو دامن من گیرد	وله	که غم جان بود که دامن گیرد
از دوستی تو بزرگوارم و انم رو	وله	گر روی زمین حمله دشمن گیرد
داوم با امید روزگار بر بار	وله	تا بوده روزگار خود روزی شاد

گفتا که چو خون نیست طمع بائی خوا	چند آنکه شویم ای مسلمانان کاه
دل هر چه زبد دید پسندید از تو	وله وز هر دو جهان برید نبرید از تو
گفتی که نه بیند دل من از غم هجر	دیدم که بعاقبت همان دید از تو
ای دل طمع از وصال جانان بگسل	وله سر رشته آرزو بندان بگسل
زان پیش که بگسلند جان از تن تو	از هر خدا علایق از جان بگسل
بایار مرا روز فرستم نگرفت	وله زاری و فغان دلا به هم در گرفت
از شعر تر مچو سنگ نم در گرفت	تدبیر درم کنم که دم در گرفت
هستم ز تو دل شکسته ای شکن	وله وز دوستی تو با جهانی دشمن
گیرم که نبود دست من با من تو	کردن چه توان دست غم و دامن
با آنکه غم از دلم برون می نشود	وله از تلخی صبر دل ز بون می نشود
با اینهمه غصه سخت جانی دارد	این دیده که از سر شک خون می نشود
ای عشق در آفاق بسی با خیم	وله تا از دل و جان غمت براندا خیم
آخر حق صحبته که با تست	بشناس و همان گیر که نشنا خیم
با اینهمه غم با که کشادیم آخر	وله زین غصه دمی با که بر آیم آخر
کس نیست که با او نفسی بتواند	شبهای همه عمر چون گذاریم آخر
آن بت که بدست غم گرفتارم ازو	وله وز دست همی در گذر دکارم ازو
بیدار شد هست از من زارم ازو	دل نه و هزار درد دل دارم ازو
ای بت ز تو چون روی بخوام	وله در عشق ز هیچ روی باور دارم
بردار ز روی پرده و رن پس از	من پرده ز روی راز دل بردارم

کس در غم عید و بن نور شود	آنرا که خرد و صلیحت آموز شود
هر شب که بغایت بر در شود	عیدی بشمر که به ز نور شود
ولم	ما را بجهان چشم چو گل بکشانند
هر یک دوسه روز رنگ و بودا	چون راست که بر بهار دل بهناد
از بار یکان یکان فرو افتادند	عیشی که نمودم از جوانی همه رفت
ولم	پیش از سر لنگ آفرینش نشناخت
عیدی که خریدم از جهان بد رفت	عمری جگم چو روید خونی چرخ
این سبزه رعایت را کن رفت	آورد بدست حور و مرغیسم داد
ولم	منصوبه هرگز در آمد بضمیر
یک روز ز رفقه زاه دلجوئی چرخ	وین موکب غنچه کو بیاد هست بیو
باز بهر گرفتست مرا گوئی چرخ	دل در غم تو مشال جانان بسد
ولم	زان میترسم که عمر کوتاه دلم
کاری بدرت موکب نکون در	یا بخل بود بغایت پیوندت
کو هست چنان کو بیارست بگیر	وینک ز بلای بکلی توده است
ولم	هر مرحله که رخت برداشته ام
سر و نارد بفرو فرمان بسد	از تو خبر وصل نیارم هرگز
این درد دراز را به پایان بسد	ای شعبه آنانکه نمی جویندت
ولم	نوبت چو بار رسید تو سن گشته
گر قوت حکایتی کند خرسندت	با من بسخن در آمد امروز بکار
مانشود بهیچ خور و فرزندت	
ولم	
از خون جگر مرحله برداشته ام	
گر بے تو ز خویش تن خبر داشته ام	
ولم	
شهری و کله بد ورمی بوندت	
ای لکن و از آن ترک میگوندت	
ولم	
آن لاغر گئی که دامنش از زار	

کام دلم آن بود که سرگشته شوم	گر دان گردان شدم بکام دل خوش
چون چنگ خودم بجمری اربنواز	هم در ساجیت برده خواری ساز
آنرا که چو زیر کرده باغیم تو	چون زیر گسته اش برون اراز
ای شاه ز قدرتی که در بازوی	تیر تو بنا و کب قضا ماند چست
در نه که نشاند زین چاک چست	پیکان زدیم بر سر سونفا نخست
آن صبر که کام منت اندر غم تو	موسے نرود بعد نامحکم تو
وین وصل که قبله اوست در عالم	از گم شدگان کیست که در عالم تو
در دام غم تو بسته نیست چو	وز جور تو دل شکسته نیست چو
بر خاستگان عشق چون بالین	در عهد وفا نشسته نیست چو
رنجی که مرا ز حبه آن ماه آمد	گوئی که همه بکام بدخواه آمد
افزون ز هزار بار گویم هر شب	مان ای اجل شد ده گاه آمد
گلها چو بیباغ جلوه ساز کنند	در غنچه نخست هفت بر ناز کنند
چون دیده بدیدار جهان باز کنند	از شرم رخت ریختن آغاز کنند
باروی تو از عافیت افسانه بماند	چشم تو عقل شوخ دیوانه بماند
ایام زفته تو در گوشت نشست	خورشید ز سایه تو در خاک نشست
نه صبر گوشت فشانند مارا	نه عقل بکام دل رساند مارا
چون باز پیش خود برانند مارا	کو مرگ کزین بازماند مارا
بخشی نه کز نصیب جز غم یابم	دورے نه که در جهان دو اندام
شادی نگار از جهان بر نیست	هر خند پیش چو پیش بس کم یابم

دستت بسخا چون دیدیضا بنمود	وله از جود تو در جهان جهانی بفرود
بر حیل گرس دستم نیز مندا	وله اندولت شد که پای دستت فرسود
این طایفه که مروت آیین نکنند	وله ز اسپان نه بس آنکه بخل را زمین کنند
رفت آنکه بنظم و نثر احسان کرد	وله امروز همی بسحر و تسخیر میکنند
بایاد تو ای ریخته عشقت آیم	وله نشکفت اگر بر دیر آتش خواهم
روی از غم چون توئی چرا بر تبارم	وله تان ز غمت کدام شادی یابم
با اینکه همه کار جهان آوردند	وله آنکه بنشین که نزد خویشت خواهند
با آنکه همه ملوک نامم دانند	وله نامردم اگر یکی نشانم رانند
زلفت تو دلم ببرد و در جان خطرم	وله گیرم که ز بیم پی بزلفت نبسم
باری دے از زیر کله بیرون کن	وله چند آنکه ز دور در دل خود نگرم
ای نسبت تو هم به نبی هم بولی	وله عمر ابدی بادت و عز از لے
باقی بوجد تو پس از پانصد سال	وله هم گوهر مصطفی و هم نام علی
بو طالع لغه ای سپهرت طالع	وله بر تابش آفتاب رایت غالب
جزدیست که کل خوشی را بیدار	وله بو طالع لغه از علی بو طالع
ای ماه ز سودای تو در آتش تیز	وله چون سوخته تو گشتم آیم بریز
چون چرخ ستیزه روی با من بستیز	وله من در تو گر خیمم تو از من بگریز
زین جور اگر گذر توان کرد بکن	وله در حال من از نظر توان کرد بکن
یا بنده ز روی مردمی استی	وله یکبار دیگر اگر توان کرد بکن
یکچند نمان از دل بیجا صل خوا	وله با جبر تباه کرد از مشکل خویش

دین نو میدی هزار امید از تو	شکر ایزد که از تو نو میدشدم
زلف تو زره گری از آن میگیرد	روئی تو بد لبری جهان میگیرد
لعلت بشکر طوطی جان میگیرد	جزعت بنظر زیان دل می بندد
رحم آرد اگر چشم دشمن نگیرد	آن کو بمن سوختن خرمن نگیرد
تا آنچه شود نخست و در من نگیرد	آنرا که بعشق رغبتی هست کجاست
از آن بفر و ختم گران تا به رسم	بفر و ختم بزرگان تا به رسم
تا بگو که زد شمشیر ترا بار خرم	یاری خواهم زد و ستان ایلم
زان روی سزای گوشه ات نشدم	من غمزه بگفتار محال تو شدم
هم باز بچشوه در جوال تو شدم	وین طرفه که آزموده صد بار ترا
بر خیز و بیا و داده عیش خوش خوش	از خاکدست بسا ختم و مغزش خوش
تا آن تا بزم آب تو از آتش خوش	بنمای بمن تو آن رخ مهوش خوش
تیمار جهان امیدم از جا برید	بیداد فلک پرده را ز من بدرید
کین کار مرا کناره زینت بدرید	ای دل پس ازین کناره گیر و برید
و می بخت جوان فغان ازین عالم	ای چرخ نفور از جفائی تو نفیر
و می دست اجل زد دست غم و شوم	و می غم گذران از تو ام نیست گزید
در کوکبه خیال چون می آید	وصل تو که از سنگ و ن می آید
من می دانم که بوی خون می آید	با بهر همی گوید ازین رنگ می آید
از روی سفیده دم بر افکند نقاب	ای چون دل شب جوانی دور آید
ای بس که بگوئی و نیایش بخواب	بیدار شو این باقی شب را در آید

تا خرمین از زاد گیت پیمان است
خوش باش که یکنیم مراد خانه
ای عشق بجز غم ز فیض اگر آرد
ای جبه نگفت بریزم خونت
کل روز و عرض میدهد مایه خوش
او خود چو به بند پس از آن مایه خوش
غمی تر و خشک من چو آن بود گشت
افسوس که روز بیغمی دیر رسید
تسلیم چو از حادثه فیروز شود
هر سال تو همچو سالها گرداند
دوش از نه وقارت بزین پیوسته
در گرد عتاب بردامن او بسته
گر دوست مرا بکام دشمن دارد
گو دار کزین جفا فراوان بسته
چشم و دل من که هر چه گویم بسته
اول با بیم بزور غم شکسته
ای گل گهر زاله چو در گوش کنی
آن کت ز چمن بار برون کرد ایجا
خاک قدم تو تاج خورشید آرد

وله

وله

وله

وله

وله

وله

وله

وله

وله

نزدیک تو جز حدیث نان افسانه
در سنبه سپهر اگر یکدانه است
وی وصل توئی اگر زانیش بر آرد
گر وقت آمد بریز و بر من بر آرد
ز نهار نیگنی بران سایه خوش
در پای تو ریز دهمه سر مایه خوش
وان مایه گرد من بران بود گشت
پس چون شب وصل دلبران و گشت
هم حادثه یار و حیل آموز شود
روزی شب آید و شبی روز شود
فریاد و دعایت بر من کی بسته
از زلله سقمت آسمان بشکسته
باخته دل و سوخته خرمین دارد
آن منت غم که جو دل او دارد
در خیمی من بمشورت نبسته
و آخر دستم ز سینه بسته
وز سایه ابر برگ تر نوش کنی
امسال چه غمیش فراموش کنی
یک روزه غمت بجز جادو آرد

از تلمیعی عیش اگر ترا سیر نیست	من پیر شدم ز جان شیرین بیا
هر کو بخواهد طبع بخواند چیه	ولہ با او همه حال بخواند چیزے
آخر پس ازان ازان بچیزی بود	ولہ چیزے نبود هر که نداند چیزے
گر شعر در مراد من بکش دے	ولہ با کار کسے بشعر نورے داک
آخر بسته چار خدمت صدر جان	ولہ از ملک و خیال یکصد آخر شاد
هرگز دلم از وفای تو فرومبار	ولہ یکدم ز غم تو نه دم سرد مبار
گر وصل تو در مانج لم خواهد کرد	ولہ پس یک نفس از درد تو ببرد مبار
بر آتش حجب عمری از بشیم	ولہ بر خاک در تو هم بدل نگزینم
از باد همه نسیم زلفت بویم	ولہ در آب همه خیال رویت بینم
شادم بتو گر فلک خرینم نکند	ولہ چندان ز کمال تو یقینم نکند
اکنون یار می دست من است	ولہ گر چرخ شرور آستینم نکند
از چرخ که گامی بمرا دم ننهد	ولہ وز بخت که بندی ز امیدم نکند
فیروز شه طغان تکین دادم داد	ولہ فیروز شه طغان تکین یار داد
ای دل ز هزار دیده خون براند	ولہ عشقی که ترا سلسله می جنباند
خوش خوش بد عاشقی بیفکند کار	ولہ بنشین که بر وز محنت بنشاند
ای شاه زمین و در زمان بتیوبار	ولہ مقصود جهان توئی جهان بتیوبار
تسایش جان تست جان بتیوبار	ولہ تا حشر شود مراقب ان بتیوبار
ای دل چکنی بکشوه خود را خرد	ولہ پائی تو فرو کلفت و این پائید
بالغ شده بر ز باطل پیوند	ولہ چون طفل ز انگشت مزین تابد

سسی سال درخت بخت تو بار آورد	وله چرخ این سستی بروی بسیار آورد
زان روی برویم اینقدر کار آورد	تا دشمنم از دوست بدیدار آورد
چون روی جیل نبود پایاب جان	وله کیبار فرو نشستم از تاب جان
گفتم چو مقیم نیستم سباب جان	خاکش بر سر که خویشم خور جان
میرخ بخت تو جوید فتوبه	وله ناهید باغ تو جوید ماوس
زانست که میکند به عید خنجر	از بر تو آن جمل این تورفت
گویمت دل ز من جهان بر نه	وله طبعم بذخیره گنج گوهر نه
در بخت نگویم قدم اندر نه	جو دلف من جهان دیگر نه
جَدّت ورق زمانه از جور شست	وله عدل پدیرت سلسله ام کرد
ای بر تو قباى جاهاشان بایست	هان تا چیکنى که نوبت دوست
ای شاه عجب کفش کردان کسیت	وله آنکس که ازین خزانست از مال نیست
همیت ز کل جب طلب ورنه از	یک داند و کفش کرد در آستان
با دل گفتم که کربلا می پوئے	وله بنشین که تو فر دآن مه روئے
دل گفت ز خواب دیر بیدار شد	خرمیت درو پس بر و کنون گوئے
تشریف هوای تو بهر جان رسد	وله ملک عجم تو بهر سلیمان رسد
درمان طلبان ز درد تو محروم	کان درو بطالبان درمان رسد
قومی که درین سفر مرا همراهند	وله از تعبیه نهاد کم آگاهند
تا میکوشیم و آسمان میگوید	نقش آن آید که نقش بندان خوانند
ای دل بنشین بعافیت کواری	وله تاباز نیلگنی مراد کار رسد

کوهی کوهی کسانش روی پنهان کرد	احسان ز کسان لبوا الحسن بود مگر
وله دارند بهان و خرم و در باغین	شاه از خزانه تور بجان و مسین
کوهی که هم آن در تیر تیغ نهیست	کوزر که هم این بر سر گنجست و هم
وله نارنجیست آسم از پی نان شوی	گر عقل عزیز را بفرمان شوی
هم باد بکس آل عمران شوی	زین قصه دیر باز چون البقره
وله یکدم چو بود که مطربانی بگزارے	مسعود قزل هست نه ویشیا
مارا گل و با قلی و ریواج آرس	ز رستانی ازار کے برادرے
وله در حادثه چورنگ قهر آمیزد	رای تو که صبح روز ملک انگیزد
آرام طبیعت از زمان برخیزد	تعجیل حقیقت از فلک بگریزد
وله هر چند بنزدیک تو بودم آرام	رقم چو نبود پیش ازین جا مقام
رفتن نه با اختیار و بودن نه بکام	س را بجهان میا و می سیم اندام
وله یک کار من از زمانه بر ناید	یک در فلک از امید من نکشاید
در محنت من دگر چه می در باید	جان می کا هر غم تو می افزاید
وله دستی که بدان خواستمت من بچاید	یابی که مرا نزد تو بد راه نمائے
وان دست مرا چنین در آور دریا	ان پای مرا چنین بفکند از دست
وله دوش آبله کرد پایت از راه دریا	رد طلب صحبت هم ای شمع طراز
چون آبله بردست و هم پاش نیاز	شب بر من بیای تا با من نیاز
وله بر چرخ آفتاب و مه خندید است	آن چهره که هر که وصف آن شنید است
براه تمام کس می نمودید است	و نوعید دیده ام دوش بدو

شد عمر زمانه را جادے نرسید	وز نامه آرزو سواد می نرسید
دستی که بدامن قناعت بزرگم	دردا که بدامن مرادے نرسید
ای فتنه روزگار شب پوش منه	ولم وابدالان را غاشیه بردوش منه
زلفی که هزار جان و در خطر است	از چشم بدان پرس بر گوش منه
هر چه از تو نرسید ای دوست مکن	ولم وین خیره کشی گرچه ترا دوست مکن
گفتی بزم جان تو چون باکم نیست	جانانه ز بهر جان نیکو است مکن
خورشید بروشنی را بیت ماند	ولم گردون ز شرف بنجا ک پایت ماند
دو نفع بقاب جان گزایت ماند	فردوس بعرضه سرایت ماند
دستم که ز گوهر قناعت پیوست	ولم بر بود و نبود آرز را بروی دست
با دست طبع مگر شبی عیدی نیست	روز دیگرش غیر زیت شکست
وی درویشی براز با هم نفهم	ولم میگفت کریم در جان ماند که
از کوشش اخراج مایه بود بخوان	بو طالب نغمه را بقا باد بماند
بو طالب نغمه طالب لغت نیست	ولم زان در کرش تکلف نیست
در سایه آن زلف مشوش که ترا	ای بس دل سرشته عکین که نیست
مائیم ازین گنبد دیرینه اساس	ولم چون بنده رخسته چو مورانه رطاس
آگاه نه از منزل امید و هراس	سرشته و چشم بسته چون گاو داس
بس دور که چرخ و اختران بگذرانند	ولم نامرد و شسته چو بوالحسن باز آید
کو حیدر عایسی و کو حاتم طی	تا ماتم مردے و مردے دای
تا حادثه قصه مال عمران کرد است	ولم کس نیست که او حدیث احسان

وین طرفه که دوست زمانت دام	با آنکه ز صد هزار دشمن بترس
رفتم چو نماند هیچ آبم بر تو	در چشم تو خوار تر ز خاک در تو
با این همه روز و شب آتش باشم	زان بیم که باد بگذرد بر سر تو
جانابه تر شکسته و غم در دست	و له عمر سیت که دل در طلب صحبت
دام روز چو نومید شد از وصل تو	در صبر ز دان دست که امید بست
آخر دل من بوصل فیروز نشد	و له شایسته صحبت دل افروز نشد
در داکه بعثوه روز عمرم غمش	شب گشت شب امید زور و نشد
عشقی که همه عمر بماند اینست	و له در دیکه ز من جان بستاند اینست
کاریکه کش چاره نداند اینست	و انشب که بر دزم نرساند اینست
کس نیست غم اندوخته تر زینکه منم	و له باد در تو آمیخته تر زینکه منم
گفتی که بعشق در نه پختی تو مهنوز	خامی چه کنی سوخته ترکیب منم
فیروز نشد ای برده سپهر از توهرس	و له هر ساعت و بس که ده من بوس سپهر
بیک که بر بنی بنجهر چون الکاس	از هفت فلک پیک زمان جار و طاس
هم تو سن چرخ زیر زین راشاید	و له هم گوهر خورشید نگین راشاید
ناطن نبوی که آن این راشاید	فیروز نشد اطفال تکین راشاید
سری که کمال عدل او کرده بزه	و له حاتم که ز کان بجود بکشد گره
ستم که بگز خود بکردی از راه	فیروز نشد از بهر سه درین هر یک به
ترا که به بندگی پذیری چه شود	و له شب را بهمه حال خداوند شود
هر گونه بنجد مست تو خرسند شود	آفاق بر دجس زمین بند شود

در عشق تو هر زمان گرفتارترم
 بسیار چشم مانگوروی ترس
 یکده و قنچ شراب صافی خوردم
 امروز چنان شد که بنا کام دوست
 ای ساخته گشت از تو کار دگران
 من کرده کنار پرز خون دیده
 زلف تو از آن دم کدم بر بود است
 مانا که حکایت از لبش نشود است
 سلطان غمت بنده نوازی نکند
 از والی وصل تو نشانی یاب
 آن دل که تو دیده نگار نیست نوز
 و آن آتش دل بر سر کار نیست نوز
 ای دل باری بس سرری کرد نیست
 سودای لب کسی چنین نتوان سخت
 می نوشم و لبیک بازستی نکنم
 دانی که غرض ز می پرستی چه بود
 چشم ز غمت بهر حقیقی که بسفت
 رازی که دلم ز جان همداشت نیست
 دل سیزگرددت زبید اگر

وله

وله

وله

وله

وله

وله

وله

وله

وله

غنمای ترا بجان خریدارترم
 هر چند که پیش همت زارترم
 باهنج شبی بروزی خوردم
 در گردن هجر بنجر آوردم
 من یار غم تو و تو یار دگران
 از بهر تو و تو در کنار دگران
 از زیر کله روی به کس ننمود است
 که جمله عاشقان چشمت بود است
 یا خواجه هجر ترک و تازی نکند
 تا شمع غم دست درازی نکند
 وز عشق تو بانا که زار نیست نوز
 و آن آب دودیده بر قرار نیست نوز
 بازیچه عمر ما شش شکر شکست
 با خویشن آیین این بخویشن است
 الا بقدر دراز دستی نکنم
 تا بهمچو تو خویشن پرستی نکنم
 بر چهره هزار گل ز رازم شکفت
 اشکم بزبان حال با خلق بگفت
 چشم آب نگرددت چو درین نگری

تاکی ز پی شکم بدر ماگر دے	بنشین و بخور طعام زن غصه خویش
زان شب که نشستم بهم با طربے	ولہ کر دیم فراق را بوصلت ادبے
بس و ز که خاستم بهنگام مناس	ولہ در آرزوی چنان نشسته و شبی
بر شب بخت من بوقت باد سحر	ولہ دل باز فرستم لبها خنجر
دل با همه بیگ و بی ادگری	ولہ آید بر من نشیند و راز کرے
کیاره مرا بازیت از پای نشانند	ولہ بر هر یک موسی لب بر نموزی راند
چون سیم و زرم براتش کند خت	ولہ وز سیم و زری که بود بر خاک نشانند
سلطان جهان بپایاست فیت	ولہ سر و می ز چین چین به پیراست فیت
چون کج روی بدید از دور فلک	ولہ کج را یکجان بداد و ره راست فیت
مسعود سعادت جهان بود فیت	ولہ قدرت مسعود آسمان بود فیت
گوخواه جهان جهان گوخواه جهان	ولہ چون آنچه خلاصه جهان بود فیت
آیم ختم از بهر تو صد رنگ و حل	ولہ به دست اجل قوی تر آمد بجد
گر جان مرا قبول کردی به بدل	ولہ پیش از اجلش کشیده پیش جل
تا چند طلب کنم وفا می تو که نیست	ولہ تا کی گویم کسی بجای تو که نیست
گفتی که ترا جان و جهان جز نیست	ولہ ای جان جهان بخاک پای تو که نیست
راز تو بهی ز خصم پنهان دارم	ولہ ورنه غم و محنت فراوان دارم
گوئی که ز دل نداریم دوست همه	ولہ آری ز دل ار ندارم از جان دارم
بر هر طرفی اگر چه یاری دگر است	ولہ و ز هر گوشه چو غمگاری دگر است
در سر زمی تو ام خماری دگر است	ولہ معشوق توئی عشق توکاری دگر است

<p>آن من بودم بدست بهجران سبوت و اکنون منم این گرفته دست تو بدست میخوردم دوشش کم غم افزون شد بود وانی که قبح بدست من مخ شده بود گاهی که روی مست پیشین گزری نیکو نبود که از سر بخیر آن کو که غم دوست بجای زو بر حیل گری دست رسم نیز نمیداد گفتم که بخانیک نفس خراب کشم کی دانستم ز غم و نازم ببر گر من ز نسک هیچ شکایت کنی عیب اینست که دست من بدست از مشرق دست گوهر آن نظام اینک بنگر که آن خداوند کرام دل گرچه غمت ز جان نهان میدارد جان بیتی کنون فراق تن میطلبد پیر شد ز شراب عشق جانا جام در عشق تو بس بس مراد و کام داری ز جهان زیادت از حصه خویش</p>	<p>در پای هزار گونه محنت شده است گویان غم دل پای تو بوسان مست و از دیده خیال دوست برون بود ما میخوردم قبح پر از خون شده بود و از گورستان درون من درنگی بر روی تیان چشم زشایان بر یا در طلب وصل تو را می زو آن دولت شد که دست و پا زد یا پیش وزیر با ده ناب کشم تا جان کنم و خون خورم و آب کشم و آن چون کنم جمله حکایت کنی ورنه هم شر او کفایت کنی و ده ماه تمام را طلو عست مدام بفکنه می نوک ز به راه تمام و شکم همه خورده در میان میدارد دل بی تو مرا ماتم جان میدارد و چون زلف تو در هم زده گشته نام که جمله بندگان بوس شده نام و در باقی کن شکایت و قصه خویش</p>
--	---

در رفعت و حلم آسانی و زمین	ولہ	کز ہمت و جود آفتابی و سحاب
بنشین غم نا آئندہ رانتوان خورد	ولہ	چون نیست یقین کہ شب چه خواب آورد
امروز چه دانم کہ چه سے باید کرد	ولہ	فردا کہ ندانم کہ چه سے خوابد بود
زان بوی بقیۂ زار موت دارد	ولہ	باد سحر کے گزر کویت دارد
از شادی آنکہ رنگ رویت دارد	ولہ	در پیرہنی غنچے گنج گل
گل پرده ز روی با تو چون برگردد	ولہ	روئی تو کہ شمع لاله زودر گیرد
تا چادر ناز غنچہ دوسر گیرد	ولہ	برخیز و بعزم گلستان ہوزہ بخواد
ہمیشہ ار کہ درخونت بسے گردند	ولہ	ای دیدہ دل آیت بلا سے خواند
من بیزارم تو داسنے و دل داند	ولہ	ای بارکش موافقت خواہی کرد
با عاشق یکے شتوند و آہم ببرند	ولہ	از بس کہ دل و دیدہ بر من سپند
ای صبر بگوئی کہ ترا با چه خوردند	ولہ	جز آبتو آیم غم کارم نخورد
از غارت جان دمی نمے آسائے	ولہ	زلف تو کہ در رفت نہ کنون می آید
بس و ز قیامت کہ جہان رازاید	ولہ	وی زلف تو کار گر کہ اینست زبا
چندین مخروش باش تا چون کردی	ولہ	ای دل بنشین کہ از غمش خون خورد
لیکن تو سفید کار زود آوردی	ولہ	آری شب عشق ویر باز بہت سپاہ
وز جور تہی کرد زمین عدل و عمر	ولہ	دی کہ تو فرو و عز و دین عدل و عمر
ای عدل و عمر بیابہ بین عدل و عمر	ولہ	امروز بصد زبان جہان میگوید
بر ماہ غبار موکب افشاندستی	ولہ	آندم بہ بشر کہ ہم عنان را کہستی
زانست کہ تو برادر م خواندستی	ولہ	آدم پرہیزت زان مخم بہت

چون حرب کنی هیچ محابا نکنی	وله چون عفو کنی هیچ مدارا نکنی
تو سایه یزدان ز نیکو نبودی	وله اگر قدرت و رحمت آشکارا نکنی
سلطان کن جهان جواد ازو بیش نیست	وله آن کیست که ز فراغت خویش نیست
در دولت او عامل احوال ز کار	وله صد باره جهان بگشت و درویش نیست
از مشعل لاله جهان نور گرفت	وله وز چهره گل روی زمین جور گرفت
صحرای سباب بزم ملکش پوشید	وله بستان صفت مجلس دستور گرفت
ای چشم زمانه کرده روشن کمال	وله در گوش تو خوشتری سخن نقطه سواد
برای تو چو آفتاب از ادلی روز	وله عمرت بادا چو سالها بعد ز دل
فرمان تو بر جهان قضای گذراست	وله کلاب تو گره کشای بند قدرت
بر نامه که در رد امور بنوشت	وله توقیع بر و ابوالعالی عمر است
بے رای تو صبح ملک بیگانه نیست	وله با غم تو آب تیغ فتح آمیز است
چون خواهی تو ان گفت کسی که حکم	وله جمشید نشان کیقباد انگیز است
عدل تو زمانه را نگهدار پس است	وله پاینده تو دین و ملک را یار پس است
چون کار جهان کلاب تو پندار و ترا	وله تا هست جهان کلاب تو بیکار پس است
رایت که جهان به پیش پایت نازد	وله از مسند و آستان تو گل باز د
تو پای بجا که بر نه صدر زمین	وله تا چرخ از دمسند ملکی ساز د
صورت گرفت ز نگار و چو تو	وله دوران ملکی بر و نیا در چو تو
هر چند همه جهان تو داری بمراد	وله ای صدر جهان جهان بخار و چو تو
بوطالب نغمه ای همه دولت دنیا	وله در خود نگردد جهان بیکار پس

چون نیست امید آنکه بگرد کار	ای دل پس کار خویش تن خون نشو
ای دل ز فلک چنان پوشی آزرم	ای هم بادم سر دوساز با گریه گم
دل بر تو ز ناله ات کجا گردوزم	آنرا که هزار دیده باشد بی شرم
در موج خطر غریق نه همچو کلیم	وز آتش فتنه شاه چون ابراهیم
از معجزه ماه که کردی بدو نیم	معصومان راز آتش قلب چه بیم
عاقل سوئی چنین جهان درنگرد	ولم خشک و تر آسمان بیک جو نبرد
کو هر چه دید و آنچه خواهد بسزد	حاشا چون آنکه تی کند پس نخورد
ای چرخ جز آیت بلا خوانی نه	ولم بر کس قسلی ز عافیت دانی نه
چیزی ندی که باز نستانی نه	ای کور بود خود جز این دانی نه
چون هر که ز خشم ایزدش نامد یاد	ولم در مرتبه آفتاب را بار نداد
از مرگ بیک طبایفه برخاک افتاد	احسنت ای مرگ هرگزت مرگ مباد
وسی در چمن آن زمان که طوفان کرد	ولم با گل گفتم کزان شد آبی خورد
گل گفتم که سهل بود گفت کم بود	چه جامه دیدی و چه رنگ آورد
بازار قبول گل چو شد خوش خوشتر	ولم گفتم که مبالغ در شوای دلبر خیزد
گل گفتم که آبی قدمش خیره مریزد	بادست گلاب گر گرفتیم و گریز
با دل گفتم چو یار بیفرمانست	ولم این صبر هوس خنق بی پایانست
دل گفتم مزن نفس که تدبیرت	هم خنق این هوس که نتوانست
باز بچه دور آسمانم چکنم	ولم سرشته گردش جهانم چکنم
ز هر چه همی کنم پیشان گشتم	آیا چکنم تا که ندانم چکنم

زلف تو مصاف غنبر تر شکند	وله	لعل تو بهای تنگ شکر شکند
گل کیست که ماه رخ تو در باغ آید		واکنه دوسه روز خوشتن شکند
چو ای شاه گر میتوانی کس	وله	ازین بس که از تیغ زانی کس
درین حد اگر گرد آمد چو گرگ		ز آنها اگر تو شبانی کس
خود عهد کسی کسی چنین بگذارد	وله	کاندر بد و نیک هیچ یادش ندارد
جانا ز وفاروی مگردان که هنوز		خاک در تو نشانِ رُوم دارد
جان درد تو یادگار دارد بیتیو	وله	واندوم تو در کنار دارد بیتیو
با این همه من ز جان بجان آمده ام		تا در تن من چه کار دارد بیتیو
چون دیده فرور بخت بر رخ پیشانی	وله	وز دل اثری نماند جز رسوائی
ای جان تو نمیشکنی چرا بر نانی		نیکو سر کار نیست تو در می پانی
جان با غم عشق تو دلم ساز گرفت	وله	چشم طلب خون دل آغاز گرفت
تو دست بخون ریختی رنج مدار		هجران تو این مهم بجان یار گرفت
ای گشته ضمیمه چون بهشت از یاد	وله	از گنجینه دولت جهان دلشات
ای روز جان مبارک از طلعت تو		نوروز بتو ماه مبارک باد
آخر غم عور از دلم دور شود	وله	وین ماتم هجر دوستان سوز شود
شکر کش گردون چو در آید بگل		فرمان ده گیتی به نشاپور شود
خورشید ز رای مقنعی دارد نور	وله	در دولت سنجرست گیتی معمر
وز ناصر دین راست چو دین منصور		احسنت ز بهی خلیفه بادستور
شب نیست دلا که از غمش غم نشو	وله	وز دیده بجای اشک بیرون نشو

امروز چو آفتاب معلوم شد	کوسایه برین کار نخواهد گفت
ای دل گذار عمر چون بچند	دایم نشین ز روزگار گذران
تو طاق نه با تو بهمان خواهد کرد	ایام که کرد و میکند با دیگران
آخر شب شمع بیتو ای شمع چو گل	بگذشت و گذاشت در غم و خوار و
تو فارغ و من بحدۀ تار و زلف	در بند تو بنشسته بر خاسته دل
دل محنت تازه چاشنی کرد آخر	سو گند ملاک جان من خورد آخر
عشقی که فرو برد جهان زیر زمین	هیچت دهم از زمین بر آورد آخر
ای دل طبعم زان همه سرگردانی	نومیدی دور بود و بی درمانی
اینکار نه بر امید خود میکردم	باری که تو از میان کاری دانی
سحری که زد دست او دل انشادی	بر دامن دل که گردن بست و نشست
وصل تو چو دل بدست بودی پیوست	در داکه از خود دور دلی ماند بدست
ای گنده دهن چو شیر و چون گزل	چون خرس که ره زد و چون کفتو
چون بود بسخره و چو گفت از زبون	دکدیه دوان و در بدر چون سگ
ز نزد که نامهای عشق تو بخواند	دل دست ز جان شسته و دامن
وان صبر که خادمت بدان آسود	آن نیز بقای عمر تو یاد نما
دل را بکسی بجز تو آسان ندیم	چیزی که گران خریدم از آن ندیم
صد جان بدیم در آرزوی دل خور	واندل که ترا خواست بصد جان ندیم
در منزل دل غمی می آید و بس	در سکنه جان غم تو می ماند و بس
باصبح حال فتنه رای تو مید	گوئی که ز شب غم تو می ماند و بس

ای دل چو نمی نهد سپهرت گرد	نتوان نجر و شش شکوه از بخت آورد
هر من چه بود جز که بکفت خونخورد	دیگر چه کنم دلا چه دانم کردن
دی میشدم از شکوفه شاخی درو	ولم گفتم بشکوفه وعده بودن هست
برگشته بطعنه گفت ای عشق پرست	نشیدستی که هر چه بشکفت پرست
گفتند که گل چنین بیکساران رست	ولم بر جست و گلبن اند و باغ آراست
گل گفت که با تو چه بود رنگم رست	دانی که گلاب جامه را راه آراست
زلف تو که در فتنه کنون می آید	ولم از فارت جان و دل می ناساید
دی از شب زلف تو اگر کار این است	پس روز قیامت که جهان را زان
دل در غم آن زلف چه ساکنی نشست	ولم جان گفت که دل رفت درین غم نشست
منم بر دل روم بهر حال که هست	ولم مسکن چو بلب رسید بالین نشست
ای جهان لایق هر شاه جهان نیست	ولم زینجه جهان جمله نشانی باید
زین طایفه امن و آدمی ممکن نیست	اینها همه گر کند شبانی باید
آرزو که بنده خاک خدمت بسید	ولم بر خدمت او هیچ سعادت نگذرد
امروز چو رنگ در رونق خویش ندید	ابرام بخانه برد و امید برید
ایام که وصل تو نارم سفتن	ولم راه تو امید و ارنارم سفتن
می روشن و حجره خالی و بوم گل	ولم ای گلبن نوشگفته نارم گل
ای رای تو آفتاب وی کلک تو تیر	وی چون تو جوان نبود در عالم پیر
دانی همه علمها مگر غیب خداست	داری همه چیزها مگر غیب و نظیر
چون سایه دویدم از پیش روزی چند	ولم در صحبت او بسایه بودم خرسند

بیقدر چو سبزه بادو کم عمر چو گل	چون آب فروشان لکد کوب چو پیل
درستی اگر نرزد تو خواهم شاید	نی دیده به بند دار چه دل بکشاید
بیدار ز مادران چو تو کم زاید	بخت تو نیم که هیچ خواهم ناید
آن نور که ملک یافت از رای تو فرد	از هیچ فلک بدست نتوان آورد
آن سایه که بر زمانه زلفت پوشید	خورشید بنور پیشه نتوان آورد
رای تو که آفتاب فضلست منیر	گر یاد کند شب است از نیلوفر
تا کرده برو تمام رای تو گذر	از آب بخا صیت برافراز دسر
بو طالب نغمه انجمانے همه در	هرگز غم ایچمان خونخوار نخورد
هر طالب نعمت که بدو روی آورد	از نام پدر دامن حرصش بر کرد
مخت زده که کلبه داشت شد	در نعمت و ناز دیدمش به گیش
گفتش که گنج یافتی گفتی نه	بو طالب نغمه دی برین گشت
دل در هوس شراب گلزنک گشت	با بریط و بانامی و دود و چنگ گشت
روزی کسے فداخ نیکنوبد	روزی فراخم از دل تنگ گشت
دوش از سر در نیستی درستی	گفتم فلکان نیست شدم گریسته
گفت این چه علی رتبه است که من	بو طالب نغمه بر زبان میرسته
در عرصه ملکی که کمین پذیرد	تا چند که هرگز چو بنی نگذیرد
خورشید فراختم فرو میبرد	بو طالب نغمه گو که دستم گیرد
ای دل چو غم نوت دهر چرخ کن	چون کار ندیدگان مشو بهیر کن
با عشوه کودکانه می خیر سخن	بازین وزن عاقلانه صبری میکن

رخسار تو چون سوسن آزاد آمد	وله زلفین تو چون دسته شمشاد آمد
بر جنگ تو گوئی که زبید آمد	وله کز دست تو همچو من بفریاد آمد
گفتم ز فراق یاسمن میگردد	وله دین ابر که زار در چین میگردد
گل گفت که نی چو خویشش بشکنم	وله برخنده کیهفته من میگردد
دی طوف چمن کرد سه چارخی رو	وله آهنگ خربین پرده خر کرده
او چون گل و سرود کرد او عاشق	وله گل جامه دزیده سر و حال آورد
آب رخ یار من ندارد ای گل	وله چو یار جمل فرو نیاری ای گل
جامه چه دری رنگ چه آری انگل	وله سرمایۀ خود تحفه نداری انگل
آن ماه که ماه نوسند پاره او	وله خورشید می نشاط نظاره او
چون گیرد عکس از لب منجاره او	وله سر برزند از مشرق رخساره او
ببینم دل خویش کز دمانت اندیشم	وله یابم تن خویش کز میانت اندیشم
یا دم ناید ز سر سبز جان و سر تو	وله الا که ز خاک استانت اندیشم
منزل دور است و روز بگاه ایل	وله ره روکش انتظار به راه ایل
بشتاب که منقطع فراوانستند	وله این راه دراز و روز کوتاه ایل
جانا دلم از شراب غم خشک کن	وله چشمم ز سرشک صبحدم خشک کن
در عشق گران رکاب صبری دار	وله ز نهار سوزین ستم خشک کن
عدل تو چو سایه بر ممالک شود	وله کان ماند و بس که از گفت ببرد
چون مینوشی که نوش بادت گونی	وله خورشید باده و شتری مینوشد
ای سندی تو قاعده دولت کل	وله خصمت که ز غرست دست

خون دلم از دیده بیاورد غمت	دور از دل و فارغ از تو در دردم
جز بنده رفیق و عاشق و یار گیس	ولم غم خوار تو ام عمر مرا خوار گیس
در کار تو کارم از بجان یا بدست	ولم تو پای بکار بر من نه کار گیس
از بهر بلال عید آمده ناگاه	ولم بر بام دوید و هر طرف کرد نگاه
هر کس که بید گفت سبحان	ولم خورشید بر آمد هست و میجوید ماه
در سایه آن زلف مشوش که سیت	ولم ای بس دل من گشته غمکش که سیت
می برد دل رمیده فارغ سببش	ولم دور از بس اینک دل خوش که سیت
زلف تو برشته بر آورد کیشان	هر جان کج که بود در شهر نشان
زان پیش که دستار بکشد نتوان	روز دوش در زیر کلاهش نشان
زلف تو بنفشه باز بیرون آورد	ولم این کار که داند بکجا انجم
اگر گمش دور در زیر کلاه	تا شهر ازین فتنه قرار می یابد
زلف تو از اندم که دلم بر بود است	ولم از زیر کله روی یکس نمود است
مانا که حکایت از لبش بشود	کز جمله عاشقان چشمت بود است
زلف تو که در فتنه کنون می آید	ولم از غارت جان دمی نمی آساید
وای از شب زلف تو که کارش نیست	بس روز قیامت که جهان آراید
یکشب می گردون برخت می نگرید	ولم در اشک ز دیده خون دل می بارید
یکقطره از آن بر رخ زیبات چکید	این خیال سیه بدان از انگشت پدید
چون چنگ بعمری اگر مبنوازی	ولم هم در ساعت پرده در انبار
آنرا که چو زیر کرد گویا غم تو	چون زیر گسته ام بدون انداز

گفتی چه شود کار فراق یک سو	وله چون اشک چو شمع گرم باشم بنیت
آنروز ز رویهای اشکت بکجا	وله وان گرم سربها چو اشکت پس
جانا که غم تو از عطای ارزد	وله وصلت بکشیدن بلائی ارزد
در تهمت عشق گر بریزندم خون	وله هم تهمت تو بخون بهائی ارزد
با خاک یارم ز بی سنگی خویش	وله از دل خجل از دوام دلنگی خویش
یارب شرع و هم ز پیشری یار	وله تا باز هم ز تنگ بی سنگی خویش
روزیکه بجلد از شب تیره برم	وله میگویم شکر و باز پس مسینگم
بنگر ز غم تو در چه خون جگر	وله تا روز گذشته غنیمت شمرم
گردون بوصول ما موافق تران بود	وله کان تعبیه هجر دران پنهان بود
امروز زمین شکر تو نتوان بود	وله کان روز وصال هم شب بچران بود
در کفر گیرم از تو ایمان کرده	وله با دروب از م از تو درمان کرده
چون از سر این جایت برخاستم	وله دل برکنم از تو بمشکل جان کرده
آن شد که بنزدیک من در خوشاب	وله دشنام ترا طال بقا باد جواب
جانا پس ازین نیز نه بینی تو بخواب	وله بر آتش من چون سخن سرد تو آب
آتش بسفال بر نهادی تو تخت	وله پس خاکم را بدر برون بردی حیت
با اینهمه هم یاد تو در سر هست	وله از آب سبونیادم با تو درست
بر آتش هجر عمری از بنشینم	وله با خاک در تو هم بدل نگزینم
از باد همه نسیم زلفت یا بم	وله در آب همه خیال رویت بینم
بر چرخ رسید از تو دم سرد دلم	وله بردام من غم نشاند که گرد دلم

دی آن همه گفته یاقین گشت نبود	وامروزند ازدم پشیمانم
خوار و خجلم خوار و خجل باد دلم	ولم آسیمه سرو پای بگل باد دلم
در دست غم اسیری از دست	ولم چونانکه منم اسیر دل باد دلم
تا دست امید شکستیم زدوست	زیر لکد فراق پستیم زدوست
دشمن بد عای شب چار بر خیزد	ولم چون ما بچنین روز شکستیم زدوست
چون دیده فرورخت برج بنیا	وز دل اثری نماند جز سوائے
ایجان توجه میکنی چرامی یابے	نیکو سرو کار نیست تو و دریائے
صد پرده شبی فلک زمین بردارد	ولم تا روز چو شب دیده به بیرون آرد
از دست ششم روز لبش بگریزد	آنکس که چو روز من شبی بگذارد
هر تیره شبی که ره بروزی نبند	ولم گردون بحساب عمر من بر شمرد
با این همه ماتم فراقش دارم	گر چه هزار گونه محنت گذرد
این عمر که سرایه ملکست نه خورد	ولم چون بخیبران بسر نمیباید مرد
وز غنیمت چنین زندگی پیش از مرگ	روزی هزار مرگ میباید مرد
دل در خم آتزلن چو ساکن نشست	ولم جان گفت که جان دل ازین عکله
منم بیدل روم بهر حال که هست	مسکین چو بدور سید پایش گشت
بیسوز تو خرم شکیبائی من	ولم تا بینم از غم تو خرم خرم
دامن بجدیث در دمن باز من	من دامن دمن باشک دامن من
چشم ز غمت نمر عقیقی میسفت	ولم بر چهره هزاران گل زارم شکفت
سبزی که دلم ز جان همیداشت نگاه	اشکم بزبان حال با خلق بگفت

دوشینه اگر چه جانم از درد بکاست
بر بوی عیادت تو امشب به شب
ای دل چو نمید بدسپهرت کردن
بر من چه بود جز که بکف خون خورن
کو آنکه ز غم دست بجائی زد
بر جلد گرمی دست رسم نیز نماند
چون آتش سودای تو جز دود داشت
در بستن وصل تو بس کی شدم
روزیکه کنم هجر ترا بر دل خوش
چون راست که در دامن دل آرام
هر روزم اگر تازه غمی باید هست
در عشق تو کار آنچه میباید هست
گفتم که نشارت بکنم گر آس
تو زنده بجان دگران میباشی
نی دل ز وصال تو نشانی دارد
بیچاره تنم همه جان داشت بتو
در دست غم تو دل زبونست این بار
وین طرفه که با تو ز جان میبازم
گفت آنکه مرا ره سلامت بنمود

چون تو بعیادت آمدی رنج رواست
ز این رو بدعا در دمیخواهم خواست
ولم نتوان سحر و شمش و زور رزق آوردن
دیگر چه کنم دلا چه دانم کردن
ولم یا در طلب وصل تو دایمی زدم
آن دولت شد که دست و پا زد
ولم مسکین دل من امید بهبود داشت
چون بخت نبود کوششتم سود داشت
ولم گویم چکنم تن ز غم اندر آتش
عشق تو گر بیان دلم گوید کش
ولم از بس نبود کا نچه میباید هست
در دور فلک نستی باید هست
ولم گفتا که زخم به بین رهم بنما
از کیسه خویش فقع نکشانی
ولم نی جان ز فراق تو امانی دارد
و اکنون هزار جلد جانی دارد
ولم وین کار ز دست من بر نداشت
دست تو هست و دست خویش این بار
ولم کان بت نکند وفاد برگردد زدم

خود هست کشته هر زمان بیشترش	الکون من زار و شفیقان شد
زان پس که دل دیده بهم در سپید	با عشق یک شوند و آبم ببند
صبر بتوانی غم کارم بخور	ای صبر نکو که ترا تا چه برند
ای دل تو ز ابتدا دل از جان گیر	و آنکه بفراغت پی آن دیگر گیر
بانی من این حلقه و راه دیگر	وین را بمزاج آن صد دیگر گیر
با آنکه غم عشق تو از من جان بُرد	و از ابرو زار در وید رمان بُرد
تا دست رسی بود مرا با این درد	انگشت بهیچ شادی نتوان بُرد
شبه از غمت ستم کشم باید بود	وز دوری تو بر آتشم باید بود
بس روز دیگر تا غم بی کور کنم	با این همه ناخوشی خوشم باید بود
دل باز چو درد من غم عشق آویخت	صبر آمد و گفت خون غم باید بخت
پس نامنی دل من اندر دندان	وز دست غمان تو بیکبار گر بخت
ای دل بجز آن زلف که دست نگرفت	جز غمزه آن زگر بست نگرفت
می لاف زدی که صبر و ستم گیرد	از پای درآمدی و دست نگرفت
گفتم که بی پایان رسد آن درد و غنا	دستی بزندان دمانی دل ما
دل گفت که دام صبر ما را چه کام	وز غم سختت شاد کامی ز کجا
باغیست چو نو بهار از رنگ خزان	وله عیشی که بجز ما توان گفت از آن
یاران همه انگشت و زبان کردند	من در غم او بماند انگشت گران
ای با تو چنان شدم بیک فانیست	وله که من اثری نسازم و زبانت
لا شرم بپیرم از پیر س فرود	آن دل شده زنده هست گویند که

تارای تو از قدح ز شمشیر آمد	وله	گرد سپهرت ز بر فلک زیر آمد
نصرت بزبان تیغ و تیرت میگفت	وله	تا باز که از ملک بقا سیر آمد
شمشیر تو با خصم تو پیمان نکند	وله	تا ملک عراق چون خراسان نکند
اسب تو ز تاخلف فرو ناساید	وله	تا پیش در خلیفه جولان نکند
ای گوهر تو اصل طفیل آدم	وله	وی ذات تو معنی و عبارت عالم
تا حکم گفت نکرد روزی در خلق	وله	وز خلقت آدمی نیاورد شکم
استاده بخدمت بر خاک درت	وله	خورشید که باشد که بود تاج سر
شد هر دو جهان به بندگی تو مقید	وله	چند آنکه به بندگی جد و پدرت
گردون چو شست و خاستند	وله	با خلق همان شیوه چراغ زمین
چون بنشیند باد سحاب بر خیزد	وله	چون نشینی گرد دستم بنشیند
من بنده که کمتر سگ گویت باشم	وله	این بس باشد که هیچ گویت باشم
اقبال نیم که سال و ماه و شب و روز	وله	واجب باشد که پیش رویت باشم
ای عشق بجز غم رفیق دیگر آرد	وله	وی اصل غرض توئی سری پیشم
ای هجر تو گفتم بریزم خونت	وله	وقت آمد خون بریزم بر سرم
ای صبر ز دست دل معشوق پرست	وله	این بار بدامن تو خواهم زد دست
کامروز مرا بر آتش عشق نشانم	وله	و نذر سر زلف پارسایان شست
با دل گفتم که عشق چون روی نمود	وله	در دامن صبر چنگ محکم کن زود
دل گفتم مرا که بر تو باید بنحشود	وله	در عشق صبور اگر بمن خواهی بود
گفتم که گوی چند پرسم خبرش	وله	تا بگو که برون شود تکبر ز سرش

ملک است نه بازیچه که الملک عظیم	میکرد و یکن این کار که سهلست سلیم
ولم قهر همه دشمنان بیک غم کنیم	اندیشه انتقام چون خرم کنیم
ولم گردون بسیم اسپ چو خوارزم کنیم	با چرخ چو با آتش اگر رزم کنیم
ولم آفاق برود مجلس در زمین بند شود	هر گونه بخت دست تو خرسند شود
ولم شب را همه حال خداوند شود	و انرا که به بندگی پذیری میروز
ولم وی ملکستان بکند رگیتی بخش	ای ماه رکاب خسرو گردون خوش
ولم برگردد و به بند بخش پیرایه وحش	در ملک خدای ملک چون بلخ نیست
ولم در زلف تو از بیکتفی تاب مباد	در چشمه تیغ بیکت آب مباد
ولم در آب فسرده آتش تاب مباد	بی نام مبارک تو بردست ملوک
ولم هم برق به تیغ جان ستانند	هم ابر بدست و درفشانت ماند
ولم هم زاله بباران کمانت ماند	هم رعد بگوشش قهرمانت ماند
ولم افتاده بهار پیش بر زم تو زد	ای عمر تو عمر کافران پیوست
ولم برگردن عید هیچ پیرایه نیست	زمینده تراز مجلس دست تو بهار
ولم با خاک درت ستاره آمیخته باد	با قدر تو آسمان هم ریخته باد
ولم خورشید از و بونی آویخته باد	گر کم کند از مهر تو یک موی فلک
ولم چون چارده شده ماه بجامت ماند	چون مهر علم زد بجامت ماند
ولم روزی بوطا دادن دامت ماند	تقدیر بغرم تیز گامت ماند
ولم تیر تو بنا و ک قضا ماند حست	ای شاه ز قدرتی که در بازوی هست
ولم پیکان دوم بر سر سونار در	ورنه که نشاند این چنین چاکد

تا بر همه خسروان خداوند نشد	رای تو هیچ رای خرسند نشد
تا ملک خراسان چو سمرقند نشد	رایات تو از پای فلک نشیند
ولم فتر اک تو دست آسمان گرفته	ای امر تو ملک را عنان گرفته
پیر و زشت و ملک جهان گرفته	روزی بینی سپاه تازه تو
ولم نام تو دیار کفر و دین گرفته	ای شکر تو روی زمین گرفته
از روم کمین کرده و چین گرفته	روزی بهبانه شکار بینی
ولم و امروز بقا بعدل می افزاید	دی قمر تو کفی که اجل میزاید
و ان عدل جهاندار چنین باید	آن قمر جهانگیر چنان میباید
ولم یک شقه ز نوبتی جاه تو فلک	ایجاه تو چون سبک و عالم چسبک
یکچند ترا غاشیه بردوش ملک	یک چند ترا رکاب بردست ملک
ولم آنشاه مبارک قدم آنشاه کریم	شکر ایزد که خسرو هفت کلیم
وز آب خطر بصل آمد چو کلیم	از آتش فتنه بر کران شد خلیل
ولم وز آتش فتنه شاد چون ابراهیم	در موج خطر مرفی همچو کلیم
معصومان را از آتش و آب چنیم	از معجزه آنسماه بگردی بدویم
ولم کبک از نظرت گرفته با باز آرام	ای زیرهای مهت چرخ مدام
سیمرخ نظیر خسرو طوطی نام	اقبال تو شاهین و کبوترایام
ولم راحی بکفت کز و خجل کرد در و ج	عمری باید کز و بر شک آید نوح
صبح همه روزنات ضامن بصبح	شام همه شبهاست بصبح
ولم تا چند ازین فلک چو کوزی بدویم	ای سایه آنکه ملک او هستیم

بسم الله تعالی شانه

رباعیات

کرمک چو تو خدایگانی دید هست	شاه بخدائی که ترا بگزید هست
روزان بگرفتست و شبان بخشید	خود جز تو که دید هست که صد بار جهان
ولم بخشد چو تو هیچ شاه و بخشاید نه	شاه چو تو ما در زمان زاید نه
یک ملک ستان ملک بخشاید	تا خسر چو تیغ آبدارت پس ازین
ولم وانی که درت قبله آفاق آمد	آنی که گفت ضامن ارزاق آمد
اول حسن و علی و اسحاق آمد	مقصود جهان توئی اگر چه مقصود
ولم تا بود بخون زین غم دلخونست	پائی که زبند عالمی بیرونست
کی دست خوش زمانه پانیت	ای تاج سیر زمانه آخر کم ازین
ولم باد از تو قوم را دو معنی حاصل	ای گوهر تو خلاصه عالم کل
چون لاله بداند لیش ترا سوخته دل	چون آب نکو خواه ترا حکم روان
ولم جزو نیست قیامت آرد بر حشمت	ای روزی خصم پیش خور و حشمت
کانپاشته شد جمله زکر و حشمت	اندیشه مدار از پل چون شاه
ولم دین ماتم هجر دوستان شور شود	آخر غم عور از دل ما دور شود
فرمان دو گیتی به نشا پور شود	شکر گش گردون چو در آید بکل
ولم وز دولت سنجاریت گیتی بر نور	ورشید ز ایمی ستفی دارد نور
احسن ز بهی خلیفه سلطان دستور	درایت دین رایت دین شد منصور

پرسی و گونی چگونہ تو چگونم بیدل و بی یار همچنان که تو بدی	
گر جان و دل بدست غم تو ندادمی گر بیم زلف پر خم تو نیستی مرا ور بر سرم نوشته نبودی قضا اکنون چو افتاد دلم در بلای تو	پای نشا ط بر سر کیوان نهادی من کارهای بسته خود بر کشاد شهری پیر از بنان بتو چون افتاد ای کاج ساعتی بجال تو شاد
گر بیتو خواست بود مرا عمر کاشک هرگز نبود می و ز مادر نزاد می	
جانا بکمال صورتی آئی وصف رخ تو چگونہ گویم با وصف تو ملک جم نخواهم انصاف اگر دهم جانا	در حسن و جمال آیت آئی میدان که برخ قیامت آئی زیرا که تو پیرز ملکت آئی آراسته خوب صورتی آئی
گفتی که تو رام انوری باش لیکن چگونم که ساعتی آئی	
ای دل تو مرا بسا دادی از دست تو در به فتادم آرزم ز پیش برگرفتم خود را و مرا بغم فکند نخوار شده هست از تو جانم	از بس که نمودی او ستاد آخ ز کجا بمن فتاد خونناب ز چشم من کشاد نادیده بس نور هیچ شاد از خوردن غم تو شاد باد

دین بخت نامساعد کار نیست آسمانی	
چنانچه است آنکه اندر سر گرفته	بیک باره دل از ما بر گرفته
ز چهره یون نیاری در گرفته	بدون ز اندازہ مازی برگرفته
ز آنکه گفتم که با من آشته کن	رہا کرده رہی دیگر گرفته
در یغ آن دوستی با من بیکبار	شدی در جنگ خشم از سر گرفته
نہادی بر شکر ما سورہ سم	پس آنکہ لعل در شکر گرفته
مراد در پای غم گشتی و رفتی ہوائی دیگرے در برگرفته	
جانا اگر بجانت یا ہم گران نباشی	جانم مباد اگر بغیزی چو جان نباشی
مان تا قیاس کار خود از دیگران گیری	کار تو دیگر است تو چون دیگران نباشی
عشقت بدل خریدم حقا کہ سود کردم	جانم بغم بخور کہ تو ہم بریان نباشی
چون من شمار میچ بد و نیک بزگیرم	از کارهای خویش کہ تو در میان نباشی
ای در میان کار کشیدہ مرا بیکدم	واجب چنان کند کہ چنین بر گران نباشی
دستان تو بگرد جان دستان نباشد بادوستان بوصل چو ہمدستان نباشد	
بیدلم ای یار همچنان کہ تو دیدے	دیدہ گہ بارہمچنان کہ تو دیدے
در کفن عشق تو جان مستحق من	ہست گرفتارہمچنان کہ تو دیدے
وز گل رخسارت ای نگار سمنبد	برہ من خارہمچنان کہ تو دیدے
کوڑ چو چنگ تو ہمہ نالہ زیر است	نالہ من ہچنانکہ زار تو دیدے

گر من اندر عشق جز تو هیچ یاری دارم	هر زمانی تازه با وصل تو کاری دارم
ورنه کردی خوار و بیمارم تو اندر چشم خلوت	در غم و بیمار تو بیمار دارم
هم ز باغ وصل تو روزی کلی چند دلم	گر نه بر دم بچو او بیمار خارم
نیستے فریاد من چندین جور روزگار	گر چه دیگر مردان غمخیز روزگار دارم
نالہ من ہر شبی کم باشدی از آسمان	در غمت گر جز کو اکب غمگاری دارم
چون نمیکیرد قرار کار من با وصل او	کاشکے چون عاشقان بکار دارم

روزم از عشقت چو شب تاریک گذشتی اگر
جز لقب نور رویت یاد کاری دارم

قطرہ بکشیای ز ما بنشین پیش گوی	روی بنمای کہ امروز چنین دارم
در عذر و گریہ موی بہ بند و بکشاے	کہ پذیرای گریہ شدتم از مویہ چو
ای شدہ پایم لم آبلہ در جستن تو	چون بدست آمدہ دل بندہ خدمت تو
سنگ عشق تو چو شکست بمو دل	باز باید ز دل آخر بہین سنگ بسو

انوری پای نخواہد ز غم عشق تو نشست
گر تو ز دست بشوئی چکنم دست بشو

اگہ ز عالم ایجان و زندگانے	دردا کہ در فراقت می بگذرد جوانے
عمری ہی گذارم روزی ہی شمار	روزی چنانکہ آید عمری چنانکہ دانے
ہرگز ز من ندیدی یکروز بیوفائے	ہرگز ز تو ندیدم یکروز مہربانے
در کار من نظر کن بر حال من بختائے	تا کی ز بیوفائے تا چند بدگمانے

این یار ناموافق رجحست نہایت

میر دم ہر جای و سچویم مراد عاقبت نومید باز آیم ہے	
نہ جز تیار تو تیار دارے ازین بہتر چہ باشد یادگارے بران امید بودم روزگارے	ندارم جز غم تو غمگارے مرا از تو غم تو یادگار بہت بدان تار و زگارم اسی خوش از تو
ہمہ امید وصل تو بہ بستم بسر شد عمر و ہم نکشاد کارے	
بنام ایزد الحق نکو قول دارے بیاد و میان نہ بحق ہر چہ دارے سیر یا نداری بہانہ چہ آرے کہ دل میر بائی و غم میں پارے بہر زہ چکویم درخواست نگارے	گفتی کہ زین پس کنم سازگارے بہانہ چہ جوئی کہ انہ چہ گیرے ہمہ عذر لنگ بہت کہ تو شنیدم بافصاف بشنو چنین راست آید غم دل چکویم تو زین کار دورے
ہمان بہ کلین درد سہ دور دام کنم با تو در باقی آن دوستدارے	
لیکڑہ مرا حرمست و آزر م ندارے تو شرم ندارے کہ زمین شرم ندارے و از اچوتن خویش چہ از م ندارے	یکدم بمبراعات دلم گرم ندارے من دوست ندارم کہ ترا دوست ندارم این مرکب بیداد تو تو سن چو دل بہت
درد فتر تندی و درستی کہ ہمہ انا کیسورہ بر آید کہ توان بر م ندارے	

یہ دھندہ باری
یہ خواستہ سیکندری بزم
ایں

قدح بردست من نہ تا بوشم بیاد مجد دین زین المعالے	
ای غایت عیش این جہانے گر روح بود لطیف روحے گفتی کہ چگونہ تو بے ما از درد تو سخت نا تو انہم کردیم بپر سشی قناعت	ای اصل نشاط و شادمانے در جان باشد عزیز جانے دور از تو بُت چنانکہ دانے رنجی بر گیر اگر توانے زین پیش بھی مکن گرانے
گردست رسے بود بوسے کاری بودے ہزار کانے	
ای خوب تر ز خوبی خرم تر از نکوئے در نیکوئی تمامی در بد خوئی بغایت دزد دوستی نامائی گردشمنی فست گیرم کہ بر گرفتی دست غنائین	بد خو چرا شدستی آخر مرا نکوئے یار بچہ چشم ز نخست خوبیت را کوئے بیگانہ آشنائی بد خوئی خو بردوئے ہر ساعتی بخونم دست جفا کوئے
جرم نمی دگوئی دارم ہزار دیگر ای زود سیربت تا تو بہانہ جوئے	
لیکن مان از غم نیاسایم ہے سیکنم تدبیر گوناگون ولے چند باشم در وفائی دلبران خان و دل را در ہوائی مہوشان	تا کہ ہستم بادہ پیایم ہے بستہ تقدیر نیکشایم ہے چون دے زیشان نباسایم ہے جز غم و تیار نفزایم ہے

از کبرنگاه دار رویت	در چشمه خون بچشم خوارے
از تابش آن دو تاب زلفت	شب روشن گشت در روز تارے
فقر غم تو ز باغ دلسا	برکنده نهال کا مکارے
ای شربت بوسه تو ساقے	وی ضربت غمزه تو کارے
گوئی بی من دل تو چون است	خوشت بصد هزار خوارے
روزی که غم تو ام نمائے	آزا بغینتہ شمسارے
بایاران آن کنند حسنت	چشم بد دور و نیک بارے
امروز تراست جور با من	هرگونه بمیکنی سوارے
ترسم فردا شوے مظالم تاب ثقه الملوک بارے	
دلم بردی و بر گشتی ز ہی دلدار میخنی	چه بود آخر ترا مقصود ازین آزار میخنی
ازین جفا کردن بدان تا بن نیازم	روا داری که خوانندت جانی بآزار میخنی
دگر جای و گرتیز است روزی چند بار	مشوغه نگارینا بدان بازار میخنی
همیگفته که در عزم ترا هرگز نه بگذارم کنون حیران بماند ستم از ان گفتار میخنی	
مرا وقتی خوشست امروز و حالے	قد چا پر کنسید و حجه حالے
که داند تا چه خواهد بود فردا	بزن رودے بیا و بادہ حالے
ز ہی دلسوز تر از روز و شب	مے خوشتر ز شهابی و صا
ز طبع خود نخواهد گشت گردون	اگر زو شکر گوئے یا بن

دلم بردے نگارا ورمیدے	جزاک اللہ خیر رنج دیدے
بجان چاکرت گر قصد کردے	بحمد اللہ بدان تہمت رسیدے
خطا گفتم من از عشقت بکلمت	معاذ اللہ کہ از من آن شنیدے
نیابد بیش ازین دامن غرامت	کہ خط در دفتر جانم کشیدے

کنون باری بوصلت در پذیرم
چو با این جملہ عیدم در خریدے

سر آن داری کامروز مرا شاو کنی	دل مسکین مرا از غمت آزاد کنی
خانہ صبر دلم کز غم تو گشت خراب	زان لب لعل شکر بار چو آباد کنی
خاک پائی تو مرا ز آتش سودای مرا	برزنی آب و ہمہ اندہ بر باد کنی
شد فراموش مرا راہ سلامت	چہ شود گر بسلامی دل من شاو کنی

آخرت شرم نیامد کہ ہمہ عمر مرا
وعدہ داد وہمی بر ہمہ بیداد کنی

گر تر از روزی زمن یاو آمدے	دل کجا از غم بفریاد آمدے
خرمن اندوہ کے ماندی بچاک	گر ز سوئی وصل تو یاو آمدے
کاشکے بردست بردی چاہکے	بخت ما با حشمت استاد آمدے
نام بیداد از جهان برخاستے	گر ز زلفت گہ گہی داد آمدے

در بجان وصل تو ام ممکن شدی
عاشقت پیوستہ دلشاد آمدے

ای کار غم تو غمسا رہے	اندوہ غم تو شاو خوارے
-----------------------	-----------------------

شاد آن زمان شو که مراد غمی بینی گوئی ازین کسیت همه رنج یار باشم از طالع ز کس چچ و فانیست پس که تا	نعم طبع شد مرا جو نعم خوردنم تو شاد نه رنجات میرسد احسنت یار باد از مادر زمانه بهر طالع که زاد
عشقت بنجاک بر دم بر دم چنانکه بر دم جانم بیاد داد دے دادی چنانکه داد	
بنام ایزد بچشم من چنانی اگر چون دیده و دل بودیم دے بیکدل وصلت از زانم براند تو گر با من نه بیتیونه ام من خیالت آنچه گردد که آخر ترا بر من بدل باشد که یارم	که نیکوتر ز ما و آسمانی بیا کا مروز چون جان جهان چه میگویم بصد جان رایگان عجب هم بکلان هم بر میکی تو نیز ارمایه خواهی توانی مرا بر تو بدل نبود که جانی
من از روی تو برگشتن ندانم تو گر برگردی از من آن تو دانی	
ای دیر بدست آمده پس زود برفته چون آرزوی تنگد لان زود رسید زانکار که در باغ وصال تو دل من ناگشته من از بند تو آزاد بستم	آتش زدی اندر من چون دود برفته چون دوستی سنگد لان زود برفته از داغ فراق تو بر آسود برفته ناکرده مرا وصل تو خوشنود برفته
آهنگ بجان من دلسوخته کردی افسوس مرادم نشد وزود برفته	

خون دلمائی غریبان ریختن	گر چه دشوار است آسان میکنی
زہرہ کی دارم کہ گویم پیش کس	انچه تو از مکر و دستان میکنی

ہر چه ممکن گردد از جور و جفا
بر دل مسکین من آن میکنی

با من اندر گرفتہ کارے	کان بعرے کند ستمگارے
ہر چه خواہی ہم میکنی با من	روے نیکو چنین کند آراے
بعد از نیم بکش ردا باشد	ہیچ ممکن شود کہ آن بارے
روزگارم گلی شگفت از تو	کہ بعرے نہد چنین خارے
گویمت بوسہ مرا گوئے	گفتہ اند این حدیث بسیارے
لیکن ارعشہ بایدت بدسم	نبود یادگار خسروارے
بوسہ در کار تو کنم چہ شود	گر بر آراے بختہ کارے
چون بجانم سیاہ خواہی کرد	سردندان سپید کن بارے
راستی زشت میکنی بہن	روے نیکو ہمیکند آراے
جان بہ دلال وصل تو دادم	گفتم این را بود خریدارے

گفت اگر رایگان و مفت دہی
نخرندت بہ تیز بازارے

نغز

دیدم کہ پای از خط فرمان بردناید	دیدم کہ دست جور و جفا باز کشاید
بر دم ز پای بازی تو دست بردم	بازم بدست بازی خود دست بردم
بر کار من نہی بجفا پای ہر زمانے	کارم زد دست رفت بدینکار چنانے

در ویم ز چرخ دندان خای	تیرہ را یم ز عمر محنت زاسے
میدی کہ سرخ دارم روی	بنویدی کہ تازہ دارم راسے
گویم کہ حق من بشناس	باکہ گویم کہ بند من بکشناسے
قیاسے کہ تکیہ گاہ منست	باز جستم زمانہ راسر و پاسے
روشنم شد کہ در بساط زمین نیک عہدی نیافرید خدا	
مہ چاہے وزیبائے	ایںچنین از کجاست ہے آئے
نہ چارہ بہ نیکوئے	چون بت آوری بزبائے
نخواہم ترا معاذ اللہ	مہ نہانست تابہ پیدائے
کی توان کردنت بمہ مانند کہ تو خورشید عالم آرائے	
ایجان جهان با من جفا تا کی کنے	دست عہد از دامن صحبت رہا تا کی کنے
ہم در نرد عشقت ایجان تا کی کنے	چون ہمہ در با ختم باتو دغا تا کی کنے
نکلاہ خواجگی یکبارہ بہنہا دم نہ	جان ببر پیراہن صبرم قبا تا کی کنے
نہ بجز جور و جفا کاری نداری	نہ مرا بیغارہ مہر و فانا کی کنے
از وفائی الوری چون روگردانیدہ شرم دار از روی او آخر جفا تا کی کنے	
ایجان روی پنهان میکنی	تاجان بر من چو زندان میکنی
کارگشت رازم تاز من	خندہ دزدیدہ پنهان میکنی

یارب این ناله بیفایده چند	آخر آثر اثرے بایسته
رشته صحبت مارا پس ازین	به ازین پادسکر بایسته

هر چه بگذراشتم آخر بدش
انوری را گذرے بایسته

در حسن قرار نو بهار آئے	در جور نظیر روزگار آئے
چون شاخ زمانه که هر ساعت	از رنگ دگر همه بیار آئے
هر وعده که بود در میان آمد	نابد که آنکه در کف آئے
در کار تو سے فروشود روزم	آخر تو چه روزیم بکار آئے
گوئی بدم که از تو برگردم	تا بر سبزه ناله های زار آئے
سو گند مخور که من ترا دامنم	یعنی که بقول استوار آئے

اگر عشق ز انوری در آموزی
حقا که بکف ببار آئے

اید دست بکام دشمنم کردے	دل بردی وزان پس جگر خوردے
چون دست ز عشق سر بر آوزم	از دست شدی و سر بر آوزدے
آند دستی چنان بدان گریه	ایماه چنین شود بدین گریه
گفتم که چو روزگار بر گردد	تو نیز چو روزگار بر گرددے
گفته نمکنم چنین معاذ الله	دیدے که بقابت چنان گرددے

در خورد تو نیست انوری لیکن
آری بضرورتش تو در خوردی

<p>ہر زمان تازہ جفا کی میکنے زانکہ ہر دم کمی کی میکنے آن نہ از دل از ریائی میکنے یا مراطال لقا کی میکنے</p>	<p>با وفا داری کہ در بند تو شد کی شود واقف کسی بر خوئی تو گہ گئی گر میکنی ما را طلب بہت ہم چیزی درین زیر کلیم</p>
<p>گشتی از عشاق کشتن شادمان راست پنداری غرائی میکنے</p>	
<p>قد چون سرو بوستان دارے ہم بجان و سرت کہ جان دارے خویش را چند بر کران دارے روی تا کی ز من نہان دارے جانی و عادتِ جهان دارے کز جفا سر بر آسمان دارے</p>	<p>روی چون ماہِ آسمان دارے دل تو داری غلط ہمیں گویم در میان دلی و خواہی بو و راز من در غمت چو پیدا شد گر نہانی و بیوفا چہ عجب از غمت روی بر زمین دارم</p>
<p>چون گرانے از و سخا ہے بڑو دل چہ بر انور می گران دارے</p>	
<p>یا از ان لب شکر می بایستے چون دل او دگرے بایستے از دل او خبرے بایستے آخر امتد برے بایستے سالہا شد سحرے بایستے</p>	<p>یا بران رخ نظری بایستے یا مرا در غم و اندیشہ او نیست از دل خبرم از غم او مدتی تخم و وفا کاشته شد آخراین تیرہ شب عیش مرا</p>

چند گوئے خونت اندر گردنم
با منست چندین چه باید کار و بار
بچنین شرد ز کش کز گردن
چون مصاف من موبوسی بشکند

خوے تو با النور است تو سست دست
مردمی کن در گذر زین تو سنے

ای روه تو آیت نکوئے
رایت شده عالم گمن را
معروف لببت به تنگبارے
بردی دل و در کین جانے
گوئی شب وصل باز گویم
در کوئے غمت بجان رسیم
گفتا به دور و ز غیب آخر
می از نو دآن سخن که گوئے
حسن تو زوالِ خوب روی
هر دم ز تو فتنه بیوئے
چونانکه دلت به تنگ خوئے
یارب تو ازین همه چه جوئے
الحق تو کنی هر آنچه گوئے
گفتم تو کجا و در چه کوئے
می از نو دآن سخن که گوئے

من هم بجوار زلفِ آنم
کز عشق تو در جوالِ اوئی

اینمہ دلبرے دزیبائی
شرم دارم ز دیدہ لایق تر
کز خوان ہے حکم یک فرمان
بر دلم هیچ مے نہ بخشائے
خونم از دیدہ چتد پالائے
کرہ ہفت چرخ بہشائے

دل بتو دادم و دہم جان سینہ
النور می را دگر چه فرمائے

باز آہنگِ جفائے میسکنے
قصد چون من مبتلائے میسکنے

گفتم که دستانم ناگاه دل سپرد کی باشد این خجیلی با وی بداد دل گوید همی چه نالی یاری چون نندار دشمن همی زد دشمن بکروز داد باید	بر طبع دستانی مانند بدل سپار کی باشد از لبانش یکباره ساز و کار یار نیست آنکه ندید هرگز بوسه یار من زو همی نیابم بوسی بصبر و زار
---	--

جز صبر و بردباری روئی همی نه بینم چون عاشقم چه چاره جز صبر و بردبار	
--	--

گفتم که ز غم من غم ندار ببند عشق پایم بسته میدار بدشنامی که دشمن را بگویند مرا گوئی چو زین دستی ترا هست بر دکان دستمگاری چو عالم جواب راست چون دانی که تلخ است دلم در دورت است آخر مرا نیند	عفا که اند دروغی هم ندار کزین سرمایه باری کم ندار دلم در دوستی خرم ندار چرا پای دلالت محکم ندار نظیر سے در همه عالم ندار لب کشیرین چرا بر همه ندار درین یک ماجرا محرم ندار
---	--

بدیده گرچه در دیوانی را توئی مرهم توئی مرهم ندار	
---	--

دستاگرد دوستی گرد دشمنی بر نیارم سرگرم در سزانش در کار تو کردم دین و دل تا همید آنکه در کار توام	جان شیرین و جان روشن ساعتی صدمبار در پای انگن اند و جانست و آنرا میزن رخس را پیوسته در خون من
---	--

طبل خود در زیر دامن میزنه	استین بشکوده برگشتنم
کونه اندر روی دشمن میزنه	تیر مزگان را بگو آهسته تر

بوسه من بر کف پاست و هم
مدتی آن بر سر من میزنه

آن عهد که بار بے به بسته	همچون سر زلف خود شکسته
هر چند که عهد من شکسته	بد عهد نخواه منت نگار را
من دانم و دل چنانکه بسته	کس سیرت و خوی تو نداند
در خار جفا دلم نه خسته	از شاخ وفا گلم نداد
تا یافت ز وصل من	از هجر تو در خارم امروز
چون رفتن آب سوی پسته	با اینهمه میل من سوسه تو

از جان من عذر خواه چون جان
کوتاه کن این دراز دسته

آخه بنام این دبستان گام آید	بس دل افروز و دلارام آید
آخرم امروز در دام آید	بسکه بودم در پی صیدی چو تو
ز آنکه تو چیت و باند ام آید	کار آن عشرت ز تو اندر نیست

خام خوانندم که توبه بشکنم
چون تو با من بامی و جام آید

کان سنگدل دلم را خاری نمود	لیط شقایق گیتی باری دید یار
بسته بروستی دل نبوده دوستدار	چنانکه در میان کدل دل بشنید

<p>با همه زهره کراویس ترا ویده بودی قلندر می بودی</p>	
<p>بختی نه بس مساعدا یک چنانکه دای ای بخت نامساعدا یک تو خود چرخ جانی خراب کردم در آرزوی میوت گفتی ز رفتن آمد آنکه بدی برویت</p>	<p>بس با حق ندارم باری ز زندگانی و بی یار موافق آخر تو با که ما بی روزم سیاه کردی در داک می ندانی با بیست تیر روی روحان که نیکان</p>
<p>عمری بباد وادم اندر پی وصال تا خود چگونه باشد احوال این جهان</p>	
<p>ای دل تو مرا بباد وادم از دست تو بر بلافتادم چند از تو مرا بکنه شش آخر آرزوم تو پیش برگرفتم خود را و مرا بغم گفت که</p>	<p>از بس که نمودی اوستاد آخر تو بمن کجافتاد کم داغ بداغ بر نهاد خونستاب ز چشم من کشاد تا دیده من نور هیچ شاد</p>
<p>غمخوار شد بهت از تو جانم از خوردن غم تو شاد باد</p>	
<p>گرد ماه از مشک خرم میزنی پرده شب را بدین دوری چرا من ز سودای تو بر سر میزنم ای ببردستی بطر آری زن</p>	<p>آتش اندر خرم من میزنی بر فراز روشن من میزنی تو نشسته فارغ و تن میزنی من ندانستم که این فن میزنی</p>

گر سر فلک برم روا باشد	چون سربچو من کسے فردا
چون عاشق زار تو شدم بار	از منستان بخیرہ بزار
مفروش مرا چو کردم ای لب	غمهای ترا بجان خدیبا
نگذارست ارجان رسد کارم	تا بی کسے مرا تو نگذار

گر برگردم نہ انوری باشم
از تو بصد ملامت و خوار

گرفتہ سربہ بیان در نیار	سرجو رو جفا بارے نذار
چو یاران گریہ پیغامے نیزم	بد شنای چو یادم نذار
من از وصلت فقع تا کی کشایم	چو تو نامم بہ بیخ بر می نگار
شمار وصل تو کی بر تو ان دشت	تو کس را از شمار می کی شمار
ترا گویم کہ بہ زین باشد آن کار	مرا گوئی تو بارے در چہ کار
تو داری دل کہ خواهد داد من داد	توئی یا راز کہ خواہم حبست یار
دل بیمی تو کے گذارد	کہ ایمنی بگوش اندر گذار

ترا چہ در میان غم انوری است
تو بمعنی ازین غم در کن

گر ترا طبع داورے بودے	در تو دصفت پیمبرے بودے
اکت دلبرے جمالت بہت	طبع در بار درے بودے
گفتن اندر ہمہ سلمانے	چون تو کے ہست کافی بودے
مشتی گر بتور سید ہیچ	بدل و جانت مشتے بودے

گویم بوفاء و عہد اگر دارے	گوئی کہ ازین پست و فادام
امشب سرا و در دسردارے	برپای جہی کہ قصہ کوتہ کن
زین سورہ عشوہ صد زبردارے	ای آیت حسن جملہ در شانت
چون طبع لطیف و شعر تزدارے	دشنام دہی کہ انوری یارب

چوان گفتن نہ اولین داغش
کز طعنے مرا تو برج گردارے

منم پہچان بر سر دوستدارے	تو گرد دست داری مرا گردارے
ز تو دستبرد و زمین بردارے	بر دست خواہی برون آئی ہاں
نیاری بدین خاصیت روزگارے	چہ دارم ز عشق تو عمر گزشتہ
ہم از مادر عشق زاد دست خوارے	چہ گویم کہ خوارم ز عشق تو گوئے
زہی پایداری زہی دستکارے	سن از کار تو دست باری شستم
ز پا اندر آری زہی دستیارے	تو داری سر آنکہ در عشق خویشم
بنائی و فابریکدام استوارے	در اینجا نہادم کہ عہدی نکردے

ہمان بہ کہ باخوی تو در بہ بندم
کہ الحق چنان خوب خوی نندارے

مازت بکشم کہ جای آن دارے	لحی نہ دروغ محبت یارے
باز اینہ چاہے وعیت ارے	باز چو تویی تو ان کشیدای جان
از رحمت آفرید پندارے	بار دوی تو در نف کرم کایزد
گردن نہنم بے ز جبارے	در عشق تو گردن گردون را

راستی باند از لببت حجبم	کہ بسی خر جہاںش فسر بودی
خدمت من بدورسان و بگو	چونکہ از درد سر برافش زد
انوری این چه شیوہ غزلست	کہ بدو گوی نطق بر بودے

دامن از چرخ بر کشید سخن
تا تو دامن بدو بیالودے

مارا تو بہر صفت کہ دارے	دل کم نکتہ زد دوستدارے
ہر دم بوفایکے ہزارم	گرچہ بچفایکے ہزارے
بیچیت غم ہیچ کس ندارد	فرخ تو کہ ہیسچ غم نداردے
عمر اندوزیان و عشوہ سودا	معشوقہ نو بر وزگارے
گویم کہ زدوری تو ہستم	دور از تو بصد ہزار زارے
گوئی کہ مرا چہ کار بازان	احسنت ز ہی سپید کارے
در پای غم تو خرد گشتم	ہم سر کشی و بزرگوارے
در سرداری مگر کہ ہرگز	دستی بسرم فرو نیارے

خود از تو ندارد انوری چشم
کین قصہ بگویش در گزارے

بدخوی ترے مگر خبر دارے	کا مرد ز طراوتے دگر دارے
یا میدانی کہ در دل و چشم	پیوند جمال بیشتر دارے
روز یکہ بدست ناز بر خیزے	دانم ز نیاز من خبر دارے
در پردہ دل چہ ہم توئے آخر	از راز دلم چہ پردہ بردارے

<p>بادشاهی در کوئی حب زیان طالعی داری که خورشیدی شود بهر را گوئی که کار انور</p>	<p>گر نظر بر پاسبانی افکنی سایه گر بر آسمانی افکنی بو که بانام دشت افکنی</p>
<p>باسر و کاری چشیش در غور است اینکه در پامی چانی افکنی</p>	
<p>نه مر جبا و اہلا آخر تو خود گجائی ما خود نمی شویمت در غور و گرنہ آخر بجز در راست خوابی گر چہ خوش نیاید گفتم غمت بکشم گفتا کہ زہرہ داند الحق جواب شانی اینک چنیت خواہم گوئی بہد میارم کز بد بتر کم من نہ برگ این ندارم ہین خیزی چہ با</p>	<p>احوال مانہری نزدیک مانیا سہلست اینکہ گہ گہ رودی بمانیا بد خوی خوب رودی بیگانہ آشتیا غم اینقدر نداند کا خرازان مانے داوی بیک حدیثم از دست غم مانے من زین سخن بہ تنگم تو با کہ در کجای نہ دست آن نداری مان زود می</p>
<p>گر انوری نباشد کم گیر تیرہ رو تو کار خویش میکن ایجان روشن</p>	
<p>یاد میدار آنچه بہو دے حال من دیدہ در کشاکش جبہ ناز تنہات بود عادت و بس وعدہ میدہی بدان دیرے بوسہ خواستم بہ بخشیدے</p>	<p>در وفا برخلاف آن بودے وصل را ہیچ روی نمودے خوش خوش اکنون جفا در افزودے بس پشیمان شوی بدین زودے نا لہا کردم و نہ بخشودے</p>

ہر زمان گوئی کہ من نیک آدم
این سخن باری بگو چون می کنی

در حساب انوری ہر گونہ بود
کز تو این آید کہ اکنون می کنی

گر مرا روزگار یارستے
گر نہ باروزگار یارستے
بزن گشتے چوروزگار از من
ہمہ مقصود در کنارستے
بر کنارم زیار اگر نہ مرا
ایں چہ رازست کاج خارستے
نیست در بوستان محل گلے
باری یک وصل در شمارستے
ہجر بہ ہجر می شمارم و سچ
کاشکے روی انتظارستے
پیش ازین روی انتظار نم نیست
ای در یفا کہ روز کارستے
روزگار بہت مایہ ہمہ کار
بارکش انوری حدیث مکن
کہ اگر برخیت بارستے

در ہمہ ناہات نامستے +

در ہمہ کار ہات کارستے

نام وصل اندر زبانی افکنے
تا دلم را در گمانے افکنے
راست چون جان بر میان بند دلم
خویش را بر کرانے افکنے
در جان آن دوستدار کا تشے
ہر زمانے در جانے افکنے
چشت اندر تیر بار انش فلکند
زلف چون در حلق جانے افکنے
چون قرین شادی خواہم شد
بر سپہر غم قرانے افکنے
اگر کنم در عمر دند اسے سپید
در فوالم استخوانے افکنے

	هست بر آتش غم هجرت جگر النوری کباب شده	
سکین دلم بدایع جفا ریش کرده دلش شد به نور جفا میکنی بر او بر عاشقان جفا کنی اید و دوست	جور از همه جهان تو بمن بیش کرده اسی بزنگ دلم همه بر ریش کرده لیکن ز جمله بد دل ما بیش کرده	
	گفتی که از فراق چه رنجت همیرسد آری قیاس ما ز دل خویش کرده	
تا دل من برده قصد جفا کرده هست بنزدیک خلق جرم من تو پت ای ز من شده بی گنهی سرتاب دل ببری و انگلی باز کشتی نه زن	نی بر من بوده نی غم من خورده من رخ تو دیده ام تو دل من برده یا خبری باز ده گز من آزرده من نه درین پرده گر تو درین پرده	
	چون بتو دارم امید روی مگردان ز آنکه مرا پیش ازین چون نه چنین کرده	
	ردیف الیا	
تا از اندازه بیرون میکنی هر چه ما از سر کشتی کم میکنیم ماه رخسارت نه بس در میخ هجر چون بیک نوع از جفا تن در دهم نیت دستی کا ندرین باری ترا	وز جگر خوردن دلم خون میکنی در کله داری تو افزون میکنی نیز با این جور گردون میکنی تازه صد نوع دگرگون میکنی نیک خار از پای بیرون میکنی	

شاد باش احسنت زیبا کرده	تا ز دیگر می کنی هر ساعت
این دلیرها از خجاکرده	روی خویت را بسی پشتی زموست
<p>انوری چون در سر کار تو شد بر سر خلقش چه رسوا کرده</p>	
راستی روز مرا شب کرده	تا که دستم زیر سنگ آورده
وامی آن مسکین که با او خورده	از غم عشق تو دل خون می خورد
بازی نیکو برون آورده	دل همی دزدی و دستگر میشوی
سالمها این نوع را می برده	با چنین دست اندرین بازی کن
<p>انوری دم در کشن تسلیم کن کین ستم بر خویشان خود کرده</p>	
بر دلم رنج از ان گماشته	هرگز از دل خبر نداشته
رایت جور بر فراشته	سپرافکنده آسمان تا تو
تخم پیوند کس نه کاشته	کی خورد بر ز تو که تو هرگز
<p>همه بی بسته ز من و آنکه در میان زهم گذاشته</p>	
آفتاب از رخت بتاب شده	ای رخت رشک آفتاب شده
زلف او پیش تو نقاب شده	آفتابیت آن دو عارض تو
عالمی سر بسر خراب شده	زود بینم ز تیر غمزنه تو
بتگرے را رخت تاب شده	گر چه هست ای پر پوشش تو

	مارا برایگان بجز از ما و داغ بر نه ای درد و داغ تو مارا بجان خرد	
بر پند از مشک بار آورد بر گل از سنبل نگار آورد در خط مشکین بکار آورد روح را چون زیر و زار آورد		بر نه از غم بزار آورد بر حیر از قیہ نقش آورد هر چه خوبان را بکار آید ز حسن پیش رخ منمای کاندر ملک تن
	دوش میگردی حساب عاشقان بسیج مارا در شمار آورد	
پس به بیدار آستین تر کرده پیش از آن چه بد که خونم خورده گر نه با ایام در یک پرد باز به نیکو بگو آورده هم تو کش چون هم توام پدید		دامن اندر پایی صبر آورده هر زمان گوی چه خوردم ز آن یک بریشم کم کن از آهنگ جور خون همیریزی و فارغ میروی باری از خون منت گر چاره نیست
	انوری خود کرده را تدبیر هست ز هر خند و خون گری خود کرده	
گر چه میگردم که عدا کرده هر زمان با من چه صف کرده چشم از خون ناب دریا کرده وصل را چون وعده فردا کرده		سهل میگردم چو با ما کرده من خود از سودای تو سرشته ام کشتی صبرم شکسته از غمت جان نخواهم برد امروز از تو من

جانان من سفر کرد با او برفت جام	باز آمدن ز ایشان پیدا است آن کج
هر چند در کمین نامی همی نسیزم	در نامه بزرگان رودستان کج

هر کس بخانمان دارند مهربان
من مهربان ندارم نامهربان من کو

ردیف الہا

ای برده دل من وجفا کرده	با فرقت خویشم آشنا کرده
آخ بجفا مرا بیازردے	در اول دوستی دف اکردے
روے از تو بت چگونه گردم	پشت از غم عشق تو دوتا کرده
هر روز مرا هزار بد گوے	من بر تو هزار شب دعا کرده
ای ریخ فراق روے خوب تو	جان و دل من ز من جدا کرده

وانگه من مستند بیدل را
در محنت عاشقانه کرده

ای ایزد از لطافت محضت بیافرین	واند کنار رحمت و لطفت برادر
لعلت بخند تو به کرد بیان شکسته	بخندت بغمزه پرده روحانیان
بر گلبن امل چو تو یک شاخ شکفته	در بیشه ازل چو تو یک مرغ نابریه
مشا طکان عالم علوی ز رشک خطت	حوران خلد را بهوس نیل گشاید
ای سایه کمال تو بر شش خستاده	واوازه جمال تو بر نه فلک چیده
ای از خیال روی تو اندر خیال کس	ماه دگر در آید صبح دگر رسیده
در آرزوی سایه فد تو هر سحر که	فریاد خاک کوئی بر آسمان رسیده

تا ابر ترادیدم برگرد میر روشن چون رعسد ہی نالم ہر لحظہ ناہ	
ایجان من بجان تو کن آرزوی تو ای من غلام آن خم گیسو ٹٹ کبوی ہر شب خیال روی تو آید بہ پیش من بر بند نامہ موسیٰ و بنزدیک من فرست	ہست آب چشم من ہمہ چون آب جوی تو افتادہ در دو پاسے تو از آرزوی تو تا روز من کند بسیا ہی چو موسیٰ تو تا جان بجای نامہ فرستم بسوی تو
در کوی تو بوی تو جان میدہم چو باد گر بوی تو بمن بدہد خاک کوے تو	
ترک من ای من سگت ہندوی تو بر لب چشمت نہادم دین و دل من بگرفت کی رسم چون باد را نیست تا رنگ توئی بی بوی خون روز را رویت بسیلی خواست دل زلف مرزنگوش را رو تو قبول	دورم از روئے تو دور از روی تو ہر دو بر طاق خم ابرو سے تو آب رویت بی کند در کوے تو گر مرا زنگ ہست در پہلو سے تو گر چہ دستی بر نہادی موسیٰ تو اسپری شد با سر گیسو سے تو
ماہی از خوبے خط گفتہ نہ پوست سوئے دوست مغز از سوی تو	
ای مردمان بگویند آرام جان من کو نامش ہی نیارم بردن بہ پیش من در بوستان شادی ہر کس چیدن گل	راحت فراہمی ہر کس محنت رسان من کو کہ کہ بناز گویم سرور دان من کو آن گل کہ نشکندش در بوستان من کو

تو

تو

تو

تو

تو

تو

تو

تو

تو

تو

تو

تو

تو

تو

تو

تو

تو

چون بحسن از ماه بیش آمد بخور	ز آسمان کجاست نخواهد آمدن
گویش حال من از عشقت پیر	کز منت باور نخواهد آمدن

گویدم جان کم انکار انورے
بحربی طوفان نخواهد آمدن

ردیف الواو

ای قبا ئی حسن بر بالاسے تو	مایہ خوبی رخ زیباسے تو
باد زلفت برد آب روی فتنه	آتش غم گشت خاک پاپے تو
صد هزاران دل بغوغا برده	شهر پر شور است از غوغاے تو
هر چه خواهی ازستمگاری بکن	می نگرود جیخ جزیراے تو

گر بخندمت کم رسد معذور دار
کز غم تو نیستم پرواے تو

مجرم رہی دوستی روی تو	آفت سودا می دلش موبے تو
دل نفس عشق تو تنہا زند	در ہمہ دلهما ہو پس رو تو
ناوک غم زده مزن آن آن که او	کشته هر غم زده خورے تو
ہست بسی یوسف یعقوب رنگ	پیر مہنی کوست در دہوے تو

از در خود عاشق خود را مران
رحم کن انکار سگ کوے تو

ایمن بر عارض تو این خط سیاہ تو	گوئی کہ بروم آمد از رنگ سیاہ تو
بر غنغیب چون سیمت از خط سیم	مشک است طرازندہ بر طرہ ماہ تو

	برخون دل کنایه میخوانم این سخن بر بود روزگار ترا از کتار من	
درد دل مسکین من دندان من دوستی کن شد بر پیمان من مردمی کن وصل بر عهد من گردن وصل مرا چندان من زلف را گو در برم چو گان من اگر سلمانی ره ایشان من		آتش ای دلبر مرا در جان من شرط پیمان کرده در دوستی جو وصلت درد در میان من دیده بخت مرا گریان من چشم را گو در بر خیمه کش جان و دل چون نامرمان تواند <small>ای همایان</small>
	پرده از یاقوت بر پروین میند نیمه از سحاب بر سندان من	
شکستی عهد من بکسر در یغاور کار من وفا کردم جفا کردی در یغاور کار من اسید من بگرگون شد در یغاور کار من		زمن بگشتی ای دلبر در یغاور کار من دل بخت عدا کردی بجرم مبتلا کردی دل در عشق تو خون شد خروشن کردی
	تو با من دل دگر کردی بشهر و سر کردی شدی بار دگر کردی در یغاور کار من	
پای زین گل بر نخواهد آمدن وصلش از دور در نخواهد آمدن کز پیش دیگر نخواهد آمدن بردل این غم بر نخواهد آمدن		عشق بر من بر نخواهد آمدن عمر بیرون شد بدو انتظار گرچه در غم دلم صور کشید من همی دانم که تا جان در تن است

<p>عید پیوند ترا قربان بس است انوری را از میان نفسین مکن</p>	<p>زاینه دل باز نگار غم زدودن باروی تو چه رویت جز بندگی نمودن آخردلت نگیرد زین خشت تن شدن زلف کشت بسودن گفت خوش شدن کردم ترا سگم در جاده دل ربودن</p>	<p>هم مصلحت نه بینی روت بماند ز آنجا که روی کار است خورشید آسمان بر چسبیت این کبر و از اها می چه خوانند درد و لقی تو ما را آخر شبی بیاید احسن و الله الحق دار نی جان زیبا</p>
<p>گفته که خون چو نثر بر من میساح باشد فرمان شربت آخر نتوان برین خواند</p>	<p>بهر سی زان نیم حاجت روا کن نه همچون روزگار آخر جفا کن بدر دم از تو در دم را دو اکن</p>	<p>بهر آخرم روزی وفا کن وفا کن با من آری تا توانی بر خیم از تو رخسار شفا باش</p>
<p>چو در عشق تو سخت افتد کارم تو نیز این راه بیرحم را مکن</p>	<p>کز بجا او شد است بشولیده کار وامروز نیست جز غم او غمگار بی یار نیستم چو غمش است یار هرگز نبودم در وقت او در شمار تا بنگرد ز روز من روزگار</p>	<p>ای باد صبحدم خبری ده زیار او بود غمگار من اندر همه جهان بی کار نیستم چو مرا عشق اوست کار هرگز نه جز شمار گزفتم ز روز وصال کوه آنکسی که کرد شکایت ز روزگار</p>

<p>روان حجره دل ساخت سمت بهر تو سوال کردم دوش از خیال بوجوبیت چو یافت موی تو در کوی لبری امکان ز جع لعل تو در حال شد روان پیدا</p>	<p>براق روضه جان کرد عقل بهر تو زین که از چه حیلہ شوم زان و لعل شکر زین چو یافت روی تو در راه عاشقی تمکین بجا دوان خزین و ببا کنان خزین</p>
<p>یکی بحیلہ همیگفت موسی آمد مان یکی بمزد همیگفت عیسی آمد هین</p>	
<p>ای بُت یغما دلم یغما کن روی خوب از چشم من پنهان کن ملک زیبا ئے مسلم شد ترا در سر کبر و جفا هر ساعت</p>	<p>شادی جان مرا شیدا کن راز پنهان مرا پیدا کن شکر آنرا باز نازیب کن با چو من سودا ئے صفا کن</p>
<p>بد هم ارا مرد ز جان خوا ہے زمین چون باخجام منے فردا کن</p>	
<p>شرم دار آخر جفا چندین کن پایم از غم در رکاب آورده ام در غم ماه گریبانت مرا چند گونی بار دیگر منے کنم بوسه خواهم طمع در جان کنے چون سبک دمی گراں کج بین باش مشق را گونی فلان را خون بریز</p>	<p>قصد آزار من مسکین کن پیش ازین اسب جفا ازین کن هر شبی دامن پُر از پروین کن هر چه خواهی کن ولیکن این کن نقد کردم گیران و هین کن جان شیرین ناز با شیرین کن عشق را خون رختن تلقین کن</p>

چندین چہ کئے بوعده در بندم	ایام وفا نمیکند چندان
گوئی شتاب تا کہ آید وقت	گر خواہم ورنہ از بن دندان
از خوی بدت شکایت کردم	کین نیست نشان نیک پیوندان

ہجرت بجواب این پدید آمد
گفت اینست غم انور سی سندان

روی خوب خویش را بہان مکن	دل بدست تست قصیدہ جان مکن
حجرہ بیداد آبادان مخواه	خانہ صبر مرا ویران مکن
ہر زمان گوئی بریزم خون تو	رعیم بدخواہان گوئی و آن مکن
سرگردان از من و جان مرا	در ہوائی خویش سرگردان مکن

انور سی را بی جنایت اسے نکار
در غم ہجران خود گریان مکن

زمن حجرہ خویش بہان مکن	جان بردل ما چو زندان مکن
سلامی کہ میگفتہ ترا کنون	اگر بیشہ نیست کم زان مکن
اگر در دل تو مسلمان نیست	پس آہنگ خون مسلمان مکن

سخن باز گیرے ز چاکر ہے
مکن جان مکن جان مکن جان مکن

چو کرد خیمہ حسنات طنائ خویش مکن	خروش عمر بر آرد آسمان وزین
جانان چہ والہ شدند و میگفتند	یکی کہ کوتن و جان یکی کہ کودل وین
شگفت ماندم در بار گاہ دولت تو	از آنکہ دیدم ازین دیدہ حقیقتین

<p>گفتی که لعل ناب و عقیق گداخته است شست بر کنارین و باده نوش کرد باجگ در کنار بد اندر کفن من در گوشه که کس نه بد آگاه ز حال ما</p>	<p>در جام اوز عکس رخ او شراب جام آن ماه سرو قامت و آن سرو کفش حرم محمود تا بصبح سپید از نماز شام زان جشمت بغایت دزدانستی تمام</p>
<p>نه مطرب نه ساقی نه یار و نه حریف ادب و انوری و می لعل السلام</p>	
<p>رویف النون</p>	
<p>عاشقی حبیبیت مبتلا بودن سپهر خجرت در گشتن بنده معشوق چون به نسبت پای زیر پائی بلا بی او همه عمر قناب رخس چو رخ بنمود همه محنت رضا دادن لرزیده کوب صد جفا باشد</p>	<p>با غم و درد آشنا بودن هفت ناکه بلا بودن از همه بنده ما را بودن چون سر زلف او دو تا بودن پیش او ذره در هوا بودن از همه راهی جدا بودن همچنان بر سر وفا بودن</p>
<p>عشق گراستخوانت آس کند سنگ زیرین آس بودن</p>	
<p>ی بنده روی تو خداوندان بازار جمال روی خوبت را در هر پس در مجادری داری</p>	<p>دی دانه دام تو خردمندان آراسته ز رسته دلندان گریان و برانتظار دل خندان</p>

تا جان بود اندر تن روی از تو نگردانم	
روی ندارد که روی از تو بتایم	زانکه چو روی تو در زمانه نیام
چون همه عالم خیال روی تو دارد	روی ز رویت بگو چگونگی بتایم
حلیه گری چون کنم بقلب چو کم کرد	عشق تو سر رشته خطا و صوابم
نه ز تو نتوان برید تا نشکیم + هیچ	نه بتو بتوان رسید تا بشتایم
من چو شرب از محنت تو هیچ بستم	شاید کای خیال وصل بخوابم
عربده بر مست هیچ خورده نگیرد با من از پنهان کن که مست میخوابم	
بر آنم کن تو هرگز بر نگردم	بگردد لبرے دیگر نگردم
دل اندر عشق بستم در غم	جفا بینم ز تو بهم بر نگردم
مرا اسلام ماندست اندر انکوش	که از هجران تو کافر نگردم
چنانم من ز جسد انت نگار را کزین غم تا زیم بستر نگردم	
بد و چشم تو که تا زنده ام	تو خداوندی و من بنده ام
سزایف تو گواه من هست	که من از بهر رخت زنده ام
برنج خویش بن نازی جان	که من از عشق تو تا زنده ام
چه زخم خنده که در عشق تو از دود صد گریه بود خنده ام	
مست از درم در آمد دوش آن میکم	در بر گرفته چنگ و بکف بر نهاده جانم

کار میدارد و معشوق و خرابات و خمار	کی بودی که دگر باره دران کار شوم
خورد بر عیش خوشم تو به فراوان زینهار	بر می همی از توبه بزنهار شوم
تو اگر معتکف صومعه می باشی با	من همی معتکف خانه خمار شوم

رد توه اقامت موزون که مرا زین هتی	
تا قیامت سدا آن نیست که هشیار شوم	

پای بر جای نیست هر نفسم	چکنم اوست دستگیر و بسم
در پی کرد کار و آن غمش	از رسیدن نامه جد سم
بر سر کوی اوشی گذرم	که حمایت کند سگ عسم
محم رشته لبش نشدم	تا نگفتم طفیلی گسم
نغمش دل وصال می طلبد	راستی من هم اندرین هو سم
گفت بادل بگو که عالی نیست	ما حاضر جز بهر دست رسم
دل مرا گفت هم به از سیمج	را لیکان حجب یافتن به بسم

گویم از آنکه از نیت می گویم	
پای بر جای نیست هم نفسم	

ی دوست از جانم بسیار مرخام	گذر ز وفاداری گذار بر مینا بزم
بان بود ولی بادل در سر کارش	جان بود چه فرمائی در پای توانشام
من با تو جهان کنم تو عادت من دانی	با من تو وفا کنی من طالع خود دهم
باد شده عاجز چندین چکنی خوار	ای کافر سنگین دل آفرین مسلمانم

بشکست غمت بپشتم با این همه غم هست	
-----------------------------------	--

	در نه چنانکه باشد زین روز در نامم	
<p>در دم دراز گشت بد زمان نمیرسم در کار او به کفر و به ایمان نمیرسم چون پای صبر نیست بیایان نمیرسم صید نیست بس شگرف بدولان نمیرسم حرمت بهانه ایست زجران نمیرسم</p>		<p>کارم بجان رسید و بجانان نمیرسم ایمان کفر نیست مراد عشق که من راه نیست بیکانه غم عشقش و مرا بار نیست بس عزیز بازان نمیرسم گوید باز حرست ماکم همی رس</p>
	<p>سلطان عشق او چو دلم را اسیر برد معدورم از بخدمت سلطان نمیرسم</p>	
<p>توبه کنم باز با مان شوم بار دیگر با سر دیوان شوم گر بشوم باز مسلمان شوم کاخچه کنی من بر آن شوم کز توبه پیش که با فغان شوم که بفلان گاه به بهان شوم</p>		<p>روز دوا از عشق پشیمان شوم باز بیک و سوسه در راه عشق بس که ز عشق تو اگر من منم بوالعجبی جان من از سر بنه دوست تو که کاج بداشتمی من تو نگشتم که بهر خورد</p>
	<p>از بن دندان بکشم جور تو بو که ترا بر سر دندان شوم</p>	
<p>بر آن دلبر دردی کش عیار شوم وز مناجات شب صومعه بزار شوم باشد ای دوست که شایسته زار شوم</p>		<p>سیر آن دارم کار روز بر یار شوم بخوابات و می و مضطبه ایمان آرم چون که شایسته سجاده و تسبیح منم</p>

نہ بگذاری کہ با هر کس بگویم راز نهانم مکن تکلیف نا واجب که بی دل صبر توام	نپرسی هرگز از عالم نسازی چاره گام دل بردی و انگاهی بی دل صبر فرما
--	--

اگر با من نخواهی ساخت جانم همچو دل بستن که بی وصل تو اندر تن بال دل بود جانم	
---	--

چکنم دوستت همیدارم با چنین صد غمت خریدارم اینچنین نور که دهد کارم هجرت ما کی نهد بجان خارم و رتو جانم بر نیازارم خوشتن را بدان نه آرم النوری از خدای بیزارم	گر عزیزم بر تو گر خواهم بردم گر غمت جان بفروخت سایه بر کار من نه فگنه هیچ گل ناشگفت از وصلت گویت جان من بیازارم خوشتن را بدان بسیار چون گوئی از جرح خدای دارم و تو
---	--

هم تو دانی که اینچه دستانت ز که شیرین همی کنی کارم	
---	--

کز بجز یک شکایت در گوش وصل رانم زان پس که دیده باشی درد و آلتی کارم چنان شد اکنون کان نهانم جانم در آرزویت ای آرزوی جانم کان خوشدلی کجا شد دل گفت منم	ای آرزوی جانم در آرزوی آنم دانی چگونه باشم در محنتی چنینم که گریه دیده خورسند کرد می دل من اینم ندانم دانم که می بر آید بادل بدر گفتنم کاخر مرا نگوئی
---	---

آری گرت بیایم روزی بکام یا بزم	
--------------------------------	--

آن مے بینم کہ کس نمی بیند	آری نہ باختیار مے بینم
بادست زمانہ در جهان حق	گر پای کس استوار می بیند
گردون نہ شمار با سیکے دارد	نام همه در شمار می بیند

بر دہر مساز انوری کارے
کین کار نہ پادار مے بینم

جان از غم عشق تو امرو ز چنم	کاند رخم زلف تو توان کرد نہانم
بر چہرہ عیان گشت بیکبار ضمیرم	وز دیدہ نہان گشت بیکبار زشام
زین پیش بہان در غم عشقم کہ ازین پیش	دانی کہ اگر بے تو بہانم نہانم
از دست فراق اگر م دست نگیری	در دا کہ فراق تو بزد دست بجانم

ہر چند کہ اندیشہ کنم تا غرض تو
از کشتن من حسیت ہی هیچ ندانم

در دست غم یار دل آرام مہانم	ہشیار ترین مرغم و در دام مہانم
بر دم ندب عشق ز خوبان جان	از دست دل سادہ سراخام مہانم
یک گام بکام دل خود کام نہانم	سرگشتہ ہمہ عمر دران کام مہانم
آتش ز دم اندر دل تا جملہ بسوزد	دل سوختہ شد آخر و من خام مہانم
بر بام طبع رفتم تا وصل بہ بینم	بشکست قضا پایم و بر بام مہانم

یاران ہمہ رفتند ز آیام حوادث
افسوس کہ من در گوا یام مہانم

ترا من دوست میدارم نہانم حسیت	نہ زد می ہجر می بینم نہ راہ وصل میدارم
-------------------------------	--

بر سرِ رہ دید بائے میکنم	
اگر نقشِ رخت بر جان ندارم	بزلِ کافرت ایمان ندارم
ز تو یک درو را در مان مبادم	اگر صد درد بی درمان ندارم
ز عشقت راز ما دارم و لیکن	ز بی صبری یکے پنهان ندارم
صبرے را اگر معذور دارے	ولی می باید و من آن ندارم
را گوئی ز پیوندم چه دارے	چه دارم جز غمِ حیران ندارم
گراز تو بوسے خواہم بجائے	
تو گوئے بوسے ارزان ندارم	
زیر بارِ غم گرفتارم	کا ندر و دم زدن نئے آرام
عمر و عیشم برنج میگذرد	من ازین عمر و عیش بیزارم
در تنائے یکدم بیغم	ہمہ شب تا بروز بیدارم
تا غمت میکشہ گریبانم	دامنت چون زد دست بگذارم
حاصلِ دولتِ جوانی خویش	
دامنی پُر ز آب و خون دارم	
بر غم کہ ز عشق یارے بینم	از گردش روزگارے بینم
بیداد فلک چنان بود است	امروز یکے ہزارے بینم
ناشاخ زمانہ کے گلے زاید	کا کنون ہمہ زخمِ خارے بینم
در بند دے کہ بیغی باشد	بہنگ کہ چہ انتظارے بینم
در ہر دل دوستی نیا میزد	صد دشمن آشکارے بینم

از عشقت ای شیرین سپر گر چه بپوشم	نه یاد دیگر میکنم نه رای دیگر میزنم
تو شاه و خدای من تا روز بر خسار خود	هر شب بدار الضربم بر نام تو ز منم
تا شد دلم آویخته در حلقه زلفین تو	سراسر بوی دلبران چون حلقه بر منم

دل بُرد و دامن در کشید ما پای بند وصل او
هر شب دست از هجر او تا روز بر سر منم

چگونه با تو در گیر و که از بندی بروم	غمی با تو فرو گویم دمی با تو بر آیم
ندارم جان آن لیکن چو تو با من سخن گوئی	من بیچاره بپردازم که از جایی بی آیم
مرا گوئی گزین آخر چه میجوی چه میجویم	مگر تا آرزو بر بندم فقع تا از تو بکشیم
غمی دارم اگر خواهی بگویم با تو ورنه نه	ندارم دست از این غمی همان دمی بپوشیم
بجان گر بوسه خواهیم ده چون دل گردا	مترس از چه هستی دستم ولیکن با بر جیم
اگر دستی نهم بر تو نهادم دست بزرگ	و گرنه بی تو تنگ آمد هم آفاق در پیم

فراقت هر زمان گوید که بگریز انوری
اگر می رستی خواهی چو هند و نیست ترایم

بی تو جانا زندگان نمیکنم	وز تو این معنی نهان نمیکنم
شرم باد از کار خویشم تا چو	بی تو چندین زندگانی نمیکنم
تو نه و من در جهان از زندگان	راستی باید گران نمیکنم
صبر گویم میکنم لیکن چه صبر	جیله چو نانکه دانه نمیکنم
از غم شادی تو من بشنیده ام	از غم خود شادمان نمیکنم

در همه راه تنگ کردنه

	من معشوقه و برین مفسزای رحمت دیگران نمی خواهم	
درد او بباد و عمارت سوگندم برید ز خاص و عام پیوندم تا بیخ صلاح و توبه برکنم کی سود کند نصیحت و سوگندم این بار نیک نیک در بندم کز یار بدر دجبه خورسندم		دل باز بجا شوق در فلکندم پیوست بعشق تا دگر باره بر کند بدست عشق از بیختم بندم بدید می شود در من چون بسته بند عاشقی باشم از مرهم وصل فارغم زیرا
	آخر شب حبه بگذر بر من گر بگذارند روزی که چنم	
وا از بند قبول این و آن رستم وز باد کوه ناب توبه شکستم در گنج قمار خانه بنشستم ز نار چپار گانه بر بستم وز عادت مادر و پدر رستم بی باده بسا و کیفی رستم در مضطبه گاه غافل رستم		آخر در زید و توبه در بستم بر پرده چک پرده بدریدم با آن بت کم زن مقام دل چون نوبت حسن بیخ کرد آن بت از رخصت عشق رخنه جستم چون پای بلا بجور بکشادم در بت کده گاه مو من گبستم
	دستم ز زبان خصم کوتاه شد امروز چنانکه گویدم هستم	

داری خبر که در غمت از خود خبر ندارم	وز بهر تو بجز غم تو نصیبی دیگر ندارم
هستم بخاک پای و بجان سرت بجائی	کامروز در غم تو سرمای و سردارم
در داکه در سراق تو تو غم نصیب است	از من اثر نشاند و ز وصلیت اثر ندارم
ای جان دل برده در پرده غمش	مان تا ز روی رازندان پرده بردارم
اشک چو سیم دارم رو چو ز رازین غم	کاندر خورجالت رخ سیم و زارم

دارم ز غم هزار جگر خون انوری را

شب نیست تا ز خون جگر دیده بر ندارم

نوبو هر روز بارے میکشم	بار نبود چون زیارے میکشم
تا شگفته ز و مرا هرگز گلی	هر زمانے ریخ خارے میکشم
گر بلایش میکشم عیسم مکن	کین بلا آخر بکارے میکشم
فخر و صفت خویشتن و انعم ہے	اینک از خصماش عاری میکشم
رحمت سرا و سروی ماه وے	بر امید نوبهارے میکشم
بار او نتوان کشید از بهر وصل	پس مرا این بس که بار می میکشم

تو مرا گونی کشیدی در دو غم

من چه میگویی که آری میکشم

دل بدادیم و جان نمیخواهیم	خلوتے جز نہان نمیخواہیم
مستی جان و دل خصوصیت است	رحمت ہر دو آن نمیخواہیم
خدمت تو مرا از جان بیش است	شاید از آنکہ جان نمیخواہیم
بالتوبائی وجود جان نہ خوش است	لقمہ براستخوان نمیخواہیم

	ہمیں بندم دل آخزنہ درکار دگر بندم	
ہم از تو توقع وفا دارم کز دل ز تو همچنان ہوا دارم کز دولت این جهان ترا دارم چون با غم تو دل آشنا دارم حاشا لہ کہ این روا دارم		ہر چند ز خوی تو جفا دارم در سر ز تو همچنان ہوس دارم از غم چو جان مبرکہ میسارم بیگانه مشو چو دین و دل باہم گوئی کہ مگوئے راز خود با خصم
	لیکن بگل آفتاب چون پوشم چون پشت چو ماہ نو دو تادارم	
تا در تنم بود جان مہر تو بر ندارم زان دل سخن چگویم گوی خبر ندارم زیرا کہ جز غم تو چیز دیگر ندارم گوئی کہ عشوایت یکیک ز بر ندارم		یارم توئی بعالم یاری دگر ندارم دل بر ندارم از تو در تو سخن نگویم دارم غم تو دایم با جان و دل برآید ہر ساعتی فریہم دل را بجشود تو
	صبرم چگونه باشد از عشق ماہر و کاند زمانہ کس راز و دوستر ندارم	
کارت ہمہ کبر و نازمے بینم اکنوں نہ بران طرازمے بینم سرایہ دل چو بازمے بینم اورا تو ہم نیازمے بینم بر دست غمت درازمے بینم		دل را بغمت نیازمے بینم وان جامہ کہ دی بوصل بود صد گونہ زیان سہمے پیدا آید آزاکہ فلک ہمیکند نازش ہمیں چند کہ زلف کردہ تو

افسانه خویش با که گویم	درمان دل خود از که جویم
چیز که نیابم آن چه جویم	تخمی که زوید آن چه کارم
دور از رخت ایصنم برویم	آورد فراق زرد و سبزه
بیت الاخران شد هست گویم	ای یوسف عصر خویش بیتی
چون بیم امید چند جویم	اندر ره حرص باد و همراه
بر چهره همسر و دو جویم	من تشنه بران لبم و گرچه

بی سنگ شدم ز فرقت آری
وقت است اگر نه سنگ آویم

گرچه از و جز دل نگار ندارم	جز سر پیوند آن نگار ندارم
جز نفسی سر و یادگار ندارم	هم نفسم یاد او ست گرچه از من
جز غم او هیچ غمگار ندارم	شاد بر آنم که در فراق جانش
سایه مشتاق روزگار ندارم	زان نشوم رنج از جفاش که از فقر

وز غم هجران او بسحر که تن نیست
هیچ غم دیگر اعتبار ندارم

ول اندر وصل و هجران بیتی سیدار	بدان عزمم که دیگر ره به بیخانه گزینم
رو میخانه برگیرم در طامات و بینم	بر ندی سر برافرازم بهاده تنم بزم
چو مفلس گدوم از هستی کمر بای بزم	چو عریان مانم از دعوی قبا بای بزم
بزنارش که در ساعت چو از نار بزم	گرم یار خواباتی بکیش خویش بفریدم

چو کس واقف نیگردد همی بر ستر کار او

سنگه باشم که تمنای وصال تو کنم	یا کیم آنکه حدیث لب خال تو کنم
کس درگاه خیال تو نمی یابد راه	من بیوده تمنای وصال تو کنم
گلزار عشق تو در پیش گشای تو کنم	ساکنم تا که شبی پیش خیال تو کنم
از سر مردی که تو نگذاهی	مردم چشم و سرم پیش تو کنم
در چشم تو در آید سخنم تا بنریم	در غزلها صفت چشم غزال تو کنم
شعر من سحر شد و شد بکمال از پی آنکه	که همی وصف کمال تو جمال تو کنم
چشم تو سحر حلال است و هست مرا شاعری هر چه بر سحر حلال تو کنم	
ترا من و سیر ارم ندانم خبیث در مانم	نه روی هجر می بینم نه راه وصل می دانم
نرسی هرگز احوالم ندانی چاره کارم	نه بگذاری که با هر کس بگویم راز نهانم
دل را بردی و انگاه بیدل صبر تو مانم	مکن تکلیف ناو اجب بیدل صبر تو مانم
اگر با من نخواهی ستا جانم همچو دلستان که بی وصل تو اندر دل و بالی هم بود جانم	
ای مسلمانان ز جان سیر آدم	بنی نگارم از جهان سیر آدم
گر نبودی جان که دیدی بحیر او	از وجود خود از ان سیر آدم
شادی باید ز غم آخر مرا	وز غمش از دوستان سیر آدم
از دل هرگز نپرسد آن نگار	از مراعات زمان سیر آدم
گفتم از صفرا ز من سیر آدمی گفت آن کافر که من سیر آدم	

گر نگذاهی

چنانم من بہجرت زنگارا کزین غم تازیم بہستہ نگوم	
بجز تو در جان یارے ندارم بجان تو کہ بازارے ندارم کہ در حق تو کردارے ندارم غم من خور کہ غمخوارے ندارم	نگاراجز تو دلدارے ندارم بجز بازار و سوا پس تو در دل ز کردار تو چون بازارم ایدوست ترا یاری بہر غم غمخوری ہست
بسان شاہی اندر گلستانم چہ بد بختم کہ خود خار ندارم	
کہ ہی بیتور دوز و شب شدم رخنہ رخنہ شد از غمت جگم کہ من از تو بجز جگر نخورم	عمرے بوشے چگونه برم خونہ از دود دیدہ پا لودم تو بشادی و خرمے بر خور
مگر این بود بختم ز فلک کہ زدست تو جان خود ببرم	
کایذرو دم زدن نے آرم من ازین عیش عمیرم ہمہ شب تا بروز بیم دارم وامنت چون زدست بگذارم	زیر بار غمے گرفتارم غم و عیشم برنج میگذرد در تمنائے یکدمے بغیم تا غمت میکشد گریب غم
حاصل دولت جوانی خویش داسنی پُر ز آب و خون دارم	

بجز تو

بسم الله الرحمن الرحیم

جانم ز چرخ لعل تو چون در بر خطاست	طبعم ز روی بسته دم از فرق تا قدم
از بند تو چگونه بود روی رستم	کازم که از تو دور ترم با تو اتم
ای دردم خیال تو شکی به از یقین	وسی در سخن لب تو وجودی کم از عدم

کم گنج سر تکبر و بشین چو انوری
در عشق چون میان تو بست کم بکم

کس نداند که ز غمت چون سوختم	خویش تن در چه بلا اندوختم
دیدنی دیدم که از رخسار تو	جان بدان بیک دیدنت بفرستم
بر کشیدم جامه شادی ز تن	وز بلا گفتم کنون بر دوختم

هر چه داشت بود کم کردم همه
در فرقت زرگری آموختم

در دل هر زمان سزوان دارم	چکنم بی وفاست و لدارم
بمده با من جفا کنند و لیک	بجفا نیسج از و نیار دارم
بارانده و ریخ محنت او	بکشم زانکه دو سستش دارم
اینقدر القاس خود چه بود	سالمات شد که تا در این کارم

باورم میکنی به نعت شاه
کین قدر نیریم بهن یارم

بر آنم که تو هرگز بر نگردم	بگر و و لب بر دیگر نگردم
دل اندر عشق بستم در همه عمر	جفا بینم بهم از تو بر نگردم
مرا اسلام ماند است اندر آن	گر از هجران تو کاف بر نگردم

نقد

با وصل تو نابوده هنوزم سر و کار	سر بر خط بیداد و جفا کئے تو نهادم
دل در سخن رزق ز راند و تو بستم	تا در غم تو خون دل از دیده کشادم
پسند که در خاک رود در دفرقت	از دست غم عشق تو بر باد بدم

با آنکه نباشی نفسی جز بخلافم	هرگز نفسی جز برضای تو مبادم
------------------------------	-----------------------------

تا رخت دل اندر خم زلف تو نهادیم	بر رخ زخم عشق تو خونابه کشادم
در دامن اندوه و بلا پای کشیدیم	از سر کله صبر و ملامت بهنادم
در آرزوی روی تو از دست بستم	و در طلب وصل تو از پای قتادم
تو سر بخداوندی مانسین فرود آر	در بندگی روی تو چون داد بدم
چون نقشه دیدار تو گشتیم بنا کام	در بندگی روی تو اقرار ندادم
تابسته بند اجل خویش نگردیم	از بند غم عشق تو آزاد مبادم

نی نی با جل هم زمیم از غم عشقت	با عشق تو میریم که با عشق تو زادم
--------------------------------	-----------------------------------

ای زلف تابدار ترا صد هزار خم	و بجان عکسار مرا صد هزار خم
خالی نگردد از غم عشق تو حال ما	تا حلقه ای زلف تو خالی کنی ز هم
بر عارض تو حلقه زلف تو گویم	کز مشک چشمه است بگلبرگ تو رقم
یا سلسله است از شبه برگرد آفتاب	یا پنجامی شب زده بر روی صبحدم
ای در خیالت رخ زلف تو روز و شب	در حمایت لب چشم تو هر دو دم
ای پشت من عشق تو چون ابروی	در بخت من من تو چون چشم تو در دم

	جلوه اہل خراسان میکنم	
<p>از گردش روزگار می بینم امروز یکے ہزار می بینم کاکنون ہمہ زخم خار می بینم بسنگر کہ چہ انتظار می بینم صد دشمن آشکار می بینم آری نہ باختیار می بینم کر یک کس استوار می بینم نام ہمہ در شمار سے بینم</p>		<p>ہر غم کہ ز عشق یار می بینم بیداد فلک از آنکہ دی بود دست تا شاخ زمانہ کے گلی زاید در بند دے کہ بیغمی باشد در ہر دل دوستی بیامیزد آن سے بینم کہ کس نمی بیند از دست زمانہ در جان جفا گردون نہ شمار با یکے دارد</p>
	<p>با دہر باز انوری کارے کین کار نہ پایدار سے بینم</p>	
<p>بادۂ درجام جان ریزای غلام در شرابِ لعل آویزای غلام از چین پرہیز پرہیزای غلام ساعتی با مابیا ویزای غلام</p>		<p>ساتی اندر خواستہ خیزای غلام با حریف خویش در سازای سپہ چند پرہیزی ز می پرہیز چہند بیش ازین بد خوئی و تنہی کن</p>
	<p>در پناہ بادہ شوای انورے وزید آیام بگزیرای غلام +</p>	
<p>وند ز غم اندیشہ و تیار فتاد خوش خوش ہمہ بر باد غم عشق تو فاد</p>		<p>در داد و در لیا کہ دل از دست بداد آئی کہ مرا نزد بزرگان جہان بود</p>

نہ از غم

خطاست اینکه همگیویم این طمع نکند قرار نای مرا با تو رنگ درو نیست	که دست بر طمع چند بار ما دارم که هزارانه اینها قرار ما دارم
ز کار خویش تعجب میکنم یارب چه ناروان فرو بسته کار ما دارم	
دل از خوبان دیگر برگرفتم ندانم من که اصل عاشقی چیست نگندم دفتر و جستم زطامات عقاب دوستان یکسر گرفتم	ز دل نوبار عشقی در گرفتم چو دانستم ره دیگر گرفتم خراباتی شدم دفتر گرفتم کتاب عاشقی در برگرفتم
ز بهر عاشقی در بت پرستی طریق مانی و آذر گرفتم	
مان نه پنداری که دستان میکنم کارم از هجران حبان آورده ام دوستی گوئی نه از دل میکنم نفی تمت را اگر دشوار عشق بی لب و دندان شیرین بوش تر بر من از خورشید هم پیداتر است دامن از من در مکش تا هر دم ز زنده ام لیک از دریا طبع	اینکه از هجر تو افغان میکنم جان خوش است این خوشی زان میکنم راست میگوئی که از جان میکنم پیش هر کس دل آسان میکنم از بون سی و دو دندان میکنم کان بگل خورشید پنهان میکنم رسوئی تو در گریبان میکنم هر زمانی گوهر افشان میکنم
اهل شود عشق تا چون النوریت	

از زلف تو نافه کشا دیم	وز لعل تو نشر بها چشیدیم
بی آنکه فراق هم نفس بود	با تو نفسی بیارمیدیم
بر دست تو توبه تا شکستیم	بر یاد تو جامه تا دریدیم
ناز تو بطبع دل بدیدیم	راز تو بگوش جان شنیدیم

با ما بزبان رسم و عادت
رزقی که فروختی خریدیم

هر چند غم عشقت پوشیدیم	ای هر که مرا بنید داند که غمی دارم
گفتم که فرو گویم با تو طرفی زین غم	ز اندیشه دلم خون شد هم زهره دارم
با آنکه به فرصت صد نکته در اندام	هم در تو منبگیر چه سر و دم دارم
گوئی که چشم آری کار تو چو زر گردد	جان تو اگر جز جان وجه درمی دارم

از انوری و حاش دانم که نه بیغم
وز بوالعجبی گوئی کین غم نه یکی دارم

بیا که با سر زلف تو کار ما دارم	ز عشق روی تو در سر شمار ما دارم
بیا که چون تو بیانی بوقت دیدن	ز دید ما قدمت را شمار ما دارم
بیا که بی رخ گل رنگ و زلف گل بویت	شکسته در دل و در دیده خار ما دارم
بیا که در پس انوز چند روزه فراق	هزار ساله فرون انتظار ما دارم
چو آمدی مرواز نزد من که در همه	بوسه بالبعثت شمار ما دارم
نه جور بخت من در روزگار محنت تو	ذخیره های بسی روزگار ما دارم
مرا زیاد میر آن مبین که در رخ و چشم	ز گوش و گردن تو یاد شمار ما دارم

کہ بجان برکشم ز تو دیدن	چون ز جان خوشترین بدیدم
مهر مهر تو بر نگین دل است	تاج عهد تو بر سر جانم

با چنین ملک در ولایت عشق
انوری نیتم سلیمانم

کار جهان نگر که جفاے میکشم	دل را به پیش عهد و وفائی که میکشم
این نغمه های گرم برائے که میزنم	دین طعنهای سرد برای که میکشم
بهر رضای دوست ز دشمن جفا شد	چون دوست نیست بهر رضا که میکشم
دل در هوای اوز جهانی کرانه کرد	آخر نگویدم که هوای که میکشم
ای روزگار عاقبت آخر کجا شد	باری بیا به بین که بلای که میکشم

شهرسیت انوری شب و زاین دل
کار جهان نگر که جفاے که میکشم

بیاتابه بینی که من در چه کارم	نیاید میان ترک اینم ندارم
بجائی که بیتو مرا می برآید	چه باید جلای بهم بر نیامد
ولی دارم انجانہ بے پای مردم	غمی دارم انجانہ بی دستیارم
مرا گوئی از عشق من در چه کارم	اگر کار اینست من در چه کارم
منم گاه و بیگاه در دخل خرج	غمی میستانم دے می برآرم

غمت باد لم گفت که عشق چوئے
نفس بر نیاید و رد یعنی که زارم

آخر بمراد دل رسیدیم	خود را و ترا بهم بدیدیم
---------------------	-------------------------

بیش ازین بار غم منم بر من
چونم اندر بهار وصل بخیر
گوئی از جان کسی حدیث کند
چونم در جهان من اندازم

بیش ازین بار غم منم بر من
چونم اندر بهار وصل بخیر
گوئی از جان کسی حدیث کند
چونم در جهان من اندازم

بر تو کما حال النوری پیدا است

بشکلف چو انسان دارم

تو آنی که من جز تو یاری ندارم
مرا جای صبر است دانم که دانم
بدانم که خونم بخواری برین ی
مرا گوئی از من بجز غم نیست
اگر وصل شادم کند کرد و در نه
سیان تو من هم اندر هم آمدم
تو آنی یار پیدا و یارین نام
ترا جای شکر است دانی که دانم
برای رضائی تو منم برانم
همین است گر راست خواهی که نام
برسان که باشد ز غم در نام
که بر جستجوی تو بر خاک مانم

عجب نیست بر النوری بر کرانی

مرا بین که او هم درو بر کرانم

که فرا کار خود نمیدانم
عاشقم بر تو و نمیدانم
مکنی بجز جفا که نشکبی
کافی میکند وزین معنی
گفتم تا بوسه فرماست
گرچه بر خواستی تو از این
نارغی از من و بهی دانم
مکنم جز وفا که نتوانم
مکن آخر که من مسلمانم
گفتم تا بجا نمانم
من همه عمر بر سر آنم

ن کارم گزین

دل رفت و دین بتر بر دلبر نیرسم	کان میکنم و لیک بگوهر نیرسم
دروشن حال کرد غم عشق او مرا	زان در وصال یار تو دیگر نیرسم
باغ وصال را بهمه حالها درسیست	گره شدم ز بهر بدان در نیرسم
دارد وصال یار یکی پایت بلند	آری مرا چه جرم بود بر نیرسم

هجران یار نیست مرا گر وصال هست
با وی بسا خفیم چو دیگر نیرسم

بیتو ای جان و دیده روشن	عاشق زار و بیکار توام
از سر من خمار آمده است	چون سبز لعل تابدار توام
ارخوانی چو زعفرانی شد	تا که بی چشم پر خمار توام
روزگار مرا عنایت و آن	تا که بی روی چون نگار توام
هر شبی در کنار غم جستم	زانکه در بند روزگار توام
	تا جدا از بر و کتار توام

تاب در درد و غم ندارم من
آخرا یا بهر و یار توام

عشقت اندر میان جان دارم	جان ز بهر تو در میان دارم
تا مرا بر سر جان دارم	بست گر جان جان دارم
گوئی از دست هجر جان نبرم	خافم گرنه این گمان دارم
بر سرم هر چه عشق بنوشت است	یک بیک بر سر زبان دارم
از اثرهای طالع عشقت	چون قضایای آسمان دارم

<p>قیمت یکبوس او صد گنج زر من دمان خوش میکنم لیکن کجاست دو شتم آن دگر گرفت اندر کنار بر سر آن نکسته دریافتم</p>	<p>گر کنم با او خصومت میکنم ده که یک جزا که قسمت میکنم یک زمان یعنی که رحمت میکنم گر چه دانستم که رحمت میکنم</p>
<p>چشم کردم سرخ و گفت در کنار بوسه را نیز خدمت میکنم</p>	
<p>بیا ای راحت جان که جان را بر تو نشاند ز حال دل که معلومت که بهمین بود و هم آن بدندان مزد جان خواهی گئی یک زمان با مرا گوئی چه داری تو که هستی من کس را</p>	<p>زمانی با تو بنشینم ز دل این چنین نشاند بگویم شمه با تو ترا معلوم گردانم گواه آری روا باشد حرف آید بنده چه دارم هر چه دارم من نشاید آن ترا دهم</p>
<p>یکی دریا خون دانم که آنرا دیده میگویم یکی وادی غم دانم که آنرا دل میخوانم</p>	
<p>تارنگ مرا ز رخ روشن گرفته ام دریای من غذای دل تنگ من شده است آه من لادم ز فراق تو بشکند یک روز دامن تو بگیرم که چند شب تا خود مرا ز بهر تو بود هست دوستی</p>	<p>بیزنگ او به بین که چه شیون گرفته ام دریای کشتی که بسوزن گرفته ام گوارا بدست صبر در آه من گرفته ام در تو باشک خویش من گرفته ام زان بی تو خویش من را دشمن گرفته ام</p>
<p>ترسم که جان من کم گیرد از جهان کز جمله جان کم جان من گرفته ام</p>	

دوش در رزگار آمد پیش گشته از روی دزلخونخوارش	آن بجوبی ز ما و گردون پیش خاک گل بوی و باد مشک بریش
چون مرادید ساعتی از دور	آن بت نیک خواه نیک اندیش

به اشارت نهان ز دشمن گفت
که سلام علیک ای درویش

ردیف الملام

کرادر شهر برگویم غم دل	که آمد در دودو عالم محرم دل
دلی دارم همیشه همدم غم	غمی دارم همیشه همدم دل
دل عالم نمیدارم یقین دان	ازان کافاده ام در عالم دل
دلی و صد هزاران آه غمین	ز حد بگذشت الحق ماتم دل

کنار رحمت گر باز گیر
بجز داران فروریزم غم دل

ردیف المیم

ای روی خوب تو سبب زندگایم	یک روز وصل تو طرب جاودایم
جز با جمال تو نبودش دمایم	جز با وصال تو نبود کامرایم
بی یاد روی خوبت ار یک نفس زخم	محسوب نیست آن نفس از زندگایم

دروسی نهانیست مرا از فراق تو
ای شادی سلامت درد نهانیم

یا رچون در غرور و همت میکنم
سرفدای تیغ تهمت میکنم

رویت الشین

بجان آمد مرا کار دل از خویش	غمی گشتم بکار مشکل خویش
دران دریاشدم غرقه کلاهجا	بجز غم می نه بینم ساحل خویش
بر او وصل می یویم ولیکن	همه در حجب بینم منزل خویش
مباد هیچ آسایش دلم را	اگر جز رنج بینم حاصل خویش

اگر کس قاتل خود بود هرگز
منم آنکس نخستین قاتل خویش

باز دوش آن صنم عشوه فروش	شهری از دلوله آورد بجوش
صبحدم بود که میشد بو شاق	چون پراند و شن نه بهش نه بهوش
دست بر کرده بشوخی از جیب	چادر افکنده ز شنگی بردوش
لاله از تابش می پروین تاش	ز بهر از باد و سحر سنبل پوش
دامن از خواب کشان در نرگس	دام دلهما زده از مرز نکوش
پشکارش قدحی باده بدست	او بکے جنگ خوش اندر آغوش
راه وی کرده بعدا برده	تا بود پرده در و پرده نیوش
طلع الصبح علی أشعد فال	آن کس فتنه کشش آفت کوش
هم سه تا در عمل آورده چنانکه	میر عالم بشنید است بگوش
قول ازین دست و جان بطربا	وای اگر شهر بر آشفتی دوش
ای بسا شربت خون کز غم او	دوش گشتت بر آوازش پوش
روستانی بچه شهر بیوخت	کس درین فتنه نباشد خاموش

جمالیت عشق می بفرزاید و	ز خورشید غارت کنان می آید امروز
مه و خورشید در خوبی و گشتی	غلام روی خوبت شاید امروز
سر زلفت سر آن دارد ایجان	که رازم با همه مکتبشاید امروز
بساجان منتظر برب رسیده	که تا عشقت چه میفرماید امروز

بنام این دنگار از نگوئے
چانی کیت چان مے باید امروز

روایت السین

چاره کار تو نداند کس	نامه وصل تو نخواند کس
نقش حیران تو که مالد باز	تو توانی اگر تو اند کس
در رکابت فلک فروتا	هم عنایت چگونه راند کس
بغی چون دلی نه بستانی	از تو انصاف چون ستاند کس
از تو هر چه بر بر وی رسید	خود بروئے تو این راند کس

همبرین دل اگر بخوابد ماند
تانه بس در جهان نماند کس

جانا بغریستان چندین بماند کس	باز آئی که در غربت قدر تو نداند کس
صد نامه فرستادم یک نامه ز تو نام	گوئے خبر عاشق هرگز نماند کس
در پیش رخ خوبت خورشید میفرود	در پیش سواران خبر هرگز نماند کس

هر کوزه می وصلت یک جام بیاشامد
تا زنده بود او را هشیار نخواهد کس

ای برآورده ز عشقت در هوس	هر کس سر از گریبانی دگر
نیست بیایر غم عشق ترا	بتر از درد تو در مانی دگر

دل بفرمانت بترک جان بگفت	
ای به از جان هست فغانی دگر	

رویت الزا	
-----------	--

تخته عشق بر نوشتم باز	بنویس ای نگار تخت ناز
تا بر استاد عاشقی خوانیم	روز که چند باب ناز و نیاز
با سر حالت گذشته شوم	گرچه روز گذشته ناید باز
ورقی باز کن ز عهد قدیم	باز کن خاک عشو از سر آرز
نقشه کوتاه کن که کوتاه کرد	روز امید انتظار دراز

همین که روز و شب زمانه می	
ورق عمر ما کنند فراز	

نیاست میکنی ای کافه امروز	ندانم تاجه داری در سر امروز
بلفه زهر پاشیدی همی دگر	بخند و می فانی شکر امروز
بست تا عاشقان را دستگیر	بدون آمد بدست دیگر امروز
دو مار ویت تو گردیده است جان	دو یا قوت تو شد جان پرور امروز
توئی سلطان بت رویا کنی دگر	ندارد چون تو سلطان بنجر امروز

بجی آنکه داده مبت جمالت	
بحال بنده بنگر کیدم امروز	

جواب سلام رہے بازده سلام علیک ای جفا پیشہ یار	
ہر سچ دانی کہ سر صحبت ما دارد یا کاشکے ہچکے زو خبری میدہے تو نہ بینی کہ مرا عشوہ دہی خند یار از جور کند خود چکند چون بعقاب	سر پہ پیوند چو من یار فردا آرد یار تا ازین واقعه خود هیچ خبر دارد یار سالم از آزار بگریاند و بگذارد یار خون بریزد کہ ہمہ موی نیاز آرد یار
الو ز می جان جهان گیر کم انکار دل پیش از ان کت بہمین روز کم انکار دیا	
ساقیا بادہ صبح بسیار قبلہ ملت مسیح بدہ مین کہ طوفان غم جان فیت وز پئی نفی عقل و راحت روح	دانہ دایم ہر فتوح بسیار آفت توبہ نصوح بسیار مئی ہزار و عمر نوح بسیار راح صافی چو عقل و روح بسیار
دلہ از شعر انور می بگرفت ای پسر قول بوالفتوح بسیار	
ای غم تو جسم را جانے دگر ای ز تیر غم نہ تو روح را نیست بر اثبات یزدان در عقل گر بہ بیند روی خوبت اہر من ای فردا بردہ بوصلت از طمع	ہر زمانی تازہ ایما نے دگر ہر دم اندر دیدہ پیکانے دگر از تو بہتر هیچ بر مانے دگر بیگمان گوید کہ یزدانے دگر ہر دے بیہودہ دندانے دگر

ای ماند من از جمال تو فر چشمیست مرا و صد هزار اشک گردون کیو و پوشش کرد است در کار تو من بسوز گر مم جنت غم و خوش است ای	هجران تو جنت محنتم کرد جان نیست مرا و یک جهان درد در جبهه تو آفتاب من زرد مان تا کنی دل از وفا سرد اندی که نیم زد درد تو فرود
--	---

با محنت چو نتوان ساخت
ز هر غم چو نتوان خورد

روایت الراجح

والد را عاشقی جانی زیان گیر جان عاشقی پائے ندارد را گوئی چنین هم نیست آخر من اینک از میان کارم ای دل در آن میزنه که ز غم شوی خون	و گرنه جای بازی نیست جان گیر اگر جانت همی باید جان گیر چنان کت دل بمیخواهد چنان گیر سرد کارم همی بینی گران گیر برو هم عافیت را آستان گیر
--	--

بوی وصل هم زنگش نه بین
بجویت جان حبه ان بر میان گیر

سلامت علیک ای جفا پیشه یار درخت با من مخالف شد است بگویم مرا با غم تو خوش است طائی که کردم بمن برگشیر	کجائی و چون داری احوال کار تو با وی موافق مشوزمینار که جز غم ندارم ز تو غمگسار جفائی که گفتی من در گذار
--	--

<p>بابلا و غم تو عرض کنم گر جهان سر بسر مرا باشد</p>	
<p>حاجت زور و امنیگردد گرچه او گردد با منیگردد از برین جدا منیگردد بر سرم آسای منیگردد</p>	<p>یار گرد و فانیگردد ما بگرد درش مہیگرددیم یکزمان صحبت جدائے یار ہیچ شب نیست تا ز خون جگر</p>
<p>مبتلا مبعشق کیست گراو بغش مبتلا منیگردد</p>	
<p>قاعدہ عشق استوار بماند بس غزل تو کہ یادگار بماند چشم دران روی چون نگار بماند خون دل و دیدہ در کنار بماند</p>	<p>حسن تو گر ہم برین قرار بماند از رخ تو گر برین جمال بماند ہر نفس از چرخ ماہ را ستحب بی تو مراد رکتم ارم را بنائے</p>
<p>از غم تو در دلم قرار نماند بہت با غم تو در دلم بقیہ ار نماند</p>	
<p>بہرہ از روزگار برگیرد ہمہ روئے زمین شکر گیرد دو جان را یک نظر گیرد</p>	<p>ہر کرا با تو کار درگیرد بسخن لب زہم چو بکشاے چون زند غم نہ چشم غمازے</p>
<p>چشم تو آہو نیست بس نادر کہ ہمہ صید شیر ز گیرد</p>	

از زلف تو نافه کشا دیم بی آنکه فراق هم نفس بود بر دست تو توبه ناکشستم ناز تو بطبع دل بدیدیم	وز لعل تو نشر بها چشیدیم با تو نفسی بیاریدیم بر یاد تو جامه ناکشیدیم راز تو بگوش جان شنیدیم
بامایزبان رسم و عادت رزقی که فروختی خریدیم	
هر چند غم عشقت پوشیدیم گفتم که فرو گویم با تو طر فی زین غم با آنکه بر فرصت صد نکته در اندام گوئی که چو شیم آری کار تو چو زر گردد	ای هر که مرا بنید داند که غمی دارم زان دیشه دلم خون شد هم زهره دارم هم در تو منی گیر چه سر و دمی دارم جان تو اگر جز جان وجه درمی دارم
از انوری و حاش دانم که نبیغم وز بوالعجبی گوئی کین غم نه یکی دارم	
بیا که با سر زلف تو کار ما دارم بیا که چون تو بیانی بوقت دیدن تو بیا که بی رخ گل رنگ و زلف گل بویت بیا که در پس انوز چند روزه فراق چو آمدی مرو از نزد من که در همه سر نه جور بخت من در روزگار محنت تو مرا زیاده بر آن مبین که در رخ و چشم	ز عشق روی تو در سر شمار ما دارم ز دیدن تو قدمت را شمار ما دارم شکسته در دل و در دیده خار ما دارم هزار ساله فزون انتظار ما دارم بوسه بالبلعت شمار ما دارم ذخیره های بسی روزگار ما دارم ز گوش و گردن تو یاد محار ما دارم

چون ز جان بخت‌ترین بدیدم	که بجان بر کشم ز تو دیدن
تاج عهد تو بر سر جانم	مهر مهر تو بر نگین دل هست

با چنین ملک در ولایت عشق
انوری نیتم سلیمانم

دل را به پیش عهد و وفا می کشم	کار جهان نگر که جفا می کشم
دین طعنهای سرد برای می کشم	این نغمه های گرم برائے که می کشم
چون دوست نیست بهر رضا می کشم	بهر رضای دوست ز دشمن جفا می کشم
آخر نگویدم که هوا می کشم	دل در هوای اوز جهانی کرانه کرد
باری بیا به بین که بلا می کشم	ای روزگار عاقبت آخر کجا شد

شهرسیت انور می شب و ز این دل
کار جهان نگر که جفا می کشم

نیاید میان ترک اینم ندارم	بیاتابه بینی که من در چه کارم
چه باید جلای بهم بر نیام	بجائی که بیتو مرا می بر آید
غمی دارم انجانہ بی دستیارم	ولی دارم انجانہ بے پای مردم
اگر کار اینست من در چه کارم	مرا گوئی از عشق من در چه کارم
غمی می ستانم دے می بر آرم	منم گاه و بیگاه در دخل خرجم

غمت باد لم گفت که عشق چو نه
نفس بر نیاید و رد یعنی که زارم

خود را در ترا بهم بدیدم	آخر بمرا دل رسیدیم
-------------------------	--------------------

از زلف تو نافه کشا دیم	وز لعل تو شر بها چشیدیم
بی آنکه فراق هم نفس بود	با تو نفسی بیاریدیم
بر دست تو توبه ناکشیدیم	بر یاد تو جامه ناکشیدیم
ناز تو بطبع دل بدیدیم	راز تو بگوش جان شنیدیم
<p>باماز زبان رسم و عادت رزقی که فروختی خریدیم</p>	
هر چند غم عشقت پوشیدیم	ای هر که مرا بنید داند که غمی دارم
گفتم که فرو گویم با تو طر فی زین غم	زان پیشه دلم خون شد هم زین غم
با آنکه بر فرصت صد نکته در اندام	هم در تو نمیکرد چه سر و دم دارم
گوئی که چو شیم آری کار تو چو زر گردد	جان تو اگر جز جان وجه درمی دارم
<p>از انوری و حاش دانم که نه بیغم وز بوالعجبی گوئی کین غم نه یکی دارم</p>	
بیا که با سر زلف تو کار ما دارم	ز عشق روی تو در سر شمار ما دارم
بیا که چون تو بیانی بوقت دیدن تو	ز دید ما قدمست را شمار ما دارم
بیا که بی رخ گل رنگ و زلف گل بویت	شکسته در دل و در دیده خار ما دارم
بیا که در پس انوز چند روزه فراق	هزار ساله فروزون انتظار ما دارم
چو آمدی مرواز نزد من که در همه	بوسه بالبلبلت شمار ما دارم
نه جور بخت من در روزگار محنت تو	ذخیره های بسی روزگار ما دارم
مرا زیاد میران مبین که در رخ و چشم	ز گوش و گردن تو یادگار ما دارم

کہ بجان برکشم ز تو دیدن	چون ز جان بختترین بدیدانم
مهر مهر تو بر نگین دل است	تاج عهد تو بر سر جانم

با چنین ملک در ولایت عشق
انوری نیتم سلیمانم

کار جهان نگر که جفاے میکشم	دل را به پیش عهد و وفائی که میکشم
این نعرهای گرم برائے که میزنم	دین طعنهای سرد برای که میکشم
بهر رضای دوست ز دشمن جفا شد	چون دوست نیست بهر رضا که میکشم
دل در هوای اوز جهانی کرانه کرد	آخر نگویدم که هوای که میکشم
ای روزگار عاقبت آخر کجا شد	باری بیا به بین که بلای که میکشم

شهرسیت انور می شب و ز این دل
کار جهان نگر که جفاے که میکشم

بیاتابه بینی که من در چه کارم	نیاید میان ترک اینم ندارم
بجائی که بیتو مرا می بر آید	چه باید جلای بهم بر نیام
ولی دارم انجانہ بے پای مردم	غمی دارم انجانہ بی دستیارم
مرا گوئی از عشق من در چه کارم	اگر کار اینست من در چه کارم
منم گاه و بیگاه در دخل خرج	غمی میستانم دے می برآرم

غمت باد لم گفت که عشق چو نے
نفس بر نیاید و رد یعنی که لازم

آخر بمراد دل رسیدیم	خود را و ترا بهم بدیدیم
---------------------	-------------------------

پیش ازین بار غم منده بر من
جانم اندر بهار وصل نجر
گوئی از جان کسی حدیث کند
چکنم در جهان من اندارم

پیش ازین بار غم منده بر من
جانم اندر بهار وصل نجر
گوئی از جان کسی حدیث کند
چکنم در جهان من اندارم

بر تو کا حال انوری پید است
بکلف چرانسان دارم

تو آنی که من جز تو یاری ندانم	تو آنی یار پیدا و یارینام
مرا جایی صبر است دانم که دانی	ترا جایی شکر است دانی که دانم
بدانم که خونم بخواری بریزی	برای رضائی تو منم برانم
مرا گوئی از من بجز غنیمت	همین است گراست خواهی کمانم
اگر وصل شادم کند کرد و در نه	برسان که باشد ز غم در نامم
سیان تو و من هم اندر هم آیم	که بر جستجوی تو بر خاک مانم

عجب نیست بر انوری بر کرانی
مرا بین که او هم درو بر کرانم

ره فرا کار خود نمیدانم	آن غم من نیست من بسم زانم
عاشقم بر تو و نمیدانم	فارغی از من و بسم دانم
نکنی جز جفا که نشکبی	نکنم جز وفا که نتوانم
کافری میکنم و زین معنی	کمن آخر که من سلیمانم
گفتیم تا بوسه فرماشت	گفتت تا بجان فرمانم
گر چه برخواستی تو از این	من همه عمر بر سر آنم

ن کاظم گزنون

دل رفت و دین بتر بر دلبر نیرسم	کمان میکنم و لیک بگوهر نیرسم
دروشن حال کرد غم عشق او مرا	زبان در وصال یار تو دیگر نیرسم
باغ وصال را بهمه حالها درسیست	گره شدم ز بهر بدان در نیرسم
دارد وصال یار یکی پایۀ بلند	آری مرا چه جرم بود بر نیرسم

هجران یار نیست مرا گر وصال هست
با وی بسا خفیم چو دیگر نیرسم

بیتوا ای جان و دیده روشن	عاشق زار و بقیه دار توام
از سر من خمار آمده است	چون سر زلف تابدار توام
ارخوانی چو زعفرانی شد	تا که بی چشم پر خمار توام
روزگار مرا عنایت و آن	تا که بی روی چون نگار توام
هر شبی در کنار غم جستم	زانکه در بند روزگار توام
	تا جدا از بر و کتار توام

تاب در دروغم ندارم من
آخرا یا بهر و یار توام

عشقت اندر میان جان دارم	جان ز بهر تو در میان دارم
تا مرا بر سر جان دارم	بست گر جان جان دارم
گوئی از دست هجر جان نبرم	خفا کنم گرنه این گمان دارم
بر سرم هر چه عشق بنوشته است	یک بیک بر سر زبان دارم
از اثر نای طالع عشقت	چون قضایای آسمان دارم

<p>قیمت یکبوس او صد گنج زر من دمان خوش میکنم لیکن کجاست دو ششم آن بلبر گرفت اندر کنار بر سر آن نکست در یافتم</p>	<p>گر کنم با او خصومت میکنم ده که یک جوزا که قسمت میکنم یک زمان یعنی که رحمت میکنم گر چه دانستم که رحمت میکنم</p>
<p>چشم کردم سرخ و گفت در کنار بوسه را نیز خدمت میکنم</p>	
<p>بیای راحتی جان که جان بر تو نشاند ز حال دل که معلومت که بهم این بود و هم آن بدندان مزد جان خواهی آئی بکیزان با مرا گوئی چه داری تو که هستی من گشتی</p>	<p>زمانی با تو بنشینم ز دل از جوشش نشاند بگویم شمه با تو ترا معلوم گردانم گواه آری روا باشد حرف آید بدم چه دارم هر چه دارم من نشانم ترا دهم</p>
<p>یکی دریا خون دانم که آنرا دیده میگویم یکی وادی غم دانم که آنرا دل میخوانم</p>	
<p>تازنگ مهر از رخ روشن گرفته ام دریای من غذای دل تنگ من شد آه من لا دلم ز فراق تو بشکند یکروز دامن تو بگیرم که چند شب تا خود مرا ز بهر تو بود دست دوستی</p>	<p>بیزنگ او به بین که چه شیون گرفته ام دریای کشتی که بسوزن گرفته ام گو را بدست صبر در آه من گرفته ام در تو باشک خویش من گرفته ام زان بیتو خویش را دشمن گرفته ام</p>
<p>ترسم که جان من کم گیرد از جهان کز جمله جهان کم جان من گرفته ام</p>	

دوش در روزگار آمد پیش	آن بجنوبی ز ما و گرد و لبش
گشته از روی و زلف و خوارش	خاک گل بوی و باد مشک برش
چون مرادید ساعتی از دور	آن نبت نیک خواه نیک اندیش

به اشارت نهان ز دشمن گفت
که سلام علیک ای درویش

ردیف اللام

کرادر شهر برگویم غم دل	که آمد در دوزخ عالم محرم دل
دلی دارم همیشه همدم غم	غمی دارم همیشه همدم دل
دل عالم نمیدارم یقین دان	ازان کافقاده ام در عالم دل
دلی و صد هزاران آه و غمین	ز حد بگذشت الحی ماتم دل

کنار رحمت گر باز گیر
بحر داران فروریزم غم دل

ردیف المیم

ای روی خوب تو سبب زندگایم	یک روز وصل تو طرب جاودایم
جز با جمال تو نبودش دانایم	جز با وصال تو نبود کامرایم
نی یادر روی خوبت اریک نفس زخم	محسوب نیست آن نفس از زندگایم

دردی نه نیست مرا از فراق تو
ای شادی سلامت درد نهانیم

یا چون در غم و همت میکنم
سرفدای تیغ تهمت میکنم

رویف الشین

<p>غمی گشتم بکار مشکل خویش بجز غم می نه بینم حاصل خویش همه در حجب برینم منزل خویش اگر جز رنج بینم حاصل خویش</p>	<p>بجان آمد مرا کار دل از خویش دران دریاشدم غرقه کلاه خا بر او وصل می یویم ولیکن مباد هیچ آسایش دلم را</p>
<p>اگر کس قاتل خود بود هرگز منم آنکس نخستین قاتل خویش</p>	
<p>شهری از دلوله آورد بجوش چون پراند و شن بهش نه بهوش چادر افکنده ز شنگی بردوش ز بهره از باد سحر سنبل پوش دام دلهما زده از مرز نکوش او بکے جنگ خوش اندر آفوش تا بود پرده در و پرده نیوش آن کس فتنه کشش آفت کوش میر عالم بشنیدست بگوش وای اگر شهر بر آشفتی دوش دوش گشتت بر آوازش پوش کس درین فتنه نباشد خاموش</p>	<p>باز دوش آن صنم عشوه فروش صبحم بود که میشد بو شاق دست بر کرده بشوخی از حیب لاله از تابش می پروین تاش دامن از خواب کشان در زنگس پشکارش قدحی باده بدست راه وی کرده بعدا برده طلع الصبح علی أشعد فال هم سه تا در عمل آورده چنانکه قول ازین دست و جان مطربان ای بسا شربت خون کز غم او روستائی بچه شهر بیوخت</p>

جمالیت عشق می بفرزاید و	زخمش غارت کنان می آید امروز
نه و خورشید در خوبی و گشتی	غلام روی خوبت شاید امروز
سیر زلفت سیر آن دارد ایجان	که رازم با همه مکتبشاید امروز
بساجان منتظر برب رسیده	که تا عشقت چه میفرماید امروز

بنام ایزد نگار از نگوئی
چنانی کیت چنان می باید امروز

روایت السین

چاره کار تو نداند کس	نامه وصل تو نخواند کس
نقش هجران تو که مالد باز	تو توانی اگر تو اندکس
در رکابت فلک فرومان	هم عنایت چگونه راند کس
بغمی چون دلی نه بستانی	از تو انصاف چون ستاند کس
از تو هر چه بتر بر وی رسید	خود بروی تو این راند کس

همبرین دل اگر بخوابد ماند
تانه بس در جهان نماند کس

جانا بغریستان چندین باغ کس	باز آئی که در غربت قدر تو نداند کس
صد نامه فرستادم یک نامه ز تو نام	گوئی خبر عاشق هرگز نرساند کس
در پیش رخ خوبت خورشید نیفزود	در پیش سواران خبر هرگز نرساند کس

هر کوزه می وصلت یک جام بیاشامد
تا زنده بود او را هشیار خوابد کس

ای برآورده ز عشقت در هوس	هر کس سراز گریبانی دگر
غیبت بیار غم عشق ترا	بتر از درد تو در مانے دگر

دل بفرمانت بترک جان بگفت	
ای به از جان هست فغانی دگر	

ردیف الزا

تخته عشق بر نوشتم باز	بنویس ای نگار تخته ناز
تا بر استاد عاشقی خوانیم	روز کے چند باب ناز و نیاز
با سر حالت گذشته شویم	گر چه روز گزشتہ ناپید باز
ورق باز کن ز عهد قدیم	باز کن خاکِ عشوه از سر آرز
قسط کوتاہ کن کہ کوتاہ کرد	روز امید انتظار دراز

ہم کہ روز و شب زمانہ سے	
ورق عمر ما کنند فراز	

قیامت میکنی ای کافر امروز	ندانم تاجہ داری در سر امروز
بغض زہر پاشیدی بھی د	بغض و می فشانی شکر امروز
لبت تما عاشقان را دستگیر	ہر دن آمد بدست دیگر امروز
دو ماروت تو گردیدہ ست جان	دو یا قوت تو شد جان پرور امروز
توئی سلطان بت رویا کی دین	نذار د چون تو سلطان سخر امروز

بجی آنکہ دادہ بت جمالت	
بحال بندہ بنگر کیدم امروز	

جواب سلام رہے بازوہ سلام علیک ای جفا پیشہ یار	
ہیچ دانی کہ سر صحبت ما دارد یا کاشکے ہیچکے زو خبری میدہ تو نہ بینی کہ مرا عشوہ دہی خند یار از جو رکند خود چکند چون بعباب	سر پہ پیوند چو من یار فردا در دیا تا ازین واقعه خود ہیچ خبر دارد یا سالم ازار بگر یاند و بگذارد یا خون بریزد کہ ہمہ موی نیاز دارد یا
النور سی جان جهان گیر کم انکار دیا پیش از ان کت بہین روز کم انکار دیا	
ساقیا بادہ صبح بسیار قبلہ ملت مسیح بدہ بین کہ طوفان غم جسم جان برقت وز پئی نفی عقل و راحت روح	دانہ دایم ہر فتوح بسیار آفت توبہ نصوح بسیار مئی ہمزاد عمر نوح بسیار راح صافی چو عقل و روح بسیار
دلہ از شعر النور می بگرفت ای پسر قول بوالفتوح بسیار	
ای غم تو جسم را جانے دگر ای ز تیر غم نہ تو روح را نیست بر اثبات یزدان در عقل گر بہ بیند روی خوبت اہر من ای فردا بردہ بوصلت از طمع	ہر زمانی تازہ ایما نے دگر ہر دم اندر دیدہ پیکانے دگر از تو بہتر ہیچ بر مانے دگر بیگمان گوید کہ یزدانے دگر ہر دے بیہودہ دندانے دگر

ای مانده من از جمال تو فرد	هجران تو جفت محنتم کرد
چشمت مرا و صد هزار اشک	جانیت مرا و یک جهان درد
گردون کبود پوشش کرد است	در جسم تو آفتاب من زرد
در کار تو من بسوز گر مم	مان تا کنی دل از وفا سرد
جفت غم و خوش است آری	اندی که نیم زد در تو فرد

با محنت چو نتوان ساخت
ز هر غم چو نتوان خورد

روایت الراج

دلادر عاشقی جانی زیان گیر	و گرنه جایی بازی نیست جان گیر
جهان عاشقی پائے ندارد	اگر جانت همی باید جهان گیر
مرا گوئی چنین هم نیست آخر	چنان کت دل بیمخواهد چنان گیر
من اینک از میان کارم ای دل	سرو کارم همی بینی گران گیر
در آن میزنه کز غم شوی خون	برو هم عافیت را آستان گیر

بوی وصل هم رنگش نه بینے
بحویت جان حجب ان بر میان گیر

سلامت علیک ای جفا پیشه یار	کجائی و چون داری احوال کار
اگر بخت با من مخالف شد است	تو با وی موافق مشوزینار
چاکم مرا با غم تو خوش است	که جز غم ندارم ز تو غمگار
خطائی که کردم بمن برگمیر	جفائی که گفتی من در گذار

بابلا و غم تو عرض کنم گر جهان سر بسر مرا باشد	
حاجت زور و امنیگردد گرچه او گردد ما نمیگردد از برین جدا نمیگردد بر سرم آسای نمیگردد	یار گرد و فانی نمیگردد ما بگرد و درش میگردیم یکزمان محبت جدای یار هیچ شب نیست تا ز خون جگر
مبتلا مبعشق کیست گراو بغش مبتلا نمیگردد	
قاعدۀ عشق استوار باشد بس غزل تو که یادگار باشد چشم دران روی چون نگار باشد خون دل و دیده در کنار باشد	حسن تو گر هم برین قرار باشد از رخ تو گر برین جمال باشد هر نفس از چرخ ماه را بتعجب بی تو مراد رکتم ارم از بنا باشد
از غم تو دردم قرار نماند هست با غم تو دردم بقدر نماند	
بهره از روزگار بگیرد همه روی زمین شکر گیرد دو جهان را یک نظر گیرد	هر کرا با تو کار در گیرد بسخن لب زهم چو بکشا لے چون زند غمزه چشم غماز لے
چشم تو آهو نیست بس نادر که همه صید شیر ز گیرد	

گفت که آری چنین بود اگر آرد	
نوبتِ حُسن ترا لطف تو گر پنج کند قبله روی ترا هر شبی بردنار ز گیس مست تو هشیار ترین مرغی عقل پر سخت لبست را چو شکر گفت رخ واپسی بنهادم ز رخت آنکس را	حُسن تو خاک تلف بر سر بر کنج کند چار تکبیر دگر روز برین پنج کند سینه چون باز کند چهره چو نارنج کند آنکه در مدد همی طفل سخن سنج کند کز مبریک شب هر مه رخ شطرنج کند
غم در رخ تو اگر نام و نشانم ببند بی غم در رخ مبادم اگر مریخ کند	
آرزوی روی تو جانم ببند از جهان ایمان و جانی داشتم غزوات از پنج و از بارم فکند عقل را گفتم که پنهان شو برو گفت اگر این بار دست از من بدست	کافر یسای تو ایما نم ببند عشق تو هم این و هم آنم ببند عشوات از خان و از نامم ببند کین زمان پیدا و پنهانم ببند باز باز آمد بدستانم ببند
الفوری چند از شکایت های عشق کان فلان بگذشت و بهانم ببند	
هر چه با من کنی روا باشد چون تو در عیش و خرمی باشی چند گوئی که از بلا بگریزی از بلائی تو چون توان بگریزی	برگ آزار تو کرا باشد گر نباشد زهی روا باشد که ره عشق پر بلا باشد چون دلم بر تو مبتلا باشد

مرا تہ کے فلک رنجور دارد	ز روی دلبرم مجبور دارد
بیک بادہ کہ با معشوق خوردم	ہمہ عمرم دران مخمور دارد
ندانم تا فلک رازینخ ضحیت	کہ بجزے مرا رنجور دارد

دو دست خود بخون دل کشادہست

مگر بخون من منشور دارد

در تو دلائل انسان نماند	واند وہ تو جاودان نماند
از عشق مشو چنین شکستہ	کان روی نکو چنان نماند
آوازہ توفیر و نشیند	وز محنت من نشان نماند
گر با ہمہ کس چنین کند دل	یکدل شدہ در جان نماند
از عشق تو دل نماند و بیم است	کز بی رحمت جان نماند
از کار چنان گران کن ای دل	کا زار درین میان نماند

آن کار بسم کہ تو بمانے

بلکہ ہمیشہ سونیاں نماند

نہیں

عشق تو بر ہر کہ عافیت بسر آرد	ہر دو جانش بزیر پائے آرد
عقل کہ در کوئے روزگار نشاء	بر سر کوئے تو عمر با بسر آرد
صبر کہ ساکن ترین عالم عشق است	زلزل تو ہر ساعتش برقص آرد
بو تو با دار و بردشی بطوائف	جملہ عشاق را ز حال بر آرد
گفتم کہ یارب چہ حشہا کنم من	گر ز وصال تو ام کہے خبر آرد

ہجرت رازین حدیث خندہ بر افتاد

پندار در دگر گشتم گویی که درد و عالم	هر جا که هست در وی با من حساب دارد
بفریفت آن شکر لب را بپوشه آری بس عیش و مای شیرین بکن بفریاد دارد	
جانش از جهان غوغا بر آورد چو دل دادم بدو جانم است این ز بی آب و شوره در زمانه غم و تیار بجزش عاشقان را ندیدم از وصالش هیچ شاد همه توقیع را کرد باطل	مه از تشویر و اویلا بر آورد چو گفتم بوسه صفا بر آورد هزاران فتنه و غوغا بر آورد هم از دین و هم از دنیا بر آورد فراق او دمار از ما بر آورد لبش از مشک چون طغی بر آورد
همی ساز النوری با درویشش که خلق از عشق او سودا بر آورد	
آن شوخ دیده دیده چو بر هم نمیزند ز صد هزار زخم جفا دارم و بسوزند که که بطعنه طال بقای زدی مرا کی دست دل کنون در شادی بند عشق یار چه فتیاب بلا نیست او کرد چشمش کدام زاویه غارت نمیکند	دل صبر پیشه کرد کنون و نمیزند چون دست یافت زخم کی کم نمیزند و اکنون چو راه دل بز آن هم نمیزند الا بدست او در یک غم نمیزند یک ابر دیده نیست که او نم نمیزند زلفش کدام قاعده بر هم نمیزند
القصه در ولایت خوبی بکام دل ز دنیوی که خسرو عالم نمیزند	

مرا این غم که هرگز کم مسبا د ا	بجدا اند که هر دم میفشاراید
بدست بجز خویشم باز دادی	که تا هر دم مرا رنجی منساید
اگر لاف زدم کان توام من	بدین جرم چه باش واجب آید
طاقت عشق تو زین پیشم نماند	پیش ازین بی تو سر خویشم نماند
راست میخوای خواهی بیتیو عمر	برگ گفتار کم و بیشم نماند
شد تو آنکه جانم از تیار و درد	وان دل بی صبر درویشم نماند
تا گرفتم آشنائی با غمت	در جهان بیگانه و خویشم نماند
چون کنم تدبیر کارت چون کنم	چون دل تدبیر اندیشم نماند
انور می تا کی ازین کافری بجه	کا عتقاد مذہب و خویشم نماند
مرا باد لبری کاری بیفتاد	دل مرا نیز بازار بیفتاد
دل مرا با عشق دست اندر گم کرد	بسی پوشید و یکبار بیفتاد
قبای عشق مجنون می بریدند	دل مرا زان کلمه دار بیفتاد
مرا اقتاد با بالاسی او کار	نه بر بالای من کاری بیفتاد
جهان را چون دل من بر زمین نه	کنون از دست دلداری بیفتاد
تا ماه رویم از من رخ در حجاب دارد	نه دیده خواب یا بدنه دل شکیب دارد
هم دست کا مرانی دل از عنان	هم پایی زنده گانی جان در ری دارد

بای در صلح نمانده بسوز	ناز از سر گرفت و جنگ آورد
چون گل از نازکی ز باد هوا	چاک زد جامه باز رنگ آورد
خواب خرگوش داد یکچندم	عاقبت عادت پلنگ آورد
فوت تنگش بر وزگار آخر	بر دلم روزگار تنگ آورد

الوری را چون تنگ و نام ببر

رفت و دعوی نام و تنگ آورد

ولبر بسوز ما را از خود نمیشمارد	با او چه کرد شاید با او که گفت بار
جانم فدای زلفش تا خون او بریزد	عمرم فدای چشمش تا گرد از او بریزد
جان را چه قیمت آید که غمش بسوزد	دل را محل چه باشد گرد در او و بدارد
گیتی بسے نماند که چهره یار گیرد	زنده کنی به بیهوده غمزه بر گمارد

آوازه جالش دلهایم نواز د

لیکن برو صالحش کس را نمیگذارد

ما قتم در فراق تو برسد	صبر یکبار گے زمین برسد
تا گرفتار عشق شد جانم	بر دلم باد خورسے نوزید
پرخ بر روی نامه عمر	همه گوی نشان هجر کشید

عقل کوشید با غمت یکچند

عاقبت هم طریق عجز گزید

ز عمرم میتو در دل فزاید	گر این عمرم نباشد میتو شاید
دلم را در دوتو می باید و بس	عجب کورا می راحت نیاید

عشق زلف تو چو سلطانم گفتم	کین مرزود که از خدمت سلطان بر
بردار خدمت سلطان از این ترسم که کنون خوش خوشم از طاعت بزوان بر	
دوش تا روز یار در بر بود وز بر هیچو سیم ساد پاو دست من بود و گردش شب گرچه شبهای وصل بود و خشم با من از عشق راز تر بودم کس چه داند که آن چه طالع بود	غم جهان چو حلقه بر در بود کارم از وصل چون ز تر بود دی همه روز اگر چه بر سر بود شب دوشین شکل دیگر بود تاز بهر شب رخس نکوتر بود من ندانم که آن چه اخته بود
از فلک تا که صبح روی نمود انوری با فلک برابر بود	
یار با هر کسی سری دارد اینچنین شرط دوستی باشد دل و جانم بلا به بستاند ناز بسیار میکند لیکن	سر پیوند ما نمی دارد که بخوابد بلفظ و بگذاورد پس بدست فراق بپارد راستی خواهی جای آن دارد
جان همه خوابد و کرا بکند که بجای ز من بیازارد	
باز دستم بزیر سنگ آورد برد لنگه بر اهوری پیش	باز پائے دلم بچنگ آورد پیشم از بس که عذر لنگ آورد

وصل تو اگر بجان بیاید دل	انصاف بدہ کہ رایگان یابد
تنہا تو ہمہ جہانے وانکس	کو یافت ترا ہمہ جہان یابد
در آئینہ گر جمال ہمہ سائے	از نور رخت خیال جان یابد
در سایہ تو بر آفتاب افتد	منشور جمال جادوان یابد
از روز عیان ترے وجوئیدہ	از راز دلت ہی ہنسان یابد
روئی کہ دل نیار دیش دیدن	دیدہ کہ بود کہ روی آن یابد
نشگفت کہ در زمین بہ خوئی تو	ما ہی تو و مہ بر آسمان یابد
زین قرن قرین تو کہ یابد کس	
یا چون تو کے بصد قران یابد	
کہ در عشق تو پا در گل ندارد	کہ راہ عشق تو منزل ندارد
قدم بر جان من باید ہنسان	درین راہ و دلم این دل ندارد
چو دل در کار تو بستم ضمانت	کہ ہجرت کار من مشکل ندارد
بہین سرمایہ صبر و روزگار	و دلم این ہر دو بہم حاصل ندارد
کہ اپایان پیوند تو باشد	
کہ دریائی غمت ساحل ندارد	
حلقہ زلف تو بر گوش ہی جان برد	دل برد از من و بیم ہست کہ ایمان برد
در سیر زلف تو جز حلقہ و چین حاصل	کہ ہی جان تن و دین دل از ان برد
خود دل از زلف تو دشوار تو ان	کہ ہی زلف تو از راہ دل آسان برد
از سیر زلف تو سامان رائے نبود	بہیج دل را کہ ہی سخت بسان برد

راستی باید قیامت میکند	<p>پای از گل عشق بر نه آید دین بخت ز رخ نه در نه آید این رفت و زان خبر نه آید دلبر ز تنق بدر نه آید وز هر چه کند بر نه آید زنگش دو چو یکدگر نه آید یک مرغ و فاب پر نه آید</p>		<p>در دیر دل بسر نه آید آوخ عمرم بر خند بیرون شد گفتم شب عیش را بود و رو کرد دل خانه فروش نام و نیکم زد از هر چه کند خجل نمیگردد هم رنگ ز نادر شد که در دست پرگنده شدم و ز آشیان تو</p>
بر صبر نویس انوری کارت چون کار بجهد بجهنم آید	<p>جز با غم بجز تو دلم کار ندارد کار نیست که جز به تو بر بار ندارد این بهت غم بجز تو تمیاز ندارد از گلشن ایام نه گل خار ندارد جانا تو نگویش که انکار ندارد</p>		<p>تا کار مرا وصل تو تمیاز ندارد بی رونقی کار من اندر غم عشقت دارد سرخون ریختم بجز تو دانه با بهر تو گفتم که چه خیزد ز کسی کو گفتا که چو دل جان بده انکار ندارد</p>
چون مے ننوشد سخن انوری آخر یکره تو بگو گفت ترا خوار ندارد	<p>در عشق تو کم دلی زیان باید زانکس که ز تو می نشان باید</p>		<p>در دور تو کم کس امان باید خود نیز نشان نمیتوان داون</p>

کہ بہ پیمان من در آرد سر	چونکہ سر در جهان نئے آرد
روزِ عمرم گزشت و وعدہ وصل	شبِ ہجرتش گران نئے آرد
عمرِ سایہ بہت نامعلوم	تابِ چندین زیاں نئے آرد

بسر او کہ عشقِ او بسرم	یک بلا را لگان نئے آرد
------------------------	------------------------

صن تو براہِ شکر می کشد	عشق تو بر عقل خنجر می کشد
خدمتش بر دست میگیرد فلک	ہر کرا دستِ غمت بر می کشد
دستِ عشقت ہر کرا دامنِ گرفت	دامنِ از ہر دو جهان در می کشد
از بر تو گر غمِ آمد رسول	جانِ بصد شادیش در می کشد
آنکہ میگوید کہ از زلفت تنگ	ما و شبِ بار و زخبر می کشد
من کہ باری سر بر شوت میدہم	زلفت تو با اینہم سر می کشد

النور می بر سایہ تو کے رسد	تا قبولت پایہ بر ترے کشد
----------------------------	--------------------------

یار در خوبے قیامت میکند	صن بر خوبان غرامت میکند
در قمارِ حسنِ با ماہِ تمام	دعویٰ داو و تمامت میکند
از کمانِ ابروان کردا بچہ کرد	دای ازین کز تیر قامت میکند
فتنہ بزفتنہ است از او بچہ کن	خارِ صبر و سلامت میکند
ہی شک از حسش ندارد انگہی	ہر کہ در عشقم ملامت میکند

در کوروی جو شجرِ النور کے	
---------------------------	--

کہ نہ تا باختہ ہے ماند	
زنگ عاشق چو زعفران باشد	ہر کہ عاشق بود چنان باشد
روی فارغ دکان بزرگ بود	زنگ غافل چو از خوان باشد
قاصد عشق راز رہ چو رسید	کمترین پائے مرد جان باشد
عشق چون در حدیث وعدہ شود	عدت جان و خان و مان باشد
یعلم اللہ کہ کرد موکب عشق گر بجانیست رایگان باشد	
یا وصل ترا غنائتے باید	یا ہجر ترا غنائتے باید
صد سورۃ ہجرے فرو خوانم	در شان وصال آیتی باید
دل عمر بعشق میدہد رشوت	آخر ز تو در حمایتے باید
بوسے ندہے دگر طبع دارم	گوئی بیہوا لایتے باید
الحق بہ ازین بہانہ نتوان خست	در ہر کارے کفایتے باید
آخر ز تو در جہان پس از عمر	جز جور و جفا حکایتے باید
وانکہ ز منت چو عیب میجوئے	جز مہر و وفا شکایتے باید
در خون منے چرانندیشی نہ این دل شدہ را خیانتے باید	
یار دل در میان منے آرد	در دل من نشان منے آرد
سایہ بر کار من نمی فلکند	تا کہ کارم حجبان منے آرد
وز بزرگی اگر چہ در کار است	خویشتن را بدان منے آرد

کہ تا حدیثِ منت ہیچ برزبان آید	
درہمہ آفاق دلدارے نہاند گل نہاند اندرہمہ گلزار عیش عقل بادل گفت کا ندر باغ عشق یادگارے ہم نہاند آخر از ان در جہان یک آشنا نگذاشت چرخ کوئی آخر این ہمہ بیگانہ اند عشق را گفتم کہ صبرم اندک است	درہمہ روئے زمین یاری نہاند راستی باید ز گل خاری نہاند گرچہ بر شاخ وفا بارے نہاند دل بیاد سد و گفت آرنجی نہاند چرخ را کوئی جز این کارے نہاند این ندانم آشنا بارے نہاند گفت اینت بس کہ بسیار نجانہ
انوری با خویشتن می ساز زانکہ درد یار یار دیارے نہاند	
رہی خوبت خداے میداند ماہ را بر باطِ خوبے تو شعلہ آفتاب را بکشد در جہان بر نیاید آب از آب گفتت جان بوسہ بتانی بستی جان و بوسہ ندہے چون مزاجِ دلم ہمیدہ اسنے با خیالت بگو خواہم داد	کہ اگر در جہان بکس ماند عقل بر ہیچ گوشہ نشاند حسنت از آستین بیفتاند عشقت از آب بر جہان راند گفتی از خصم بوسہ بستاند این حدیث بران سننے ماند کہ نداند شکیب و نتواند تا بگوشش دلم فرس و خواند
انوری بر باطِ کیتی کیت	

صبری نہ کہ کار ساز دل باشد ہر غم کہ نہ از میان جان خیزد	با غم بچار کار میگیرد پندارے از و کنار میگیرد
در دم فرو و دست بدرمان نیر د ظلمت نیاز بجبر کند رے	صبرم رسید ہجر بیایان نیر خضر طرب بچشمہ حیوان نیر
بر خوان ازان کہ طعمہ ز جانتی چن خوانی کہ خواجہ خرد از بہر جان ہا	انجا بپای عقل بجز جان نیر مہمان عقل بر سر این خوان نیر
گفتا بمیزبان کہ مرازلہ فرست فراک آن سوار بتو کی رسد کہ خود	گفتا ہمنوز نقل بدرمان نیر گردش ہنوز سرمہ سلطان نیر
طوفان رسید در غمت و انوری ہنوز قسمت سکا نوح بطوفان نیر	
عجب عجب کہ ترا یاد دوستان آمد میر میر خور و خاتم ز داغ ہجران پیش	در آدرا کہ ز تو کار ما بجان آمد مکن بکن کہ غمت سود و دل زیان آمد
چہ میکنی چہ مشغولی و چہ سطلے مزن مزن پس ازین آتشم بدل کہ ز تو	چہ گفتی چہ شنیدی چہ گمان آمد بسبا بسا کہ بدین خستہ دل غمان آمد
چنانکہ بود گمان رہی بیدار کرانہ کردی از من تو خود دانستی	بعاقبت ہمہ عہد تو ہچنان آمد کہ دل ز عشق تو یکبار در میان آمد
مکن تکبر بہر خدای راست بگوی	

رازد لمارا بدریا میسر و کز تو یک غم دل بصد جان بخشد پای کس جز بر سر خود نپزد لاجرم زلف تو پرده اش میدرد تا میر زلف تو سرد در نارد تا دلم آنرا طریقی بنگرد تا بنیدیشی جانی بگذرد زندگانی را نگر چون میسرد	سخت عشقت بدست رنگ و بوی وقت باشد بر سر بازار عشق بر سر کوئی غمت چون دور چرخ هست زیر پرده وصل لب پای در وصل لب نتوان نهاد گویمت وصل مرا گوئی که صبر جله از اندیشه ساز سخی وصل وعدہ را بر در مزین چندین بگذر
---	---

گوئی از من بگذران ای انوری
چون کنم من بگذرد و من بگذرد

پیش و پس هیچ ره نمیدانند چون بکارت رسند در نمانند بر در تو غلام و در بانند مرهم درد خود ترا دانند	عالمی در ره تو حیرانند عقل و فہم ار چه برود و برونند جان و دل گر چه غرتے دانند دوستان را اگر چه در دژ نمانند
--	---

در چه فریاد خوان شوند از تو

ہم بفریاد خود ترا خوانند

نہ باد گرے قرار میگیرد کمانگشت از دنگار میگیرد آنرا کہ بنگار میگیرد	ز دل کم عشق یار میگیرد از رشک تو آن سرشک میبارم سرایہ صد ہزار غم بیش است
---	--

بنام ایزد بستان زمانہ کنون نقشہ کسے می باز مالہ بجانی بوسہ زر خواستم گفت مراد مذہب عشقش اگر داشت برو چون کیسہ دوزم کہ ہرگز بصرف جان چودر بازار حسنش مرا گوید نباید ہیچٹ از من	نیکل قسم بجز خوارے نیاید کہ آواز دوشمش جاری نیاید بہر جان بوسہ یاری نیاید زده سجاده زناری نیاید مراد کیسہ دیناری نیاید بصد دینار دیداری نیاید چہ گویم گویش آری نیاید
---	--

سبندای انوری درکاراودل

ترا زور و نق کارے نیاید

صبر با عشق بس نے آید دل بکارے کہ پیش سے زود عشق با عافیت نیامیزد بیغی خوش دلایتیت ولیک داو درکاروان خورسندیت چکنم عسکری کہ نیشکرش	یار فریاد رس نے آید لیک قدم باز پس نے آید نفسی ہم نفس نے آید زیر فرمان کس نے آید زان خروش جرس نے آید بی خروش گس نے آید
--	---

گوئی از جانت می برآید پائے

چہ حدیث است بس نے آید

روی تو آرام دلہا سے برد تا برآفت نہ زلف و رخت	زلف تو زنہار جانہا سے برد عافیت را کس کیسے نشد
--	---

عیش تلخ من کند معلوم خلق	گرچه باز بیا شیرین میکند
با که خواهد کرد از گیتی وفا	
کز جفا با النور می این میکند	
دل ز عشقت رخ بخون تر میکند	جان ز جورش خاک بر میکند
میخورد خون دل و دل عشو باش	میخورد چون نوش با و میکند
گرچه پیش از وعده سوگندان خج رود	آن هم از پیشم فراتر میکند
عقل را چشم خوشش در ز عشق	مید بدشش ضربه شش میکند
ز زندارم لاجرم بے موجب	هر زمانم عیب دیگر میکند
گفت ز رگفتم که جان گفت که خه	الحق این نفتم تو انگر میکند
گفتم آخر جان به از ز رگفت به	لاجرم کار تو چون زر میکند
چون کنی خاکش همی بوس النور	
گرچه با خاکش برابر میکند	
در هوای تو ملک پر بگند	اینچنین کت حسن بر در میزند
من کیم کز عشق تو بر سر زخم	بر سر از عشق تو سنج میزند
عشق را در سر کن جو و جفا	عشق با ما خود برابر میزند
تو نشسته فارغ اندر گوشه	وین دعا گو حلقه بر در میزند
عاجز بهرگز مباد اندر جان	
عاشقی با کافر پیر میزند	
بهر در کفم یارے نیاید	چو آید جز جگر خوارے نیاید

بشنو افغانم دگوئے بطنز	کار فلان زود باغیان رسید
رقعه دردم ز تو بیچاره وار	نیم شبان دوش کیوان رسید

گر تو تویی زود که خواهند گفت

سوز فلان در تن بهمان رسید

دل مرا انده جان می ندارد	چنان کاید جان می گزارد
حدیث عشق باز اندر فلک است	دگر بارش بهان سر می بخارد
چگویم تا که کار بر سازد	چه سازم تا که رنگ بر نیارد
چه خواهد کرد چندین غم ندانم	که جائی بیک غم دیگر ندارد
بزاری گفتش در صبر زن دست	اگر عشقت بدست غم سپارد
مرا گفت ترا با کار خود کار	مسلمان مردم این ادل شمار

بنام این زد و دم در منصب عشق

باین شغل را می گزارد

زلفش اندر جور تلقین میکند	رخ پیاده حسن فرزند میکند
در رکابش ماه خواهد رفت اگر	اسب حسن اینست اگر زمین میکند
بر کمالش خط نقصان میکند	بر کمالش اندر حسن تحسین میکند
بارخ و دندانش روز و شب فلک	پوستین ماه و پروین میکند
بر سر بازار عشقش در طواف	دل اکنون دلا لگی دین میکند
با چنین سکین نباشد کار خورده	گر فلک را هیچ تسکین میکند
هر چه دستش در تواند شد ز جور	با من مجبور مسکین میکند

تو بزمایه و نیست عجب کار عاشق بسیم گرد راست دایم از نیستی بعشق تو ام در فراق تو عاشقان ترا	سپیل خوبان همه بزر باشد عشق من سیم در دوسر باشد هر دو لب خشک و دیده تر باشد همه شبها بی سحر باشد
---	---

عشق و افلاس در مسلمان صدره از کافرے بتر باشد

جان نقش رخ تو بر نگین دارد تا دامن دل بدست عشق تست جسیم تو دلم بر دو می دانم داغ کند کمان غمزه در باز گوئی که سخن بگوے و دم کش تا چند که پوستین بکار زده در باغ جهان مرا چه می بینی	دل داغ غم تو بر سرین دارد صد گونه سزا در آستین دارد کا کنون پی جان و قصه دین دارد تا باز چه فتنه در کسین دارد انصاف بده که برگ این دارد خرم دل آنکه پوستین دارد جز عشق رخت که بر زمین دارد
---	--

در خشک و تر انوری بصد حلیت در شکت تو دل حسنین دارد

فارت عشقت بدل و جان رسیده جان و دمس داشت از چیزها گفتم جانے بس آمد مرا با تو چه سازم که گرافغان کنم	آب ز دامن بگریبان رسیده نوبت آن نیز بیایان رسیده عشق تو آخر بسرا آن رسیده زا نچه بمن در غم بجران رسیده
--	---

<p>زنگی نماید انور کے خستہ جان دین رنگ ہم ز جنس ز کوئی تو میرد</p>	
<p>کز جانش بی تو سودا میکند ہمچنان امروز و فردا میکند ہر سچ تا دوان نیست زیبا میکند کا نچہ بتوان کرد تنہا میکند راز من ناز تو پیدا میکند آب چشم آشکارا میکند کا نوری از عشق رسوا میکند</p>	<p>جان وصال تو تقاضا میکند بالند اردو کا فرے باشد مرا تعارف جان میکند چشم خوشست زلف را گویا رے چشمیت کمن چند گوئے راز پیدا میکند آتش دل گر چہ پنهان میکنم آنچنان شوخی کہ چون گویند کمیت</p>
	<p>گر چہ میدانی ولیکن رخصم را گوئی ای مردان بعدا میکند</p>
<p>چکنم خبر کنم گر تو بیدار نہ آرزوگر بگدایان نہ سرد باد نہ حسرت آنست کہ برسوسن آزار نہ آری از خاک درت اینقدرم بادر نہ</p>	<p>چون کسی نیست کہ از عشق تو فریاد نہ گر وصال تو بجا می نہ رسد ما و خیال نہ چہ رسید بہت بلالہ ز رخت جو حشر نہ خاک در گاہ ترا سجدہ خود خواہم کرد نہ</p>
	<p>از تو ہر روز غمی تو طلبم از پی آنکہ سیری دینہ بامروز چہ فریاد نہ</p>
<p>نہ چو روشن رخت قرہ شد عیش من خوشتر از شرکہ شد</p>	<p>نہ چو شیرین لب شکر شد با سخناسے تلخ چون زہر شد</p>

خادم و فراش تو رضوان سزد	چاکر و دربانِ دُرّت حوَر باد
عاشقِ محنت زده چون نیست	حسدِ خرم شده معجور باد
و صلی تو بادا همه نزدیک	
بجسد تو جاوید ز ما دُور باد	
نه وعده و صلت انتظار ارزد	نه خمرِ هوامی تو خسار ارزد
هم طبعِ زمانه که نشگفت بہت	کس راز تو هیچ گل که خار نہ
بر یاد تو داور و زگار مِ دل	وانِ چسیت ترا که رزگار ارزد
منصوبہ منہ کہ باد فائے تو	حقا کہ اگر سہ شش چار ارزد
گوئے بہزار جان بوسے	زیرا کہ یکے بصد ہزار ارزد
داجا کہ کنار اندر افسد ایم	صد ملک زمانہ آن کتار ارزد
بر گشتارِ حُسنِ خویش آخر	تا بوس و کنار تو شمار ارزد
گوئے کہ بصد چنانورے ارزم	
آری شبہ در شاہوار ارزد	
آبِ جمالِ جملہ بجوئے تو میرود	خورشید در جنبِبت روی تو میرود
ای در رکابِ لُف تو صد جانِ چاہد	دل در رکابِ رویِ نکوئی تو میرود
ہر روز بہت بر سر کوئی اجل و حید	در جنبِ آنکہ بر سر کوئی تو میرود
ہر دم ہزار خرمِ جانِ پیشِ میرود	بادی کہ در حمایتِ موی تو میرود
جان خواہیم بوس و بازایستی	چون عہدِ استغین ہمہ سوئے تو میرود
در خاکِ می بجویم جو زمانہ را	با آنکہ در زمانہ ز خوئے تو میرود

گوئی کہ ملک سب از قاف تا بقاف نیست
یک بوسہ از لبانت صد ملک سب از قاف

چون یستی آنچنانکہ مے باہ	تن در دادم چنانکہ مے آید
گفتی ازین بستر کنم خواہی	الحق نہ کہ هیچ در نہی باید
با این ہمہ غم کہ ز تو منی سینم	گر خواب دگر نہ بینم شاید
بافتنہ روزگار تو عیست است	ہرقت نہ کہ روزگار میباید
گفتم کہ دلم بوسہ خرسند است	گفتی بدہم دگر چہ مے باید
زین طرفہ تر ترحکایتے دادم	دل بین کہ ہمے چہ باد پیاید
بوسے نہ دہد و ہر زمان گوید	باشد کہ کنارے اندر افزاید

دستی بر نہ کہ النوری امی دل
از دست تو پشت دست میخاید

مرصورت نمی بند کہ دل یاری دگر گیرد	مرا بی کار بگذارد پئے کار دگر گیرد
دل خود را دہم پندی اگر چہ بند بندین	کہ بگذارد دہوائے او ہواداری دگر گیرد
از و دوری نیارم حسبت ترسم آنکہ ناگاہ	خورد ز نہار با جانم وفاداری دگر گیرد
اگر زان بعد شکر بار نفروشد بجا بوی	رضائی دل بخوید جان خریداری دگر گیرد

گل باغ وصالش را کردم بنادانے
بجائی گل ز ہجہ او ہے خاری دگر گیرد

سخت خوشی چشم بدت دور باد	سال و مہ و روز و شبست سور باد
بندہ ز لہین تو شد غالب	خاک کف پاسے تو کا فور باد

مرد بینی که روز وصل چو شمع گیر کارم روز وصل داغست کرد	در تو میخندد و اشک می بارد همچو داغ فراق باز آرد
	برگرفتم شمار عشق آن به که ترا از شمار شمارد
دل در هوست ز جان برآمد کو جان و جهان مباحش اندیک سود نیست تمام اگر دله را هم خانه هر که شد غم تو و انکس که فرو شود بکویت گوئی که اگر چه هست کام لیکن ز زبان این و آنست دل طعنه تو بدید بخشد نشیدستی چنان توان مرد	جان در غمت از جهان برآمد مقصود تو از میان برآمد یک غم ز تو را یگان برآمد زود آ که ز خان و مان برآمد دیر آ که از دوشان برآمد تا کام دله فلان برآمد هر طعنه کم از زبان برآمد تا دیده این و آن برآمد ای جان جهان که جان برآمد
	ارزان مفروش انور می را کر باز خوسه گران بر آمد
جانا دمان تنگت صد تنگت شکر از هر چند دلربائی زلفت بجان میدم با عاشقان کویت لاف ز نیم که از عشق روی خوبت آب آورم زرد	اندام سیم رنگت خردار باز زرد کاوا ز مرغ جانان شاخ صنوبر اند آن دل کجاست مارا کاندوه دلبر زرد کیشیت تیبست خرم کاریز کوثر زرد

دل را چه صلاح بر نمنه گیرد	کردم همه حیل و در نیگیرد
معمشوقه دگر گرفت و دیگر شد	دل هر چه کنم دگر نمنه گیرد
الحق نه دروغ راست باید گفت	معدور بود اگر نمنه گیرد
من تحت عاشقی ز سر گیرم	هر چند که اوز سر نمنه گیرد

داوم دو جهان بیا در عشقش
ما را بد و حبه بر نمنه گیرد

هر چه مرا روی تو بروی رساند	ناخوش و خوش دل بر تو خوش است
هست برویت نیازم از همه رو	گر چه همه محنت بروی رساند
در غم تو سه می ز پای ندانم	گر تو ندانی همه خدای تو دانم
غم کسی را بخانه در چه نشینی	کاش در دل را باب دید نشانی
هجر تو بر من جهان همه ببرد	کو کهن آخر جهان چنین بینم
دامن من گر بدست عشق نگار را	وصل چه دامن کار برفت

رو که چنین خواهم که تن زنی وصل
تا بکنند هجر هر جفا که تواند

عشق هر محنتی بروی آورد	لکن ای دل گرت نمیخارد
در چه رویت همیشه غم حشر	روی در کش که روی آن دارم
دامن عافیت ز دست ده	تا بدست بکات نسپارد
گوئی اندر پناه وصل شوم	تو شوی گرفتار بگزارد
وصل هم ناز موده که بلطف	خون بریزد که موای مار آرد

	اگر ز عہد وفا ممکن است هیچ نشان درین جهان چو نیابی دران تواند بود	
ہزاران درد دل بارے نباشد گلی بی ز حمدت خارے نباشد ہر جو سنگ خردارے نباشد کز خوشبو سے تریاری نباشد ستمکاری دل آزاری نباشد کیش اندر کینہ دیناری نباشد ز گفزار تو خود آرے نباشد		اگر چون تو دل داری نباشد مرا گوئی کہ درستان این راہ بود بار گران کردن ولیکن اگر چه پیش یاران گویم از شرم تو خود دانی کہ از تو بوالعجب تر چگونه دست یابد بر تو آنکس چو اندر میچکارے پاسخ من
	اگر فارغ بود سنگین دل تو ز بخت من عجب کاری نباشد	
بخت کارم قرارے ندیدم چرخ جز کوکنارے ندیدم گل نگویم کہ خارے ندیدم جز غم یادگارے ندیدم این بہانہ است یارے ندیدم با غم غمگارے ندیدم اشک نے انتظارے ندیدم کہ دے روزگارے ندیدم		یارم این بار بارے ندیدم خواب بختم دراز شد مگرش روزگارم ز باغ بوک و کمر نیک غمناکم از زمانہ نہ زانکہ بخت یارے من دہنے نے این ہمہ ہست خود ولیکن آنکہ زانکہ مادل بگریہ خوش نکشم انوری دل ز روزگارے ندیدم

باری ازان پای شوم پامیال	بارے ازان دست برم دستبرد
باتو کله بنم و سر بر سر	گر چه نیاید کلم از دو برد
چیت نه آن نه سزاوار عشق	گیر که خوب و بزرگ بسد

حسن تو همچون سخن انوری
رونق بازار جهانے برد

ز سحران تو جانم می بر آید	بکن رحمی بکن کا خرنشاید
فروش روزم از عم چند گوئی	که میکن حیلہ تاشب خود چراند
سید روزی من چون آفتاب	بروز آخر چراغی می نباید
بیک برون آب هجرت غم چنان	که از فوتم فقعی می کشاید
گر فتم در غمت عمری بپایم	چه حاصل چون زمانه می نیاید
درین شبها دلم با عشق میگفت	که از وصلش چگوئی میچسپاید

همسوز این برزبانم ناگذشته
فراقت گفت آری مینماید

من آن نیم که مرا بیتو جان تواند بود	دل زمانه و برگ جهان تواند بود
نمان شد از من بیچاره را محنت تو	تضای بد ز همه کس نمان تواند بود
اگر ز جان منت نیست هیچگونه خبر	که حال من غمت بر چه سان تواند بود
چرا اگر همه عمر ناله بشنو	بطعنہ گوئی تو کان نمان تواند بود
جفا کن چکنی بس که در حالک حسن	برات عهد و فانا روان تواند بود
درین زمانه هر آوازه که وفا نکند	هم از صدای خم آسمان تواند بود

زینت بوستان بخوابد بُرد	زکین چشم و سرو قامت تو
غم عشق تو جان بخوابد بُرد	باہمہ دل نگفتہ ام کہ مرا
روزگار از میان بخوابد بُرد	چشم کو بستر گردنبرد
کہ زمان تا زمان بخوابد بُرد	من خود اندر زمانہ مے بینم
کہ نہ بادِ خزان بخوابد بُرد	در بہار زمانہ برسے گے نیست

انوری اگر حریف تر دامت

ندیت رایگان بخوابد بُرد

بہار و باغ در ماتم نشستند	گل رخسار تو چون دستہ بستند
چو چین زلف تو برہم شکستند	صبار پای در زلف تو شکست
چو نوک خار و برگ گل برستند	کہ خواہد رفت ازین آفت بستند
از ان دلہا کہ در زلف تو ہستند	کہ در باغ رخسارت بود راہ
ز غمت یکجہاں ترکان بستند	کہ در ہر گلستانش گاہ و بگاہ
ہمہ خواہند گان لبہا بہ بستند	چو در پیش لب ازیم چہشت

منہ بر کارین بیچارگان پاسے

چہ خواہی کرد مستی زبردستند

عشق بزرگان نبود کار خرد	عشق ترا خرد نباید شمرد
خار تو ہر پاسے نیار و شہد	حاکم تو ہر سر نہ تواند کشید
وز تو توان غم بغینت شمرد	خز بغینت شمار غمت
چون ز پے تست چہ صافی چہ درد	چون ز پی تست چہ شادی چہ غم

معشوق دل بر دو همی قصد دیند
چون در رکاب عهد و وفا میرود
دل پوستین کج ز غم داد طرفه اینکه
گوید که دامن از تو و عهد تو در شدم
از آسمان و تا بزین میشت هست اگر
چیزی دیگر همی شناسم درین جز آنکه
برج نوشت نام وفا کاکلور جا

با آشنا و دوست کسی نتخیز کند
بیوده اسپ چو رو چنانچہ زین کند
روز و شبم هنوز غم پوستین کند
تا عشق من بنمای تو در آستین کند
با این ج آن حدیث من اندر زمین کند
باری گمان خلق بیک ره یقین کند
نامم ز بر مرتبه نقش نگین کند

نه در وصال تو بختم بکام دل برساند
چو بر نشیند غم مرا کجا بخت است
ز من پرس که بی من زمانه چون گذشت
مرا گوی ز رویم چه غم رسیده است
دلی بر د که یک لخطه باز می نرفتند
مرا چو عشق بدست تو باز داد و وفا
بر و طقه زلفت دلم نهان ز دو چشم

نه در فراق تو چرخم ز خویشتن بر ماند
اگر زمانه بخواد که با تو امیشتان
از آن پرس که برین زمانه میگذاشت
رسید آنچه رسید و هنوز تا چه رسد
غمی بداد که یک ذره باز می نماند
جفا کن که همیشه جهان چنین نه ماند
چنانکه بانگ برآمد که این که کرد و کرد

بغمزه چشم تو گفتش که گر تو داری دگر نه
من این ندانم و انم بکار دای تو ماند

عشقم این بار جان بخواد بر د
در غمت با گران رکابی صبر
موج طوفان فتنه تو نه دیر

بر د نام نشان بخواد بر د
دل ز دستم عنان بخواد بر د
عافیت از جهان بخواد بر د

گرچه در تیار تست این دم چنان غافل باش ماه رو یا تکیه بر عشق من خوبی خوش	کین جهان مختصر آباد و دیران بگذرد بس مکن زیر آفتاب هم این هم آن بگذرد
	شرم دار آخر که هر دم الغیاث انوری تازه بر سمیع بزرگان خراسان بگذرد
باقی تو قد سر و خشم دارد دایم چو قلم بتار کم یویان وصلت ز همه وجود لبیک شادم نبود یقین همی دانم در کار تو نیست عقل بر کار در منزلش همه جهان حوائی	چون قد تو باغ سر و کم دارد زان قامت و قد که چون قلم دارد با هجر تو رو در عدم نم دارد کین شادی با نیزار غم دارد کار آن دارد که یکدم دارد این نیز بدولت تو هم دارد
	ور تو بکفش همین که گویندش معضوقه طریف محتشم دارد
ای دلبر عیار بتو یار توان بود با داغ تو تن درستم چرخ توان داد بر بوی گلی وصل تو سال نه که عمر در آرزوی شکر و بادام تو صال صد شب بتمنا می صال تو چو گیس	غمهای ترا با تو خسریدار توان بود بایاد تو اندر دهن مار توان بود از دست فلک بادل پر خار توان بود بر بستر تیار تو بیمار توان بود بی نرگس بر خواب تو بیمار توان بود
	انجا که مراد تو بجان کرد اشارت با خصم تو در کشتن خود یار توان بود

روزم باخرا آمد و روزه ندا بر	ز انگونه روزگار که آن روزگار بود
امروز نیست هیچ امیدم بکار خوش	بدردی که دل بغم امید دارد
دایم شمار وصل همی برگرفت دل	این هجر بیشتر کجاست در شمار بود
باردی چون نگار نگارم هزاره	کارم ز خرم و خوشی چون نگار بود

نورانی

نورانی

اکنون هر آن شبی که باد بارین دورد	گویم که یارب این چه نشاط و چه کار بود
-----------------------------------	---------------------------------------

پدر و دلم دوش که چون ماه برآمد	تا خوانده چو ماهم ز در حجره در آمد
زیر و زباز غایت مستی چو غرور	مجلس همه از دلوله زیر و زباز آمد
نقلم همه شکر شد و بادام که آن است	با چشم چو بادام و لب چون شکر آمد
وان قد چو شاخ سمن رو چو گلبرگ	صد شاخ نشاطم چو در آمد لب آمد
از خجلت رویش به نهان تیره در	هر ماه که دوش از افق باختر آمد
بودیم هم در شده با قامت موزون	وان قامت موزون ز قامت آمد
با میوه سامان ز خرابی زمانه	فریاد همی کرد که شب تان لب آمد

شب روز شود بعد نسیم سحری دوش	چون دود دلم شد چو نسیم سحر آمد
------------------------------	--------------------------------

صبر کن ایدل که آن بیداد بجان بگذرد	راحت تن چونکه بگذشت آفت جان بگذرد
خویش تن در بند نیک بد کن از بهر آنکه	زشت و خوب وصل و هجر دور و دراز بگذرد
رونگاری میگذازم روز به نوعی که هست	کاخچه مردم بر خود آسان کرد آسان بگذرد
گر نه مجورم تن اندر در دهر آن که دهم	زود آخ باد ما بر باد جانان بگذرد

نورانی

بیزنگ رخ تو چون برد حسن	ماه آمد و در برابر آمد
هر خط که خریده دارا داشت	در حسن همه مزور آمد

حسن تو چو شتر النوری نین	گوئی مزاج دیگر آمد
--------------------------	--------------------

ز عهد تو بوی وفا می نیاید	ز خوی تو جز از جفا می نیاید
جانی ست عشقت که جز تخم	بران آب و خاکه هوا می نیاید
مگر بر کج آمد آسیب جرم	توئی یا منم تا کجا می نیاید
بنام ایزد از دوستان زمانه	یکی با یکی آشنا می نیاید
ازین پس و فارسم هرگز میاگو	چو در نوبت عشق تا می نیاید
خوشم اینکه گوئی برو کن پس تو	کسی می نیاید چرا می نیاید

غم تو کس تست و هرگز نه بینم	که پی در پیسم در قفا می نیاید
-----------------------------	-------------------------------

بی دارم که یک ساعت مرا بغم بگذارد	غمی کردی لم بیند فتوح غم نه ندارد
نصیحت گو مرا گوید که بر کن دل عشق	منید اند که عشق اورگی بر جان ندارد
دل چون آبله دارد در عشق فدا بر	مگر از جان پس آمد دلم کش با پی ندارد
مرا گوید نیب زارم اگر جان در غم بگذارد	چگونه می جان بدان از تو که اواز من بیار دارد

نتابم روی از تو هرگز اگر چه در غم رویش	مرا چرخ کس بی مردم بلاست تو بروی آورد
--	---------------------------------------

آن روز کار گو که مرا یار یار بود	من به کفار از نیمه داوید بگفت بود
----------------------------------	-----------------------------------

یکبار سپر بر انوری مفکر	با او همه وقت بر توان
بی عشق تو ام بسر نخواهد شد	با خوی تو خوی در نخواهد شد
آوخ که بجز خبر نما نداز من	وز حال منت خبر نخواهد شد
گفتم که بصر به شود کارم	خو می نشود مگر نخواهد شد
گیرم که ز بدتر شود گو شو	وانم ز بدتر تر نخواهد شد
با عشق در آدم بدل تنگی	کا خردل او دگر نخواهد شد
هجرانت بطعنه گفت جان مبین	در دوری مگر نخواهد شد
جز وصل ترا نمیشود در سر	وین کار چنین بسر نخواهد شد
چون شد دلم از غمت جگویم	خون شد دل و بس جگر نخواهد شد

تک میسر بر انور کے آخر
در حال لکد کوب سپر نخواهد شد

بدری خال

زلفت چو بد لرے در آمد	بس کس که ز خامان بر آمد
هم رایت خوشدلی نگون شد	هم دولت بیغی سر آمد
دل کم نشود در آنچنان زلف	کز فتنه جان هم بر آمد
کاندیشه چو حلقه پیش در شد	کم گشت چو حلقه بر در آمد
چشم سپید کارت	در کار جهان سپید بر آمد
کز کبر بدست التفاتش	پهلوی زمانه لاف آمد
چندان حذر من از غم تو	آوخ که غم تو بهت آمد
در موکب ترکت از عمر شد	بشکست در دل و در آمد

	<p>تو ای انوری گرنباشه چه بشه ز تو هیچ طوفان سببه بر نیاید</p>
<p>واللہ اربا کافر اندر کافرستان میرود وین سخن در بار بیخه نه در جان میرود گفت نقدی ده که این خاک کیستان میرود باد با فرمان روانی هم بفرمان میرود کار این دارد که اکنون خراسان میرود دم نمی آرم زدن وزنی فراوان میرود بلکه از انصاف و عدل داد و سلطنت میرود</p>	<p>انچه بر من در غم آن نامسلمان میرود آنچنان بیخه کارم بجان آورد و رفت دل بصراف غمش ادم بدستم باز در تاشا گاه زلفش از پی تر تیب عید بود است انچه در کشمیر میفتد هر زمان گوید چه خارج میرود آخرن آب لطف از جانب او میرود با انور</p>
	<p>خسر و آفاق ذوالقرنین ثانی سحر آنکه قیصرش در تحت فرمان چو خاقان میرود</p>
<p>جانم ز تو بر سر جهان آمد آن نیز بدولت گران آمد چون پای غم تو در میان آمد چون آنکه خواستم چنان آمد چون عشق تو در میان جان آمد دستوری هست در توان آمد چون پای دلم در آسمان آمد خود هر دو نواله بآستخان آمد</p>	<p>جانا دلم از غمت بجان آمد از دولت این جهان دلی آمد آری همه دولت گران آمد در راه تو کار با نیامیزد در حیره دل خیال جانمیت جان بر در دل بدر میگوید از دست زمانه داستان گشتم گفتم که تو از زمانه باشی</p>

گفتم که جان به از زر گفتا که گر چنین	ز انم ازین متاع بخور و ازین بیاید
ز هر چه که هر که ز گیتی بکار آید	در کار او فروشد هم کار میناید

زینها که مانده اند کار زو بر آید
چون کار انور نمی غمش زار میناید

عشق تو بهر که عافیت بر آرد	هر دو جهانش بر زیر پای در آرد
عقل که در کوس روزگار بر آید	بر سر کوس تو عمر ناب آرد
صبر که ساکن ترین عالم عشق است	زلف تو بهر ساعتش بر قصه آرد
با تو دم از لاف صبر بر نتوان زد	ز آنکه بیک روزه غم ز شکر بر آرد
بوی تو بادار بر دوشی بطوانی	جمله عشاق را ز خاک بر آرد
گفتم یارب چه عشقها کنی من	گر ز وصال تو ام گم خبر آرد

بهر تر ازین حدیث خنده بر افتاد
گفت که آر و چنین بود که گذارد

چو کارم زیاری همی بر نیاید	چو نورے بکارم همی در نیاید
چه باشد که من بر غم او سرایم	که بر من غم او همی در نیاید
ولیکن همی غم نه آخر که باین	همی هیچ شادی برابر نیاید
مگر چه در دل بیاید غم تو	ز صد شادی دیگران در نیاید
نه پیغامش از حال دل باز گویم	کس از من نیاید که تا در نیاید
جوابم فرستد کزین می چو خوبی	اگر باورم آید و گر نیاید
ترا با غم خوشتن کار باشد	که از تو جز این کار دیگر نیاید

نارنگی کند جفا آمیزند	ورینا لم یکے ہزار کنند
با چنان اعتماد بر خوبے	نکند ناز پس چه کار کنند
چشمش از بیشما جفا راند	زلفش از کار ناسکار کنند
این دعا خوش در آستین بند	وین سزا نیک در کنار کنند
دل و دینم برود و سود کنند	گر بر این ہر دو اختصار کنند

نور

بارکش انوری کہ یار گراوست
زین بترصد ہزار بار کنند

دوستی یکدلم ہمیسباید	و گرم خون دل خورد شاید
خود نگہ میکنم ہما در دہر	تا بعمری از ان یکے زاید
بیچکس نیستت زد و ز فلک	کہ نہ زد و بہ ترک ہمیسباید
دست گرد جان بر آوردم	پاے اہلی بدست میسباید
باکی گروفا کنے عمرے	عاقبت جز جفات نمسباید

انوری روزگار قحطہ وفاست
زین خسان جز جفات نکشاید

از نازگی کہ رنگ رخ یار مینماید	گل با لطافت او چون خار مینماید
داجا کہ سایہ سبز زلفش ز رخسار	روز آفتاب بر سر دیوار مینماید
در بارغ روزگار ز بیدار گسار	باشخ ز گیسو بمشل دار مینماید
داعی عشق او چو بیزار دینماید	سجادہ بصورت ز ناز مینماید
گفتم کہ بوگفت کہ ز گفتش جان	گفت این تو تو مگر کہ خریدار مینماید

هر چند کرد یاد سر خویش آدم	همچم حدیث وصل تو در سر نمی شود
وان پیشتر ز دیده بیا لود همچنان	یکذره آرزوی تو کمت نمی شود
با آنکه کس بشادی من نیست در	زین یک مطاعم اینمه در خوری
گویم که کار از غم عشقت بجان رسد	گوئی مرا حدیث تو باور نمی شود
گوئی چو زرب بود همه کارت چو زرب شود	کارم ز بی زرب است که چون نمی شود
مشت خدای را که ز اقبال مجددین	رویم ازین سخن بعسر نمی شود
در هیچ مجلسی نبود تا جو انوری	یک شاعر دو پیشه تو نگه نمی شود

چند آنکه از زبانت بر آید بگیر زر
در خا و ران نیم که میسر نمی شود

بدیدم جهان را نواست نه ندارد	جهان در جهان بادشاهی ندارد
بدین مایه زر بیش بر خیمه گداز	که در اندرون بوریای ندارد
بعره از ان خلوتی دست نه دارد	که بیرون ازین خیمه جانی ندارد
بناز و اگر باز نه راست باز دارد	نباشد که آن باد خانی ندارد
بم عشوق نتوان گرفتن کسی را	که تا دوست با کس وفائی ندارد
نیاید بسنگی در انگشت پای نه	که تا دوست با کس وفائی ندارد

کبش انوری دست ازین جان لیت

که بس چرب و شیرین زبانی ندارد

گر وفا با جمال یار کند	حلقه در گوش روزگار کند
ماه دست از جمال بفشانند	گر بر این پای استوار کند

بر که دل بر چو نتود لدا ری نه	سنگ بر دل بیتو بیاری نه
وانکش از محنت گلی خواهد شکفت	روزگارش اینچنین جاری نه
تخته سازد گم دل آن طریق	آرد و درد دست فوختواری نه
نیک میکوشد خدایش یار باد	بو که روزی دست بریاری نه
یار پا اندر میان خواهد نه	تا بوصلت روز بازاری نه
جو گفت از جانب تو راست شد	اینست سودا و هوس آری نه

یار پا اندر میان نهند و لیک

انوری سر در میان بکارند

از آنکه غمت ز درد ر آید	مقصود دو عالمش بر آید
در پای تو هر که گشته گردد	از کل زمانه بر سر آید
بر ما همه راحت دو عالم	در چشم همه محقق آید
کس نیست که بربا عشقت	از صفت لغال بر تر آید
مایم و سکر و اندک زر	تا وصل ترا چه در سر آید
پس ما همه دل بگفت از جان	هر چه آید بر سر و زر آید
گر در همه عمر گویمت صیل	هجرانت ز بام و در در آید
زان ناز تو بر نیاید م کار	گر کار جهان بسم بر آید

تسلیم شوا انوری که نقشش

هر بار به شکل دیگر آید

وصلت باب دیده میسر نمی شود	دستم بخیلهای دگر در نمی شود
----------------------------	-----------------------------

گوئی از نیکوئی رخ چو هم در خشم آسمان نمیکنی

چه عجب شعر انوری را نیند
معنی اندر بیان نمی گنجد

هر چه از وفا بجای من این بی وفا کند با آنکه جز جفا نکند کار کاراوت آزادگان روی زمینش رهی شوند از کام دل را کندش دست رویت گاه از بسکه کبر بای جمالت در سرش	آنرا وفا شمارم اگر چه جفا کند یارب چه کار را کند او که وفا کند گمراه سر کشته و تکبر را کند آنرا که دست عشق وی از دل جدا کند بر عاشقان چرا بتکبر ریا کند
---	---

گرفت گردش همه عمر یک جفا
خوی بدش قرازگیر و قضا کند

مرا اگر نیکو آن یاری نباشد ترا اگر کار من اندر نگیرد گلی نشگفت باری این زمانم مرا کاندر گناهی جز دلی نیست بیازاری که جان از تنخ آست دل امین دار و بردار انوری را گرازی پیوند او فخریت نبود	مرا نزد تو مقصداری نباشد ز بخت من عجب کاری نباشد اگر در زیر این خاری نباشد ترا بر دل از ان باری نباشد دلی را روز بازار بی نباشد که بهتر ز وفا دار سے نباشد چنین دانم که هم عار سے نباشد
--	---

که آنکس بداند بر تو کو ر ۱ +
چو محمد الدین خسیداری نباشد

درد هجرت گرم اشک میزد	عشق صد بارم بسد بر میزند
تیر غمزت را بگو آهسته تر	کویه اندر رودی کافر میزند
این نه بس کز عیش تلخ لبین	خنده شیرین چو شکر میزند

از تو خوبی چون سخن از انوری

هر زمانه لاف دیگر میسند

از وصل تو آتش جگر خیزد	وز هجر تو ناله سحر خیزد
سرهگشته عالم هوای تو	هر روز ز عالم دگر خیزد
هنگام قیام خاک پایت را	خورشید فلک بفرق خیزد
نه چون سگ پاسبان اگر خوا	هر روزت از آستان در خیزد
دیوانه زلف خسته چشمت	هر فردا ز روی بر خیزد
گوئی بهلاک جانت برخیزم	بر خواسته گیر ازین چه برخیزد
مار از دمان تنگ شیرینیت	رایج که به تنگهاش کر برخیزد

رؤی چو زهر است انوری را

در کیسه اوز را این قهر خیزد

حسنت اندر جهان نمیگنجد	نامت اندر زبان نمیگنجد
راز عشقت نهان نخواهد ماند	که دروغی دران نمیگنجد
با غم تو چنان یگانه شدم	که دل اندر میان نمیگنجد
طبع وصل تو من ندارم از آنکه	وعدہات در زبان نمیگنجد
رؤی پنهان مکن که راز دل	بیش ازین در نهان نمیگنجد

عشق عمرم ببرد و عشق بداد دل همی گویدم که پاتے عمر	تا به بینی که سر برگیرد بوسه خواهی بود که دگر گیرد
صد غم از عشق او فرون دارد	انوری گرشمار برگیرد

گردید بوسه او و گردید بد
اندر آن صد غم دگر گیرد

دست در روزگار می نشود شاید خوب صورت است امل	پای عمی استوار می نشود دردل و دیده خوار می نشود
روز شادی که راز گردون است همیچ غم را کران نمی بینم	لاجرم آشکار می نشود تا دو چشم چار می نشود
پای بر جای نیست حاصل دهر همیچ امسال دیده هرگز	عیش از آن پایدار می نشود که دگر سال پار می نشود
پیش از خون دل کنار زمین شاد می زی که در عروسی ملک	واسمان دل فگار می نشود رنگ چندین نگار می نشود
یک تلی ست و آن تلی آنکه	برگ در اختیار می نشود

خرم آنکس که نیست بر سر خاک
با چنین خاک رس می نشود

هر که را عشقت بهم بر میزند طالعی داری که از دست غمت	عاقبت چون حلقه بر در میزند
رای و صلت خوشتر ز دهر گفت	هر که را دستیت بر سر میزند
	آن حریف این نفس کر میزند

تا ز کوی تو برون رفت گرچه غمت کرد چو موئے مرا روے ترا ماه نگویم از آنکه زلف ترا مشک خواهم از آنکه چون لب تو بادۀ خوش رنگ زلف تو چو گان و دلم گوی است طعن بدگوی نباشد ز یانش	کوئے تو کوئی که همان کوی نیست فارغم از عشق تو یکوی نیست ماد چو آن عارض دلجوی نیست مشک بدان رنگ و بدان بوی نیست چون رخ تو لاله خود روی نیست کیست که چو گان ترا گوی نیست هر که دراد لب بدخوی نیست
---	---

انوری از خوی بدست خوار
از سخن دشمن بدگوئے نیست

مرا دانے که بیتیو حال چو نیست تم در بند بجز تو اسیر است غیم عشق تو در جان پیچ کم نیست بنوحه خون همی بارم من از دل	بهر مرگان هزاران قطره نیست دلم دردست عشق تو زبونست چه جای کم که هر ساعت فرو نیست که در عشق تو ام دل زنبونست
--	--

اگر بخشود خواهی هرگز ای جان
برین دل جای بخشایش کونست

رویف الدال

رفش از رخ چو پرده بگیرد چون غم او در آید از در دل شاه جانم و دلم غم است	ماه و اخلت ه در گیرد صبر حیا ره راز ره گیرد کین بی پا گیر دآن بگیرد
---	---

هر چه از عین کمال است از گوی گوینا / کز و رای آن کمال اورا کمال دیگر است

من بحالی دیگرم هر لحظه اندر عشق تو
ز آنکه او در حسن هر لحظه بجا دیگر است

باز ماندم در غم تیارا و تدبیر هست / باز گشتم عاجز اندر کارا و تدبیر هست
باز خون عقل و دینم ریخت اندر عشق او / دیدم آتش خویشم بگویند بیز هست
باز بار دیگرم در زیر بار غم کشید / آرزوی لعل شکر بار او تدبیر هست
پیش ازین عمری بیا و عشق او بردا و / باز گشتم عاشق دیدار او تدبیر هست
در میان محنت بسیار گشتم ناپدید / از غم و اندیشه بسیار او تدبیر هست

شیوه عهدش دگر با انوری بخزند باز
خویشتر بفروخت در بازار او تدبیر هست

راست حسن از من برگزشت / با من این جور تو از حد برگزشت
آتش هجو توام خوش خوش لبوخت / آب اندوه توام از سرگزشت
بگذر و بر هیچکس از عاشقان / آنچه دوش از عشق بر جا برگزشت
گریه من سوز در عالم فلک / ناله من از فلک بر ترگزشت
دوش باز آمد خیالت پیش من / حال من چون دید از من برگزشت
دیده ام در پای او گوهر فشانند / گرچه از روی رخسارم از زرگزشت

نامه خفت بشهری در رسید
شکر عشقت بهر سودرگزشت

از تو بریدن صفا روی نیست / ز آنکه چو رویت بجهان روی نیست

ایجان روشنائی زانم ہی منت	تو درکناری از ماما در میان کارت
گد بخت دست گیر دو عمر پای دارد کیبار دیگر ایجان گیریم درکنارت	
باز گی گیرم اندر آغوش هرگز آیا بخواب خواهم دید تا بدیم بزیر حلقه زلف	تا کی آرام بدست چون دوست یکشب دیگر اندر آغوش حلقه گوشت بناگوش
گشت کیبار گے دل و جانم حلقه در گوش حلقه گوشت	
در ہمہ مملکت مرا جان نیست درکنارم بجای دمسازی یکدم از درد عشق ناساید گفتم اورا کہ صبر کن کہ بصبر در کجا در خورد مرا غم عشق	ہر زمان پای بند جان نیست تا سحر کہ زدید طوفان نیست دادم انصاف بخت کس نیست ہر غمی را کہ ہست پایا نیست در ہمہ خانہ ام یکے جان نیست
این ہمہ ہست کاشکے بارے کار اورا سرے و ساما نیست	
ہر شکن در زلف آن لہار دامن گیر تا بداند وصف کس آن زلف خالی رہد ہر چہ دل با خوشی صورت کند ازو ہر کسی زان چشم و زلف اندر گمانی دیگر	ہر نظر از چشم او سحر حلال دیگر است در خیالی ہر یکی آنرا خیالی دیگر است عقل دور اندیش گوید بر مثال دیگر است وان گمانہا نیز از ہر یک محالی دیگر است

قدح تو کئے زمین چہ داند	کان قدر بر آسمان دریغ نیست
در کوی وفا تو بانصاف	یکدل بنزار جان دریغ نیست
کارم ز غمت بجان رسیده است	فریاد بر آسمان رسیده است
نتوان گله تو کرد گر چه	از دل بس زبان رسیده است
این آب ز فسق برگزیده است	دین کار و دبر استخوان رسیده است
در عشق تو بر امید رسوده است	صد بار مرزبان رسیده است
هر جا که رسم برابر من	اندو تو در میان رسیده است
عشق تو در دل نکو پیرایه ایست	دیدہ را دیدار تو سرمایه ایست
تیر مژگان ترا خون رخسار	در طریق عشق کمتر مایه ایست
از وفا سر زند اندو ترا	دل ز مادر مهربان تر دایه ایست
بندہ گشت از بے تو دل دیدہ	گر چه دل را دیدہ ہم سایه ایست
زان مراد صلت بدست هجر داد	کز بی ہر آفتابی سایہ ایست
خود از کجاست پرسم چونست روزگار	مارادو دیدہ خون شد بارنی انتظار
در آرزوی رویت دور از سعادت تو	پیمان و سوگوارم چون لعل تابدار
جانا بگوی با ما کاخر بچہ خیانت	بیگانگی گرفتاری از یار دہستہ دار
با مات در نگیرد ایمم و نیم جانے	با ہجر دل گدازت با وصل خوشگوار

اگر ز حال دلم شود خبرت	
بشوق نئے تو گلبن جا آمد هست	هر گلی را صد خریدار آمد هست
عالمی را از جنائی عشق تو	پای پیشانی بدیوار آمد هست
حسن را تا کرده بازار تیر	فتنه از خانه ببار آمد هست
نابکارے در گرفتے تازگی	تو گرفتے تازہ در کار آمد هست
تا ترا جانِ جهان خواند انوری	
در جهان شورے پدیدار آمد هست	
جانا دلم از خالی سیاه تو بجا هست	کامروز برانم کہ نہ دل نقطہ خالیست
در آرزوی خواب شب از بہر جیا	حقا کہ تم راست چو در خواب جیا
لی روز بخوب تو دامن خبرت	کاند رخم بجران تو روزیم بسیا
ہر دم بغم تازہ دلم خوی فرا کرد	تا ہر نفسی روی ترا تازہ جیا
وامروز غم من چو جالت بجا	یارب چکنم کز پی این نقص جیا
انگشت کہ آنرا چو کف پای تو روز	وانگشت کہ اورا کف از زلف تو
دشنام دہی ہر نفسم کا انوری است	
من بندہ آن محرقہ ہر چند محالیت	
مہرت بدل و بجان دریغ بہت	عشق تو باین و آن دریغ بہت
وصل تو بدان جان توان بہت	کین ملک بدین جان دریغ بہت
کس را کرد وفا مفر ماے	کان طوق بہر میان دریغیت
با کس نہ بکوی نام تو چسبیت	کان نام بہر زبان دریغیت

عاشقان بسیار دیدم در جهان	هیچکس را کس باین خواری نداشت
جان تیرک را بکف از بیم حشر	طاقت چندین جگر خواری نداشت
دل ز بی صبری همیشه دلا عشق	گفت دارم صبر پنداری نداشت
تا پدید آید شراب عشق تو	هیچ عاشق ترک بهشیاری نداشت
بار وصالش در جهان کبشاد عشق	کا نذر و در حشر باری نداشت

در چشم من فرو نشاند بهر آنکه
تو تیا می صبر پنداری نداشت

یارب چه بلاست عشق یار است	ز و عقل بدرد و جان فگار است
دل بدرد و جمال کرد و پنهان	فریاد که ظلم آشکار است
گر جان من است از و بجانم	من هیچ ندانم این چه کار است
کارم چون کار نیست با او	زان بر رخ من ز خون نگار است
ناید بر من خیال او هیچ	وین هم بخلاف روزگار است

ز و هیچ شمر بر نگیرم
زیرا که جفاش بیش از است

ای بیدیه در یغ خاک درت	همه سوگند من بجان درت
گوشش راه من است بر همه تن	از پی آن حدیث چون شکر
اشک چون سیم و رخ چو زر کردم	از برای نثار خاک درت
مایه کیمیاست خاک درت	کی در آید بچشم سیم و زرت

دل بر حیم تو حیم شود

نگساران هر زمان در کنج عشق با خیال روی محشوق ای عجب	یا د نام دوست صحرای خوش است جام زهر آلود حلوائی خوش است
عمر در رخ چون امروزی بر امید بود فردای خوش است	
رخت مه رارخ و فرزین نهاد است چرویت کی بود آن مه که برگز کجا دید است بیچاره چنین حال ز مادر تو بزادے کس ترا گفت	لبت بیچاره را صد جزیه داد است مه او از مرکب خوبی بسا است که فرزین بند لعلت را بباد است که یک مادر مه و خورشید در آد است
ازین سنگین دی با انوری بس که میتو سنگها پر دل نهاد است	
ای یار مرا غم تو یار است با عشق غم نمیگزارم جان و جگرم بسوخت بجزا در جبه ز درد بقیارم جان سوختن و جگر خلیدن ای راحت جان من فرج ده	عشق تو ز عالم اختیار است عشق تو غم است و نگسار است خود عادت دل نه در شمار است کان درد هنوز برقرار است بجران ترا کیسه کار است زان درد که ناشن انتظار است
در تاب شدی که گفتم از تو جز درد مرا چه یادگار است	
یار چون با من سیر یاری نداشت آره درد دل و فاداری نداشت	

با حسن تو در نوا که چرخ فرعای فتنه چنین مروج با آنکه نشان نمیتوان داد دل در غم انتظار فون شد گفتم که بحقیق پیش و عدت دل گفتم که بر در قبوش بازار سپید کار به تو کامخا سر سبز نه ز سرخ ارز بایدت انوری نیست	رخساره ماه استخوانست در عشق تو عمر بس گرانست کز وصل تو در جهان نشانت بیچاره هنوز بد گمان است جان منم از سخن در آن است هر چه آن برود بدست نه است اکنون ز روای آنچنانست چون سیم سیاه نارفت غم خور که همیشه ناتوانست
--	---

بپایه همی طلب کن سود
انگاه زیان و گم زیانست

امید وصل تو کار دراز است بغارت برد غمزت یکجهان دل تو گوئی در چنین یعنی زمانه حدیث عافیت یکبارگی خود	امید الحق نشینی با فرزند است لبت را گو که آخر ترک است از است با عید و عروس کز تو باز است چنان پوشیده شد گوی گرام است
--	---

نیاز انوری بس عرضه کردی
که معشوق از دو گیتی بی نیاز است

ای برادر عشق سودا می خوشست در بیابان ره روان عشق را	دورخ اندر عاشقی جایی خوش ز اب چشم خویش دریای خوش
--	---

بوجی خون همی بارم من از دل	که در عشق تو ام غم رهنمون است
اگر بخشود خواهی هرگز ای جان	برین دل جای بخشایش کنون است
تا دل مسکین من کار تست	آرزوی من همه دیدار تست
جان و دل در کار تو کردم فدا	کار من اینست دیگر کار تست
دل ترا دادم و گر جان بابت	هم فدای لعل شکر بار تست
شایدم گر جان دل از درخت	
ایمنم یعنی که در زهار تست	
ماه چون چهره زیبای تونیت	مشک چون زلف دلاری تونیت
کس ندید هست رخ خوب ترا	که چو من بنده و مولای تونیت
کردم از دیده و دل جای ترا	گرچه از دیده و جان جا تونیت
چو دهی وعده فردا که مرا	دل این وعده فردای تونیت
سینه کس نشناسم بجان	
که دران سینه تمنای تونیت	
عشق تو قضا بے آسانست	وصل تو بقای جاودانست
آسیب غم تو هر کجا هست	دوا تو بلا بے ناگهانست
دستم زسد همی بشاد بے	تا پای غم تو در میانست
این قاعده گر چنین بماند	بنیاد خرابی جهانست
درزاد و بای بے چین زلفت	صد خورده عشق در میانست

در دایره جهان مجتهدت در زره که رسید در ره تو	چون حادثه تو مشکلی نیست جز منزل عجز منزلی نیست
در سحر تحسیر تو نایاب کی شود کند چو ساحلی نیست	
روی برگشته ز روی تو نیست زان ز روی تو نگر دانم زوے	که جهانم بی کی موی تو نیست که بجز روی تو چون روی تو نیست
بیچ شب نیست که اندر طلبت بیچ دم نیست که بر جانم دلم	بر شرم خاک سیر کوے تو نیست داغی از طعنه بدگوے تو نیست
نیست با این همه آزارم از د ز آنکه می تعبه بوی تو نیست	
پایم از عشق تو در سنگ آمده است نام من هرگز نیاری بر زبان	عقل را با تو قبله تنگ آمده است آرمی از نامم تر از تنگ آمده است
هر چه دانی از جفا با من بکن هر کسی آمد با استقبال من	آن ز نور و خاک در تنگ آمده است آن دمانت چند فرسنگ آمده است
انوری بابت پرستان ترکش گادوار هر دم کنی لنگ آمده است	
مرادانی که بی تو حال چو نیست تنم در بند حبه تو اسیر است	بهر مژگان هزاران قطره نیست دلم در دست عشق تو زبونت
غم عشق تو در جانم سیج گم نیست	چه جای کم که هر ساعت فرو نیست

عشق در خواب عاشقان خون آرزو میبریم چه توان کرد ایکه امروز بر سر بگنج	دایه بی شیر طفل بیمار است سوزنا کرده سخت بسیار است پای فردات بردم مار است
--	---

النور می از سر جهان بر حین که نه معشوقه و نه دار است	
---	--

معشوقه بزنک روزگار است برگشت چو روزگار آن نیست بس بوالعجب و بهانه جوئیت این محشمتی است یا بزرگ بوسه ندهد مگر بجان در باغ زمانه هیچ گل نیست ابدل منه از میان بردن پاک امید مبر کن از بچه مردم هر چند شمار کار فرودا	باگردش روزگار یار است نوعی ز جفا روزگار است بس کینه کش و ستیزه کار است گر محشمت و بزرگوار است آری همه خمر با خار است وان نیز که هست جفت خار است هر چند که یار بر کنار است نومید ترست امید وار است کار نیست که این نه در شمار است
--	--

توان دانست هر شب از غم آبستن صد هزار کار است	
---	--

بهر حال تو دلی نیست نا از چه گل که از تو خالی گذشت زمانه و ز تو کس را	بهر هوای تو گل نیست در عالم آب و گل گل نیست چه عمر گذشته حاصل نیست
---	--

<p>وزین غم برم روز سیاهست که گویم بوسه گوید بگاہست سپاه کین خشمست در سیاهست بکشتند بر این شهر آگاهست</p>	<p>ز عشقت روز محرم در شب افتاد پس از چند این صبور سی زباده باد شب قصه لبت کردم از آتش به تیر غمزه آخر انور</p>
--	--

لبت گوید که تدبیر دیت کن
سر زلفت بر کو بگینا هست

<p>یار مارا بهیچ بزرگرفت پرده مادریده کرد و هنوز در نیامد ز راه سینه بدل هیچ روزی مرا بر نماند</p>	<p>وانچه گفتیم هیچ در گرفت پرده از روی کار بزرگرفت تا دل از راه سینه بزرگرفت تا دلم عشق او ز سر نگرفت</p>
--	---

رنگ مارا بجز بهب نشمرد
خدمت ما بجز بهر بزرگرفت

فردی
مرد

<p>حسن را از چه وجه آزار است خود و فارا وجود نیست هنوز چه وفا این که ترا میخایم از درون جهان وفا مطلب تا مصاف وفا شکسته شده است عشق را عافیت بکار شده است دست در کار عافیت نشود</p>	<p>که همه سال با جفا یار است آنکه در عالمست گفزار است که از و حسن را چه آزار است که خمرش در جهان پدیدار است علم عافیت نگوشار است لاجرم کار عاشقان زار است هر کجا عشق بر سر کار است</p>
---	--

دیدم در عشق رازدار تو نیست	دیدم از تو فاش کرد از آنکه
نوبهار آمد و جهان بشکفت زان ترا چه چو نوبهار تو نیست	
فستنه اینست که آن یار نخیت رخت بر سر بیکی پای گر نخیت همه آفاق بغیر بال تو بخیت کار جانم بیکه موی آو بخیت چشم از اشک بسی چشم آو بخیت	دل دران یار دلاو نیز انگخیت دل و دین و محی و عهد و قوت دل من بار نمی یابد صبر در نمیشاید آن سلسله موسی دل من بر دبر فستم از چو
یار گلرخ چو مرا بار نداد گل عمرم همه از پای بخیت	
جان در کف صد هزار خوار نیست الحق ز هر ارگونه زار نیست ای نخت بدایچه خاکسار نیست دانم که نه این زد و ستار نیست	دل بتو بصد هزار زار نیست در عشق تو ز اشک دیده دل در راه تو خار تر ز رخسار کم کردیم بکام دشمن و دوست
بجز آن سیه گز تو ام گشت آن نیز هم از سپید کار نیست	
بنام این دانه رویست آنکه ما هست ترا هم شب بود هم چاشتگاه هنوزت آب شوخی زیر گاه	جالت بر سر خوبی کلاه هست توئی که زلفی در عالم حسین بسا خرمی که آتش در دمی با

<p>کشتی اندر خشک میران انوری ز آنکه آن دریای غم را ساحلیست</p>	
<p>در همه عالم وفا دارے کجاست در دلی چند آنکه گنجد در ضمیر گر بگفته نیست دلدارے مرا</p>	<p>غم بنجر و ارست غمخواری کجاست حاصلت از عشق و لداری کجاست ممکن است از بخت دل یاری کجاست</p>
<p>اندرین ایام در باغ وفا گر نمیرودید گلے خاری کجاست</p>	
<p>غم عشق تو غمهای نجاتست نمیجویم نجات از بند عشقت همی گویند راه عشق سپر ز لعب دورخت بر نطع چوبه دل و دین میبری و عهد و قولت عتابت بر سر بیجرم با من چنان پر شد دل از هجران که گوئی بجان و دل زد دیوان جالوت</p>	<p>مرا خاک درت آب حیات است چه بند است اینک خوشتر از نجات من و سودای عشق این تر است مه اندر چارخانه شاه است چو حال از کار دنیا بی ثبات است هم از جور قدیم و حادثات است شب هجران تو روز وفا است امیر عشق را بر من برات است</p>
<p>براتی که شود راج چه باشد نه خط مجید دین شمس اللغات</p>	
<p>کمن ایدل که عشق کار تو نیست مردی از عشق و در غم دگرے</p>	<p>بار خود را ببر که بار تو نیست گر چه این هم باختیار تو نیست</p>

چو گویم بوسه گوئی که فردا به بند روزگارم چند بند	که اگر فردای گیتی در شمار هست سخن خود پیشتر در روزگار هست
بعدم دست میگیری و لیکن که میگوید که پایت استوار	

ترا با انوری ز نیگونه داستان

نه یکبار و دو بار و چار بار هست

کار دل آزار و درد دوست نباشد که در جان و جهان پول ز جرم	تا چه شود عاقبت که کار در نیست با همه بیداد جان جور جهانست
عشوه دهد چون دهد و عمرستان با العجی می کند که راز نگه دار	در غم او عشوه سود و عمر زیست روی بخون تر چه روی راز نهانست
عشق چو زنگی دهد سپهر کسی را ضمیم می گویدم که عاشق زار	روی سوسه من کند که رسم فلا خیره چه لعب الخجل کنم که چنانست

عاشقی امی انوری دروغ چه گوئی

رازدلت در سخن جور و زحیانست

عشق تو ببرد تو در دلیست بیتو در بر خانه دستی بر لبست	مشکل عشق تو مشکل مشکلی هست وز تو در هر گوشه پائی در گلیست
بر در بتی آنه حسنت کنون شادی و صلت بهر دل کی رسد	دست صبرم زیر سنگ طلبیست تا ترا شکسته بهر دل غمیست
حاصلم در عشق تو بیجا صلی است از تخریب زمانه در رهت	هیچ باتان نیست زیبا صلیست رخت امیدم بدگر نه صلیست

در قلع همچو عقل و جان در تن توبه خویش راز من بشکن یکزمانم ز خویشتن بر کمان چند گوی که نمی نخواهم خور	آشکار است اگر چه پنهانست آن نه توبه است راه پنهانست کز وجود خرد پشیمانست که ز دشمن دلم هراسانست
---	--

می خور و مست خست و ایمانش
مجلس خاصگان سلطانت

عشق تو از ملک جهان شیر است خوشرم آن نیست که دل برده من بگرانی شدم از دست بجز دل ببدی تن زده تا به شود وصل تو روزی نشد درو شد عمر شد و عشوه بدستم نداد از پی دل جان بتواند اخیتم	رنج تو از راحت جان خوشتر است دل در جان میزند آن خوشتر است پای ملامت بمیان خوشتر است خوردن زهری به کمان خوشتر است سودنه و مایه زیان خوشتر است دخول نه و خرج روان خوشتر است بر اثر تیر کمان خوشتر است
---	---

اینمه هست و تونه انور
دین ز همه کار جان خوشتر است

ز عشق تو نهانم آشکار است ز باغ وصل تو گل توان چید دل اندر پای تو کشته شد بگلشن دلم رفت و ز تو کاری نیامد	ز وصل تو نصیب انتظار است که اینجا گفتگوی از بهر غارت که عهدهت همچو عشقم بایدار است مرا با این فضولی خود چه کار است
---	---

سرد و صیل اور الب هست عادت نقش نکاشت خطش از مشک ننوده در پیش لوز رویش گردون حسرت بردار در بخوابد زلف و خوش بکیره	بیامو حیر اور این مرگ صورتش دامی فگند زلفش بر روز روشن بر بست روی خود را بشکست عشق ترکیب کفر و ایمان آیین کیش و اند
---	--

در سن یزید وصلش چای جوی نیرزد
ای النوری چه لا چندین بقلب

ردیف التا

هر که چون من بکفرش ایمان است ز دی ایمان ندیده بخدا ای پسر مذہب قلندر گیر خویش را بر طریق انسانند دست ازین توبه و صلاح بدار راه تسلیم رو که عاجز حکم ملک تسلیم چون سلم شد مردم صومعه مسلمان نیست ساقیا در ده آن ستم که ازو حاکم رنگ روی معشوقست مجلس از بوی او سمن زار است از لطافت هوا بے رنگین است	وز همه خلق او مسلمانست اگر با ایمان خوشت ایمانست که درودین و کفر یکسانست که طریقت طریق انسانست کا نذرین راه کافری آنست دام مرفان و بند را مانست بہتر از ملک سلیمانست اگر ہمہ بود رست و سلیمانست آفت عقل و راحت جانست راوی بوی زلف جانانست دیدہ از رنگ او گلستانست وز صفت آفتاب تابانست
--	---

تلخ از چه سبب گوید چندین شکوه	یاسمن چو سخن گوید او تلخ بگوید
کانه در دو جهان دوست ندارم کرد	سوگند خورم من بخدا و سیر او را
یارب مرسان هیچ بلائی بسرا	هر چند رسانید بلاها بسیر من

هر شب ز نماز شام تا وقت سحرگاه
رخساره کنم سرخ ز خون جگر او را

رویف الیا

ای از بنفشه ساخته گلبرگ راقاب	فرشب طباطبائی زده بر روی آفتاب
برسیم ساده بخت از مشک سوخته	بر روی لاله ریخته از قیر تاب آب
دارم ز آب آتش و یا قوت و جزع تو	در آب دیده غرق بر آتش جگر کباب
و ز تاب و بند زلف و لایق جان گسل	جان در نهار بند و دل اندر نهار تاب
که دست عشق جامه صبرم کند قبا	که آب چشم خانه زلارم کند خراب
چون چشمت از جفا مرده بر هم نیند	چشم بخون دل مرده تا کی کند خضاب
هم با خیال تو گل که کرده ز تو	بر چشم من اگر نشد لبی بته راف

ای روز و شب چو دهر در آزار انوری
ترسم که دهر باز دهر زودت این جواب

خه خه بنام ایزد آن وی کسیت یاز	آن سحر چشم و آن رخ زلفین و خال
در حسن و صف آن لب ناهید و مطب	بر چرخ حسن آن رخ خورشید بر کعب
و اینست چنین لفتش عقل اندر و ملوک	جز عیست چشم شوخش سحر اندر و کعب
که مشک میفشاند بر من ز کرد و کوب	که ماه می نگار دوزخ نعل مرکب

	هرگز نگفتی النوری روزی فادارم	
باز شکسته حور عین را برخاسته فتنه زمین را خوب آید ناز نازنین را چینه بگذار روز کین را باد و قدسین چو من قسین را خدمتگاران او لیلین را در کوچه تو بستان چین را من روزی شرم این را		ای کرده نخلستان چین را بنشاند بباد ماه گردون نگذار مرا بن از اگر چند سنا که همه جفا که از مهر دلداران پیش ازین ندارند هم یاد کنند گه که آخر ای کم شده مه ز عکس رویت این از تو مرا بدیع نمود
سیر کند مرا ز جورت چو ناله ز جود مجتهدین را		
کی بود ممکن که باشد خویش داری چون ز من بر بود آن دلبر بطارمی می گران دادست کاروان سبکبار می بیاید بردن او مستی بهشیاری کرد باید پیش خلق از کار بیاری		نابود در عشق آن دلبر گرفتاری سودگی دارد بطاری نمودن ساقی عشق بتم در جام امیدصال زان بترکز عشق مستم با خصل رازم اندر کار او هست و مرا بر ساحت
	این شگفتی بین و این مشکل که اندر برد باد علت لنگ در هوار می	
دارم ز سرشاهی برفق سراود		را باز در باره بیستم مگر اودا

بجواب
من مشورہ کی نیازی

عمر سیت تا تو بے بند قبا خانہ
عمرے کمان صبر بڑھ کر دہ دادم
باری بعمر کین خبرے یا بھی تو

جانیت بیتوخته قهر
واخر به تیر غمزه فکند یسیر
چون نیست از هوای تو از خود خبر

در خون نشو که باز نیاید بدست
باز دیگر زمانه بخون جگر مرا

جانان بجان رسید ز عشق تو کار
در کار تو ز دست زمانه غیم شدم
بر آسمان رسد ز فراق تو هر شبی
در دوا و حسرتا که بجز بار غم نماند
بودیم بر کناره زیتیا روزگار
آن شب که غمگار غم ما تو بود

دروا که نیستت خبر روزگار را
 اسی چون زمانه یک فطری کن کار را
 فریادنا لهامی دل نزار از را
 بامابیا دگار از ان روزگار را
 تا داشت روزگار ترا در کن
 امروز نیست جز غم تو غم

ای آنکه اختیار دل النوری نبود
دست قضا نه بست در اختیار

جرمنی دارم بیش ازین کج جان فادارم ترا
زین جور بر جانم کنونی هست از بخاشونی بخور
رخ از جگر شویم ہی آب از جگر جویم ہے
آب رخاں من بر دل رفت و جان من
مان ایصنم خوار سی مکن با و آزاری

در قصه آزارم کنی برگزینا زارم ترا
جانا چه خواهد شد قزون آفرینا زارم ترا
در حال خود کویم همی یادت بود کار ترا
بیمارم و کارم بجز کن جان خریدارم ترا
ایا بیایاری کنن تا در دستم زارم ترا

جاننا ز لطفِ ایزدی گریب دل و جانم زدے

در روی تو روی خویش بینند گویم که ز عشو تا به عشقت گوئی که ترا از ان زیان بود تا کی گوئی چو انوری مرغ	زینجاست تفاوت نشانها هستم ز عمر بر زیا نه الحق هستی تو خود از ان دیگر نپسند از آشیانها
داند همه کس که این چه طعنه است دندانست تا درین دمان را	
از دور بدیدم آن پرے را بر گوشه عارض چو کافور لعلش به ستیزه درمنوه جز عشق بکشمه در نبشته تیر مژه در کمان ابرو بر دامن وصل بجز بسته در معرض زلف عرض داد زبان ترسان بطعن گفتم	وان رشک بتان آذوے را در هم زده زلف عنبرے را صد معجزه پیمبرے را صد تحفته تازه کافورے را بر کرده عتاب داورے را به بختی و نیک اخترے را صد قافله ماه و شترے را آن مایه ناز و دلبرے را
کز بهر خدا بگو گر آئے + گفت با بخدا که انورے را	
می کرده در جهان غم عشقت سیر مل ز پای تابسته همه عشقت شد ممل که پیش خواب خورد نباشد مراد خود میتو در چه خورد بود خواب مراد	وی کرده کفر زلف تو زیر دیر دزیر پای عشق تو گم گشت سیر خود میتو در چه خورد بود خواب مراد

بسم الله الرحمن الرحيم

ردیف الالف

چو مارا یک نفس باشد نباشی یک نفس ز بهر آن تو بس لکین عشق تو نه بس مارا نغم عشقت بجنبانده گوش اندر جرس مارا که بر وصل لبست یکدوز باشد در سبیل مارا	بیا ایجان بیا ایجان بیا فریاد رس مارا ز عشقت گر چه مادر دیم و در بهر آن غم کم از یکدم زدن مارا اگر در دیده خواب آید لبست چون چشمه نوشین است و مانند بون
--	--

باب چشمه حیوان جیا انوری راده
که اندر کتش عشقت بکشتی زین بوس مارا

بر باد غم تو خانها سر ما همه در سیر زبانه از جسم پیاده گشته جانها صد فعل فلکده آسمانها چون درنگند از کراها	ای غارت عمده تو جانها شد بر سر کوی لاف عشقت در پیش جنبیت جالوت در کوکبه رخ تو هر ماه نظارگیان روی خوش
--	---

به عرصه یحیی مکن فضل خلائی و ز ما

روشن کلامی منظوم که شایه آن از معانی و پندها افلاک با صد غنچه و دلال جلوه گوی

دیوان الوری

از کز تره خیال نور و فکر آسمان حکیمی فاضل عالمی کامل منشاه اقلیم مخور حکیم انوری

در مطبع میمنه نو کشتی طبع من مقبول جهان شد

ای روز مخا لفانت شب گشته
مے خور بمراد دل شبان روزی

<p>ہر آنکہ کہ چون من نیام بخوانے نخوانی مرا چون نخوانی کسے را گر آیم بر خویش من چون کرا مدیحی مرا زید از بسد آن را اگر نامہ باید نوشتن نویسم وگر شعر خواہی کہ گوئے بگویم وگر نزد و شطرنج خواہی ببیان</p>	<p>چنین باشد آئین کہ آیم بر آن کہ مدح تو خواند چو اورا بخوانے کہ آیم بر خویش من چون کرا کہ آداب آن نیک دانم کہ دانے بکلمک و بیان دیبہ خسروانے ہم از گفتہ خود ہم از پاستانے حریفانہ سحر حلال از روانے</p>
--	--

وگر ہزل خواہی سبک و ج باشد
نہا شد ز من بر تو ہم گرانے

<p>ز ہی ز رو بزرگی خلاصہ دینے باہتمام تو دایم عمارت عالم توئی کہ معنی کلک تو در شریعت توئی کہ منشی رائی تو بیوسیت سپہر گفت بجاہ از زمانہ افزونے چو کان غریق بود گوہرش نفیس آید</p>	<p>علو قدر تو بر مان و آسمان دھو ز التفات تو خارج عداوت دینے با مردنی امور جہان دہد فتوے ز گرم و سرد دہان قضا کند آید بصد ہزار زبان ہم زمانہ گفت شناسد آنکہ تامل کند درین</p>
--	---

کہ ام گوہر و کان غریق بر کہ بود
کہ محمد و مسعود و کان علی یحییٰ

توانست ز رفعت پیمود	آستانش انجم گیتی پیا
لفظ و معنی صریحش به این	مرجا خواجہ در خواجہ در
مجددین بوالحسن عمر اسے	کہ ز احسانش سرشته است خدا
آسمانے نہ بتدبیر بقدر	آفتابے نہ بتحویل براسے
کان چو قدرت نبود روز افزون	وین چو رایت نبود نور افزا
ای قصا ویر سخی را قلمت	گشته ز انگشت کرم چہرہ کشا
دست تو گلبن باغ کرم است	بلبل باغ برو و وحی سرا
تافلک در پی تحصیل کمال	دایم از شوق بودنا پر واکے
کار از روی بزرگی و شرف	کار فرماے فلک را فرماے

طبل بدخواہ تو در زیر کلیم
وز غم حادثہ نالندہ چونما

ای رفتہ بفرخے و فیروزے	باز آمدہ در زمان بہر وزے
بر لالہ ریح و سبزہ خنجرے	در باغ مصاف کردہ نور و زے
تو ناصر دینے و ازین معنی	یزدان ہمہ نصرت کند روزے
سعدشہ بہ پیادہ بر اندازد	آنرا کہ تو بازے در آموزے
میساز باختیار من بندہ	تا خرمین فتنہا ہی سوزے
در حلقہ درندہ و دوزندہ	صفت میدری و جگر ہمیدہ و زے
پروانہ سمیت ز ظفر باشد	چون مشعلہ سنان برافروزے
فرزین مینی بطرح رستم را	انجا کہ بلعب ست کین توزے

وز پس آنکه ز انعام جلال الوزرا ای بد انانی معروف چرامیگوئے طاق بوطالب نغمه است که دارم زبون چه بخیل که بچندین زرو چندین پانزده سال فزون شده تا گشته است پیر من که نه او که چه بجایست هنوز باقی عمر پس آن پیر من طاق ترا گدیه و کفر در اشعار شعارست ترا باقضا و قدر استخ چرائی تو چنین مغز فصل و حکم و محض معانی باشد نعمت آنراست زیادت که همه کبود صفت کفر بشعر از تو در افرو و چنانکه بر تو از چند در انواع سخن تا و آن است	بتو هر سال دهم مهری و پانصد کاف و رشتائی که فرستاده از نادان وز درون پیر من بوالحسن عمر است طاقی و پیر منی کرد همی نتوان بوالحسن آنکه ز احسانش سخن میر پس مخوان پیر منش کوزره و خفا شاید از ندی ابرام و دگرستان کفر و ردی و در گدیه همه کفر است کز قضا و قدر احکام خدا میدان گر ز دیوان خود این یک و درق را تو نه از در نعمت که همه کفر است بوت بن از قاضی و طنطنه از خاقان اندرین شعر شکایت ز در نادان
--	---

اگر بفرمان سخنی گفتم ناز از من
ز آنکه کفر است درین حضرت نافران

ای همایون در فرخنده سرا خوبش امین شده از فوسون اندر و خاصیت مقناطیس دشمنانش همه انگشت گزن	تا ابد باد در اقبال بهار زیر این گنبد گیتی فرسار کاهن از طبع بر و گیر و جاس دوستانش همه انگشت گزن
--	--

<p>اول چون صبح شمشیرت برآید کنز اعدای ملک از تنگِ عصیان تن تیغ ترا از تن قبائے جهانی یک بد گیر می پناهند الانابیل از یک گونه دستان جهان پرستان بزرست بادلیل</p>	<p>بدر و جامه چون صبح از نگاہی بدل گویا کجا شد بگینا ہی سر رنج ترا از سر کلاه تو از یزدان بیزدان می پناه دهد بر دعوی بستان گواه در و نوعی ز اسباب ملاه</p>
---	--

قصایحجت آن بادا که گوئی
جهان را شیوه آن بادا که خواهی

<p>انوری ای سخن تو بسخا ارزان در سر فکرت و فطنت ز کرم عقل حجت حق و مدروس تو شد پائل بگران یابی و جو در وائی خوش گفتی اندر شرف و قدر فروز الملکم فحایت حکمت اگر کرد سلطان سخن پیش خاصان مطلب نام ز حکمت خدین ز اب حکمت چو همی با ملکان نشین نفس باز کن از شهوت نفسا جوی ز پس آنکه هزار دگرت داد و زیر از پس آنکه یک مهر و الواف ملک</p>	<p>گر بچانت بخزند اهل سخن ارزان در تن دانش و دانش لطافت جان اوحد الدینی و در و بنداری ثانی وز روان خرد هیچ بود نه سانی باری اندر طمع و حرص کم از انسان آیه گدیه چو از زال چرا میخوانی چون چنین در طلب جامه و بند تانی آتش حرص چو در دل و جان بنشانی تا دست در همه احوال بود روحانی قرص آن پیر سرخسی شده ترکستانی داشت در بلخ ملک شاه بتوازی</p>
--	---

باد عظمیٰ تو بازمانہ قسین
باد قدر تو با فلک ہمتا

<p>سپاہ دولت فیروز شاہ یکی شتا ہنشتہ دیگر آسم خداوندش را تا مرغ و ماہ ہمیش بر اختران حکم نواہ ندارد منت مالمے و جاہ کہ آمد دست گیتی را و ناہ چو زنگ روی یا قوت از تباہ فرو شوید ز روی شب سیاہ و گر نہ یوسفی کردے نہ جاہ کہ ازستی خرابی را بکاہ چنان کہ عدل باشد بادشاہ نہ در یاد دوامت را تباہ کنہ در روز نہائی او گیاہ بہ بیند کل عالم را کتاہ شود رخسارہ ارواح کاہ خرد مخطی شود ادراک ساہ صدائی گنبد گردون مہا</p>	<p>نہی بگرفتہ از مہ تاباہ جہان داری کہ خورشید ہست و تاہ خداوندے کہ بہاند گردن ہمیش بر آسمان دست او امر جہان بر ہیکس تا مر جہش او ست اگر فیروزہ در پاش گریز د بکے رنگ رویش فراغ آید و گر خورشید رانی او بخواہد ز رویش چاہ یوسف بی اثر بود در آبادی عالم میستوانے نہی باقی بعونت عہد عالم نہ پیش آید نفاذت را توقف جہان ہمت تست آنکہ طوبے یکی عالم توی آن کت بہ بیند دران موقف کہ از بیجا وہ گون تیغ سنان خندان بود ارواح گریان بہم آوازے تکبیر کردہ</p>
--	--

پیشانی شیر فلک را خراشده از سایه رایت زمانه پوشیده گر بند کمری مرغ تو نبوده	رو باد درت با آسمان خراشده وزدا من بهمت ستاره پاشده قادر که شدی بر سخن تراشده
---	---

ای روز جهان از تو عید و دل آن روز بسا که تو نباشد	
--	--

مرجا مرجا در آئے در آئے ای زمام قضا گرفته بدست نه باز خدمت تو آگست جاہ از نیت ستاره بے آرام ای بر افلاک دست برده بقدر بسکوے بودہ کہ بے کای فلک با تو پست از ره گرد بکرم بر زمین من بخیر ام منزل ارد در خور نزول تو نیست تو ہمائی بغال و بز فلکند ای کمر بستہ پیشیت اختر سع گردی آراستہ سراپے مرا چون رسم زحمتی ہے آرم تا بود آسمان زمانہ نور د	اثر خیر اثر دین خداے وی محیط فلک سپردہ بیایے نه به از مکننت تو بهمت جاے وزر کابوت زمانہ ناپرداے وی زخور رشید گوی برده برآ بسجود اندر آدست سراے وی جهان با تو خورد رخ بنایے بکرم در نهاد من بفسناے چه شود ساعتی بفضل بیایے بر تو و خشک سایہ پرہانے اختر من توے کمر بکشتاے ہمچنین سال و مہ ہی آراے چون رسی خلعتی ہے فرماے تا بود اختران فلک پیماے
---	--

<p>الا تا که دورانِ چرخِ مدور همه بخششت از فلک باد چندان</p>	<p>کند بر جهان سعد چون نخس که باشد ز دوران چرخ تمانا</p>
<p>بقدرت مهاباتِ اجرام گردون بقصرت تولایِ ایوان کبر</p>	<p></p>
<p>ای خداوندی که مقصودِ بنی آدم تو آفرینش خاتمی دارد در انگشتِ قضا ما تم سنج اگر قتل ملک شده تازه کرد ملک مشرق گرفتارش ملک مغرب هم ترا هر که دارد از تو دارا اسم در رسم حسد مور و مار و مرغ و ماهی جمله در حکم تو اند یوسف و موسی و عیسی نیستی لیکانِ ملوک جمله بی شرکتِ بری و حل بی منت تویی بادشاه نسل آدم تا جهان باد تو باش</p>	<p>کار ساز دولت و فرمان ده عالم تو گر جهان اند و گدازد نقش این خاتم تو ای ملک شاهِ معظم سوریان ما تم تو شاهِ توران گردونی دارای ایران هم تو شاهِ اعظم شان نیست و خسر اعظم تو کم مکن انگشت تری کا کنون بجای تو شاهِ یوسف رود و موسی دست و عیسی تو خسر و ادریک قبا صد ستم و حاکم تو زانکه اهل بادشاهی از بنی آدم تو</p>
<p>فایض است از رایت و وزیر چیت صبح و سحر آنکه اوست صبح رایت در سحر چرم تو</p>	<p></p>
<p>ای کرده ز تیغِ فلک تهاش پیروزی شاهِ ترا سلم در بندگی تو سپهر و ارکان هندوی تو یعنی که جسم کیوان</p>	<p>فتح ز حشم نصرت از خواسته بر جمله آفاق بے تهاش یکسان شده از روی خواسته بهرام فلک را و ثاق با ش</p>

زامن تو بر پای فتنه هست بند
 بتاید دولت زمینی ست گون
 شود بر خط جاده تو عمر ضامن
 در خدمت اندر و غا امن و سلو
 صریقلمای تو نفع صورت است
 بلبه هست خاموش در عقل گویا
 نه کشت قدر ترا ماه خرم
 ز آب حساست بسردی به بند
 بسردی و تلخی چو کشتی ست الحق
 دل حاسد از یل و عکس سنانت
 اشارات تو حکمائیت قاطع
 چو تو حکم کردی قضا بنیسم ارد
 به تشریف و انعام اگر بنشسته است
 چون بنده در وصف انعام شکر
 رسد در شای تو نثرم به نثر
 عروسان طبعم کنند از تفاخر
 بدست لیل آن جز تو کس نیست در
 چو انشا کنم مدحتی گویا حسنت
 در آیت مدغم دو صد گونه احسان

ز عدل تو بر دست ظلم است آو
 فرو آمد از آسمان بار عیس
 کشد بر خط رزق جود تو اوج
 در عزمت اندر بلا من و سلو
 که آید از و لازم احیای موت
 بقی هست لاغر در و ملک فشر
 بود آب تیغ ترا ماه مجر
 مزاج عدد چون بگرم روی
 عجب نیست این خاصیت ز آب کس
 چنان است چون طور گاه تجمل
 چه از روی فرمان چه از روی تقو
 که گوید چنین مصلحت هست یا نه
 چه سلطان اعظم چه دستور اع
 کنم نثری آغاز یا شعر السنه
 کشد در مدیح تو شعرم بشعر
 ز لغت رفیعیت ز مدح تو فخر
 با انعام این جز تو کس نیست او
 چو پیدا کنم حاجتی گویا آرد
 در احسنت مضمر دو صد گونه آرد

ملک شان مثل از جعفر و طفل کم نیست	زان امیری بر سید ندبدی سگهان
ملک یزدان بغلط کی دهد آخر سریت	اندرین ملک بدین منتظمی تا دانه
هر چه یزدان ندهد بخت و فلک هم ندهد	کار آن مرتبه دارد که بود یزدان
بدح ایشان بسزا چرخ نیاید گشتن	انوری ابد در تو که هم نتوان
لیک با این همه ای در بر روح سخت	روح بی فایده اندر سخن روحان
گر چه در انشا و نظم کی در ایشان گوئی	راه بر قافیه کم نیست کنی از حیران
مصطفی سیرتی و هر دویدان آورد	که درین ملک همه عمر کنی حسان
تا که بر چار سوئی عالم کو نیست و فساد	روی نریخ اهل خلق سوئی ارزان
عدل ایشان سبب عافیت عالم باد	ملک را عدل دهد مدت جاویدان

کار گیتی همه فرمان بری ایشان باد

کار ایشان بجهان در همه فرمان گران

دو عید ما از روی دو معنی	هم از روی دین هم از روی دین
بصد عید و خوبی فلک باد ضامن	خداوند ما را از این وقت سال
همایون یکی عید تشریف سلطان	مبارک دگر عید قربان و اصفی
امیر اجل فخر دین بوالمفاخر	امیری بصورت امینی بمن
ایا دست تو وارث دست حاتم	و یا کلک تو نایب دست موم
به پیش کف را داد فقر و فاقه	چو پیش زمر بود چشم افق
نتابد بران آفتاب حوادث	که در سایه عدل او یافت مأوا
کنند چرخ بر احترام تو محضه	دهد دهر بر احترام تو فتوح

باز در معرکه چون صبح سنان شان بدید	دل شب همچو نرغ روز شود نورانی
دو جهانگیر و دو کشور و دو اقلیم	نه بیک ملک بصد ملک جهان از رانی
غضد الله و له دین اینم افشید و	ناصر ملت و ملک آنم نوشید و
رای این برافق عدل کند خورشید	قدر آن بر فلک ملک کند کیوان
قدر شان گوئی خاصیت اجل گرفت	چون قضا تنبیش کرد بگیتی بانی
زانکه در سایه شان محبت تواند که زند	همچو شیطان ستم نیز دم از شیطان
باین شان جلوه زمین است در وقار و	فتنه و جور و ستم تا باید از رانی
گر زمین را همه در سایه انصاف کشند	چند جاوید بر در طمع از ویرانی
گر جهان را گره ابروی کین بنمایند	بگریز دوز جهان صورت آبادانی
در چشم کرم از جانب بالا نگرند	چرخ بیرون شود از ورطه سرگردانی
وز فقور و ز قیصر مثل یاکند	بر دوزخ خاک نمند از دو طرف پیشانی
گشته بخشودن ایشان سبب آیش گشت	گشته بخشیدن ایشان سبب آیش گشت
بزم ایشان چه بهشت است که بر درگاه	مرجا گویان اقبال کند رضوانی
رزم ایشان چه جهنم است که در خفرو	آخست و خوانان شمشیر کند بر آینی
تا چه ابریت مکان شان چو باران بارد	موها خواسته از خون عدو و طوفانی
هر کجا از زند ابر کمان شان بیند	آسمان بر سر خورشید کشد بارانی
تیغ شان گریضا فست چو خلیل الله	دام و دوز را چکند روز و فامهانی
شکل توفیق مبارک شان تقدیر پدید	گفت بزنامه ما چون نکنی عنوانی
دست شان گریه بیضا کلیم است	چون کند ریح در و همچو عصا ثعبانی

آنکه او چون دیگران مدح و بهجا هرگز نگفت
 آدم با این سخن کز دست بهناد نخست
 ای بجا در سخنانی که نظمت واسطه است
 چون ندارد نسبتی با نظم تو نظم جهان
 کنج آنسر کنج قارون را اگر برگی شد
 ممتز آن مشهور شعر ندارد نه کی گشتی چنین
 کور بپس مرد منصور آنکه در بهفتاد سال
 تانم پنداری که باعث نخل بود او را
 ز آنکه امسال مرا بیشاعری نپارد او
 مرد را حکمت همی باید که دامی گنج دش
 عاقلان را بشعر از اهل حکمت که شوند
 یارب از حکمت چه برخوردار بود جان
 انوری تا شاعری از بندگی ایمن باش
 گرچه سوسن صد زبان مدح و خاموشی گرفت
 خامشی را حصین ملک از واکن در طبع

پس مرنج اگر گویدت من بگیرم تو دیگری
 ز آنکه پیدا ورنیایم کرد چندین داور
 هر کجا باشد منتظم عقدی ز چارزاد
 در سخن خواهی مقتنع باش خواهی سار
 از یکی منحل چندان کم بهلزار مشرب
 منتشر با قصه محمود و ذکر عنصر
 شعر شنید و گفت اینک دلیل شاعر
 در کسی چون طبع بر چیزی کرد و بار
 کاخهای چار پوشش باغهای حل
 تا شفائی بود علی بنید نه راز تحری
 تا گمیرا بند مینا کی خرد از جوهر
 گر نبود سعی شعر اندر جوالم بر سر
 که خط در نگذری تا زین خطا در نگذری
 خط از ادبی شش گنبد نیلوفر
 خوش نیاید نفس از کوز بر خند و ک

کشتی بر خشک میران آنکه ساحل دور است

گو مباحثت پیر من دامن نگهدار از تو

یافت احوال جهان رونق جاوید
 در زمانی دو سپهر که از گردن مصفا

۱۰

چرخ بهناد ز سر عادت بفرمان
 بر رخ روز در آرد شب ظلمات

کار خالده جز بجعفر کی شود و هرگز تمام
 باز اگر شاعر نباشد هیچ نقصان افتد
 آدمی را چون مؤنث شرط کافریست
 آن شنیدستی که نصد کس یا پیشینه
 در ازای آن اگر از تو نباشد یاری
 تو جهان را کیستی تا بمیعونت کار تو
 چون نداری بر کسی حقی حقیقت دانکه
 از چه واجب شد بگو آخر بر این آزاد مرد
 او ترا گفت این گلبرگها را جمع کن
 عمر خود خود میکنی ضایع از دنا و انجناه
 عقل را در هر چه باشد پیشوای خود بسا
 خود جز از بهر بقا و عدل دیگر بهره
 من نیم در حکم خویش از کافریهای سپهر
 دشمن جان من شد شعر چندش بر دم
 شعروانی چیست دور از روی تو حیض
 تا بعینهای بکشد ننگی بر آنکه نیست
 گرد از شاعر حلی حاصل بدین رست
 اینکه پرسد هر زبان آن کون خراین گش
 را بیتی به بوفارس آمد بکار شاعران

ز آن یکی جولا یکی داند و گر هرزگیری
 در نظام عالم از روی خرد گر بنگر
 نان کنایه خور و بهتر بود از شاعر
 تا تو نادانسته و بی آگهی نانی خور
 آن نه نان خوردن بود آنچه باشد بر
 راست میدارند از تعلیل یا انگشت
 بهم تقاضا ریش گاه هم بجا کون خور
 اینکه میخواهی از دو انگه باین تکبر
 تا ترا لازم شود چندان شکایت گستر
 هم تو حاکم باش تا هم زانکه بفروشی خور
 زانکه او پیدا کند بد بختی از نیک آخر
 تا این سیاستها که موزونی است این
 ورنه در انکار من چه کافری چه شاعر
 ای مسلمانان فغان از دست دشمنی در
 قایلش گوخواه کیوان باش خواهی شتر
 حیض او مبدد فطرت گزیر از دختر
 موجب قبح است جانی آنکه دیوان بستر
 کافری به یا قنوصی در سخن یا سخن
 و آن نه از چین سخن یا از کمال قادر

اینمه بگذار آخر عاقلم در نفس خویش
 پس چگونگی بگویم خطه را که درش
 تا تو فرصت جوی کردی از کمین گاه حد
 هیچ عاقل این کند جز آنکه کیست و کند
 دشمنان را مایه دودن نزد من دان که نیست
 مستقیم احوال شو تا خصم سرگردان شود
 این بقالق من چنان در زم که از بی نصیب
 از عقاب پوشتیش گریه نه بود
 چند رنجی که قبولم تازه شاخ میزد
 گو که از یا حوج بهتان رخنه هرگز کیفت
 یک حکایت بشنوی هم از زبان شهر خویش
 دی کسی در نقص من گفت او غریب بهر دست
 او غریب به رجهان باشد چو از رتبت مرا
 خاک پای اهل بلخم که مقام شهرشان

کادمی را عقل هست از ممکنات اگر
 گرد آید دیو بهند از برون ستگری
 غصه ده ساله را با من بصیر آوری
 اصل نیکو اعتقادی رسم نیکو محض
 جمع کردن موش و شتی با پلنگ تر
 بس که پرکاری کند او چون کردی نظر
 نکته گیر این و آن بر لبه فراس و بحری
 گر چه در دریا تواند کرد جز بط کار ز
 هر کجا پنداری این مسکین که بجای پند
 خاصه در سگ که تا می کش کند سگ
 تا درین اندیشه باری راه باطل سپرد
 بلخ گفت اینم کمال است چو از منک
 آسمان هر عتی گوید جهان دیگر
 هست بر اقران خویشم هم شهرم سر

جند تاریخ این است که فرماند و به بلخ

رایت طغرل تکین بوده است در آنجا

ناز ماستی که گس را بر دم نشاند
 حاش نشد تا ندانی این سخن را بر سر
 ناقلی باید تو توانی که خود بیرون

ای برادر بشنوی رمزی ز شعر و شاعر
 و آنکه از کناس ناکس در ممالک چاره نیست
 ترا که گر حاجت فتد تا فاصله را کم کنی

آنکه از تجویف بانی ساقی احسان
آنکه چون بر آفرینش سرفرازی کرد عقل
آنکه ترک یک ادب از پیشگاه حضرتش
آنکه آدم را عصا آدم ز پا افکند بود
آنکه قوم نوح را از تند باد لاند
آنکه چون خلوت سرائی خلقتش خالی کند
آنکه دشتی جادوی را در عصا کم کند
آنکه میل مادی بر چهره مریم کشید
آنکه از مهری که بودی صطفی را بکفت
آنکه از ایامی انگشتش دو گیسو بند کرد
آنکه بر دعویش چون برهان قاطع خواند
آنکه گر با سپ فکرت جادوان جولان کند
آنکه هم در عقل ممنوع است هم در شرع سر
اندرین سوگند اگر تاویل کردم کافرم
خود بیا تا کنشینم راست گویم این سخن
چون مراد بلخ هم از صطاع اهل بلخ
بر سر ملک چنان فارغ نباشد کس چون
وی ز خاک خاوران چون ذره مجهول اند
با چانهها آینهها زاید از خاطر ما

جام که خوزی نهد بر دست کاغذی سگر
گفت می را گوشتش در بدست سگر
وقف کرد ابلیس را بر آستان بر
گر نه بیم احتسابش کردی اورا یاد
در دو دم کرد از زمین سیبش اسیر
شعله رنجانی کند انجانه افکار آخری
یک شبان ار ملک اولی تهرت بجای
حفظ اولی آنکه باطل شد جمال دختر
مهر کردش از پس عهدش در پیغمبر
ارچه از یک آینه بر سقف چرخ چنبر
در زبان سوسمار آورد حجبت سر
از خستین آستان حضرتش در بگذر
جز نباشد تشکر بجزم و قصد سوگندی
کافری باشد که در چون من کس از غمی
تا ورق چون راست بنیان بر کنش
وق مصری چادری کرد دست درویش
جند الملکی که باشد افسرش بی افسر
گشته امروز اندر و چون آن فتاح
ای عجب که از خشکی زاید از آتش

چون مرا در اوضاع خزانم کبر در سنگ و
 آن نیکویم که در طمی زبان ناورده ام
 که بخاطر بگذرانیدم اندر عمر خویش
 جاودان بزارم از ذاتی که بزاری او
 آنکه تاثیر صبا و صنع او را آید است
 آن توانائی و دانائی که در اطوار غیب
 آنکه خایار شود اندان عقرب نیش را
 تا بزلل سایه شب چرا تر زین نداد
 باز شد چون قدرش گسیوی پاشاک
 بزم صنعش را چون یوسف چو گرد و عیون
 آنکه اندر کارگاه و کن مکان ابداع او
 داد کیعالم بهشتی روی ارزق پوش را
 آنکه خوشش بر تن ماهی برفرق خوش
 آنکه گر آلائی او را گنج بودی در عهد
 آنکه بر لوح زبانها خط اول نام او
 آنکه از ملکش فراشی دیده با پیش
 آنکه قدرش را در انجم را شیاطین افکن
 آنکه در امعای گرمی از لعاب کتوت
 آنکه در احشای زنبور از کمال فرشت

گما و در من من باشد از کون هر
 آن هجا کان نزد من یابی بود از کاف
 یا نه ام چون آنکه گرگ یوسف از تهمت
 هست در بازار جان او جان را
 گلفشان اختران بر گنبد نیلوفر
 دام بدبختی نماده دانه نیک اختر
 شختگی داد است بر اقطاع گلبرگ
 روز بر گوشش شفق ننهاد زلف غنچه
 در خم ابروی گردون دید ماهی عبور
 آفتاب آب کرد این آتش و آن حجر
 بی اساس مایه از مایه های عنصر
 خوشترین نگلی منور بهترین شکلی که
 پیر من را جوشنی داد و کله را بر غفر
 نیستی جذرا صم را عیب کی در که
 این همیگوید که آن این دو آن من که
 اگر روی بر بام این سقفی بدین پینا
 و آنکه لطفش را آتش را سمندر پرور
 کار او باشد نهادن کارگاه شتر
 نوشتن ابانیش را در راه صحبت

توبه کردند ی اگر دریافتندی حضرتش
 من نمیدانم که این جنس سخن را نام چیست
 از افکار لطف تاج الدین شریفیت را بدست
 مجد دین بوطالب آن عالم که کم شد در
 ساقیان لجه او چون شراب اندر دست
 باز دئی بر تان ز تقدیر نظام الدین
 آنکه بر اسرار شرع اندر زمان واقف شوی
 نامدی و راقی طباق فلک هر گویام
 و ارثان انبیا اینک چنین باشد که او است
 در شامی او اگر عاجز شوم معذور و در او
 لاشه من که رسد آنجا که خوش او کشد
 با چنین سگان اگر از قدرشان عقد کشند
 بگویم بلخ را بهیهات یارب زمینها
 بالهدار بامتی آن بستم بسمار قضا
 خاتم حجت در انگشت سلیمان سخن
 ای بریشم خلعت از آغاز دوران
 بازوان آخر کلام من منحوال حضور
 عیش من زان افترال نمی گرفت و دوست
 مرد را چون مبتلا شد از حمله افراست

هم نه از تئامی هم نه بهره از خنیاگری
 فی نبوت میتوانم گفتش نه سحر
 آن بعضی توانان با ذوالفقار حیدر
 عقل کل آن کرده از بیرون عالم اطهر
 هوشش گوید گوش را بین غری کسان
 آنکه از تعظیم کردمی جبرئیلش چاکر
 از ورقهای ضمیرش یک ورق گریش می
 اگر ضمیر او نکردی علم دین با دفتر
 علم و تقوی نهایت بس تواضع بر سر
 تا کجا باشد توان انست حد شاعر
 کاروانی کی رسد هرگز بگردش
 فارغ آمد چرخ اعظم از چه از بی زیور
 خود توان گفتن که نگار هست ز جعفر
 جنس این سیر یا مثل آن بدگوهر
 افتر کردن برودر گیر داند یو و پر
 طایر قدر تراهند وی بهتم اختر
 فرق کن نقش الهی از نقش آذر
 چرکب او همچنان چون جان شیرین
 بد مزاجان را قی افتر در محافل از پر

گفت
 قبة الاسلام را بجوای مسلمانان که
 آسمان اطفال بودی بلخ کردی انگیش
 افتخار خاندان مصطفی و بلخ و من
 آن نظام دولت و دین نظام عدل
 آنکه نابینای مادر زاد اگر حاضر شود
 در پناه سده جاه رعیت پرورش
 هم نبوت در نسب هم بادشاهی در
 مسند قضای قضاة شرق و غرب نشسته
 آنکه پیش کلک طبعش آن دسحر آنکه جلالت
 آب آتش را اگر در مجلس حاضر کنند
 کو حمید الدین اگر خواهی که وقتی در دو
 در زمان او بنفشگفت اگر قیامت
 خواجه ملت صفی الدین عمر در صدر شرع
 مفتی مشرق امام مغرب آن که ز تبتش
 حکم دین هر ساعت از فتوای دین فریب
 ذوالفقار لطف تاج الدین رعیت را بدست
 راحت با تقوی او دان که بهنگام کسوف
 از رخس هر روز فالی مشتری گیرد جا
 بلبل استانی بن کرد و مجلسها او

حاش الله بالله اگر گوید جود صبر
 کلمه داند کرد و جمهور جهان را مادر
 کرده ام در خد متش حسانی و هم بود
 در دل غصان کند باد صبار از هر
 در جبین عالم آرایش به بند مهر
 بر عقاب آسمان فرمان دید که کرد
 کو سلیمان تا دگر شت کند انگشت
 آنکه هست از منندش عباسیان را
 صد چو من هستند چون گوساله پیش کام
 از میان هر دو برادر شکوهرش را در
 مطلقا هر چه آن حمید از صفتها نشد
 گوهر است آری هنر او باد شاه گوهر
 آنکه نبود دیو را در سایه او قادر
 عرش زبید منبرش کوتاش کردی
 دیده فریه کنی چون کلک از لاف
 آن بخت تو امان بازو الفقار حمید
 آفتاب اندر حجاب شد از بیچار
 کیست آنکو نیست فال مشتری را
 صبح را چون گل طبیعت گشت این

کان یک شرزه ایست خیره شکر	وان دگر گرزده ایست هرزه گرا
زین پس بر سپهر گزندش	بعد ازین بازماند پهلوسا
تا ز گردش فلک نیاساید	در نعیم جهان همی آساید
مجلس عشقت بهایا بود	گریه دشمنش بهایا ناساید
طبل بدخواه تو بزیر کلیم	وز ملامت ندیم ناله چونا

هست فرمانت بر زمانه روز

هر چه رایت بود همی فرما

ای سلیمانان بخان از دور چرخ چسب	وز نفاق تیر و قصد ماه و کید شسته
کار آب رافع اندر مشرب من شست	شغل خاک ساکن اندر سکنه من صحر
آسمان در کشتی عمرم کند دایم دو کا	گاهش دی باد با وقت اندک لنگر
گر بخدم و ان بر عمر لیسیت گوید خند	در بگریم کان بهر روز نیست گوید خنجر
بر من مغفیری کردی کله و ان گشت	بگذرد بر طلیسانم نیز دور معجز
روزگار اگر غنق امی نیاموزی ثبات	چون زغن تا چند سالی داده سالی نر
به پوشی از جهان دانی که چون آید	همچنان کنز پارکین کردن امید کوثر
از ستمهای فلک چند آنکه خواهی هستی بخ	واقفم زیرا که با من هم بدین گنبد در
گویند آسمان از رسم دوران اندا	داده اند که فتنه را قطعی بلارامجو
گر بگرداند به پهلوهفت کشور مرا	یکدم از مهرت نگوید کز کد امین کشور
بعدا کاندر لکه کوب حوادث چندان	بخت شورم خنجر می کرد منی نشنخ
نیز غم کردم و صاحب تهمت اندر محو	تا هم بگویند کافر نعمت آمد انور

دی بر جعت شود بفردا باز
 عقیبت نیست ز آنکه به عقیبت
 گر خیالت نیامد در خواب
 ای صمیم دلت بحسب بکوه
 نعمت آلوده پیش نیست جان
 آنکه پالوده بر سر کوه نیست
 دست فرسود جود تو شد گهر
 ای اثرهای تو شن گستر
 گر حسودت بس است عاجز نیست
 چون بود دولت تو روز افزون
 آب چاه تو روشنست از سر
 گر چه در عشرتند مشقت لیم
 چه بزرگی بود در آنکه نه پند
 ببلبلان نیز در سماع و سرود
 پدران راندند و انداخته
 در پی کاروان جاه شما
 این سیکه که نفی کرد و نفر
 چه شد اکنون که در لغتباشان
 بشب و روزشان سپار که نیست

درین

اگر اشارت کنی که باز پس آید
 از نظیر تو چرخ نادره زای
 کس ندید است در جهان بهمت
 وی صریح درت و خیل ستا
 دامن بهمت بد و مالا س
 امتیانش کن و فردا پالا
 تر و خشک جهان جان فرسا
 وی هنرهای تو جان آرا
 از دها از جواب مارافسا
 چه زیان از حسود کار افزا
 خصم را گو که باد می پیای
 در چه در طلبند چند گدای
 هم درین آستانه باری جای
 بد بدان نیز در کلاه و جیب
 این گدازادگان یافته در آ
 در غم نان و جامه ناپروا
 وان و گر که رسیل بانگ درا
 آسمان شد سما و مه شد آ
 زمین نکو تر و دو پستین پرا

فرخ و خرم و همایون باد
 مجد دین بوالحسن که طیره کند
 آنکه با عدل او نیکوید
 و آنکه با فسق او نمیگفت
 قدر او را سپهر پای سپهر
 پیش جاهش سرفلک در پیش
 که مشحون جرم بخش و عذر پذیر
 در هوای اصابت رایش
 در کین سیاست گینش
 رعد با ابر گفت پیش کفش
 موج با بحر گفته پیش دیش
 زین او خامه ایست عیب نگا
 ای بر اطراف دهر فرمان ده
 روز غم تو آسمان قدرت
 با گفت حرص را فرورفته
 همه عالم عیال جو دو اند
 یابن تو آتشی است حادثه سوز
 خونی خرم که در ساری تو نیست
 نیز تبدیل روز و شب نبود

بر خداوند این همایون جا
 چرخ خورشید را بقدر و برآ
 سخن کاه طبع کاه ربا
 سایه بر کار خویش فرما
 حزم او را زمانه دست گرا
 پیش حلمش دل زمین دروا
 قلمش فتنه بند و قلعه کشا
 آفتاب سپهر ذره نما
 پشه انتقام پیل هر جا
 وقت این لاف نیست هرزه
 روز این عرض نیست ژاژ فجا
 کلک او ناطقیست وحی سرا
 وی بر این عصر بار خدا
 گل قهر تو آفتاب اندا
 هر زمانی به گنج دیگر پاس
 دای اگر جو دو تو نبودی وای
 عدل تو صیقلیست فتنه روا
 ایمنی را درین سبج سرا
 اگر بگوئی زمانه را که بی پاس

معنی از کلاک تو دار دانه ز عقل	قوت ناطقه انسان
انتقامت نه و پا د آتش چرا	همه کسی داند و تو هم دانی
که نه آزرده یک مکر و سه	که نه آلوده یک احسان
بیشی از دور بنگین و جلال	گرچه در دایره دورانی
بر تراز نه فلکی در رفعت	گرچه در حد چهار ارکان
دامن امن تو دارد پنهان	صد هزاران صفت شیطان
کرم و طبع تو دارد پید	صد هزاران ملک روحانی
حزم سنگین تو دولت راهت	باره محکم جسمانی
عرض پاک تو جهان ثالث	عزم جزم تو قضای ثانی
ای نمودار حیات باقی	روز بازار جهان فانی
بنده روزی دو گراز خدمت تو	مانده محروم ز بسیار
بروانی نفاذ امر است	کان نرفته است ز بیفرا
حکما بود که مانع بودند	بیشتر طالعی و یزدانی
گر بدین خرد ناری معذور	دگری دارم و آن کم دانی
تا که تقاشش فلک بنگار د	روز روشن چو شب ظلمانی
همه عمر از اثر دور فلک	باد چون روز شب نورانی

مدت عمر تو چون مدت دور

بسیکران از مدد نفسانی

جشن عید اندرین همایون جا

که جهان نیست در جهان خدا

تا چو از حد ببری فاشش گنم
تا ترا از سر من باز کنند
آنکه از رای کند خورشید
آنکه لطفش مدد آید
و آنکه در حبس سیاست دارد
بندۀ لغمت او هر آنست
ابرهای کرمش آزار
صورت مجلس او فردوس
زینبی منع بود در بانس
ای هنرمند تو افسدید
توئی آنکس که اگر قصد کنی
توئی آنکس که اگر منع کنی
نه از آسیب قضا کوس خور
بسر کوی کمال نرسد
اول فکر تی و آخر فعل
هر کجا نام و قار تو برند
در شکار از پی سایل تازی
افتاب که رسد منفعت
مایه از جود تو دارد نه ز ابر

قصه در دوزخ بیدرمان
مجددین بوالحسن عمرانی
و آنکه از قدر کند کیوان
و آنکه عفتش سبب ویرانی
فتنه و جور و ستم زندانی
بسته طاعت او هر جان
موجهای سخطش طوفانی
سیرت حاجب او رضوان
کز پی رسم کند در بان
وی اثرهای تو نور شد و آن
باد را از حرکت بنشان
خاک بر تارک چرخ افشان
نه باشکال فلک در مان
پای اندیشه ز سرگردانی
آنی از هر چه توان گفت آن
کوه بر خاک نهد پیشانی
در نماز آیت احسان خوان
بجز آبی و بآب دانی
نامی و معدنی و حیوان
ای نمون

از سر بلبی و نادانان کان ادب نیست تا همی خاطر م در مضیق حیران بچنین صد لطیفه ارزان ارزد این جان که بر توفیق همه گوهر و لیک روحان جان فشان بود ثنا خوان رویی نرخ امل بارزان کز امل داد بخت بستان	نمان و نمان تا ترا عیادی وار در نیفتد حدیث مصحف و زند این همیگوئی کامی ز حسن ثبات وی ز لطف خدا یکان و خدا وی درین تمنیت بجای نشار بنده از جان نشاری آور دست او چو از جان ترا شناسا گوید تا که در من مزید دور بود دور عمر تو باد چندان
---	---

بلکه از بی نسیایتی چو ابد
که نگنجد درود و چندان

جان بر نیز اگر بتوانی چه حدیث است بجان ارزان آن بده تا مگر این بستان گوئی آن نیست بدین آسان که گرم جان بری هم جان گاهم از طیره گریه میران گر سدی در سخنم چنان ای بر نیکوئی ارزان	دلmaid دست تو داری می تو دانی بدلی صحبت تو نیست گران گویمیت بوسه مرا گوئی جان گویم این نیست بدین دشوار نه گرم بوسه دهی جان منی گاهم از عشوه خرنی میخوانی گر چه در پامی تو تنگم چه شود با فلک یار مشو در بر من
---	--

در چنان کف عجب مدار که چوب
 بکش دست طایف قهرش
 بدسگالش ز حرص مرگ بمرد
 مرگ جاننش همی بجوخت
 ای جان از عمارت تو چنانکه
 عدل تو راعی مسلمانان
 بارگاه تو کرده فردوس
 تو دران منصبی که گخواهی
 تو دران پاییه که گمیش
 نایبی را بجای هر کوب
 چون بجنسی بگوشه مسند
 محسنی لا جرم ز قربت شاه
 گرچه ارکان ملک یافت اند
 این نه آنست با تو گویم چسیت
 ای چیل سال یکزمان کرده
 دانم من بنده خواستم که کنم
 بیشکی چند جست در هر یک
 از تو دزدیاد شاه و از تشریف
 گفت تشریف بادشاه انگه

از عصائی رسیده ثبائی
 جرعه از دُر دی پشیمان
 چون طفیلی ز حرص مهان
 از چه از غایت گران جان
 چند رایا نیست ویرانی
 پاس تو حامی مسلمان
 پرده دار تو کرده رضوان
 روز بگذشته باز گردانی
 کار بروفق کبریا رانی
 بر سپهری بری و بیشانی
 مسند ملکه بجنابانی
 دایم الدهر غرق احسان
 عزت تشریفای سلطان
 آصف و کسوت سلیمان
 مصطفی معجز تو حسابانی
 اندرین حق گوهر کانی
 نکته شاهانه پنهانی
 عقل در هم تشبیه پیشانی
 تو بوحش رسی و بتوانی

آن رنگ نیاید به از آن هیچ ز کوسه بوی نبرد در مرز تو نیش به نوسه تا هست فلک باعث نرمی و درشته	اینی خصم ترا حادثه چون بیه ملازم حال بد بد خواهد تو مانند پیاد سیت تا هست شب آبتن زشتی و نکوسه
--	--

در ملک تو اوراد زیانها همه زین باد
کای ملک ترا عرصه عالم سرکونی

زبده خاندان عمرانی اگرش خواجه جهان خوانی جز که در زلف شب پریشانی ملکی میکند نه شیطان وانکه از قه ر کرد کیوانی بر جهان رحمتی ست یزدانی دست او ابرهای نیسانی قرا و ژاله های طوفانی چون حوادث هزار زندانی سوی پوشیدگی و عجبانی فتنه در عهده جهان بینی آنکه عرش کند باستانی حکم نقد بر کرده عسوانی خاصه در کارهای دیوانی	اختیار سکن در ثانی مجددین خواجه جهان که سزد کار دولت چنان بساخت که هست بیخ بدعت چنان بکند که دیو آنکه از رای کرد خورشید آنکه فیض ترحم عاشر تو بهاری نظام عالم را کشت زاری بقای دشمن را آنکه زندان پارس او دارد رسم او کرده روی باطل و حق تانه بس روزگار خواسته دین بکند آسمان بد شوارسی نامهای نفاذ حکمش را قلمش معجز سیت حادثه خوا
---	--

نق مروارید پایش از زلفش آید / چه شود که سره بر دایه ی منی در گذرد

در روزی که شمس همه طایفه را شکفت

بدر خواران تو عمری بدعای سحر

از نام ترا هر صدمه عارضه نوری	وز کعبه تو تا ملک به ایمان گوی
بیکوب جادو تو خاک بهیده نوری	با محبت عدل توستم بهیده گوی
نرسد یزدانی و هیچکس تو کس	از سایه خورشید نه رنگی در کوی
نه یزدانی تو که دجال حوادث	از حال بحالی شد وز خوی بجو
جز رحمت و انصاف تو هم خانه شباه	هر صادر و وارد که در آیند بگو
جز در جنت باره عدل تو نیست	هر کس که اشارت کند امر و زبوی
حقانیت بخوابم که سزاوار خطابت	حرفی نستند هیچ زبانی ز گلو
چند ز کائنات تو برآمد گهر ملک	آرمی ز سر ملک بهر بهیده جو
بدخواه تو خود را بزرگی چو تو داند	لیکن شلست آنکه چاری و کدو
در نسبت فرمان تو مستند عظم	چون چار عیال آمده در طاعت شو
بیرای تو خورشید بنیاد خیمه خور	گویند درین کوکبه دارد تگ و کج
بادست تو گرا بر بار و کم او گسیه	جایی که تو باشی که کند یاد چو او
لغتم که جهان جمله چو کو هست بصورت	گفتند حدیثی ست محال از همه زو
المنه الله که همی نمیشد امروز	اندر خم چو گان مراد تو چو گو
نصرت بلب چشمه شمشیر تو بگذشت	آن کرده ز خون طاعل هر معرکه جو
سفای سرائی اهل خصم ترا دید	فریاد بر آورد که سنگ و سبزو

وحدت نوع تو بر شخص تو مقصور آمد	مقتل صری که نظیرت ندیدم مطلب
برداشتی کما کما تو آید پیدا	گر چه در اصل کشیدند طرازی پیدا
بر که خواست شکل نشود و حجاب	بر بداندیش تو ظاهر نشود و رشاد
قطره در چشم صورت به گفتار	ز آنکه غم در نفسش تعبیه دارد و رسد
و شمنت که یک پدید است که خود چنان	کفن خودتند این پند بیان و ان از
تا زبان زخم بود چون بحدیث آید	تا دمان نغمه بود چون بخروش آید
مرو و شمر در چمن باغ معالی خیال	تا جهانی که امر تو نیست ندو چو خیال

در هر آن دل که ز انال تو در دست
دارد و می باد پسین باد و بدو یعنی که

ای ترا گشت به مستخر چشم و دیو و پری	گرش تا آب سلیمان حمید پری
ز آنکه در نسبت ملک تو که باقی باوا	بست امر و زبان بیست عدل پری
توئی آن سایه ز دکان شبیه چتر تو کرد	این که در سایه او در گشتم قد پری
نامه فتح تو سیاره با فاق سپرد	که بشارت گریخت تو نشاید پری
فسر و قاعده ملک چنان می گشت	ملک بادیه عدل چنان می پری
که بدین سده ناموس فریدون بکنی	که بدان پرده آوازه کسری پری
تو که صد سده سکندر کنی از گرو سپاه	خویشتن را سزوار صد چو سکندر پری
ای موانی نظیر رای ترا نقش قدر	چه عجب ناقه اسرار قضا و قدر پری
رای علی ترا کشف شود حال پری	که بر حمت سوی آباد و خرابش پری
توسلیمانی و ایلانی موران ضعیف	همه از خانه بدون و همه از دانه پری

در جهان ساکن از اندوه جهان آساک خانه خصم تو پر دلوله از نایابے	آبجان را نبود از حرکت آسایش مجلس امو تو از مشعلہ پیر ہو یا ہو
	ہست فرمانت روان بر ہمہ اطراف چنان در جهان ہر چہ مراد تو بود میفرمے
رہ نشین سر کوئی کرست حاتم طے باز اگر او کند این لطف چہ جعفر چہ ای عقل داند کہ بجان زندہ بود قالب ہے کہ بتدبیر برودن برد خرابی ازے ہیچکس چہرہ خورشید نہ بنید بگو قصر میمون ترانا قص از ان گردنے سوی ایوان تو آورده بعلیتین ہے روی در را تو آورده کہ دی شاید قطب تدبیر ترا عروہ تقدیر جدے وہم را پر بر جدات و فکرت را ہے عالم عافیت از دست حوادث شدہ ہمت دست ببر برزد و گفتا کہ علی آسمان گفت کہ خود را چکنی رسوا ہے در ازائی نظر شنسیہ و نقدش لا بوزارت کہ کند رای ترا قانع کے	ای بدر گاہ تو بر قصہ رسان حصار چہ نبی چون تو کنی یا و ہمیبہ چہ ای صاحب صدر جان و جان زندہ بہ نماک را رای تو معمور چنان میداد صبح را رای تو گر پردہ کتمان بدرد لیل خوابد رخ خورشید مگر وقت زوال اختران دہوس پایہ اعلا سی پر واسمان در طلب واسطہ عقد نجوم فلک جاہ ترا خارج عالم داخل جاہ تست آن جان پیش جہا کہ در اندازان معرکہ کہ حملہ شبگیر قضا چرخ میگفت کہ بر کیست تلافی وجود خویشتر بر نظرت جلوہ ہمیکرد جان الکفات تو عنان چیت از ان کرد کہ تو بمخلاف پدرت سپردنیا و فرسود

سایه قصر رفیع تون به پیوده تمام به
گفته با جمله زوار حدیث در تو
بین که آمد بدرت موکب سیمون و زید
بلبل غنچه گل دست بهما یونش بوس
مجموعه غنچه پراز خود قمار نیست بسوز
آصف ملک سلیمان دم خیمه بزد
تا چو گل در نفقه جام بستی ز گفت
قری رازی بلبل خوش نغمه فرست
ارغنون پیش چکا و کنه اگر ببل نیست
مجلس خواجه دنیا ست تو گفت
آن فلک جاه ملک مرتبه کز بد خود
خواجه کل جهان آنکه خدایش کرده است
آنکه در خاصیت انصافش اگر خوص
آنکه در ناصیه روز به بنید تقدیر
اسی زمان بعد مدت دور تو قصیر
جرم بخشی نبود چون کرمست عذر پذیر
آفتابی اگر او چون تو بود زاید نور
گرچه خورشید شود خصم تو گوشت که شود
در بر آرد بمثل بار با فسون زمین

تا که
نویز
تا که
نویز

بدرایع شب و روز انجم گیتی پیاس
مرحبا بر مگذر خواجه فرود آیی و در
هر چه دانی و توانی ز تکلف بنهاس
بسر زلفت صبا گرد در کابلش بزد
لادن لاله پراز غنچه سار است بسا
هین چو بدید کلمی برینه و بر بند بک
همچونی باش کمر بسته و چون برون
تا بیایند و بسازند بهم بر لب و با
ما حاضر فاخته را گو که نشیدی بسا
خیر تقصیر مکن عذر بنه پیش می
فلکشان پای شمشیر ملکش دست
جادوان بر همه احرار جهان بار خدا
سخن کا نه گوید آید آگاه ربا
از کجایان این رای مملکت آرا
دیجهان بید و عدت دست تو که
فتنه بندی نبود چون قلمت قلد
آسمانی اگر او چون تو بود ثابت را
دست قوت گل حادثه خورشید اند
آزادهائی فکلی را چه خیم از ماراف

چون بفرمود بر در آفتابم برگیر چمنی داری در طبع در خوش میگرد گشت بیفایده کم ز کج نه بادی نه دغا شعر اگر گوی لبس بار خداست ممدوح تا که آفاق جهان گذران بمنساید ای سخن سید و صد رهمه آفاق مباد تا که خورشید بتابد تو چو خورشید بتابد تا نیا سود شب و روز جهان از حرکت	بنشین فارغ و در کمش و رحمت مفر گل معنی می چین سر و سخن می پیر بانگ بیفایده کم زن که نه نائی نه در دامن این سخن پاک بر کس نالا آفتاب فلک دایره دوران بنما که گزندت برساند فلک خیره گرا تا که ایام بیاید تو چو ایام بیاید روز و شب و طرب و کام و دهر می آید
---	--

فلک از مجلس انس تو پیران یار میا بود
عالم از گریه خشم تو پیران یار میا بود

دیو کج ای صورت منصور نه باغی نه سر بحقیقت نه بستی نه جهانی که جهان نیلگون بر که عین گل و لبند عرب جویبار تو که سنگ شده دریا و آ شده نقاش قضا و شجرت متواری برده رضوان بهشت از پی پیوند گری لب گل گشته رشاد می صالت خست شکر آب شمر می ترار قص هوا دست فرسود خزان شده طبعی کرد	یا بهشتی که بدنیات فرستاد خدا عمر کا هست و تو بر عکس جهان عمر فدا آسمان نیست که در جوف زمین اردو شاخسار تو صدف ارشده گوهر را گشته فراش صبا در چمنیت نارد از تو هر فضله که انداخته استبان پیر دل بلبل شده از بیم فراق تو دروا سایه بگ در خان تراف همای نوبهار تو درین گنبد گیتی فرس
--	--

آنکه او در همه دل عشق تو دارد همه وقت
 اعتقادی که فلان را بخداوند نیست
 مدتی شد که درین شهر مقیم است هنوز
 خدمت حضرت تو کند و بارش دریا
 بعد از آن که ترک مدینه ز تقصیر از آنکه
 نتوان گفت که محتاج نباشد لیکن
 طمع را گفته بود خون بخور و یکشای
 بندش از بند قضا گر یکشاید سخنش
 لیکن اینجا که ملا یک زردای ندرت
 چکند گویند و مجلس دیوان ترا
 انور سیلان مزاج عده بسیار
 باز نامه نکشد بار خدای که سپهر
 داغ داری بسیرین بر نتوانی شد خر
 خوشتن در قبی غایت بخویشتن
 سیم گر مایه نداری بزنج باد سنج
 خیز و نزدیک خداوند شو این شعر بر
 چند بی برگ و نوا صبر کنی شرم نه
 دل چو مار از عطش و چهره چو آبی ز غبار
 اگر ز خاصیت دهد از خاص تو پیوده گوی

آنکه او با همه کس کمر تو دارد همه جا
 دیده باشی همه حال در آینه را
 هیچ در بانس نداند بد هیچ سرا
 اندران موم غم پرورشادی فرسا
 تا نیاید که کسی گویدش اینجا که آه
 با در صحت کند همچو خسان ناپروا
 نفس را گفته بود جان بکنی رخ نما
 این بود پس که دلار از حوادث بکشا
 همه در آرزوی عشق کلاهند و قبا
 شاعر در ادبی ضیاء و فضل و کمال
 بالغی طفل نه جای به بین راز مخا
 هست از پایی کا بچ رش گشته
 پست داری بدتان بر نتوانی زد تا
 خوشتن را چو تو دانی که نه پس ستا
 نان یکما به نداری بلکه اب میا
 عاقلان حامل اندیشه نباشند برا
 کو خداوند مرا برگ و نوائی فرسا
 بر مگر از لب بحر این نبشان آن بر
 در ز تو زیج ز تو زیج تو یا ده در

لیکن وجود و عدم من چه کاید ای رای تو آنروز که از غیرت اوجم من چون رسم اندر شب جانم بخوازم تا از ستم انصاف پناه هست چنانم	گر باشم دگر نه بقرائی و نه کاهی هر روز ز نو جامه بدزد نه بگاهی تا خند سپید بود اینجا چه سیاه حال تو که در عمر بغیری نه پستی
---	--

لایق بکمال تو همیدید که تا حشر
کی بر سر کتاب ترا منصبی

آزایقوم نه از بهر من از بهر خدا حال من بنده بوجهی که توان کشف کنی عالم مجد که بر بار خدا یان ملکست سیرنی طالب بن نعمه که بی نعمت او آنکه با نقشش وجودش ورق فتنه آنکه پیش گیره ابروی سبش مثل بر سر جمع بگویند که ای قدر ترا مانده از سیلی جا بهت پرچم اندر ترا خشک سال کرم از ابر گفت یافته نم ساعده جو تو دار و کف دریا و آنکه کز ابر کفش آب خور و کشتید جست ملک تو یکی کاتب امیر از نگار تو که در نامه روز به بینی نقش دید	دست گیرید مرا زین فلک میر و پا بر خداوند من آن صورت تائید خدا مجد دین ای بسزایر ملکمان بار خدا آسمان تنگ زمین مفلس و غور شد گدا عالم نامنخیش فلک حادثه زاک نام که زهره ندارد که بر دوگاه ربا آسمان پای سپر گشته زمین گریست گشته از طعنه حلت دل خاک اندر وامی اگر ابر گفت ناز و نکشادی واک پیچیده قهر تو دارد گل خورشید انداک و آنکه بر خاک درش رشک بر دفترها کیست نطق تو یکی طوطی الهام سرا از کجا زاینه رای ممالک آرا
---	--

<p>با کار من آن کرد قبول تو کزین پیش در تربیت مایع و در مایش دشمن تا کار جهان جمله چنان نیست که خوا در تربیت و خاصیت آن باد مدت</p>	<p>با چشم پدر سپهرین یوسف چاه گوئی اثر طاعت و پا دشت گناه لکارت بجان در همه آن باد که خوا کز سعد بفرزائی و در نفس بکاه</p>
<p>در خدمت تو تیر ز بواب ملازم در مجلس تو زهره ز اسباب ملک</p>	
<p>ای بر سر کتاب منصب شایسته جاه تو و اقطار فلک یوسف درگاه ناخورده سیر قلمت و من تو قف نفس تو نه نفسی است در امر تبه گوشت زلف خط مشکین تو یک حلقه ندارد با جذبه نوک قلم کاه ربایت چون رایت سلطان ضمیر تو بجنبه معلوم شد از عارضه تو که کنسیت خوش بخت که ستیاره بر آفریند گفتی که مرا پرس که در حبس تکبر بودند بر من همه اصحاب مناصب الا تو دوانی که زانیت نبود بالقد که بجان خدمت میمون تو خواهم</p>	<p>منشی فلک داده برین قول گوا ذات تو و تجویف فلک یونس و نادیده نظام شخطت ننگ تبا بل نسخه ماهیت اشتیا کما بی رایحه خاصه ز اسرار آله پذیرفت هیولای سخن صورت کاه تقدیر رود بر اثرش همچو سبک بر چرخ سر اسیمه مگر محطه و شاه یا دآرز ستیاره و از یوسف چاه گم کرد سر رشته صحبت ز تناه در حبس شما تا که ز اسباب ملا از پیش من دست و نه مالی زند وز لطف تو دانم که مرا نیز تو خواهم</p>

ای عاقله چرخ بنام تو مباد
 ایچره ملک از قلم گاه مر باد
 تاجاه عریض تو بود عارض این ملک
 مسعودی و در داد این قطاع سعادت
 گر عرصه شطرنج بعرض تو در آید
 و رنام چینی بمشل در قلم آید
 در عرض جهان دور نباشد که زنا
 رانی تو که از ملک مشبختنه بر آید
 جاده تو که در دایره کون نگردد
 با کلاک تو منشی فلک را سخنی رفت
 آن گاه ربانیت که خاصیتش
 قدر تو باندازه بنیادی نیست
 یک عزم تو از عمده تأیید برون نیست
 این دانم اگر صورت جسمیش دهند
 ای پشت جهانی قوی از قوت جایت
 هر یک تمنا که روان شد در آرز
 من بنده در خیمت میمون کن بخش
 دارم همه انواع بزرگی و فراغت
 آن چیست ز انعام که در حق نیست

نام تو بهین وصف سپید و سیاه
 لعلی که چو یاقوت نترسد ز تابان
 گردون بودش عرصه سیاره
 چون طالع مسعود توئی آمر و ناه
 دانی که پیاده چکند دعوی شاه
 ای لوح و قلم هر دو بنام تو مباد
 با خود خردس آید و با جوشن ماه
 با صبح قدر خواسته از روی گاه
 ایمن شده از طعنه آسیب تاب
 کلاک تو مصیبت آید و مخطی شاه
 بر چرخ دهد سنبله را صورت گاه
 خود دیدن اشیا که توانست گاه
 تائید کند آنچه کند فضل آید
 که دوش قبائی کند و مهر کلاه
 یارب که جهان را چه قوی پشت تاب
 ره سوختی دارد چه کند مقصد و راه
 خضرای دمن کسب کند مهر گاه
 خود میدید این شعر بدین شکر گاه
 در ساعت هر لحظه چه با و چه جاب

گر دون ز پی کسبیت کرده
در نسبت شیر علم چینیست
عدل تو جهان را بسکون امر
در دور تو دست فلک چایز
در خرم ره راست روی مهرے
قادر نشود یکره درین معنی
تا خارج حطت نبود شخصی
افواه پرست از شکر شرکت
محبست ز شبست ورق امکا
ای روز بداندیش تو آورده
من بنده که در یک نفسم داد
این حال که در بلخ کنون دارم
زین پیش اگر دهم کمان برو
بر عہد جیون نہ باموزش
آری ز قدر شد نہ ز بقدرے
تا در کف حفظ تو چون یونس
تا کار کس آن نیست کہ او خواہد

ز جیون فلک را بسکون امر

در نو بتر جاہ تو خسر گاہ
شیر فلک افتاده برد ماہ
ز ہر تو فلک را زسم ماہ
چون سایہ شمعست بکوتاہ
در حملہ چپ و راست دو کتاہ
در ہر چہ کنے خالی از اکراہ
دارندہ بد خواہ نکو خواہ
از شکر ولی نعمت افواہ
یارب چہ منزہ کذا شباہ
در گردن شب دست زبیکاہ
صد مرتبہ ہم مالی وہم جاہ
از خوف پریشانی و گراہ
آن محظی کوتہ نظر شاہ
چون بط طبیعت شد می داہ
یوسف ز میان دگران جاہ
نمکد شتم اندر شکم ماہ
کار ت ہمہ آن باد کہ تو خواہ

عمر تو و ملک تو در افزایش
تا عدل فزائے و ستم کاہ

کاین چنین خصم در کمین تو باز رودن کار من که خواهد داد فلک آواز داد و گفت ای ملک آنکه در زیر رایتش عمر سیت آنکه بر طرف رسته عدش و آنکه در مصر جامع ملکش سایه ایزد آفتاب ملوک شاد و سنج که کار خجراوت فتح بینے که باز بانه او آنکه چون آتش سنانش را ای زمان تو بی تماشای نفس وی ز خرج گفت مجاہدگان ما خزان و بہار توبہ نکرد	فارغ از ہر سوئے ہمی تازے گر تو روزے بمن سپردانے چہ جذ و ریت اینچہ مجازے تو بہمت ہمی سرفرازے شیر دکان ستہ بخرازے قرص خورشید کرد خبازے آن ظفر پیشہ خرد و غارے فتنہ سوزی و عافیہ رازے چون سمندر ہمیکند بازے باد حملہ دید سرفرازے کبک را دادہ در بہنہ بازے کردہ با آفتاب انبازے این ز صرافی آن ز بزازے
---	--

باغ ملک ترا مباد خزان

تا در و چون بہار بگرازی

بی بردہ ز شاہان سبق شہا ہم فتح ترا برعد و افزونے واثق شدہ بر فتح تختینت باس تو گر اندیشہ کند در کان	با تو ہمہ در راہ ہوا خواہے ہم و ہم ترا از عدم آگاہے گیتی کہ تو پیہر در ترین شاہے زنگ و رخ یا قوت شود کاہے
--	--

ای ز جود تو در سرفرازے	ملک ترکی و ملت تازے
روزگاری بحبل و عقد سزد	بچنین روزگار مینازے
بحر سوزی چو در سطح راستے	کان فشانی چو با کرم سازے
بمبات آسمان بصدا	کرده با کوس تو هم آوازے
بسر تیغ ملک بستانے	بسر تازیانه در بازے
آسمانت شکارگاه مراد	اختران بازهای پروازے
فتح را با سپید مهره رزم	بوده در موکب تو دمسازے
روز بهیجا که مرکبان کردند	زیران مبارزان تازے
تیغ بینی ز مرد و مرد از تیغ	هر دو نمازان ز روی دمسازے
زلف پر چشم نگار داند چشم	شکل چترارهای اهوازے
باشد از روی نسبت و صولت	سوی دشمن چو حمله آغازے
تیغ تو تیغ حیدر عیسی	کوس تو طبل حیدر رازے
از کشتاد تو در هوای نبیره	کردش این فتح پروازے
نوک پیکانت بز فلک دوزد	حکم آینه را بطنازے
مرگ در خون کشته غوطه خورد	کردران کرد و فربوتارے
تو که از رعد و کوس و برق سنا	در دل دیو راز بگدازے
در چنان موقفی ز جرس سخا	خضم را در سوال بنوازے
در تو که جان رفته خواهد باز	بسر نیزه در روی اندازے
ملک و دین با طفره میگفتند	فقه را در سکوت غمازے

<p> خورشید همیکن در سطرلاب درگاه تواند سال محاسب ایمن شده از مجال قلاب چون باد بوقت عفو بشتاب همدی شده نامزد بنواب انجم چو کبوتران مضارب تقلیم توان ستر سن تاب نشیند سته ز سیم اعراب این گردش زود گردد ولاب چون بخت مخالفت بخوش خواب هم اسلانی مرا هم اعقاب رخ کرد جلالت تو عتقاب زود آ که عنان بعجمه بر تاب با آنکه تو از و رای آن یاب ایام چو تیر های پر تاب طینت قصبی و طبع هتاب وز غصه خشن چو چهره آب </p>	<p> بر چرخ ز بهر اختیار تبت کرده صف اختران گردون را دار الضرب ست گفت و کرد تو چون خاک بگاه خشم بشکبه درگاه تو باب اعظم عدلست ز اسبب تو از فلک فروریزد از کار عدوت چون روان گردد از سیم مخالفت سخن یابد زود آ که بدلو شان فرود است ای چشم نیاز از جود تو نارنج تفاخر است تشبیه گفتم که بشکر آن پدید آیم گفتار گران رکاب عزم فتح الباب بکردم آخر هم تا هست رشعت و در درعت خضم تو و دور چرخ بادا چون دانه ناراشک بدخواست </p>
--	--

اسباب بقیات ساخته گردون
اسباب نه صنعتی و اسباب

ز بس کز غصه طبعش تفکر میکند
 به بیند بی نظر ز کس بگوید بی زبان
 اگر نه فضل طبعش جهان را چاشنی داد
 چو نیسان گر کنار خاک پر گوهر کند
 ز لفظش در خوی خجالت روان و صبا
 قضا با دست او گوید به ساعت گفستی
 ولیکن بکرم واجب دور و روشن
 چو این صاف بگوید هر دم با خبر گفتم
 خروزان طبعش شد الحق پس آنکه گفت به
 عجب تر اینکه میداند و میداند که میداند
 گرم باد غمیداری نسایم چو کله بنایم
 الا تا گاه و گاه هوش و کاه بی افراش
 از آن کاه هوش نصیب دشمنان چنان شمشیر

شده است اندر عروق الحجه او ماده در
 اگر طبعش بیاموزد جهان عالم آرا
 صبا در زبانستان کی زدی نیزنگ
 چو سوسن محض آزادنی چون گل صبر
 ز جودش در غم حیرت رسوم حاتم
 که در شمشیر دیدنی مطلبه دارم ندان
 چو کان درویش شد از تو چو ابروی
 بدین عوی که بر خیزد بدین معنی چه فرما
 بگز متاب پیمائی بگل خورشید انداز
 بسم هر لحظه میگوئی نشان باد
 عزیز الدین طغرائی عزیز الدین طغرائی
 ذریع روز و شب معواره در تاریخ
 وزان افراش او را تا قیامت

هر کاری که روی آورد شمشیر گفتم تو میدانی
 تر این کار بر ناید تو یا این کار بر ناید

ای قبله کوهی خاکی و آبی
 ای یافت به بر چه جسته در گیت
 اجام گرفت پای قدرت
 عدل تو ز روی خاصیت کرده

وی فخر همه قبیل و آب
 جز مثل که این یک نمایی یا
 پوشیده لباسهای سیاه
 با آتش فتنه سالها آب

دهر را بهتر ز خاک و باد آب آفری

خرد را دوش می گفتم که ای کسیر و انانی	همت میخیزم بشاری همت بیدیده بینا
چه گوئی در وجود آن کسیت کیش است که داد	که تو با آب و فی خویش خاک پای او ساق
کسی کا ندر جهان بی هیچ استکمال از غیر	جان کل آمد خود است قلال بهت
زمان امتثال امر و نهی او چنان عالم	که ممکن نیست در عجبیل او گنج شکیب
زمین در احتمال بار علم او چنان عاجز	که صد منزل بهر محبت کرد ز انسوی کمان
در آمدش نخستین دامن بهت فروخته	خبا برستی پذیرفتن گردون مینا
چنان عالی نهاد آمد ز رفعت پایه قدرش	که گردون نیست بیرون انهم گردون
نظام عالم از تائید قدر او پدید آمد	و گرنه غوطه دوستی جان اموج رسوا
ز حسن یوسف الشیخ مصر حرج چارم	دل خورشید با یک ظمان در در لیک
بجذب بهت اردو ز زمان را باز گرداند	کنند امروز بر عکس توالی باز فردا
گزارش قضاست کی شید بی جان	نکر دی روزگار اندر رخس عمر فرسا
و گر آسان چنین شش ششست به افکند	زمانه دست بود بر زمین دریا بر جا
حریم حرمش در ایمنی آن خاصیت دارد	که از روی تقرب گرجا کش رخ بیا
بجاک پای او یعنی روار گردون گردون	که از تنگ تضرع گردون بر آس
هوای آب میگوید که گرد و مویک او شو	اگر خواهی که چون آتش سر اندر آسمان
بهار دولت او آن هوای محدل دارد	که گردون خدو را تازه کرد ایام برنا
بدست آرد ضمیرش را قرینش نسخه	اگر یک لحظه در خلوت سر افکندش
نه از وجوبیت قلزم را شبان روزی	ز طبع او دست تا چون میکند کانی و دی

سمع بکشاید شرح و بسط او جز در هم
 در ارادت اول و در فعل گوی آخر است
 ذره از حکم او گرد گل آدم بدست
 بخشش بهشت و طبع لطیف نغمه
 سیلان نشد زبان جوید او از احقاد
 ای ز قدرت مستعار فعال مرغ و جل
 دست آسمانی رسد اینجا که پای قدرت
 تو بهی زیشان که ایشان جانی اند
 چون قوی از دور آدم باز یک تن برخواست
 در جهان آثار مردم زادگی با نیست
 دست ازین مستی محال اندیش خام
 شعر من بگذار و یک بیت ثعلبی کنار
 همچنین با خویش تن داری همی ز می مردود
 چند روز آرام کن باد وستان شهر خوش
 ای بزرگی کنی بی طرح و شنائی تو بهی
 شد بزرگ از جاه تو جاه این روزگار
 تازند باد خزان بر شاخ زرخش و
 جادوان باد می چو بادوش چون باد

چون زبان نطق بکشاید با الفاظ دور
 گرفتار بر سر کوی کمالش بگذرد
 در میان خلق ناموجود بودی و دور
 شاعران حصر را در شاه راه ساحر
 گنجها دارند دایم بر ز تر جعفر
 وی ز لطف مستفاد آثار مهر و شکر
 پای بهر از دست شان بیرون کن از فغان
 باز تو در هر سرگونی جهانی دیگر
 هم تویی ثان نمیدازی تو خود را سر
 شاید از جز خویش کنی با مردم شمر
 نه بزم نیست این جمع بهیمنت در
 کان سخن را چون سخن دانی تو باشد
 طمع را کوز بر خند و حرص را کوفت
 تا هم ایشان از تو بیم تو از ایشان دور
 روز و شب برین شنا گوید روان
 شد بلند از نام تو نام من اندر شکر
 تا کشد باد صبا در باغ نقش آرد
 در بقای عیسوی و دولت اسکندر

زان کجا با این چنین لطف و دما و طبع و را

بید رغبت باد ملک اندر کنار خسرو	تا نیاید گردش ایام را بیدار
خشم چون بر کار سرگردان در انجی صفا	استوار کارهای ملک را چون مسطر

آسمان ملک را دایم تو باد می آفتاب	
در سعوی آسمان کردت مجاور شعر	

حکیم نیروان اقتضای آن کرده بود از دست	کز جهان برد و محمد ختم گرد و مهر
این بانواع هنر معروف در فرزانگی	دین با جناس شرف مشهور در پیغمبر
حکیم این در شرع و دین از آفت طغیان	رای آن در حل و عقد از قدح هر قادیان
داشت آنرا حلقه در گوش آدم اندر بند	دارد این را دیده و جان عالم اندر چاکر
حکمت این کرده در بحر شریعت کوهی	همست آن کرده بر چرخ بزرگی اختر
بود در درگاه حکم این جهان فرمان بر	همست در انگشت قدر آن سپهر تر
هر که شد طاعت آن داد بهش زینها	هر که شد در خدمت این داد بخشش باور
طاعت این واجبست از بهر امری غایت	خدمت آن لازمست از بهر جاه و بر
آن محمد نبی و از نسل بر این خلیل	دین محمد هست از صلب بر این بیم
آنکه رایش را موافق گیتی سپان	و آنکه حکمش را مطابق گنبد نیلوفر
در سخا از دست او جود است جز و جا	وز بهر از راسی او نوحه نیست علم حیدر
راست پندار کسی هستند ابرو بچو و چو	چون بدست و طبع و قدر و راز او در شکر
وز رایی او اگر محسوس بودی در جهان	ز آدمی پنهان نیارستی شدن هرگز بر
حاکم الفاظ عذب است عقل و فنون	راوی احکام حزم او است چرخ پیغمبر
و فرقی که دیگر در دین و دین کلک است	کلک نیستی که هم کلک کند هم دفتر

روز میجاگز خروش و گرد جیشت سایه
 از پس گرد سپه برق سنان آبدار
 آسمان ابرق شریان اکشاید ناره
 هر کمان ابری بود بارنده بیکان باد
 چون بجنابانی عنان بر صحر که پیکت
 لشکری را بنیمم دوزخ کنی در ساعتی
 از دماهی رمح تو خلقی بیکدم در کشد
 عقل با رمح تو فتوی میدهد اکنون که چو
 خنجرت سبابه پیغمبر است از صلیت
 با چنین اعجاز کاند خنجر تو تعبیه است
 بر زبان خنجرت روزی بطنازی رفت
 گفت نصرت نه مرا باز وی شده میرود
 خسرو امن بنده را در دلت این مغبیه است
 تا مرا از لجه دریای حرمان دوست دار
 بمستم اکنون که میر آستانست مسود
 لیکن از بس قصد این ناقص عنایت رود
 روزگار این حسن با من پس که دارد قصه
 هم توانستی گرم شاگرد ترک زین داشته
 تا صبا از تو جهان را بر بهاری بیدار

تا سوار خویش ایابد نیاید بهر
 همچنان باشد که اندر پرده تخت
 تا بشوید روزگار از گرد میجا خنجر
 هر سنان برقی شود هر بار گیری هر
 باد شنجوش باد جان بر خیزد از هر یک
 ای تو تنها هم تو شاه لشکری شوم
 و انگلی فریه نگردد اینست معجز لاف
 شاید ارتعاب شود بمعجز مغیب
 زان بهر ایما چو مرا زهم بدر مغف
 بر سر خیم لعین چه مغفری چه معجز
 کاسمان چون من نیار دمیچ نصرت
 خنجر بزد و الفقاری را بیاید حید
 گر میسر گشتی اندر مهفت کشور یاور
 فی المثل بر تخته بردی کشتان تا معجز
 چون دگر انبای جنس خویش اکنون که
 مانده ام در قعر دریای عجا چون لنگر
 انچنان نیز حتمی نامهربانی کافر
 تا نبودی چون من نشن بارشی سگایت
 در کنار دایه گردون نهد چون دلب

هر کی بودندی اندر فوج دیگر چاکری	گر کوکب را مسلم گشتی آن عالی سپهری
پاسبان نونشاندی هر شبی منظری	جرم کیوان آن عمر مندوی باریک بین
معتکف بنشسته بود روز و شب بر	شتری اندر ادای خطبه آن خسرو
بر درش بودی بهرستی کشیده خنجر	والی عقرب زهر منع درد حادثات
بسته بودی خویشتن بر دامن خنیاگر	زهره اندر روزهای عیش و خلوتهای
میریدی کاغذی یا می شکستی دفتر	تیر مستوفی بدیوان در چو شاگردان تو
شاخ هسته را نداندا از تو کامل بر	ایجاد وندی که تابنج صنایع شاخ زد
ملک آب خاک را همچو حق صاحب فر	آسمان قری که صاحب فسر گردون نیا
چون بر خنجر بگیرد بر علامت قیصر	چون لب ساغر به بندد هر بندیت صا
بزم را سایل نوازی رزم را کین آور	جام و خنجر چون تو یک صاحبقران گردید
تا چو چشم بخت تو بسیدار دارد و بهر	بوستان ملک اچاز شبخون خزان
آسمان انگشت نهند تا ابد بر منکر	گر شود پاس تو در ملک طبیعت محبت
زهره برگز در نیاید نیز خربا خاور	در شب اندامی در چار سوی آسمان
برق میخندید و میگفت اینت عاقل	ابر میارید روزی پیش و پشت
قطره باران کند از هر شیشی عمر	ابر اگر از فتنه آب دست آبستین
هر کی بر بخل آن یکد نموشتی محضر	معون حاتم گردید به دل و دست
زایمی زاد کن تر دن شد چو گردون مادر	در چنان دوران که عمری در گشت پیش
پهلوی در اینی هرگز نفودی لب	بالش عالیت سفته شد در نه کجا
کو چو زاید دختری دخترش زاید دختر	دختران رفدگار ندانند او دین تر

تا بود در کارگاه عالم کون فساد	چارارگان را بهم که صلح و گاه بی داد
بسته باد بر چارارگان بسازد او	دورِ عمرت زانکه عالم را تو کن دگر
پایه گردون سلم دور گردون زبرد	سایه یزدان مگر حفظ یزدان بر سر

از جهان بر خوربدان منکر که در خور نیست
نیست او در خور تو لیکن تو او را در خور

جذاب نمی کند هر دم دگر گردون ز کور	آسمان بر عالمی بند و زمین بر کشور
کشوری و عالمی را بهم زمین هم آسمان	از چنین بر می تواند داد هر دم ز کور
مجلسی که دعوی فردوس باطل کند	گر میان هر دو نباشند عادل داد
با هوای سقفت او رونق نه بیند نه	باز بین صحن او قیمت نیاید غیر
در خیال نقش بت رویان و آله شوند	گر ز دور بر گریبان بر آرد از
جنت است آن عرصه که بی دعه یابی	کوثر است آن باده که مستی قرار دهد
ساغرش پر باده رنگین چنان آید چشم	کز میان آب روشن بر فروز و ساغر
آتش سیال دیتی در آب منجمد	گر ندیدی بستی بخواه از ساقیان ساغر
هست مصر جامع هستی از آن خارج	روزگار از عرصه او یک عرض را جوهر
آسمان دیگر است از روی رتبت گویا	و نذر ویران کنی قایم مقام آخرت
آفتاب ماه را پیر و ز شاه و صاب	شه سلیمان عنصری دستور آصف
دیر مان یحضرتی کز سعی بتاکی سپهر	خاک را حاصل نخواهد گشت مثلت دگر
تا چه عالی حضرتی کین آفتاب خسرو	هر زمان از سده تو قصر سازد خاد
آفتابی که نخواهد بر کشاید نور او	جادوان از نیمه روز اندر شبی گیتی

آفتاب از بیم او کین جرم از بند و بست
 گرفتار دیو بندت پاس آسپش بکند
 ای بجائی در خداوندی که انسو جای نیست
 بر لب بارگاه هست جا میخ است
 باد را هر دم ب طاعت گوید ای هموده
 در چنین حضرت که از فطرت حیرم شود
 از قصور پایه یا از قلت سرمایه دل
 خود توان انصافش به در بارگاه آفتاب
 که خلائی نقش اندر وعده روز در گذار
 در ز روی بندگی ترتیب نظم میکند
 عقل فتوی میدهد کین یک تجاوزه جاست
 راستی بطوطیان خطه اسلام را
 نیست مطلوبش مواجب آنکه در هر روز
 اندر بن بیت خرد تمید میکندش که بن
 عقل گفت ای انوری آنچه پیش ازین سخن
 لیکن از انصاف خواهی هیچ حاجت نیست
 چون گفتی صدر دنیا صاحب عادل عمر
 سایه او بس ترا در سر که اندر صحن او
 جا کرد و باش آیا اگر مسلم کردت

همچو کلکت زرد شد برگیند نیلوفری
 درج داودی کند در رستهارین پس
 میتوانی چون از آفرینش بگذری
 چرخ گفتش خورشید را چند بار بگری
 عرش داری زیر پاتایان غفلت نشیر
 سمت وزن قافیه بر بوفراسن شجر
 اگر تماشایی میکنی از خدمت تو انور
 هیچکس خفاش را گوید چرا نمی نگری
 مشمر از عصیان من دامن خود ز طاعت نشیری
 تا از دوری چنان که زبندگان یاد او
 در نه حسان کیست خود در معرض بخت
 با وجودت خامشی دانی چه باشد کافر
 بی تقاضا خود خداوندانه آن غم مخور
 جای می بین حاصلت رفیقت با قدر جور
 شاعری سودا منیر و ساحر کن سحر
 تا طریق فرخی گوئی و طرز عنصر
 مدح کلی گفته شد دیگر چه معنی بود
 نور بخش اختران نهاده جز نیک اختر
 بس خداوندی که بر اقران کنی زان حکم

مر لطف تو داعی بود اگر نه کس واداره	که رخت کبریا هرگز به چو نان کلبه آری
نزولت را بنزد من مثل دانی چه می آید	نزول مصطفیٰ نزدیک تو ایوب انصاری
همین سبک که جاویدان مدد باد او تو فقیقت	که هرگز کس پشیمانی ندید هست از لکوکا
سه عادت داری اندر جمله او نان پسندید	یکی را دی و گر چه راستی دیگر کم از کار
الای خاک را از گوهرش خیزد گران سنگی	الای تابادر از عنقرضش زاید سبکبار
بمان چند آنکه گیتی عمر در عهد تو بگذارد	که تا دوران گیتی را بکام خویش بگذارد
روانی باد فرمان ترا چون آب گیتی	که چون آتش به برتر بودن گیتی ترا

مخالف مضرب از گیتی نه از نظر بنا
موافق سرخ روز نعمتی از گونگار

ای چو عقل اول از آلاش نقصان	چون سپهر جهان از بد و فطرت
سند تست آن که ز عالی نسب کبریا	پایه تست آن که ز ثابته مبدع
سایه و خورشید نتوانند همیودن تمام	گر ز جاده خویش در عالم بساطی
تا تو باشی مشتری را صدر و سینه	گردوات زرشود خورشید پیش
تو در آن مجمع بدین منصب سیدی کراو	ماه با پسکی برون شد زیره باخیا
باز پس ماند ز بهر بهیت گر آصف بود	کار روانی کی رسد بهر گونگیر دگر
فرق باشد خالصه در جلوه گاه اعتبار	آخر از نقش الهی تا بنقش آزر
آصف از آن ملک آسپهان کردی برکات	کم کجا کردی سلیمان مدتی نکات
آن شنیدستی که روزی کلک از روی	آنکه بی تمکین او ناید ز افسر افسر
گفت نیلوفر چو کلک از آب سر برداشد	کیست او تا پیش کلکت در برش افش

زیربان حبیب تو و معجزا است من اندر شکایات امروز و امشب سر تغیت از خون ادواج دشمن در خدمت اختیاری نماید بمن تا نگه هست از حسن یوسف	سواد زمین گفت بیضا گرفت در عشوه شب ز فردا گرفت ز شنگون و سیاه سیاه گرفت در حضرت جمع غوغا گرفت جهانی حدیث ز لیا گرفت
---	---

بسمان ای خداوند محمد و موالا
که هست از تو دین و تدوا گرفته

زهی از کلک اندر چشم دولت کلید نخیر دولت و دنیا و اندر دیده دولت جهان مهر و کنیت و جد ساز محنت آسانی ننگندی سایه حشمت بران پادشاه بزرگیات را روزی تصور کرده عقل کل و گر بگویم سایه افتد ز باس تو و گرداند که تشریف قبول خدمت یابد تو انصاف که عالم را کمال آید وجود تو در اوصاف تو عاجز گشته ام یار کجایان ز لطف آن کرده با جان نیشاکم که در شهاب به تشریف زیادت رتبی دادی اکنون مرا اندازه تمهید عذر آن کجا باشد	بعون کرده مدتها جلدناران جهانند ز رای قشت بنیانی ز نخبه تسبیح سپهر خشم و عفو و نفیشتن بند عشرت که نور آفتاب اینجا نگر و دوزخ بد شوار نهایت را در و سر گشته از چهرین کار نه بنید تا قیامت هیچ رتبی ز روی شایه ستاند سایه از بس نفیض خیم تو بیدار نگر تا خویشتر را کتر از عالم به بندار کسی کا نذر ثنائی تو در طبع مرا یار کند با کشته های تشنه بارانهای آزار چو اقبال تو در عالم نمیکنجی ز جبار ولیکن چون کنم لنگی همی بویم بر بهار
---	---

در بلاد ملک تو با خاک پُر
راستی ناید ز خاک که است

منقح
نم
در حدود
چینا

<p>نهی کارت از چرخ بالا گرفته رکاب ترا چرخ تو سن بسود بنام هنر نام فرخنده برده بهنگام جود و بگاه سخاوت زلف خطیبان مدحت ستر بیک حمله در خدمت شاه عالم بخزم و باقبال سلطان عالم زمان وزمین با بساط کمال که از خون وی شکل یا قوت زاده توئی سرفرازی که هست آفرین من مدح خواند شب و روز کمیت ز امیرشش عالم و اهل عالم شب محنت من ز امداد فکرت مرا صنعت چرخ تو شکسته بهم مکتب چرخ اخضر من از دہشت وی سوی حضرت ز خورشید رای تو و عکس دست</p>	<p>صدیقت ز چین تا بسغا گرفته عنان ترا بخت والا گرفت بیاد تو خرد جام صعب گرفته دل و همتت بر رسم دریا گرفته همه عرصه عالم آوا گرفت همه ملک جمشید و دارا گرفته بر فوق و هنر ملک دارا گرفته چو خورشید بالا و پنهان گرفته که از رنگ خون رنگ مینا گرفته ز اقصای چین تا به بطحا گرفته در انواع تیار تنها گرفت دل نفرت طبع غنقا گرفت درازی شبهای یلدا گرفته مرا صورت دهر عفا گرفته کهن دانی طاقه سودا گرفته چو موسی ره طور سینا گرفته همه دهر نور تجلی گرفت</p>
---	---

<p>پایه تخت ترا بهنگام بوسیدن خرد گرمای آفرینش در شب احوال دهر گاه ضرب و طعن در میدان زبان محو تو آسمان را بر زمین در لحظه اندیشه دار دیده بر خاک جناب تو بروز بار تو همچو انبای نیر از بهر حاجت سال ما از برای چشمه حیوان مدحت جان عقل کلیسه از جود تو سلطان و عیث ناظران علوی و سفلی ز نذل وجود تو تا دماغ کاینات از خلق تو مشکین شود تا همی در بزم گیتی باشد از نفس نباشد</p>	<p>از وادی قلعه نه چرخ برتر نیست از فروغ صبح تا سید تو سیه نیست راه نطق از گفتن الله اکبر نیست مرکب اندیشه رفتار تو اندر نیست جلوه گاه از چهره فغفور و قیصر نیست چرخ را در بان تو چون حلقه بر در نیست و هم را در صحبت غم سکنه نیست بهره از دست تو درویش تو اگر نیست بحر و کان را در فراق گوهر و زری نیست خلعت تو در ازل خلق پیم نیست در دماغش از دل و جان جام و ساغر نیست</p>
--	---

خسروی را نسبت پیروزی از نام تو باد
خسروان از خاک درگاه تو افس نیست

<p>ای جهان را عدل تو آراسته حلقه شبنم زلف پر جمیت شست تو بنشاند از باران خسروان نقش نگین خسروی کنجها خوانان دست زان شدند ای بقدر و رای چرخ و آفتاب</p>	<p>باغ ملک از خجرت پیر آسته روزگار رخسار فتح آراسته هر کجا گرد خلاصه خواسته نام را جز نام تو ناخواسته کز پی خواهند دادی خواسته باد ماه دولت ناگاه آسته</p>
---	---

دوربين چون گر گس و خصم افگنى همچو عقاب طوطيان نظم کلام بلب لسان زير نوا بخت بيدارت خردن سحر که خيست را تا بتاج دهد و طاوس در کين عدو قهر شاهين انتقامت انگر دل در برش نيک پي آن خادم داعي که اندر پشت طوق قمرى بر قفا خون تدر اندر دو چشم نزد رسب از کبک تيو برده بس خنيا بر يکي چو نانک لک لک باز جويد عوه گرم چون حواصل پنج سيري مى ندانند از	باز هنگام هنر گردن چو باز افزاخته جز بيا و مجلسست ناداده و بنواخته از کبک چيزي که هست از چشم صبح انداخته تير مار را زير دست و تيغ آه بيخته چون در امعائى شتر مرغ از لطف بگذاخته از تجلها بکف کرده است جفتي خفته تا خلق آورده و لها را ز غم پر خفته مانده اندر ششدر طبع قفس باخته سوی آب و دانه بيني دایم اندر تافته وين علامت و جنبه شکی ندارد
--	---

مکرمست کن پاره ارزن سستش کنشده
چون دوزاخ اندازن شعله های کشور است

اسی نهال مکرمست عدل تو بر یافته در جهانداريت گردون تاج بر سر داشته بی نهي بر محبت طالبان آخرت از شمر اعجاز تو اسباب درياسته روزهای خطه اسلام در ایام تو شاخهای دوحه ایمان در اعوام تو مدت بهم نام تو از سعی ملک تیغ تو	وی بهائی سلطنت از قوت تو پر یافته وز ملک شاهیت عالم رونق باز یافته در جوار صدر تو طوبی و کوشش یافته وز غرض اقبال تو آثار جوهر یافته چون بهار عدل تو هم زيب بهار یافته از نهای فضل تو هم برگ و هم بر یافته در ثبات عمر بیتور روز محشر یافته
--	--

<p> اگر وجود تو نبود در حساب و کسی انکار این دعوی کند قدر ملک کی شناسد چرخ دنا منصب احمد چه داند کنج غنا بوی اخلاقت بروم اربگرد نسبت صدق از تو دار و در بر گوهر افراسیاب از جاه تو خاک ترکستان ز بهر بخت خون کاهنا کینه دست بخت از تعجب هر زمان گوید سحاب ای ز عدل سرخ رویت تا ابد عدل تو نقش ستم خون ببرد تا که دار خرد و سیار ^{آنی خان} گان در سیاست در سر هر بنده تارک گر و دنت اندر پایال سایه سلطان که ظل ایزد است </p>	<p> آفرینش نامدی الا تباه حق تعالی هست آگاه و گواه شکر شکر کی گذارد و هر دو قیمت یوسف چه داند قعبه در حجاب جاودان ماند گن صبح صادق زان همی خیزد بگاه راند بر تقدیم آدم آب و جاده با کمر زاید همه مردم گیه من چگویم کوشش شبی دستگار اینست در یادست و کان کل شاه کمر بارار و زر داز هر گاه کز جهان برخواست رسد دخوا در اقالیم فلک زانجم سپاه از شرف سیاره بادا کلاه ابلق آیامت اندر پایگاه بر سر این سروری بگناه </p>
--	--

<p> بخت روز افزون و خرم شربت جاودان دولت فرای خصم گاه </p>	<p> ای هائی همت سر بر افراشته کس چو سیم غت نظیری در جهان شناخته </p>
---	---

بروزِ حرب کسی جز کمانِ لشکر تو	ز هیچ روی نجسم تو پشت نمود
ز بیم تیغ تو جزوِ سخت دشمن تو که	دران دیار شبی تا بروز نمود
اثر زد و خلافت بروزنی رسید	که تیغِ عکس تو آتش نزد دران
ز خصم تو زد و خون چو گشته گشت خون	زرگ چگونه رود و زود دیده پالو
از ان مان که ظفر پرچم تو شانه زده	ز رنگ جو که ام آینه است نزد
قضا است امر تو گوئی که از شرط	نه کاسته است فلک هرگز و از شرط
ز سعی غنچه پیکار تست گلبن فتح	شگفته دایم افتاده توده تو
شامیل تو بعینه نتایج خرد است	که همگنانش پندیده اند بستر
ز تست نصرت دینِ خدای نصرت تو	در از باد سخن زانکه نیست بهی

تو میروی در زمین و زمان هم بگویند
 ز بهی رعادل تو خلق خدای آسود

ای بگوهر تا بادم باد شاه	در پناه اعتقادت ملک شاه
ستر سیمونت حریم ایزد نیست	کا نذر و جز کبریا را نیست راه
از سپاهت آسمان بند و تنق	گر چه در اندیشه سازی بارگاه
ناوک عصمت بدوز چشم بد	گر کند در سایه چترت نگاه
پیش ممدت چاوشان بریند	آفتاب و سایه را از شاه راه
بر امید آنکه از روی قبول	رفعت چتر تو یابد جرم ماه
پوشد اندر عرصه گاه هر خسوف	کسوتی چون کسوت چترت
آسمان سرگشته کی ماندی اگر	باثبات دولت کردی پناه

آباد دار نیمه خود از جهان بداد	طوفان باد و نیمه خود کو خراب خواه
ای خورده شام دشمن او در کین چاشت	آن دیک نیز بر نهند طشت و آغوا
در شان داد آیت حق بود میسر	او باب تست زندگی نام با خواه
ایام اگر بگرد خطائی در آن بسین	خوش باش و انتقام ز راه صواب خواه
چون خاک بی درنگ شود چرخ بی شتاب	از عزم و حزم خویش درنگ و شتاب خواه
و نیا خراب دین بخل بود و عدل تو	آباد کرد هر دو کس طشت و آغوا خواه
کاهی که از جهان ببرد کمر یا غصب	در عهد عدل تست ز عدلت جواب خواه
ببعل مستجاب نگر و دعا شاه	شاه دعا می خویش همه ستا خواه

آباد دار ملک زمین سر و آباد	
طوفان باد ملک هوا کو خراب خواه	

نهی ز عدل تو خلق خدای آسوده	ز خسروان چو تویی در زمانه نابود
جهان به تیغ در آورده جمله زیر کین	بس از تکبر و امن بد و دنیا لوده
ز شیر بیشه سلجوقیان بیک جولان	شکاری که بصد ساله کرده بر بود
هزار بار ز بهر طلایه حرمت	بسیط خاک جهان باد و بار میو
چو دیده نیستی بمیسوال بخشید	چو دیده عاجز می بی ملال بخشود
ز حفظ عدل تو محتاج ولایت تو	طراز توزی و تار قصب نفر سو
ز دست فتح و ظفر بر سپهر نصیم	سپاهت از کل مهر آفتاب بود
دو کشته خانه خورشید کی بر بر صفا	چو شیرایت تو بر آسمان بود
هنوز مطرب ز دست نبرده زخمه بگوثر	که گوشین ملک تو تکبیر فتح بشود

همیشه تا که نباشد میسر چو رخ	چنان که جان بود در فتن پیاپی چو شاه
به پیل حادثه شهادت با و عمر عدوت	بباز فیضی سلکی از غم ای و باد انوار
قتاده سایه قدرت بر آسمان بطوع	چو سایه برده زمین کونین اختران بجای
<p>مباد و خود نبود تا بشا مگاه آید</p> <p>شب حسود ترا هیچ بباد ادبگاه</p>	
شاه صبح فتح و طفر کن شراب خواه	نزد و ندیم و مطرب و چنگ و رباب خواه
از دست آنکه غیرت ماه است و آفتاب	در جام ماه نومی چون آفتاب خواه
وز حد آنکه قطره آبست و برگ گل	تا گرد ز رنگه نمشانی گلاب خواه
یا قوت ناب آب فسرده است جام	آب طرب دان کن یا قوت ناب خواه
از کام شیر ملک چو کردی برون تنیغ	فارغ ز گردن گوزنان کباب خواه
روز رصاص خصم ز جیش خطاشکن	وقتی صلاح ملک ز راجی صواب خواه
شبهه که دشمن تو ز بیم تو لغت و	گردون بطعنه گویدش از بخت خواه
هر پایه که خصم ترا بر کشد سپهر	گوید قضا تمام شد اینک طنا خواه
در موقف جزای طیعان عاصیان	از لطف و قهر خویش ثواب عقاب خواه
آندم که رجم دیو کنی بر بسط خاک	از ترکش گهر کش رخ و یکشاه خواه
وقتی که حکم حزم کنی بر بسط خاک	از منشیان حضرت خود یک خطا خواه
بر کشت عافیت چو بخیل کند سپهر	از خیر و تیغ خویش سپهر خواه
انجا که تاب حمله ندارد زمین نرم	از رخس و رمخ خویش تو آن خمی خواه
نه که انتقام تو خود خواهد آسمان	روزی سکار کن تو و روزی شراب خواه

آباد دار نیمه خود از جهان بداد ای خورده شام دشمن او در کمین چاشت در شان داد آیت حق بود میسر داد ایام اگر بگرد خطائی در این بین چون خاک بی درنگ شود چرخ بی شائبه دینا خراب دین بخل بود و عدل تو گاهی که از جهان ببرد کمر با غصب بعدل مستجاب نگرود دعا شاه	طوفان باد نیمه خود کو خراب خواه آن دیک نیز بر نهند طشت و آغوا او باب تست زندگی نام با خواه خوش باش و انتقام ز راه صواب خواه از غم و حزم خویش درنگ شتاب خواه آباد کرد هر دو کنون طشت و آغوا خواه در عهد عدل تست ز عدلت جواب خواه شاه دعای خویش همه ستا خواه
---	---

آباد دار ملک زمین سر و آباد طوفان باد ملک هوا کو خراب خواه	
---	--

نهی ز عدل تو خلق خدای آسوده جهان به تیغ در آورده جمله زیر کین ز شیر بیشه سلجوقیان بیک جولان هزار بار ز بهر طلایه حرمت چو دیده نیستی بی سوال بخشید ز حفظ عدل تو محتاج ولایت تو ز دست فتح و ظفر بر سپهر نصیم دو کشته خانه خورشید کی بر برضا هنوز مطرب دست نبرده زخمه بگوش	ز خسروان چو تویی در زمانه نابود بس از تکبر و امن بد و دنیا لوده شکار می که بصد ساله کرده بر بود بسیر خاک جهان باد و بار میو چو دیده عاجز می بی ملال نجشود طراز تو ز می و تبار قصب نفر سود سپاهت از کل مهر آفتاب اندود چو شیرایت تو بر آسمان بود که گوشش ملک تو تکبیر فتح شنود
---	---

همیشه تا که نباشد میسر چرخ	چنان کجا بود رفتن پیاده چشاه
به پیل حادثه شهادت باد عمر عدوت	بباز نمی سلکی از غرای و باد و نساه
فتاده سایه قدرت بر آسمان بطوع	چو سایه برده زمین بویس اختران بجاه

مباد و خود نبود تا بشا مگاه آید

شب حسود ترا هیچ بامداد بگاه

شاه صبور فتح و ظفر کن شراب خواه	نزد و ندیم و مطرب و چنگ و رباب خواه
از دست آنکه غیرت ماه است و آفتاب	در جام ماه نومی چون آفتاب خواه
وز حد آنکه قطره آبست و برگ گل	تا گرد و زنگه نمشانی گلاب خواه
یا قوت ناب آب فسرده است جام	آب طرب در آن کن یا قوت ناب خواه
از کام شیر ملک چو کردی برون تیغ	فارغ ز گردن گوزنان کباب خواه
روز مصاف خصم ز جیش خطاشکن	وقتی صلاح ملک ز رای صواب خواه
شبهه که دشمن تو ز بیم تو لغزو	گردون بطعنه گوید شش از بخت خواه
هر پایه که خصم ترا بر کشد سپهر	گوید قضا تمام شد اینک طنب خواه
در موقف جزای طبعان عاصیان	از لطف و قهر خویش توان عقاب خواه
آندم که رجم دیو کنی بر بیط خاک	از ترکش گر کشی خود یک شب خواه
وقتی که حکم حزم کنی بر بیط خاک	از منشیان حضرت خود یک خطا خواه
بر کشت عافیت چو بخیل کند سپهر	از خیر و تیغ خویش و سپهر خواه
انجا که تاب حمله ندارد زمین نرم	از رخس و رُمج خویش توان خونی خواه
نه نه که انتقام تو خود خواهد آسمان	روزی سکار کن تو و روزی شراب خواه

ایا بستانه جهان پیش خدمت تو کم	و یا نهاده فلک پیش رخت تو کلاه
کجا که نه سمرسم تست در اقبال	کجا که نه شکر شکر تست در افواه
چو با بقوت حبلم تو کوه بردارد	چنانچه قوت بیجا ده بر ندارد
نه به ز قهر تو یک قهرمان شرح رسول	نه به ز پاس تو یک پاسبان این آله
ز شبیه و مثل بعیدی از ان نیار می	بجز در آینه امثال و جز در آب شنای
سپه طوق مراد ترانسه گرد	بطبع بی اجبار و بطوع بی اراده
بعون رای تو بردارد آفتاب فلک	اگر بخوابد یکبار رسم سایه چاه
کجاستی هست ز قدر تو آوج گنبد چرخ	تشبیهی هست بخوان تو شکل خرما
در از دستی جودت بغایتی برسد	که دست از زبان نیاز شد کوتا
اگر ز حاتم طائی مثل زنند بجود	که نان چند بدادی برسم بیگه و گاه
توئی که جان بخطر دادی از حمیت	زهی چو حاتم طائی غلام تو پنجاه
نه حاتم آنکه چو حاتم هزار بنده است	ز بند گانت نویسنده عبده و فدا
حدیث قدرت تو بر سخا و قوت او	حدیث حمله شیرست و حیل و روان
ایا نهاده بغرم درست و طالع سعد	بسو قبه اسلام و سو حشر
ز غزم بلخ تو شد عیش ماه مصحف	زهی غریمیت انده فرا می شاد کلاه
خود بالمد از ان دم که این آن گویند	که خواجه زو بد رشت خیمه سرگاه
هنوز داغ اراجیف فرو در دلسا	گمان بلخ که بود عزم شکر گاه
مقام سر حس از برای خدمت	برین حدیث که گفت خدای هست گوا
چو خدمت تو که مقصد است	مرا یکی ست نشا پور بلخ و مرد و مراه

مقام خواجه بلخ

۱۲۵

سپاس ایندکاند ز زمان دل و جان
چه داند آنکه نداند که اندرین مدت
ز فرقت تو دلی بود و صد هزاران درد
در انتظار تو چشم عوام گشته سفید
چو صد هزار خلایق ز بهر آمدنت
ز شوق خدمت تو بر زبان خرد و بزرگ
زمانه همچو تویی را بدست او افکند
ز بهر آنکه ز تقدیر آگهی یابند
بزرگوارا یاری خدای داد ترا
چو کارهای تو دایم خدای ساز بود
بعلم تست که چندین هزار نفس نفیس
با ضطراب درین رطبه افتاد و دست
ز خون گشته چنانست رود مرقه نمود
به شماش ز لبس گشته بعد چندین سال
ترا که دل بقضای خدای داد رضا
چو خدمت تو که مقصود تست حاصلست
بلی بسوز چشم قضا ز روی رضا
تویی که پشت و پناهی خلق و خلقی را
خلاص دادی سپهر اگر نبود سپاه

بکام باز رسید بصد رسند و گاه
چه ناله های حزین بود و حالهای تپان
ز غیبت تو دمی بود و صد هزاران آه
و ز افراق تو روز خواص گشته سیاه
همه دو گوش بدر بر همه دو چشم راه
سخن بهین دو که واحسرتا و واشوقا
زهی زمانه دون لا آله الا الله
ز هر دلی بفکاک بر هزار ناله و آه
نه عمر و داد و نه زید و نه مال داد و نه
ز زید هیچ مجوی و ز عمر هیچ مخور
چه زن چه مرد چه پیر و جوان چه شاه و چه
بلی اگر چه سیکه را درین نبود گناه
که در گذار بمانند ما هیان بشنا
عجب مدار که از خون بود نسای گیاه
خدای عز و جل داشت از آن قصات ^{ای بنو} انگاه
مرا یکسبت نشا پور و بلخ و مرد و راه
وزان بعین ضایع کند سوی تو نگاه
خدای لاجرمت یار بود و پشت پناه
به طریق که باشد سپهر به که سپاه

منتبه شدم و قصد عنائش کردم
گفت مارا به در شاه فراموش کن
گفتم آخزنه همانا که من آنکس باشم
کردمش خورشید و پس پا در آوردم
سده درگاه اعلامی خداوند جهان
شاه حیدر دل و دامنم صفت او خدام
آنکه با خنجر او هست قضا کارا فرما
در شدم جان طرب قص کنان بی
چون از و حاجت بدم بسته مسکین گفت
عاجبش گفت معاذ الله از و باز گردد
زین قدم من چو ردی گشتم و ختم چو رد
برد و مارا بسمایه بردند که چشم
چون ز ابرام لبم دست ملک فارغ
نه کلیمی تو برین طرز که گیری کم تیه
بیت کی چند بخوان لایق اینحال و بر
همچنان کردم و این شعرا را کردم در
پای مابست زینست مناجات

بخت انجا بمن و پای من کرد نگاه
که چو ماهست کنون گرد کا بهت بخاد
که بیاد اش چنین سعی کنم با دافرا
تا بداند که از سدره فرو نیست بجاد
که سلاطین جهان سجده بر بندش بجا
که ز گردنش سر سیت و ز خورشید کلا
و آنکه در حضرت او هست قدر کاراگاه
گفتی اندر سر من هوش و نوا میزد و راه
آه کاه میسر من انچه گمان کردم آه
و یکک این رشته همه ساله چنین باد و نوا
حالمانیز بگرد ز نسق گاه بگاه
تا نشد صایم مازاع نگفتند صلاه
گفت ختم که بلا کفش من موزه بخوا
نه عزیز می تو درین صحر که گیری کم جا
بر خلا مان ملک تنگ چه داری خرگاه
جان از ان رحبت فی الفور پرازد و شوق
کای هستی تو بر بر چه وجود هست گوا

بخت بیدار ملک را ملک قائم دار
تا جهان هرگز ازین خواب نگرود آگاه

بالله آن نیمه آن نیست که همچون با
 گفتم آری چو چنین است کنون باکیست
 چون بچون برسید نیم زمینش رفت
 باز از آن سادو دلیهای حکیم آن آورد
 رفت بر بست از آری و بچون در
 باز باز آمد و گفتا که بدیدی سہلست
 کشتی آورد و شستیم در و بند دوم
 او چو شیرینی یکی گوشه کشتی
 آخر الامر چو کشتی سلامت بگذشت
 عرصه دیدم چون جان جوانی بخوش
 گفتم ای بخت بهشت است سواد تر
 باش تا شهر به بینی و در و بار ملک
 ماورین بودم و گردنی در شهر بخاست
 آفرین کردم بر شاه که اندر دو جهان
 آمد القصه و آورد جلیبت پیشم
 استری دیدم سیزده مرقع بر
 بوسه دادم ستم و از نو در کاش
 سعادت بسر آخر خود باز خرام
 این همی گفتم و او دست همی گفت که

عبده پیش نشست بدین جور فدا
 که ز مانع نیاید ز شما استکاره
 گفت لا حول ولا قوۃ الا بالله
 چکنم تا کنی مصلحت خویش تب
 و نذران جست بیکدم بگذشت او نشنا
 در شین خیز و مکن وقت گذشت بنگ
 چون دو بار او همه یاری ده بنگ
 من سراندر زن و بیرون زن همچون
 جستم از کشتی و آمد بلب کشتی کا
 شادی افزای جو عمر و جو جوانی غم کا
 گفت راضی مشو از روضه رضوان
 باش تا قلعه به بینی و در و عرض
 گفتم این کیست مرا گفت جنب کشت
 آفریننده زهر حاد شد پاداش نهاده
 دیده من چو در آن شکل و شب که نگا
 راست چون تیره شبی بسته بران
 گفتم ای روز براق از تو جو رنگ تو سیاه
 که ترا پای بلند است و مراره کوتاه
 ترک فرمان ز به روی گنا بگنا

هر که چون چرخ نبورت خواهان	روزگارش بسا دنیو کو خواه
امرو نیست روان چو حکم قضا بر نش پور و بلخ و مرو و همدان	
<p>چند اجنت مساعده که سوئی حضرت شاه بعد ماکر عشرت همه روز افکنند اندر آمدن در حجب سه من صبحه سال بد با نصدوسی و سه ز تاراج عجم چهر روی راه تردد قضا الا فرقه چون بر انگینت مرارفت و چراغی افروخت تا که من جامه پوشیدم و بیرون رفتم اد بر دهن بد بر من فرشت آور و تور گفت ساکن شو و همدان و همدان اتفاقا بدر رجب بودی پیوست منی داشتم از دی که ندارد بمشل همچنان جمله را بهم سلامت میدرد تا بحدی که مراد ادب می کشی و شش نذران عهد که تعلیم همیشه ادا بخا خون جیون مگر اندر سخنم پیدا رخ من کرد و مرا گفت که این جوین</p>	<p>مردمی کرد و رسم داد پس از چند گاه سخن رفتن و نافرقت من در افرو روز بهمنه یعنی دوم از بهمن ماه گفت برخیز که از شهر بیرون شد همراه چه کنی نقش خیل بنی اسیر زبا بی تاجاشی چو رفیق که بود از شاه بشتابی که و داعم نه بهی کرد و نذر محلی بست و مرا کرد چو شایه آنجنان کز ره و بیراه نبودم آگاه با بزرگان نشا پور و سترگان همراه اعمی از چشم و فقیر از زر عین از با نه دران طوع ملاکت نه دران طوع اگر تا بجائی که همیشه ادرم را جودگاه چند کثرت بزبان را اند که ماشا که حدیثم همه ره بود ز انهار و سیاه توزاخته و ماکشته ز غویت آگاه</p>

آنکه از چتر دولتش آموخت
 زین سپهر حمایت عدلت
 دست اقبال آسمان نمشد
 چرخ تا در پناه دولت تست
 جز بدرگاه عالی تو خاک
 هست بر سقّ پای ملکوت
 خشم و خصیم تو آتش است و حیر
 لطف تو دست اگر دراز کند
 بد ماند ز شعله آتش
 در مهن خود چنین بود که تویی
 وی بتوزنده ستم پادش
 بنده از شوق خاک درگاه تو
 بنده یارش که بنده تو سزد
 پیش تخت بود چو سرو بیا
 گیرد از دیگری کناره چرخ
 تا کند اختلاف گردش چرخ
 و زلفهای دشمنیت تضمین
 تابع باد یا روشادی عشق
 جز بعین رضا همه نکند

بیا

بیا

عکس مهتاب و شکل خمیازه
 طاعت کمر بگذار دکاه
 برتر از درگاه تو یک درگاه
 عالمی راست است پشت پنا
 نه نوشته است عبده و ذراه
 سپهر و چهار طبع گواه
 مهر و کین تو طاعت است و گناه
 دست قهر اجل شود کوتاه
 فتح باب کف تو مهر گیاه
 بشری لا اله الا الله
 وی بتو تازه رسم باد فراه
 بر سر آتش است بیگه دگاه
 او و پیوستگان او پنجا
 تا کند چون بنفشه پشت در
 صدر را گرد و دهنده چش
 نقش بیرنگ روزگار شب
 هر زمان صد هزار رو اسفا
 حاسد باد جفت ناله و آه
 دیده روزگار در تو نگاه

همیشه تا که بسیط است صحن این میدان یکی موافق رایی تو باد در بد و نیک	هماره تا که محیط است سقف این گنجگاه دگر مسخر امر تو باد و بیکه دگاه
	بکلیک مشکل گردون کشای دشمن بند بعدل حرمت ایسان فزای و کفر نگاه
خاص سلطان علاء دین آله آسمانیت آفتابش را آن بلند اختری که پیش درش وانکه با عزمش آسمان عاجز همش فتنه را کشاد که قرآ و قهرمان شرع رسول قدرش از قدر آسمان برتر باز بی پاس دولتش تیغ که از رای روشنش بگه خست خشم او از فلک برآرد گرد صحن درگاه دولتش هست ی ز جبهشید برگزیده بکلیک شب ادا بار حاسدت ز نیست مهر رسم نیست بر اقوال شد مطیع ترا زمانه مطیع	میر اسحق صدر مجلس شاه آفتابیت آسمانش گناه خاک رود بنده اختران بجای وانکه بارایش آفتاب سیاه حشمتش صرخ را نهاد و کلاه پاس او پاسبان دین آله علمش از راز اختران آگاه شیر مبطوق طاعتش روابه عکس مهتاب و شکل خرم ماه حکم او بر قضا به بند دراه گنبد چرخ کتدین گناه وی ز خورشید برگزیده بجای در ازل هیچ بامداد بگاه شکر شکر تست در افواه شد سپاه ترا ستاره سپاه

یک دلیری کنم قرینه شرک تا ز ذکر گناه و طاعت هست در مقامات بندگی خدا سوی تدبیر تو نبشته قضا همت ملک بخش و ملک ستا	نکنم لاله الا لاله روز و شب او فتاده در افوا هر چه جز طاعت تو با و گناه گاه نقد بر عبده بقضاه دولت دوست کام و دشمن گاه
--	--

کینفس حادان بی نفست
بر دنیا ورده خسته که واسفا

کمال کل ممالک جمال حضرت شاه امیر عادل صدر اجل مہذب نظام داد همه کارها معظ من سپهر رفعت و خورشید روزگار شاده هیبت او از میان بست ز فوق قدش گردون بماند اندر بیاد قبر برده ز سنگ خار بگون بیک سموم عتابش چو گاه گردوه صمیم فکرتش از سیر اختران مہی اگر بر خم کند سوی شرفتنه نظر دبد عنایت او شورفتنه را آرام ز بہمت تو سخا مستعار دارد جو	ابو المحاسن نصر ابن نصر دین آله که فخر بالش صدر است و غر مسند اگر چه بود ازین پیش بی نظام مدار جنبش قدرش و را گردش نہادہ حشمت او بر سر زمانہ کلا ز اوج جاہش کیوان نماید اندر باب لطف بر آرد ز شوره مہر گیا بیک نسیم نوازش چو کوه گرد صفای خاطرش از راز روزگار و گر بخشم کند سوی شیر شرنہ نگار کند سیاست او شیر شرنہ را روبرو ز رفعت تو فلک استفاد دارد جو
--	--

دانکه ادیونس است و گردون حوت
 رای اورا نگر ملاقات +
 اتفاقاً بوجه گستاخه
 هر چه این میکشاد بند قبا
 اسی غلامت بطبع بی اجبا
 هر چه در زیر دور چرخ کبود
 قدرت گشته در ازای قدر
 دست عالی دراز کردسته
 گز بس روزگار خواهد رفت
 تا کنی از تصرفات زمین
 عدل دایم بود گواه دوام
 نشسته در حرم عهد تو زنده است
 و برون عهد تو بگذاشت
 دست تو فتحاب بار نیست
 نه خدائی و دشت خدای
 آفت از خواب و آب آینه خواب
 اسی غلامی بجله جزو تو کل
 زمین فراتر نماند تو انم شد
 عاجز در شناسی تو عاجز

دانکه ادیونس است گیتی چاه
 خواست افتاد با فلک ناگاه
 سوے آن آفتاب کرد نگاه
 او فرو میکشید فیر کلاه
 وی مطیعت بطوع بی اکراه
 هر که بر پشت جرم خاک سیاه
 حمله شیر و حیل و روباه
 هم بیاد اش و هم بیاد افرا
 اسی قصصا فخر و روزگار پناه
 دست تاثیر آسمان کوتاه
 بردوام تو عدل تست گواه
 یک نفس خالی از دو کار آگاه
 هفت تسلیم را دو حاجت
 که بر آرد ز شوره مهر گیاه
 جادوان از شر یک و شب نگاه
 ورنه آزاد بودی از اسباب
 وافرینش همه پیاده تو شاه
 خاطر مریده شد دماغ تبا
 آه اگر من چنین بهانم آه

بسیط این بمراد تو باد در بد و نیک نستایج قلمت فتنه بند و قلعه کشای ترا بر بیت من بآن چو سوسن تر بکلک مشکل گردون کشای دشمنین	محیط آن برضای تو باد بیکه و گاه لطایف سخت جانفزای و حاکم مرا بخند مست تو پشت چون نقشه تاد بعدل حرمت ایسان فزای کفران
--	---

موافقت چو معالی ندیم شادی عز
مخالفت چو معادی قرین ناله و آه

ای سراپرده سفید و سیاه شعله صبح روزگار دوزگ از افق بر کشیده شیر عسک بین که بر کرد مرغ و ماه را شد یکی را سبک عنان شتاب ای مرصع دوات مصری کلک ای بخار بچار کله به بسند روز عید است و تمنیت شرط است بملاقات بزم صاحب عصر ناصر الدین که نوک خامه است طاهر ابن المظفر آنکه طفر آنکه در زیر رایت عدلش و آنکه در جنب پایه قدرش	وی بلند آفتاب و والا ماه در زد آتش با سمان دوتاه در جهان بر فاده شور سیاه شعب از خوابگاه و خلوتگاه دیگری را گران رکیب شباه وی همایون بساط و میمون گاه وی عروس بهار حله بخواه عید را تمنیت کنند بگاه بزمین بوس صدر ثانی شاه چهره پرداز نصیر دین آگاه جزئی را یتش ندارد راه طاعت کمر باندازد گاه خواجسته اختران بجوید جاه
--	---

چو صلّ و عقد ترا آسمان بدید گفت
 قضا بقوت باران فتح باب کشفش
 بیک شوم عتابش چو گاه گردد کوه
 ضمیر فلکش از سیر اختران منته
 اگر برجم کند سوی شور فتنه نظر
 دهم غایت او شور فتنه را آرام
 ایام وفق حکم ترا زمانه مطیع
 بجز تفکر مدح تو نیست در اقوم
 از آستانه ایوان کسری اندر ملک
 زمان نیابد جز در عدم ترا بدگوی
 امان دهد همه کس از خصم همچو حرام
 تویی که دست حمایت اگر دراز کنی
 بزرگوار من بنده را بدولت تو
 اگر نه راه تو بودی برویم آورد
 نظر چشم کرم کن بهر که باشد از آنکه
 عتاب چون تویی اندر ازای طاعت
 مرا اگر بخلاف تو متهم کند
 بخون رزق مرا پیرین بیا لوند
 همیشه تا که بسیط هست خاک را

زهی قضا و قدر لا اله الا الله
 بخا صیت بداند ز شوره مهر گیاه
 بیک نسیم نوازشش چو کوه گردد کاه
 صفای خاطرش از راز روزگار آگاه
 و گز خشم کند سوی شیر شترزه نگاه
 کند سیاست او شیر شترزه را رها
 و یا متابع امر ترا ستاره سیاه
 بجز حکایت شکر تو نیست در اوقا
 ترار فیج تراست آستانه درگاه
 زمین نیابد جز در شکم ترا بدخواه
 حریم حرمت تو چون بدو کنند پناه
 شود ز دامن که دست کمر پاکوتاه
 نماز شام اهل گشت با دایه بگاه
 سپید کاری گردون هزار روز سیاه
 قضا بعین رضا میکند سوی تو نگاه
 حدیث حمله شیرست و حیلۀ روبا
 بران دروغ تمام است این قصیده
 و گرنه پاکتر از گرگ یوسفم بگناه
 بهماره تا که محیط است چرخ را خگاه

کرده او از دراز دستی جو د ورهنر خود چنین تواند بود ای ز تو زنده سنت پادش بنده از شوق خاک در گه تو حاش لله چو روز سقط تو شکر یزدان که باز روشن شد نش از سقط رتبت سقط تا کنده اختلاف گنبد چرخ هر که نبود بر روزگار تو شاد	از جهان دست خواستن کوتاه بشری لا اله الا الله وی ز تو زنده رسم پادشاه بر سر آتش است بیگانه شب گیتی نژاد روز سیاه بتو صدر وزیر حضرت شاه بلکه بفزود بر یک پناه نقش بیرنگ روزگار تپاه روزگارش مباد نیکی خواه
---	---

امر و نهیت روان چو حکم قضا

در نشاپور و بلخ و مرو و به راه

جلال صدر وزارت جمال حضرت شاه سنای حمد محمد که از محاسن ادا نظام و رونق و ترتیب داد کارها قضا توان و قدر قدرت و زمانه بسیار مثال رفعت گردون بحسب رفعت کلاه داری قدرش بغایتی بسید ز فوق قدرش گردون ناید اندر تخت بوهم از دل کتم عدم بر آرد رخ	اجل و مفضل و کامل کمال دین آ پیاده بودم و فرزندم شدم خور که بیغایت اوبی نظام بود و فلک عنایت و خورشید را و ک حدیث پستی ما بهیت پیش پای که آسمانش سریر است و آفتاب کلا زاوج جایش گیتی نماید اندر جا بکلاک بر بد و نیک فلک به بند را
--	---

آنکه از دامن جلالت اوست
 و آنکه در طول و عرض همت اوست
 پیش با سش قضا کشاده کمر
 عزمش از سیر اختران منته
 باز بی حزد و لتش تیهو +
 آنکه از رای روشنش بگذارد
 و آنکه از چیرد و لتش آموخت
 عرصه همتش چو گنبد چرخ
 ای ز رسم تو پر مشرق احوال
 آسمان زمین و طارم قدر
 زین سپس در حمایت عدت
 شد مطیع ترا زمانه مطیع
 می شد حمایت تو چنانکه
 ملک را آفتاب رای تو هست
 جز بدرگاه عالی تو فلک
 جز بعین رضا نخواهد کرد
 هست بروفق نامه شرف +
 خشم و خصم تو آتش خستش
 هر ماند رشعله آتش

دست تاثیر آسمان کوتاه
 رای سلطان اختران گمراه
 پیش قدرش قدر نهاده کلاه
 حزمش از راز روزگار آگاه
 شیر بی طوق طاعتش آگاه
 نور خورشید و ام سایه و جا
 عکس متاب و شکل خرمن ماه
 یکجهان خیمه دارد و خدگاه
 وی ز شکر تو پر شکر افواه
 واقعات نگین و خاتم جواهر
 طاعت کمر بگذارد کاه
 شد سپاه ترا ستاره سپاه
 باشد از آفتاب سایه پناه
 ابد الدیمر بامداد پگاه
 نه نبشتت عبده و فدا
 دیده روزگار در تو نگاه
 نه سپهر و چار طبع گواه
 مهر و کلین طواعت است و گناه
 فتح باب کف تو مسد گناه

ساحتِ عرشیت خاکِ حضرتت	کاندرو جز کبریا نیست راہ
روزِ بارت خاکِ بوسانِ رہد	آفتاب و سایہ را در بارگاہ
آسمانِ چشمِ حوادثِ بر کند	گر کند در سایہِ چترت نگاہ
برامید آنکہ از روی قبول	رفتہ چترت بیاید جہانم
پوشد اندر عرصہ گاہِ ہر صوف	کسوتی چون کسوتِ چترت سیاہ
آسمانِ سرگشتہ کی ماندے اگر	باشاتِ جاہ تو کردے پناہ
چرخِ دارکانِ فوق و تخی بیش نیست	این بچہ دت شد مسلم و انجیا
عرصہ تنگی سپہ تنگ چشم	کی تواند دیدن اندر سال و ماہ
بر ثباتِ دولتِ آثارِ دلیل	بر دوامِ ملکِ انصافِ گواہ
بر درِ ملکِ کرا آید شکفت	کہ کمر بندِ دشا پور و ہرا
صادقانِ خدمتِ فارغ نہ اند	صبح صادق زان ہمچیز دیکھا
تا کہ دارد آفتابِ آسمان	از فلک میسدانِ انرا نجم سیاہ
آفتابِ آسمانِ بادِ تاج	واسمان آفتابیت بارگاہ

سخت روز افزون و فرخ روز و شب

جاودان دولت فرا و خصم گاہ

از محاقِ قضا برون شد ماہ	از عرائشِ خطر برون شد شاہ
باز فراشِ عافیت طے کرد	بسترِ غمِ نژای و شادی کاہ
زینتِ ملک بادشاہِ جهان	زینِ دینِ خدایِ عبد اللہ
باز برداشت و ہنِ ملت و ملک	باز بقدرِ و قدر رسد و گاہ

<p>سالمه بر خوان رزم از میزبان تیغ تو بر کجاطمی کرده یک پی نعل اسپت کزیم آفتاب از سمت رزمست چون بنز آید در کشادت روز دیگر چون بخود پرده در بنجار خون خصمانت هوای مو که پس بدمتها ز خاک رزمگاهت روز در امن بنده در انشای این کیمیت صد آن کردم که ذوالقرنین یا گویمیت چون بگوئی هر چه ذوالقرنین ملک ملک شاد باش ای مصطفی سیرت خداوند تاوان گفتن همی با خسر و سیار کجا بدت اندر خسروی سیاره از فوج چشم</p>	<p>وحش و طیر و دام و در اچرخ جهان فتنه از دمای رایت از یاد طفر جان فتنه چهره چون قوس قزح پراشک الوان فتنه دیده چون رخسار مه پر زخم سپکان فتنه بهیمن راج انجم استعداد باران فتنه رستنی را صورت ترکیب جان فتنه گوشش موش از گوهرش سرمایه کان فتنه عقل گفت ای خاطر آسفتان فتنه هر غلامت از تو در هر کومت آن فتنه کز قبول حضرت اقبال حسان فتنه کای ز کیوان پاسبان زاده دربان فتنه ایمة بنجوق حیرت قدر کیوان فتنه</p>
--	--

<p>هر چه پنهان قضا خرم تو پنهان داشته   هر چه دشوار قدر عزم تو آسان فتنه</p>

<p>ای منرای خاتم و تخت و کلاه عفو جان بخش خریدار گناه وقت بخشش چرخ در یاد شگاه شاه یوسف صدق بحی استباه عز و دین و ملک و دولت را پناه</p>	<p>ای مالک را مبارک باد شاه بیخ خود خواریت پذیرفتار فتح روز کوشش سحر گردن کز و فر شاه احمد نام موسی معبر که نزدین و ملک و دولت آنکه داشت</p>
--	--

جشن تو سواد عجم گرفته	
<p>هر چه بسته جز نظیر از فضل یزدان از تضرع کردی چو بلی پشیمان دولت از نامت دهان سبک خندان روزگار از پایه قدر تو بر نمان واسمان را خدایت در تحت فرمان زیر سیلاب عرق در موج طوفان بی تصرف سالها چون گوی میدان تا ز عدل شملت معیار و میزان فتنه را پنجاه ساله نان در انبان هر کندی که کف غم تو دوران در پناه شیر شاد روان ایوان بد سگالت را حریفی آب دندان بر دل هر کو خلافت خال حصیان وز نفاذت نامه تقدیر عنوان مرگ را در چشمه تیغ تو پنهان ایلیق ایام را افتان و خیزان یک نشان از معجز موسی عمران هر سه را در بطین مادر دیده پنهان</p>	<p>ای یزدان تا ابد ملک سلیمان وی ز رشک رونق ملک سلیمان منبر از یادت جناب خطبه عالی هر چه دعوی کرده از رتبت امیر المومنین اختران را شوکت بر سمت طاعت بارها از شرم رایت آسمان رخسید پیش چوگان مراد تو گوی گردون کرده موزون حل و عقد آفرینش سمنیان ربیع سکون را بروی تو در میان دولتی با خلق ملکی گشته سخت بارها آحاد فراسانت شیر چرخ را حادثه در زرد در دو فتنه در شطرنج زلزل وارش سوزن بریده جلا از مضافت قابل تکبیر حیران مانده در مقام رزم از بیم تو جاسوس ظفر جرم خاک از بس وصل کز خون خسته زلزل اثر ماکز سنانت یاد دارد روزگار ناقص صالح عصای موسی و روح پدر</p>

در نقش و نگار نعم گرفته	بذلت در دیوار آرزو را
ویرانه کیم عدم گرفت	از کثرت ابتلا دایم
گیتی همه کوس و علم گرفته	هر هفته از جنبش سپاهت
یک سر همه حکم جم گرفته	در عرض سپاه تو مرغ و ماهی
شیران عرین را بدم گرفته	در موی تو از دمای رایت
خون صورت شاخ بقم گرفته	در پیکر دیو از شهاب ر محت
در سنگ نشان قدم گرفته	بر جاکه سپاه تو پی فشرد
از پشت پدر در شکم گرفته	به خواه ترا خاک مادر اس
خاصیت جذرا صم گرفته	بانا که خصم تو کوس گردون
از نم صفت لاتنم گرفته	چشمش که زماست برفته خواش
در دزدی آن مهتم گرفته	ای آمده فتنه را در غیا
دامن خاک بلج و دم گرفته	ای تو ز شناییش خسروان را
هر کس در شادی و غم گرفته	تا در حرم آسمان نگردد
از عدل تو من حرم گرفته	شادی تو بادای حرم گیت
کیوان سر ضعیف خدم گرفته	در سلک طین روز بارت
لیکن چه نبه ورم گرفته	حسد به کمالت کند تشبیه
خاتون فلک زیر و بم گرفته	در طقه خنیاگران بزمت
جاه تو دلایات جسم گرفته	عمر تو مقامات تو ح دیده
هر عید عرب تا بر دوز محشر	

در خسار چو آبی ز غم اگر گرفت
دل در برش از ناله چون ناکشید

هر ساعتش از غصه گلی تازه شکفته
وان غصه چو خارش همه در دیده

<p>ای تیغ تو ملک عجب گرفت اقبال جناب تو گزید پستی شده نیک و بد جهان را از نام خدا و رسول نامست وانکه ز زمان بی عتابی سگ اطراف بساط عریض جا هست اسرار فلک مشرف و قوفت شام و شفق از آفتاب راهت که سقف سپهر از خیال مبرت که قطره زمین از ثبات زمست فرمان تو آن مسح طاعت در لوح زمان جای خاک پائیت انصاف در ماجرای شیران عدل تو با حداث عشق باز عفو تو قبول شفا شکسته از تخت تو وقت سوال سایل</p>	<p>انصاف تو جای ستم گرفت باقی جهان جمله کم گرفت هر پشت که پیش تو خم گرفت ترکیب حروف و رقم گرفت بر چهره زر درم گرفت آفاق حدوث و قدم گرفت تا شام ابد در قلم گرفت دکان ز بر صبح دم گرفت آرایش باغ ارم گرفت تا پشت سبک رنگ نم گرفت بی عنف رقاب ارم گرفت اندازه او قسم گرفت آهو بچکان را حکم گرفت بس تیو و شاهین بهم گرفت خشم تو مزاج الم گرفت تا عرش صدای نغم گرفت</p>
---	--

گردون که یکی خوشه چش ماه نو آمد
انجا که گران گشت رکاب مخط تو
بی آب رخ طالع مه پیکر تو ماه
در کام جهان کاب شد از لطف شمع
پشتی شده در نیک بد ابناء جهان
ز نور غسل فضله لطف تو سرشته
دندان خزان کند بران شاخ که بر
در عهد نفاذ تو زیستان پلنگان
شیر فلک آن شیر سر پرده دور
می بینم ازین مرتبه خورشید فلک را
به خواه تو چون کرم بریشم کفن پیش
بر چرخ مالک ز شهاب قلم تست
کورا که تب و لرزه اش از بیم تو دارد
خود تونه بحر سیت کز دعبه توان کرد
تو در چمن دولت و در باغ وزارت
دیروز نه جامی پر روجد تو بودند
امروز اگر نوبت ایشان بتو آمد
تا تار شب و روز چنان ست که از تو
نصیم تو چو شب باد همه جاسیه

تا سنبله از خرمن قبال تو چیده
از بوی العجی فتنه عنان باز کشیده
تا عهد تو چون با نیمی آب طپسیده
جز آب حیات از سر کلکت نکسیده
هر نشیت که در صدر تو یک و نیمیده
آهوی خن کشته خلق تو چیده
کیا رنیمی ز رضائی تو وزیده
آهوی به در خواب شبان شیر فریده
در مرتبه باشید بساطت نخسیده
چون شب پرده در سایه خط تو خنیده
از دوک زمان بر سر و بر پاتی ننشیده
بر یکد گرفتاره دو صد و یکوریده
یک چاشنی از شربت قهر تو یکوریده
گیرم که جهان پر شود از چنگ میده
چون کبک خراسیده و چون سر جمیده
مسعود و عمل آن دو ملک شان گزیده
نشگفت عطا نیست سزاوار و نیده
سم و زهرن همیشه خورد مار گزیده
در حادثه چون صبح دوم جامه زیده

ای زبیر زنده

شکل بلال و بدر ز تاثیر شمس نیست جو تو پیش طالع سعادت کمر بست و ندر مراتب هنر این ای ملک را بر ذروه وجود رساند خدنگ پیش تا شاخ راز باد بود تربیت بس جان تو تا بقای فلک باد و در شرف	این هست عکس جام تو دان ظل خوان چون دست تو شد هست کمر میان آیین شان دگر شده آیین تو شخصت شهاب اگر کیف آرد کمان تو بیخ بقا برآمده از بوستان تو دایم قضا بعون رضا یاسبان تو
---	---

افتاده تا که سایه بود ضد آفتاب
بر چرخ پیر سایه بخت جوان تو

ای رایت دولت ز تو بر چرخ رسید بر پایه تو پای تو هم سپرده با قدر تو امواج زحل از پای فتاد در نظم جان هر چه صریق ملت گفت اعجاز تو در شرع وزارت نه بحدت ای مردم آبی شده بی پاس تو عمر و بخانه فروشش ستم آنرا که بر انداخت از خضر چپ عقد ایا دیت گرفت آرام زمین بر در حرم تو نشسته نجم غرض بحث تو بر خار بسته بر خاک درت ملک تو گوئی که آرام	و حی چشم وزارت چو تو دستور ندیده بر دامن تو دست معالی نرسیده با ملک تو تیر فلک انگشت گزیده از روی رضا گوش قضا جمله شنیده کز خلق بماند سیکه ناگردیده در دیده احرار جهان مردم دیده انصاف تو امروز بجا شنیده اطفال در آن عهد که ابهام مکیده تعجیل زمان بر در عزم تو دیده مرغ امل خضم تو از بیضه بریده طفلی هست در آغوش رقیبی غنوده
--	---

از تصرف دست بر بندد کف شب از محمد و ز عمر شد کفر باطل در قبی ای دران اندازد بزم جانفرای کند دام بودت گوهری بر آسمان ز آسمان آسمان از دام تو هرگز برون ناید از تا که صبح و شام باشد در قفای روز چشم از روی کرم بر انور میسازد	آسمان اگر اجازت یابد از پیغام تو لاجرم احیای آن یایم کرد آیام تو آفتاب و ماه نوزید شد شراب جام تو آن رسانید و شد از وجه دیگر در دام تو دارد استظار دور از دور بی انجام تو در قفای یکدگر بادند روز و شام تو کام او از اعتقاد پاک جز در کام تو
--	--

ملک محسن در جهان بسیار باشد لاجرم
بالغ اطفال تست و نخت او خام تو +

ای شمس درین شمس فلک آسمان تو ای چرخ پست در بر رانی فرسج تو آرام خاک تابع پای رکاب تست اسباب دهر داده در سنجای تو ذات مقدس تو جهانست از کمال گر لامکان رو بودی جانی چاکس رازی که از زمانه نهان داشت آسمان گر باز بانه کلک تو گوید که بر زمین اسرار عالمش بحقیقت شود یقین مریخ را بنجبه تو سز نش کند	ای صدر ملک صدر جهان آستان تو وی ابر رفت در بر بزل بنان تو تجلیل باد و اله دست و عنان تو اشکال عقل سخره کشف و بیان تو یکجز نیست کل کمال از جهان تو راه قضایه بستی امر روان تو رانند درین زمانه همی بر زبان تو مسطور کیست حکم قضا گوید آن تو هر کو کند مطالعه لوح گمان تو گر دیده سپهر بیند سنان تو
---	--

قدر راے تو از و رای سپهر دل و دست تو گاه فیض سخا بند را صاحب ستری داد است خلقت آسیاے او دارد سنگ زیرین او همیشه روان ناواواز درون آن معکوک آسیا پی چنین و باری نه انوری اینمہ بر تنج چه زنی خود بیک ره لگو که بیکار است تا ترا جود صدر دولت دین	آفتابے و آسمانے نو برده از ابر و آفتاب گرد استری ماه نعل و گردون صفت آسیای او بشنو کو درو آب و باد هیچ مرد دلو او از برون و آن در کو لبس شبانروز و آسیا بان چند ازین ترمات مان بشنو آس دندان نشناس کردن جو بر ماند زانتظار درو
--	---

او تو اندک کشت همت تو

هیچ بی ارتفاع نیست برو

ای جهان را موسم آزادی آیام تو سر نه چشم ملک کردی و آن از راه دست تقدیر آسمان اپی کند گرد و چرخ تو جهان کاملی اندر جهان منحصر جنبش فیض کرم آرام طوفان نیاز از دراب گل آدم نیاید تا ابد طبل بدخواه تو در زیر کلیم حادث است	بند کرده یک جهان آزاد از انعام تو حلقه گوش فلک حرفی و آن از نام گام بردارد نه برو فوق مراد کام تو هفت اقلیمت که باقی باد و هفت تا ابد مقصور شد بر جنبش و آرام تو غایت سیر خواص اندر عطا عام تو تا فلک زدی نیازی را علم بر بام تو
--	--

نام و نشان نامد ز نام و نشان تو	در و عداط طبیعی جو دستکلف
شد در زمان روزی نسلش بنیان تو	آن روز که فریش عالم تمام شد
گر یک رهش طفیل بزدمیهمان تو	جاوید ز امتلا چو قناعت شود نیار
گوید که ای زمین و زمان در امان تو	بادشاه بنادی اقبال هر زمان
تاج الملک ملکستان قهرمان تو	تو قهرمان ملک خدائی و در ملک
ساکن مباد مسرع حکم روان تو	ای حکم تو چو حکم قضا بر جهان روان
بر خوان مه نهاده بردسوی خوان تو	زود آ که بخت تو برده مرغزار چرخ
رطب اللسانم از تو و آئین شان تو	من بنده مدتیست که در پیش خاصم
گاهم شنای خاطر گوهر شان تو	گاهم حدیث خنجر گوهر نثار تست
در آرزوی مجلس چون بوستان تو	هر بیت تا دودیده چون گرس نهاده ایم
بوسیدن دو دست چو دریای کانی تو	آخر خدای عزوجل کرد روزیم
باد آفتاب وار سریر آسمان تو	تا آسمان سریر بود آفتاب را
ماه بقافرو شده از آسمان تو	تا آسمان بماه فرین بود مبدا
سوگند اختران بقا و بجان تو	جان ترا بقای ملک باد بر فلک
دایم قضا بعین رضا پاسبان تو	حزم تو پاسبان جهان باد در جهان
بر چرخ پیر سایه بخت جوان تو	افتاده تا که سایه بود ضد آفتاب

محمد در باب اول تو

فرخنده و مبارک و میمون و سعید باد

نوروز و مهرگان و بهار و خزان تو

ای ز قد در تو آسمان در کو

آفتاب از تو در خجالت صنو

زود که آسمان ممالک تنی کند	از دیو فتنه بیک همچون شهاب تو
ای دولت جوان تو مالک قاف خلق	پایست باد دولت مالک قاف تو
<p>ای فخر کرده دین خدا از مکان تو آرام خاک تابع پای و رکاب تو ای بیخ بخت از بر رایی رفیع تو ذات مقدس تو جهان نیست از کمال گر بر قضا روان شودی حکم هیچکس رازی که از زمانه نماند است آسمان اسرار عالمش حقیقت یقین شود جوزایه پیش طالع سعادت کمر بست الا زبان رنج ترا آسمان نگفت بر آتش اشیر نهادند اختران گر در زمانه تیغ تو گوید که آب فتح بر ذروه وجود رساند خدای شیر دست اجل عنان المله کند سبک گر بر جهان جاه تو گردون گذر کند از رسمهای خوب تو اهل زمانه را جاهت جهان نیست دو گیتی با سر</p>	<p>وی پشت ملک و روی جهان تعییل باد و اله دست و عنان تو وی ابر زفت در بر بندل بنان تو یک جزو نیست کل کمال از جهان تو راه قضا به بستی امر روان تو راند درین زمانه همی بر زبان تو هر کو کند مطالعه لوح و مکان تو چون دست بخت بست کمر بر بیان تو کای سرفتح سنخه کشف و بیان تو برج سماک از چه ز شرم سنان تو اندر کدام چشمه بود گوید آن تو شست شهاب گر بکفت آرد کمال تو چون استوار گشت رکاب گران تو ره تا ابد برون نبرد از استان تو فهرست نامهای هنر شد زمان تو شهری و روستائی اندر جهان تو</p>

ای ملک شاه معظم ایخداوند جهان خداوندت زیر فرمان پهلوانان بر حکم روز نخستش آفتابی جام زرین در ای ترای مرغ و ماهی مهر بیت بر زبان	ای تو دارائی زمان هم تو دارائی زمین آفتابت زیر برای و آسمان زیر زمین وقت کوششش آسمانی تیغ هند تیغ وی ترا تا آب آتش داغ طاعت میزن
--	---

ای نظام آفرینش بسته در انصاف
هر زمان از آفرینش بر تو باد آفرین

ای باد و خاک مرکب گرد و شتاب تو از آسمان که نام و لقب از زول است گردون کجاست بر در قدرت تو ایام در مو اکب قلب سپاهت در کشت زار گیتی برگشت سبز خود ابر وجود نایره بر خلق کی کش در حرم باد رنگی و در غم باشتنا گیتی ز خشم تو برضای تو در گنج گرد و زخ است شعله لوک سنان انجا که از زبان سنان در سخن شوی بیدار است با تو چنان در مقام خم چون صبح چاک سینه در آید که تاب تو صد هزار سلاطین شد	آتش بخار چشمه تیغ چو آب تو فیروز شاه عالم و عادل خطاب تو خورشید کیست بر تو برای صواب تو اسلام در حمایت عالیجناب تو الا باهتمام کف چون سحاب تو تا دست تو نگفت منم فحجاب تو عالم گرفت گیر درنگ شتاب تو آری پناه رحمت هست از عذاب تو در کوثر است جرعه جام شراب تو در عرصه جهان نهد کس جواب تو کاخا خواب هم نتوان دید خواب تو دشمن ز عکس خنجر چون آفتاب تو قیصر چگونه دارد و فقیر تاب تو
---	--

در آنکه پیوسته مردم چشم ایکه مستور عزت کف دست نور و ظلمت ز پوئی قدست نفس تو تا زیان و در منزل تو و سگان صدره در نسبت	بست روی از غم بخون شویان خطر به برابر چوبه شویان خاک کویت چو عاشقان بویان تازه گلهای ارجی رویان همه هم شهریان و هم گویان
--	--

عرش رخ در خیالت آورده
قدس الله روحه گویا

ای جهان را جمال و جاه تو زین درو و دست تو مقصد آمال عرصه همت چنان واسع نزد عدت و فایز ابرو دین حال من خادم و حوالت تو ای چو الیاس و خضر بر سر کار انتظارم بده بده به کرم من نگویم که من نخواهم جنس خود چو معطی توئی و سایل من	اسم در رسم تو اسم در رسم حسین دل و طبع تو مجمع البحرین که دران عرصه گم شود کونین بر طبع عطا برابر دین گشت آب حیات و ذوالقرنین عزم تو و یح کن گو کر این که همه نقد نیست بدین البسین تو گویند من نخواهم جنس پیش ازین عشو شین باشند
---	--

ای چو سیم رخ جفت استغنا
پیش ازین باش باغ البکین

شاد باش ای خسرو عادل عماد دود	دیر مان ای ناصر جاه امیر المومنین
-------------------------------	-----------------------------------

دماغ نام نگو نهاد دست	عمر با بر سرین دولت و دین
دیده در حرم تو قضا پیدا	همه شک و یقین دولت و دین
نظم منصف ترا خواند	چرخ جمل ستین دولت و دین
لفظ صایب ترا گوید	آسمان پیش بین دولت و دین
چشم زخم تران کجا بیند	تا تو باشی قدرین دولت و دین
راستی به ترا توان گفتی	خواجہ راستین دولت و دین
از تو معمور بود چندین گاه	حصنهای حصین دولت و دین
بیتو دیدے کہ از پی یک سہو	چون قفا شد خین دولت و دین
تاقیامت چو باز دوختہ چشم	ماندہ شیر عرین دولت و دین
دیرمان اسی بگونه گونه اثر	اختیار و گزین دولت و دین

ساکس از آفرین سخن گوید

بر تو باد اقرین دولت و دین

ای جانیت بمر دل جو یان	آسمان بسم درین مہوس پویان
مویہ کرگشتہ زہرہ مطرب	بر جهان و جہانیاں مویان
مخوش خوی روتش کردہ	بیتو بر زندگان چو بد خویان
کرد احرام با نعت بر روسے	چرخ رایان شتری رویان
من زج زیارت عابنہ	داگہ آن کعبہ را بجان جویان
روزم از دود آتش تقدیر	تیرہ چون طرہ سبہ مویان
خونم از نعمت تو بود نہاد	دکھی روسے دارکش رویان

تو که در چشم تو نیاید کون باش تا این پیاده فیکه باش تا بر براق لطق دهد باش تا بر قرینه بشناسد تا ز تاثیر صد قران یابند نیز در شمین مخوانش دگر زانکه تا بن گری بگسارند اوست آنکس که قفل احدیش کز پی عهد عدل او تائید عالمی در حبسین عشقش داد تا که از جان بود حیات بدن جان پاکت که کان هر معنی است	این زمانش چشم خوش بین بر بابط بقا شود فرزند رایض نفس ناطقش رازین زلف شمشاد بر رخ نشین در خیم آسمانش هیچ قرین پایه نازش مکن تقیین عرصه روزگار در شمین بود بعضی هنوز در زلفین گاه بستر شدی و گاه بلین در میان رحم هنوز چنین تا که از کان بود جوارفین در سراج خزان مباد حنین
--	--

تو و بخت که دام غمزد کمال
هر دو در حفظ حافظ اند معین

ای جهان بخت امین ملت و دولت ای چهل سال نام و نسبت جیت دانی محمد یوسف خاتم و خاتم تواند هنوز تخم ذکر جمیل کاشته	صدر دنیا بهین دولت و دین بود نقش نگین دولت و دین علم آستین دولت و دین در یار و یمن دولت و دین سالمادر زمین دولت و دین
--	---

ای به نسبت جهانیان با تو
 گمان باشد مجال هیچ محال
 آتش خاطر ت نموده قیام
 کرده ترجیح حشوا شعار ت
 کفو کو تانبات طبع ترا
 بر مان کز وجود آفت شالت
 لفته بودم ز خود نطق نزنم
 دین دو بیتیک نیارم اندر سبت
 گای نبرد یک مدت من و تو
 ای ز شعر من و شعار تو فاش
 مباد ورتو در زمانه بنود
 هیچ در یتیم راه بر گز
 ی مگر بر کنار بود ترا
 ز زوایای آستانه قدس
 قل گفتش کلیم با پسر است
 بر کن تا نتیج خلق ت
 به بینی که در لفظ ام امور
 به بینی که در عنای عمل
 رصبی از ضیاء طبع در هر

حیله کبک و حمله شاهین
 کرد باد امننت همیشه به کین
 بجواب خلقت من طین
 باز رصیت دیگران ترفین
 دید از کاف کن فکان کابین
 شد زمان بگرد آسمان عین
 خود بران عزم جبر کردین
 با گران باری من مسکین
 در سخن داده داد غش و شین
 سهل نام مستع چه سحر بسین
 ای زمان تو دور دولت و دین
 عقب از بهر عاقبت آئین
 آن همو فتنه و همو تسکین
 عقل کل تان بدید روح این
 روح گفتش مسیح باید این
 باز داند یار راز یمین
 دختر نقش را کند پروین
 آسمان را قفا کند ز جبین
 طبع و سه را مزاج فرودین

بر باد تو کار و بار جهان	بر مراد تو دار و گیر قضا
گاه و بیگاه کرد گار جهان	حافظت باد هر کجا باشد

بودن اندر جهان شعار تو باد	
تا گزشتن بود شعار جهان	

افتخار زمان و فخر زین	و علیک السلام فخر الدین
چهره از ناقد گمان و لبت	ای نهفته مخدرات سخن
در هم آورد و شهر و سیم	ای تلف کرده مشفقان سخت
سخن از کودن و سخاوت	سخن ده داغ و طوق و عزت
بطفیل خود شن بعلیت	سخن رفت یا تو اش بر د
که ز تر ویر نیستش تر زین	باری از گفته تو باید گفت
ننگ احسان و جلوه تحب	نا پذیرفته رتبتش هرگز
کنج نادیده اندر و تضمین	غور ناکرده اندر و منحول
وز معانیش چاشنی	شربهاست لفظ تو همه عذب
نه جان خوش بود نه جان	پیش خطت که جان بخت ازو
از مکانت نیافتم تکیه	خوایم گفت در سخن من تو
تو که باری ای چنان و چو	بانگ بر زد مرا خرد که نموش
شیرایت حدیث شیر غا	شاید ار در مقام دست نکند
از پس کار خویشتن زدین	دست از کار او بدون کزن
تن در انگشتی دهر خوگیر	آسمان کر برنگ فیروز است

	حافظ و ناصر و معین	
<p>صاحب و صدر افتخار جهان مسندت پشت شهریار جهان قلمت محو و مدار جهان بارۀ حزم تو حصار جهان حفظ بنیاد استوار جهان نومرادست در کنار جهان هیچ دیار در دیار جهان به نهان و آشکار جهان یکم از بهفت قرار جهان حرف پاکم شد از عیار جهان نشدی امن خواستار جهان جله آن باشد اختیار جهان بفریب اهل شکار جهان در میان آمدے کنار جهان بسم از سخطے کنار جهان نار و شش چرخ در شمار جهان ناقه خویش در قطار جهان بر تو باد امدار کار جهان</p>		<p>ای ز ملک تو راست کار جهان گوهرت روے کاینات فلک فطرت حافظ نظام امور مرغ عنزم تو گر برید قضا کار معیار عدل شامل تست برد از جاه تو به کار و مراد خارج ظل رایت تو نمائند از وقوف نهان نیار و شد بیش رایت تو داند داد بر محک جلال تو زده اند از جهان خواستار تو نبوی از دانی که اختیار تو چیست دک سیم رخ همت تو نشد از نظر کردے با فاش مکند که خدای چرخ سحاب نمیت که غدا مردم نیست میت او تا چو مردمان نبود سپهر از مدار خالی نیست</p>

صاحبان بند و را درین کیس
 و اندر ابیات آن معانی بیکر
 هر که او را وسیلتی است چنان
 که ز خاک تحیت برش بسته
 سخنش که دهر نتیجه هست
 همه از روزگار باید دید
 شاه مات غنا شد مگر که نکرد
 چکنم گو کشیده دارکمان
 آخر این روزگار جان را
 خود نپرسی یکی ز روی حساب
 فلک تنه را انگوئی مان
 وقت کو چیت و عرصه تنگ
 نیست در سکنه زمانه کس
 تو کن احسان که هر که جز تو بود
 تا زمین را طبیعت است آرام
 یمن و یسر که از زمین آید
 از زمانت بخیر باد و عا
 ساحت روزگار عالی تو

در مدح تو شعرهاست مستین
 چون خط و لفظ نو خوش و شیرین
 نه همانا که حالتی است چنین
 که ز خشت تو نقش بالین
 سخنش بیکر و دولتش چنین
 شادی و شادمانی خزان
 یک پیاده غنا میشد فرزان
 چکنم گو کشاده دارکمان
 که بجا و تو دار و این تمکین
 تا چه میخواهد از من مسکین
 دولت کند را انگوئی زمین
 دل به تیمار چرخ و راه زمین
 کا خطراب مراد بدستکین
 نهند پا از آسوسه تحسین
 تا زمان را گذشتن است آیین
 و ایمت باد بر بار و زمین
 و ز سپهرت بطبع باد امین
 برتر از بارگاه عسلین

نهی او چون در اعتراض آید
 بشکند استداد انعامش
 که عنان فلک فرو گیرد
 در زام زمانه باز کشد
 هر کجا با بس او کشد باره
 هر کجا حسم او گذارد پی
 با بس او دست چون دراز کند
 ای ترا حکم بر زمین وزان
 از بسار تو دهم برده یسار
 بر در کبریا می تو شب و روز
 تو کل کلک تو راز دار قضا
 طوق و داغ ترا من از بند
 آسمان رازبان کلک تو داد
 آفتاب از بهشت بزم تو برو
 قدرت تو بعینه قدرت است
 تواند که گوید آنک آن
 چون تو صا جبران نباشد از انکه
 این نسبت زنده حسود و لیک
 محسد کی شود ضعیف تو

حدشان را قفاکت ز حبسین
 بهمازین قسط بر شا بین
 بخط استوار افتد چین
 شبش از روز بگسلد چین
 بکشد بار قفل از رفین
 پی کند شعل از آتش کین
 دست یابد تدبر بر شا بین
 وی ترا امر بر شور و سنین
 بر یسین تو چرخ خورده یسین
 اشوب روز وادهم شب زین
 نور ظن تو رهنمای یسین
 فلک از گردن و جهان بسین
 در مقام دیر کار با تلعتین
 ساز صورت گران فروزد
 خود خروشان نمیکند تعین
 نتواند که گوید اینک این
 همه خیریت هست خرکه فرین
 شیر بالش نشد چو شیر غرین
 بوزم کی شود نزار سین

بزرگوارا احوال خلق یکسان نیست زمانه را همه عمر یک خط افتاد بحکم شرعش کافریدان بیک لبت بعذر ماضی تا کین خصم بستاند چنان بخواب کند باز نشان کس ازین نه دیر زود که خربندگان لشکرگاه بهر دیر که باشد مقام آن ملعون بتفتیح ز آبش برآوردند بخار همیشه تار و زائی کمال نیست کما همیشه باد مکان تو از ورائی پیر	که بد چونیک برآید ز دست رحمت بر آستان خداوند در که سلطان ز روی عفو شش طاعی بخوان یکا نشسته بر سر پائیت بر سر پیمان خیال نیز نه بنید بخواب در زایشان بپالنگ به بند گردن همه شان بهر مکان که باشد نشان آن شیطان بغسل اسب ز خاکش برآوردند دغا همیشه تار و زائی سپهر نیست کما همیشه باد کمال تو امین از نقصان
--	--

کشیده جامه امر ترا دوام طراز
نوشته نامه جاه ترا ابد عسوا

صاحب روزگار صد ز زمین ظاہر این المنظر آنکه طفله آنکه بیدار طاعتش تفتد و آنکه سیر خازنش در خاک قدرش از بر سپهر تکیه زند در حکم بر جهان کشد قمرش رامی او چون در انتظام شود	نصرت کردگار ناصبر دین هست در کلک و خاتمش تضمین ناید از آسمان بسیج زمین نهند آفتاب بسیج و فین قاب قوسین را دهد تر زمین باز ز کون را کند تر فین دختر نقش را کند پر دین
--	--

تو آن کسی که نبیند بصد هزار افران	تو آن کسی که نیارد بصد هزار افران
زمانه بشبه تو از امتزاج چارارکان	سپهر مثل تو از اتصال هفت اختر
تشبیهی ست به عدل تو عدل نوشا	کامیابی ست ز فر تو فستافرید
کلاه نهاده ز تشویر بهمت کیوان	کمر بسته بسودای خدمت و عز
نفاذ امر تو برد عوی قضا برمان	عقاب خشم تو بر نامه اعل توقع
که دست و پای دو در نمی شود میان	قضا و امر ترا آن یگانگی است بذا
به پیش دیده و هم تو را زنا عیان	بر زیر دامن امن تو فتنها مستور
زمانه کیست که در خمت کند کفران	سپهر کسیست که در خدمت کند تقصیر
کند شایل حلم تو کوه را حیران	در لطایف طبع تو سحر را حیرت
که شیر محتسب اندر و دگر گشتان	جهان ز عدل تو یارب چه جای
نه خدا و کف دست تست و ابلهان	نه نبی و سر کلک تست قابل و چه
اگر نه بود تو بودی برزق خلق ضامن	قوای عاقله را در طباع جای بود
سپهر نیز نیارد بجاه چون تو جوان	جهان سفله نه بیند بعم چون تو جوان
اگر طفیل خوان تو شان پرده مان	استلا چو قناعت شوند از دنیا
هزار بار حل کرده خویش را برین	ر شوق خدمت خوان تو در تنویر اثر
هر چه از بد و نیک جهان دهی فرمان	و آن جهان جلای که هر مراتب ملک
زمانه زهره ندارد که آن چراست خان	سپهر گفت نیارد که آن چراست چین
و گر زمین چو موافق نیاردت عصیان	آسمان چو مخالف نداردت طمان
غایت تو کند خارهای این محبان	سیاست تو کند اختران آن اخگر

بغارش درون مارگزده از حشر است	به پیشهاش درون شیرشزه از حشر
ز تنگ عیشی بر دروناش برده هم	ز استخوان مسافر ذخیرهای گران
کسی بر در سپید و شبی سیاه در	بجز کبودی گردون همی ندانسان
ز بیم دیو بدل در همی گذاخت ضمیر	ز باد سرد بتن در همی فسر درون
هزار بار بر لحظه پیش گفت دلم	که یارب این ره دلگیری نشد بکمر
ضیاء دین خدا آنکه حسن عادت او	زمانه دارد در زیر سایه احسان
امیر عادل مودود احمد عصمه	که هست جوهری از فضل و عصمت
بزرگ بار خدائی که طبع و دستش را	همی نماز بر و سحر و سجده آردگان
بود عنایتش از نباتات چرخ پناه	و بد حمایتش از حادثات دهران
بغیرت از نفسش روح عیسی میم	به خجالت از قلمش چو موسی عمر
ز آب گرد بر آرد ز باد بادافزاه	ز شیر کین بستاند بشیرش دروان
هر آن کمر که نه از بهر خدمتش زنا	هر آن سخن که نه در شکر لغتش کفر
بناشناسی تشبیه خواستم کردن	انامل کرمش را با بر در نیسان
خرد قلم بستد از انامل شکست	چه گفت گفت ز بهی غیبت و ز بهی بیان
به ابر نیسان آخو چه نسبت است او را	کزین همیشه گمبارد و از ان باران
با ضطرار بود بدل او و آن دشوار	با اختیار بود جود این و آن آسان
عنان این چو سبک شد بیابان	رکاب آن چو گران شد بیابان
ایا محامد تو وقف گشته بر اقوال	و یا مدایج تو نقش گشته بر اذهان
مدایج تو همی در گنجیدم بضایع	محامد تو همی در نیایدم بزبان

ماہ نواز ساغر طغرل تکین	غصه بیکاره خورد روز بزم
دست نهد بر سر طغرل تکین	چرخ چو سوگند بر مردی خورد
بر طرف کشور طغرل تکین	فتنه گر اندیشه شود بگذرد
بر عدد شکر طغرل تکین	نیت یقین را و گمان را و قوت
کیست یکی چاکر طغرل تکین	دور فلک با همه فرماندهی
تا نشود افسر طغرل تکین	سزای ز فزونی و کمی که ره
در چشم صفدر طغرل تکین	فتح و ظفر هر دو چو رایت کشید
باد قوی اختر طغرل تکین	تا بشرن در بود اختر قوی

پیش روی کارکنان قضا

عزم قضای یک طغرل تکین

ز کوه رفت فرو در چشم گشت نهان	نماز شام چو خورشید گنبد گردان
بغرم خدمت درگاه پیشوای جهان	بغال نیک بول آیدم برای صواب
پیش طالع میمونش بر سپهر میان	بطالعی که بد بسته است از ابتلا جان
چو ابر کاه سیر و چوپیل کاه توان	نگار و رانی در زیر زمین بدولت
ز گوشه ها شان رو هوا گرفته شنان	بغلها شان سطح زمین گرفته بلان
نه در طبیعت آن نفرتی ز باد عنان	در مفاصل این سستی ز بار کمان
چارگان بیابان نورد و که کوهان	و هسار و بیابان اندر آوردیم
چو پاره پاره درویش تها ز یک دکان	پشته پشته در روزگار خاک و کسک
کسی ز فتنه بشییش مگر بیای گمان	سی ندیده فرازش مگر بحشیم

نگار میدان ماندی فتح و کون ایست	گر نباشند طفیل نصرت طفل تکین
از پی آرامش خلق است و آرام جهان	هر چه هست از آلت دزد طفل تکین
ورنه آخر ملک عالم چیست با این طول و عرض	تا بد و مغرور گردد در غیبت طفل تکین
با خرد گفتم که بیرون سپهر احوال چیست	گفت دانی از که پرسش همه طفل تکین
باز گفتم حادث طفل تکین در ملک چیست	گفت انصاف است و بخشش عادت طفل تکین
رحمتی دیدی که جویای گنه باشد دما	رحمت یزدان شناس در محبت طفل تکین
حاجت از طفل تکین خواه از خوابی بگره	جز بیزدان نیست هرگز حاجت طفل تکین
نیست کس در جهان نت جز او اگر چه نیست	وز عطا منت نهادن شیر طفل تکین
بر جهان چون سایه ابرست و نور افتاد	بخشش بی وعده و بی منت طفل تکین
قربت طفل تکین را نیکیخته لازم است	نیک بختا النوری از قرب طفل تکین
چون خداوندی از نیکی منت حاصل شود	ما وزین پس ستان خدمت طفل تکین
چون جهان از دولت طفل تکین در نظام	تا جهان باقیست پاداد دولت طفل تکین

مدت طفل تکین چند آنکه دوران سپهر
دام خواه روزگار از مدت طفل تکین

ای درشاهی در طفل تکین	شحه دین خجسته طفل تکین
نوبت به ملک بزم اندر است	تا باید بر در طفل تکین
پشت زمین کرد چو روی سپهر	دست گدازنده طفل تکین
در شب کین صبح دم فتح را	نورده مخفی طفل تکین
روی جهان شست ز گردستم	عدل جهان پرور طفل تکین

وز خوردن اعدا شد بطین	و بخش نه عصائی کلیم بود
وز کثرت احیا شد غمیر	عفو شد نه دعائی مسیح بود
تا طعن آن خسرو نه نگین	تا غصه خورد ناقص از تمام
ایام نفاذ ملک سنین +	ساعات بقای ملک شهر
در رزم شان یمن در یمن	در بزم شهی یس بر یسار

دوران جهان تابع و مطیع

دلرای جهان ناصر و حسین

جاودان منصور بادارایت طفلان	ای جهان را الیمنی از دولت طفلان
امن و تشویش از حضور و غیبت طفلان	نور و ظلمت از حضور و غیبت طفلان
کا و دردشان روزگار از طاعت طفلان	فسر و ان دل برقرار ملک الکا بهی
کیست آنکو نیست اندر نعمت طفلان	نعمت انصاف عالم را ز عدل عام او
از دگر با شان شکوه شوکت طفلان	ختیار تاج و تختش نیست چو دستم
تا به بیند خویشتن در نسبت طفلان	و فریون کو بیا نظاره کن اندر جهان
صبر کن تا پنج گردد نوبت طفلان	بخت کشور زیر فرمان گردد و نوبت
شد جوان بار دگر از نوبت طفلان	مگر اگر در نوبت سنج با خرپر گشت
بر جهان ان غالب آید قدرت طفلان	قدرت طفلان تکین نیست گوئی از قدر
گفت از خود نه ولی از صولت طفلان	برخ را گفتم دلیری می کنی در کارها
بی اجازت نامه از حضرت طفلان	بر باد رگانه تواند تصرف کرد نیز
گر نه ساکن داردی شان بهیت طفلان	شکر طفلان تکین بر هم زنند آیت

باشین شمی آمد از عدم
مشهور بفسر زنده تاج بخش
نذکور بفسر زنده تاج دار
روزی که بمردی کنند کار
چون زخم گدازد شسته
چون حمه پذیرند پیر دلان
وز نعل سمند و سپاه دبور
در خار هفت عقد با چو صین
در مغرند حد و حفر با برود
وز ابرسانان ژاله با زند
دیدست بکرات به شمار
با بیاب او مرگ جمعان
چین گره ابرو و سبیل
دندان سنان آسمان خراش
از خراج عرق سرکشان نزار
یک طایفه را نعره های بلند
در قلب چنان در طره خشن
از جانب او جز کسان نکرد
وز شکر او جراحل نبود

زان تا جور آمد چو حرف شین
ایجا بفریدون شتر آبیتن
ایجا بملک شتر طغان تکین
قوس که چو مردان کشد کین
آید و تر چرخ در طنین
آید کره خاک در جنبین
چون کار درافت بهان دین
درشته فت در خنما چو صین
تا گوهر خنجر کند دین
تا سوده نایح کند عین
در معبر کما چرخ تیز بین
بارایت او فتح بهمنشین
در روی المها فگنده چین
آغویش کند آشتی گزین
وز دخل ورم خستگان شین
یک طایفه را ناله های حنین
در عین چنان فتنه سخن
در حمله چو بی طاقت آن امین
در خفیه چو بی آلتان کین

از عرش رسولان آفرین	بر تخت چو عرش سباز او
بی درزش انصاف آب و طین	چون صبح محروم شراب صرف
طی کرده اقالیم ملک دین	در سایه بهای چترش
آزاکه خلافتش کند لعین	چون دیو بمزدوری افگند
آزاکه وفا قش بود قین	بر چرخ کند پایه چون شهاب
بحر سخنش را گم سرشین	چون رای زند در امور ملک
شیر علمش را صفت عین	چون صف کشد اندر مصاف خصم
هم در شکم مادران جنین	هم بر کتف دایگان ضعیف
وز طاعت او داغ بر پرتین	از بیعت او مهر بر زبان
چون موم در اجزای آیین	در جنبش جیشش نهفته نفع
چون یاس در ارقام یاسمین	در دولت خصمش نهان زوال
رایش بصلاح جهان ضمین	عرشش بوفاق فلک ضمان
گر رای ملک خود بود زرین	از عزم فلک خود بود دانه
حصنی که چو خرمش بود حصین	سدش نشود رخسار غوغا
جلی که چو عهدش بود متین	درش نکشد طعن از فتور
شیر یست مزدور ز پوستین	با کوشش او شیر آسمان
دستیت معطل در آستین	بخشش او دست آفتاب
باری چو ملک باشی انجمن	در ملک زمینش نبوده محال
حوت فلک و آب پارکین	مثل ملک و ملک روزگار

تا تن از حادثات گشت ضعیف وان چنان سیر چون رخ شطرنج آخر آن روزگار جانم را خودم پر سی کی ز روی عتاب تا چو زین بستم خلاص دمی تا زمین را طبیعت است آرام از زمانت بخیر بادد عا	تا دل از ناپایات ماند حسرت بدش زو بخشش فرزین که بجا تو دارم آن تسکین که چه میخواند از من مسکین آستان تو باشد م بالین تا زمان را گذشتن است آیین وز زمینت بصدق باد این
---	--

عالمت بنده باد و چرخ غلام
ایزدت یار باد و چرخ معین

کو آصف جم که بیا و به بین پیشش بدل دیو و دام و د بادی که کشیدی بساط او مهری که طیور و وحوش را از بیم سپاهش سپاه خشم بیعده عهد پیامبر بی سابقه و حی جبرئیل بی واسطه بدش خبر و قتش نشود نفوت اگر چه رو با بی منی پیش نه بقدر	بر تخت سلیمان راستین در هم زده صفهای وین بر درگاه اعلاش زیرین در طاعتش آورد بر نگین چون مور نهان گشته در زمین آیات کمالش همه مبین سرا و وجودش همه یقین از جنبش روم و قراقرم در حال کند از قف جبین در همت او ملک آن داین
---	--

طوق و داغ ترا من از بر بند
 گرزرائی تو قوتی یا بد
 در ز قدر تو تربیت بیند
 آسمان را زبان کلک تو داد
 آفتاب از بهشت طبع تو برد
 ذات تو عین عقل گشت چنان
 نتواند که گوید آنک آن
 چو تو کردند حادث اگر
 بحسد که شود ضعیف تو
 یارب آن نقشبند مصری حسیت
 هست بیدار و بیقرار از دست
 هست عریان و در صریرش عقل
 نه شباهت و بفکند هر روز
 نیست غواص و بر کشد هر دم
 ای ترا طرف چرخ طرفی تمام
 داشت اندیشه کار و دینی هیچ
 و ندر ایات او معانی بکر
 چون چنان دید روزگار سپهر
 از حسد در دشمن کشید ملک

فلک از گردن و جهان ز سرین
 آفتاب و گر شود پروین
 خاک بر سر کشد بعلین
 در مقادیر کار ما تلقین
 ساز صورنگران فرودین
 که خروشان نمیکند یقین
 نتواند که گوید اینک این
 شیر رایت شود چو شیر عین
 بوم که شود نزار سمن
 که بود با انا مل توقیرین
 فتنه را خواب و ملک را کین
 گنجا دارد از علوم دین
 سیرش از چرخ ملک دیو لعین
 نوکش از بحر غیب در شین
 و می ترا مهر چرخ مهرنگین
 در مدح تو شعرهای متین
 چون خط و لفظ تو خوش و شیرین
 که مرا در اعز میت هست چنین
 در جابر تنش کشاد کین

بران حمید بادت قضا تمینت گو
بدین حمید بادت قدر محبت خوان

<p>اقتحار زمان و فخر زمین آنکه در دست او سخن مضمر آسمانست آفتابش را آن بلند اختر می که پیش درش آن دبیر است که قلم بفرود گفته عقلش بگرد ما حسنت و ان جواد است که سخا شکست در زوایای دولت از حش در موالید عالم از جودش + گر عنان فلک فرو گیرد ورز ما زمانه بار کشد هر کجا سایه افکند از حلم و ان کجا باره کشید از امن سهمش از مهر بر خواص نهد ای ترا حکم بر زمین و زمان از یار تو برده دهر یار نو که کلک تو را ز دار قضا</p>	<p>بوالمفاخر امیر فخر الدین و آنکه در کلک او بهنر تضمین آفتاب است آسمانش زمین خاک بوسند اختران بحسین دفتر تیسر چرخ را تزیین کرده چرخش بگفتا تحسین بتر از وی حرص بر شاهین عصا ساخت روزگار حصین مایا کرد آفتاب عجین در رباط کو اکب افتد چوین شبش از روز بگذرد زین رخت بردارد از طبیعت کین قفل بزار کرد از رزفین نقش با مهر کل فرستد طین دی ترا امر بر شعور و سنین به یمن تو خورده دهر یمن نور طلق تو رهنمای یقین</p>
--	--

به تیار یعقوب و دیدار یوسف
 بجو کف را و دینار بخت
 بنور دل پاک اسرار بنیت
 که در دلی که تو محموم بودم
 نفس کرد بر رویم اشک فسوده
 ولی بر موا عید تائید ایند
 تن از ایستادن بجان شکسته
 تو دانی که مایک نفس بیتیو باشم
 کنون نذر عهدی بکردم بگل
 که گردست مرگم گریبان گیرد
 حدیث نکو خواه و بدخواه گفتن
 طریقی قدیم است رسم مو که
 من آن دانم و هم توانم لیکن
 که از عشق مدحت سیر آن ندانم
 خداوند خود خصم را نیک داند
 الا تا ز نقصان کمال است برتر
 ز آثار گردون و تاثیر گردون
 رو عیدست مار از روی دمعی
 بهایون یکی عید تشریف خرو

بمقوی یحیی و ملک سلیمان
 که بر نامه رزق خلق هست عنوان
 که بر دعوی آفتابست برمان
 جهان بود بر جان من بند و زندان
 اسف کرده بر جانم اندیشه بران
 سری پر از جیف و سواس شیطانی
 دل از بازگشتن ز خدمت پریشان
 دلی باید از سنگ جانی زسندان
 که باطل نگرود بتاویل و ستان
 من و دامن خدمت و دست پیمان
 بشعر اندرون باز بردن بدین
 همه کس بگوید چه دانا چه نادان
 از ان التفاتی نکردم بایشان
 که گوید فلان کس فلانست و بهمان
 من آنسایه گفتم تو باقی همیشه آن
 الا تا ز گردون فرودند ارکان
 مباد اکمال ترا بیم نقصان
 که خوشی و خویشی نیست پایان
 مبارک در عید اضحی و قربان

توئی آنکه در مجلس بخت ساقی	توئی آنکه در درگمت چرخ دربان
کبوتری کمال تو در عقل ناقص	بخوان سخای تو بر خود همان
کنده حل و عقد تو بر چرخ بیشه	دهد امر و نهی تو بر دهر فرمان
زمین هر کجا امن تو نیست فتنه	جهان هر کجا عدل تو نیست دیران
کمر پیش حکم تو بر بسته جو ز ا	کله پیش قدر تو به نهاده کیوان
اشربای کین تو چون نخمس عقرب	نظرهای لطف تو چون سعد میزان
زمسطور کلک شود مرده زنده	مگرد و دوات تو هست آب حیوان
زهی فکرت اختران را مدبر	زهی دامن آسمان را گیران
به تشریف اقبال اگر بر کشیدت	چه سلطان عالم چه گردون گردان
ز عالم توئی اهل اقبال و گردون	ز گیتی توئی اهل تشریف و سلطان
منزه بود حکم گردون ز شبهت	مجرد بود رای سلطان طغیان
از ان دم که چشم بد روز گام	ز چشم خداوند کرد دست پنهان
گمانم بطافت همین بود کار	مرا پیش خدمت با غر از و احسان
گمانم ازین به یقین شد نشاید	امیدی ازین به وفا کرد نتوان
نگر تا بدانی که تاخیر نبوده	درین آمدن بود جز محض حرمان
بتقصیر منسوبم آری ولیکن	چنین اقتضا کرد تاخیر درون
بذات خداوند و ذات محمد	بتعطیم سلام و اجلال ایسان
بتائید هر حکمی از شرع ایزد	بتفسیر هر حرف از نص قرآن
بحق دم پاک عیسی مریم	بحق کف دست موسی عمران

شهر من بنده در مدح ملیح	آن خستین شناسم باز پسین
ناخروس بسار جلوه کند	زلف شمشاد و عارض نسیم
بادی اندر بهار دولت خوش	تازه چون گل نه چون نفیسه خرم
آب آتش نماه در مجاست	طرب انگیز تر ز مار معسین

جا بهت اندر امان حفظ خدا

که خداوند حافظ هست و معین

سه ماهه فراق بر اهل خراسان	بسی سال بود دست آسان آسان
حاجت که گزنی خبرهای خیرت	خبر داشت کسرتن از دل جهان
زبان بود در کامها میتو خجسته	نظر بود در دیدها میتو پیکان
یکی از قفس سینه در قعر دوزخ	یکی از غم دیده در موج طوفان
بس خار هجر تو در دیده و دل	ببخون نامه ز خسار ما چون گلستان
بنام روز بر ما سیه گشته از غم	که کس مان ندیدی سپید دندان
زبان بیم کز کافریهای گردون	نیاید که کاری رود تابان
عاگوی جان تو جمع موشد	مدخواه جاه تو شهری مسلمان
در این سعادت بود بیشترین	که باز آمدی در سعادت ایوان
طاعتی کرده بوده هست خاص	زمین سمرقند در حق یزدان
در این نبود دست آلوده گشتت	زمین خراسان بنوعی ز عصیان
ستو خجسته شد سه ماه این	که مستبعد دولت شد سه ماه آن
چرخ در پیش قدر تو و اله	و یا ابر در پیش دست تو حیران

عیش من بنده تازه عیشی بود
گفتم از غایت تنغم هست
کار برگشت و غم بسکنه گرفت
چرخ بر بخت من کشیده کمان
رخنه داد نظم حال مرا
لکه فتنه که رخنه کند
دارم اکنون چنانکه دارم حال
چه توان کرد اگر چنان بنماید
خالی از جور آسمان بود
آن همی بینم از حوادث سخت
نشاسم همی زمین زلزلار
عرصه تنگست و بند سخت مرا
مگر می نیست در همه عالم
گویا از توالد احبار
تو کن احسان که دیگران نکنند
خود گرفته کتند و نیز نهند
بر انگشت کاید اندر سنگ
خویشتم پیش ناکسان و کسان
گر نه به بیوس نتوان بود

چو جوانی خوشم چو جان شیرین
دولتم رازمانه زیر نگین
گوشه مسکن من مسکین
دهر بر عیش من کشاده کین
در چنان دار و گیر و بنیا بین
حصن ملکی چو حصن چرخ حصین
نتوان گفتمت بیا و بین
بنامد همیشه نیز چنین
که نه مهرش بموضع هست و کین
که ندیده هست هیچ حادثه بین
تاتی دارم از یار یار بین
در همه خانان ز غث و ثن
کا ضراب مراد بدت کین
شب ستردن شد آسمان غن
مرا انگشت حرف را تحسین
پای بر پایه الواف و ماین
ار سبک سنگم از گران
همچو سنگامه گیر دراه نشین
هم درین همیشه بود شیرین

بر کشد زور بازوی سنجش
بقاصد همیشه پیش رس
قدرتش با قدر مقارن شد
خود چو مخموج شد چگونه کند
رای او راستین نیارم گفت
زانکه یکبار جس این گفتم
اندرین روزها که میدادم
نکته راندم از زان انت رای
گفت خاش چه جا این سخن است
آفتابیت کاسمان ننگ
آسمانی که در اثر پیش است
ای بجائی که در هزار قه ان
دو قدرت و رای پست و بلند
بحر طبع تو کرده مالا مال
نخل و بسم تو کرده آبتن
طوطی کلک راست گوی تو کرد
ایض نخت کامران تو کرد
می نمودار رحمت و سخطت
دان که در خدمت بساط وزیر

کسوت صورت از نهاد چنین
غزشش از سرع شهور و سنین
خرد آنرا جباران کرد ازین
شیر و می رازیکه گرتعین
حاشه نده زانکه نیستین
ادب آن نیافتم درین
شعر خود را بکلمه او توین
عقل را سخت شد برابر وین
وصف آن رای این بود که زین
پیش او آفتاب را تمسکین
سعیش از آفتاب نبردین
چرخ و طبعش نه پرورند قین
راز حرمت نهان شک و یقین
درج نطق ترابه در شمین
نوک کلک ترا بسحر حسین
عقل را در مضیقها تلحقین
ادهم اشوب جهان رازین
آب حیوان و آتش برزین
که خدایش معیث باد و معین

له بدین از آنکه دین ابراهیم زود شست است و آشکارا است که او را آنرا از برین خوانند

بمدحت تو زبان زمانه تر بوده است	از ان زمان که ترا تشنه است لبین
همیشه تا که کند باد جنبش و آرام	بهماره تا که کند ابرگریه و شیون <small>مراد همیشه ۱۲</small>
با بر وجود تو در باد خلق را روزی	باد بذل تو چو باد ملک را خرمن
موافقان تو پیوسته یار نعمت و نیاز	مخالفان تو همواره جفت محنت
هزار عید چنین در سرای عثمان	هزار بیخ خلافت از زمین ملک کن

چو طبل رحلت روزه همی ندم عید
بشکر رویت اورایت نشا طبرین

آیت مجد آیتی ست بسین	منزل اندر نهاد مجد الدین
سید و صدر روزگار که هست	زال یاسین چار نبی یاسین
میر بوطالب آنکه مطلوبش	نیست در ملک آسمان و زمین
آنکه در شان او ثنا منزل	و آنکه در ذات او کرم تضمین
آنکه بیدار طوع او نکند	توسن روزگار بارش
و آنکه با چرخ جود او شکست	خازن روزگار مهر و دفین
جاده او مرکب از برون راند	چو دایره دهد بعلمین
حلم او جوهر است و خاک عرض	قدر او شاه و آسمان فرین
بسته دست خلقتی من نار	بأس او بر خلقت من طین
رای او دامن اربیفشانند	بر توان چید از زمین پرین
امر او باعث کردن طبع	کبک پرور بر آورد شاهین
نهی او بایستیزه کردن چرخ	روز بدر اقف کند ز جبین

زلف بهیبت او در تنش به بند خون
 بجنب رای منیرش سیاه روی
 پیش دستش طبعش که سخی چون
 ازین جدا نتوان کرد وجود را بحسام
 حکایتی است از انطیع آب در دریا
 بنزد خدایت انطیع یافته است
 ایام پیش تو در بسته گردش ایام
 یکی هزار کمر بی طمع چو کلک شکر
 جهان تنست و تو جان جهان که زنده
 زهر جیش تو دایم بشش نتیجه خوب
 صد گوی و نافه بشک و نی بشکر
 از آن سبب که چو اعدا و او کیا توان
 ز غم آن بود این سرفراز در بستان
 زهر زینت و گناه تنست زاینده
 بسط مرکز خاکی بگونه گونه گسسته
 اگر چه قارن و قارون شود بقون
 بکاک در کندش هم زمانه چون قارون
 در ز غبطت و غیرت بشک تو نیست
 از آن چنانچه تواند بدن کمال ترا

چنانکه بر رخ عتاب در دل روین
 بجای قدر رفیعش فرو و قدرین
 دین کار نماز لطف و زبان عقل الکن
 بران دگر نتوان بست بخل را برین
 روایتی است از آن دست از درین
 گهر ز صحبت آن دست یافته است
 و یا بهرح تو بکشد و کیستی لوتن
 یکی هزار زبان بی نصیب چو سحرین
 جهان چنانکه بخانست زندگانی تن
 ز فرخت تو آبتن است شش
 شجر میوه و خا بر و خارین
 برنگ زر عیار و بقدر همین
 ز شرم این بود آن زرد در درخت
 زهر مالش بدخواه تنست آبتن
 محیط گنبد گردون بگونه گونه محن
 مخالفت ز کزاف زمانه زمین
 بیاد برودش هم زمانه چون قارون
 زبان لال و لب پشیمیده دشمن
 چو سال و ماه بتوفیق ایرد و فتن

به پیش خویش برای حساب کون فساد
وز و فرزند یکی خواجسته که ممکن بود
خصال خویش چون رو دلبازان سکو
به چشم انداز ایشان ز نام کش ترکی
بگرد آهون ساسی و به تیر صخره گذار
فردا او بد و منزل کنیز که دیدم
رخش ز می شده چون لعل در بطی کینا
وزان سپین جوانی دگر گذر کردم
صحیفه نقش همیکردی دوات و قلم
خندنگهای شهاب اندران شب سیه کون
بنجوم گرس واقع بجدی در گفته
ز بس تراجم انجم چنان نمود به
که روز بار زمینان و متران بزرگ
جلال دین پیر عمارت و ملک
جهان فضل ابوالفضل که کفایت
سپهر قدری کاندازد ز میری دولت او
بپای همت او نارسیده سبک
نه نور و هر ز عدلش کشیده نه سهر
ترسیم ادب توان دید در خط ابرام

نهاد تخت میست و خامه آهن
بر روی ورامی منیر و بخلق و خلق
ضمیر پاکش چون رازیر کان روشن
که گاه کیسه به جلد زمانه را گرد
به تیر موئی شگاف و به تیغ شیر اوزن
بنفشه زلف و من عارضی و نسیم
که بانوای خرنیش همی نماید حسن
که بود در همه فن همچو مردم یک فن
بدیده شعر میگفت بی زبان و فن
روان چو نور خرد در روان پیران
که پیش یک صنمستی بسجده درود
مجره از بر این کور پشت پشت شک
در ساری در بارگاه صدر ز من
مدار داد و دیانت قرار فرض و سن
نظام ملک چنان که نظام ملک حسن
شکال شیر شکار است و پشه پیلان
بشاخ دولت او ناگذاشته باد فن
نه تیر چرخ ز سمش چشیده طعم سن
ضمیر دشمن او از برون پیران

<p>خبردارش گفت دردم سپهری دیگر است ظلم گفت از روز عدلش اگر گشتم خرم چرخ صوفی جامه گوید از بزرگی هر چه بود خبر داشتین سخن بسیار دیدم برتر نکتد ایشان مگر ز نیلونه بقی را بیت دین کجایتا که گفتم از بی بخت است روی برخاک درت کان کحل چشم افش چشم میدارم که یابم آبروی از تو</p>	<p>کافیا بر ملک راسایه بال آورده ام میتوان گفتن که شخص ناتوان آورده ام باغلا نانش بخورده در میان آورده ام نقش شاد در زمی بدین گنار آورده ام این قصیده بر سیل استخوان آورده ام نامه پنداری شکایت از فلان آورده ام بهر آبر روی نه از بهر نان آورده ام چون بیان خلق جودت را ضامن آورده ام</p>
--	---

خواستم گفتن دعا لیکن چه گویم چون قضا
 گفت ملک را بقای جاودانی آورده ام

<p>چو شیر ننگ بر آورد شکر از کمن چو بر کشید شفق دامن از بیطه لاله عید پدید آمد از کنار فلک همان و پیدا گفتی که معنی هست و حق خیال انجم و گردون همی بحسن جمال یکی چو زورقی سیمن یکی چو مهره زر چرخ بر به تعجب همی سفر کردم هیچ منزل و مقصد نیابدم که در مقیم منزل هفتم منند سی دیدم</p>	<p>فرو کشید سر برده باد شاه خن شب سیه فرو بهشت خیمه را دامن منیر چون یخ یار و نجم چو قاصد و رای قوت ادراک در لباس سخن چنان نمود که از گشت زار بر برگ سخن یکی چو لعل بدخشان یکی چو مهره عدل بگام فکرت دانه ایشه از وطن بطن مجاور می نبند از ابل آند یار و دامن دراز عمر و قوی همی کل و بدیع بدن</p>
--	--

پیل بالا ز رفش انده بر پی اسلم
 شاه شیر افکن که گیتی گفت در اقامت
 کعبه اقبال رکن الدین که گوید آسمان
 خسروی کور و اباد باشد بوجه افتخار
 کافران را از هر آسانی بهر اسان کرد ام
 ربیع سکون جهان پیر از سر تا پیک
 خاتم ملک سلیمانی در انگشت است
 تا ملال را یتیم طالع شد از تاثیر آن
 نقشه اندر خوا غفلت رفت تا گرد جهان
 کرد خیم که جوی جای رسیده آن مقام
 از تن دشمن بزخم خنجر نیل و فر
 بد سگال از تنگ دل آمد مرا نیکو تر است
 تا بخاطر در نیار و خار خار روی گل
 گنبد فیروزه میگوید ز فر نام است
 فتح میگوید که دل در کار او از آن بسته ام
 عقل گوید بایه قدرش بدستم نام است
 از پی تحسین تیرش عند لیب ناطقه
 بهشت گفت آن نمایم که علو لیب
 حکم او گوید که از مه نعل زری بسته

رخ چو سومی حضرت شاه جهان آورده ام
 هر حکایت کردش کما و بان آورده ام
 آستانش ثانی رکن میان آورده ام
 گر بگوید که کف و دل بحر و کان آورده ام
 اهل بیان را مدام اندر امان آورده ام
 زیر دست از قوت بخت جوان آورده ام
 لاجرم در خط فرمان نس و جان آورده ام
 شخص خصمان را که از آن چون کتان آورده ام
 دیده بیدار دولت پاسبان آورده ام
 از بلا یمن چو راه کمشان آورده ام
 صحیح بیچاره رنگ از خوان آورده ام
 کردش تیغ یسانی را فسان آورده ام
 گل چشم حاسد از خار سن آورده ام
 در جهان هر جا که فیروزیش آورده ام
 که خیار مر کیش اکثر جان آورده ام
 گر چه از نه بام گردون نردبان آورده ام
 گفت چون زاغ کمان زه در دایان آورده ام
 بر فراز منظر طایر آشیان آورده ام
 نقره خنجر را تا زیران آورده ام

چرخ شادی ندیدم عکسِ خاصیت مگر
 چرخ در هر مجلسی چون در جنت گلی زخم زد
 گیتی زال از جفا بسیار و ستانم خود
 یار دیار روی چشم داد و من در حجب او
 تا چو تیر از شست بیرون بسته دلی زدم
 در فراق آن بت بادام چشم و لب
 بی حسی در باب من بی جاده فصلی گفت
 از کمال علم بروی آشکارا آمد هست
 کاخچه حاسه گفت از راه مسکن بنوی
 در زبان خاص عام افتاده ام همچون سخن
 لیک چون حلم شنیده در میان آمد چه با
 فی بوی محبت مارا رجا از شهر یار
 بر امید یافتن تا خصم نادان جان کند
 طوطی فضلم فصیحان و در شک من
 عند لب آسائری خسروانی نیزم
 بوستانِ بوستانِ عرش های خسرو است
 از دل و دم در هوای خاک بوس آنجا
 چون نهم سر در زمین اینجا چنان دانم که با
 کامران گدوم بمانند زبان بر هر مراد

گرچه از رخساره چندین عطر آلودم
 زین سبب چون با حلقی بر فغان آوردم
 تا ز دستش پیشش این استان آوردم
 از خیفه تن چو تار پنبه آن آوردم
 قاست از درد وجد چون کمان آوردم
 از رخ آبی و ز دیده ناروان آوردم
 در گمان شد رخ از آن بجاده سنان آوردم
 هر چه در گنجینه سین نهان آوردم
 کافرم در خاطر از فکر خیال آوردم
 آن سخن کو عرضه کردار بر زبان آوردم
 خود چنان پندار جرم بیکر آن آوردم
 پیش لطف شریار مهر بان آوردم
 در دل و دانا یقین بیکان آوردم
 زین شکر باری که در بند و ستان آوردم
 خاصه کاکنون رو سوی بوستان آوردم
 چون همه برگ و نوازین بوستان آوردم
 از راه آزار و باد و مهرگان آوردم
 از ره رفعت بر آوج آسمان آوردم
 بر زبان چون مدح شاه کامران آوردم

بسی از سرتا زمانه دادیم	گیتی بسیر سنان کشادیم
سده همه دشمنان کشادیم	ملک همه خسروان گرفتیم
از عدل جهان نوبه نایم	بنیاد جهان اگر کهن بود
بسی آتش و خاک و آب دادیم	قایم بوجود ماست گیت
مالا جرم از زمانه شادیم	شادند بعدل ما جانان
امروز بت ازگی نهادیم	تا طعن نبیری که ما بشاهی
شایسته تخت و تاج زادیم	کز مادر خویش روز اول
از ماست و ما از ان نژادیم	سنج که جهان سراسر او داشت
جائی که دودم بایستادیم	مسارسته ملک بر کشیدیم
شکر است که عا دلیم و دادیم	گر عادل و راد بود سنج

بیداد وستم نیامد از ما
کاخ پیران میزدادیم

بیدلان را از سخن قوت روان آوردیم	این منم کز دیده یا قوت روان آوردیم
چون من از اشعار تر آب روان آوردیم	ساکنان خاک را زین پنبه خشک آوردیم
کلاک زرین پیکری کاندربان آوردیم	عارض سیمین کافذ را خط مشکین آوردیم
هر در منشور کز بحر بیان آوردیم	گوهر منظوم را بقیه در گرداند آوردیم
چون زبان تیغ شد گوهرشان آوردیم	تیر حرج از من سپر انداخت با تیغ آوردیم
کز میان شعر جای شایگان آوردیم	شاه گنج شایگان می بخشد این فطرت آوردیم
کز پی سودای آن عمری زبان آوردیم	لیک این جنس از بضاعت بود ماورد آوردیم

چون عجز شد بطیره برگشت
زان پس خبرش نیافت آری
ای پایه کبریات فارغ
ای حکم ترا قضا پیایی
صدر تو بپایه تخت جمشید
بارای تو ذره ایست خورشید
گردون بسیر تو خورد سوگند
بیدار نشد سپیده دم تماش
زمان ترا که باد نافذ
عهد تو و در زمانه تقدیم
بادست تو از ترشح ابر
از لطف تو زاده نوش زنبور
فتنه نکند همه تجاسر
از جمله کاینات کاینست
خالی نگذاشته است هرگز
مدح تو ضمیری از تفکر
تا شکر مزید نعمت آرد

یعنی که نمیکند تبسم
اینجا که بر دپای تسم
از تنگ تصرف تو هشتم
وے امر ترا قدر دادم
اسب تو بسایه رخسارستم
باطبع تو قطره ایست قندم
سر سبزی یافت از ان تراکم
رای تو نگفت لاشتم قسم
جایز شده بر قضا تقدم
آب آمده و انگه تیشتم
دایم لب ابرق با تبسم
وز کین تو رسته نیش کز دم
تا عدل تو میکند تخم
کز دست تو میسر و ظلم
ای عزیم تو خالی از تلعم
شکر تو زبانه از تبسم
بادی همه سال در نعم

تسمه
جواب
سوار شدن
سوی

تا حکم نه آسمان روانست
هر هفت زمین ترا تحکم

بیانم هست از وصفِ توقا صر	زبانم هست در نعتِ تو اکبر
سخن کوتاه شد گراست خواهی	توئی مانند تو و الله اعلم
الا تا در خم گردون برون نیست	نه صبح اشوب و نه شام ادم
مبادا صبح تائید ترا شام	مبادا پشت اقبال ترا خم
ابد تا مدتِ عمرت هم آواز	چو از روی تناسب زیر بام

کمینه پاسبانت بخت بیدار
فروتر پایگاه هست چرخ عظم

ای زرین نعل و آهنین شمشیر	وی سوسن گوش و خیزران دم
ای پای صبا گرفت در گل	با آتش تو چو ساقی هب
سیر تو بگرد خط نیل آورد	چون کرد سپهر سیر
بر دامن کسوت بهیمت	بر بسته قضا خواص مرد
باز می حشوی می شانه هست	بر کنده قدر بُروت قائم
منضطر نشوی ز بستن نعل	در دی ندی ز اول خم
ره گم نکنی و در تحرک	چون گوی ز پای سده کنی گم
وقت جو اگر ز عجله طبع	بر گوشه آسمان زنی گم
از بهر قضیه تو شود جو	در سنبله سپهر گنم
در خدمت داغ و طوق صاب	بس تجربهات بے لعل
آن عالم کبر یا که عام است	چون رحمت ایزدش ترش
و هم از پی کبر یا شش میرفت	تا غایت این روند طارم

فلک را قدر و الاهی تو عالم	جهان را خرم بنیاد تو محکم
کند امین تو آبِ فتنه سیه	کند سیم تو سوز زهره ماتم
زمین تابِ حدیث تو ندارد	چه جای این حدیث هست آسمانم
ستم تا پای عدلت در میانست	نهادت از تحیر دست برهم
گفت را خواستم گفتن زهی ابر	دلت را خواستم گفتن زهی غم
فضا گفت معاذا الله لکوا این	که مارا اندرین حکمیت ملزم
دش را گفت ام عقل مجرب	گفتش را خوانده ام جو مجرب
بقدرت آسمان و زمان من شد	تصرفهای کلکت را مسلم
ز کلب بقرار تست گوئی	قرار ملک سلطان معظم
نباشد منتظم بی کلب تو ملک	حدیث رستم هست در شستم
بکلب و راسی در ملک آن کنه تو	که در عمر آن نکرد از دست دزد
با عی از عصا موسی عمر	با عجباب دعا عیسه مریم
جز اندر صدر تو دیوان طغیان	چو در انگشت دیوان خاتم جم
تویی که فتح باب دست تو هست	همیشه خشک سال آزار غم
جراحتهای آسیب فلک را	ز دار و خانه خلیق تو مرهم
همه اسلام را در راحت و رنج	همه آفاق را در شادی و غم
بر دین از یمننت نوک خامه	و بدیسر از یسارت نقش خاتم
چو تو در دور عالم کن ندید هست	کریم ابن الکریم تا بآدم
غرض ذات تو بود از نهنگ شتی	بنی آدم بکر من مسکرم

شنا می تو بختیگر گفت دهم اسم را لطیفه بشنود در کمال خود که در آن درای لفظ خداوند چسبیت لفظ خدا و اگر برسم خداوند گویمت مثلاً مرا ادب نبود خاصه در مقام شن که بر زبان خدا از طریق طیره گری خدای داند و کس چون خدا نیست همیشه تا نکند گردش زمانه مقام عرض عرصه عجز ترا سپهر نظیر زبان آتش غوغای حادثات مصلو موافقان تو بر بام حرم برده علم	اگر چه نقطه موهوم را کند تقسیم ملوک نه که مرا هم ملک کند قلیه زبان در آن نکتم کان تجا سرسبز چنان بود که کسی گوید آفتاب که حلیم گفتن گوهر ارجیه وصف او مرا همت نکند باز گوید کم حلیه کسی بوصف تو عالم ترا خدای بکام خویش همی باش در زمانه طویل مدت عمر ترا زمانه ندیم چنانکه ز آتش نمرود بود ابراهیم مخالفان ترا طبل مانده زیر کلیم
--	--

مبارک آمده تحویل انتمات چنان
که اقتدا و تولا بدو کند تقویم

مبارک باد و میمون باد خوشم بلی خود خلعت سلطان بهر حال ترا بیرون ز تشریف شهنشاه نیارود او گردون هیچ دوت ایا در امر تو تعجیل مضد مقدم عقل در رتبت مؤخر	همایون خلعت سلطان عالم مبارک باشد و میمون خوشم که حد و قدر آن کار نیست که نه قدرش بود از قدر تو کم ایا در نمی تو تا خیر غم مؤخر غم در فرمان مقدم
---	---

تویی که خشم تو بر حلم قاهر نیست مصیب
 کریم ذات تو در طی صورت بشری
 تو منقسم نه از خیر از آنکه در هر
 نه یک سوال تو آید در انتقام دست
 نسیم لطف تو با خاک اگر سخن گوید
 سوم قهر تو با آب اگر عتاب کند
 به تیغ قهر تو بازوی روزگار حکم
 راستقامت را می گر قضا کت
 نماندی الف استواش تا باند
 گل قضا و قدر ز نادیده غنچه بنو
 بعد نطق تو نیز خاصیت و مانع
 ملامت نفست میبرد و حامی مسیح
 سیر کلام تو در نسبت تعجب
 چه قایست جریش که از قضا
 پشت خلقت آتش با خلق تو رو
 به بست باد خزان با دم مسود و عهد
 صبا نیابت دست تو گر سبک آید
 بزرگوار با آنکه آب گفت من
 خاکپای تو گرفتم بقوت عقل

نماندی الف استواش تا باند

چه قایست جریش که از قضا

بست باد خزان با دم مسود و عهد

تویی که عفو تو بر خشم قادر نیست
 تبارک الله گوئی که رحمتت جسم
 خلاف تو بدل کس گذر نکرد از نیم
 نه یک جواب تو باشد در احتشام
 حیات و لطف پذیرند از و عظام
 بشیزه داغ شود بر سام باهی
 نفوذ بالله جانها میان زند و نیم
 دقیقه فلک المستقیم را تقسیم
 ز شرم را می سر پیش در فکند چویم
 تبسمت ز نهانش خبر دهد به هم
 نفس همی زند بل زنگ و در نیم
 حرمت قلمت میکشد عصا کلیم
 مثال چرم شهابست و رجم دیویم
 سخن پذیرد جذرا صم بگوشت صمیم
 که در اضافت طبع نعامه گشت نیم
 که در برابر برهنه رگشت لیم
 کنار حرص کند تر کف چارار نیم
 ز لطف می بر آب کوثر و تسیم
 نطق زند مگرش جاه تو کند تعلیم

بست باد خزان با دم مسود و عهد

تا بود از پس هر شامی صبح	باد بدخواه ترا صبح چو شام
گشته بر خصم تو چون کام ننگ	همه آفاق ز تو یافت کام
هر چه تقدیر کنی نه همت	واجبه آغاز کنی بی انجام

سند صدر مقام تو مقیم

شریت عیش مدام تو مدام

بحکم دعوی ز یح و گو اهی تقویم	شب چهارم ذیحجه و سنه ثانی
شبی که بود شب هفدهم ز آبان	شبی که بود نهم شب تیر ماه قدیم
نماز خفتن یک شب نه از مه بمن	که با و دال سفند از بند از تقویم
چو در گذشت ز شب بهشت عیش	بر ان قیاس که رای منجم است حکیم
بجز واصل رسید آفتاب نه گردو	بخانه نهمی آفتاب هفت اقلیم
خدا یگان وزیران که جز کمال خدا	نیافت هیچ شرف بر کمال او تقدیم
سپهر فتح ابو الفتح طاهر انکه شرف	ابد ز زادن امثال او شد است عظیم
نه صاحبی ملکی کز ممالک شرفش	کمینه گلشن و گلخن و جنت و جیم
بروز در دی لطفش صد شرف ظهور	کنز شدت قهرش خدر غدا الیم
از مرتبت فلک جاہ او چنان عالی	که غصها خورد از کبر یا شرفش عظیم
بخاصیت حرم عدل او چنان یمن	که طعنناکش از زکناش کن عظیم
به بند گیش رضا داده کاینامن کان	بطوع و رغبت حش تمام و عقل سلیم
زهی ز روی بقادر بدایت اقبال	زهی ز روی شرف در نهایت تقظیم
اگر خیال تو در خواب دیده می نشد	شبیه تو چو شرک یک خدا بود عظیم

تویی که خشم تو بر حلم قاهر نیست مصیب
 کریم ذات تو در طی صورت بشری
 تو منقسم نه از چه از آنکه در غم
 نه یک سوال تو آید در انتقام دست
 نسیم لطف تو با خاک اگر سخن گوید
 سووم قهر تو با آب اگر عتاب کند
 به تیغ قهر تو بازوی روزگار حکم
 راستقامت را می گر قضا کت
 نه اندی الف استواش تا باند
 گل قضا و قدر زاندریده غنچه بنو
 بعد نطق تو زن خاصیت و خاصیت
 ملامت نفست میبرد و دعای مسیح
 سیر کلک تو در نسبت تعجب خصم
 چه قایلست جریش که از قضا
 پشت خلقت آتش با بخلق تو رو
 به بست باد و خزان باد و مسود و عهد
 صبا نیابت دست تو گرد بست
 بزرگوار با آنکه آب گفت من
 بخاک پای تو گرفت که تم بقوت عقل

تویی که عفو تو بر خشم قادر نیست
 تبارک الله گویی که رحمتت بسیم
 خلاف تو بدل کس گذر نکرد از بیم
 نه یک جواب تو باشد در احتشام سقیم
 حیات و نطق پذیرند از و عظام
 بشیره داغ شود بر سام با هم
 نفوذ با الله جانرا میان زند بدویم
 دقیقه فلک المستقیم را تقسیم
 ز شرم را می سر پیش در فکند و چه
 تبسمت ز نهانش خبر دهد به هم
 نفس همی نزنند بل ز رنگ و در تیم
 عتر است قلمت میکشد عصا کلیم
 مثال چرم شهابست و در جم دیویم
 سخن پذیرد جذرا صم بگوشت صمیم
 که در اضافت طبع نعامه گشت نعیم
 که در برابر بر بهار گشت لبیم
 کنار حرص کند تر کف چارار نسیم
 ز لطف می بر آب کوثر و نسیم
 نطق زند مگرش جاه تو کند تعلیم

تا بود از پس ہر شامی صبح	باد بدخواہ ترا صبح چو شام
گشتہ بر خصم تو چون کام ہنگ	ہمہ آفاق ز تو یافتہ کام
ہر چہ تقدیر کنی نے حلت	واچہ آغاز کنی بی انجام

سند صدر مقام تو مقیم

شریت عیش مدام تو مدام

بحکم دعویٰ زیچ و گواہی تقویم	شب چارم ذی الحجہ و سنہ ثانیم
شبہی کہ بود شب ہفتم ز آبان	شبہی کہ بود نہم شب تیراہ قدیم
نماز خفتن یکیش نہ از مہ بہمن	کہ با و دال سفندار مذہب از تقویم
چو در گذشت ز شب بہشت عیش	بران قیاس کہ را می منجمت حکیم
بجز واصل رسید آفتاب نہ گردن	بخانہ نہمی آفتاب ہفت اقلیم
خدا یگان وزیران کہ جز کمال خدا	نیافت ہیچ شرف بر کمال او تقدیم
سپہ فرج ابو الفتح طاہر اکبر شرف	ابد ز زادن امثال او شدست عظیم
نہ صاحبی ملکی کز ممالک شرفش	کمینہ گلشن و گلخن چو جنت و جیم
بروز در دی لطفش صد شرف طہور	کنز شدت قہرش خدر غداک الیم
ز مرتبت فلک جاہ او چنان عالی	کہ غضبها خورد از کبریا شرف عظیم
بخاصیت حرم عدل او چنان یمن	کہ طعنناکش از زکناش کرم عظیم
بہ بندگی رضادادہ کاینامن کا	لطوع و رغبت حش تمام عقل سلیم
ز ہی ز روی بقادر بدایت اقبال	ز ہی ز روی شرف در نہایت تعظیم
اگر خیال تو در خواب دیدہ می نشد	شبہ تو چو شرکاب خدا بود عیدم

زینت روز تماش او شراب
 ردت روز سواری و شکار
 گراگشت ذکا بهشائے
 دور در آینه خاطر نگرے
 از پی کثرت خدام تو شد
 وز پی شرع و رسوم سیرت
 روز کین نفیس نفیس تو گشت
 مرکز عالمی از غایت جسم
 ای تراگردش افلاک مطیع
 بنده رابنده خداوند است
 بقبولی که ز اقبال تو دید
 تا قیامت شرفی یافت ز تو
 گرچه از خدمت دیرین راه
 که بر گاه تو آئی بودش
 علم شعر نیز در شعرے
 چون ریاضت ز تو یابید شکفت
 هم در ایام تو جلای برسد
 که بحسن پیش تو تا روز اجل
 کشته تیغ اجل باد چنان

ز سیر خنیا گرد ماه نوجام
 آسمان مرکب و مه طرف ستام
 نقطه چون جسم پذیرد اقسام
 ز به اثر رای سپهرت اعلام
 حامل لطف طبع ارحام
 قابل وزن و عرض است کلام
 همچو او دم عمل در حجام
 هفت اقلیم ترا هفت اندام
 وی ترا خواجه جسم غلام
 تا که در حضرت تست از خدام
 مقصد خاص شد و قبله عام
 که بشکرش نتوان کرد قیام
 حاصل نیست ترا جز ابرام
 نان او خجسته کند حکمت خام
 در مدح تو ز نظم بنظم
 تو سب طبعش اگر گردد رام
 اگر انصاف تو یابد ز ایام
 برکش تیغ فصاحت ز نیام
 که نشورش نشود در روز قیام

حضرت راسیادت از خدام

شرف گوهر اولاد نظام +	ملک را باز شرف داد نظام
خواجۀ مملکت و حاکم عصر	ناصر دین و نصیر اسلام
بوالطف که بعون طفرش	عدل شد ظلم و ضیا گشت ظلم
آن پس از مبدع و پیش از ابداع	آن نه از جنبش و نه از آرام
سیر امرش بر دو کوی صبا	ابر وجودش بر دو آب غما
خواهد از رای منیرش هر روز	جرم خورشید فلک تابش نام
کام از کلک و بنانش هر دم	دفتر و کلک عطارد در انام
ندار قصه کند همت او	بر محیط فلک اعظم گام
عدش از چیره شود بر عالم	دیدۀ باشه شود جای حرام
کند از جهل کند دولت	بر سر تو سن افلاک لگام
امنش از خیمه زند بر صحرا	گرگ را صلح دهد با اعنف نام
ای قضا داده بحکم تو رضا	وی قدر داد و بدست تو زام
واله حکم تو دور افلاک	تا به رای تو سیر اجرام
و تدقاف ترا میخ طناب	اوچ خورشید ترا سقف خیام
پست باقی تو قدر کیوان	گند با تیغ تو تیغ بهرام
تا بد از روی حسام تو طفره	راست همچون گهر از روی حسام
پیش حکم تو کشد کلک قضا	خط طغیان و خط ابراحام
روز جشن تو نه دست	بر کف خان و خرد و جام دلا

که بود در سر کیت نبوسد خاک
 جذب عدلت بخاصیت بکشد
 بر دوام تو عدل تست دلیل
 با نقاد ز گرگ بستاند
 تشنگان زلال لطف ترا
 تشنگان سموم قهر ترا
 خون خصمت حلال دارد چرخ
 فاضل آید کلاه گوشه عرش
 فیض عقلت نفوس انجمن را
 عالمیایه مدیح تو دایه
 من کیم تا باستانت رسد
 انوری هم حدیث لا احصی
 سخت چون الف نذر و هیچ
 ای جودی که از دام سحاب
 تا با جساد قایم اند اعراض
 بیوا جسام را مباد بقا
 کل عمر تو در بهار وجود
 با مراد سپهر مست جهان

چکند چرخ کیت نباشد رام
 با عرق راز مجرمان ز مسام
 عدل باشد بلی نشان دوام
 دیت کشتگان خود اغنام
 نمکند تلخ نا امید کلام
 حشر نامکن بهت روز قیام
 در بود در حریم بیت حرام
 گوشه بالش ترا بسلام
 بسعادت همی کند الهام
 که چه پر تا بر خیت ندام
 دست طبعم در آستین کلام
 پس دلیری مکن لکل مقام
 چه کشی از پی قبولش لام
 با کفت هست الیام لیام
 تا با اعراض باقی اند اجسام
 بی تو اعراض را مباد قیام
 تازه باد و عهد گرفته ز کام
 با حسودت زمانه سخت بکام

در گیت را سیاست از حجاب

لاست همچون سید کلک وزیر
صاحب آن ذوالعلا لتین هست
طاهر ابن المطفی آنکه طفی
آنکه از بهر خدمتش بندد
و آنکه از بهر مدحتش زاید
آن تمامی که روز استیفاش
متصل مدتی که باقی شد
آنکه لطفش طلایه رحمت
آنکه خورشید آسمان بگذارد
ثراله خورشید شعله بارگ
آسمان درازای حکم روانش
و آو را و آنکه آسمان را حکم
ای ز بایس تو تیره آب ستم
تیغ بایس تو تا کشیده شده است
چون جلال خدای جاه تو خاص
اصطناحت چو آب جان پرور
شاکر نعمت و ضیع و شریف
زیر طوق تو کردن شب و روز
بی زمین بوس نور و سایه نداد

که دهد ملک را قسار و نظام
براز و ذوالجلال و الاکرام
رایتش را ملازمست و دام
نقش تصویر صورت ارقام
گوهر نظم و نثر از او نام
نه ز نقصان نشان گذاشت
لطیفیل بقای او ایام
و آنکه عفویش بهانه الغام
سایه از نور رایش دام
بر جبه برق خاطرش بنام
خط باطل کشیده بر احکام
آسمان باره از کجی او کلام
در شکوه توان حادثه خام
حادثه خنجر است و جبین بنام
چون عطای خدای خود تو عام
استقامت چو خاک خون شاه
عاشق خدمتت خواص دعوا
لوح داغ تو شانه درد و دام
سده ساحت ترا آرام

بر لب طو ذریه شرب مدام	گفت آری مدام نتوان کرد
روز کے چند اجتماع طعام	شکے چند اجتناب شرب
نوبت فاتحہ بہت والا نعام	ہو انعام تا کی از خور و خواہ
جای صد طیر گے در ان ہنگام	لیو گشتم از دو والحق بود
از شادی سپہر مینا فام	اوپون در حجاب سے نوشد
و نذران خمیہ درج کرد خدام	خیمہ دیدم از زمانہ برو ن
ہمہ آتش لباس و آب انعام	مجمعی از مخدرات درد
ساکنان رام سیر بیفرجام	سکنہ شانرا مدار بے آغاز
گشتہ از اشتیاق بی آرام	نزد بحر چہرہ زہرہ
کبھی بر بط و بد یگر جام	زہرہ از بہر جشن بہمن و دے
تخت خورشید زیر سایہ شام	تغیر رخ پیش صیقل صبح
ماہی شتری رسیدہ ز دام	دلو کیوان در او فتاد بچا
منع را خصر ہم دار کردہ قیام	زمان در ازای ناوک قوس
برہ مذبح خنجر ہر جام	بدی مفتون خوش گندم
کام بکشادہ تا بیاید کام	اسد اندر کین کینہ نور
جز مراد لبام و غبن کرام	در ازادی چرخ چیزینہ
زیر پی در کشیدہ بود و خرام	بویبار مجسمہ را سلطان
بر زبان رقم ہو جہ پیام	ہر زمان سیر کلک شہاب
دادی از راز روزگار عظام	ساکنان سواد سکون را

دیده از جنس دیگر زحمت	آرد از نوع دیگر ت ابرام
آن همی بیند از تهاون خویش	که بدان نیست مستحق ملام
دان همی بیند از مکارم تو	که بشتر حش توان نمود قیام
شد مکرم ز غایت کرمیت	کرم الحق چنین کنند کرام
تا با جسم باقی اند اعراض	تا با عراض باقی اند اجسام
بیتو اجسام را مباد بعثا	بیتو اعراض را مباد قوام
ساخت آسمانت با زمین	خواجہ اختر انت با و خلام
چرخ بر در که تو از آدابش	بخت در حضرت تو از خدام
برسیت سایہ ملوک ملک	برگفت ساغر مدام مدام

ماه عیدت بغرخی شده نو

وز تو خوشنود رفته ماه صیام

دوش سلطان چرخ آینه نام	آنکه دستور شاه راست غلام
از کنار نبید دگاہ افق	چون بدست غروب داور نام
دیدم اندر سواد طره شب	گوشتوار فلک ز گوشت بام
گفتم آن نعل خنگ دستور است	قرۃ العین فخر آل نظام
آسمان گفت کاشکی هستی	که نند خنگ او با بر گام
گفتش چیست پس بگو بر نام	آسمان با دروغ و درد مقام
گفت ربی و ربک اند گوئی	گفتم آو بخ لال ماه صیام
گفت آری مدام نتوان کرد	بر باب طریق و زیر شرب مدام

شاکر نعمت و ضیع و شریف
 بشرت برگزشتی از افلاک
 در کلام تو لازمست صواب
 اگر بگوئی کفایت تو کشد
 در بخواهی سیاست تو کند
 در صام تو مضمضست اجل
 رود از سم در منطالم تو
 از پی خدمت تو بند طبع
 دزدی مدحت تو زاید عقل
 گیرد از امن در حوالی تو
 کند با عمارت عدالت
 نور راایت نجوم گرد ترا
 فیض عقلت نفوس انجم را
 نیست ممکن و رای همت تو
 چونکه اندر وجود ممکن نیست
 تشنگان شراب لطف ترا
 تشنگان سنان قهر ترا
 ای ز طبع تو طبعها خرم
 بنده سالیست تا درین مدت

زایر در گمت خواص و عوام
 بهر برگزشتی از او بام
 گویند هست حرف و صوت و کلام
 بر سر تو سن سپهر لگام
 دیده باشه آشیان چغام
 گویند هست او چه جرم صام
 راز خصم تو با عرق زمسام
 نقشش تصویر لطفه در آرام
 گوهر نظم و نثر در احسام
 مرغ و ماهی چه در حرم آرام
 آن خدایی که پیش کرد این
 از حوادث همه دهد اعلام
 بر سعادت همی کند اعلام
 که کند هیچ آفریده مقام
 پس مقامی نه در وجود کدام
 یاس تلخی نیار داند رگام
 حشر نامکن ست روز قیام
 وی ز عیش تو عیشها بدوام
 که بهنگام و که به پی بهنگام

مایل از یکدگر به نیک و ببد
 که بجوئے مجسمه از سلطان
 که بکاک و شهاب دست اثر
 گفت کک خواجه در دیوان
 خواجه خواجهان بهفت اقلیم
 بوالمطف که رایت نظمش
 آنکه با حکم او قضا و قدر
 و آنکه از بهر او شهر و سنین
 خواهد از رای روشنش هر روز
 گیرد از کاک و دفترش هر روز
 زبیدش مهر چرخ مستغنین
 صلح کرد از توسط عدلش +
 عدل او آیتیست از رحمت
 پیش دستش بجای قطره مطر
 بخل بر سفسه که سخاوت او
 زهره در سایه عنایت او
 جود از پئے وجود ممکن نیست
 اسی بوقت کفایت و دانش +
 وی بگاہ صلابت و کوشش

کفایت تراز وئے اقسام
 خارج از دیگران همی زندگام
 بفلک بر همیکشید ارتقام
 ملک را سید هد قرار و نظام
 ناصر دین حق و صی امام
 آیتی شد بنصرت اسلام
 خط باطل کشیده بر احکام
 داغ طاعت نهاده بر ایام
 جرم خورشید روشنائی دام
 قلم و دفتر عطار دنام
 شایدش جرم ماه و طریقت
 باز با کبک و گرگ با اغنام
 جود او عالمیست از انعام
 از خجالت عرق چکد ز غنام
 معده را پر کند همی ز طعام
 تیغ مرغ بر کشد ز نیام
 بس مقامی زد و جود کدام
 پخت چرخ پیش علم تو فام
 تو سن دهر زیر این تو رام

<p>قدرت از گردون گنج دان برده قدر رایت از خورشید تابان و نام</p>	<p>سر مغرب فرو کشید تمام ماه زرین او چو ماه خیا م شب فرو هشت پردۀ باغی سلام از پیش لعبان سیم اندام من و معشوق من گوشه بام گاه در سیر و تابش جسم بر سرم حقایق مینا فام وان بستد بر این سپرده زمام لیکن اندر نهادن آرام نه یکی را نهایت از انجم از خجالت به شکست اقسام کبخی بر بط و بد گیر جام تخت خورشید بر سر فراغ سپر یکدگر بدفع حصام بره مذبح و خنجر بهرام ماه ششتری بحیثه زدام کلام بکشداده تانبیا بد کام</p>	<p>مرد خورشید دوش چون گشتام در نیمه سپهر بتافت پن طناب شفق ز نیم بست نق چرخ پرده کج است غیب نظر همی کردیم اه در دور جنبش افلاک ننه مهرهای سیما بی است ن با شیر آن نمود اثر عدش صد هزار آرا مش یکی را نهایت از آغاز ز در پیش چهره زهره هره در نیم خسرو از پئے لهر ن مرغ در دم عقرب ان گشته در برابر قوس هی مستون خوشه گندم و کیوان فروفتاده بچپاه نه اندر تخم از پی نور</p>
--	--	--

کوس همچون رعد شمشیر چو برق
 زرد گردد روی چرخ نیلگون
 در بر شیر فلک شیر علم
 معرکه مجلس بود ساقی اجل
 هر کسی نصرت همی خواهد ز چرخ
 رایت با فتح چون همبهر شود
 آنجهان را حزم تو حصن حصین +
 دی نه آن چندان تهاون کرده
 هستم از تشویر آن یک خارجی
 بالبی برهم بر خرد و بزرگ
 حق همید اندک زان دم تا کنون
 هست خونم زین گنه بر تو حلال
 آن گنه کارم که نتواند نمود
 گرم اندر نیابد عفو تو
 گرچه گشتستم ز خدایان گرفت
 چون همیدانی که میکرد آن بمن
 من چه کردم آنچه آن آمد ز من
 تا نباشد شام را آثار صبح
 سخت را دوست نکو خواست بست

تیر چون باران و کردی چون غمام
 سرخ گردد روی تیغ سبز غمام
 از پی کین غمد و بکشاده گام
 رمح ریحان خون شراب خود جام
 وز تو نصرت چرخ میخواید بوام
 کس نداند این که امست آن کدام
 ملک دین را رای تو پستی تمام
 کان بدین خدمت پذیرد الیتام
 تا ابد با خویشتن در انتقام
 با سر در پیش پیش خا و خاک
 تیز برنا ورده ام یکدم بکام
 هست محرم زان سبب بر من حرام
 آسمان در عذر جرم من قیام
 مانده ام با این ندامت ادام
 در خور صد نفع تا دیب و ملا
 عفو فرماد کرم کن چون کرام
 تو همان کن که تو آید و السلام
 باد و ایم صبح بد خواست شام
 چرخ را پائی بداند نیت بدام

تا که فرجام صبح و شام بود	باد صبح مخالفت تو چو شام
ممنّت دشمن تو بے پایان	مدت دولت تو بے فرجام
برست سایه ملوک مقیم	برگفت ساغر مدام مدام

دولت دوست کام باد مباد	بیج دشمنت جز که دشمن کام
------------------------	--------------------------

ای گرفت عالم از عدلت نظام	ای نظام ابن النظام ابن النظام
ملک اقبال تو ملک لایزال	بخت بیدار تو حتی لایینام
تو می نقد یار شکو بهت در حجاب	تیغ مریم از نیت در نیام
ملک رانی کلک تو بازار کند	عقل رابی رای تو اندیشه خام
گشنگان خنجر قهر ترا	حشر نامکن بود روز قیام
چرخ بر تاب عیان اضیاء	بر کجا عزم تو بر تاب زمام
رایض اقبال تو کرد دست بس	توسین ایام را یکبارہ رام
لاجرم در زیران راست تو	المقش اکنون بے خایه لگام
کز ایزدان و سلطان بر کشید	بر جانی تا جهانت شد غلام
مکر یزدان از غرض خالی بود	تا که پوشد لباس احتشام*
رای سلطان از غلط صافی بود	تا که ببیند سزای احتشام
روز هیچ کز خروش کوس است	آب گردد مغز گردان و عظام
زهر مادر تن بچوشت از نسیب	با عرق بیرون بر آید از مسام
لو که بیکانها چو پیکان قضا	از اجل آرند خصمان را پیام

رو د از سهم در مطا لم تو	راز بد خواه با عسرق و صام
چکد از شرم با انا مل تو	عسرق خجلت از مسام غم نام
عادل و عالمی بے چه عجب	عدل بمعلم بر بند ارد کام
بر دوام تو عدل تست دلیل	عدل باشد بلی دلیل دوام
آن تمامی که بعد ذات خدا	هیچ موجود نیست چون تو تمام
کز کتبت بر کزید ستند	بادشاه جهان و صدر انام
جز تو کس نیست اهل این تخصیص	جز تو کس نیست اهل این انعام
رای علی آن دعای این	کز خرد نیست باز گفتن نام
نیک دانند نیک را از بد	بل بدانند نیک را از غلام
بتو باشد قوام این منصب	که عرض را بگوهر است قیام
این که امر و ز دیده چند است	باشش باقی بس است بر ایام
باشش تا صبح دولتت بس ازین	تیغ خورشید بر کشد زین
تا کنی از طناب صبح طناب	تا کنی از خیمام چرخ خیم
ای بر آورده پای از ان خطه	که باوصاف آن رسد او نام
بند شد مدتی که در خدمت	که بنگام و که بنام سنگام
دهد از جنس دیگر زحمت	آرد از نوع دیگر ابرام
آن همی بیند از مکارم تو	که بشرحش توان نمود قیام
وان همی یاب از تهاون او	که بدان نیست مستی طام
بکرم لطفت عفو می فرسدا	که بزرگان چنین کنند کرام

	بآفتاب و سایه روان باد امر و نیست تا آفتاب و سایه موافق نگشت با هم	
ثانی اشین صدر آل نطف م ملک گیتی بر لوت و بنطف م سید دولت مؤید الاسلام آن به از جنبش و به از آرام و آنکه در حبس طاعتش اجرام کرمش همچو جور گردون عام در گمش را خواص بیت حرام حاجب بارگاه او بهرام موقوف حشر در گمش ز عوام بادش بحر می گیر و نام داغ طوعش نهاده بر دود و نام دیت اندر حمایتش اعنام وی ترا خواجه سپهر غلام توسن دهر زیر ران تو رام بهفت اقلیم تو ز بهفت اندام بشر طایر بهفت اندر دام جام گیتی نمای گرد و جام	ملک را بکلک داد لطف م همچنین جاودان ز کاکش باد سدر دنیا ضیاء وین خدا میر بود و احمد عصم آنکه در تخت همتش افلاک نظرش همچو طبع گردون خام بخشش را مزاج سحر حلال مطرب بزم گاه او نامید از الله خلق مجلس ز خواص با کفش ابرو نیارد پا دست حکمش کشته بر شب و روز لشکار از گرگ بستاند ای ترا گردش زمانه مطیع شکل چرخ پیش کلک تو حل عالم و بیکر تو در عالم از جود و سخات و ام نیست در بیاد ذکات منم نوشتند	

تالیف کرده آلف تو کارنا جهان کان
 انجا که درزه آرد دستت گمانش
 دست چار برگزینی زربرون نیای
 با آسمان چه گفتم گفتم که هست ممکن
 گفتا که دست قدرت و قدر ملک سلیمان
 آن قدر تست او را با حل و عقدی
 تا پای دور دولت او در میان هم
 گفتم که باز دارد تاثیرات رایش
 تا روز چند بنی سکا نش نبهاد
 ای باد پای مرکب تو فکرت مصو
 وی ملعه سنان تو در حربه گاه کرد
 در هر یکی ز بیک تو چرخ کرده تضمین
 من بنده از مکارم اخلاق تو که برگز
 زاندم که بوسه دادم بر آستان عا
 غزمی بکرده ام که ز دل بنده تو باشم
 کز بند گیت کم نگویم تا که کم نگویم
 زین پس مباد چشم بی طلعت تو
 همواره تا که دارد مشاطگی بستان
 یا چون بنفشه باو زبان از قفا کشید

مدر و من کرده بادل تو باز ما بهام
 ابراز حسد بتر و زده از گمان رستم
 ابراز بیاد دست تو بار در آسمان
 دستی و رای دست در کار عالم
 آن خسرو مظفر شاهنشاه عظیم
 کان تا ابد نگردد برگز مرا سلم
 پیوسته از سیاست او باد و دستم
 گفتا که میگوئی تقدیر نام را هم
 تیر مرا قلاده همچون سگ مسلم
 دای آب رنگ خنجر تو نصرت محبت
 بر خصم طول و عرض جهان عرصه جنم
 از خمس و سعد دولت و دین کار عظیم
 در چشم روزگار مبادی بجز کم
 در هیچ محفل نزوم جز بشکر تو
 غزمی چگونه غزمی غزمی چنان مصمم
 آخر و خامی بندگی چون توئی ازین کم
 زین پس مباد عیشم بخیر دست تو خرم
 رخساره لاله رنگین زلف بنفشه پر خرم
 خصم تو یا چو لاله بخون روی شسته از غم

آن نیمه رجب را وین آخر محرم من بنده چند گویم چندین صبح و بزم هر روز تازه گشتی دیگر جراحی ضم گر جبهه تو نکردی آن سودمند بر هم سوری چنین نبودی بعد از خیانتی پیش بیان بل سوس زبان انیم همچون بنفشه هرگز پستی مبادی هم هم کاسه بازمانده عمرت چو زیاده جان خرد نگارت تا شام و بزم	الحق نبود غور با آنچنان دو وقت حالی که رای عالی داند چو روز روشن در جمله ملک دین با آن دوزخ و ملک یار بکار سیکه پایان کار این گیتی خراب گشتی گر در سراسر دنیا آواره تا که باشد در جلوه گاه بستان در باغ آفرینش از حرص خدمت تو هم خانه با سعادت بخت چو راز یاد دل دست گم نشانت تا صبح مشرب با
---	--

روزت چو عید فرخ عیدت چو روزه میمن
وز روزه تنفس برسته خصم را فم

وی گوهر مطهر تو فخر نسل آدم وی در صبر کلمت اسرار چرخ مدام عزیزت بهر چه روی نهند بر قدر تو افکنده رشک بزم تو ناسید را نام روح الله است گوئی در آستین من بسم عدل کرده پای بر اندازد تو حکم کز دست تو قبول کند سنگ نقش نام از گوشش صبح اشوب با بقل شام و بزم	ای خیر منظر تو پشت ملک عالم ای در زبان رحمت تکبیر فتح منفر زنت بهر چه رای کند بر قضا مستط آورده بیم زرم تو مرغ را بهو به در شیر رایت تو باد هوا می حیا هم جور کرده دمت ز آوازه تو گویند استی چنان قوی ست برابر لقا و قوا در زیر داغ طاعت و فرمان نیست
--	--

پیش شمال امرت پای تهاجر در کل
 اینجا که ذره آرد دست گمانش
 دست چار هرگز بی زربرون نیاید
 در شاه راه دوران با عزم تیز گامست
 در شکلات گیتی باری پیش بنیت
 صایب تراز کمانت یکراه رو بردنی
 از خلوت ضمیرش بویی نبرد هرگز
 در هر سخن که گوئی گوید قضا پای
 زود آ که داغ حکمت خواب گرفت
 با آسمان چه گفتم گفتم که هست ممکن
 سوی تو کرد اشارت گفتا که دستش
 آن قدر تست او را بر حل و عقد گیتی
 گفتم نفاذ حکمش در تو موثر آید
 تا چند روزی بینی سبانش زنده
 ای یاد کار دولت دولت بتو مش
 در مدتی که بودی غائب دار دولت
 آن ورطه دید حاشا دولت که گزند
 تقریر حال دولت چند آنکه کم کنی به
 در وی تنه حوادث از پنج دین برآمد

پیش سحاب ست دست سحاب
 ابراز حسد ببرد زه بر کمان رستم
 گراز محیط دستت بردار آسمان
 گردون چه گفت گفتا من تابع تقدیم
 آخر چه گفت گفتا من عاجزم تکلم
 صادق تراز کلامت یکصبی میزد
 عباس و سوس هم کا بنجا برو هم کم شود
 ای ملک طفل اسمع ای جریخ پیر
 از گوش صبح اشب تا نعلش آمد
 دستی درای دستت بر کار عالم
 حکمی چگونه حکمی همچون قضای هم
 کان تا ابد نگرود هرگز مرا
 گفتا که میچکونی در را و رای من
 شیر مرا قلاوه همچون سگ معل
 وی حق گزارت ملت ملت بقوم مکر
 ای در حضور غیبت شان تو شان
 حمایت خدا داند و الله جل و اعلم
 زان آفت دامد و ان فتنه دام
 ملکی که بود عمری چون نو بهار خرم

ما هفت سپهر و چار طبعند	آمیخته زامت زاج با هم
بادات بقای عز و اقبال	پیش از رقم حروف مجسم

ماه رمضان مجسمه باد	تا پیش صفر بود محرم
---------------------	---------------------

بی رایت رفیعیت بنیاد نظم عالم برنامه وجود شد چار حروف عنوان هم نام فرخت را هم نداد بود عیسی پنج عمده بودی دین اساس کفون ای آفتاب رایت بر آفتاب غیب برنامه وجودت نام رسول عنوان در عرصه عالمک پیش نهاد قدرت بست فرد کشاید از خاک صبر و صوم حال جمال دولت بر نامها نقطه در شیر رایت تو باد هوا می بیجا طف سبک عنایت کوثر کند زرد بیر فتح گوید سیاره چون بر آن ز حرفهای تیغیت آیات فتح خیزد لایزال نفاک باشد بی باقی سست از بوسنان بزم شامی در طوبی	وی گوهر شریفیت مقصود سل ادم کان چار حروف آمد هر چار طبع عالم کین بود از ان دگر با فضلش فزون تا تو عماد دینی شد هفت و شش معظم وی آسمان قدرت بر آسمان مقدم بر طینت نهادت حفظ خدای محکم هم دست جور کوته هم پای عدل محکم حفظت نگاه دارد بر آفتابش حاتم زلف و عروس نصرت بر تاجت مجسم روح الله است گوئی در آستین میم قمر گران رکابت آتش کشد ز زوفا با فکرت مصور با نصرت مجسم تالیف آیت آری هست از خود مجسم بی سیز ناکه باشد بی تیغ تو جنبه بر آستان جا بهت کردی سپهر عظم
--	--

در خدمت طالع تو دارد	سعد فلکی دودست بهم
بر خستگی نیازمند آن	پیوسته ز لطف تست مرهم
اسپی که عنان کش تو باشد	ز اقبال شود چو خوش رستم
عمرت ندب هبزار گردد	ترا د فلک اگر زند کم +
روح الله گرچه بود عیسی	تو راحت روحی آن دل بهم
اقبال تو بر فروخت هر روز	از دولت خسر و مغظم
آن پادشاهی که خسروان	از سبب او فرد شود دم
از ورود دعای تو سحرگاه	بنیاد بقای اوست محکم
از خاک در تو ز بران راست	بر چهره صفا آید آب زرم
در مدح و ثنات شاعران	تشریف و صلوات و خرم معلم
ارواح فلک بناله آمد	صوت تو گرفت چون ترنم
جز بر تو شن او مدح گفتن	باشد چو تیمم و لب یم
احباب ترا بزییران است	ز اقبال تو ببارگی داد هم +
اعدای ترا زه گریبان	طوقیست بشکل مارار قم
ای قربت تو سرور شد	وز فرقت تو مراست ماتم
گیرد فلک از بخشش ریشم	من درند هم بخوشتن خم
بودی پدرم بچلیس تو	یا رسیده و حریف محمد
تو شاد بزی که رفت و زود	میراث بماندگان او غم
ارمجو که ره می شود بهدست	بر اغلب ما دحان مقدم

با کف او عدیل دریابم	با کف او عدیل جیو نم
آنکه ز انبیا او هراینه من	صدف چند در مکنو نم
از کی گان حسن اخلاقم	وزدگر بحد نطق موزو نم
در حق من کمان قصد کشش	کز تو در انتقام افزو نم
کنج فارون بکس دهم ند هم	تا نشد حبس جایی ستارو نم
دعوی میکنم که در برهان	نشود زرد روی گلگونم
خود خلاف از میانه بردایم	تو نه کرگه و من نه شمعو نم
تا که گوید ترا که مرد دوی	تا که گوید مرا که مطعو نم
با چو من دوست اینچه بواجیت	آشنا شونه ناکس و دود نم
من چنان بوده ام که اکنون	تو چنان بودی که اکنون نم
گر برین مایه اختصار کنم	هم تو بینی که در وفا چو نم
در نه میدان که تا بر زرفنا	معتکف بر در شبینو نم
یکزان ساکت رها نم	تا ز سکان رنج مسکو نم

یا ز غیرت بدر کنم خونت

یا بطوفان تلف شود خونم

ای محسبه همه نژاد آدم	وی سیده زان عالم
روح القدس از پی تفسیر	مهر تو نهاده مهر خاتم
سلطانت کریمه النساء خواند	شد ذات شریف تو کرم
راضی ز تو ای رضیه الدین	حق قادر و ذوالجلال اکرم

در نظم این قصیده جگر درج کرده ام	یعنی حدیث خویش کن یمنان و زین
در رنگ این قصیده که فتویٰ همی ده	ابیات او بجد مباحث کردم
هر چند شرح حال خودم بیشتر فقا	از راه قافیت نه زان کین بودم
وصف تو آنچنان که تویی هیچ کس	من کیستم چه دانم آخر نه منم
این در زمین عافیت اعفای عشق	تخمی هست کز برای شرف می گشتم
تا گرد و باد را نبود آن مکان که او	نگوید که من بمنصب باران همبسم

باد از مکان منصب تو هر که در وجود
در منصبی که باشد گوید می گفتم

من که این صفت همه بیاورم	دایه خاک و طفل گریز و دم
در نهاد از فلک نمودارم	در علو از زمانه بیدارم
از شرف پاسبان گسام	وز شرف بادشاه با موارم
ز زسعه جمال محرومم	نه بقوت کمال مغربو نم
تا قیامت بصد زبان همه شکر	پای مرد سدید حمد و نم
آنکه آن دارد از زمانه منم	که بقامت الفنجسم نو نم
با چنین فروز و حسن و جمال	که چو لیل بسیت مجنونم
چه شود گر بزرگوار گشت	زایر سده همایونم
تا بیفزود گرد و دامن او	آب روستای جمال میونم
مخلص الدین که نام و دانش	حوت گردون و حوت ذوالنونم
آنکه با دست گشایش	قسمت رزق را چو قانونم

ای صدر آفرینش از اقبال آفرینیت
 باین همه کمال تو در هر مباحث
 ز ایندگی خاطر آستینم چه سود
 از در روشن شب تیره هفته
 چون تیر فکرم به نشانه میرسد
 با جان من اگر نه هوای برانگیزیت
 طوطی فکر من نکند ذکر این من آن
 یک ذره صدق کم نکند در هوای تو
 چون نیشکر همه کرم بندگیت را
 در خرمن قبول تو گاهی اگر شوم
 گاهی شمر ز خرمن اقبال خود را
 گرسایه عنایت تو بر سرم فتنه
 زین پیش باغبان چمن و شیر و
 و امروزد در حمایت جابیت بخند
 در بوستان مجلس لهور ز خارش
 بباد در لطافت ازین بسوی کف
 از کیمیای خدمت تو زرگان شوم
 گر از سریدج تواند رگدشته ام
 تو بر ترازوهای منی لاجرم سخن

باطبع پر لطیفه چو دریا و معدنم
 آن لکنتم دهد که تو پنداری الکنم
 چون از نتیجه خلف اینجا ستردم
 اندازه کمال تو دین هست رشتم
 معذور باشم از سپهر عجب بفکرم
 چون خشک باد در رگ جان همچو زخم
 کنج شک نیستم که بدام آرد آرزوم
 تا بر نخید مرغ اجل همچو آرزوم
 آزاد چند باشم فی سر و وسوسم
 گردون برو بکا بهشان گاه خرمم
 تا روزگار خوشه چند گرد خرمم
 خورشید و ماه به تنیت آید بر ذرم
 دستان آب و روغن ایام تو ستم
 اندر چراغ میکند از بیم رخسارم
 چون در میان سر و سمن سیرورم
 گر خاک در گه تو نماید شمیمم
 گرچه کنون بمنزلت سنگ آهیم
 زین صدف هزار خون معانی بگردم
 همچو آن کرم بخود بر بهی تنم

ای دروغ که جز سخن نبیند هین که معلوم از جهان جا نیست باز جز زین غم چه پیگویم گرچه در فوج بندگانت نه ام فرق اینست که خراسانم تا بود در قرینه پشته پشت جانت با از قضای به محفوظ گل عسرتو بر درخت بقا	زان همه کارها یک منطوم وان چه معلوم صوفیان شدیم حاشا للسامعین چه غم که غموم جز به این بندگی نه ام موسوم باری از بند بودم و زروم باقضای فلک قضای سدوم مجلس از قرین بد معصوم روز و شب تازه و فتا مژگوم
---	---

شاخ عمر تو در بهار وجود
سال و مه سبز و مهرگان معدوم

ای بارگاه صاحب عادل خود بینم تا دامن بساط ترا بوسه دادم تا پای بر ساکن صحت نهادم دور از سعادت تو درین روز نیام باب که تو رای نباشد بکوثرم با جان دل شکسته که در عهد میاد می گفت بی بساط بهایون چگونه لیکن ز بهر خدمت میمون صاب آن دوست کام خواجه دنیا که عتقاد	کز قربت تو لاف زمین بوسه ندم بر جیب چرخ می سپرد پای دهم پیوسته بر تجلی طور سبک دم کز دوری بساط تو خون بود در تنم بار و صفت تو یاد دنیا یاد ز گشتم کز عهد خدمت تو همه عمر بشکنم گفتم چنانکه دانی جان میکنم نی از فراق بارگش اشک و شبنم بی بندگیش دشمن خویشم چه دشمنم
--	---

ز رشدا ز بهر خاتمش منجموم	هشت پشت دست زدگان
ز انگبین کے کنارہ کردی موم	گر بودی ز عشق نقش نگینیت
معنی کرمش نشد مفهوم	تا قدم در وجود نہادی
ایچہ خاصیتست و ایچہ قدم	ای عجب لا اله الا الله
از جهان رسم روزی مقسوم	پاک برداشته بقوت جود
حشو گردون دون عالم شوم	دست فرسود جود تو شدہ کیر
کابر و دریا معاتب اند و ملوم	پیش دست و دولت چل سار
ذوق داند لطیفی ای طعوم	تو شناسی دقیقہای سخا
صفر بیشی دہد بے بر قوم	بخشت گاہ نیستی پیش است
وی جانست ز خادمان خدم	ای سپہرت ز بندگان مطیع
حکمہ بازین و حیلہ بوم	گر صودت بسیت باکی نیست
شک مکن خرما بود موہوم	خضم را در از اسے قدرت
در معازات قہر باد سموم	لیک چونانکہ دفع بوی پیاز
کز ہزارت یکے شود معلوم	آدم با حدیث خویش بسا
نہ چوایل کہ قسایم و قسیوم	بخدائی کہ قایم است بذات
جان ز غم مظلم است و تن مظلوم	کہ مراد فرساق خدمت تو
تا کہ از خدمت شدم محروم	باز محروم روزگار شدم
روزگارش چنین کند محروم	ہر کہ محروم شد ز خدمت تو
بدرم ہم جول بود و ظلم	ظلم کردم ز جس بر تن خویش

ہر صدر لبصا بے مویہ	ہر تخت بجز روی معطم
در عدل تو آوخ از نبودے	معمارے کاینات مدغم
زیر کلدِ نحو س گشتے	ہر ہفت فلک شکستہ طارم
باطل شدہ قضای قہرت	حاصل نشود بجز عظم
کز بیم ملامت نشورش	در منفذ صور بگلد دم
گر قہر تو بر فلک نہد پایے	در محور عالم افگند خم
تابِ سخطت زمین ندارد	چہ جای زمین کہ آسمان ہم
تا عرصہ عالم عناصر	خالی نبود ز شادی و غم
عمرت ہمہ ملک و ملک باقی	روزت ہمہ عید و عید خرم
شادی و سعادت تو بادا	ای عنصر انتظام عالم
و نذر دو جهان مخالفت را	با عجز و عینا در بخت دریم
با سخرہ سیلے حوادث	با کورہ آتش جہنم

نازان از تو در صد و بر فروس

جد و پدر و برادر و غم

آفرین باد بر چو تو مخدوم	ای نکو سیرت و خجسته رسوم
ای بصورت فرد و در فلک	دی بمعنی و رای سیر نجوم
دخل مریح تو از خواص دعوام	خرج جود تو بخصوص و عموم
چرخ نادیدہ در جبلت تو	ہیچ سیرت کہ آن بود مذموم
رایت استاد کار آن دیوان	کہ دہد آفتاب را مر سوم

در سلسله زمان موخر +
 عدل تو شبی چو روز روشن
 باری تو چرخ در مصالح
 با غم تو دهر در سالک
 صدر تو بپایه تخت جمشید
 در موی تو بمسیح پروین
 در کوبه تو طره شب
 در عکس طراز را ایست تو
 بر دوشش فلک قبا ی کلی
 در دست تو کارنامه جود
 در شور و شمع باب دستت
 بر آب روان نگاه دارد
 اگر دخیبت نفاذت
 در خشم تو غورهای رحمت
 بمان اندک دید هرگز
 یک قلم ترا پیای ^{کدام}
 مجاز گفت کلیه عمر آن
 سرار قضا نهاده کلک
 آنجا که حسدیر او مقدر
 توفیق تو در دیار دولت

برهند سه جهان بقدرم
 روز تو چو روز عید خرم
 الحاح گفت آن که مان تکلم
 امر آن گفت آن که مان تقدیم
 خاک تو بپایه رخسارستم
 به برسم مرکبانت محکم
 بر نیزه بند گانت پرسم
 آن رفعت و نصرت مجسم
 در چشم قضا نموده معلم
 با جاو تو بارنامه جسم
 با نامیه هم عنان رودم
 حفظ تو نشان نقش خاتم
 برگز نزد قضای میسم
 باز غم تو سفتای مرسم
 در آتش و درخ آب زمزم
 خاک قدم ترا دام دم
 آثار دم مسیح مریم
 در خال و خط حروف معجم
 در معرض او عطا رود اکرم
 تفویض می کند مسلم

گشت در مجلس ارکان جهان از عیان چون گرانمایه شد از بسکی ستاندیش	تا که در خدمت درگاه تو بخت خدام چون گلان سایه شد از بسکی نمایه برام
ظاهر و باطنش احسان تو بگفت چنانکه حزم دارد که بجز نام تو برگزیند	عرق از جود تو میراندش اکنون خنام تا از دور همه آفاق نشان ماند نام
اگر جهان را نساید بسجن سحر حلال تیز در بان کسش روی نه بنید ازین	در مدح تو برو عیش جهان باد حرام نه بداحی کان روی ندارد و سلام
مدتی بردارین از پی آن سودا بخت دیده در جنب تو امروز که بودند همه	لاجرم ماند طمعش با خیر خدام رنگ حلوائی سرکوی و گیاه و لب بام
سخن صدق چه لذت بخش از سوز شفاع تا ز نام حدشان در کف دوست مقیم	مثل راست چه قوت دهد از قوت لام تا غنان دوران در کف حکمت مدام
با بر دست جنیت کش فرمانروایان دوست کام دو جهان باد کاندزد چنان	فلک تیز غنان تا آبد نرم لگام و دشمنان را مرساند قضا بر تو بکام
آن پیچا دگر سوی مرا و تو غنان محنت خصم تو چون دور فلک بیابان	و آن متباد دگر سوی رضای تو ز نام مدت عمر تو چون عمر ابد بی فنام

بخت بیدار و همه کار مقیمت بمراد

عیش پر دام و همه میل مدام

ای کلک تو پشت ملک عالم هر چه آمده زیر آفرینش	وی دور تو عید عهد آدم ز نذازده کبریا س تو کم
وقتی که هنوز آسمان طفل آدم بطفیل تو کمر م	

دست حکم تو کشاد هست قضا شایسته
 حکم بر طاق مراد تو نسا دند فلک
 شرح رسم تو کند تیر چو بردار و فلک
 مرغ در سایه امین قی پر دگر نه هوا
 اگر از جود تو گیتی بمش دل دامنند
 بر کجا غاشیه منهی باس تو برند
 بر کجا خاصیت مهدی عدل تو رسد
 بادوام تو دلیل است قوی عمل تو را که
 امن را بازوی انصاف تو بخشد
 چون همی بینم بابا بس تو در خیم چرخ
 در کجا خاصیتی داری معجز و انست
 چرخ را گو که بقدر کمر است هستی و
 یک سوا نیست مرا از تو خداوند دران
 از پی کثرت خدام تو بخشد قوی
 و ز پی شرح اثرهای تو پوشند نفوس
 نه که در حکم فلک ملک جهان آمد و بس
 گیرم امروز بتو داد چو شب را بهی
 ای فلک را به بقای تو تو لای بزرگ
 بنده ام و دوستم به تربیت دوست تو

دلخ طوغ تو نهاد هست قدر بر دودام
 جرم در سلک رضائی تو کشیدند احکام
 یاد بزم تو خور و زهره چو بردار دجام
 وحش از نعمت فضل تو چو گرو گنایم
 طایر و واقع گردوش در آیند بدم
 بار بردوش کشد غاشیه کبک بجام
 گشتگان را دیت از اگر گنخواهیم غنایم
 بزنگر دند ز بیم تا باید عدل و دوام
 چرخ را را ایض اقبال تو میدارد دام
 تیغ مرغ ابد ماند در حبس سیام
 نعمت اندک آفاق زمین انعام
 پس از ان باز بیاد از تو درامون اگر ام
 راستی نیستم اندر خور تهدید و طام
 لطفه را صورت انسی همه اندر احام
 حرف را کسوت اصوات همی در او دام
 دان پدید است که چند هست در و حیات
 بهر فرات جهانی دگرش کو و کدام
 وی جهان را بوجد تو مبادات تمام
 کار باشد همه بارونی و ترتیب نظام

از سرگستاخی رفت این سخن با آن بزرگ
تا بدین بے خردگی معذور دار و سلام

<p>مرجا نوشدن و آمدن ماه صیام خرم و فرخ و میمون مبارک باد مجددین بوالحسن عمرانی آنکه بخود آنکه خرمش بر آب ز کار چیس صاعد و با بط گردش بپوشند کاف روضه خلد بود مجلس نشین خواص دولتی دارد طفل و خردی دارد پیر در غنا نیست بهمان از کرم او که ز کاف بر که راجع به تیغ سخطش کرد ملاک بر که از تفت کینش عطشی و اوقضا ای ترا گردش کند دوار طریح پایه قدر کمال تو برون از جنبش گند از رای مصیب تو خرد فایده توئی آنکس که کشیدت بر او فلک به زود و زلفی زیر فلک راست چنانکه نیست بر تر ز کلام تو مقامی معلوم استفاد از نظر تست بقای احوال</p>	<p>جبهه واسطه عقد شعور و آیام بر خداوندین آن کان کرم فخر کباب کفت دستش بر بیضا بنماید بغم و آنکه ستمش بر در زنگ ز روی لعل اشتباه و بیم گیتیش لبی سبک گام موقوف حشر بود در گدازش ز غلام شریف دارد خاص کرمی دارد عام عامل از عجز نمی طرح کند بر اتمام نفی صورتش زورش ندر روز قیام جگرش تر کند چرخ جز از آب حرام وی ترا خواجه بهفت اختر سیار غلام پایه حلم و وقار تو فروز از آرام خواهد از قدر فرسج تو فلک مرتب خطوات قلمت خط خطاب را حکام معنی به ز کلام آمده در تحت کلام بلی از پرده ابداع برون نیست مقام مستعار از کرم تست نمای اجسام</p>
---	---

آب رفیق تو شد شراب ظهور تج کینیت لغو و بانه از و تا که از روی وضع نقش کنند دولت را کمال باد قسین پشت خصمت چو جیم باد جهان کوس قدر تو بر فلک نه بحث	دانش کین تو عذاب الیم روح را در بدن زند بدو نیم نون پس از نیم و حافرد ازیم مدت را زمانه باد ندیم بردش تنگ تر ز حلقه نیم طبل خصمت بماند وزیر کلیم
---	---

اختیارات تو چنان مسعود
که تو لاکند عید و تقویم

زندگانی مجلس سامی در اقبال تمام آرزو مندی بخدمت پیش از آن ازل بست امیدم بجنع و لطف حق عزرا باد معلومش که من خادم بشعر و الفرج شعر حد الحق بدست آورده ام فیاض چون بدان قانع نبودم طلب میکردم دی همین معنی مگر بر لفظ من خادم بر گفت من دارم بلی از انتخاب شعیر عزم آن دارم که روزی چند بنویسم لیکن از بیکای غدی بیتی نکردم سواد حالی او در خانه دار و نیک و بدیکه شده	چون ابدی امت با دو وجود کما ندرین خدمت بشری آن توان کرد کما اتصالی باشد مباحث شای کام تا بدیدم و نوعی داشتم و شستم قطعه از زید و عمر و نکست از خصل در سفر گاه سیر و در حضر گاه مقام با کریم الدین که هست اندر کرم فخر نسخه بر بنش نظیر و شیوه بسین نظام شعر او مرغی که آسان بیرون افتد هستم امیدم که این خدمت بگذارد نام نزد من خادم فرستد یا مینت یا بوم
--	---

ذهن او داد عقل سگله را
 در گذار طایفه عزیمش
 با وقار سیاستش در ملک
 ای برایت بر آفتاب مزید
 خردی در کفایت و دانش
 کوه با حسیل تو خفیف و لطیف
 نه بجزو اندرت عطای رکیک
 بر بقای تو کند تیغ اجل
 حرم عدل تو چنان امن
 وعده وصل تو چنان صادق
 همت بر تر از حدوث و قدم
 نظرت وارث دعای مسج
 نوک کلکت چه بجز مشو نیست
 لوح ذهن تو لوح محفوظ است
 جز با گشت ذهن و فطنت تو
 سرور اگر کف تو مایه دهد
 هر چه معلوم تو فردا تواند
 معده آزار بوقت سوال
 جان بدخواه تو بروز اجل

آنچه مفهوم کس نشد تفسیر
 کوه و دریا بود بغیر سیل
 آب و آتش بود حردن و حیل
 وی بقدرت بر آسمان تفسیر
 نسکی در جلالت و تعظیف
 روح با لطف تو کشف و حب
 نه بطبع اندرت خصال ذریع
 با کمال تو خرد و عرش عظیم
 که جهان را ز فتنه گشت حیل
 که فلک را بوعده خواند لیل
 فکرت اگر از جدید وقت
 قلت نایب عصای کل
 و نذر و صبر هزار در مین
 و نذر و سعد و خمس بهفت اقل
 نشود نقطه قابل تفسیر
 بشکند بیخ باطن را از سیل
 کیست بر تر از ان خدای عظیم
 نعمت است لا بد از نصیب
 عفت تو سرنگون گشت بحیل

تا نباشد چار و برگز بعد از اتصال	تا نباشد جلد برگز جسم را از انقسام
منقسم خاطر مبادا برگز از گردون و دو	متصل احرام بادی دایم از احرام را
از پشت باد ساس در حقیقت باد	ورسپرت باد مجلس و نه ملالت با دم
از ناله نفاذ تو توقف را خسروج	وزر گلستان بقای تو تنهایی را ز کام

از وجودت جاودان سعد و علو پاینده ذات
یعنی از بهرست مسعود و علی پاینده نام

اختیار ملک هفت اقلیم	تاج دین خدای ابراهیم
باز بخت و بخت کرد مقام	باز در صدر ملک گشت مقیم
صدر ملکش فلک مسکرم کرد	تا جهانی بدو کند تسلیم
زود کرد عدل او صبا و دبور	بشام فلک بر بند نسیم
کرد خاکی شهاب کلکش باز	فلک ملک را ز دیو رجیم
از قدرش رسیع و رای سیر	وانکه شبش عنزیر و شلیم
سوالش در انتقام درست	نه جوابش در احترام مقیم
دشمن او را لی جهان گردد	ابر نیسان شود هوای غظیم
مثل اربابک بر زمانه زند	خون شود ثراه در سحاب از بیم
موم سیاستش بوز و	تشنه میرد در آب ماهی سم
نیم عنایتش بجمید	روح یابد از و عظام ریم
خواندش حکیم بازش گفت	حکمت حرف خوانش حکیم
او داد فضل آنس	آنچه معلوم کس نشد تعلیم

هر کجا کلک چنان تیغی چنین باشد معین
 هر کجا تیغی چنین کلکی چنان باشد قرین
 تیغ او هر ساعتی کلک ترا گوید که بین
 آن چشم که از اختیار آسمان بیرون شد
 و آن کسان که بنا بر شان شان غلامی اند
 آنکه زرش در سامان کان ز بیم او عرق
 و آنکه نشیندی پیام آیتی در شان عدل
 و آیه اش که تو بوی در حضرت آن باد
 بر که را گشته از شادی هاشم خنده ها
 مگر اراچی تو که از فرون کند شکفت از آنکه
 عالمی معز و خواهد شد ز عدل تو چنانکه
 صاحبان بنده را بی خدمت میمون تو
 گر چه انعام تو عام آمد ادای شکر او
 ز آنکه برین پشور روزی ایم ولی سابقه
 گر چه سوسن ده زبان کردم چو بلبل لغت
 از فلک با اینهمه گرد و هایون خدمت
 گزیده از آب سخن پیداکم سحر حلال
 ای کمال آفرینش را وجود تو الف
 ای از ان برتر که در طی زبان آید ثنا

فتنه جز در خوابگاه و اله اگر سازو مقام
 چرخ در فرمان بری حق اگر خایه نگام
 کار من کشور کشادون کار تو داد و نظام
 داده اند اکنون بدست اختیار تو زمام
 گشته اند اکنون بسمع و طاعت کیست غلام
 میچکد پیشیت کنون رازش عرق در آرام
 میرد اکنون عدلت سوی مظلومان
 من همی بینم که زاید توان جانش نام
 خطبه راز گشته از تاثیر ذکرش لعن نام
 صید کم ناید چو ستیغ بود اندر دانه نام
 خون تو بیرون برد خست خرابی از نام
 هیچ شب حاصل نشد الا صبوحی همچو شام
 خاصه اندر نسبت من بنده دارد حکم نام
 خرد باشد اینچنین انعام و آنکه رود نام
 هم نیارم کرد تا باشم بشکر آن پیام
 مدتی یا بزم طبیعی چون دگر ارق ان کلام
 از مدیحت بر تنم باد جهان باد احلام
 و آنکه شش از لاجورد سردی بر چهره لایم
 هر چه مدحت اندرین صلیح کفتم و ایام

رتبت و قدر تو مقصود است چون در طبع
 از آسمان قرآن تمام آمد بهرسم از بدو
 ای تر از در سلک بیعت بهم ضعیف و بهم قوی
 لطف تو از قریب آید همچو آب اندر زجاج
 سزدت گر جوهر قایم بذات آمد رواست
 ملک و ملت چون غرض شد باری اندر
 بدر اصل لغت ماه تمام آمد و لیک
 تو تمامی با ثباتی لیک بدر آسمان
 پایت در تر از من نشان میجویند
 سبز فلک آسمان در زیرین قدرت
 دایه جو در گفتم اگر خواهی خسیج
 ابر را گفتم چه گوئی با محیط دست
 نقشش چون گفت هرگز دیده دل
 ز عدد را معنی و گیر نیست الا مقصود
 تا چه کرد مستند بحر و کان بجای است
 صاحب آمد را خداوند چه خوانم مرا
 من نیارم از ره فکر رسیدن به تو
 خبر رضا جعفران طوطی که از انصاف
 ملک او را هست رایت چون کند رخسار

چون تویی را از وزارت کی فراید چشم
 تان پذیرای که از تندیب مصحف شد تا
 وی تر از در داغ طاعت بهم خواص و بهم عوام
 عفو تو در خشم نهان همچو مغراند عظام
 عقل ازین تسلیم هرگز باز پس ننهاد
 زانکه هست این هر دو را دایم بدان قیام
 تو نه آن بدری بگویم تو کدامی آن کدام
 از دو نقصان در تحیر این خلقت از امام
 گفت او تن کی دهد برگز درین خلاق خیا
 زان ماهش فعل کردند و پرورش ستار
 گفت باری آن کور نیست امکان نظام
 گفت مان در میکشتم یانی زبانت را کام
 فتوی از محض کرم مفتی زانبائی لیام
 برق چون در نسبت دستش نخند و غلام
 اینچنین کو میکش دزین هر دو مسکین انتقام
 که علقه پاییه و صفت می نگنج در کلام
 ترا که بر نتوان شدن بر آسمان راه نام
 باز را تیر میخواند است و شاهین را حمام
 تیغ او را هست کلکت چون ملکش را نظام

پیکار کرد و خنجر نیلوفر تو	افشانند آن زمان طفر کرد کار گل
بادار غبار جنگ تو سومی چمن برد	گیرد مزاج عنبر ترزان غبار گل
عیسی دایم از گلستان مدح تو	می شد برای تقویت دل بکار گل
در ذوق ناطقه چو شکر بود لفظ من	از دست تو باشکم گشت بار گل
گر من رویه شعر خود از گل کرد	هرگز سخن بری بنکر دی شعار گل
نی نی اگر ز مدح تو عزت نیافتم	بودی چو خار سوخته همواره خوار گل
بر جاوه دعا قدمی می نهسم کنون	شاید که دست باز کند چون خار گل
بشمار سال خویش مراقبال آن	کار و زمانه باز پریشان شم گل
گل ریز کن بوسه نوروز تا کند	بزرگس فلک ز پیت افتخار گل

که جام را دهن بلبس جو بوزن
که در میان سبزه کش اندر کنار گل

ای باستحقاق شاه شرع را قایم مقام	وز قدیم الدهر شاهان پیشوا خاص
قدر تو کیوان وادرا مشتری در کعبه	رای تو خورشید وادرا آسمان اهتمام
فتما از بخت بیدار تو در زندان حجاب	تیغها از عده کلک تو در حبس نام
کلک تو جذرا صم را بشنوا نداز صریح	هر چه بر شاخ خواطر از سخن خفته نسیام
گوش گردون بر صریح کلک تو دانی چرا	زانکه در ترتیب عالم کلک تست اورام
راستی به با کف و کلک تو بیرون اند	مام صاحب کفات و نام حاتم اکرام
امک را جبل متین جزو امن است بنو	لاجرم تنهیش افتاد و بد کرد عتصام
تا چه افغالی که چرخ مستند بر گرداند	در یکی فرمان میان امر و نهیت التیام

تا آفتاب تافته ماند ز غم چمن
از رخ نقاب شعر بر انداز تا ز رشک
در گردن تو تافت شود خون گل زمین
تا بنگون چو دسمه شود گل ز غمت
چشم شد بهت شیفته رو تو از آنکه
بر چشم من گذار قدم از ده کرم
نوروزی دگر چو نداری برای شاه
زیر که از شکوفه پروین ملائکه
عادل غیاث دین حقیقت خلق او
چشمه روزگار شیشه آنکه کرد
شاهی که در حمایت شمشیر تیر او
با نیست معرکه که ز خار سنان او
ابریت دست او که ز فیض سخاوتش
شاه با پیش او تو خورشید نورش
سازنده نیست خصم ترا مملکت چنانکه
در زم تو که خون عدو کف کند چو کمر
از بس بخار خون که رود سویی آسمان
پیکان برگ برید تو بر خاک افکند
و دشمن ز حمله تو شود مغیبه از آنکه

زین پیش زریسایه سبیل مدار گل
پیرای من حیدر کند تا ز تار گل
بشنو سخن من ز مس گوشوار گل
بر دست و پای خود ز خار ز بکار گل
از خاک کوی تست مرا یادگار گل
زیر که در خور است درین جو یار گل
باری چو من ز گلشن خاطر یار گل
آرند پیش تخت شهباده تاجدار گل
نزدیک زیرگان جهان ستار گل
بر ذات او خدای ز دولت شعار گل
از هیچ تند باد نشد خاک ار گل
در یک نفس شگفت ز نصرت هزار گل
بر داد امید را ز بهر یار گل
بی آب شد چنانکه ز تاثیر نار گل
اهل ز کام را بنود ساز گل
کوبی که هست ریخته بر لاله زار گل
در چشم آفتاب کند زان بخار گل
از شاخ عمر خصم نیا در ده بار گل
با صبر خزان نپذیرد قهر گل

سرخ بنده بهین است و برین نغزاید	گر نه افزاید ازین بهیده آلا که ملال
تا که امید کمال است پس از بر نقصان	بیم نقصانت مباد ای فلک کل کمال

بچنین جرم و جنایت که مرا افکنند
ای خداوند خدایت مفلک در احوال

افزود باز رونق هر مرغزار گل	چون زیر یافت ناله هر مرغزار گل
رو راه خسروانی بلبل برین از آنکه	شیرین لقمانوز هر مرغزار گل
چون گشت از نسیم سحر که عبیر بار	هیچ از گلاب گزنگرفت اعتبار گل
تا بار نسیم بر کف آرد برون کشید	از غنچه دست بر زر خالص عیار گل
چون عرض کرد عارض کافور و ام	افکنده چین برابری مشک تار گل
تا شد قمر مجانب گل بر بساط لطف	دست ندب بر ز عود وقت ار گل
در موسمی که مست طرب شد جهان که	جز خرم شه ندید دگر هوشیار گل
بر اعتماد دولت بیدار شه یار	با نسیم وز رخسار بدشت آشکار گل
نوباوه حیات شمر باده کمن	کافشاند بر جهان کمن نوبهار گل
پژمرده چون بخت چه باشی نوش	کاس سال تازه کرد بمن را جویار گل
آن لاله گون می که خیالش چو شکفت	بشگفت اگر بجان طلبد زینهار گل

زان می دماغ خشک مایه ده نخست

پس بر سماع این غزل تربیاری گل

کامی ناشگفته چو تو درین روزگار گل	ماند من ز عشق تو در خار خار گل
از استماع شرح مقامات حسن تو	فانون عمر خویش کند اختصار گل

دور تو تا فدا ملک دوران علی الدوام	عمر تو تا بقیت گیتی علی العمل
گفتم چنانکه صابر به پاکیزه نظم گفت آمد ز حوت چشمه خورشید در حل	
ای ترا کرده خداوند خدای متعال بکرم یک سخن بنده تامل فرما حق آنرا که زبردست جهانی کرد بفقه هست که در دست بجای است آخرا ز بهر خدا این چه خیالست تو خداوند که بر من بودت مشت جان از من آید که بقصص تو زبان کشایم حاشا فتنه که مرا ملک فلک را بنود و دشمنان خاک درین کار همی اندازند گرچه فراموش روانست بهر چه آید جد آن کن که درین حادثه دور و گرا بنده را نیست غم جان جوانی و جهان و چنانست که خوشنود تو هست در این کار را پیش که کردم زول و سینه پا و عده می ندیم برین من قتال و کفن مرگ از آن به که مرا از تو خجل باید بود	داده بود و خرد و جاه و جوانی و جمال پس بندایش و فروریزد آن صورت حال که مرا پهلوی یحجر می در پای مال بحدیثی که چو موسی کف دستش محال آخرا ز بهر خدا این چه جوابست و سوال تو خداوند که بر من بودت مشت مال یا رب این خود نتوان گفت و در آن خیال با سگ کویتو این هر دو پار و جمال ورنه من پاکم ازین پاکتر از آب زلال با من عاجز مسکین چه سست چه نکال دور باشی ز ستور که ندارند بقال غم آنست که بیبوده در افتم بوبال کا ندرین روز و عمرم که بمینا و زوال خون خود گر چه نذار و خطری بر تو صلا مصلتی می ننهم مان من و جلا و دوال نه گناهی و نه جرمی و نه قیلی و نه قال

دور از بتی که بر رخ خورشید عکس او
شیرین لبی که زلف و لبش سبزه
سرخ و سپید و لاغر و فربهیش چارچیز
وضاحت الثبته و صمدانه الحفا
فی فی که داد دوری از ان لاله رخ مرا
صدر اجل عالم ناصح راضی الدین
فرخنده بورضا که رضای لشد خدا
چون حاتم است سابق و عاشق بیدل
ای صدر ممتری بتو چون دهر استوار
ای لمجا از زمانه وای مرجع جهان
آنکس که کرد پیش قدم خود را اجل خطاب
تا دست بزدل تو بجهان سایه گستر
طلولیت مریدی ترا در چارچیز
چرخم بدین غرور تسلی میدهد
زین پیش با سپهر ندارم دل خراب
بگذر از شتم عنان امانی بدست تو
در و اکنون که ابر بهاری ز برگ و پا
خوش کرد و از طراوت آنوقت بهر خراب
کاسه بدست گیر که عکس بلور آن

نه را خطر نباشد و خوشید را محل
 خوشبوی از بنفشه و شیرینی از عسل
 الحذ والترائب والحفر والکفیل
 رخسار ۱۳ دندان ۱۲ کمر ۱۳ سرین ۱۳
 قالمه اللوا حظ قنانه المقل
 در وصف آن غزال چگویم گمی غزل
 آن ناسخ مشاه و آن راسخ مهمل
 اصل نجات خلق جهان کرد دراز
 چون صاحب و کامل و کافی بعقد حل
 وی رای خاجلی بتو چون چرخ بی غل
 وی سرفراز کرم امی خواجه ایل
 بگرفت در زمان طرف دانش اصل
 عرض حسود جاه تو ماندست مست حل
 فی الهم والتفکر واللیل والایل
 کالدهر فی القلب الخد و دول
 زین پیش بازمانه ندارم سرج حل
 خواهیم صاف خموده و خواه در حل
 بگلستان باغ به بند و بسی کل
 خرم شود ز دولت این فضل هر طل
 سوز دنیا صیت بفلک تحس حل
 بگوید که دولت بطوت تو دخل خواهد کرد ۱۲

گرمی گفت از آن چه غیب آید تا کند آسمان همه حرکت	چون بود شعر مکر و مرد معیل تا کند آخت آن همه تحویل
حادثت ز آسمان مباد عجز باد طبع تو یار لعل و لعب	تا بعت ز آخت آن مباد و لیل باد خصمت همیشه جفت غویل
خانه دانش از دل تو بیای دیده بخشش از کف تو کجیل	گوشت چانت ز باغ طبل چیل

زنده اسلاف تو بتو جو بمن
جدم اسحاق و جدت سمعیل

اکنون که مهد دولت خورشید در حیل شد مشتری تفاوت اقدام روز و شب	بالخیروالسلامت والامن قذری تا کرد آفتاب گذر بر سر حیل
تا تحت عمل در حیل آورد آفتاب در دولت ولایت والی نو بهار	فالدور قد تناسب الله به اعتدل بگرفت ابر شغل نسیم و صبا عمل
از لب نبات مختلف الوان که بر میند این چند روز در چین باغ کی چنید	در سر فلکند ساحت هر حله در حیل جز بر باطل لاله غزالان کمتحل
از یاسمین چو ساحل عمان شد و شیت چون رویار شد چین باغ فی الحیل	وز لاله همچو کان بدخشان شد بهت تل هم شکل خلعت شطرنج باغ فی الحیل
در بر کشد دواج نقش کنون زمین از جیب آستین و گریبان دلبران	بر سر نهنگ کلاه مرصع کنون قتل گیرد نیز از گونه نشان دامن حیل
بخشای بر کسی که در چین شترین ز با	در دست روزگار مهانست و بتیل

اینجا مستطاب شد

اینجا مستطاب شد

ای بری غفور و عونت از یاداش
 چرخ را رفعت تو گفت قصیر
 کوه با خرم محکم تو سبک
 ای نهاده بنیادیت ز ازل
 فلک از رشک رفعت شرف
 ملک از بهر نامه عملت
 نیست اندر جهان کون و فساد
 نیست اندر بیان باطل و حق
 آفتاب از رخ تو گیرد نور
 ای مزاده ترازمانه بدل
 توئی آنکس که در سخن ارباب
 منم آنکس که در سخن شاید
 سخنم شد چنانکه منوشد
 گوید هر چه نهند فکرم
 نیست سنگم بنزد کس که مرا
 عیب ازین بیش نه که کم بود است
 کشته دهرم و صریح قلم
 بنشورم رسان که دیدم
 گفته بودم که گدی نه کنم

وی مصون عهد و قولت از تبت
 برق را فکرت تو خواند کلیل
 ابر بادست بخشش تو بخیر
 قدرت اکلیل چرخ را اکلیل
 در ازل جامه رنگ داده بهیل
 خوشتن و رفت کرده تملیل
 رزق را چون گفت تو هیچ کفیل
 عقل را چون دل تو هیچ لیل
 همچو آفتاب جسم نقیل
 وی ندیده ترا ستاره بدیل
 پشته تو بچشم گردون بیل
 موزه من زمانه راست بیل
 گوشش جانش و محکم تنزل
 بر جهان و جهانیان نقضیل
 سنگمانه زمانه برق بدیل
 دلم از خرج و به وز نیل
 هست آواز صور اسرافیل
 بارگاهش مال عسز بیل
 اندرین خدمت از کثیر و قلیل

گر چه دی بود همه پوست چو ز کبیل دولت خفته او را ز چنان آب کسل جاودان بر همه جزیت شرف باد تا بود قابل آخر طبایع اسفل با قدر تو بر از فاعل اول محفل دست مسند بتوا فرشته در هر محفل مجلست لمجا اعیان در و مدح و ذم دست آسید فلک سوزی کو خواه شمل	شذرت تو همه مغز چو تجرین دماغ بخت بیدار تو بود آنکه بر بخت چنین تا محل همه چیز از شرف او خیزد تا بود فاعل اول ز سموات عسل با دضم تو کم از قابل آخر سبب صدر و بانش ز تو آراسته در مجلس در گشت مقصد ارکان بر و بار حجاب بای اقبال جهان سوی بدانیش تو
--	---

روزه پذیرفته و روزت همه فرخنده چوید

در قضا بسته با دخل ابوجه ازل

آن بقدر و شرف عدیم عدیل هست مختار ممترا ن جلیل و آنکه در باد حکم او تعجیل با دبا حکم او چو خاک ثقیل طبعش لکم قلم و نیل قلمش را ز چرخ را تا و یل پیکر آسان عسریض و طویل بر فلک جبرئیل و میکائیل نبود در کفایتش تعطیل	موتن اسعد ابن اسمعیل هست خورشید آسمان جلال آنکه در خاک سلم او آرام خاک با حکم او چو باد خفیف بر قدرش قصیر قامت چرخ خفش علم غیب را تفسیر نیست با طول و عرض همت او عاشیه همتش کشیده نبود در سخاوتش منت
---	--

شعری که نبود جز مجمل قیاس
 نتوانم که جهان دگر گویم از آنکه
 سبب از سعی تو داند نه ز اسباب
 با مکان تو زمین به بود از هفت فلک
 هست با وجود تو ایمن همه عالم ز نیاز
 که با چون گرو ابروی عدل تو بدید
 دست عدل تو کشادست چنان عالم
 بر تو واقف نشود عقل کل از هیچ قیاس
 بود بی باش تو صدر وزارت خالی
 خصم اگر دولتی یافت بصد جد آنرا
 آخر الامر در آمد بسراسر خلیش
 پس بقای نبود و خصم ترا در دولت
 ای دعائی و سخائی که دست باطل
 بنده سالیست که تا در کف دست تو
 ورنه با او فلک آن کرد ازین پیش می
 گاه با ضربت رمح ز سبک راجع
 رویش از غصه ایام بر دشمن دست
 گوش کاره شود از قصه اولادش
 نلند الحمد که تا حشر بیناید سب

شرح کامل نشود جز به نبی مرسل
 این جهان نیست مفصل تو جهانی مجمل
 مدت از عین تو یابد نه بر افلاک دول
 با کمال تو جهان کم بود از یک خد
 هست با عدل تو خالی همه گیتی ز غفل
 خاصیت باز فرستاد مرا حش بازل
 که فرو بندد اگر قصه کند دست عدل
 وز تو ایمن نبود و خصم توان هیچ قبل
 بود بی حشمت تو کار ممالک مختل
 روزی که چند نگه داشت به تزییر عدل
 تا در افتاد بیک واقع چون خرد عدل
 چه عجب رایحه گل نبرد روح عدل
 وی قوانین سخن بی سر کلک مختل
 غم ایام نخورد دست چه اکثر چه قبل
 کاش و آب کند با شکر و موم عدل
 گاه با کبکب غری ز سبک اغزل
 داشتی چون گل خود روا تر خوف عدل
 هوشم که شود از غصه اولادش
 در قطار عقبش نیز نه ناله عدل

بر کافضل وی از شغل نما غری داد
 و آن کند عکس گل و لاله بگردش کعبه شب
 مرغزاری شود و اکنون فلک مابر درو
 میل طفل نبات از جهت قوت و قوت
 هر نماز دگری بر اثر قوس قزح
 مثالی که بخیرش مثل نتوان زد
 ناصر دولت و دین طاهر طاهر نسب
 آنکه رایش به اجرام کواکب را نور
 آنکه داخل بود اندر بخشش صدق و وفا
 آنکه خلیج بود از مکر متش دی را
 طبع نامیزدنی خفتش الوان حدوث
 زاید از دستش همی اجمال صبا
 نطق پیش قلمش لال بود چون اجش
 روز موالود موالید وجودش گفتند
 ای با جناس شرف در همه طرائف
 جز در آئینه ذات نتوان دید نظر
 نه خدائی و در دست تو زرق مقدور
 هر چه در وصف تو گویم همه کاه که رواست
 حتی کان نه ترا گویم بهتان و خطاست

شمع و نفس نباتیش در آرد و عمل
 عکس آتش نکند گرد و نور و منقل
 راست چنانکه تو گوئی همه نایبست و
 کرده مگردی با عمل و در گسترش
 در کی پیشی افراشته بر اوج رحل
 جز بعالی در دستور جهان صدر
 سبب تربیت دین شد و تربیت دول
 و آنکه کلکش کند اشکال حوادث راصل
 همچو اندک کلمات عربی نحو و عمل
 همچو از معجزه نای نبوی زرق و میل
 عقل شناسد بی دفترش اکثر زقل
 خیزد از پای رکابش همی آرام جیل
 عقل پیش نظرش کج نگردد چون اول
 مرصع ای ز عمل آخر و نور علم اول
 وی با انواع هنر در همه آفاق مثل
 جز در اندیشه خوابت نتوان دید بدل
 نه رسولی و بود لطف تو و حی منزل
 چیست کان بر تو روا نیست مگر عز و جل
 طاعتی کان نه ترا دانم عصیان و رذل

کیش مغرور چراگاه بشتست هنوز کا صطناع تو دهر روشنی کار قدم خواب خرگوش بداندیش تو خوشتر نیست سومیائی همه دانند گر اخراج شود انتقام تو نه آن اخگر اختر سوز است مسند تست بحق باز مجموع وجود تا تو انست که در تربیت روح نهند باد تاثیر حوادث باضافت با تو حادث است ز نوائب همه ناله و نا	باش تا داغ فدا بر نهد شمع خلیل نور خورشید دهد تابش اجرام ثقیل کاین شیرین قضا دم نزدش در تاویل هر کجا پشه بپلوزند آیا با پسیل که در امعار شتر مرغ پذیرد تحلیل دین دگر با همه ترفین عدم را تفصیل آب حیوان را بر آتش دوزخ تفصیل آب دریا و کلیم آتش فرود و تحلیل گوشش پر و لوله طبل و لی طبل تحلیل
---	--

در مالک اثر فتنه نشان شهر بشهر
در سالک طغرت بدرقه سان میل میل
ای شاه اند ۱۲

جرم خورشید چار حوت در آمد تحلیل کوه را از مد و سایه ابر و نم شب سبز چون دست بهم برزند اندر صبح ساعت و ساق عمر و سان چمن زین پیش پیکان گل و خنجر برق از پی آنکه بر محیط فلک از ناله سپر ساز ماه دزدی آنکه مزاجش نکند فاسد خون باد با آب شمر آن کند اندر صحرای	اشتب روزه کند ادبیم شب از تحلیل منظر طریف شود اطراف چه نامون و تحلیل لاله را پایی بگل بر شود اندر تحلیل همه بر بسته محلی و همه پوشیده تحلیل تا نسازند نگین و نسکالند تحلیل بر بسط کره از خویز زره پوش تحلیل سرخ بید از همه اعضا بکشد تحلیل که کند بارخ آئینه بسوئان صقیل
---	---

بر که بر ناصدین صاحب عادل که خدا	همه چیزیش بدادست مگر عیبش
ثانی آن سایه یزدان که بجالی عتبه اش	نور خورشید قدم در نهند بی تقبیل
ای صلاحیت عالم را کلاب تو ضامن	رزق و رزقیت آدم را کف تو کفیل
سایه عدل تو وصل بوجود و بعدم	منهی عزم تو آگاه ز کثیر و ز قلیل
سیرام تو در پیش شرم تقصیر	نه رخ نبی تویی رنگ ز رنگ تبیل
چیز خرم تو چونان با صابت محکومت	که درویشی خلا کنج نیاید تعطیل
جامه جاوید ترا نقش همی بست قضا	و آسمان جامه خود رنگ همی داد تبیل
بسر عجز رسد عون تویی هیچ نشان	بدم جور رسد عدل تویی هیچ تبیل
تو نه از مسرع حکم تو کند باو حقیف	خوشه از خرمن حلم تو کند خاک کفیل
خجالت حلم تو دادست زمین استکین	غیرت حکم تو دادست زما را تعجیل
که اگر حلم ترا نام برد بی تعطیم	ابر گردست ترا یاد کند بی تجبیل
که راز لاله چون کیک فتد در موزه	ابر را صاعقه چون سنگ فتد در قندیل
قبض ارواح کند تفت سموم سخط	بی جواز اجل و واسطه غرر تبیل
نشر اموات کند صوت صریر قلیت	فارغ از مشغله مصور و دم استر تبیل
چون زمین شرف مولد تو حاصل شد	آسمان راه نظیرت برداندر تحویل
خود وجود چو تویی بار دگر ممتنع است	در نه فی فیض گسته است نه فیاض تبیل
ای شده عرصه گونانی جاوید بعزیز	از پی مدت عمر تو ابد گشته طویل
ای ز خاک قدمت ساخته بی غنا	دوش خورشید را تارک گردون تبیل
مهم اگر در پس دیوار صد لانی زد	زان سعایت چه ترا کم کن از جیبیل

بجز دست نرسیدم ز گردش احوال بطبع بر تو ثنا گفته ام همی مسو بکام باز نگردد سپهر خیره مثال همای قدر تو بر بنده گستر اندال که هیچ تشنه نباشد چنان آب زلال که بنیو باز ندانسته ام عین شمال خدای برین و بر دیگران در اقبال بفرخی و فرح بر سر ملک ببال زاشک دیده بگویی تو چو سیم سبا و کوب سعد ترا بیو و وبال همیشه تا که بود و صفی خال در آست دلی که از تو بگذرد سیاه باد چو خال	بزرگوار من بنده گر چه مدت دیر بخیر تو دعا کرده ام همی شب و روز بجنت تیره و سرشته گفتم آخر هم جمال و جاه تو از پرده کشاید رو بخدمت تو چنان تشنه بوده ام بخدا بحق خاتم و کاکب تو بر شمال و عین به بند چرخ بدم بسته تا کنون که شاد بایمنی و خوشی در ساری عمر من ز رشک چهره بدخواه تو چو ز رعیا سبا و اختر خضم ترا سود و شرف همیشه تا که بود لغت زلف در آست سکه که از تو به پیچیده بریده باد چو زلف
--	--

هزار سال تو مخدوم و دهر خد متگار

هزار جای تو ممدوح و من مدح سگار

روز مسعود مبارک به میمون طویل سایه نی که بود در بر خورشید لیل دست کمال قضا دیده دین انجیل دوش خورشید را تا که گردن اکلیل چه به روزه میمون چه روز تحویل	سایه افگند به روزه و روز تحویل سایه نی که شود در رخ خورشید حیل سایه کند و مسواش و دست سایه کند طرف و امین رشن دارد هر روز فرخنده و میمون مبارک یادند
--	--

ز حرم خدمت او سرگون همی آیند
 ز دست بخشش او حاکمی است اشک است
 دلش بلال ندارد و همی بخشش و جو
 غایتی بد و صلصال اصل آدم تو
 بقدر و جاه و شرف از کمال بگذشتی
 اگر بگویم بر نذر عنایت تو نشان
 درین بنفشه بروید ز روی خار و ب
 فلک خرام سمنه ترا سزد که بود
 ز نعل مرکب و از طبل باز تو گیرند
 به نوبی تو بسک اندر از خسوف متوس
 چگونه باید بدخواه با تو دوست چهل
 که شیرایت قدرت چو کام بکشاید
 تو آدمی و همه دشمنان تو ابله پس
 بدست عهد بمانی همی مخالف را
 اگر نه کنین تو کفر است پس چرا دارد
 عدو حرارت بهیم تو دارد اندر دل
 همان از ان بنمایند و که دلش
 چو باد و نفس انکار کار دولت خصم
 شد آنکه دشمن او داشت گریه در آنجا

بوقت مولد ارحام ما در آن اطفال
 ز حرم محکم او را ویست سنگ جبال
 مگر ز بخشش و جوشش بول گشت بلال
 تو زان عنایت محضی و آدم از صلصال
 درست شد که کمالی است از ورا کمال
 و گریه بجز بر نذر سیاست تو نشان
 در آن پیشینه بریزد ز پشت پای
 جهان بر زیر کاب و فلک بر زیر حال
 بلال و بدر چرخ بلند بر اشکال
 از آنکه را دین باشد خسوف را به بلال
 چگونه دارد بدگوی با تو پای چهل
 فرو شوند هر بران بگوشه و چو شکال
 تو همه هستی و همه حاسدان تو دجال
 زمانه نیز نیاید چو تو مخالف مال
 سپهر خصم ترا خون مباح و مال حلال
 بدست مردک دیده زان زند قیفال
 زلف هدایت او بر که چو تشنه سفا
 از آنکه دیر نیاید چو آب در غریبال
 کنون است وقت که با سنگ و شود و بجال

<p>هزار سال تو محمد دم و دهر خد متگار هزار جای تو ممدوح و من مدح سگال</p>	<p>بسجد اختر و میمون مان و خرم حال خدا یگان وزیران قبله آمال سپهر رفعت و قدر جهان جاه و حال روان پاک محمد یار و دستمال کریم طبع و پسندیده فعل و خوب خیال کشاده از پی حدش زبان سار و رجا بجای رای نصیبش زبان حجت لال به تیر نکست بدوز و لب جواب سول بجای برگ زبان بر دند ز شایخ نهال بنور رای تصور کند خیال خیال گر آفتاب امان یابد از کسوف و زوال بمهرش اندر مدغم بقا و نعمت و مال خدای نامه ارواح و قسمت آجال بقولش بکند پنجه روده از ریال تواند از بکند شیر مرغ را چنگال چو از بخار و خانی زمین که زلزال میان به بست ز جزا چونندگان و مال</p>	<p>به نیک طالع و فرخنده روز و فرخ سال بیارگاه وزارت بفرخی نشست نظام مملکت و صدر دین و صاحب محمد آنکه با قبایل او دهد سوگند زمانه بخشش و خورشید رای گرد و قدر به بسته از پی حکمش میان مان و بین بجنب قدر بلندش مداران خم بست بنوک خامه به بند درو قضا و قدر گر ابر خاطر او قطره بر زمین بار بکام عقل مساحت کند محیط فلک چو رای روشن او باشد آفتاب فلک بکینش اندر مضمحل و سخت و زنج ۴۳ حواله کرد بدیوان مهر و کینش مگر بجشمتش بر دیده تیهواز شدین بفر دولت او شیر فروش الیوش ز بیم او همه شربت استخوان دشمن سپهر بر شده را را او بخند خوانند</p>
---	---	--

تو آدمی و همه دشمنان تو ابلیس
بدست خرم بانی همه مخالف را
اگر نه کین تو کفر است پس چه دارد
ند و حرارت بیم تو دارد اندر دل
بزرگوارا شد مدتی که من خادم
نه زانکه از دل و جان مخلصیت ستم
ز مجلس تو گرامیام دورداشته ام
اگر نه در دوسته شوم ز طبع چون آتش
بجای دیگر اگر اول التجا کردم
خدای دادند و کس چون خدا نمی بیند
شنا قبول بهمت کنند اهل شنا
بدین دلیل توئی خواجه باستحقاق
نه هر که البقیب با کسی مشا بهت
که دال نیز چو دال است در کمالیک
بهین که میر مغزی چه خوب میگوید
درین مقابله یک بیت از رقی لشنو
ز مرد و کینه سبز هر دو یک رنگ اند
همیشه تا که بود نعت زلف در آیات
سری که از تو به چسید بریده با و چو زلف

نوش در کام حسود تو شترنگ زهر و طبع مطیعت چو عسل

پای دور فلک دوست قضا
لنگ در تربیت خصمت شل

خدا می خواست که گیرد زمانه جاه و جلال	جمال داد جهان را بجزد خواجہ کمال
سپهر معنی مسعود کز قرآن مسعود	نژاده مادر گیتی چو تو ستوده خصال
قضا توان قدر قدرت و ستار محفل	زمانه بخشش و کان دستگاه بخیر
بنوک خامه به بندد و ره قضا و قدر	به تیر نکست به دزد لب صواب و محفل
گرابر خاطر او قطره بر زمین بار	بجای برگ زبان بردد ز شاخ نخل
چو رای روشن او باشد آفتاب سپهر	گر آفتاب امان یابد از کسوف و زوال
بلال چرخ معالیش منخسف نشود	از آنکه راه نباشد خسوف را بهلال
سپهر بر شد و رای او بنجد و خاند	کمر بست بجزا چون بندگان بدو
ز حرص خدمت او سزگون همی آیند	بوقت مولد از آرحام مادران اطفال
ز شاخ بادرم آید کف چنار بر او	گر از جهت کف او وزد نسیم شمال
ترازوی که بران بارفتد را و سنجند	سپهر کفه او زبیدد و زمین مثقال
ز حرص آنکه بر دسایان سوال کنند	همی سوال بخواهد ز سلطان بسوال
ایا مدایج تو نقش گشته بر او دام	و یا محامد تو وقف گشته بر او مال
خطرندید هر آنکو ندید از تو قبول	شرف نیامت هر آنکو نجست با تو
تو آنکسی که سپهرت پروردید نظیر	تو آنکسی که خدایت نیافرید مثال
زمانه سال و مه از خدمت تو جویم	ستاره روز و شب از طاعت تو گیر

و آنکه بردست نهایت یا بد	آن بجاه و به هنر به ز فلک
دان بقدر و بشرف برز محل	باو فاش الم و هر شفا
با خلافتش اسد چرخ حمل	ای با جاس بهر گشته سمر
وی با انواع شرف گشته مثل	دبر نتواند آورد نظیر
چرخ نتواند آورد بدل	عصر با جود تو امین ز نیاز
دهر با عدل تو خالی ز خلل	نقش کلکت همه در منظوم
در نطق همه وحی منزل	با کمال تو فلک یک نقطه است
با وقار تو زمین یک خسته دل	دست عدل تو اگر قصد کند
دور دارد جهان منت حل	تیغ مرغ کند قمر تو کند
مشکل چرخ کند کلک تو حل	از خداوندان برتر تو نیست
جز خداوند جهان عزوجل	ای بر از گوهر آدم بشرف
وی پراز گنبد عظم بحل	بنده هر چند بخدمت نرسد
مستم نیست بتقصیر و کس	اندرین سال که بگذشت برو
آن گذشته است که آن لاسال	بنده داشت به بی هیچ گناه
غزلها یافته بی هیچ عمل	آنهمه مغنذ چو تجو لیل و دماغ
وین همه پوست چو ترکیب بصل	قرب ماهی نبود بیش هنوز
تا برست از ان ویل و حل	تا باول نرسد هیچ آخر
تا چو آخر نبود هیچ اول	با دبی اول و آخر همه عمر
شب دروزت چو شب روز ازل	

نور شید علم را فلک شرح و بسط ای در وقار خاکی و اخلاق تو زمین گر زنی حسود تو بودی و قسار تو صافی ترست جوهرت از روح در صفا در بحر علم کشتی نطق تو میرود در برقی فکرقت زرسد ناو کِلِ عقل فی راه همتت بزند رتبت خطا آنکس که بی محاسب عقل از کمال گشته عنایت تو همه دیده چون بصیر نشرش همه نکست شد و نظمش همه ریج آری بقوت مدد و تربیت شوند تا باد گل نشان گذر و بر چار سرد این در جوار خاک خرامان و تیز رو آن بر بساط باغ گذاران خوش خرام گاه از نسیم این بهر خاک عمر سپیر در باغ عمر همچو گل نوشگفته با	بیت الشرف شده است چو خورشید را ای در ثبات رادی و افعال جویبل برداشتی ز روی زمین عادت بدل عالی ترست منزلت از چرخ در محل بی بادبان عشوہ ولی لنگر حیل در سمیع خاطر نشود عشوہ امل نی آب عصمتت ببر آتش زل شناخت جز بجای گری اکثر ازل زین پیش اگر چه بود همه بر لب قوش همه مثل شد و در حشمت باران و برگ و گل گهر و طلسم و عسل تا ابر در نشان گذر و بر حنیض دل چون مرغ زخم یافت در لعل چون بر زمین آئینه گون ناله و جل گاه از نشا آن چمن و باغ پر گل دشمنت چون برگ گل تر درون
---	---

بیت الشرف
در حشمت
و در حشمت
و در حشمت

پای زمانه در تیغ تابع تو لنگ
دست سپهر در مدد حاسد تو لیل

مرحبا موبخا تون اجل

عصمت الدین شرف دارد و بدل

سال و مہ دورانت اندر ملک باد	ای طفیل دور عمرت ماہ و سال
جادوان محروس و محفوظ از ہجوم	زانکہ معصوم آمدستی از بہال
سرو اقبال بر روز عمر تو	باغ دولت را نہال اندر نہال
سد دشمن رخنے چون دندانین	پشت حاسد کوز چون بالائی ال
معتدل اقبال بادے کو چہ را	
زانکہ بنیاد بقا شد اعتدال	
ای کردہ در عشق تو اشکم بخون بدل	وی این دم سرشتہ ز عشق تو دراز
ای بی بدل چو جان بدلی نیست تو ام	بر بی بدل چگونه گزیند کسی بدل
گشتی بہ نیکوئی مثل اندر جان مجس	تا من شدم بعاشقی اندر جان شل
ز سہ کہ روز وصل تو نادیدہ ناگہا	سہ بر زندہ مشرقی عمرم شب اہل
درد او حسرتا و در یغا کہ روز و شب	با صد دریغ و حسرت و دردم ازین قبل
در شکلی فگند مرا عشق تو کہ آن	جز کلک خواجہ کس نکند در زمانہ جل
صدر اہم امام طریقت جمال دین	لطف خدا و روح ہنرمایہ دول
صدری کہ چون سخن ز سخنہای او رو	ادراک منہنم شود و عقل متبدل
سری بود مشاہدہ بیصوت و بیخرو	لفظی بود معاینہ بی نحو و بی سہل
روح از نیب آنکہ مگر وحی منزلت	اندر رفت بسجدہ کہ سبحان لم یزل
ریش فرو کشادہ سراپردہ فلک	قدرش فرو شکستہ کلک گوشہ جل
در روح او میدہ قضا صدق چون یقین	در ذات او سرشتہ قدر علم چون عمل
با خرم او طریقت دین فارغ از فتور	با عزم او دیانت و داد امین از خلل +

آرزو از کثرت برت گرفت
 گر شود محسوس دریائی دولت
 اختران را سعیت ارحامی شود
 آسمان را نهیت ارمنی کند
 و رکند خورشید را می روشنیت
 از سواد شب نماید کرد روز
 اختران کو علم شان خارج نیست
 جمله اکنون چون بدر گاهت رسند
 ای بجای که ز تخم صدف تو
 چون فلک نسکالت جز نیکوئی
 چون روان بر آفرینش قول تست
 طبل را کی سود دارد و لوله
 ذره گر بنیان کند روی از شعاع
 صاحبان شمع و تاب روانه هست
 برنجیر گفتگوی و جبهه
 گوش را از انفعال این سخن
 جامه مال مال نوش از دست
 جرعه رخسار او از روی رنگ
 تا که باشد سمت میل آفتاب

و طباع اکنون را استغنا ملال
 اخترش گوهر شود و طویش نال
 فارغ آیند از مهبوط و از وبال
 منفصل گردد از زمان را اتصال
 سویی چارم چرخ روی انتقال
 آنقدر که اید رخسار زلف و خال
 بر جهان بادی که آن بودی محال
 این از آن می پرسد آیا چسبند
 طوطی لطق مرا کرد هست لال
 بد سگالت را بدی کوه سگال
 قیل او چند آنکه خواهی باش قال
 چو باؤل آفریندش دوا ل
 نام هستی هم بر او آید زوا ل
 این غرور انگیز و آن صاحب حال
 گر چه سوز و خویشتن را پرد بال
 باز خیر کو ایها الساقی تعال
 گوشت را است نماید جمال
 بر می رنگین کند جامه لال
 که جنوب از روی دوران که شمال

آلود پست و روی کار جهان	که شکر در مزاج و گاه شرنج
باد پیوسته از سر شکب خسد روی بدخواه تو چو پشت پلنگ	
ای بهستی داده گیتی را کمال صدر دنیائی و هر ساعت بتو چون وزارت آسمان رفعت شود بخت بیدار تو حجت لاینا در مراتب آفتابت زیر دست اوج جاهت را ثوابت در جوار ملک را خرم تو دفع چشم خرم اصل او تا در زمین شد علم تو جیده گوش از لطف تو در شین ماله از کلک بد عوی شد خصم بر کجا امت سبک دارد عین بر کجا نسبت گران دارد رکاب چون گره برابر وی قهر تو دین ستی یزدان چرا هست اعجب فوق تعین کند عذر گناه ان جواد می تو که در ایام تو	ملک را فرخنده هر روز از تو فال هست دنیا را کمالی بر کمال هر کرا جامه تو افسزاید جلال ملک تا سید تو ملک لایزال در معالی آسانت پایمال غور حرمت را حادث در جوال فستنه را دور تو دور گوشمال زان چنین ثابت اساس آبدجال دیده چشم از کلک تو سحر حلال کلک او کو کار خود کردی مهال چرخ بسیار در کابیه مهشال کوه بزم تا بد عثمان احمال آسمان گفتا کفی الله القتال مشل و مانند ترا هستی محال جود تو تلقین کند حسن سوال هست کمتر ثروت آمل مال

فلک کو کبت عزیرالدین	آن نه کو کب و رای اوج فلک
وان در ابداع امتحان علوم	رای عالیش کیمیا و محاک
آنکه نقشین پایه قدرش	زافزینش بود فراز ترک
کرد تاریخ رسم او منسوخ	سمراسم دوده بر مک

عدد سالها به عمرش باد

همچو تاریخ پانصد و چل و یک

جست کارخانه ارتنگ	ای بهار از تو رشک برده رنگ
صحنت از صحن خلد دارد عا	سقفت از سقف چرخ دارد رنگ
داده رنگ ترا قضا ترکیب	زده نقش ترا قدر بزرنگ
صورت قندار پیش تو زشت	عرصه روزگار پیش تو تنگ
بحش طیرت به صورت و بعفت	همه هموار در شتاب و دزدنگ
تیر تر کانت نارغ هست از تاب	تیغ کردانت ایمن است از رنگ
داعی زایران درت بصریر	هم زیک خطوه هم زیک فرسنگ
حاکمی مطربان خمت بصدرا	هم دران پرده هم دران آهنگ
لب نائیت می سزاید نای	دست خجکیت می نواز دنگ
بوده بر یاد خواجه بگه و گاه	جام ساقیت پر شراب چو رنگ
مجددین بوالحسن که فرنگش	خاک را فرد بد هوا را هنگ
آنکه عدلش در انظار امور	شکل پروین دهد بهفت اوزنگ
و آنکه همش در ان مقام حسود	ناف آهنگند چو کام ننگ

عالم و آدم نبودستند کاندید و کار در بریزوان افتد اگر دست سلطان و ^{حسب} ^{حسب} حد و قدر بندگان نیکو شناسد پادشاه پایه قدرت نشان میخواست گردون ملک بخشاینده در حرمان میمون ^{مست} ^{مست} آسمان از مجلس نفکندش از روی حسد او تبارج قصا در چون غنیمت در مصا پای چون بنیم شکسته دل چو آتش بقرار دوستان با یک جگر پر خون که اینک ^{مضی} ^{مضی} آسمان خود سال مه باینده اینستان کند شکریزدان که این یک دست بوس ^{بوس} ^{بوس} تا نباشد همچو غنقا خاصه در صورت غوا جان خیم از تیر سیم رخ افکند بر شاخ ^{شمار} ^{شمار}	زید از اهل درج شد عمر و از اهل درک شاه و الا بر بند چون حق نگو کرد ^{دست} ^{دست} خود تفاوت در عیار زر که داند ^{مجا} ^{مجا} گفتش آنک از پیشش باره ز ^{نست} ^{نست} چون خلقت بیعلی بود هست و بی زهر ^{افد} ^{افد} تا ز ناکامی نفس در طلق او شد چون ^{خسک} ^{خسک} ز و طبایع در جدل کین جزولی ان جزو ^{لک} ^{لک} ماند در اطوار دوران همچو ماهی در ^{شک} ^{شک} و دشمنان با یک دمان پر خنده کاینک ^{لک} ^{لک} در روشن خویش دارد در تیزش ^{تک} ^{تک} تا کند خاتم سپهر از پای بیرون ^{یک} ^{یک} تا نباشد همچو شاهین خاصه در قدرت ^{کر} ^{کر} باد لرزان در برش چون جان کنج ^{لک} ^{لک}
---	---

ساختست از شاعران بر خط و فضل و جریر

مجالست از ساقیان بر خطی و راتی و یک

اوج سقفت تو راز دار ^{سک} ^{سک} ای نموده ز ارتفاع فلک در تین میان جنت و تو بختگی داشت دیگر هر ^{دند} ^{دند}	بیخ صحن تو همتین ^{سک} ^{سک} ساکنانت مقدسان چو ^{لک} ^{لک} روی ره دان در او فتا و ^{شک} ^{شک} راستی بی حلاوت تو ^{نک} ^{نک}
--	--

تقدیر گفت خیمه مکن بین که آمد آنکه	هست از هزار گونه شرف یادگار ملک
باری کسی که ملک برو انتظار داشت	نه چون توئی که هرزه بر روز انتظار ملک
ای ملک در بسط زمین خجاستار تو	و ندر بسط او همه افخواستار ملک
تا روزگار دست تصرف همیکند	اندر نهان ملت و در آشکار ملک
ای در تصرف تو جهان تا ابد بساود	یکروزه روزگار تو در روزگار ملک
عهدت قدیم باد و بعد تو ملک شاد	یارب خدای باد و شکوه تو یار ملک
ملکی که خیمه از خم گردون برون بردا	در زینهار تو نه تو در زینهار ملک

بر در گمت رکوع و ضیع و شریف عصر
در مجلس سجود صغار و کبار ملک

ای سپاهت را طغیان کش و دولتی	نه یقین بر طول معرض شکر و نعمت
بسته گرد و مویکت صد پرده بر روی سماک	کرده فعل هر کسبت صدر زخمه در پشت سبک
هر کجا خرم تو ساکن موج فوجی از ملوک	هر کجا خرم تو جنبان جوش حشیشی از ملک
چون رکاب تو گران گردد عنان تو	روز بهیجا ای سپاهت انجم ویران ملک
قایل تکبیر فتح از آسمان گوید که بین	القتال ای حیدر ثانی که النصر ملک
شیر چرخ از بیم شیرایت افغان	کالا مان آنخو دین اتیاج ملکافا ملک
چشمه تیغ تو هم بر آب و هم بر آتش	چشمه دیری میان آب و آتش مشترک
جان جاه خصم سوزان گدازان زود	چون آتش در حشیش و چون آب در ملک
فتنه را رایت نگوئی کن برین اقرار قضا	ایمنی را تا قیامت کرد بر تیغ تو حاکم
گر ترایزدان بهدگی داد راضی نیست	خصم را گو دفتر تقدیر باید کرد حاکم

علم خدای بر دو قلم ساخت حل و عقد
 آن در ازل بگرد یکبار ثبت حکم
 حکم ترا که عاقبت نسل آدم است
 ذات ترا که واسطه عقد عالم است
 عمریت تا که نشو و نبات فساد نیست
 الا نواهی شکر نزد عند لیب ذکر
 بر چار سویی باس تو قلاب مفت
 بر شیر مرغ غراز فلک شب بکینند
 ایام است داد نفاذ ترا بدید
 تقدیر گرد باره حزم تو طوف کرد
 از سایه وقوف تو بیرون نیفتند
 وایم چو خلق ساقه از آمداد سعه تو
 ای بارگاه توافقی آسمان عدل
 چون خوانمت وزیر که صد پادشاه نشاند
 یک مستحق نماند که از انصاف تو نیافت
 فاروق حق و باطل روی زمین تو
 خورشید روز کی دوسه پیش از درازت
 یعنی که ملکر ابوزارت سزا نمم
 چون در سواد ملک بجنبید رای

آن ساز دار عیب شد این ساز دار ملک
 وین تا ابد بساخت یکبار کار ملک
 آورده تا قتل طرب از جو یار ملک
 پرورده دایه شرف اندر کنار ملک
 با آفتاب رای تو در نو بهار ملک
 از اعتدال دور تو بر شاخار ملک
 دست بریده باز کشید از عیار ملک
 اگر بگذرد بعید تو در مرغزار ملک
 گفتا زهی دوام که دارد مدار ملک
 گفتا زهی اساس که دارد حصار ملک
 گر چه ز نور و سایه بیرون شد گذار ملک
 نو تو همی فزاید غولیش و تبار ملک
 وی آستان تور بض استوار ملک
 توقیع تو ز تاجوران در دیار ملک
 معراج تخت و دولت و مطلق دار ملک
 احسن شاد باش زهی حق گم دار ملک
 بر پای کرد و نوبت در جوار ملک
 بر نا گرفت چون هم طفلان تلج ملک
 شد در سواد سایه نیل و بار ملک

توانم سید سادات بگذرانید	ز هفت کشور و هفت آسمان و هفت
بهر پیام که آورده کرده ام تصدیق	بهر چاه تو رسید هست گفته ام صد
نه در پیام تو لا کرده ام هیچ طریق	نه در رسالت تو منکرم هیچ نسق
نه در خلافت بو بگردم زخم بخلاف	نه در امامت فاروق در مجال لطف
نه در شستن عثمان چو رافضی بدگوی	نه در شجاعت حیدر چو خارجی حق
مهر خواجه خواهم شکافت چو انار	دل رو افش خواهم کفید و چون
ز زخم خنجر مصام غسل آینه گون	ز تیر ناوک زهر آب داده بسته صد
مبینا چو بتو حیدر تو کشت و لب	شد از هدایت فضل تو گفته ام مغلط
سواد نظم مرا اگر شود ز آب گذر	کنند فخر رشیدی و صابر و غمغ
اگر چه حاجت دق نیست انور می را	بدر گریه تو کند یار بار نشاید
چو در مدح امیر و وزیر عمر گذشت	چه سود خواندن اخبار و بلغه و متطق
منم سوار سخن گر چه نیستم بزر	بر افکنم ملکا خنگ ابرش و ابلق
یکی جریده اعمال خود نکرد کشف	هزار کس را کردم بمرح مستغرق

کنون که غدر گناهان چو لیش خواهم گفت

ز دیده خون بکشد بر بدن بجای عرق

ای گشته تو که کلک صورت نگار ملک	او بقرار داده بیش قرار ملک
یار ب چگونه در سر کلکی توان نهاد	چندین هزار تعبیه در کار و بار ملک
تا کلک در یمن تو جاری زبان شد	عزیز گین زمانه نزد دربار ملک
الا از ان لعاب که منسوج کلک است	دیباچه قضا نکند پود و تار ملک

در حکم روان کرده بهفت سیاره	ز لطف داده وطنشان دانه ساق
میان گنبد فیروزه رانده محسب	میان آب چنین خاک توده محسب
بر آنکه مبدع ابداع اوست بی آکت	گواه بس بودای شور بخت خامق
چون بری که بخود بر شد آسمان بلند	گهی ز گردش او روشنی دگاه غمت
نه بی نمایش و خلاق شد همیا خلق	نه بی نگارش و راق شد نگار و نق
جز او بصر که آرد چو عیسی و آدم	جز او بلطف که آرد چو موسی ز عسقل
که بر فراز دهر باد اوست صبح	که برکشاید هر شب بصدج شفق
که پاشد از دهن بر بر صدف و لولو	که پوشد از اثر صنع در چمن فرط
تبارک الله از آن قادی که قدرت او	دمان دیده نماید ز عمر و دست
گهی ز آب کند تازه چهره گلزار	گهی ز باد و گند تازه لاله را ملین
گهی ز لیل کند قوم فیصل را طیر	گهی بملکت نمرود را گار و بون
تراست ملک و توئی ملک دار و ملک شتر	تراست خدائی بهر زمان الحق
ز دست باد تو پوششی به بوستان	ز چشم ابر تو آری بهشت استبق
بحکم یار دمان را بر آری از سوراخ	ز بهر طعمه را سو و لقمه لوق
بدفع زهر بدانا نموده تریاق	بنفع طبع به بیمار داده سدرق
بباغ بلبل بریاد تو کشته باغ	بشاخ فاخته از ذوق تو گرفته سبق
دوات در طلب آب لطف تو دلخون	قلم ز هیبت نام بزرگ تو سرشق
نه در کلام خرد بے امان تو آه	نه در هوا گدرد بهیوای تو عقق
ز مار مهره بر آری ز ابر مروارید	ز گاو عنبر سارا از آب گل زنبق

خرقه پوشی ست چرخ اگر نه زدیش	رفعت بارگاه او مخراق
رای مالیش فایق الاصباح	دست معطیش ضامن الارزاق
بنی نیازی عیال نعمت اوست	صدق او در سخن بجای صدق
رغبتش رغبت هم کان و دریا را	چارت کبیر کرده دست طلاق
کرش از را که فاقه زد دست	زاست لاندرا فکند بفوق
خون کانا بر سخت کان سخاش	کوه از ان یافت ایمنی ز خناق
بکرم رغبتش بدان درجه است	که بنظاره رغبت احراق
کم نگردد که کم نیارد شد	طول و عرض هوا باستشاق
پیش گردد که پیش راند شد	شرح و بسط سخن باستنطاق
تا زمان همچو روز باشد و شب	تا عهد و همچو جفت باشد و طاق
روز و شب جفت کبیر بادا	در چنین کاخ و باغ و طارم و طاق

عزاد در از امی عزیز وجود
نار معشوق و ناله عشاق

مقدری نه بآلت بقدرت مطلق	کنند ز شکل بخاری چو گنبد ازرق
نه خشت و رشته معمار را در و بار	نه چوب و تیشه نجار را در و بار
بحکمتی که خلل اندرونیا بدرا	نه مهر و ماه کشاید دران مکان برق
حصار بر شده بی آب و گل و لیک بوضع	بگرد او زده از سحر بی کران خندق
نه از فراز توان یافت حیدر کوب	نه از شیب توان جست جایگاه تفق
نه بنجینق بسقفش رسد کینه کج	نه تیر چرخ و نه سامان بر شدن برق

چون شد یار و وافق و مشتاق	بسخن در شدیم هر سه به هم
که در بغل از اجتماع محاسن	مادرانیکوی بی گفتم
قصه چرخ ارزق رزاق	دوش چون شد حدیث در دواکم
در بسیط زمین علی الاطلاق	گفتم آیا کسی تواند بود
کشف اسرار او بستمحقاق	منع تقدیر او با استقلال
معنی احتراق از احراق	نه از آن طایفه که نشناسند
نخواند زدن لطق ز لطق	از آن دایره که در تذویر
که برین گنبد آمدی بسراق	ماه گفت که برق و بهیج بود
که بر دواشق است ملک عسراق	در خراسان ز رشتش فکر سیت
مد و سردی ستام و خناق	عصمت ایزدی رکاب و عنایتش
آن ملک خلعت و ملوک خسلات	دانی آن کیست او جد الهین است
گفت مخدوم و منعم است اسحاق	گفتم ای ماه نام تقسین کن
آسمانهاش خاضع الاغنائق	آسمان رتبتی که سجده بر نه
قدرتش کرده باقی در ميثاق	گشتش بسته با قضا پیمان
چون شود در نفاذ حکمش عاق	خلف الصدق قدر او ست قدر
راز گردون درو خط الحاق	فکرش نسخ و جو و آمد
سفر آسمان نباشد شاق	رایش از آفتاب نیست چرخ
از عطار و بهر ده رنگ نفاق	بوی کبریت احمر صد قش
لغت منہیان سبع طباق	لغت سبع المثانی ستمش

در اجناس معانی زین سبب بر داشت بتو تا زنده سحر باطل فرعون و سینر اگر ثعبان موسی در کف بیضا ندستی طراوت داد عالم را با انواع مراعاتش مزمین کرد و ستولی مرا تشرف بکنش همی تالایج و دوا صبح شود خورشید انوارش	در انواع کفایت زین سبب بگزید سلاطینش نموده خامه زیر معجز موسی عمرانش به بدین رکف بیضای او چون کلک ثعبانش لمون کرد و شخصم را کرامات فراوانش قوی دل کرد و ستغنی مرا تحسینش همی تا ثابت در اسخ بود گیتی در ارکانش
---	---

زین نکتت معاون با و سعی بخت و کردوش
زین آفت نگهبان با و حکم جرح و دودوش

دوش هست آمدم بو ثاق دیدم از بادیه پری ووشین می چون عهد دوستان بصفای هر دو در تاب خانه رفتیم به شستیم بر در یحیی گلی در سیمین ز منطقی اجتناب همه اطراف خانه لمعه برق شکر بزم ما ز شکر وصال نه مرا مطربان چاکب دست غزل گما سر خود همه خواندم ماه ناگه برآمد از مشرق	با حرفی همه وفاد و فاق شیشه نیمه در کناره طاق تلخ چون عیش عاشقان بنده که نبود آشنای هوا و رواق که همی دید قوس از آفاق در یارم ز بند سس اوراق زان رخ لامع و سحر براق جرعه جام ما ز خون فداق نه مرا ساقیان سیمین ساق در نهادند و را بهوی و عداق مشرقی کرد خانه از اشراق
---	---

چو دامن پست پایش را بهی بستم گم کردیم
 به بیداری ز من بهر بیجان بجز مهر ازوش
 کجا چو گمان لفتیش بدل برون بهر فغان
 اگر چو گمان گواشت و او چون گوی خواهد
 دلم را همچو گوی کرد سرگردان و آشفته
 دل من گوی میکردی اگر چو گمان لفتش را
 دل دیده بدست سازم کمافی را و تیری را
 بهر دم روز میخوردن بصبح بوستان اندر
 از آنکه دل نمجوید بخیز ماه سخن گویش
 در آتش کرد فعل من عشق باد بای او
 از آن که گوید از یعقوب ز یوسف که اکنون
 بشبهای غم ماند خیم جد پر آشوبش
 وصال مجلس مخدوم خود که هیچ در غم
 اجل و عالم و ناصح رضی الدین بیغیر
 گزیده نور دین صدر کفایت که گفت کا
 خطابی گر کند بیشک باشد چرخ نقاد
 شوم مخدوم و مخدوم جهانی از سر رفت
 مرا چون بحر و چون کان شد ضمیر گوهر حث
 پدید آورده بر هر کس صنعت دور کردوش

بگویم اندر آن مجلس شکایت های هجرش

بگردگوش دست اندازم چون گویانش
 بید عهدی دلم شکست و دل شکست پیا
 دل مسکین من چون گوی باشد زیر فرش
 ز صحرائی همه عالم بیاید صحن میدانش
 ز بهر بازی خود را سر زلف چو چو گمانش
 بدی هیچ آگهی زان کوی سیمین زرخدا
 که از فرمان او آید بدون از کیش و قریش
 رخی چون ماه گردون و قد چون سروش
 در آن دم جان نمجوید مگر سر درخاش
 بآب دیده جویانست خاک لعل بکیش
 چو یوسف بر سر کست و من بدخیش
 با حوال دلم ماند سر زلف پریشانش
 بگویم اندر آن مجلس شکایت های هجرش
 که شد سر دفتر بهمان جمله عهد پیا
 مقرر معجزات کلک او گشتند او نش
 مثالی گردید کس را بوسه بخت عیش
 بخد مت گردید مر مرا فراش و دریا
 ز انعام کز و طبع فزون از سوز کاش
 بر آورده بهت در هر فن بکلمت لطف زدا

فنا بارها کرد عزم مصمم	که تاب کشد چرخ آفرینش
شکوه تو دریافت انکار اگر نه	بگردی فشا در خور آفرینش
بدیوان جاہست گدازند انجم	خارج نهم کشور آفرینش
وزا قطع جودت رسانند ارکان	وجوب همه لشکر آفرینش
اگر اختر تو نبودی نگشته	سعادت رسان اختر آفرینش
توئی سرور آفرینش نه بیشتر	که بروم قضا ما در آفرینش
بجز تمام از طبیعت به پر سر	که هم به نشد سرور آفرینش
ترا کرد کار از براسی تحفظ	مؤکل کند بر سر آفرینش
نمک چه باشد که با چون شمع	بگردد دیگر و در آفرینش
حوادث چرا بستی گستر دکان	بمعنی بود بستر آفرینش
گوا میکنم بر تو مان امی طبیعت	درین داوری داور آفرینش
که تا گرم و سردی بروش نیار	که اینست خشک و تر آفرینش
الا تا مزاج عناصر به نسبت	زیادت کند پیکر آفرینش
تو بادی که جز با تو نیست کونیاید	قبای بقا در بر آفرینش
دوام ترا یخ در خاک و آبی	کز ورست برگ و بر آفرینش

بقای تو چند آنکه در طول و عرضش

نشاید محض محور آفرینش

به برین وقت سخن گفتن لب شیرین	که گوئی در عمارت در لعل بدین
بدندان لب آن سرور و مرجان	همی در بار دو مرجان در درج

ای تو نگر تو بسیط زین بیورفته است ورنه در زنبور لطفت اربای درند بمیان آسمان گر سلاح بر بند جان خود او که جاسان را این نه خلق است نور خورشید است شاد باش ای معجزات کرم بهباب از مزاج برگردد در کند چوب آستان تو حکم بخدای اگر کس این توانی را	وز نظیر تو آسمان درویش در پی نوشش کی نشسته نیش گرگ را آشتی دهد با پیش تیرتد بیر تو نهد در کیش فرق ناکرده اهل مذہب و کیش که به بیگانگان رسد چو نجویش مرمی از هزار عیسی بهیش گر نجلی تو بر بهالد خویش شمنه چو بها شود آذیش بسجن در نشاندی بسریش
---	--

تا نگویی که شعر مختصر است

مختصر نیست چون تو نمی بینی

ز بیست تو بر سرفرازی قصا خطبها کرده در ملک ملت چهل سال مشاطه کون کرده طرازی نه چون طاهر ابن المظفر اگر فضل گوهر تو نبود کشا نفاذ تو گردون فطرت بیاد عدم بر دهد گز نخواهد	وجود تو سرفرازی بنام تو بر من سرفرازی رسوم ترا زیور آفرینش بعد تو در ششده آفرینش حقیر آدمی گوهر آفرینش پیر داند از دفتر آفرینش خلاف تو خاکستر آفرینش
--	--

بیش است ز کوه مایه تو	از سود و زیان آفرینش
سنگند بجان تو خور و عقل	یعنی که بجان آفرینش
ای نازده آفرینش را	عیاری و آن آفرینش
در نو به مجلس بهار است	در فصل خزان آفرینش
سر کم شده لغوه فقیرانش	بواب نغان آفرینش
افزاده بر آستانه شمع	مست از تور و آن آفرینش
لوزینه استعارت مست	آرایش خوان آفرینش
نقد سخنت چو رایج افتاد	در داد و ستان آفرینش
صاف سخن که نقش کل است	بر طرف دکان آفرینش
پرسید ز عقل کل که این چیست	گفتا توران آفرینش
تا ابلق تند و هر را مست	اندر خم ران آفرینش
در خدمت دور دولت باد	دوران زمان آفرینش

شیرین ز زبان شکر مینت
تا حشد و بان آفرینش

ای نمان گشته در بزرگی خویش	وز بزرگی ز آسمان شده بیش
آفتاب انجمنین بود که توئی	آشکار و نهان ز تابش خویش
تو ز اندیش زان سوی و جان	همه زین سوی عقل دور اندیش
باد بر سده تو هم زسد	باد فکرت نه باد خاک پریش
و هم را بین که طیره برگشته است	بر بقیگنده پای زاکه ریش

تا که باشد این مثل کالیاس حدی الحشین	بادی اندر راحی کار ز انباشد بیم یاس
داین غم تو پاک از گرد آس آسمان	وز جفای آسمان خشم تو سرگردان آس
لی سپیده دم شب لایق بدو چو چرخ	
تا برو ز حشر میگوید احاد ام سد اس	
ای شادی جان آفرینش	وی گوهر کان آفرینش
ای محرم خلوت که انجاء	محبست نشان آفرینش
ای بلبل بوستان تجرید	در شوره ستان آفرینش
در جلوه کشید کشف لطفت	اسرار نهان آفرینش
در بدو وجود گفت تیرت	کای بخت جوان آفرینش
تا بسته ز فکر مت روان تر	تیری ز کمان آفرینش
آزاد مراتب یقینت	ز اسب گمان آفرینش
نی فاتح شتاب نبوده	نام تو ز بان آفرینش
کم کرده گران رکاب تو	تیزی عنان آفرینش
در شیوه اختراع و ابداع	باتاب و توان آفرینش
در بی صفتی علو نفعت	برتر ز بیان آفرینش
در بی جیتی بلال قدرت	فارغ ز بنان آفرینش
بالسته نبوده تا که بوده	پیش تو میان آفرینش
صیت تو گرفت صد ولایت	ز انبوی جان آفرینش
ده یازده قبول دار	بر کل مکان آفرینش

آنکه با جوشش سبکساری نژاد ز منتظر
 یاد از یک التفاتش ملک استغنا بنا
 خواستم گفتن که دست طبع او بحر طبع
 دست او را چون توت و انجا صافه
 در هر دوران در نهاد خویش از این عالم
 در لباس سایه و نور زمان عقلش بدید
 ای نداده خرج جودت تن درین هی شمار
 ای برسم خدمت از آغاز دوران شسته
 عالم قدرت مجسمیت ور نه باشدی
 مرگ بیرون ماند از عالم جودت و محال
 بر تو حاجت نیست کس عرض که درون
 انظر و ناقص من نور کم کی گفت چرخ
 ختم شد بر تو سخا چونکه بر من شد سخن
 دور نبود این مان و فقی اینی عوی که رفت
 شاعری دانی که این قلم کردند آنکه بود
 اینکه من هم می پردازم اکنون حسرت
 از چه خیزد در سخن جنت از خطا بنی طبع
 تا بود سیر ایوانی در سفر دور فلک
 گاه گردون برگز اندر خرمین عمرت

و آنکه با بندش گرانباری نباشد از سبک
 همچنان که کیمیا ترکیب زریا بدین
 عقل گفت این طرح باشد نیز با منم یک
 طبع امدان چو گونی و انجا اقتباس
 که نیر نعت منم شان به پیاید بطاس
 گفت با خود العجب نعم البدن یسیر اللباس
 دی نهاد و خل جابست پاز انسوی قیاس
 طارم قدر تراهند و هفتم چرخ پارس
 اندرون سطح او بیرون عالم را ماس
 که دروسد کی کشی از خاک خرم و آب
 ز آنکه باشد از بهر کس التماس
 کافاب از آفتاب نیست کرد اقتباس
 این سخن در دو گردون هم گویم سیر
 در دماغش و شهادت را هم میگردد
 استادان امر و القیس انتهاشان فراس
 سامری کوتا بیا بد گوشال لاماس
 از چه خیزد پرده بر جامه دیار تاس
 و نذران دوران نظیر گاه و گاه
 نامه تو گشت زار آسمان را هست

فالب و ستانت را دل شیر	حالت دشمنانت را نگ و پوز
ای بحق هر دو در تصرف تو	مالک هر دوئی بد و بد و ز
دانکه اقبال خویش را دیدم	بارخی دلکشی جان افزوز
گفتش من چگونه داری حال	زیر این در طه تاب حاو شه تو ز
گفت و یک خبر ندارم تو	که بگو باز گشت آخره کو ز
مندان کرد رای پای افراز	آسمان گشت مرغ دست اموز
شب محنت با خرا آمد و شد	شب من روز و روز من نوروز
روزم از روز بهتر است اکنون	از مراعات شمس الدین بهروز
باد غرش چو چاه روز افزون	عمر اعداش عمر روز سپوز
مادانش همیشه سرگردان	خیم برایشان نریخت بد پیروز
وقت بر آب ریز سبالت شان	انچه گویند صوفیانش کوز

جاودان از ملک خطابش این

کامی بر اعدا و اولیای فیروز

چون مرا و خویش را با ملک کی دم قیام	در خراسان تازه بنیادم قامت را اسام
چون غنیمت را مقابل کرده شد با منی	عقل شتی روز و طمع مایی بود را سا براس
ای طمع از خاک رنگین گرتی و انکیش	ای طرب آب رنگین گرتی داری تو کاش
ای دل را تو می نکردی از تو یاد اندر چیل	دور نبود زانکه از اطوارش شناسند ناس
تا خداوندی چو مجددین دولت بوان	حق شناس من گمان باشد چه غم اورا شناس
آنکه از کنه کمالش قاصد است اورا کمال عقل	راست چنان که کمال عقل اورا کمال حس

حادث با تو اگر نزد عداوت باز د اجلش در نذب اول خود گوید خیر عقل عاجز شود از مدح تو با قوت خود نیز من قاصر م از مدح تو در بی چید یارب آنشب چه شبی بود که در هفت جان مایه تر از طره خوابان خلق عقد بروی قضا از پی تسکین غضب چون رکاب تو گران گشت عنان تو حفظ یزدان زمین تو همی کرد انی این همی گفتم که من بر اثرم گرم مان ایست اقبال که باز آمدی اندر اقبال تا به نفع که باشد بنود در چو شب در جهان گر چه مجاز نیست شرب و ز تا به نماند عمر تو مقید بدوام	آب دندان ترا ز کس نتوان یافت باز دست چون باخته شد جای بیار آن گر چه اندر همه کاری بنماید عجز از عذر تقصیر نگفتم بطریق ایجا منهی خرم حدیث حرکت کرد آغاز دل مانگ ترا ز پسته ترکان طراز گشته با عقده گردون بیاست از شد سبک دل ز پیت عالمی از کرم و لک فتح گردون زبیر تو همید او آد از وان همی گفتم که من در عقم نیز هست تا جهانی ز تو افتاد در اقبال و نوا تا به روجه که باشد بنود حق و محب از همچو تقدیر سخن بر همه کس حکم جواز وز ازل جامه عمر تو مزین بطراز
--	--

ساحت غرر انیسیت کناری بخرام
عرصه جاه ترا نیست کرانی تکرار

ای بر اند او اولیا فیروز بر یکی جو د فایضت غالب داده بی میل کرده بی کینه	در مکافات این دآن شب و روز به دگر جا و قاهرهت فیروز دور این مایه سوز صورت سوز
--	---

شعله خوف و خطر باز نندرخ نشیب
 اگرک با بیش تعذی نکند در صحرا
 چنگ در سرکش از بیم ستیا کشف
 داعی شد که ہی لغره بعیوق کشید
 ای شده دست ممالک ایادی تو پر
 دست با عهد تو کرد دست قضا در گرد
 دامن جاده ترا حبیب فلک برد سجود
 بر دباس تو از روی اجل گویند بنگ
 سحر خرم تو اگر گرد زمانه بکشند
 از رسوم تو خرد ساخته پیرایه ملک
 پایہ قدر تو جانی است که از حضرت
 با کف پای تو در خاک و قار آمد چرخ
 با چنین دست مرادست برون کن این
 هر که از دست تو برداشت بیفروشدش
 در گفت نامده از بیم مذلت بجد
 فلکی نه چو فلک باش که این یک سنخ
 زحل نفس ناری تو در مریخ سفیه
 عرض تو هست همه مغز چو تجو لطف
 ای ز لطف تو نسیمی بن زمین تا تار

رایت اسن و امان باز کشد سر بفرار
 تیهواز باز سخاشی نکند در پرواز
 چه که در پنجه شیر و چه که در مخلب باز
 پس ازین زبهره ندارد که بر آرد آواز
 وی شد چشم معالی بزرگی تو باز
 گردن از مرتبه چند آنکه بخوابی بستر
 قبله حکم ترا حکم قضا برده نماز
 بدر دویم تو بر کتم عدم پرده راز
 مرگ سرگشته و حیران جهان گردان
 وز نوال تو جهان یافته سرمایہ ساز
 چرخ را عقل بردن کرد دهنده دست
 با کف دست تو در جو دو سخا آمد آرز
 که قناعت نکند دست برون بشین
 جز که دنیا که در عمر نکردش اعزاز
 همچو کنیم قطیعت بچمدان سرکار
 طرز اماند من بنده نباشم طاعت
 مایه تمام نداری تو و مهر غماز
 جرم او باز بیمه پوست چو تو کی سپار
 وی ز قبر تو نشانی بر زمین اهوراز

نیست برای تو پوشیده که من هستم
چون چنین بمقدم خدمت درگاه ترا
در خیال تو نه بردن مرادت خواهم
گیرم از روی عتابش توان کرد عیان
ومی در آنوقت که برای رزینت بگذشت
گر بی گشت برابر وی شرفیت پیدا
نه مرا زهره آن که تو بهر رسم گمان
ساعتی بودم و واقف نشدم ز تم و لای
گر بمشرفین جوابم نکنی آگاه از آن
تا بود پیش و کم و نیک و بد اندر بی هم
روز و شب جز سبب یافت و انصاف
دادد بر باد رضای تو فلک خرمین را

از برای تو کنم ز پی تشریف و نواز
بهر آزار ولی از در عفو مروت
صورت ساحت من قاعده کینه مسا
آخر از وجه نصیحت نتوان گفت باز
که فلان باز حدیث حرکت کرد آفاق
از سیاست شده با عقده گردون
نه گمانی که کند گرد ضمیرت پرواز
در کف غم چو تدروی شده در چنگل
دهر بر جامه محرم کشد از مرگ طراز
تا بود سال و مه در روز و شب نگار
سال و مه جز ندید دولت و اقبال
شسته از آب سخامی تو جهان تخت آزار

نامه عمر ترا از فلک این باد خطاب

زندگانی ولی نعمت من باد دراز

موکب عالی دستور جهان آمد باز
جاودان در کف خیر و سعادت باد
صاحب صدر زمین ناصر دین آنکه قضا
باز گیر و پس ازین رونق ملک محمود
تا سستین داد و گداز کند دست بکار

بسعادت بمقر شرف و عزت و ناز
موکبش تا بسعادت شود و آید باز
کرد بر درگاه عالیش در فتنه قرار
دهر شوریده تر و تیره تر از زلف ابر
فتنه در خواب دگر باره کند دست دراز

اگر یوسف مصری نظر کنم بے تو گهی چو جاقه نهم چشم خون نشان بگرد آن درو دیوار گردم و گویم که آن نگار سفر کرده را بمن برسان بجست و جوی توام بالغشی و آگاه هزار بابیم چو شمع وزنده شوم	بود براب چشم چو گرگ مردم خوار گهی چو کاهنم رومی ز روی دیوار بآه و ناله کنم یادگار سیل و نهار از آن دیار برآر و باین دیار بسیار بگفت گوی توام بالغد و آگاه که تا بر دوزرسانم شبی بزار
--	---

غبار مقدم آن سرو قد و بالارا
ز چشم انوری دل شکسته دوار

زندگانی ولی نعمت من باد دراز بار معلوم خداوند که من بنده می از موالید جهانم من و در کل جهان در خلافت حرکت مختلف آمدیم در بنی آدم چو ناکه صوابست و خطا این معانی همه معلوم خداوند من است زید از مزول و ستر هوای دل خویش اولا ناکه ز خدا توام نتوان گفت خدمت تو چو نماز است مرا لازم و ضرر پایم از خدمت فرمان تو بیرون نشود در همه ملک تو انگشت بجای می برم	در مزید شرف و دولت و پیروزی باز نیستم جمله حقیقت چو نیم جمله نجار پیش آن کو متغیر نکند عمر دراز اندرین منزل شادی و غم و ناز و نیا کو ز خاکست همه خاک نشیت و فراز چون چنین است بمقصود حدیث ایم باز پیش تو باز نمایم بطریق اعجاز که در کس سلامی مستحاکم و باز بخدائی که جز او را نتوان بردن ساز سرم از پیش تو چون شمع بربند باز تا شایم زر غنای تو بصد گونه جواز
---	--

بقعر چاه فتادن ناسان بلبند
 ازین مخاطره گر صد هزار آید پیش
 ایانیم صبا باب در خاست مک
 رسول عاشق مسکین توئی سبک بخیر
 سگان آن سیر کور اسلام من برین
 پس از دعا و سلام پیام بی یک نام
 کجاشد آن همه پیوند و وعده چنان
 گفتی از تو نبرم جدا بصد پیوند
 نرفته هیچ خطائی چرا ملول شدی
 خوش بگوشت خلوت نشستن من و تو
 خوش که با من تو کس نبود حرف تو
 کنون کجائی و پاکست گفتگوئی کیت
 سگ شکاری طوق غزال چیست کیت
 بر آستان فایت سری که خاک رست
 بخلق کیت از آن لفت تابد ار کند
 که ناز میکش از سرو ناز پرورد
 نسیم غنبر زلفت کراست تو روح
 من از تو دور و جدایم که خواب چیست
 اگر بیاغ روم بی تو داغ دل گردد

بفرق بر شد ای دشت جان کعبه
 به از جدائی یاران هزار بار هزار
 چرا گداز رنگی سوی آن خمسته نگار
 نه وقت عذر بهانه هست عذر آن نگذار
 سلام من برسان پیام شان بمن
 بگویش ای میگردی سرو گل خسار
 کجاشد آن همه پیوند و وعده بسیار
 گفتی از تو نبرم جدا بصد پیوند
 نکرده هیچ جفائی چرا شدی بیزار
 نه درد سر زرقیب نه زحمت از غبار
 همین تو بودی و من از مخالفان با
 بهای نرگس مست خوشش بسیار
 بهای مهر لب با که میرویش کار
 بخاک پای شریفیت که میند خسار
 بچنگ کیت از آن کامل پریشان
 کراست با سرو سودا طره ات بازار
 شراب لعل لب تو کراست دفع خسار
 چگونه هست شکست و چگونه هست راز
 اگر بگل نگرم گل بچشم آید خسار

تا با کنون جبر نبی دایم شتم از ترش روی و تار سیکه که بود گاو دوشا و طرب تا این زمان یک صراحی با ده مان ده بیش نه کنج همچون عیش بدخواهان ملک از صفا و راستی چون عقل و دل رنگ او با لعل چون شاخ بقم گرفتگی ای بسا شکر که من در نه فردا دوست ما و دامنست	ترا که در عشرت نباشد زوگزی چون جفا که عصر و چون در عصر خشک کرد از خشک سال فاشه و رد و باشد نیست کاری بی نظیر تیره همچون رای بدگویان وزیر وز خوشی و روشنی جان و صید یا نه باری زرد چون رنگ زری از تو گویم با صغیر و با کبیر کای سلمان ازین کار نصیب
---	--

النوری می خورد گیس میکند
تو بزنگ کن برو خورده بگیر

نغان که از حرکات سپهر با سخا زمانه پیش من آورد آنچنان روزگار کسی که بی رخ او یکدم قمر از نبود بهر گلی که ز گلزار وصل او چیدم مرا بخت هجران فتاد کار آخر قرار و صبر و سکون گر نباشد چه بیا من مزه رفتن ز طرف خار خس هزار لقمه بدندان ز بدون از دم شیر	نفا و طرح جدائی میان من و یار که روشم شد از آن روز معنی شتاب برفت و کار مرا بر فراق داد و قسم ز هجر دردم آمد هزار نشسته و خار اسیر محنت هجران شدم در آخر کار قرار و صبر و سکون بادست و پای به ملک چشم ستردن ز رو خار خار هزار عقده بدندان کشودن از سر بار
---	--

صفا بطبع تو بفزود آب بر روان	سیر امر تو بر بود باد باد و دبور
اگر نه طبع تو شد در نطق را در	و گرنه کلام تو شد گنج علم را گنجور
عبادت تو چرا شد چو گوهر منظوم	کفایت تو چرا شد چو لؤلؤی منشور
بیتغ فقر تو آنرا که گشته کرد اجل	خطای زنده نگرداندش بنفخه صور
بزرگواران من بنده و توابع من	همیشه جفت نصیریم از جهان نفور
همیشه تا بخردش بوقت گل بلبل	همیشه تا بسراید بر پیش بل طنبور
فضیلت دشمنی از گل همیشه بادا	مذاق حاسدیت از گل همیشه بادا
حساب عمر بداندیش بدسکال تو باد	همیشه قابل نقصان چنانکه ضرب کشتور
ز بیم پیکر خصمت چو پیکر مظلوم	ز رشک چهره حاسد چو چهره محمور
سپید چشم حسود تو چون تن ابرص	سیاه روی حسود تو چون شب بکجور

در رخ حاسد بدخواهست آسمان شان دان

بکام دشمن بدخواهست اختران رنجور

ای بهمت برتر از چرخ اشیر	وز بزرگی دین یزدان را نصیر
برده حکمت گرمی از باد صبا	کرده دستت دست برابری
ای جوانبختی که میشل و شب تو	کس نیامد در خیم گردون پی
بنده امشب با جمال اله چو خطیب	آن برای و کلام چون خورشید و
عزم آن دارد که خود را یک نفس	باز دارد از قلیل و از کث
دیگلی چنانکه دانی بخت است	همچو دیگر کارهای ماحق
خانه امین تر از بیت الحرام	شاهی نیکوتر از پادشاه

<p>بست اندر دست آب گوشت آتش در جهان کی شدندی آب آتش در جهان هرگز پدید از وجود وجود آب و آتش اقبال او ای خداوندی که آب آتش وجود سوختا تا بیاید آبروی ز آتش اقبال تو انوری از آب مهر و آتش مدح کند تا نباشد آب آتش نیکخواه یکدگر</p>	<p>باد تاثير شمس و خاک مدش گوشوار گرنگشتی باد اقبالش بر رخا کاشکار باد را پاکیزگی و خاک را بر در گزار همچو باد و خاک مشهور اند از هر دو باد و دولت بر زمین و خاک نظر درج در نظم را چون باد خاکت را تا بود از باد و خاک اندر جهان گرد و بار</p>
--	--

همچو آب آتش خواهیم بقای سمدی

تا چو باد از پیکری بر خاک گشته کار

<p>که هست عالم فانی بذات او معمور بجاه و قدر میفزد و دیاگاه صدور بر کمان جلالتش یقین نماید زور بقدر زهر کند نوش در سز زبور کند بپیشیا طین ملک را مقهور ز نفخ صور اش ارت همید بد منشور بنوع نوع شرف در زمان تویی مشهور که خلق را برسانی بروزی مقدور ز چشم خانه باز آشیانه عصفور به پیش دای منیر تو سایه باشد نور</p>	<p>سفی دولت و دین خواجه عامر مضمور ملک و رای بیاراست پایگاه مهر بر جهان کمالش جهان نماید تنگ بظن کند گشت نیش در دم کردم اسم گرفته شمار مجسم سپهر بر رخامه او گشتگان حادثه را بنس صلبس مدار زمین تویی معرور بود قدرت آن داری هر چه ممکن نیست و آن کسی که کند باس دولت بگور ز برق ضمیرت پیاده باشد برق خوف^{۱۲}</p>
--	---

آفتاب فلک آراے چه بر جای بود تا بنزدیک سرو صدر ابطبارا فآت	جای دارو که جهان را ز چراغ آید عشق بیماری دل آمده عاشق بیمار
دل من باد گرفتار چنین بیماری تو خداوند مراد داشته دایم تیار	
<p>آب چشم گشت پر خون آتش سحران آب آتش دارم از هجران و در چشم دل آب چشم و آتش دل ز بهت جان گر ز آب صلی داین آتش دل کم کنم تا در آب چشم و در آتش دل از فراق ز آب چشم و آتش دل گر بخوهم در جهان آب چشم ز آتش هجران چنان بگین شده آب چشم و آتش دل را ندارم هیچ وقع خسروی کز آب لطف و آتش شمشیر او سجده آن کز آتش کرد و گل بپایند اگر آب و آتش انگیزند تیغ و تیر او بادشاهی کاب آتش صولتش را بگنبد آب گردد همچو آتش در دمان آن کسی اگر رسد بر آب دریا آتش شمشیر او آب اگر بر آتش آید از نهیب عدل او</p>	<p>بست باد سرد من بر خاک از ان گاه زین قبل چون بادم از دوران گاه همچو باد تند گاه از روی خاک اندر من چو باد از خاک کوئی او شوم غبار همچو بادم من نه هر جانی ز دور و گاه باد را پنهان کنم در خاک من همچو خاک کز رخ باد بهار خاک دکه از لاله زار جز نسیم باد مدح و خاک پای شهریار بادی مقدار گشت و شمشیر و خاک مرو کین و چو باد و خاک در تیر و بهار از دل باد هوا و خاک میدان روزگار باد را از خاک ستم مکرش استفتی کو ندارد همچو باد از خاک در گاه شمس همچو باد از خاک دریا با بر آرد او را بیگمان کردند همچون باد و خاک آن نگار</p>

گرمی و تری آن شیر بهمانا که مرا
 تازدم چشم دل نعمت خود را دیدم
 گفت ای انوری آخر چه فدا هست تا
 بیشتر رستم و با خواجه بیکبار شرح
 خوش بخندید و مرا گفت سیه کسی
 هم در آن لحظه بفرمود سیه را که بر
 رفت و بخرد و بیاورد بمن بده سپرد
 ز دل نعمت من بود و نه معشوقه من
 و ز بهمه نادره تر آنکه عطا خواست عطا
 دیک ای چرخ منم مانده سری پرور
 ز در ادبار تو تا چند بیایان آرم
 ای کریمی و حلیمی که ز نسل آدم
 گرچه از قصه درازی ببرد شیری
 از کریمی و حلیمی ست که می میتوشی
 هم بقدر تو که کوتاه نخواهی هم کرد
 بار بنده که کشد جز که خداوند کریم
 من بر آنم که مدح تو بر آنم بر خاک
 و انگلی ز بر بزم کار چو ز خوب کنم
 باز گویم چو گفت را که بار تو هست

بر سر و مغز تو گوئی که بر آور و بخار
 بر نهالی ز رو بر طرف صفت بار
 که فرو رفته و غمر زده چون بوتیا
 قصه عشق کنیزک بمکر دم تکرار
 گفتم اینجا چه سیه به نبود رنگارنگ
 بخزاین برده بیاور به ثنا گوئی بسیار
 دست دلدار که فتم شدم انگه بیدار
 راست من با تو خود خفته چو سبک بخت
 تا بر خواب گز ازنده گردش و ستار
 از جهان این سر و سودا بمن ارزانی
 و در اقبال است اگر هست بیاری و بیا
 گرم و حلیم ترا آمده بی استغفار
 نغمه زانغ و زغن چون نغم موسیقار
 که بود از پس مفتاد ترش الغفار
 تا نخواهی که دهمی تا شب درم دیدار
 ناز حسان که کشد جز که رسول مختار
 تا شود خاک سیه کن فیکون در عیار
 پیش چون زرنکنم در طلب زرب خا
 منت ز رشتن خاک سیاهیم

از خداوند مرا که بخیری فردا شب
گفتم از زر نبود پس چه بودند بسیم
دل من از جای باشد ناگه و بجز و بشیم
نوحه زار همی کردم و می گفتم دای
دلش از نوحه و بر زاری من زار است
گفت مخروش ترا راه نمایم که چکن
خواجۀ عالم و عادل خلع حاتم ط
آنکه آسان بکم از تو مستلدا داده بود
نه بسنجد چهل از من بجوی در پیش
رو بیندیش که از بهر تو ام نخریزی
گفتم ای دست نکوراه نمودی اما
گفت لا حول ولا قوه الا بالله
او چو برگشت روانی شد از آنجا و دا
در دبی سیم آورد و بسوی خانه
در بستم بدو زنجیرم از اول شب
گفتم امشب بسزای سزای سیمی خوش
اشک راندم که همی غرقه شود شتی نوح
بر شراری که بر انداخت دل از رو من
من درین دم در کار که سیم پنج

بر خوری از من از وصل من اندوه دارد
گفت اگر بپذیری بر دوش من بخار
جامه بدریدم و اشک از فرغانه قطره
اینست بی سیمی و با سیم همی آید یار
بنوازش بکشد آن دولتش شکر یار
رو بر خواجۀ خود شعر بر سر سیم
معطی دهر جلال الوزرا شمع دیار
ده به از من بکی راه ترانه صد بار
نه بهای چو منی بگذران چل و دینار
بمثل قیمت من گر بگذشتی زینار
با خداوند کرانه بهره زمینان گلزار
این چه گل بود که بشگفت میا
که خواست نکند چرخ بر آنجانی شار
چون گنگاری حاشا که بر بندش سوار
پشت کردم سوی در سوگردی دیار
تا که صبح همی ناکه کنم زار و زار
آه کردم که همی نیمه بیگفت دی نار
بر فلک دیدم رخشان شده نجم کردار
بسیکی جوی پر از شیر فروز و منقا

عشق چند و همه حال بود سوزان تر
 اتفاق فکلی بود و قضا ای از
 دیدم از پنجه حجه نه خاسل اورا
 هم بر آنگونه که از پنجه ابر بشب
 کشتی و چاکبش دیدم و با خود گفتم
 بفسون بین که بد آنگونه مسخر کرده
 آنکه دلال دو گیسوی پاز عطر بسیت
 ز رخس حسیت یکی گوی بلورین در مشک
 و پوچ چشم که مست دماوند کدم
 اینک آن حور که اورا دل احراز شست
 گریار روی به بین اینک و آنکه بدود
 من در آن صورت او عاجز و حیران مانده
 هند طانه عملی کردی و من غافل
 جادوی کردن جاد و بچه آسان باشد
 چون بناگاه فرود آمد از آن حجه شب
 پای من خشک فرو ماند ز رفتن او
 گفتم ای رشک بتان عشق مبارک بام
 خنده می آمدش و بسته همی داشت لب
 گفت اگر زرن بود عشق مبارک نبود

که در انگشت بود عادت سوزان نار
 عشق را بر سر من رفت یکایک و کار
 او بکاشانه بدو من بیان باز
 رخ شرمند که مه بیند مرد نظار
 اینست افسونگر بند و نسب و سار
 هم بیالای خود از غنبر و از مشت دوار
 نیست دلال در این مرتبه هست او عطار
 ابر و دش حسیت دو چوگان سیه که بقار
 حلقه زلف که است و که هست تار
 و نیک آن بت که در ا جان عزیزان خا
 شونگه دارد دل و دین خود ای صومعه دار
 دیده در دی نگران و دل از اندیشه فگار
 و لم از سینه بر آورده و از مغز دما
 نبود بط بچه را استخفه در یاد شوار
 همچو کبکی که خرامنده شود و کسار
 پشت بر خشک زمین پای بود در افتار
 که گرفتیم غم عشق تو بصد مهر کنار
 کا پنجان خنده نه بینی ز گل میبچ با
 که ز زرب پای رسد بر سر نجم ستیار

بقد کوه و تن پیل و پویه صرصر گره شتاب درو خیره مانده مرغ بر تخیل او مضطرب حدید و حجب فروغ و شعله دهد همچو اختر از آ ترا سپهر سرریست و آفتاب چو شکر اندر آب و چو عود در آذر قصاید است اجل بزنجبدم خنجر بجز ششای تو ام بر نیاید از دیو زگوش و گردن ایام عقد های گهر همیشه تا که بتاید بر آسمان مه و خور سروشک دیده خصمت جو سیم با جو به پیش طالع سعادت همی بسته گهر زمان سلام و قضای بنده و قد حاکم	بزر و چرخ و بارام خاک بستن برق گره درنگ از و طیره خورد و پای خیال گره تحریر او منقطع صبا و دبور در خیش نعلش سندان سنگ در حال بزرگوارا دریا دلا خد و نذا ز شوق خدمت تو عمر نگذشت گن بدان غریبت و اندیشم که تا بند بجز مدیج تو ام بر نیاید از دیو ز نظم و شرمیج تو اندر آویم همیشه تا که بروید رخا که از رویم علو رفعت تو همچو ماه باد و چو تو بر میان کمر ملک بسته و جوزا جهان مطیع و فلک تابع دستار
---	---

درخت بخت حسود ترانه شاخ و نه بخت
چو شاخ دولت خصم ترانه یار و نه بخت

هند و می کش فرگان کرد مرالاله قطا لاله را ندان بدم و سوختن اندر آتش هند دانه دو عمل پیش گشت اویان هند و ان راجه اگر گرم مزاج آمده اند	سوخت از آتش غم جان مرا بید و هند و ان دست نبردند بدین بر و نگار واری از هر دو عمل یار مرا بر خوردار عشق شان در دل از ان گرم تر آید
--	---

شود بدولت او خاک شوره مهر گیاه	شود ز صولت او سنگ خار که پتیر
چو دست دولت بفرمانه بکشاوند	کشید پای بدامن دران قضا و قدر
بود بحضرت او تیر کلک مستوفی	بود بجلوس او زهره ساز خنیاگر
چو باز او شکر و صید او چه کباب گریز	چو اسب او گذر در راه او چه بحر و چه بر
ایا بجاه و شرف بر ستاره سوده عیان	و یا بسجود و سخن در زمانه گشته سمر
ببرده نام ز خورشید و مه بقدر بگاه	ر بوده گوی رستیا رگان بغیر و بغیر
بروز بار ترا مهر باش و بسند	بروز جشن ترا ماه مشرب و ساغر
کنند نسیم رضائی تو گاه رافیه	کنند سموم خلاف تو کوه را لایه
ز تیر حادثه ایمن شد و سنان بلا	هر آفریده که کرد از حمایت تو سپر
بر زیر سایه عدل تو نیست خویشا	ورای پایه تو نیست چرخ زیر و زیر
حسام قمر اجل را میان زند و نیم	چنان که ماه فلک را بنای معیبه
بنیش کشم محنت اگر قضا بفرماید	عدوت را که سیه رو باد و شوم اختر
بهیچ دار و تریاک بر نخواهد خواست	ز خاک جز که با و از صور در محشر
بجز در آینه خاطر تو نتوان دید	ز راز چرخ نشان ز علم غیب خبر
اگر ز حلم تو یک ذره بر سپهر نهند	قرار یابد از ان همچو کشتی از لنگر
نسیم لطف تو گر بگذرد بر آتش تیز	ز شعله اش کشاید بنجا صیت کوثر
قد ز رشست تو بر اختران سائید	قضا بدست تو در آسمان فشانید
چه باره ایست ترا زیر ان بنام انیزد	که نتریش بود با خرد و گر خاورد
بلال نعل و فلک قامت و ستاره سبزه	زمین نور و دور یا گذار و گداز

گنج مقصد و تاجند خواهی اینجا ماند
 چو این بگفت ببر در گرفتش گفتم
 سفر مرئی مرد است و آستانه جا
 در آن مین که تو در چشم خلق خارشوی
 درخت اگر سحر کشدی ز جاسی بجای
 بشهر خویش درون بخطر بود مردم
 بجرم خاک و فلک در نگاه باید کرد
 ز دست فتنه این اختران بیمنه
 همی بخدست آن صدر روزگار شوم
 نظام ملک سلطان صدر دین خدا
 محمد آنکه ز جایش گرفت ملت و ملک
 بزرگواری کاندز بر وج طاعت است
 چو دست او بسنجد چو ابر بی نقصان
 شمر ز تربیت جو داد شود دریا
 بر شمایل علمش نموده کوه سبک
 ز بیم او نچشد شیر شیره طعم و سن
 سعادت ابدی در پودای او دم
 بابر بهمن اگر دست جو دنیا بد
 اگر بچشم غنایت کند بشوره نگاه

کجای سیم دگر بار کی بسکد گر
 که جان جان و قرار دلی و نور بصیر
 سفر خزانه مال هست و آستانه
 سبک سفر کن از اینجا برو بجای
 نه جور آره کشیدی و نه جفای تیر
 بجان خویش درون بی بها بود گداز
 که این کجاست ز آرام و آن کجاست سفر
 ز دام عشوه این آسمان دوان پرد
 که روزگار زو یافته است جاه و خطه
 خدایگان وزیران وزیر خوبه
 همان نظام که دین زابتد ابدل عم
 مدبران فلک را مدار کرد در
 چو طبع او بسخن در چو بحر مغیب
 عرض ز تقویت جاه او شود جرم
 بر بسایط طبعش نموده بجزش
 ز عدل او نبود شور فتنه رنج سب
 نوایب خلکی در خلافت او مضمر
 عرق رود بمسامش بجای قطره
 دگر ز روی سیاست کند بخار

<p>کز روی سبق مرتبه در مجمع وجود من اینخنده اندامم دانم که چون نیست در جیب چرخ اگر نشود دست امتحان تا تربیت کند سه فرزند گون را از طوق طوع کردن این چار نرم در تا واحد است اصل شمار و نه از شمار بر مرکز مراد تو ایام را مدار</p>	<p>ذات تو اول آمده پس دهر بر اثر وزیر چرخ و کس نسیده است بزر در طول و عرض دامن آفر زمان مگر ترکیب چادر مادر و ترتیب نه پدر وز پایی قدر تارک آن نه فرو سپر دوران بشمارشادی همی شمر تا چرخ را مدار بود گرد این سدر</p>
<p>نماز نام چو کردم پیچ راه سفر زلف آتش دل ز شرک دیده شده در آب دیده همی گشت زلف مشکینش مراد دل ز غریبش چو اندر آتش عود چه گفت گفت نه سوگند خورده درم هنوز مدت یک بجز نارسیده بیا ماند سفر و عذر رفتن آوردی به وقت فرقت و هنگام رفتن سفر است مراد این غم و تیار و درد دل گذار و اگر بر غم دل من همی بخوابی رفت</p>	<p>جوینده رضای تو سلطان نور بخش دارنده بقای تو یزدان دادگر</p>
<p>در آمد از درم آن سرو قد و سیمین لبت قدش خشک درخ چو ماهش تر چو شاخ سنبل سیراب در می احمر مراتنی زود عیش چو اندر آب شکر که هرگز از خط عشق تو بر ندارم هنوز وعده یک وصل نارسیده دلت ز صحبت یاران ملول گشت مگر خف مکن که جهان بر دلم کنی چو سق ز عهد و بیعت و پیمان خوشتن گذر از ان دیار خبر ده مراد از ان کشور</p>	<p>در آمد از درم آن سرو قد و سیمین لبت قدش خشک درخ چو ماهش تر چو شاخ سنبل سیراب در می احمر مراتنی زود عیش چو اندر آب شکر که هرگز از خط عشق تو بر ندارم هنوز وعده یک وصل نارسیده دلت ز صحبت یاران ملول گشت مگر خف مکن که جهان بر دلم کنی چو سق ز عهد و بیعت و پیمان خوشتن گذر از ان دیار خبر ده مراد از ان کشور</p>

طوفان چرخ جان یکی را چو غوطه داد
 نگذارد در بحر چرخ رسد باد و قمر تو
 و رسایه تغیر تو بر جهان رسد
 بیند فلک نظیر تو لب که بشیر طمانند
 چون زاب تیغ دیده و سلجوق بنج ملک
 آمد نظام شاخش و صد رشید برگ
 دست زوال تا ابد از نهر چون تو با
 زاول که داشت در تن غیب سحر
 در خفیه بازمانه قضا گفت عالمی
 گفتا چگونه گفت با خسر زمان ترا
 هم در نفاذ امر بود بادش نشان
 با سیر حکم او بمثل چرخ کند سیر
 عقل مجرد آمده در خیر جبت
 می بود تا بعد تو بیچاره منتظر
 دامن و ز چون بکام رسید از نشا ط
 کردان بگرد کوی زمانه زمانه است
 دانی چو خودهای بقا در بواسع دهر
 ورنه نه آن درشت پسند سرفراز
 خود خاک در گه تو حکایت میکنند

فریاد ز اخترانش برآمد که لاتذر
 آثار حسن عاریتی بر رخ قمر
 در طبع کوکب از مرکب کند سهر
 هم سوی تو بدیده اول کند نظر
 که در از طریق نشو بهر شش جفت
 و آن شاخ و برگ را تو خداوند باز
 در بچ این درخت نخواهد زدن سهر
 از روح را مشیت و این شمع را گهر
 ای مادر جهان بجهانی همه سهر
 زایید وزیر عالم و عادل یکی پس
 هم در نفاذ خویش بود بادش سیر
 با سنگ حکم او بمثل کوه تیز بر
 روح مقدس آمده در صورت پسر
 کان و عده را نبود کسی جز منتظر
 کاخچه از قضا شنید همانند از قدر
 بایک دمان رشک قضا تا بسیر
 از بر مدت تو کشا دست بال و پر
 کور و ز کار خویش هر کس کند
 چون آنکه سطح آب حکایت کند صور

گزمتی نباشد از آن تا ادا کنم
 گای در زمانه عدل تو معجزه بر
 ای روزگار عادل و ایام فتنه سوز
 عدل تو بود اگر نه جهان را نمانده
 در روزگار عدل تو با جبر خاصیت
 گیتی ز فضله دل دوست تو ساخته است
 و ز باقی خوان تو ترتیب کرده اند
 قدر تو کسوتیست که خیاط فطرش
 گردون بر نیاج کلکت بود عقیم
 بر ملک پرده کلک تو دارد همی نگاه
 در ملک دهر کسیت که بود دست الباق
 ای بجز استمالت و مرغ انتقام
 حرص ثنا و عشق جمال مبارکت
 این در زبان خامش سوسنند کلام
 از عشق نقش خاتم تست آنکه طبع
 شگفت اگر نگین ترا در قبول مهر
 قدر تو آتشیست چنان اختیار سوز
 از شر دشمن ایمنی از بهر آنکه هست
 بر کشتن مسود تو مولع چو آسمان

آهسته به چین بهمان صوت پرده
 وی در مسیر کلک تو انواع نفع و ضرر
 وی آسمان ثابت و خورشید سایه
 با خشک ریش جور فلک هیچ خشک تر
 بیجاده از تعرض کا هست جسد
 در آب سادو گوهر و در خاک تیر و زهر
 بر خوان دهر هر چه فلک راست هجر
 بروخته است زابره افلاک آستر
 دریا بر لطافت طبیعت بود مشر
 از راز دهر اگر چه گرفته است پرده
 زین سوی پرده دار و ز آن سوی پرده
 وی آفتاب خاطر و امی شتری نظم
 اگر در قوای ناسیه پیدا کند اثر
 و آن در طباق دیده عمر نهد بصیر
 با انگبین همی نبرد دوستی بر
 چون موم نرم سجد طاعت بر وجه
 کاسیب آن دخان کند اندیشه در
 هستی و نیستیش بیکبار چون شر
 کس در جهان ندیده و نشنیده چون

بر عادت قی که باشم گفتم که کیست آن
 جستم چنان ز جای که جانم خرداشت
 در باز کرد و دست بوسید و در کشید
 القصه اندر آمد و بنشست و سخن
 پس در ملامت آمد کاین چیت پیک
 یاد رخسار خفت از صبح تا شب
 تو سر بنای و نوش فرو برده و من
 دل گرم کرده ز لطف عشق من بستم
 باری زیاده خوردن عشرت تو چاره نیست
 صدر زمانه ناصر دین طایه هر آنکه هست
 تا حضرتی به بینی بر چرخ کرده فخر
 بر بسته پیش خدمت اسباب تیش
 گفتم که پای مردوسیت که باشم
 فردا که ناف هفته و روز سه شنبه
 آثار او چو علت ایام برقرار
 روزی چنانکه گوئی فرست است
 بی هیچ شک نشاط صبحی کند بگاه
 کار دگر نداری بنشین و خدمت
 دوش آنچنان که از بزرگ اندیشه خون

گفت آنکه نیست در غم و شاد نیو گزند
 کاندنم بی پای میزدم از شوق یا بس
 تنگش چو خرمین گل و تنگش کز به
 گفت و شنید از نده و شاد و می خور
 یزدانت به کناد که کرد است خود
 یا در شراب بوده از شام تا صبح
 خاموش و سرنگنده که بان بوی
 سردی مکن که گرم کنی همچو دل جگر
 در خدمت بساط خداوند خواه جور
 در شان ملک آیتی از نصرت ظریف
 تا مجلسی به بینی از خلد برده
 رضوان میان کوثر و تنیم را که
 گفتا که کیست جز کرم او کسی دگر
 روزیکه هست از شب قدری خجسته
 اوقات او چو صورت اجرام بر گذر
 یکم حاشیه بخاورد و دیگر بیاخته
 دانی چه کن گرچه خود دانی همین قدر
 ترتیب کن هم امشب فردا که به
 نطمی چنانکه دانی رفته است مختصر

<p>اگر سخاوت مصور ندیده هرگز ز سیم و زر و گوهر همچو کمیشان شاه ایا بتابش بخشش ز آفتاب فروز ترا سزد که بود گاه طاعت و فرمان ترا سزد که بود گاه نظم مدحت تو نه از جهان بجهان در اگر کسی شد تو آن کسی که ترا مثل نافه ایزد سخا بنام تو پاید می چون جسم بروج وجود خود و سخا بی گفت تو ممکن نیست آرز آتش خصم تو بد سگال ترا تو آن کسی که اگر با فلک بخشش شوی چه غم خوری که اگر بد سگال تو بمش همی کند بعد و تبع او که بر مه چرخ همیشه تا که بود باد و خاک آتش و آب بقات باد و چو خاک و چو آب چون آتش</p>	<p>که عطا بکف بر او سیکه بنگر همیشه سایل او از زمین را بگذر و یا بر فعت و همت ز آسمان برتر فلک غلام و قضا بنده و قدر چاکر بیاض روز و سیاه شب و قلم مجور تو آن کسی که از و پیشی و بد و اندر تو آن کسی که ترا شبه نافه ایزد جهان بفر تو ناز دهمی چو شاخ ببر نه ممکن است عرض بی وجود در جوهر باب عفو تو حاجت فتنه عجب مشمر سموم چشم تو نسیرین را بسوزد پر بر آسمان شود از قدر و منزلت چو قمر بیک اشارت انگشت کرد پیغمبر قوام عالم کون و فساد را در خور ندیم بخت و قرین دولت و معین داور</p>
<p>که قول و رای صوابست قوام عالم را بهست زابت ز خاک و ز باد و ز آذر</p>	
<p>مست شبانه بودم افتاده بچرخ چون صطکاک قرع هوا از طریق صفت</p>	<p>دوی در و ثاق خولیش که دلبر بگوشت در داد از در صفاخ و داغ مرا خسته</p>

ز زخم ناوک من چشم غلویان شد کج
 نبود در ہمہ عالم کسے مرا مونس
 فلک زانده جان کرده مرا بالین
 شب دراز دو چشم ہی ز نوک مژہ
 نہ بہ فلک ز تابش صبح هیچ نشا
 بہست عشق گرفتہ امید دامن دل
 رسم بروز شکایت ازین فلک بکنم
 نظام ملکست سلطان صدر دین جدا
 محمد آنکہ وزارت بدو نظام گرفت
 ز نام خویش بتوقیع او سپرد قضا
 سپہر قدر و زمین حلم و آفتاب لقا
 نہ از موافقت او قدرت بدست
 جهان مسخر احکام او بہ نیک و بہ بد
 یکی بہر دست او روز و شب کشادہ دنیا
 نعال مرکب او دارد آن بہا و شرف
 کزان کنند عروسان خلق را یارہ
 اگر سموم خلافتش گذر کند در سیر
 شود ز راحت این خاک آن بخور عیسیر
 اگر تو بجز سخا و انیش ہی چہ عجب

ز بانگ نالہ من گنج سفلیان شد کج
 نبود در ہمہ گیتی بتے مرا غمخوار
 جان ز آتش دل کردہ مرا رہبر
 عقیق ناب چکانید بر صغیف زور
 نہ در زمین ز خروش و شخ و سن هیچ نشا
 کہ آفتاب کنون ہم بزاید از خاور
 بہ پیش آن فلک نعت و سپہر
 خدا یگان وزیران وزیر خوب سیر
 چنانکہ دین محمد بداد و عدل عمر
 عنان خلیش بتقدیر او بداد وقت
 سحاب جود و فلک بہت و ملک مخبر
 نہ از متابعت او قضا بہ پیچہ سر
 فلک ستایع فرمان او بخیر و بشر
 یکی بخدست او سال و مہ بہ بستہ کر
 اخبار موکب او دارد آن محل و خطر
 وزین کنند بزرگان ملک را افسر
 اگر نسیم رضایش گذر کند در بر
 شود ز ہیبت آن آب این بخار و شر
 کہ لفظ او ہمہ در زاید و کفش گوہر

بندگانشد فراوان تو در نعمت و ناز وقت آنست که خواهی ز نگین کلان دوا بر هر آنکس که بر اتم بنویسم شاید ز آنکه انظالم بر جسم یکی چندان آن کمالی که چو نقصان و آمد و پیش هجو کی خواستش گفت ولی ترسیم بگلش کردم اگر چند که او ظالم بود تا جهان ماند مانا و وجودت بجهان دوستان جمع و ندیمان خوش و دولت با سیر تو سبز و دولت شاه و تنگ بی آزاد	بند و رانیز چو باشد هم از ایشان کنار بدری پاره کاغذ ز کنار طومار بر کمال الدین باری بنویسم ز رخسار زان زرو جامه که باس و کتان بر من زان ندیدم من از آن بدین شاهنشاهی که نه بر طبع ملک است بود آن گفتار با تویم بیش ازین نیز مبادا سر و کار با وی از سخت و جوانی جهان بر خود آ سیر تو سبز و دولت شاه و تنگ بی آزاد
---	---

عید فرخنده و در عید بر رسم قربان
سر بریده عدویت چو شتر زار و نزار

شب گزاشته ام دوش در غم و لب چنان شبی بیدار می گفتمی هر دم هوای سیاه بگردان گیر گون خفتان چو اخگر اخگر بر اختر از فلک خشان زخم زانده جان زرد و جان بر جانان بر آرزوی لب شکرین او به شب گهی ز گریه من پر فرخ شدی گردون زخم ز دیده پر از خالهای شکرینی	بدان صفت که نه بچش بدید نه حس سپهر باز بزیاید همی شبی دیگر فلک کبود بگردان گیر گون بجم وزان بر اختر بر جانمن هزار خمر لبم ز آتش دل خشک دل بر لب بدم در آتش دل چو اندر آب شکر گهی ز ناله من پر فرخ شدی گردون بر از طبایخ پراز شاه خانی بلوفر
--	--

هر چه گویم بلیغ تو گویند کسان
 منکران همه عالم چو رسیدند تو
 احتشام تو در خفتست بغایت عالم
 تو سلیمان بنیر تو فرس تخت روان
 چو کدو خصم تو گردنکش اگر شد عجب
 با همه سرکشی تو سن گردون خوشتر
 نیست جز کلب تو گر کلاب دشمنان
 همچو باران به شیب افتد بدخواه تو با
 دشمنیت را چو خرد نیست اگر گنج نهد
 نشود مشک اگر چند فراوان ما
 حکیم دولت تو میخ زمین است وزان
 ده ره از نه فلک ایام شنید سبب
 گر چو فرعون بعین خصم تو در جسد شود
 باز تکلیف تو هر جا که سپرد از آید
 گرنه بندد کمر مهر تو چون مور عدوت
 تو چنانی که در آفاق ترانست نظیر
 باز خوان هنرمند ترا چه توان گفت
 سرور پاک دلازمین فلک بی سرو پا
 نقد میبایدم امروز ز جودت صد چهر

تو از ان بیشتری نیست در ان هیچ
 به تمیز و خرد و خلق تو کردند قرار
 که نشاط و طرب و ناز و نعم آرد بار
 تخت از معجزه بر باد نشسته چو غبار
 هم توانی باز کنی پوست تن همچو چنار
 دست حکم تو به پیش درون کرد و ما
 نیست جز طبع تو گر طبع بود او بر بار
 گر بیالاک شدش چرخ بصد دود بخار
 نشود مالک دنیا بر ملک دینار
 جگر سوخته در نافه آهوی تن است
 عزت ذات شریفست شرف لیل و نهار
 که توئی واسطه بفت و شش و پنج چادر
 موکب سویت گرد بر آرد زبحار
 سر فرو دزد بدخواه تو چون بوتیا
 زود از پوست برون آردش ایام چار
 بصفای بحیات و نبات و بو قار
 زیر کف فاضل دشمن شکر بکار گزار
 زندگانی ره گشت بغایت دشوار
 نقد ترا ز همه حالی فرج و دستار

چرب دستی فلک برین تو بخیال نه در
 نقش بند می باز نگه کن بر گسل
 شکل غنچه است چو پیکان که بود درش
 گل نارس است درخشنده چو یاقوتی جام
 طفل غنچه عرق آورده ز تب برخ ادا
 دی گل سرخ و سعی سرور نشیند
 گل همگفت ترا نیست بر قیمت
 گل از و طیره شد و گفت که ای معنی
 گوئی آزادم و بر یک قدمی بسته
 سرور زان شد از ان طعنه بگل گفت
 سالما بودم در باغ و ندیدم رخ شهر
 گل دگر بار بر آشفست و بدو گفت
 نه پس از یازده مه بودن من در پر
 سوی شهر از پی آن رفتم تا دریابم
 نازش ملک و ملل ناصر دین قلعش
 ای جوان بخت شه پاک دل پاک سرشت
 آن خردمند هنر دوست که کرد خجل
 گفت اوصاف من زاق و خوش طبع
 خدای قدر ترا طارم گردون گری

کرد اطراف چمن با همه پر نقش و نگار
 که دو صد و ایره بردایر و زدی بکار
 برگ بید است چو تیغی که بر آرد زنگار
 دانه نار چو لولو و چو در صیت انار
 مادر ابر برداشک همی بار دزار
 در میان آمد شان گفت و شنید
 سر و میگفت ترا نیست برین مقدار
 دم خوبی زنی آخر بکدام انتظار
 دعوی رقص نمائی و نداری رفت
 پای بر جایم و همچون تو نیم دست
 تو که دی آمدی امروز شدی در بازار
 بر یکسال یکبار منسایم دیدار
 که کنون نیز بپوشم رخ و بنشینم خوا
 بزم خورشید زمین سایه حق فخر کبار
 که برو فخر کنه بخت بروزی صد بار
 آن نکو صورت نیکو سیر نیکو کار
 بحر و کان ابله بزل بپیش زیار
 در او قبله ارکان بلاد هست و دیا
 زده ای بخت ترا صبح منیر آینه دا

ز دست آن پدر فتح گزنی تعریف بمن رسید ز بیم نام چشم و چشمه مهر چنین نمود که جز و دوم همی آرند با به تمام خداوند کن عنایت است دعای گفتم و جایی دعای بود الحق بلی توقع من بنده خود همین بوده است بلطف تو که پذیرفت کثر نقش نقصان همیشه تا نبود پیر در قیاس جوان	روین کسیت او شد ز امتداد و دور بقدر جز و نخست از دو حرف لفظ درین دو هفته بفرمان شاه و امر در هزار بهچو تو فارغ دل از صغیر و کبیر در این مضیق که آنرا جز این نبندند چه در قدیم حدیث و چه در قلیل کثیر بسعی تو که نیالود دامنش تقصیر سطیح بخت جوان تو باد عالم سپید
---	--

ز رشک دیده بدخواه تو سپید چو قند

ز رشک روی بداندیش تو سیاه چو قیر

شب و شمع و شکر و بوی گل و باد بهار سبز و باد گل افشان و صبحی در باغ خوش بود خاصه کسی را که توانائی هست نوبهار آمد و بهنگام طرب در گلزار ساقیا خیز که گل رشک رخ خور مرده خواهد که بجنبند چنین فصل از جا کاری ساز که بی می نتوان رفت بباغ بلبل شیفته مست و گل و شراب باد نوز و سحر که چو بهستان بگذشت	می و معشوق و می و رود و دین و دل ناله بلبل و آواز بت سیم خدار وای بر آنکه دلی دارد آنهم افکار چه بهاری که ز دلها ببرد صبر و قرار بوستان خجسته و می کوثر و طوبی گشته خواهد که رخاں لاله کند با گل مست و دشوی چمن تات کند تا باغ نه پسندند که او مست بود و بهشتیار گل صد برگ برون رست زیر امین خار
---	--

شبت چو روز جهان باد روز دشمن تو	زگر و حادثه تاریک چون شب بجور
زمانه ضرب کند باد همچو ضرب کسور	حساب عمر حسود ترا اگر بمبطل زمانه ضرب کند باد همچو ضرب کسور
<p>زمان زمان سوی این بنده غریب است خی بیان تو آیات جود و تفسیر بچشم جود تو در مایه وجود حقیر پس هیچ کلام تو عنوان نامه تقدیر ز عکس رای تو شد جرم آفتاب که وقار زهی جرم بخش عذر پذیر دهد شامیل حلم تو خاک را تشویر هر آنچه جست زایام یافت جز که نظیر که جست باد کمان و نشست گرد ضمیر بنای چرخ که در جنب قدر تست قصیر بهانه جوی بلورینه در دهندهش سیر نوشته کلام تو بر آب جوی آیت تیر ز نفیج صور زیادت همی کند تاثیر که شد ز خون تو بیرون عقدۀ تاخیر که از تامل او نیست هیچ گونه گزیر بدان دقیقه که آن بدتیا کنم تفسیر</p>	<p>زهی ز بار که ملک تو سفید سفید زهی بنان تو توجیه رزق راقان بطل رانی تو در سایه سپهر نهان نوال دست تو بطلان منت خور بسعی نام تو شد فال مشتری مسعود که نفاذ زهی خصم بند و قلعۀ کشتار کند روانی حکم تو باد را حیدر که بود جز تو که در ملک شاه و ملک خدا براسته قدرت قضایا گفت سموم حاشه از خصمت ارگرداند ز انتقام تو نشگفت اگر قضا و قدر فلکد رای تو در خاک راه رایت مهر صبر کلام تو در شرک شکان نیاز بزرگوار در حسب حال آن و صده بجز فردین شعر بیت کی چند است سوز لطف تو اگر استماع فرما</p>

بجنس جنس هنر در جهان نمی شود
 تو آنکسی که کند با بس دولت بگرو
 بنز و برق ضمیرت پیاده باشد برق
 صفای طبع تو بفرو آید بر روان
 اگر نه طبع تو شد در لطف را دریا
 عبارت تو چنان شد چو گوهر منطوم
 به تیغ کین تو آنرا که گشته کرد اجل
 کف تو قدرت آن دارد چه کن نیست
 چه چشمهاست که آن نیست بر کارم تو
 بتیغ قبر تو آنرا که خسته کرد قضا
 آب رفیق تو آنرا که تشنه کرد قدر
 بزرگوار من خادم و توابع من
 مرانه در خور احوال عادت نیست چیل
 مرانه در خور ایام همت است بلند
 زمانه هر چه بزیاید بعرضه توان کرد
 مرا فلک عملی داد در ولایت غم
 بخیره عزل چه جویم که میرسد روز
 من از فلک بگویم که از تو دشمن دو
 همیشه تا که کند نور آفتاب فلک

بجای

برفع نوع شرف در جهان تو کی مشهور
 ز چشم خانه باز آشیانه عصفور
 به پیش رانی سیر تو سایه گردد نور
 سیر امر تو بر بود کوی باد و دبور
 اگر نه کلب تو شد کنج علم را گنجور
 کتابت تو چنان شد چو لولوی منشور
 خدای زنده نگردد اندشتن بنغمه صو
 که خلق را بر ماند ز روزی مقدور
 زهی کریم جواد می که چشم بدزد و دور
 چون و انس نیاید بفتح صور نشور
 سپهر بر شده بنماید شش شراب غور
 همیشه جفت نفیریم از جهان نفور
 همی بر از کشودن نباشد هم دستور
 همی پرده دریدن نباشد هم مقدور
 که مادر نیست فلک بر نبات خوش غور
 که دخل او نپذیرد هیچ وجه قصور
 بدست حادثه منشورم از پی منشور
 چو از فلک بمصیبت همی رسند بسور
 زمانه تیره و روشن لغیبت و محضور

یکی بر کف قلع سدر مال و تازان صفی الدین موفق هم برفت است در از فسخ ایشان فسخ شد غم الانابه مع مقدم است و کاین بباد اکاین از تاشیر دور سپهر از پایه قدر تو قاصد	یکی بر کف قدح سر مست و مخمور وز آحاد حریفان چند نکور چو انگوری که گیرد زنگ از انگور که اندر لوح محفوظ است و سطور بگیتی بے مراد است هیچ مقدور زمان بر مدت عمر تو مقصور
---	--

ترا ملک سلیمان باد و خصمت

چه بد بد قلیبان چون یومزد

رئیس شرق و مغرب ضیاء دین منصور باشند و بیاراست دستگاه وجود سپهر قدری کا نذر ادای قدرت گرفت کمند او عرصه صباح و نوا یب فلکی در خلافت او ضمیر فضا نسا زد کاری ز غم او بینان فضا له سخطش نشی گشته بر زخم توان گر خفت اگر حاجت او فدا مثلا زهی موافق احکام تو زمین و زمان مسافران نفاذ تو همچو باد عجل بجو اگر چه گفت همچو بر شد عرفت	که هست مشرق و مغرب نبات او معطر با ششام بفیروز و پایگاه صدور شکوه گردون دوست و زور انجم زور به بسته طاعت او گردون صبا و دبور سعادت ابدی بر هوای او مقصور قدر ندارد رازی ز خرم او مستور حلاوت کرشمش نوش گشته بر زنبور به پستی حرم حرمش ز سایه و نور خی متابع فرمان تو سنین و شهور مجاوران و قار تو همچو خاک صبور بلان هرزه چو رعدت زبان نشد کور
---	--

اصطلاح
چون کجوتی
گردون
سپهر و دین
از غیاث

چون کجوتی

چون کجوتی

بسی کلک توکز خاصیت هست	صریش را مزاج صدمت صور
اگر جا و رفیعت خود نکرده است	بعمر خود جز این یک سعی مشکور
که برگردون بجنت سایه افکن	از و پس خدمتی نادمه بر
تمام است اینکه تا صبح اید شد	هم او معروف و هم خورشید مشهور
ترا این جای قاهر قهرمانیست	که قهرش مرگ را کرده است مجبور
حسودت راز بهر طعمه یک چند	اگر ایام فربه کرد و مغرور
همان ایام دولت روز روشن	برو کرد از تعب شبهای دیو
جهانداری کجا آید ز نا اهل	سقفوری کجا آید ز کا نور
خداوند از حال بنده بشنو	بحسبت بیت ده منظوم و منثور
اگر این بنده را حرام بهیشت	دور و زار خدمت محروم و محجور
تو دانی که فرود دور گردون	مخیر نیست کس الا که مجبور
بیک بد خدمتی عاشقانه	که در اخلاص دارم حظ مو نور
چو مرجع بارضا و خدمت تست	بهر عذر کم که خواهی دار معذور
گرم غفران تو در سایه گیم	خود آن کاری بود نور علی نور
و گر با من بگرد من کن کار	بطبعیت بنده ام و ز جانت مود
بیان کج نشینم راست گویم	که کجی ما تم آرد راستی سور
مرا الحق ز شوق خدمت تو	دل غمناک بود و جان رنجور
یکی زان کار گیران گفت سیدان	که بحر آباد و در است از نشاپور
چو اندر موکب عالی زرفستی	مرا دراهست پرتکان چون حور

<p>چون نور هر که با کمر خدمت تو نیست هم غور اصیت طراوت بر سوال چنین سوابق از پی کام تو آفرید در نه چو ذات کامل تو کل عالم است تا نیست اختران را آسایش از منیر باد اسیر امر تو چون چرخ بی فتور هم فتنه را به است شکوه تو گوشتال</p>	<p>بیرون کند قضای بد از پوستش چو بار هم اوج بارگاه ترا چرخ در جوار از تر و خشک عالم خاک آفریدگار کردی با فرینش ذات تو اختصاص تا نیست آسمان را آرامش از مدار باد امدار عمر تو چون دور بیشمار هم چرخ را ز نعل سمنه تو گوشوار</p>
<p>تو بر سر پر رخت و اعدا چو خاک لپست تو در مقام عشرت و ایشان چو خاک خوار</p>	
<p>زهی دست وزارت از تو دستور زهی معمار انصاف تو کرد ه قضا در موکب تقدیر نفر داشت قدر در سکنه ایام نگذاشت تو از علم اولی و از فعل آخر تو پیش از عالمی گرچه در دنی صفت مردم چشم وجود سموم قهرت از فرط حرارت نسیم لطفت ارباب ادب پوشد تو از داد پیش از روز محشر</p>	<p>چنان کز پای موسی پایه طور در دویار دین و داد معمو ر ز غرمت رایتی الا که منصور ز عدلت فتنه الا که مستور چه جائی صاحب است و صدر و دستور چو ریز معنوی در کسوت زور بنام این دژ تو چشم بدان دور مزاج مرگ را کرده است محمود هند در نیش کز دم نوش زنبور قضا در حشر و نشر خلق منشور</p>

برخاستم دوات و قلم پیش بردش آن یار ناگزیر و رفیق سخن گذار

برداشت کلک و کاغذ و فر فر و نوشت

فی الفور این قصیده مطبوع و آید ار

<p>وی بر زمانه سایه فضل تو کرد کار وی همت تو حاصل امسال داد و پا فایض بحد بر همه خلق آفتاب داد جود تو نقد و نسیم امسال داده پا و ایام را بجاه و جمال تو افشاند وز سنگ جذب همت تو بر کشد بخا عالم نیافت عافیت علم را حصا بحری که کفایت و کوهی که وقت هم نطق پیش کلک تو نقد نیست کم عیا گوهرشان ز خاک بر آید کف چن ترکیب معده رانه به پیوست بود و تا نهی تو همچو کوه دهد باد را قرار نه و هم را بسپایه قدر تو ره گزار وز آب نعل مرکب غرمت کشد غبار ملکی توان گرفت به نیروی یک سوا کین تو دشمنان را در جان خلیده خا</p>	<p>کای روزگار دولت تو روز روزگار ای فکرت تو مشکل امروز دیده در قادر بکم بر همه کس آسان صفت خرم تو کارنامه امروز دیده دی افلاک را بغر و جلال تو اهتزاز از آب تفت هببت تو بر شد و خا تا سخرم تو نکشیدند در وجود عقلی که ذکا و سحر بی گه سخن هم عقل پیش لطف تو شخصه بران گر در صبار دست تو یک خاصیت نیست تا در ضمان رزق خلایق نشد گفت اگر تو همچو باد دهد خاک را مسیر نه چرخ را بسرعت امر تو ره نورد از خاک زور بازوی امرت بر و شکیب انجا که یک پیاده فرو کرد عسکر تو مهر تو دوستان را در دل شکفته گل</p>
--	--

تا به چو چنگ تو بکنار من نیامدی
 بنشست و ماجرای فراق از نخست روز
 میگفت و میگفت که آخر چو در گذشت
 شدت خدای را که بهم باز یک نفس
 القصه از سخن بسخن شد چو یک زمان
 افتاد در معانی و تقطیع شاعر
 گفتا اگر چه هست و خرابم سوال کن
 گفتم که چیست آنکه پس از دور چرخ از دست
 در بزم رشک برده برو شاخ درخشان
 اصل وجود او است که برینج و فرع او
 گفتا که دست نایب سلطان شرق و غرب
 نمود و احمد عصمی که زلف اذام
 گفتم که چیست آن تن بجان که در صبی
 ز موج فتنه ساکن و او روز و شب
 که در مزاج حرف نهد نفس ناطقه
 گفتا که کلک نایب دستور بخرد
 نمود و احمد عصمی که ز مکان او است
 گفتم قصیده اگر ت امتحان کنم
 طبعت بدان قیام تواند نمود گفت

بودم چو زیر چنگ تو بانا لهما زار
 آغاز کرد قصه و لسنوز اشک بار
 بیوز حد طاقت من بار انتظار
 و تیار وید بار و گر مان درین دیار
 گفتیم ازین حدیث و گرفتیم اعتبار
 بر وزنهای مشکل و الفاظ مستعار
 رمزی درین نمط نه نمان ز آشکار
 گر زیر دور چرخ یمن است یا لبسار
 در بندل شرم خورده از وابر در بهار
 دارد همان نظام که از بهفت و پنج و چار
 آن در جهان گزیده دستور شهریار
 دارد ز مام گیتی در دست اختیار
 بوده صباش دایه و مادرش جویبار
 ز و ملک شاه فربه و او سال و مده زار
 که در کنار لطق کند و در شا بهوار
 آن لطف کاه بر و سیاست بر و زار
 بنیاد دین و قاعده دولت استوار
 در مدح این خلاصه مقصود روزگار
 کم گوی قصه خیز و دوات و قلم بیار

بی آبروی دست تو هر کس که به فتن
 اسی آفتاب عاطفت اسی آسمان محل
 از گفتمانی بنده سه بدیت از قصید
 آورده ام بصورت تاضین درین یخ
 لیکن چو سستی ست قدیمی روا بود
 کای فکرت تو مشکل امروز دیده د
 قادر بحکم بر همه کس آسمان صفت
 در ابر لگز دست تو یک خاصیت
 تا از مدار چرخ و سیارگان
 باد افروزد قدر تو اجرام را
 دست وزارت تو زبردست است
 در گوشمال خصم تو مولع سپهر بس

از دست چرخ بود چنان که تشنه
 اسی هم ز آفتاب و هم از آسمان
 کاخانه مقبر بود این خانه مستفا
 نزهت آنکه بر خشم نیست اقتدا
 احیای شت شعراست بزرگوار
 وی همت تو حاصل امسال داده
 فایض بحد بر همه کس آفتاب
 دست تنی برون نزن دیگر از چار
 چون چرخ بر ستاره کند باغ را
 و نذر وفا و عهد تو افلاک را
 دین پایگاه مرتبه تا حشر پدیدار
 در گوشش از نعل سمنه تو گوشوار

از تو
 بگو

بر جو یار قد تو نشو نهال دهنه
 تا باغ چرخ راز مجرب به پیار

دوش از درم درآمد مست و بقرار
 جسم زجای و پیش دوید و لام کو
 باز لفت تا بدار دلاویز و شکر کن
 گفت از کجاست پرستم تو کی رسیده
 گفتم که حال از غم تو بوس بود تا
 همچون میوه دو هفت و هر هفت کرد
 و آورد مش چو تنگ شکر تنگ در کن
 با چشم نیم خواب جانسوز چرخ
 چونی زمانگی و چگونه هست رزگار
 لیکن کنوا به شاد روی تو چو نگار

والنگاه چه روایت چون در شاهوار

ای بیش از آفرینش و کم زافرینش
 دستور بحر دست و خداوند گایان
 نمی تو همچو طبع زمین بوجبه قرار
 و دردت تو یافت ایام بود و تار
 باشد ز خرم تو همه ایام در حصا
 اگر گریستم سمن برده عافیت نزار
 کا قبال کرد باش عالیت آشکار
 بگرفت فتنه را هوس کوک و کونا
 کس نیست جز که بخت تو بیدار و بویا
 امکان پیشه کردن آن نیست در شمار
 آید بزیر سایه عدلت بزینهار
 در سقف او هنوز سفر میکند شمار
 در طبع او هنوز دین میند و قار
 در در صمیم قلب و دانه انار
 از کام شیر ناله برد آهوی تبار
 تقلید یان مختصر از روی اقتصار
 وانگه بدست باد کند در جهان شمار
 کز جلالت کف تو عرق میکند بخار

ای کاینات را بوجود تو افتنی
 ای صاحب ملک دل و صدر ملک نشان
 امر تو همچو میل فلک باعث مسیر
 از همت تو یافت افلاک طول و عرض
 از سیر حکم تو همه آفاق در سکون
 یکجندی شبانی خرم تو بوده اند
 پهلوی ملک مستر عدل انگه نبود
 جایی رسید باس تو کز بهر خواب
 از خواب امنی مستی جود تو در وجود
 عدل تو سایه الیت که خورشید را بجز
 تا خشمش نکشف نشود آفتاب اگر
 رای تو بر محیط فلک شعله کشید
 حلم تو بر بساط زمین سایه فکند
 قهر تو گر طلایه بدریا کشد شود
 در یک نسیم خلق تو بر همیشه بگذرد
 جایی که از حقیقت باران سخن شود
 گویند آب ز دریا بر آورد
 این خود فسانه ایست همین اویش

که طعمه ازین که رکابش دراز کن
من و اله و جمل متخیر فرو شده
تا طعمه که میبدم باز طیر گ
شاگردی که داشتم از پی همی دوید
تو گرم کرده اسب بنظاره گاه عید
عیدی چگونه عیدی چون تنگناشکر
گفتم کلیه حجه بمن ده تو بر نشین
القصه باز گشتم و آمد سخن از زود
بر عادت گذشته به نزدیک او شدم
در من نظر نکرد چو گفتم چه کرده ام
امروز روز عید و تو در شهر تن زده
بد خدمتی اساس نهادی تو ناخلف
گفتم چه گویمت که درین حق بدست
لیکن از آنجخت که درین هفته بیشتر
ترتیب خدمتی که بیاید نکرده ام
گفتا منت زگفته خود قطعه
گفتم که این نخست خداوندی تو نیست
پس گفتش که بتیاب چندی بمن بجا

که بذله از آن که عنانش فرو گذار
چشمی سوئی بکینم و گوشی سوئی لبار
تا بذله که میکندم باز شرمسار
گفتم که خیر هست مرا گفت باز دار
عید تو در وثاق نشسته در انتظار
چه تنگناشکر که بخردار با بکار
دین مرده ریگ اتو با هستگی بیا
در باز کرد و باز به بست از بس ستوار
آغوش باز کرد که بر لبس بان کنار
گفت ای ندانمت که چلویم هزار
فردا ترا چه گوید دستور شهریار
گردنگی به پیش گرفتی تو نابکار
ای ناگزیر عاشق و معشوق حق گدا
شب در شراب بوده ام و در روز خمار
کمتر بود ز تهنیتی بیست که سه چار
مانند گفتنهای تو مطبوع و آبدار
ای انوریت بنده و چون انوری نزار
تا چلیست وزن قافیه چون بکار

آغاز کرد مطلع و آواز بر کشید

مرد باید که میان بخت و جدای او همه شب کسب جواهر کند از عالم شعرم اینست و گر کس ازین گفت حاش الله که نه من بنده همگیوم از آنکه این هم اقبال تو میگوید اگر نه بگوی همه کس داند و آنرا نتوان شد منکر تا گشته نشود رشته امروز از دیروز باد هر سال بسال دیگر تضاوت دایم از روی بزرگی و شرف زافزون دامن عمر تو از گرد اجل در عصمت	که از دگر گوهر ناسفته ستاند بکنا تا دگر روز کند در کعب پائی تو نشا گو بیار اینک اعیان بزرگان دنیا خود چرا این سخنم بار بود یا نیر که چون شاخ چنین میوه چنان آرد روز را بار خدا یا نتوان کرد انکار تا گشته نشود اول امسال از پیا باد هر روز بر روز دگر ت بدفت وزنم جاه و جوانی و جهان بر خود پایه جاه تو را سیب فلک در نهار
--	---

هر دم اقبال فوت باد ز گردون کمن

سال تو بر تو بهایون و سپین ان نهار

دی باداد عید که بر صدر روزگار بر عادت از دناق بصحرای روشنم در رخسار باد و در لب نشاط می اسپی چنانکه دانی زیر از میباز زیر در خفت و خیزمانده همه راه عید گا راضی نشد بدان که پیاده شوم از تو نی از غبار خواسته بیرون شدی بزر	هر روز عید باد بتایید گردگار با یکدیگر آشنایم از انبای روزگار در جان هوا صاحب در دل فای ما از کابلی که بودند سکسک نه راهوار من گاه از پیاده و گاهی بر سوار از فراطضعف خواست که بر شوم سوار نی از زمین بسته بر انگیزی غبار
---	---

تا بشنای تو بیرون برد از راه محقق
 خواب امری چنان عالم شد اکنون که نشاء
 به بسیار تو یمن خورد فلک گفت پیش
 هستت بانگ بروز که نگه از ادب
 تا بر آورده فلک سرز گریبان جو
 هر کجا تیغ تو بکشد در چون چرا
 جز فلک با کف پائی تو نسوده آید
 گر صبا از کف دست تو وزد تا ابد
 گر صبا از کف دست تو نسود دست
 خواستم گفت که خورشید برایت
 در رباط همه اجرام فلک چینی شد
 کنی از تقویت لطف عرض را جوهر
 امی روان کرده بهر هفت فلک و آن
 در بزرگی تو یک نکته نخواهم گفتن
 عقل اگر از سیر انصاف بخوابد چو تویی
 نام من بنده بیک ماه بهر هفت قلم
 گر نیز دستم ز حمت من درازد
 خاطری دارم منقاد چنان کند حال
 در ادب گر چه بیا دست چو عفو شوم

کوشش عدل تو زایل کند از خمر خمار
 در جهان جز خرد و بخت تو کین بیدار
 به یمن تو دهم هر چه مرا هست بسیار
 کان یمن را ز بسیار تو بهی آید ما
 جز که در دامن بخت تو نکرده بسیار
 بر در خانه تقدر تو ان زرد بسیار
 جز غمان در کف جو تو ندید بسیار
 درم افشان ماز شاخ بروی بسیار
 جز غمان در کف دست تو نکرده بسیار
 گفت خورشید که با او سخن من بگفت
 گر فلک را بمثل حکم تو گوید که بدار
 کنی از تربیت مهر شفا را بسیار
 وی رو دیده بهر شش جهت بازار
 کا پنچانست و گرنه بخدا ایم بسیار
 در دیار دو جهان جز تو نه بیند و یار
 گشت مشهور صفار از تو و معروف بسیار
 هم جز نوشش بنیش بود گل با خار
 گویدم گیر بران علم که گویش بسیار
 در سخن هست چو عقلت که در اکسلو

بود بر تخت او از همه نوعی آیات
در همه شغل چون صبرش تابش اندک
گاه مید وخت یکی را بکتف بر سلی
حد و انجم بسیار سپهر ششم
راست گوئی که ز بسیار سیخیم
مجددین بوالحسن عجمانی آنکه بجود
آنکه دهرش ز قرانات فلک نار و مثل
چرخ را با شرفش سنگ فتنه در موز
گشت بر محض اقبال بزرگش گواه
تا شد ضامن ز راق خلایق جود
هست ز استیلا عدش کیمالی که کنو
ز آنکه مانند شتر مرغ نذر و مخلص
تا زبان قلمش تیر فلک بکشاد
قلمش آنکه بر و راه نیاید طغیان
هست کمیت اشغال جهان افزان
دخل مدح تو دودیده ز وضع زینت
در گمت مقصد سادات برو باریان
شادمان باشن هی مستر با احتیاج
باد در موقت حکم تو بود وقت نفا

بود در دوقیر او از همه وزنی اشعار
در همه کاری چون حلم و نگش بسیار
گاه می بست یکی را بمیان بر زنا
بود چند آنکه بر و چهره نمیشد مقدار
در گره خواجه ز بسیار شامان کبار
دل او بحر محیط هست و فتنش بسیار
و آنکه چرخش ز موالیه جهان نار و بار
کوه را با سخطش کیک فتنه در شلوار
هر دو گیتی چو قضا و قدر آورد او را
بود یک معده طبیعت افکنده اندر بار
باز را کبک همی طعنه ز نذر بر کسار
ز آنکه مانند ده خفاش نذر و منقار
عقل در کام کشیده است زبان چون فای
خردش آنکه بر و غیب شب و شلوار
هست کیفیت احکام فلک امعبار
چرخ جود تو رسیده به صغار و بکبار
مجلسست مرجع زوار در و در حصار
چشم بد و زربنی خواجه بی استکبار
حاکم در سایه حلم تو بود کاه و قمار

پیران و بسبک روح دبیری که بجلک
مضمحل اندر سخنش هر چه قصار امداد
سفرش غایب چون بخت لیسان
کرده در دلو برین منطق و هیأت آسان
باز بر طارم دیگر صنفی سیم اندام
از تبسم لب شینش همیشه خسته
تو امان باوید و فاصله موسیقی
حضرتی بود بر از طارم او سخت رفیع
ملکی همچو خرد عاقل و بشیار درو
که تکی کرد همی دامن ابراز گوهر
بزم میدان فلک بود دروشیر دل
خنجش گردن رواج ز نذر و نضال
بیگانه بسته همی داشت یکی را در حس
صد و دین سر پرده او اوج حنیض
با در او خل همی داد و بوجی ز دغان
خواجه بود از اینان همه برتر ز رفعت
سایه عدل پر اکنده و نور احسان
عالم غیب همی دید و نبودش دیده
بر از و صومعه بود و در و پند و پیر

معنی اندر ورق روح همی کرد نگار
مدغم اندر قلمش هر چه قدر را اسرار
خردش کامل و چون چشم قیاس
کرده در جوت بران بجد و هنوز دشار
بکفی بر بوط چنگ بدگر جام عفار
وز اشارت رخ نیکوش همی گشت نگار
هم ناهاد و تر و زمره موسیقار
سقف اوران ستون بودند دیوار
نیک ستیزه و زیافته حال استیظا
گاه پر کرد همی گیسو خاک از دینار
که از و شیر فلک خیره شدی بکار
تا و کشت نامه آجال در در و شمار
بی سبب خیره همی کرد یکی را بر دار
اشتباه همی کرد و آخر اویسل و نهار
آب را خرج همی کرد و نوعی زنجار
مرد موسی گفت و عیسی دم و یوسف دیار
رایت را لیش بر هفت و شش و پنج و چهار
امی و حی همی کرد و نبودش گفتار
مدت عمرش بیرون شده از خلد و شمار

تا چو تیر است کار دولت تو	بیز بانست خصم چون سوار
تو بشادی نشین که دور فلک	خود بر آرد ز دشمن تو دمار
بس ترا پشت نصرت یزدان	بس ترا یار دولت دادار
آنکه در دیده تو دارد قدر	و آنکه بر درگاه تو یابد بار
رفت این را همی بد تشنه	دولت آنرا همی دهد میق دار
بنده نیز از خجسته امید	خدمتی گفت از وعجب مدار
عالمی را چو از تو شاگرد دید	گشت در دام همت تو شکا
وز را قبال قرینت یابد	پیش تخت تو چون صفار کبار
جست از جور عالم جا بماند	راست از کمر گیتی غدار
کرد در منزل قبول نزول	گشت بر مرکب مراد سوار
تا نباشد بزرگ روز و شب	تا نباشد بفعل نور چو نار
شب اعدا را بسا در آن	روز شادیت را بسا و کتار

پای بدگوی و حاسد در بند
سیر بدخواه و دشمن بر دار

دی چو شکست شهنشاه فلک تو	وز مرا پرده شب گرد جهان کرد حصار
روی بنمود مه عید بشکلی که گشتند	قوسی از زرد طلا بر کوه از زنگار
جرم او کاه برارنده زانخم تاثیر	سیر او کاه نماینده زارگان آثار
گاهی از دور سی خورشید همی شد فیه	که ز نزدیکی او باز همی گشت نزار
سیر او فاعل و مفعولش ازین تاثیر	جرم او قابل و مقبولش از انس و آثار

لکن ای انوری خروش و جزع
 بارانده مکش که بار دیگر
 بند بکشد چرخ تبتد مباحش
 بتو آورد سعد گردون رو
 شمس دین پهلوان لشکرگاه
 خاص سلطان الغبک آنکه کفش
 سوی بر سایلان زیان خواهد
 نظر لطیف او بران کافتاد
 زیر پر تهمی سای دولت او
 روز میجا بر اسپ که پیکر
 مرکب زهره طبع و نه نعلش
 که زمین را کند ز پویه هوا
 بر باید شهاب ناوکا و
 پیش او بار و میخ در صف جنگ
 مهره آرد گرفته در دندان
 سایه رمح و عکس شمشیرش
 سنگ این خاک گردد از انده
 ای بملکت چو وارث داود
 ای چو چرخ هزار مدحت گردد

برای تندرستی از این کلام

که این دو بادی و

که شدت بخت جفت و دولت
 بر مانند است از غم ایزد بار
 راه بنمود بخت و پاک مدار
 روی زی در گه خد او نداد
 پشت اسلام و قبله احرار
 در سخا هست همچو ابر بهار
 طبعش از بحر بخشش دینار
 باز ست از زمانه عتار
 چه یکی تن چه صد هزار هزار
 چون برون آید از پی پیکار
 که چو باد صباست خوش فترا
 که هو را کند زمین ز عبار
 انجم از چرخ و نقش از دیوار
 تحفه و هدیه از برای نثار
 دیده آرد گرفته در مفتاح
 اگر یافتند بر جبال و بحار
 آب آن تیره گردد از تیار
 دی بمردی چو حیدر کار
 ای چو دهرت هزار خدست کار

اگر چنانکه دیش هر یار دستوری	غلام وارد دهد بوسه آستانه دور
بسوی خاک گراید زبان بشکر و ثنا	بیاد ملک خداوند کرده دایم
<p>دوش در هجران بت عیش و شاد</p> <p>همه با ماه و زهره بودم آنس</p> <p>نه کسی یک نفس مرا بوش</p> <p>همه بستر ز اشک من رنگین</p> <p>زخم از خون چو لاله خود رنگ</p> <p>بر درویم ز زخم دست کبود</p> <p>زخم از رنج زرد چون نارنج</p> <p>نفسم سرد و سینه آتش گاه</p> <p>گاه چون شمع قوت آتش تیز</p> <p>دست بر سر زنان هم میگفتم</p> <p>تن بفرسود چند ازین محنت</p> <p>تاکی این جور کردنت پیوست</p> <p>برگزار از ره جفا و مرا</p> <p>طافتم نیست از خدای تیرس</p> <p>این هم میگفتم و همی کردم</p> <p>یار چون ناله ای من بشنید</p>	<p>تا بر وزم نبود خواب و قرار</p> <p>همه با آه و ناله بودم کار</p> <p>نه کسی یک زمان مرا غمخوار</p> <p>همه کشور ز آه من بیدار</p> <p>اشکم از غم چو لولوی شوار</p> <p>دل و جانم به تیر جگر عکار</p> <p>دلیم از درد پاره همچو اتار</p> <p>دهنم خشک و دیده طوفان بار</p> <p>گاه چون زیر جفت ناله زار</p> <p>کای فلک دست ازین ضعیف بردار</p> <p>دل بیا بود چند ازین آزار</p> <p>تاکی این نخس بودنت هموار</p> <p>روز کی چند بیغمم بگذار</p> <p>پیش ازینم بدست غم سپار</p> <p>خاک بر سر ز گنبد دوار</p> <p>گفت با من بس دران شب تار</p>

زبان تیغ تو پیوسته در دمان عدو	سنانی مح تو پیوسته در دل کاف
کشیده رخت تو اقبال بر نطق کمر	نهاده تخت تو افلاک بر باطن کمر
ز امری شسته غم تو پیش خون سنان	ز خرم ساخته عدل تو پیش ظلم سپهر
با چشم تو بنیاد جو دآبادان	با احترام تو آثار بحسب زبردان
ز وصف حلم تو باشد زبان من قاف	ز لغت عدل تو باشد روان من مضطر
ز ناخج تو شود گاه خشم شیر زبان	ز خنجر تو کند وقت کینه پیل خنجر
شرف بلطف همی پرورد ترا در ملک	هنر بناز همی پرورد ترا در بر
دو شاهزاده که هستند ازین در	مبارک و هنر کاران و نام آور
گزیده سیف الدین اختیار ملک و شرف	ستوده عزالدین اختیار عدل و هنر
اسیر ناخج آن گشته زنده پستی	مطیع خنجر این گشته شیر شریزه نر
سز در پیکر خورشید چرخ از طوق	رسد ز شهر سپهر رخ تیر این را پر
سجای آن شده ایام عدل را قانون	عطای این شده فرزند دهر را مادر
رفیع همت آن کرد با ستاره توان	بدیع دولت این گشته در زمانه سمر
کمال یافت بر دران ملک آن بهیم	شرف گرفت باقبال عدل این افسر
بوقت کینه قضا در غلاف این ناخج	بگناه حمله قدر در نیام آن خنجر
همیشه در شرف ملک شادمان باد	غلام دار که بسته پیش تخت پدر
خدا یگانا امید داشت بنده همی	که در شمای تو بر سروران شود سرور
بیارگاه تو هر روز بیشتر آید	کنون برسم من تاب میشود پسته
ز دخل نیست منالی و خرج او بحد	ز نفع نیست نشانی دوام او بمر

که در زمانه ندانم کسبیکه وقت سخن ز فضل خویش درین فصل مدح میرنم اگر چنانکه درستی درستی نکند هزار سال بقا پادشاه عالم را پیر وقت سحر چون نسیم بادشمال سرم ز خواب گران شد نمود خوابوس بلطف گفت که حالت چگونه میگردد نگفتمت که مکن بد بجای صدمین جواب دادم کای ماه روی عنبر مو ولیک شاه بفتح بلا و شفقوت جواب داد که چون طاقت فراق نیست بیک قصیده غرا بخواه دستور بشرم گفتم و طبعم نمیدهد یار بنام دولت مود و شاه بن رکن	بجای خصم مناظر نشیندم همسر هر آنکسی که ندارد همی زمن باور خدای باد بحشر میان ماداور که هست گردش گردون ملک امحر همی سازد بار و اح بوی عنبر بر خیال آن بت شمشاد قد نسیرین بر نبود گوش دلت را نصیحت کمتر که هر کسی که کند بد بدی کشد کیفر مرا بحضرت شه هست هر چه بگویم نمیکند پیرستندگان خویش نظر درین هوس منشین وز کار خوشین ز بارگاه خداوند تاج وزینت وفر ز گفت تو اگر مدحی بود در خور بیار مردمی و دوستی بحب آور
---	---

بمدح شاه بخواند این قصیده غرا
ز نظم خویش آن رشک لعبت آزر

زهی بقای تو دوران ملک را مفر بارگاه تو حاجب هزار چون خاقان شال ملک آن مفر ملک شلجوق	نهی لقای تو بستان عدل را ز نور به بزمگاه تو چاکر هزار چون قیصر نشان دولت این تاج دولت خج
---	--

برین نوید رسیدم درین یار و زن
 مرا بحضرت عالی تقریبی فرمود
 هزار فصل و در و لفظها همه دلکش
 بدان امید که شاه جهان شریفم
 بهر دو ماه بسازم ز علم تصنیف
 برین مثال بود تازه یاد تا عجب
 بماند نام سکندر هزار و هفتصد سال
 جهان بخواست مرا بخت و شاعری
 ز بحر خاطر من صد طویل در بر رسید
 بدین فصاحت شعری که چشم دار و کور
 بدان خدای که از صنع خویش بی لکت
 بذات حلیم که مردم بدو گرفتند
 بفیض عقل مجرد که او دست ببنج خیر
 بنفس طاقه کورست پیل گردن نه
 بانتهای وجودات اولین ترکیب
 بهول جنبش محشر بحق مصحف
 با عقادانی بگرد و صولت فاروق
 بزور رستم دستان بعد از شروان
 بخاکپای جهان شهر یار قطب الدین

بگوش حضرت شاه جهان رسید خبر
 برای شاه سپرد ا ختم یکی دست
 هزار عقد و در و نکته همه دلبر
 شوم بدولت او نیکیخت و نیکیخت
 برای دولت منصور خسرو صفی
 برین نهاد بود زنده نام تا مشعر
 مصنفات ارسطو بنام میکنند
 که هیچ عقل نمیکرد احتمال اندر
 بسدح شاه جهان چون شد سخن پر
 بدین عبارت نظمی که گوش دارد که
 بیافرید بدین گونه چرخ پناور
 بحق علم که دانا از او گرفت خطره
 بلطف نفس مفارق که او دست ببنج
 بروح عاقله کورست شیر فرمان بر
 بابتدای مقولات آخرین جوهر
 بذات ایزد چون بحق پیغمبر
 بستگاری عثمان و هیبت حیدر
 بجایه خسرو ساسان و حاتم نوذر
 که هست مفرح سوگند نامها یکسر

خدای گفت خضر هست بر مثال هست
 کجاستوی تو که بی روی من نیایی خواب
 درین دیار حکمت نه بینت نیست
 کمینه چاکر علمت هزار افلاطون
 ز شکمهای تو عاجز هزار بطلمیوس
 تو آنکسی که ز فضل تو فاضلان ایق
 جواب دادم کای مای روی خاکیه
 قرار گیر وز سامان روزگار مگذ
 هو انکد تن من درین اق و دواع
 دلیک حکم چنین کرد و کار جهان
 بصیر باد فلک در خضر ترانا ص
 وداع کرد بر نیگونه چون برفت جان
 بشکل عارض گلبرگ او همی تابید
 غلام دار که هنگام کوچ قاف بود
 پانگ بیات و غرغادم و گوزن
 بگاه پویه هوا در دو پای او غم
 نوی توایم و بار یک دم فراخ کفل
 بوقت جلوه گری چون رو خوش نقاش
 خردش و بشتنید ی ز روم تا کابل

رسول گفت سفر هست بر مثال سفر
 کجای روی تو که بی روی من نیایی خور
 درین سواد بدانش نیابت همسر
 کمینه بنده فضلست هزار اسکندر
 ز حکمهای تو قاصر روان بود معشر
 بخاک پای تو روشن میکنند بصر
 آب دیده من بر دل رهی آفر
 صبور باش ز فرمان ایزدی مگذ
 رضاند دل من باین قضاوت
 ز حکم او نتوان یافت هیچگونه مضر
 بعون باد خدا در سفر ترا یاد ر
 بسیم خام بنید و دگنبد اخضر
 فروغ خضر و ستیاریگان بمشرق در
 سوار گشتم بر کوه هیون سپهر
 عقاب طلعت و غنقا شکوه طوطی
 بوقت حمله صبا در دست او مضمهر
 دراز گردن کوتاه شسم میان لاغر
 بگاه راهبری چون کلاغ حیلست گمر
 شال سوی بیدی زبند در ششستر

بنات نقش همگشت گرد قطبان
بدان مثال همیافت راه کاهشان
ز تیغ کوه بتابید نیم شب پروین
سپهر گشتی نقاش نقش مانی گشت
ز برج جدی بتابید پیکر کیوان
همی نمود درفشند مشتری در حوت
ز طرف میزان همیافت صورت میخ
چنانکه عاشق و معشوق در نقابان
برسم محبت باز آن سپهر آینه رنگ
فلک بلعبت مشغول من بتو شده
درین هوس که خزان نگار من بریده
فرو گسته بغاب غمزمین منبل
همی گرفت بلو و عقیق دریا قوت
سر شک زرگس او می نمود بر زلفش
ز بس که بر رخ خورشید زد و دوستش
بطمنه گفت که عهد و وفا غای شوق
نبود هیچ کمانی مرا که دشمن دار
مجوی هم برین شاخ خرمن شکن
بجای ملجم صینی من نه هوا با لاین

که گرد حقه پیروزه گوهرین زبور
که بر بنفشه ستان بر کشید صفت
چنانکه در قریح لاجورد هفت در
که هر زمان بنگار دینار گونه صور
بشکل شمع فروزنده در میان شمع
چنانکه دیده خوبان ز عنبرین معجز
بدان صفت که می لعل رنگ در غر
بتافت تیر درفشان ز سره ازهر
زمان زمان بنودی عجایب دیگر
جهان بیازی مشغول و من لغیر
بدان صفت که بر آید ز کوه پیکر خور
فرو شکسته بخوشا بتدین شکر
همی نفقت بفتدق بنفشه در مر
چنانکه ریخت بر سبزه دانها گه
گلشن چو شاخ سمن گشت در گل نیلوفر
بطمنه گفت که مهر و هوادوست نگر
بدین مثال به بندی بجز دوست کمر
متاب رخ زمین جان شدی شکر
بجای طلسم رود کن زمین بسته

خوش انوای بغداد جامی فضل و
 سواد او بمثل چون سپهر نیاز
 بخا صیت همه سنگش عقیق لولو خیز
 صبا سرشته بخاکش طراوت طوی
 کنار دجله ز ترکان سینت خلج
 هزار زورق خورشید شکل بر آب
 بوقت آنکه بهرچ شرف رسد خورشید
 دمان لاله کند ابر معدن لولو
 بشبه باغ شود آسمان بوقت غره
 بوقت شام همی این آن سپار گل
 بزرگ عارض خوبان خلجی در باغ
 شگفته ز گرسن بویا بطرف لاله
 ز بزرگ لاله فروزان بدانصفت که
 نوای طوطی و بلبل خروش عکس و سار
 درین لطافت جانی من از برای
 نماز شام ز صحن فلک نمود مرا
 بدان صفت که شود غرق کشتی زرب
 گرد گنبد خضر چنان نمود شفق
 ستارگان همه چون اعیان الماس

که کس نشاند بدور جهان چنان شود
 هوای او بصفت چون نسیم جان پود
 بمنفعت همه خاکش عیسر غالیه بر
 هوای منفه در آتش طلاوت کوثر
 میان رجه ز خوبان ماه منگ کمر
 بران صفت که پراگنده بر سپهر اختر
 بگاه آنکه بصحر اکث صبا شک
 کنار سبزه کند باد مسکن عنبر
 بشکل چرخ شود بوستان بوقت سحر
 بگاه بام همی آن باین دید اختر
 میان سبزه در افشان شود گل ابر
 چنانکه در قسح گوهرین می صفر
 ز مشک غالیه آگنده بیدین مجمر
 همی کند خجل بختی خنای خیار
 بفال نیک گزیدم سفر بجای حضر
 عروس چرخ که بنفت روی در چار
 بطرف دریا چون بگسله از لنگر
 که گرد خیمه مینا کشیده شفق ز
 بسوگ مهر بر افکند و نیلگون

آن کز برای خدمت میمون درش	بهرام را کلاه و قبّا کرد روزگار
آن کز برای خطبه ایام دوشش	بر جیس را ردای و طاق کرد روزگار
دست چار دولت قراک اوینا	زانش ممر باد صبا کرد روزگار
میشبت بنفشه خدمت میمونش	زان پیش چون خوشی و تکرار
شایکی در اضافت قدرش عظیم	از قالب سپهر سبا کرد روزگار
در وضعی که بلیکش از جیسش	بر شیر بیشه جیسش کرد روزگار
چون از دای نیره به چوین کفشش	در دست خضم نیره عصا کرد روزگار
ای خسروی که فضل از خشم و خلوت	آن مایه حاصل خوف و رجا کرد روزگار
جم دولت که در نفسی کلبه مرا	از نعمت تو عرش سبا کرد روزگار
با من تو کردی آنچه سخا خواندش خرد	با دیگران دغانه سخن کرد روزگار
در خدمت تو عذر نمیخواهم کنون	زین پیش با من آنچه جفا کرد روزگار
ای پایه کمال تو جائی که در علو	اول حجاب اوز سما کرد روزگار
من بنده را از عاجزی اندر شنای تو	ناحش پایال حیا کرد روزگار
دست دکای من بکمال تو کی رسد	گیرم که گوهرم ز دکا کرد روزگار
ذکر ترا چه نام فزود از شنای من	خود نام تو چو حمد و شکر کرد روزگار
تا در سرای شادی غم در زبان	گر نیک و بد صواب و خطا کرد روزگار
اندر نفاذ صاحب خسرو نهاده باد	بهرامرکان قرین قضا کرد روزگار

در دولتی که پیشین و اش خجل شود

دوران که نسبتش به بقا کرد روزگار

بار و ضمه ممالک و ملک که تازه بار	سعی سحاب و لطف صبا کرد روزگار
محتاج بود ملک بپیرایه چنین	آخر مراد ملک روا کرد روزگار
نظم جهان نداد همی پیش ازین نخل	آخر طویق نخل رها کرد روزگار
ای مجد دین صاحب ایام و صدق	دیدم چه خدمتی بسزا کرد روزگار
از آیتی که زبده تائید صنع اوست	در شان ملک خوب ادا کرد روزگار
وان گوهری که واسطه عقد دهر است	از دست غیب نیک جدا کرد روزگار
کنج قدر ز مایه تنی کرد آسمان	تا خاک را برگ و نوا کرد روزگار
سوئی تو ای رضا تو سر چشمه حیات	دایم نظر بعین رضا کرد روزگار
انجا که حکم چرخ و نفاذ تو گرد شد	بر حکم چرخ چون چرا کرد روزگار
و انجا که ذکر صاحب رفت و ذکر تو	بر عهد دولت تو دعا کرد روزگار
بر سر که از عنایت تو سایه نیفت	سوقوف آفتاب غنا کرد روزگار
هر تن که از کرمیت تو بهره ندید	کل نعمت‌های بلا کرد روزگار
در بیج خدمت تو که آمد که بعد ازین	در من ندید فتنه بها کرد روزگار
در بند گیت صادق و صافیت هر که	وین بندگی ز صدق و صفا کرد روزگار
ای انوری نداهنت سر و چون کنی	این سعی کی نمود و کجا کرد روزگار
خسرو عمارت دولت و دین را شاکش	کش خدمت خلا و ملا کرد روزگار
این کام دل عطیت تائید جاه اوست	بیعون جاه او چه عطا کرد روزگار
پروزشد که پیش طفر پیشه را	پیشانی ملوک قفا کرد روزگار
آن آسمان محل که ز بس خرج جو داد	خورشید را چو سایه گدا کرد روزگار

چو گردونت مباد هیچ نقصان	چو ارکانت مباد هیچ نقصان
بدیوانش درون انکار مسکر	ز سمش گویا اقرار خسروست
رگ و پے برنجور مرد فاجده	دیده پیش گواهی در منظر
حریف خویش شناسد مقام	قضا تاویل سبب او نداند
مقدّر کی بود هرگز مقدر	قدر بقدر قدرت او ندارد
ز قدر او خبر دگر درون عاشر	بر از گردون تا صبح کرد مفروض
دیا تعجیل بادت در اوامر	ایا آرام حاکم در نوا سبب
زبان از شکر اکرام تو قاصر	بیان از وصف انعام تو عاجز
ز سیم ساین و وز زتر زایر	بر درگاه تو کوهی مجسمه است
بدام او در آید نرسد طائر	گر از جود تو گیتی دانه سازد
ز بخت باد غری بر تواتر	ز چرخ باد عمری در تزیاید
بر اسرار قدر عیلم تو قادر	بر احکام قضا حکم تو قاضی
هدایت هم حریفیت بر منابر	سعادت همنشین در مجالس
مرا در شعر طبعی باد ماهر	ترا در شعر امری باد جبار

چو عیدی بگذرد تا عید دیگر
بعیدی دیگر تهر شب میسر

اقبال را بوعده وفا کرد روزگار	جبل المتین ملک دوتا کرد روزگار
و انرا قرین نشود و نما کرد روزگار	در بوستان ملک نهالی نشان چرخ
آنرا بیک لطیفه قضا کرد روزگار	هر شادی که فتنه زما فوت کرد روزگار

کمال فضل او را فضل کامل
 بقدریم قضا را ایش مقدم
 بود در پیش حلش خاک جلال
 بگلش در فوت را خستین
 امور شرع را عدلش مزی
 ندارد هیچ حاصل عقل کلی
 خطابش منهی آمل عاقب
 نیارد چون تو گردون مدور
 بفرمان بردن اندر شرع مامور
 عمارت یافت از عدلت زما
 فرد خورد آب عدلت آتش ظلم
 اگر مسعود ناصر تربیت داد
 امر آن داد جاہت کان نداد
 اگر چند اندرین مدت ندیده است
 بیاد ایش حقوق مکرامت
 ذکر عجزم بران مقصور دارم
 بشعر اندر مقابل کی توان کرد
 چو خاموشی بود کفران نعت
 همیشه تا بودار کان مؤثر

و فور علم او را علم وافر
 بتدبیر فلک حکمش مدبر
 بود در جنب امرش باد صفا
 بطبعش در کیا نشست را ذخیر
 رموز غیب را حلش مفتی
 که اندر ذہن او آن نیست حاضر
 عطایش را می آجال قاهر
 نرزد چون تو ایام مسافر
 بفرمان دادن اندر ملک آمر
 زمانه هست معمور و تو عامر
 چنان چون مار موسی سحر ساحر
 عیاضی را بخلعتهای فاخر
 عیاضی را دو صد مسعود نامر
 کسم در خدمت الالبنا در
 زبانه دارم از خلق نوشا کر
 با خرم نمیرم جز مقصود
 ولیکن شعر نیکوتر ز شاعر
 در یمنی چه خاموشی چه کافر
 همیشه تا بود گردون مؤثر

نکو خواست نگو نام و نگو بخت	بد اندیشیت بد آیین و بد اختر
بهر چیت رای بگراید مهیا	بهر چیت کام رو آورد میسر

همه روزت چو روز عید خرم
همه سالمت نشاط جام و ساغر

چو از دوران این نیلی دوایر	زمانه داد ترکیب عنقا صر
زمین شد چون سپهر از بسن بدایع	خزان شد چون بهار از بسن نوادر
درخت مفلس از کنج طبیعت	توانگر شد با انواع جواهر
چنان شد باغ کز نطفه ازل	همی خیره بماند چشم ناظر
ز نور دانه نازک فیه ده	به بیند در دل آبی همه سر
تو گوئی برگ سبب سبب الوان	سپهر است و بر و احرام زاهر
ز شکل بر لب و از دستم عود	اگر فکرت کند مرد مفکر
همان بیند که از امر و دوشاخش	بخاطر اندر آید آن بخاطر
اگر نه برج ثور و شاخ انگور	و موجود اند از یک مایه صا
چرا پس خوشه انگور و پر دین	یکی صورت پذیرفت از مقبول
و گرنه شاخهارا جام بر گس	بباغ اندر شرابی داد مسکر
چرا چونانکه مستان شبانه	نکون و سرنگون سازند فاته
چمن را شاخ چندان زرزو ستاد	ز دار الضرب و می پنهان و ظاهر
که هر ساعت چمن گوید که هر شاخ	کف خواجه است با این بخشش و بر
ظهور دین یزدان بوالمناقب	نصیر ملت و اسلام ناصر

چنان چون با سمنه رطبع آذر	کند با لطف او دوران گردون
چنان چون با سپهر تسلیم آذر	بود با تو بدروس و اساطیر
ندیدی کس از ایشان نقشه را	حوادث چون بدرگاهت رسید
که رخ پیدا کند خورشید از بهر	که شب را تیرگی چندان بماند
پناه حسم تو کشتی و لنگر	جهان از فتنه طوفانست و درو
نریزد دور این پیروزه چادر	اگر پیروزی بنی ز خود دان
دوروز از خدمت مجبور مضطر	و گر من بنده را حرام همید
بیک جرم مزین چون حلقه بر در	چو دارم حلقه عهد تو در گوش
چنان چون بوالفرج را بوالطفه	تو مخدوم قدیمی انوری را
اگر کفران کنم چه من چه کافر	مراد رگاه تو قبله است و درو
درین مدت که نتوان کرد باور	منی گویم که تقصیری زفته است
که مجبور فلک نبود مخیسه	ولیکن اختیار من نبوده است
بسرگردانی بود ستم اندر	ازین بی پا و سرگردون گردان
ز بانم اندک کردی مقدر	که گر تقریر آن بودی در امکان
بود گستاخ تردیرینه چاکر	بابرامی که دادم عفو کن زانکه
همیشه تا بود دی بعد آذر	همیشه تا بودی پیش از امروز
همه امروزت از دی باد خوشتر	همه آذرت بادی باد مقدر
بتکرارے که بنمایه مکر	حساب عمر تو چون دور گردون
ز کان بادست راوت مرجع زر	چنان چون مرجع اجزای شوی کل

صبا می لطفش اندر شوره و بر	سموم قمرش اندر لجه بحره
بر آرد از غبار تیره عرعر	بر آرد از مسام ماهی آتش
نه با تجیل امرش باد را پر	نه با آرام حلمش خاک را صبر
به پیش آن کسل اعجال صرصر	بجنب این خفیف اقبال مرکز
درش عصیان کند چرخ ستمگر	گرش بهتان نهد خصم بد اندر
نجوم آن شود چون جرم خسگر	اعاب این شود چون آب فسیون
و گرنه طبع او شد ابر آذر	اگر نه کلب او شد ناف آهو
چرا ریزد بنوک آن مشک اذفر	چرا بارد بنطق این در دریا
فلک را عسلی یا بند دیگر	درین جنبش اگر چه قوت نفس
همی از باختد آرد بخا و	نظام کار او باشد که اورا
و یا بخت تو بر اعدا منطف	ایا طبع تو بر احسان موافق
بقدر از صبح عالم شام محشر	توئی آنکس که گر خواهی برای
بلطف از جوف دوزخ آب کوثر	توئی آنکس که گر خواهی برانی
جهان از نه پدر و ز چار ما در	نیاورد هست فرزندی به از تو
هدایت را چنان لابد و در خور	تو عقلی بوده در بد و ابداع
هیولی را بصورت هیچ رهبر	که جز نور تو تا اکنون نبوده است
جهان پیش کمال تو محقق	زمین پیش وقار تو مخفف
سخن جز در شنای تو مزور	خرد جز در دماغ تو شمید
چو علم معنوی در لفظ ابر	تو پیش از عالمی گر چه درونی

خیالات ثوابت در خیال لم +	چنان آمد همی جسد و همی سر
که اندر چرخ کجای کرده ترتیب	هزاران در و مر و اید و گوهر
شهاب تیز رو چون بسیدین تیر	گذاره کرده از پیروزه مغفیر
مجره گفت تیغ گهر دار	نهادستی بزنگاری سپر بر
بشاخ شور بر شکل ثریا	چو مر و اید کون بار صنوبر
بنات الغش گرد قطب گردان	گهی از جرم زیر و گاه از بر
چو کرده مرکز را می خرداؤ	قضای این دی دادار و اوار
وزیر ملک سلطان عظم	نصیر دین یزدان و پیمبر
جهان حمد محمود آنکه از جباه	جهان حمدش گرفت از پای تار
مؤخر عمد و در دانش مقدم	مقدم عقل و در رتبت مؤخر
بجنب رایش اجرام سماوی	چو با خورشید اجرام کدّر
نه اوج قدر او را هیچ پستی	نه بحر طبع او را هیچ مقبر
ندارد عقل بعیدش هدایت	نگیرد بازی سعیش کبوتر
یقینی چون گمان او نباشد	نباشد دیده احول چو احوار
بهرمش قدرت آن هست کز در	بگرداند بد و نیک مقدر
بقدرش قوت آن هست کریم	کند پیش قضای سبکندر
کفش بحر لیت موجش جود و	خطش مار لیت پوشش مشک و عنبر
اگر نه نمی کردستی ز اسراف	خدا را نمی آو نمی هست منکر
ز افراط سخا فی او شد سبب	جهان در دیش و در ویشی توانگر

بزاران پیکر چنی و السنه	ز نور پیکر او درد و پیکر
بہی بر غرق و دیگر خدایان	چوبت رویان چنین بیاد و لبر
ز فرش تا قدم در ناز و کشتی	ز پایش تا بس در زرد و ز لور
بدستش بر بطی با صوت موزون	بدستش با غری پر خمر و احمر
بر از وی سخن دیگر بود خال	چون شکر گاد بمیلطان و لشکر
گمان آمد مرا کا بنجا کسی نیست	بظاہر از مسافر یا مجاور
خرد گفت این حریم بادشاہیت	بشای برتر از خاقان و قیصر
چنین کل مل کہ نہ گرم است و نہ سرد	چنان عادل کہ نہ خشک است و نہ تر
ز عدل او ہی بارد ہوا نم	ز فیض او ہی زاید زمین زار
ولیکن دیدن او نیست ممکن	کہ شب ممکن نباشد دیدن خور
وزو بر بود دیوانے و درو	دلاور قہ مانے تر گاشقر
بروز جنگ بادستان رستم	بہ پیش خصم با پیکار حیدر
در آرد از عدم غنقا بنا و ک	بر در خاصیت ز اشیا بخجہ
بر از وی خواجہ چو نان ممکن	کہ تمکین بودش از تمکین سخن
ز عویش در عنایت چا عنصر	ز سیرش با سعادت ہفت کشور
غنی و نعمت او دانش و دین	سخنی و بخشش او حشمت و دین
وزو بر پیر دیگر بود ہمند	بزرگ اندیشہ و جوان معتمد
کہ دانش داشت بر آرام بیشتر	کہ زادش بود با جنبش برابر
وفاق او صلاح اہل عالم	وفاق او فساد کون جہر

<p>و نذران مملکت و سلطنت و آن دولت با کمال الدین بنای خراسان گشتند چون کند پیش خداوند جهان از سرور از کمال و کرم و لطف تو زید شاه ز روشنو حال خراسان عراق اشراق تا کشد رای تو چون تیر بر انقوم کمان انچه او گوید محض شفقت باشد از آنکه خسر و در همه انواع هنر و صنعت که مکر بود ابطای درین فتنم هم بر آنگونه که استاد سخن عمق گفت بیگان خلق جگر سوخته را دریا</p>	<p>چه اثر بود از دهم بسفر هم بحضرت قصه ما بخداوند جهان جان قان عرضه این قصه در پنج دل و اندوه بگر کز کمال الدین داری سخن ما باور که مراد است همه حال چو الحمد از بر خوشتن پیش چنین جاوشه کرده است بسطت ملک تو میخواید نه جاده و خط خاصه در شیوه نظم خوش و اشعار غر چون ضرورت است شها پرده این نظم بد خاک خون آلود می باد با صفایان چون ز در در دل شان یابد از خیال خبر</p>
---	--

تا جهان را بفرزد و خور گردد و نپایا
از جهان داری انجیر و عادل بر خور

<p>چو زیر مرکز چرخ مدور به عید از فلک خواره بنمود چو تیغ ناخنی بر لوح سینا در اجسام زمین سیرش موثر دبیری بود از و برتر ز فکر بسی سراسر جزوی کرده معلوم</p>	<p>نهان شد جرم خورشید منور نه بیدای تمام و نه شر چو شست ماهی در بحر خضر در اجرام فلک انش موثر چو فکر بی نیاز از کلک دفتر بسی احکام کله کرده از بر</p>
--	---

بهره باید از عدل تو نیز ایران را
 تو خور و رستمی هست خراسان اطلال
 هست ایران مثل شوره و تو ابری ابر
 بر ضعیف و قوی امروز توئی داد و حق
 کشور ایران چون کشور توران چو ترا
 که بیاراید پائی تو باین عزم رکاب
 کی بود کی که ز اقصای خراسان آید
 بادشاه فضل صمد جهان آید
 شمس سلام فلک مرتبه بران آید
 آنکه از مهر تو تازه است چو از دانش روح
 یاورش با حق عزوجل در هم کار
 چون قلم گردد این کار که ان صدر بزرگ
 از تو ای سایه حق خلق جگر خسته را
 خلق را زین جگر شوم اگر بر بانی
 پیش سلطان جهان سحر کو بر در دست
 دیده خواجه آفاق کمال الدین را
 نیک دانی که چه توان بجای داشت
 هست ظاهر که بر و هرگز پوشیده
 روشن است اینکه بر آنکه خور گردد

گر چه ویران شده بیرون جهان شمر
 نه بر اطلال بتابد چو بر آبادی خور
 هم بیفشاند بر شوره چو بر باغ طهر
 هست واجب هم حق ضعیف و داد
 از چه محرومست از رافت تو این کشور
 غمزد بر یکش پای و عنان با خاور
 از فتوح تو بشارت بر خورشید
 مایه قدر و شرف قاعده فضل و
 آنکه مولایش بود شمس فلک فریان بر
 و آنکه بر چه تو فتنه هست چو بر شمس
 تا درین کار بود با تو بهمت یاد
 نیزه کردار به بند پی این کار که
 او شفیع است چنانکه است را به
 کرد گارت بر ماند ز خطر و محشر
 این چنین بادشاه دادگر حق پر
 که نباشد بجهان خواجه از ان کالمتر
 اعتماد آتش دین پرور نیک و محضر
 هیچ ز اسرار ممالک چه ز خیر و چه شر
 بود ایران را رایش همه عمر اندر خور

آنچه را صدره غر راستد و باز فرو
 بر سلمان آن نوع کنند استخفاف
 هست در روم و خط امن سلمان از آن
 خلق رازین غم فریاد رس الشیاه
 بخدائی که بیاراست بنامت دینا
 که کنی فارغ و آسوده دل خلق خدا
 وقت آنست که یابند ز محنت پادشاه
 زن و فرزند و زوجه بیک حمله چو بار
 آخیران که از بودی فردوس بر شک
 سوی آنحضرت که عدل تو گشته است
 هر که پائی و خری داشت بجلت بگریخت
 رحم کن رحم بر آن قوم که جویند جین
 رحم کن رحم بر آن که نیابند خند
 رحم کن رحم بر آن قوم که بنود شب و روز
 رحم کن رحم بر آن قوم که رسوا شدند
 که در آفاق چو اسکندر بر کرد از آنکه
 از تو رزم آیشد و از بخت موافق نصرت
 همه پوشند کفن چون تو پوشی خفتن
 آن سرفراز جهان بانی که غایت فضل

دارد آن جنس که گویش خرید است بزر
 که مسلمان نکند صدیک از آن با کافر
 نیست یکذره سلامت بمسلمانی در
 ملک رازین ستم آزاد کن ای پاک گهر
 بخدائی که برافراخت بفرقت انسر
 زین فرومایه غر شوم پی وفارت گر
 گاه آنست که گیرند ز تیغ کفیه
 بروی امسال در انسان بدر جمله ببر
 وقف خواهد بود تا حشر برین شوم حشر
 دور رازین جا که از ظلم غزان شد چو سقر
 چکنه مسکین آنرا که نه پالست و نه خر
 از پس آنکه نخوردندی از نازشکر
 از پس آنکه از اطلشان بود بستر
 در مصیبت شان جز فوج گری کارگر
 از پس آنکه بتوری بودند سحر
 توئی امروز جهان را بدل میکند
 از تو عزم ای ملک از ملک العرش ظفر
 همه خواهند امان چون تو بخوامی
 حق سپردست بعدل تو جهان را یکسر

سلطان عنوانش از دیده محرومان تر
خون شود مردی دیده از کوه نظر
بر خداوند جهان خاقان پوشیده
دوره نیک و بد نه فلک هفت اختر
وقت آنست که راند سوی ایران
باو شاهست و جهاندار بهفتاد پدر
پیشش اندی سلطان طین خور
خواستن کین پدر بر پسر خوب
کی رودارد ایران را ویران بکشد
وی منوچهر لقا خسرو آفریدون
چون شنیدی ز ربه لطف ایشان
کامیال دولت و دین از تو شادی ظفر
نیست یک پنی ز خراسان کشد ز ربه
بر کریمان جهان گشته لیمان مهتر
در کف رندان ابرار اسیر و مضطر
بکس جز در شکم مام نیابنی خستر
پایگاه هیست که نه سقفش پیداور
در خراسان خطیب است اکنون منبر
بنیاده از بیم خروشید نیار و مادر

فصل در خبرت است که در خبری بود و در
و اطراف آن است که در خبری بود و در

شهاب کلک تو باد بود دولت تو نسیر زلف آتش خشم تو بد سگالت اگر که روزگار شش اگر پای بر زمین آرد رضا و کین ترا حکم طاعتست و گناه عد و نجوا غی و راند رست و چرخ بد بزرگوار گفتم چو شتری بر جوع بوی نخت و تجوئل او بمیزان باز بفر دولت تو لا اله الا الله از ان خمیر ثواب آن اثر همی بنیم بشرح حال در خیال هیچ حاجت همیشه تا که بود آسمان و آب ز سید انجم و اقبال آسمان باد مطیع رامی بلندت همیشه چرخ بلند ز رشک اشک بداندیش تو بزرگان بقم	همی کند که بدیوان شهاب پیرنج اثر باب عفو باید بخد متشن بند شفیع هم تو خواهد شد که دستم گیر عتاب خصم ترا طبع آتش است و جود که بر زبان سنان تواند درش تعمیر ز اوج اول میزان شود بخانه سیر بر استی همه کارت شود چو قامت تیر چگونه لایق تقدیر آمد آن تدبیر که مثل آن نگذشته است هرگز نم بغیر زبان حال به از من همی کند تقریر نه مانعی ز مدار و نه قاطعی ز سیر بجاء و دولت تو بر زمان زمانه سیر غلام نخت جوانست مدام عالم سیر ز رخ روی بد آموز تو نظیر زری
--	--

نسخه
نسخه

موافقت ز سعود سپهر جفت مراد	
مخالفت ز جهان نفور جفت نصیر	
نامه اهل خراسان بیر خاقان بر	بر مرقند اگر بگذری ای باد محسّر
نامه مقطع آن درد دل و خون بگر	نامه مطلع آن رخ تن و آفت جان
نامه در شکنش خون شهیدان مضمر	نامه بر نقش آه عزیزان پید

بدست قهر نهد قفل چشم بر احداث	بدست عدل کشد پای ظلم و زنجیر
نه با عمارت عدلش خرابی ازستی	نه با حمایت عفویش مخالف از تغیر
همه نواحی کفرش سحرست و مطیع	همه حوالی عدلش مبشرست و نذیر
ز سنگ خاره بر آرزو زلف بیت خون	ز شیر شریزه بدو شد بدست جیش
زمانه فی و برام او زمانه ز من	سپهر نه و بر قدر او سپهر قصیر
از زمانه نتابد عنان بهرم و درشت	از سپهر نندارد نهان قلیل و کثیر
زمانه کیست که در غمتش کند کفران	سپهر چیست که در خدش کند تقصیر
ایا بقدر و شرف در جهان عدلیم به	و یا بحد و کرم در زمین عدلیم به
مموده در نظیر حکمت تو ذره بزرگ	مموده در بصیرت تو جوهر حقیق
دید رنگ رکاب تو خاک را طیره	دید شتاب عنان تو باد را تشویه
نتیجه ای گفت را نموده کوه عظیم	لطیفه ای دلت را نموده بحر عظیم
نهد کمال ترا عقل بر فاکتت سیم	اگر وجود ترا بر زمین نهد تاخیر
ببارگاه تو مرغی حاجب درگاه	بحضرت تو عطار و خریده دارد ذره
به پیش قدر تو کیوان بود بیایه نند	به پیش طبع تو دریا بود بعبره عبیر
فتاده نور عطای تو بر وضع و نشر	چنانکه سایه عدل تو بر صغیر و کبیر
بعون آیت عدل تو پشت و پیرست	ز شیرایت تو شیر چرخ است
نه اوج قدر تو افلاک دید و نه ابرسم	نه دام جود تو قطار داد و نه قطمیر
مگر ز جوهر صبورست مایه قلست	که آن بصوت کند مرده زنده این بصیر
سپهر کلک ضمیر تو گر بدست آرد	کند آب روان عطار دش تصویر

<p>گر شود در سنگ پنهان شمنت همچون کشف خزم تو از سنگ بیرون آورد او را بسنگ بست گوئی مضمحل طاعت و عصیان تو مادحت را اگر معانی مست و الفاظ است هر که در بند صور باشد معنی که رسد لیک اریک و زبرد گاه تو باشد بیس طبع کنکش سیران گویا شود چو کلک گرچه نزد هیچ دیار این مان مقبول نیست سفیه او باشد امروز آنکه منکر بود تازند باد خزان بر شاخها زرو درم شاخ اقبال است چو باغ از بار نیسان باد چهره بد خواست از آنده جوانی باد</p>	<p>و شود در خاک متواری جسودت همچو بار عزم تو او را چو جبهه برکت از خاک زار نام و ننگ خیر و شر و قهر و لطف فخر و عا زابل معنی لاجرم کنست او را خواست مرد کو صورت پرست آمد بود معنی گذار پایگاه یابد از اقران فزون در روزگار گرچه کلک تو کم بندد به پیشیت بن و بار گرد از اقبال تو صاحب بول این دیار طاعت او دارد امثال آنکه عصیان کن تا کند باد صبا در باغها نقش و نگار شخص خوابست چو برگ از بادوی زار سینه بد گوی پر خون از تفکر چون ناز</p>
<p>شادمان در دولت عا و جاه بیکران کامران از نعمت باقی و عمر بیکران</p>	
<p>بغال نیک درآمد بشمر موکب سیر بارگاه بزرگی نشست باز بکام بهایی ملت اسلام و فخر دین خدای جهان جاه محامد محمد آنکه بخود بیان به پیش بیانش چو پیش معجز</p>	<p>بطالعی که سجودش می بر تقدیر جمال مجلس سلطان بارگاه وزیر که داد فخر و بها ملک را بصدر و بر نمود کار دل دوست او ست ابر یقین بنزد گمانش چو نزد حق تدویر</p>

نسخه خطی

با ده خورشید و پنج شمع در در گل بهنگام صبح
 بر گل سوری می صافی حلاوت است صبح
 مجلس عالی علاء الدین که از دست سنجاش
 خاصه اکنون که طرب ساعتی چشیده
 عالم علم و جهان جود محمود آگاه است
 دست جود آسمان در دست شریان خوا
 عقل پرورد دست گوی ششخص برادر
 راست کاری پیشه کرد دست از برای آگاهی
 کی بود عالم از و خالی که از بهر بقاش
 ز آب آتش بر د روح و رای و پاکی و نور
 خواستند از علم و رای او زمین آسمان
 بود او چون انوار که شد اند حال داد
 بر جودش گرد بینان قطره بار دین
 ای جنب بهمت تو پایة اجرام است
 دارد از لطف تو بر جیس و زقره تو رحل
 در پناه در گه اقبال و با هم قدرت
 و کسی گوید شاید بود گویم پس چرا
 فضل یزدان است سال و مه بسیار
 هر قبالی که ز شرف پوشیده شخص دوست

توبه کردن بد بود از می بهنگام بهار
 خاصه اندر مجلس صدر جهان فجر کبار
 ز زرگان خج اهدا مان در زور یازمینا
 در میان باغ وستان افتخار رود
 افتخار روزگار و دخت یار شهریار
 نقد جاه خزان بر سنگ قدش کم عیار
 روح پرورد دست گوی ششخص برادر
 در قیامت هیچکس چون را ستکاران
 کرد ایزد روز مودش فنا سنگسار
 چون باد و خاک طبع و حلم او لطف و وقار
 هر کی در خورد خود چیزی ز روی افتخار
 کوه این خلعت و خورشید آنز یادگار
 تا قیامت با دم آید برون و دستیار
 وی پیش طلعت تو چشمه خورشید
 این معاد است تفاد و آن نخست
 هفت کوکب مسیر و نه سپهر اندر مدار
 این نه آنرا پاسبان آن هفت آنرا پر
 رای سلطان مروت و شرف غنیست
 رفعتش بود دست عصمتش بود دست

که ساحتش را باشد شرف بچرخ ایش	مرا غرض شرف بارگاه عالی تست
زبان حال به از من همی گفت نقشه	شرح حال به آنکه هیچ حاجت نیست
بر وضع و شریف و بر صغیر و کبیر	همیشه تا نبود بر قیاس جوان
بطوع قابل حکم تو باد عالم پیر	بطبع تابع رایی تو باد بخت جوان
نه دام جود تو قطار داده فی قطمیر	نه اوج قدر تو افلاک دیده نه انجم
عتاب و خصم ترا طبع آتش است حری	هوا و کین ترا حکم طاعتست گناه
ز رشک روز بداندیش تو سیاه چو	ز آشک دیده بدخواه تو سفید چو قار
ز چرخ ناله این زار همچو ناله زیر	ز دهر قامت آن کوز همچو قامت شک

گرفت موی ز دنیا بروی کشیده
صود جاه ترا همچو موی راز خمیر

ابر نوری علم بفراخت باز از گویا	باد شبگیر نسیم آورد باز از جویا
وان چو پیلان جواهرش خردمان در	این چو پیکان بشارت برشتابان در
که مرصع سنگ کوه از ابر مروارید	که معطر خاک دشت از باد کافور نسیم
روی باغ از لاله و نسیرین چون نقش قند	بوی خاک از نرگس و سوسن چو مشک تین
جبهه انقشی که نقاشش نباشد آشکار	مرجا بونی که عطرش نباشد در میان
باد اگر شیدا نشد چون من چرا نشد	ابر اگر عاشق نشد چون من چرا گردید
چهره گل با فروغ چشم ز گیسو رخسار	ست اگر بلبل شد بهت از خورده دل سپار
بوی خطشان گلستان رنگ خشان لاله	ردنی باز را گل رویان شد زیر که برد
لاله میروید ز خار گل همی روید ز خار	باد خور بر لاله و گل زانکه اندر کوه دو

هزار بار برفقه است بر زبان قضا
 ببارگاه تو مرغی حاجب درگاه
 که بود با تو همه پوست در وفا چو سبزه
 صریح کلام تو در نشر کشتگان نیاز
 حدیث خاصیت نفخ صور و قصه
 قیاس شد ازین است تر درین
 که کشتگان جفای زمانه قلمت
 زهی بیان تو اسرار غیب را حاکی
 اگر مقصوم اندر ثبات معذور
 سخن بیایه قدرت نمیرسد ورنه
 هزار بار بهر بیت پیش گفت ما
 که مانده ایم بر این پیشین حد
 برو که فکر تو نیست مرد اینمغه
 ولیکن ارچه چنین بود داعی شوقم
 که این شرف اگر این بار از تو فوت شود
 اگر چه هست بضاعت بضاعت خفا
 خلاص نیست که دارم شعار هست تو
 ولیکن از تو چو تشریف نیز یافته ام
 مرا بگوی چه باقی بود ز رونق شغل

که بر زبان سنان قیاس نشسته
 بحضرت تو عطار در خریطه دارد
 که روزگار بلوزینه درند او شمشیر
 ز نفخ صور زیادت همی کند تبار
 مسلم است و در دانست اندران
 دلیل باشد ازین خوبتر دران تاثیر
 معاینه نه خبر زنده میکند بصیر
 خفی بنان تو آیات جود را تفسیر
 که خاطر سست پریشان فکر تفسیر
 بقدر قوت و قدرت نمیکند تقصیر
 خرد که کل جهان را در بر است و شیر
 که نقد های نقایه است و نقد نیست
 مکن که خاطر تو نیست مرغ این انجیر
 همیگر سست بخون جگر چو ابر مطهر
 بجان تو که درین جان برآیدم ز جیره
 به بی نیازی خود منکر این من پذیر
 بدین وسیلت ازین شعر هیچ خورده گیر
 دگر چه باید ز حمت چه میدی بر خیر
 چو در معاملت از اصل بگذرد تو قیر

هزار جان لب لعلش نهاده برتش
 کشاده طره او بر کین جانها و
 بدین صفت بو شاق من اینچرا آمد بود
 نه در هوا فقطش ز حمت رقیب و
 من از خرابی وستی بعالمی که در
 بصد لطیفه ببالین من فرا آمد
 بطعن گفت ز بی بی ثبات بهیمنی
 هزار توبه بکردی ز می بسوزد
 چه جای خواب و خمار است چند پی
 امیر عادل مودود احمد عصم
 بزرگ بار خدائی که گر قیاس کند
 ز آستانه قدرش قضایا گوشت
 بر آنچه خواسته در دهر کرده جز که تم
 در برایت بملک اندرون چنان ضا
 ایابا من جابه تو در سپهر نهان
 فکنده رای تو در خاک راه را میت
 کند اطایف طبع تو بجز احسان
 ز رشک قدر تو اشک فلک چو رنگ بقم
 اگر چه دشمن جا بهت همی بخواب

ایماندار

ایماندار

ایماندار

ایماندار

ایماندار

ایماندار

ایماندار

ایماندار

ایماندار

ایماندار

ایماندار

ایماندار

ایماندار

ایماندار

هزار دل سبز زلفش کشیده در خمیر
 کشیده غمزه او در کمان ابرو تو
 چنانکه آمده بی اختیار و بی تدبیر
 نه در مقدمه رنج رسول و کج شفیر
 خبر نبودم ازین عالم از قلیل و کثیر
 مرا چو در کف خواب و خمار دیدم
 ز غفلت تو فغان ز عادت تو نفیر
 ز من جدا نشوی همچنانکه از من
 نذر شو که در آمد بشهر موکت
 که عدل اوست بهر نیک و بد بشیر
 همه جهان ز بزرگیش نیست عشر
 که جست باد کمان شست کرد خیم
 بر آنچه بسته ز اقبال دیده جز که
 که در صیبت تدبیر آورد و تقه
 و یا بدیده جو و تو در وجود حقیر
 نوشته کلک تو بر آجی آیت تیر
 دهد شامیل علم تو کوه را تشویر
 ز بیم قهر تو رنگ اجل چو برگ زر
 همیشه هیچ نه بیند بجز سر و سر

ایماندار

ایماندار

ایماندار

ایماندار

ایماندار

ایماندار

ایماندار

ایماندار

ایماندار

ایماندار

ایماندار

ایماندار

ایماندار

ایماندار

از جفای سپردون پرور	مملکت بود دامن تو گرفت
بی نیازش کنی بجامه زر	طمعش بود کز خزانة بود
یابد از فرد دولت تو خطه	گرد از دست بخشش تو غنم
بجد از مساحت کشور	بر بد از نحوست انجم
چشم دارد بر راه و گوش بد	مدتی شد که تابان امید
بر سر اوهای چتر تو پر	بست هنگام آنکه باز کند
کرد بر وی عنایت تو گذر	حلقه برگوشش چرخ کرد بر آنکه
بعنایت یکی درو بنگر	بنده را گوشمال داد بے
زانکه آن دیده ز جد و پدر	صله دادن ترا سزاوارست
شاخ آن جز کرم نیارد بر	بیخ کازانش اند دست قضا
والش و رادی دزد کا و سهر	نیست نادر ز خاندان نظام
بوی نادر نباشد از عنبر	نور نادر نباشد از خورشید
تا بود باد تند و تیز آذر	تا بود تیره خاک و صافی آب
آسمان تخت و آفتاب اسر	عالمت بنده باد و دگر غلام
ملک پاینده و معین اور	عید فرخنده و قرین قبل
چون جهان صد هزار فرمان بر	چون منت صد هزار مدحت گو

دیرزی شادمان و نعمت یاب

کامران ملک دارد دولت خور

بر من آمد خورشید نیکو ان شبگیر

بعد چو سر و بلند و برج چو در

نزد عدل تو ای سجده پیش	روز بار تو ای سجده پیش
نتوان بر دنام نوشتن و ان	نتوان کرد یاد اسکن در
در هوای تو عیش و شادمانی	در خلافت تو بخت بد منم
یک نسیم است از رضای تو خیر	یک سموم است از خلافت تو شر
ای جهان لفظ تو در آن معنی	هم از ویش و هم بد و اندر
چرخ در جنب رفعت تو قصر	بحر در نزد خاطر تو شمر
دست را در تو ابروی نقصان	طبع پاک تو بحر بے معبر
طبع است آرد زار چرخ نشان	کاکبت آرد ز سر غیب خبر
کار بند و مستحق و منتقا	امر و نهی ترا قضا و قدر
چون بخوانی خلافت چرخ هبا	چون برانی قبول سخت بدر
پایان سزای قدر تواند	نه فلک چار طبع و هفت اختر
نوبت ملک پنج کج شده است	دشمن تو چو مهره در ششدر
چون تو گرد بد قدر خصمت اگر	شبه لولو شود عرض جوهر
ای زمین حلم و آفتاب لقا	ای فلک همت و ملک مخبر
ای بزرگی که از بزرگی و جباه	هر که بر خدمت تو یافت ظفر
گرد بیرون زد دست محنت پاک	بر دازد ولتت بکیوان سر
گذشت از فلک بتر آنکه	کرد روزی بدر که تو گذر
بنده نیز از بحکم امتیاز	خدمتی گفت از و عجب مشر
ناجزمی بود کرد با تو پناه	از بدر روزگار بد گوهر

چهره صبح حسود تو ز شام بستر است	گر نه هرگز خود برآمد هیچ روشن بچویر
بختی بخت تو ماند زیر آن کبریا	کوچ پس چندان که خواهی کن از جنبش نفیر
آفتاب آسمان در عی می گوید چشم	از سپاه دی کی اندیشند تیر و زهر
صاحب صدر را خداوند اگر بیا بند	تا که باشد هست از رخ چوایت جانگیر
احتیاج او که هرگز جز بزرگوار است	در اخلافت هست با النعام تو چون طغیان
گر کمان التفات از ره فرو گیری انداخت	در بوی تو بجز اند دلی دارم چو تیر
نقد صدق دوست اندر خدمت یک و یک	چند بنگش زنی خود ناقصی از هیچ
عرضه کن برای خود تاج خشن بانی	بعد از آن که کیماداری بخیلی برگیر
ده زبان چنان سخن ده دل چو سیریم	آختم تا کی دهمی جرم در لوزین سیر
گر قطیری و ز توفری بستم آن دوران	چرخ از آن موم بدون آورد چون از نیم
تا که باشد آسمانی را که خاک صدف است	شکل فانی احسن الاشکال و هو المستد
تا که باشد آفتابی را که عکس آبی است	مورقانی احسن الانوان و هو المستنیر
تایج راجی تو باد آسمان اندر مدار	سرع حکم تو باد آفتاب اندر

طاعتت را سخت پیمان هم و ضیاع و هم شریف

خدمتت را نرم کردن هم صفتت را سیریم

ای برفت را آسمان برتر	نور را که تو آفتاب و کر
ای تو مقصود جنس و نوع جهان	وی تو محنت از خاص و عام بشر
کمترین آسمان در گدشت	برترین بام گنبد اخضر
دهر در مدحت کشاده زبان	جنج در خدمت بسته کمر

صد بار اگر بگردم پایان روزگار	
<p>ای به نسبت با تو هر چه اندر ضمیرم ای وزارت را جمال آفرینش اکمال صاحب جنبشانی خواجہ سلطان شین رفق امید افکنده خواهند گان با یامرد کمر بازنگ آمد اندر پیشه قمرت بقمر در زمین دولت در طول عرض آسمان داد و ستون گان انصاف و دیندار طوبت حاجت بازگویی تو کور کن مقام بادل و دست تو اندر عرض دل کشان آستان گیری کی قبله عالم شود بس بود در معرض آرام و آشوب جهان گرچه قومی از نظام کار با صورت کشند عالمان تند کا ندر حل عقد روزگار زیر قمر منیان جزم تو امر و دست نام امکان گرچه معنی در جهان واقع شود ضمیمه گوید که من همچون تو ام کو آب لیک از ناهید گردون برین تبارش هر دو ای بود ما و مقنع همچو ما و آسمان</p>	<p>بایه نسبت آنکه ناید از بلندی در سیر ای جهان را صدر و دین را مجد و دور مجید راستی بهی ندانم بادشاهی با وزیر جود عاجز پرورت افتادگان را دگر ارغوان گون آمد اندر باغ انصاف زری دور آسانی طویل و عمر دشواری قصیر کرده شاگردان دیوانت عطار و درادبر کیشست روزی را بجز دست تو کو ابر مطهر آب از فوج سراب و بحر از خیل غده در جهان تا مرجا گویان در تست از صر کار داران نفاذت هم بشیر و هم نیر کا سمان مان گذارست و زمین پانیر کار کن بخت جوانی تست نگرودن بهیر هر چه در فردا نهانست از قلیل و اکثر کمان بیایی گردنخواهی جز یکی بخت کس که بند و چون هوا جنان شود نقش حر پیچ تار عنکبوت اندر طنین باشد جزیر گرچه کوه دیده گان را در خیال افتد سیر</p>

با اینمه نه گشتی هرگز فریفته
ای بر دین سخره فرعون جمل را
در آرزوی روی تو عمری گذاشتم
آخر بدین تو دلم کردشادمان
ای خوانده مر ترا خرد از انتهای لطف
از روزگار غدر مرا باز خواه از آنکه
زا احسان روزگار غریقم و نیاست
آنرا که نیست همت تو آن طغیانیست
زین روی روزگار بهان ارم و همی
دادند مهتران لقمه انوری و لیک
ای خر سواره پیش کسی و میزنی
نی نی بدم باز شود پس گوی زود
گردمیت و هم ترا در نیافتند
در چشم همت تو نسجد به نیم جو
جزوی ز رای تست چونیکو نظر کنند
نی جو هر وجود تو در رسته وجود
بر چارسوی محنت هر دم عدوت
گشتم خموش از آنکه اگر نفس ناطقه

چون دیگران بکبره در انبان روزگار
کلکت عصای موسی عمران روزگار
پنهان ز چشم و گوش و دران روزگار
ای صد هزار رحمت بر جان روزگار
در باغ لطف دسته ریحان روزگار
گشتم غریق رحمت احسان روزگار
بر من جوی ز منت اقران روزگار
کو سرگران شده است بهمان روزگار
هستند به پیر شایان روزگار
چرخم همی چه خواند خاقان روزگار
کوشد سوار فضل بمیدان روزگار
کای ثابت از وجود تو ارکان روزگار
نه ابلق زمانه نه یکران روزگار
نه کهنه سپهر نه خلقان روزگار
ین روشنی که هست در ایوان روزگار
معلوم بود زینت دکان روزگار
آرد قضا بقوت دستان روزگار
ماند مصون همیشه ز حرمان روزگار

صد یک ندم حقو نموانم تمام گفتم

ناله حادث چونغمه زیر

<p>در لطم و نشر اخل و حستان روزگار تا بوده چون تو گوهر در کان روزگار پیدا بر ضمیر تو پنهان روزگار نگبست هر دو پله میزان روزگار پر شد بیان فتر و دیوان روزگار آنرا که هست دیده اعیان روزگار جز انوری که زیب لقمان روزگار گفتا اگر ندانی کم دان روزگار ای گشته در فصاحت سبحان روزگار ایمن شود ز غرقه طوفان روزگار کرد و مخالفت را مهسان روزگار پیوسته شهری بدستان روزگار در حل و عقد و قدرت و اسکان روزگار زان صد یکی ز جمله سلطان روزگار خود هر زده کار نبود سلطان روزگار چون من تو دید گریبان روزگار تا چون خوش آمدی تو بدندان روزگار گفت آن کیستی تو بگفت آن روزگار</p>	<p>ای در هنر مقدم اعیان روزگار آمانده چون تو اختر در برج شاعر آسان بر نفاذ تو دشوار اختران حلم ترا کسانه همیکرد ناگهان اخلاق تو سواد همیکرد لطف تو باعقل ترسان ترسان گفتم که درنا لقمان روزگارش گفتم چه گفت گفتم که چیست نام عدویش کی بگو چشم زمانه کس سبز مثل تو ندید با آنکه مهر نوح تواند رسفینه شد دست قضا ز کاسه جان بقمه حیات طفلان بطوق صورت محبت میکنند سلطان داد و دین کن ز تمکین قید را و چون در تو دید آنچه که هرگز ندیده بود کردت بخود گرامی و از وی همین سز بشیر کرد دست حوادث ز آفت در پشت دست باز بدندان بکنند چرخ آمار و زکار از آن توشه هر که بخت را</p>
--	---

بکشائی که سوال و جواب
خدمتت حرفت و ضیع و تسبیح
ایچوان بخت سرور سے که ندید
بند را خصم اگر به پیش تو کرد
مالش آن بس که تا بخت نما
بهر امیدش از عطای بزرگ
زانکه جز دست جو و تو نکشد
مادر پیر دارد و دوسه طفل
همه گریان لقمه از امید
کرده از حرص تیز دیده کند
غنیم دل کرده بر سرخ هر یک
دست اقبال است از نه بکشاید
گما و دو شای عمدا و ندید
پای من بنده چون ز جای فیت
من چگویم که حال من بنده
تا بود چرخ را جنوب و شمال
تخت بادت همیشه چرخ بلند
اشک بدخواست از حسد جو بقم

مشکلات فلک بدست ضمیر
در گشت قبله صغیر و کبیر
چون تو فرزانه چشم عالم پیر
نقش عنوان خامه تذویر
بیگانه مست شربت تشویر
ای بزرگ جهان بحر حقیق
پای نعلم و نیاز در تجویر
از جهان نفور جفت نفیر
همه عریان جامه از تدبیر
دید ما وقف روزن تقدیر
صورت حال هر سیکه تصور
بنداد بار این معیل فقیه
زین پس از خشک سال حادثه
کارم از دست من برون شد گویر
حال من بنده میکند تقویر
تا بود ماه را مدار و سیر
تاج بادت همیشه بدر منیر
روی بدگویت از عنایت چو زویر

قامت دشمنیت چو قامت چنگ

از جوال شده بر و طر بنور	آدم با سخن که نتوان کرد
همه باشکل و باشمایل حور	دخترانند خاطر م را بگر
وز ملاقات انبساط حذور	در شبستان روزگار غریب
همه بر نقش سایه تو غنیو	همه را غر و نسبت تو جبار
لکن از التفات شان مجور	دگر که گرای خطب کنند
شد بر اوراق آسمان مسطور	ای بجائی که هر چه گفته تو
تا بدان تربیت شوم منظور	نظری کن بمن چنانکه کنند
بزراع سنین و شهر شهور	تا فلک طولی دهر پیساید
طول ایام و امتداد دهور	از شهر و سنین دور تو باد
جادوان فارغ از حجاب ظهور	روزا قبال تو چو دور سپهر
چون شب نیم گشت گمان دیخور	شب خصم تو تا بصبح اید

سخت حجت و قصا ملزم

قلمت آمر و جهان مامور

چرخ در جنب رفعت تو قصیر	ای بخت و رای چرخ اشیر
ای بجد و سخن عذیم تطیب	ای بقدر و شرف عذیم شبیه
پیش قدر تو پست چرخ اشیر	پیش و هم تو گند تیر شتاب
نه بطبع تو درد و پیکر تیر	نه بفر تو در کمان بر جیس
سخت علم غیب را تفصیر	قلمت را از چرخ را تاویل
بحر با جسد خاطر تو غمد	برق با برق فکر تو صبور

وینکه در کسب کلبه امروز
تا بدانی که اخت یاری نیست
بخدائی که از مشیت اوست
که مرا در همه جهان جان نیست
از چنین مجلسی نفیر از بخت
ای دریغا اگر بضاعت من
تا از مینان که فوط اخلاص است
تا ز عمر آفت در که مایه بود
گر چه زانجا که صدق بندگی است
چکنم در صد و اهل زمان
سخنم و لپ ز تر ز تقاست
حال من بنده در ممالک تست
چون صدق تا که کینفس ز منم
از چه برداشتم صاب مزه
هر درمی نیستم چو گربه رو پس
سگ قصاب حرص را ارزد
جرعه جام خود اگر بخورم
ظوایش ای حمیت قانع
پادشاهم بنطق دور مشو

بر فراق تو ام چو سنگ عبور
بسیح مختار نیست جو مجبور
رنج مشرور و شادی سرور
وان ز حرمان خدمت رنجور
تا چار داردم همیشه نفور
عیب قلت نداردی و قصور
خط قربت بیاسی موفور
کنمی بر شای تو مقصور
نیستم نزد خویشان معذور
ای بساط تو برده آب صدور
غیبتم خوشگوار تر ز حضور
حال آن یخ فروش نیشاپور
با کلام چو لوله منثور
کان نشد چون حساب کسور
شاید نیست چون کم ساجور
استخوان ریزه بر قفاس طر
نمکند در دینشتم رنجور
خاک خورای طبیعت آزر
رو بر پس از قصاید و ستور

گر دهد در دیار آب و هوا	مهری عدلی تو قمر ارموا
جوشن کینه بر کشد ماهی	کمر حیدر بگسلد ز بنور
هر چه در سلک حل و عقد کشد	کلکت آن عالمی بدان معهود
تا بود کینه فکرت خسرو	تا بود سپهر سینه دستور
موقف حشر چیست بارگشت	در او در صدد ریز نایب صور
کز عدم کشتگان حادثه را	به تلسل همی کند منشور
دامنت گر سپهر بوسه دهد	نه نشیند بر او غبار غرور
بخند اگر بملک کون زند	قلزم همت تو موج سرور
گر چه معمار عالم جا هست	گیرد از ملک دیو و دزد و فرور
گر چه اندر سبای حضرت تو	باد و دیو بند سر و سرور
نشود هوشش تو سلیمان وار	نخنان بارنا هما مغرور
نشو طوبی نه آن هوا دارد	که تغیر پذیرد از با هو
بیخ غوره هست آنکه رنگش	بقدری بگردد از انگور
نفس تو معتدل مزاجی نیست	کز لطف کبر یا شود محسور
و که کا ملتر از تو مرد نژاد	مادر و پدر در ساری سرور
ان مردی زند حسود و لیک	نام زنگی بس بود کافور
متدل جا به بادی از پی آنکه	بقا اعتدال شد مذکور
ی نفاذ ترا خواص دوام	وی عطائی ترا الزوم و نور
آنکه من بنده بودم نه بکام	مدتی دیر ازین سعادت دور

جاهت از حرز و حفظ مستغنی	جانت از عمر و مال برخوردار	
<p>ای ز رایی تو ملک دین معمور حاصل سرزنامه امرت دولت تو چو ذکر تو باس ملک تو ملک شرع را منفعت کرم از فیض دست آورد سحر خرم ترا امتانت قاف شاگرد حفظ سایه عدالت حرم حرمت تو شاید بود هر کجا صولت نشود قدم داده از روزگار دشمن و دوست فتنه را از کلاه گوشت جاه پیش رایی تو روزنامه معرفت بود آنجا که ذکر حالی تو آسمانی که در عنایت آفتابی که در نظایر جهان نه قضای و در مصالح ملک عزم تو تو امان نفیست</p>	<p>دور رسوم تو کرمیت مشهور صادر و وارد صبا و دبور رایت تو چون نام تو منصور دست تو گنج رزق را گنجور در جهان رسم روزی مقدور نور را تو ترا تجلی طور ساکن و سایر وحوش و طیور گر مفرست بود ز سایه و نور زور بازوی آسمان شده زور روز و شب را جهان ماتم و سوز کرده در دامن فتنه استور باوقوف تو راز نامه استور همه آیات شان تو مشهور هیچ خصم تو نیست جز مقهور هیچ شیعه تو نیست جز شکور نشی راز تو دهد منشور که نباشد در دجال فستور</p>	

اندرین روز با عبادت خویش	نگر اندر میان خواب و خمار
بتکلی چند می تراشیدم	زین شتر گریه شعز ز ماهوار
منشی فکر تم جواز و دوطرف	کشت معنیستان لفظ سپار
گفتمت صاحب فلک بشنید	گفت بان ای سلیم دل ز نهار
این ندای هیچ در سخن نشان	وین سخن پیش بر زبان گذار
آنکه توفیق او کند تعیین	خسر و صاحب سپه سالار
و آنکه دارند در مراتب ملک	بند گانش ملوک را تیمار
آنکه از روی کبر یا در بخت	نه بعون سپاه و عرین سوار
تخت خاقان بگوشه پایش	تاج قیصر برایش دستار
صاحبش خوانی امی کند او کذا	بان کرت می بخار استغفار
ای دران پایه کنز بلند می هست	از و رای ولایت گفتار
نیست از تیر چرخ ناطق تر	دست از لطق عمر و زید بدار
بخدا می اردین مقام رسد	که شود بیزبان تر از سوفار
من دلیری همی کنم و رنه	بر براط تو از صفار و کبار
هیچ صاحب سخن نیار و کرد	این چنین بر سخنور می اصلار
تا بود بزم زهر و سیراکل	تا بود تیر عقرنی را خار
فلک مجلس است ز زهره رخاں	باد چو ناله بشگفت گلزار
دور فرمان دہیت همچو ابد	پای بیرون نهاده از مقدمار
راعیان دوام دولت تو	انس و جان بالعشی و الالبکار

کار غمزش بساختن آسان
 کرده چرخش بسروری تسلیم
 نه معالیش پایمال قیاس
 دست جودش همیشه بر سر خلق
 رایت او بجنبش اندک
 رتبت کلک دست او بفزود
 چه عجب زانکه خود مرئی نیست
 روزگارش بطوع گفت بگیر
 داشته شیرچرخ را دایم
 بزرگیش کاین من کان
 کرده دوش بود را تدبیر
 تا جهان لاف بندگیش زده
 ای عجب لا اله الا الله
 امی قضا برد تو جویان جباه
 سریع حکم تو زمانه نورد
 کوه را باطلایه حلت
 جیش عزمت دلیل بوده بسی
 رویت آیتیست حق گستر
 صاحبانه چه از آنکه فلک

غور حرمش بیافتن و شوار
 داده دهرش به بندگی افزار
 نه ایادیش زیر دست شمار
 پانچیمش دمام بر دهم مار
 خانه پر دافتن نه بسیار
 تا جهانرا مشیگر گشت و مشار
 کلک در جهان چو دریا بار
 هر چه رایش حکم گفته بیار
 سایه شیر رایش بشکار
 داده یک عزم و یک زبان اقرار
 احتساب سیاستش بغبار
 سرومانده است سوسن از اضار
 چون کند آفتاب را انکار
 وی قدر بر در تو خوانان بار
 شعله باس تو ستاره شمار
 گشته قایم خزینای وقار
 فتنه را در مضیقها بفشار
 قلمت معجز نیست باطل خوار
 وار و از من باین سخن آزار

رستنیهاش چون نباتِ بهشت
 بدم از طفل باغش خال
 پنجه سر و او پنجه برید
 سایه بید او پنجه روزه
 سوسنش همچو منیان گویان
 صد افکنده موج بر که او
 فضله رخ بید او مرجان
 پوشش طارش چو گردون
 در مالیش بر زبان صیر
 نابوده درو ز باس وزیر
 ناصر دین که شاخ نصرت و دین
 طاهر ابن المظفر آنکه ظفر
 آنکه بزود کلک را رونق
 آنکه جز باس او ندارد زرد
 دست رایش بکوفت حلقه غیب
 آن قدر قدرت قضا پیمان
 آنکه امرش دهد بجا کسیر
 آنکه هرگز هیچ وجه ندید
 کشش را چو سرخ استیلان

فارغ از گردش خزان و بهار
 دایه شیر را نبوده کنار
 بگینه بر دریده سینه تنار
 بی سبب در کشیده چادر قاف
 نرگشش همچو عاشقان بیدار
 هم بر اطراف خویش دریاوار
 لولور سنگ ریزه او شوار
 چمن ساحتش چو ارکان چار
 مرجانگوی زیران هموار
 سوزلف بنفشه دست چنار
 نهد بی بهار عدش بار
 همه بر درگمش گذارد کار
 وانکه بشکست تیغ را با تار
 فتنه امی جسیم را رخسار
 بر کشیدند از برون مسما
 آن ملک سیرت ملوک آثار
 وانکه نیشش دهد بیاد قمار
 فلکش جز در آب و آینه یار
 همیش را چو بحر استظهار

کرده زان پس بگردان صدات	هم دران پرده سالما تکرار
مستدل عالمی که در تو طویور	همه هم ساکتند و هم طیتار
بوالعجب عرصه که در تو وحش	همه هم ثابت اند و هم ستیارت
کرک تو پیل گشته بر تارک	باز تو کبک خسته در منقار
شیر و گاو توبی نزاع و غضب	ابدا لدهر مانده در سپیکار
جام سائے بزنگاه ترا	آسمان کرده ایمین از زنگار
تیغ ترکان رزنگاه ترا	می پرستان نه مست و نه شیا
موج درجوی تو فلک مست	مرغ در بام تو ملک بهنجار
با تو رضوان نهاده پیش بهشت	چند کثرت عصا و پاقدار
عمره در عمارت بوده	دهر مزدور و آسمان معمار
سحر نقش ترا نمود سجود	مردم دیده با هزار هزار
بزنگاه ترا هلال قدح	همه وقتی پرافتاب عفا
دلم ترک رزنگاه ترا	بسیج کاری دگر نه جز بیکار
رُج این چون شهاب آتش سوز	تیغ او چون مجسه گوهر دار
وحش و طیر شکارگاه ترا	خامه بی اضطراب داده قرار
سایه تو چنان کشیده شده است	کافالبش نمیرسد بکنار
پایه تو چنان رفیع شده است	کاسمان را فرود اوست مدار
آسمان زیر دست سایه نیست	ورنه کردی ستاره بر تونش
باغ میمون و لاشسته مدام	همچو مرغغان فرشته بر دیوار

شکل او شد فضل الاشکال بهیستد رنگ او شد احسن الالوان بهیستد ای بود دست وزارت چون پهلوان خاطر من از فکر خامه من از حسد نقد های بس نقایس است این ناله بس دارم از انعام تو کاری بنام ایندو زانکه آمد ز ابتدا با گوهرم همراه شیر تا نباشد آخر از این هیچ قاطع از مسیر در کم و بیش اختران باد و بانش روی بد گویت ز جور اختران همچون روی آن ایام سیاه از گرد محنت همچون	شکل درگاه رفیع را دعا گفت آسمان رنگ خسار صمیمت را ثنا گفت آفتاب صاحب اینده را آندست باشد در کز توان در شنائی تو نیاساید دمی اینکه رحمت کم کی نوعی ز تشویر است گرچه در شکر تو چون سوغات تیرم ز با عشق این صفت است همراه جان شد تیار تا نباشد آسمان را هیچ مانع از مدار در بد و نیک آسمان باد درگاه هست اشک بدخواهست ز در آسمان همچون چشم این ایام سپید از آب حسرت همچون
--	--

قامت این از حوادث کوثر چون بال
ناله آن از لوازم زار چون آواز زیر

گشته در دید ما بهار رنگار دروه سقفت تو سپهر عیار وز بهشت بنزمت آمده چو آن دورنگی که داشت لیل و نهار هر چه نقد بر کرده موسیقار کرده تالیف لحن موسیقار	ای بخوبی و خرمی چو بهار عرصه صحن تو بهشت هوا از سپهرت بر رفعت آمده تنگ گشته باطل ز عکس دیوارت در توان مشکلات موسیقی در دماغ فلک صدای خمت
---	---

طاهر طاهر نسب صدری که حکم شرع را
 آنکه آمد روز با مشرب ایضاً ایتمند
 هر کجا خرمش کند خلوت زمانه پرده
 کرده هر چه آن در نفاذ حکم گنجی جزستم
 آن کند بدعا قبت عدش که باران باریا
 چلیست از فقر و شرف گامی نصف فانی
 وجه باقی خواست عمر او ز دیوان
 وجه فاضل خواست جو از دیوان
 گز دست او به فیتد بر فلک یک پنج با
 ای تر او چو طاعت هم وضع و هم
 سایه عدل تو شامل بر قرار و بر نشیب
 در خمیر طینت آدم بقوت مایه بود
 ز آب و شیش پنجه شد نان جو در شام
 هر که در میان توده نه نیاید چون مایه
 تحت کرد از آسمان بر چارار کان بکینه
 چون تکر فی التفاتی در سفر شد سال
 بفسر دگر صر قهرت بگردون بگذرد
 دوش رندان بان قهرت را نمیدانیم
 گفتیم این چه گفت دی پیش صاحبان

در زای عرق پاک او محیط آمد غدیر
 و آنکه شد بخت جوانش عامی گردون
 هر کجا غمزش دهد فراق قضا فراق
 یافته هر چه آن با مکان اندر اید فطیر
 وان کند بافته انصافش که آتش با
 وان زواید کنز نظام فخر دار و خود گیر
 بر جهان بنوشت الحق بود قطاعی حقیقه
 بر اید بنوشت الحق بود مقداری قصیر
 دو دلتش همچنان باران دهد کاس مطهر
 ای تر او تحت منت هم صغیر و هم کبیر
 منی نرم تو آگاه از قلیل و از کثیر
 عنصر تو در نه تا اکنون بماندستی فطیر
 صلح از خاکش بر دل آورد چون از خمیر
 انتقام روزگارش داد در روز سیر
 زابتدائی آفرینش تا ابد باشد میر
 تا بدار الملک حدت بوکر و ساز سیف
 آفتاب شدت او همچو آب از هر در
 مرگ را دستار در گردن همی بر دی
 ساکنان عالم کون ف و از وی نفی

در نظم این قصیده ادب نگفته ام بر خیزد کفایت و لغبت نیست اندر	القابیت ای خلاصه اختیار روزگار ای بزم کرده نام ترا عار روزگار
دانی که جز بحال تو لایق نباشد گر تو بود ز جذرا صم گریه پیش	کامی در نبرد حیدر گزارد روزگار کامثال این قصیده را شعار روزگار
در محبت که زبید و گوید بصد زین تا از اختلاف بیع و شرای فساد و لو	تاج الملوک صفدر و صفدار روزگار باشد همیشه رونق بازار روزگار
باد همیشه رونق بازار ملک تو دست دوام دامن جاه تو دوخته	تا کاین هست و فاسد از ادوار روزگار بر دامن سپهر بسیار روزگار
در عرصه گاه موکب میمونت کبریا در زمینار عدل تو ایام و بس ترا	کمر خیزد البلق رهوار روزگار خفیه خدای داده بزمنا روزگار
در هر خیز خرابی وستی نیافتند چون باد و حمله تو بدشمن خیزد	ز اندم که هست عدل تو سعاد روزگار کان جان و تن سپرده بزمنا روزگار

کس را بر روزگار و گریه که بود
وز گرم و سرد شادی و تپا روزگار

البشر و ایاهل نیشا پورا و جالالبشر موکبی که فراد و فردوس دیگر شدین	کماندر آمد موکب میمون منصور وزیر موکبی که گرد او گردون دیگر شد شیر
موکبی که طول و عرضش منقطع گردد موکب صدر جهان پشت بدی روی	موکبی که موج فوجش منزه گم خضر صاحب خیر و نشان ستور سلطان گیر
ناصر دنیا و دین بوالفتح که بد و وجود	رایتش را فتح لازم گشت و نصر نیاید

این مختصر خزانه انبیا روزگار	با چرخ خود تونه همانا وفا کنند
هر چه آورد ز اندک بسیار روزگار	پیش تو بر سبیل خسراج آورد
تن در دید به بخشش دادار روزگار	زانمانه که هست تو چون ملک و مهر
بر تو قضا بسته اقرار روزگار	ای وقف کرده دولت مورد و کتب
اقرار روزگار بانگار روزگار	تدویر این و آن نه همانا بدل کند
احسنت ای خدای نگه دار روزگار	زیرا که روزگار ترانیک بنده است
الا که سرو و سوسن از اختیار روزگار	تا بندگیست عام شد از ادکس خانه
بکشاد کاروان قدر بار روزگار	جووت چو در ضمانت بیای وجود
آویخت بخل را عدم از دار روزگار	طبعیت بچار سومی عناصر چو در گذشت
از حرص دانه گاه بگفتار روزگار	ای در جوال عشوه علی دار شده
ایمن چو ذوالفقار ز زنگار روزگار	تبع جادوت از پی تمیذاقت شد
پنهان کند طراوت رخسار روزگار	روزیکه زلف پرچم از شیب
دل قطره قطره گشته در اقطار روزگار	باشد ز بیم شیر علم شیر میشه را
ز انگشت پای پاچه شلوار روزگار	در گردن فرزند غایت تعجیل گشته چاک
از بیم سرکشان شده دستار روزگار	و نذر گریز گاه نهزمیت بیای در
یکدشت خصم را بنک زار روزگار	تو چون نمک باب فرو برده از ملک
از دانه سنگ خرب تو معیار روزگار	ترجیح داده کفه آمال خلق را
ز اسب او گسته شود تار روزگار	زور تو در کشاکش اگر بفلک خورد
دست قدر ز پای طفر خار روزگار	بیرون کند چو تیغ تو گلگون شود چون

دل او برده بارنامه بحسره	کعب او کرده کارنامه جو د
نیست براس او غلط مکن	نیست از عقل او خطا معهود
هست فرمانش بهنای قضا	هست احسانش نقش بند و جو
ای ز خرم تو در حواس ملک	دولت و فتنه در قیام تو
دی ز عدل تو در نواحی دهر	جو روانصاف در صدور و درو
پیش فتن تو برده غیب رجوع	پیش ملک تو وحی کرده سجود
بکمال خدا که اگر بجز او	هست کامل تراز تو یک موجود
ناکه افلاک را درین حرکت	نیست کون و فساد جز مقصود

با دشمن تو در حصول مراد
همچو دران چرخ نامعدود

ای در بند و میسر گزار روزگار	وی کرده راست تیغ کجیت کار روزگار
معمور کرده انپی امن جهانسان	امعمار عدل تو در و دیوار روزگار
و انفع به پیشش می توانم گنج و ثمن	آسان بنزد عزم تو دشوار روزگار
رای تو از در می در قهای آسان	نگار کرده دفتر اسرار روزگار
زانسوی آسان بقصر برون	گر قدر و قدرت تو شدی یار روزگار
قدرت برون باند چو بنای کن	بناد و اساس و ایره کردار روزگار
در در و درون دایره ماندی از تحت	بر بنیاد می خط پرگار روزگار
بعلاز قهای قدر تو تر کیست	این هفت هشت پاره کله دار روزگار
جزوی ز ملک جاه تو اقطاع افتران	نوعی ز رسم جو تو آثار روزگار

از پرتو کرم مصثور آمد اسرار قضایش از بر آمد در مذہب عقل منکر آمد از خنجر فتنه بے سر آمد بزرگم چو شخص مجسم آمد رخساره ملک احمد آمد پهلوی ستم به بستر آمد در مدح تو شعر من تر آمد در حضرت تو مکرر آمد لیکن نقصان مقتدر آمد بی آب رُوی دفتر آمد چون لفظ تو بنده پرور آمد از بهر ثبات مصدر آمد	ذات که بحق عدیم مهمل است طبع تو که ترجمان غیب است تمنیکردن از او امر تو از حکم تو هر که سربت ابد نفس خصمت زیر احوال از قفس او در دے کلکت تا پشت بصد رعد دادے هر چند که خشک مغنہ بودم بشو سخنم که زحمت من افزون کردے مواجب من زان رُوی که وضع گشت صدیک فرمایے برات بنده کامل صدر اچو درت جهانیان را
--	--

گفتم که وزیر ده قران باد

آمین ز منم فلک بر آمد

آخر سعده و طالع مسعود صدر دنیا ضیاء وین مودود آتش و آب را نزول و صعود بتجسس رسد بوجہم مسود	کرد عالی بنای این مجسود از برای نزل میر عمید آنکه حکمش دہد ز روی نفاد به تفکر شود به ستر فلک
---	---

در دم ز صفا چو فکر او شد
 آری چو سیاه بود لو پندش
 آن سیم بری که در فراقست
 در پیشش من که از هوایت
 کشای دهن که آب حیوان
 کاشکم ز طریق درفشانه
 چشم تو که پهلوان عشق است
 چرخ دل من اگر چه گیسو است
 آنچه غمت خورم که غمزه است
 اینک بنگر که خون آن رگ
 روی تو منور و مبارک
 دستور جهان مویا لملک
 مخدوم نظام دین محمد
 آصف صفتی که خسروان را
 منزله چار طاق قدرش
 شکر گفت او که رشک بجز است
 جانی که فکند سایه رایش
 ای ابرو دلی که خط دستت
 لفظت که چو دُر آبدار است

در دطرسم مکرر آمد
 آن گونه بجان من درآمد
 حاصل ز رخسار همه زر آمد
 بر عقل موان ^{رسوا} بے مر آمد
 در کنج لب تو ^{پیشانی} مصنوع آمد
 با غسل تو نیک در خور آمد
 در شکر عشق صف در آمد
 بآباز غمت کبوتر آمد
 اندر رگ جان چو شتر آمد
 از دیده من مقطر آمد
 چون رای وزیر کشور آمد
 کش کل جهان مسخر آمد
 کش دولت و بخت چاکر آمد
 خاک در او چنان آمد
 از چرخ منم فدا تر آمد
 در کام سخن چو شکر آمد
 خورشید چو حلقه برادر آمد
 در بحر منم چو گوهر آمد
 برگردن فضل ز یور آمد

۴
۵
۶
۷
۸
۹
۱۰
۱۱
۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱
۲۲
۲۳
۲۴
۲۵
۲۶
۲۷
۲۸
۲۹
۳۰
۳۱
۳۲
۳۳
۳۴
۳۵
۳۶
۳۷
۳۸
۳۹
۴۰
۴۱
۴۲
۴۳
۴۴
۴۵
۴۶
۴۷
۴۸
۴۹
۵۰
۵۱
۵۲
۵۳
۵۴
۵۵
۵۶
۵۷
۵۸
۵۹
۶۰
۶۱
۶۲
۶۳
۶۴
۶۵
۶۶
۶۷
۶۸
۶۹
۷۰
۷۱
۷۲
۷۳
۷۴
۷۵
۷۶
۷۷
۷۸
۷۹
۸۰
۸۱
۸۲
۸۳
۸۴
۸۵
۸۶
۸۷
۸۸
۸۹
۹۰
۹۱
۹۲
۹۳
۹۴
۹۵
۹۶
۹۷
۹۸
۹۹
۱۰۰

دین بازی را ز بیم ترکت از چینیان
هر که از تریش از فعل غنا صراخته است
دشمنش مطرود و نازیباست از ترابها
صاحب از سیم اقلام تو تیغ فتنه را
گر کسی لازم کند بر خود خلافت امر تو
رخ و درائی تو بر تخت ضیاعش زو
عدل و احسان آجا نیکی افتاد اجتماع
گر قلم پیش تو از اخبار هر یک اند
از برای دفع کید خصم بروزیت را
بیشک از الفاظ من یک نکته مدح ترا
شعر من بر صفحه شعری مدون کرده
عرض میدارم بفرمان تو بر شایان نظم
گر قبول افتد ز اقبال تو قدر باشد روا
تا برین فیروز جامه مبر پوشان سحر
تا ابد دولت طراز جامه عمر تو باد

چون حرم امین بدان تیغ حسد کرده اند
در سواران سپاهش اسب مفرد کرده اند
لیک در میجا سرش از تیغ و کرده اند
در اقا لیم جهان معلول و مغرور کرده اند
قول او را اهل این دوران مردود کرده اند
شاه انجم را که چارم چرخ مسند کرده اند
ظلم و فقر آنجا طریق خویش مسند کرده اند
پیش قرآن یاد کردن لوح ابجد کرده اند
عهد شادی با تو هر روزی موکد کرده اند
اهل معنی در ازای صد مجله کرده اند
نثر من بر چینه نشسته مجله کرده اند
این عروسی کز دل دانا نشمر قدر کرده اند
بیشتر زین روی ابیات مبرد کرده اند
خط ابیض را جدا از خط اسود کرده اند
کما نظام ملک از جا بهت مود کرده اند

چون چرا و منتشر باد بغت آن گروه	کما صلا ایمان از بی قول مجسد کرده اند
زلفت که برنگ عنبه آمد	الحق که قوس سیه کرد آمد

روح تو در جسم خلق عالمین آورده اند در دلی احباب اعدا مهر و کین آورده اند	در بقا جسم بی مثلت که روح دوست نازینگی و بدی در عالم کون و فساد
	خشم ساز و خصم سوز و از ده و کشورستان ترا که آئین جهان را چرخین آورده اند
مگر شاه جهان دادم دهد داد که شیطان سیرتست و آدمی زاد جز اینها دیده دشمن مبین داد بشگردی چو من نازاید استاد ز من شایسته تر ناور و داماد هر آن نوشین لبی کاید ز نوش داد که یار این عطار در اچافت داد سروتن بشکند چون لعل شش داد روم زین خاک خون آشام بر باد نمایم دجله دیگر به بغداد اگر او هم نخواهد داد من داد کنم چون زیر و بم زاری فریاد که هم عادل شمی داریم و هم راد اگر شاه جهان آرد ز من یاد که ملک از وی گرفت احکام بنیاد	بفریاد آدم اینجانب فریاد ز دست آن سگ و باه و دستان چویم آنچه من دیدم از آن جنس در آن لطف طبعم در محاسن عروس بکر معنی را زمانه شکر چینه ز الفاظ و خط من چو بر بستر قتادم مشتری گفت چو باید که چوب هر خیم اگر ادوی نیاید هم این ستم را ز آب چشم امیر المؤمنین را از دین ظلم انصاف خواهم روم در پرده کعبه زخم جنگ ولی و اتم بدین حاجت نباشد شود این محنت و رنجم فراموش دار عدل رکن الدین و داد

همچو لای پیس را و نزد یک ای باب خرد
 طینت پاکش ز آب خضر همچو کن دانه
 دست در پیشانی شیرانچ برزد دروغا
 پیشش گاهش کز غفور و قیصر باشد
 باینش بجز کی یار دزدان و فانی
 نفع و ضرر بد سگال و نیک و بدش را هم
 بیضه ملک ترا از امن پنداری مگر
 راستی برای بد خواست چو صاب
 یا چو مرغ زریک آویزد بداند نشین خلق
 فقره خناب چرخ بازین دست نداشت
 یا مثال ملک از طغرای تو زین گفت
 نیز تو مرغ نیست که بهمش عقاب فتنه را
 از غوان سست خست را زنگسدان چشم
 خسرو از رشاک صورتها که بر او آست
 صحران گاهت بزمیت گلستانی شد کرد
 شهر لاشش جفت در زوز و زویش
 چرخ را با آنکه دارد قرص زرین در کنار
 الطرب کز چنگ غم در پرده تقدیر حق
 بر سماع خضر وانی جام می بینوش آنکه

دیده بخت جوانش در برین آورده اند
 خاک رزم از خون خصمانش غنیمت آورده اند
 سروران زین رو بر پایش چوین آورده اند
 بهر در پایش ز راز خان و کین آورده اند
 چون یار اهل عالم زان سمن آورده اند
 در سر زبور زهر و انگبین آورده اند
 جای زیر شمشیر روح الامیر آورده اند
 در کزنی مانند نقش از نگین آورده اند
 موسی را برگردنش جل المیتین آورده اند
 لاجرم داغ هلاش بر برین آورده اند
 نامه فتح تو حینا بعد حین آورده اند
 راست چون زراع کمان گشته نشین آورده اند
 زانکه تیغ را برنگ یا سمن آورده اند
 چنین در ابروی نکور و یان چنین آورده اند
 خار خاری در دل خلد برین آورده اند
 قهاسر سپهر هفتین آورده اند
 در میان خوان جشت ریزه چوین آورده اند
 خصم رازه زه نوامی خرب آورده اند
 نیست می کز کوثر مار معین آورده اند

گدز بهر تیر شه گلبن کند پیکان رود است صاحب اگر بنده را تشریف خاصیت آرد کیست آخر کو نخواهد کرد پی تشریف تو آسمان را اگر نوید جامه سکنان ده تا عروس بوستان را در انصاف بهار	بید باری کیست کوه در باغ شه خورشید تا بدان امن نجیب آسمان برتر کشد زیل تاریخ شرف در عرصه محشر کشد در زمان دراعه پیر و زده از سر کشد از ره مشاطگی در حله و زیور کشد
---	--

رو نوبستان عمرت باد تا این شعر هست
کار آزاری همی در بوستان شکر کشد

زده عالم را ز عالم آفرین آورده اند ناصر الاسلام مستقر که طوق عیش جبه افلاک را اگر چه سر اسر و نیست شاد می است شهر اینکه بهر شهر یار خلعتی یارب چگونه چون و س آراسته مرکبی کاندروانی آب را ماند روان قصه کوتاه نه براقست آنکه باش را شکا مرکبی زمینان مبارک خلعتی می چون خنجر شاه شمس الدین نیا آنکه روز رزم و نام حاجی آفاق الشمس که عزم و خرم او کج بخش خسروان صاحبقران عهد آنکه چهره لعلش از سحر اخضر گرد و نیش	ز آنکه شه را از خلیفه آفرین آورده اند ز آسمان در گردن اهل زمین آورده اند ز استین بوسش طراز استین آورده اند خلعت خاص امیر المومنین آورده اند راست بر بالای شاه را استین آورده اند تا آنکه باد صبار از زیرین آورده اند از سر زلف در از حور عین آورده اند از برای طل یزدان شمس دین آورده اند آفرین بروی ز عالم آفرین آورده اند گرد بر گرد جهان حصن حصین آورده اند بخت را با تخت میونش قرین آورده اند از کو اکب سیکران در شمین آورده اند
--	---

این بهایون مقصد دنیا و دین مجرب باد در حیرت او خواص کعبه هست از انجی از سر چاروب فرشتان بریاداد وز صدای پاسبان بام او هر شب آفتاب ربی اجازت بگذر در بام فضله کز خاک دیوارش بیارن جل استناد کنکرش ماه بادایم چار دیوارش که از هر چار ارکان بزند خط موفورست الحق ابر عمارت حسن ای سلیمان دم چون آن صنف صفای هر که چون یوسف سلیمان در شما عاصی شود	ساختش چون بیت معمور از حوادث باد در اساس استوار و ثبات طور باد سقف گردون پر غبار بینه کافور باد در دماغ آسمان از نغمه خوش سوز باد روز روشن از کسوف کل شب دیو باد در خواص منفعت چون فضله ز نور باد واندر رو پیوسته عالی بسند دستور باد از جانش جاودان چرخ فلک معمور باد خط بر خوداری صاحب از موفور باد تخت و باش تا ابد بر هر دو مان مقصور باد در سرای دیو محنت دایما فردر باد
---	---

نظم و ترتیب وجود از رایت و رایی شماست
سال و مه این ای و رایت تصاب منظور باد

ای خداوندی که هر که از طاعت ببرد که سموم قهر تو بر موج دریا بگذرد در نسیم طعنه تو آبش دوزخ وزد رونق عالم نصر خدای کلکت میداد بر سیر کلک تو ترتیب عالم و طبیعت تیر گردون کیست باری در بهمه روی زمین	روزگارش خط خدا لایق ابد در سر کشد جاودان از قهر دریا باد خاکت کشد دلو چرخ از دوزخ آب ز فرم و کوه کشد در نه تاثیر حوادث خط بعالم در کشد تا باستحقاقش اندر سلاک نفع و ضرر کشد کوید یوان تضایک حرف بر ز فکش
---	---

شیر گردون پیش شیرایت	سخره چون آبوی دشت موز باد
بیلکی گز شست میمنت رو	چون اجل جوشن گل دلدوز باد
آتشی گز نعل یکدانت جعد	چون شهاب چرخ شیطان سوز باد
یوز بان ترا وقت شکار	جام شان کاسهای یوز باد
نهم را برگیند گردون قدر	همچو برگیند قدر کوز باد

تاشت روز جهان آینه اند
روز گارت روز دشت نوروز باد

طغرالتکین به تیغ جهان انظام داد	ز و بیشتر گرفت و بکتر غلام داد
چیش خراج خطه چین و خطاسته	امنش فرار مملکت مصر و شام داد
ناموس جو رو کینه بنجر قوی شکست	آرام ملک و دین بیاست تمام داد
جودش کفایت عمر خورد و وزیر گرد	عدش حیات تازه بنجامین و بعام داد
از خسران بسیم و بطاعت جویافت	در بر مهم بفر که از ایشان پیام داد
کوشش بجز بگاه چو تکبیر فتح گفت	خصمش نماز خیر و سلامت سلام داد
ای کوس ^{۱۳۲} چون سدایمی لکه چرخ زخمه کرد	آن رخنه را به تیغ و برای التیام داد
از عکس تیغ شعله آتش و بال گشت	وز نور رای نور بخورشید و ام داد
دید آسمان که غره همراه جشن است	زین رو ماه کیش به راشکل جام داد
یارب دوام دولت و ملک تاقش باد	چونانکه ایمنی را دورش و ام داد

ای خوب نغمه مطربش خوان بخوان بخوان
طغرالتکین به تیغ جهان انظام داد

وصف میکردم سمندهش را شبی بآسمان گفت دی بر تیغ کوهی بود پویان گفته ماه بشنید این سخن آسین بر منطقه ای جوان دولت خداوند که سویی منت جانم از یکما به پیوند تو عیشی یافته است ختم شد بر گوهر تو همچو مردی مرد دور نبود کین زمان در مجلس حکم قضا نعت تو کی گنج اندر چند بیت مختصر چشم بد دور از تو خود دوست الکریم تو دانی از بهر تو با چشم بد گردون چرخ تا عروس روزگار اندر شبتان وقف باد ابر جمال و جاه و عمرت روزگار حاجبت یارب سپیداری که در میان	گفت این رفتار بیکان آسمان قد میرود آفتابستی که سویی بعد ابعاد میرود گفتش آیا با حدیث نعل و مقود میرود دولت من سر و قد و یا سمن خد میرود کز کمالش طعنه بر عیش مخد میرود در تو ایمن بصد بر مان مگر میرود بمزدان چرخ و اختر لفظ اشتهد میرود راستی باید سخن در صد مجلد میرود فتنه اکنون همچو یا جوج از پس میرود آنچه آن با چشم افعی از زمره میرود در حریر ابیض و در شعر اسود میرود زانکه در اوقاف احکام مؤبد میرود حزم را پیوسته با تیغ سمنده میرود
--	---

این قصیده در روزگار
در روزگار روزگار
در روزگار روزگار
در روزگار روزگار

ساقی بزم سمن ساقی که در بزم سپهر
لمورا همواره با صرف مؤرد میرود

خسروار و زت همه نور و ز باد افسر پیر و ز شاهی بر سرست چون قضای گنبد پیر و ز گون پیشش قدرت پشت در وی فتا	وز طربشهای عمرت روز باد آفتاب آسمان افسر و ز باد همتت بر کار و ما پیر و ز باد همچو اشکال هلاک و ز باد
--	--

هزار سال زیادت بقای خاتون باد	مه مبارک روز به باد همایون باد
جهان رفعت و عز و جلال عصمت دین	که عز و عصمت به چنانش هر دو مفتون باد
بر آسمان کمالش به قرآن که کند	هزار سال طهوان مسعود گردون باد
بر آستان جلالش به قدم که نهد	هزار و شمنش اندر زمین چو قارون باد
هزار سال بمیزان عدل و انصاف	امور دولت و اشغال خلق موزون باد
ز شرم فکرت او روی شمس گلگون است	ز خون دشمن او تیغ چرخ گلگون باد
اگر تصرف گردون بکام او نبود	در انتظام وجود از وجود بیرون باد
اگر تفاخر دریا بدست او نبود	بجای دروگر در دل صد و خون باد
ایا صغای تو توجیه رزق با قان	بر و مزید نباشد بهوش قان
ز رشک و وسعت دریا طبع پر گرت	کنار دریا از آب دیده همچون باد
ببارگاه تو در شیر فرش ایوان	بخاصیت شرف و فر شیر گردون باد
بروزگار تو که هست فتنه فتنه بخواب	بر و چو بخت مسودت همیشه مفتون باد
زمانه جمله چو بیمار و مسمم حادثه اند	ز باس امن تو شان با ده معجون باد
خزانهای تو این رخ عهد دولت تو	ز سیه های تو پر درج در کنون باد
تمنی که باقبال روزگار نیست	در انتظار قبول تو باد اکنون باد
ایا بدست تو در گوهر سخن تضمین	بپای قدر تو در اوج چرخ مضنون باد
اگر نه از شکر شکر تو همیشه ترست	مذاق بنده لعابش چو آب افیون باد
خرابه که ضروری است در بی طرین	ز بس عمارت عدلت چو ریج سکون باد
بدشمنان تو در هر شب او کین قضا	سپاه حادثه چرخ را شب خون باد

هر چه فایم بذات حسد اول
 مشرق آفتاب ملت و ملک
 روز میخوردن تو بدرو هلال
 تیر چون تیر در هوا می تو راست
 اشب روز و ادبم شب را
 گریه کان قصه ز بکشاید
 زدی کان قدر نغز ساید
 هر چه در تخت ازل سرست
 ای چو علق از دام دهر برن
 ای چو کیوان ز کام خصم بر
 وزنی آنکه تا نگردد کند
 وزنی آنکه تا نگردد زنگ
 چشم ایام بر اشارت تو
 در جهان گر مقیم نیست مقام
 تا که فرجام صبح و شام بود
 در حطام زمانه باقی نیست
 در چه کاری از دقار و ثبات

همه را قوت از قوام تو باد
 شرف قصر و طرف بام تو باد
 خوان نقیل تو باد و جام تو باد
 طرفه چون طرف پرستام تو باد
 پیشه یسیدن لکام تو باد
 سخره دست اہتمام تو باد
 خرده تیر انتقام تو باد
 همه در دفتر کلام تو باد
 شیر گردون شکار دام تو باد
 اوج کیوان بزیر کام تو باد
 نقل تقدیر در حسام تو باد
 تیغ مریم در نیام تو باد
 گوشش افلاک بر پیام تو باد
 در زده قدر تو مقام تو باد
 صبح بدخواه تو چو شام تو باد
 نعمت فضل تو حطام تو باد
 پخته روزگار خام تو باد

هر چه در خنجر اجل قمر بست

همه در قبضه حسام تو باد

<p>گر چه یک مشت استخوان باشد که همی آرزوی آن باشد از مقیمان آستان باشد و انگشت را یگان گران باشد دست بوسیدنی زیان باشد شاعری خام قلمت بان باشد موسی مویش زبان زبان باشد هم درین دولت جوان باشد زرگر باغ و بوستان باشد پنجهان که پیش خزان باشد تا مگر سخن زبان باشد تاز زرد در جهان نشان باشد تا زمان لازم مکان باشد تا بگیتی ده و ستان باشد</p>	<p>قبضه زنجیرت جهان گیر است خسرو ابنده را چو ده سال است گردن دیان مجلس از نشو و بخرش پیش ازان که بفرو چه شود اگر ترا درین سودا یا چه باشد که در ممالک شاه لیکن اندر بیان مدح و غزل تا شود پیر همچو بخت عدوت تا هوای خزان و بهمن و دوی بلخ ملک ترا بهار و باد خطبهها را زبان بذر تو تر که مارا دمان بنام تو باز مدت لازم زمان و مکان بهمت ملک بخش و ملک شاد</p>
--	---

در جهان ملک جاودانت باد
خود چنین ملک جاودان باشد

<p>ملک هم نام تو بنام تو باد خواجه اختران غلام تو باد همه حشمت را حشمت تو باد</p>	<p>ملک مملکت بکام تو باد صاحب آسمان زمین تو گشت حشمت از حشمت تو محشم است</p>
---	--

لطفت ارمایه وجود شود
 باست اربابانگ بر زمانه زند
 بود خط روزی مجری
 نزد کار عالمی بنظم
 در جهانی و از جهان بیست
 آفرین بر تو کار فرمیش را
 روزی بجا که از درخشش سنان
 در تن اثر دایم را میتا
 شیر گردون چو عکس سبز در آب
 هم غنای امل سبک گردد
 بر سبک ز اجل شکسته شود
 بر کین کز قضا کشته شود
 اشک بر در عمای سیما بی
 چون بجنبه رکاب منصورت
 هر که راشد یقین که حمله تست
 روح روح الامین در آن هست
 بود بیکس بجز نصرت
 بر مصافی که اندر دو نفس
 صد قران خوش طبر را پس انداز

جسم را صورت روان باشد
 گر گل را سیر شبان باشد
 گزیده دست تو اش ضمان باشد
 که نه پائی تو در میان باشد
 همچو معنی که در بیان باشد
 هر چه گوئی چنین چنان باشد
 کرد را کسوت دخان باشد
 باد را اعتدال جان باشد
 پیش شیر علم ستان باشد
 هم رکاب اجل گران باشد
 بر لب چشمه سنان باشد
 از پس قبضه کمان باشد
 نسخه راه کمکشان باشد
 آنقیاست که آن زمان باشد
 راه هستیش در کمان باشد
 نه بهمانا که در امان باشد
 که دمی با تو همی غافل باشد
 تیغ را با کفایت و دان باشد
 فلک از کشته میزبان باشد

تا بود ز اخلاص جیش چرخ
یکی اندوهناک و دیگری شاد

روزشادیت را میسازد زوال

شب اندوهیت از زمانه میسازد

گر دل و دست بجز و کان باشد	دل و دست خدایگان باشد
شاه سنج که کترین خدش	در جهان بادشاه نشان باشد
باد شاه جهان که فرمانش	بر جهان چون قصاروان باشد
آنکه باداغ طاعتش زاید	هر که ز اینهای انس و جان باشد
آنکه با مهر خازنش رودید	هر چه ز اجناسن محروکان باشد
عدش از بازین بخش شود	امن بیرون آسمان باشد
قمرش از سایه در جهان بگند	زندگانی دران جهان باشد
مرگ را دایم از سیاست او	توبه را ز اندر استخوان باشد
هر کجا خطبه شد بنام پیش	انطق را دوست پرده بان باشد
هر کجا سکه شد بنام و نشان	بخل بی نام و بی نشان باشد
ای قضا قدرتی که با خرمست	کوه بی تاب و بی توان باشد
رایت آیتی که در حرفش	فتح تفسیر و ترجمان باشد
من گویم که جز خدای کس	حال کردن و غیب دان باشد
گویم از رای و رایت شرب و رف	دوا اثر در جهان عیان باشد
رای تو را ز کس پید	که ز تقدیر در نهان باشد
رایت قشنگ کند پنهان	که چو اندیشه بیکران باشد

نارضمیر خلق نگردد که امر حق	تزد یک هر ضعیف و قوی با امان
در فیض جا به باش که از فیض مست	از با ختر بیای تو تا قیر دان رسید
	در بهره زمانه تو بادی که شاه را
	از دولت تو بهره دل شادمان رسید
عب بر بدر دین مبارک باد	سفر آن آفتاب دولت و داد
آنکه شغل نظام عالم را	چرخ از عدل او نهد بیناد
و آنکه قصر خراب دولت را	دهر از دست او کند آباد
برق تیغش چو برق روشن و تیز	ابر جودش چو ابر معطر و راد
سنگ حملش ببرده هنگ از خاک	سیر چکش ربوده کوه از با
در شجاعت بروز حرب و مصنا	آنکه شاگرد او دست هست استنا
همتش آنچنانکه از مجیز	امرا و از زمانه کردن داد
پای چون بر فلک نهاد ز قدر	عدل او را زمانه دست کشاد
ای ترا رام گشته هر تو سن	و س ترا بنده بوده هر آزاد
بنده را اگر نه حشمت بودی	کانه درین حادثه شفیع افتاد
که کشادیش در زمانه زبند	که رسیدیش در زمین فریاد
کانه را طواف خاوران از و س	هیچکس را همی نیاید یاد
گر نه عدل تو داد او داد و س	آه تا که برستی از بیداد
چکنم از شر جهان بجهان	این خمستین جفا نبود که زاد
همت چون کشاد و در عیدل	قدر تو بر سپهر پای نهاد

از کبریا تو خبری به هم نرسد
 در منزلی که خصم تو نزل زمانه خورد
 دولت وصال عمر به جست سالها
 در اضطراب دیده تسکین نشاوده
 و کرده خدای میا و حدیث به
 ای جزو بارگاه بلار از کام تو
 سلطانی از نیاز و خواجگی زنده
 فقر و جود چرخ عیار از دور تو برد
 تقدیر رزق اگر چه حکم خدای بود
 در عشق مال آرزو آن شد بسوی تو
 مرغ قضا چو بر در حکم تو راه یافت
 صد را بر دنگار خزان دست بسوی من
 گلزار مرغ تو بطراوت اثر نمود
 شخصم بجهت وجه بفرمان نسو جان
 سی سال در طریق تجرد دلم بناخت
 آخر فلک ز مقدم من در دیار تو
 فی فی بسوی صدر هم از لطف کردگار
 کس را ز سر کشان زمانه نگاه کن
 این بیت و بس که از قبل بخت گشت

انجا که مرغ و هم قیاس و کمان رسید
 از بهفت عضو خصم تو یک استخوان رسید
 دیدی که از قبول تو آخر همان رسید
 چون التفات تو بجهان جهان رسید
 کام تو لا جرم بنسین خاکه آن رسید
 اینک ز صده هزار تراکی نشان رسید
 چون نام خواجگی تو سلطان نشان رسید
 چون در عسلو بیار که امتحان رسید
 توجیه رزق از تو بانس و بجان رسید
 هم در نخست کام به ریا و کان رسید
 چشمش بیک نظر بهین آشیان رسید
 در باغ مرغ تو بگل و ارغوان رسید
 وین طرفه تحفه بین که مرا از خزان رسید
 از آسمان گذشت و بدین آستان رسید
 اکنون ز خدمت در تو بر کران رسید
 آوازه در فلک که جامی زیان رسید
 آمدند که بار در گز قلیبان رسید
 تا خام قلیبان را ز می مرغ خوان رسید
 و زیاده محبت تو سران رسید

چرم بر جیس اگر غم و دهرت | چرم بر جاس ناک و غم باد

گردم سمند تو مادام
در و چشم عد و تو بس نام

بهم بر خیزه گردن دریا و کان رسید
بهم و بهم من بمقتضای خرد و بزرگ رفت
این رود و عود شکری که جانست مجزش
اندر بر و غمست او زد و گذشت
بجز بادی بفضائی ارم گرم گریخت
بیل فضیحت گشت چو بوی بهار یافت
برادر کرد باز بهوائی شن و مدح
بجز به جهان که در قسینم برایش
محنت رود چو مدت عفت از زمانه
عالی سخن بحضرت عالی نسب شتافت
استور شهریار جهان مجد و دین گزین
مکسود جاودان علی ابن عمر که عدل
آن شه نشان که قدر شمشیر نشان
نقش یقا چو جلوه گری یافت از ازل
در کار کرد کمال تو خسرو چو خست که
برخواست چرخ در طلب که بای تو

نظم بخت و دادن کون مکان رسید
بهم کام من بمصدا پیر و جوان رسید
بدریا آسمان و بر آسمان رسید
شادی بزد و منفعت او بجان رسید
منگور و دوی بهوائی جهان رسید
گل تازگی گرفت چو در بوستان رسید
از فرا و اثر بزمین زمان رسید
از چهره سخا و سخن کاروان رسید
دولت رسد چو نوبت لطف جهان رسید
صاحب نظر بدر که صاحبقران رسید
از جا و او بمنفعت جاودان رسید
از رای او برویت نوشیروان رسید
در عهد او بخامه عنبر نشان رسید
منشور بخت او بابد آن زمان رسید
حالی بسایه علم گاو بان رسید
میجوشش این گمان که بد و در توان رسید

سایه دار سپهر عظم باد	چتر میمون همت عا لیت
همه کارش چو زلف در هم باد	بر زخمی که تو حال عصیانست
نیشکر در مزاج او سم باد	و رمیان جز بخدمت مبتد
دولت بیش و دشمنی کم باد	تا کم و بیش در شمار آید
تر جان تو عیسوی دست باد	قهرمان تو موسوی دست
در مراعات نظم عالم باد	همه سعی تو چون قران سعو
در محبت نسل آدم باد	همه عون تو چون عنایت حق
همچنین سال و مه مکرم باد	بنده از مکرمات و افسر تو
اطلاش در برابر تو معلوم باد	قبضش بر سر از تو زین است
با همه رایات حق ضمیم باد	از همه فعله های باطل دور
سعد و نحس زمانه مدغم باد	در خلافت و رضای تو همه سال
مرکب از نوع خوش رستم باد	رحمت از جنس معجز موسی
قامتش چون بقیع پر خم باد	دست و سر و اردای تو نکند
راست چو ناله زیر پایم باد	مدت بازمانه هم آواز
تا دلی در بدست بیغم باد	دلت ای صد هزار دل بتو شاد
تا دمی در تن هست خرم باد	جانت ای صد هزار جان نیست
از غم ورنج دست بر دم باد	حاسد را چو پای در گل ماند
همه در جنبش تو مدغم باد	جنبش فتح و آرمیدن ملک
روز تو همچو عید خرم باد	عدلی تو شب چو روز روشن کرد

در پیشگاه

در پیشگاه

در پیشگاه

در پیشگاه

از تو آباد ظلم ویران گشت
 خرم و عزمت چو بر جواب سوال
 خدمت چرخ جز بد رگه تو
 خطبه تقسیم یافت از نامت
 از بلندای سرای قدر ترا
 وز تر ندی چشم بد خواست
 وایم از فتح باب ابر کف
 در بین تو خامه آصف
 خواستم گفت ملک بهفت برینت
 آسمان گفت اگر منم چو بکینش
 آنچه در ملک جسم نبود ترا
 مویک روز اگر نهفت رود
 دست سنگ بانت چون قلاده
 چرخ اگر بارگاه تو نبود
 زهره خیاگریت اگر نکند
 قلعه پیش زبان خامه تو
 پس بشکر تو تا زبان سنان
 گردیش تو در دماغ طفس
 جس خشم تو بازو ال خلک

دعای
 سید

از
 دست
 خاتم

بایم

زبان
 تو
 زبان

بتو آباد عدل محکم باد
 بر قضا و قدر مقدم باد
 چون تیمم با حلیم باد
 همچین سال و مه معظم باد
 بام افلاک سقف طایر باد
 اشوب روزگار ادب باد
 خشک سال نیاز را تم باد
 در بار تو خاتم جسم باد
 همه زیر نگین خاتم باد
 اندران رقع نام من جسم باد
 همه زیر نگین سلم باد
 اشوب روزگار ادب باد
 شیر گردون سنگ عسل باد
 تا قیامت شکسته طایر باد
 تا ابد سوز زهره ماتم باد
 چون زبانه های سوسن اکرم باد
 شاه راه حروف معجم باد
 چون دم آستین مریم باد
 چون نهان خانه جنم باد

محل
 ۱۲

است
 ۱۲

ای
 ۱۲

محل
 ۱۲

بدون بجز	در عالم	بزرگ
قسم میراث خوار قارون باد	زیر که بپیر خازنت ز روید	زیر که بپیر خازنت ز روید
گوهرش در دل صدق خون باد	گر نه لاف از دلت زنده دریا	گر نه لاف از دلت زنده دریا
الف قد خسروان نون باد	بر خواسته لوح بار گمت	بر خواسته لوح بار گمت
همچو گردون بارکش دون باد	ورنه بر امر تو رود و دوران	ورنه بر امر تو رود و دوران
الف استقامتش نون باد	دست سرو از دعای تو نکند	دست سرو از دعای تو نکند
نیشکر آبش آب افسون باد	در کمر جز بخت متت بندد	در کمر جز بخت متت بندد
آسمان را کف تو قانون باد	وقت توجیه رزق آدمیان	وقت توجیه رزق آدمیان
حل و عقد زمانه موزون باد	جاودان از ترازوی عدلت	جاودان از ترازوی عدلت
تا بپیشاید گنگون باد	در مصائب قضا بخون عدوت	در مصائب قضا بخون عدوت
دهر در افتقارش اکنون باد	در کمین عدم گرت خصم هست	در کمین عدم گرت خصم هست
کمی دشمنت در آفرین باد	در جهان تا کمی و افزون نیست	در جهان تا کمی و افزون نیست
عزو عمرت همیشه محزون باد	بضمان فریضه دارا به	بضمان فریضه دارا به
از ایادیت غیر مسمون باد	اجرا اعمال صالح بنده	اجرا اعمال صالح بنده
خاک در چشم و در مکنون باد	و ز قبول تو پیش آب سخن	و ز قبول تو پیش آب سخن
قبضش پای مرز آکسون باد	و مشرف شود به تشریف	و مشرف شود به تشریف
تا بگوید که دشمنت چون باد	صاحب بنده را اجازت ده	صاحب بنده را اجازت ده

خاک در چشم و کلک در ناخن
تیر در ریش و کیر در کون باد

صاحب عیب بر تو خسته باد
کحل گیتی ترا سلم باد

<p>صاحبقران شرع بجائی توان شد مجلس بدوش گریه شعاران چرا شود یک التفات اوز تو گر منقطع شود منکر مشوازا اینکه درین پوششستی ای نایب مجتهد مرسل روادار چندان لغات باد که تاثیر صنع لطف</p>	<p>کاخجات با محنت و مطربین کنند چون نسبت بخدایت شیرین کنند زان التفاتها که بصوت خربین کنند کازادگان بحیره تراپو ستین کنند تا با من این مکادحت از راه کین کنند از برگ اطللس وز کیا انگبین کنند</p>
<p>شرع از تو سرخ رود چو گل تازه رودی تشبیه چهره با بگل و یاسمین کنند</p>	
<p>صاحباجتن تو همایون باد طالع اختیار مسعودت صولت و سرعت زمین زمان درز وایمی طلق رایت تو دفع سور المزاج دولت را خار و خاشاک منزلت ز شرف از ترا کم غبار موکب تو وزیر غوطه حوادث را کرد بشت که متصل بدست روز خصمت که منفصل عقبست تن که بیدایع طاعت زاید</p>	<p>عید نوروز بر تو میمون باد ز بده شکلی ای گردون باد بارکاب و عنایت مقرون باد فستنه بر خواب اسن مفتون باد لطف تدبیرات معجون باد طور سینا و تین زمیون باد حصن سکان ریح مسکون باد موج فوجت چو موج جیون باد مدد سبک و کوه و نامون باد معتکف بر در شبنون باد از مراعات نشو بیدون باد</p>

بسم نام نگو سخی زیان کنی عنان با بقی ایام ده که راییض او غبار موکب میمونت از بس طازمین ز بخت گمیه او گرنه فسح غزم کند تو تا مدبر ملکی شکوه تدبیرت جهان باب و فاروی عهد میشود زمانه مهره تشویش باز چید چو دید نودر زمانه بسی از زمانه افزونی همیشه تا که ز تاثیر جرخ و گریه ابر	برین بمان که ز مردم همین همیانه سعادتیست که در موکب تو میراند سوی محیط فلک چون عنان به بچاند سپهر گوشه مسند ز ماه بفتاند ز بام گیتی تقدیر بد همیانه فلک بدست ظفر جعد ملک میشاند اگر فته با تو همی تازد و همیانه اگر زمانه نداند خدای میداند دمان غنچه گل را صبا بختاند
--	--

که فتنه با تو همی تازد و همیانه

طایفه شانه بیکند

لب نشاط تو از خنده هیچ بسته باد
که خصم را بسزا خنده تو گریاند

در دین چو اعتصام محمل متین کنند دین پروری که داغ ستورش مقربان ارواح انبیا بمقام مفاخرت از شرم رای او رخ خورشید خوی کند اطراف مدرش بزبان حمد اچودند خورشید گشت چاکر ایش ازین سبب نقد نیست نکتهاش که دارد عیار روح ای تاج با کسی که مدارش رعیت است	آن به که مطلع سخن از رکن کینند از بهر کسب متبیه نقش نگین کنند بر دست و کلک رانی او آفرین کنند هر که بر سپهر حدیث زمین کنند هر شب مذکر لیش شهو و سنین کنند هر بامدادش ابلق ایام زمین کنند در گنج خانها خردش را دین کنند در شرح از طریق نهادن کین کنند
---	---

نزهات است

نزهات است

<p>شده است نام تو مجموعه وجود کرم بدین صفات شدی در زمانه سر وجود</p>	
<p>خدای جل جلاله ز من چنین داند چو از دریچه گوش اندر آیدم بدماغ خواسط ظهور باطن که میماند که پیش خدمت او از دوز پاشی نشیند زهی بنای عقیدت که روزگار از تو گر هوای تو اصل حیات شد که قضا خصایصی که هوای تراست در اقبال بخو اجماع رسانید بخت و موجب این کجا بماند کاقبال تو بهست قبول چو خدمت تو بر انگیزد انس که تیر چو پای من بود اندر رکاب خدمت تو بنمت تو که گرد مصاف کاو اجل مرادگر هنرمی نیست این چه صحبت نه در منا صفت بران حسد بیا زارد خرد چو کان هنر دید خاطر مرسید چونام دولت اکف الکفات برگشت توئی که ابر ز تاثیر فتح باب گفت</p>	<p>که هر که نام خداوند بر زبان راند دلم بدست نیاز از دماغ بستاند یکی ز جمله هر دو کرده بتواند ز دل بر آرد و بر جای جانش نشاند بمنجیق اجل خاک هم نریزاند برات عمر بتوقیع او سپهر راند خود در آن تجسم همی فرمود ماند که روزگار مرا بسند تو میخواند طالعین سخفم راهی نیست پند ز جوشی قدرت ادراک عقل بجهاند عنان مدحت من چرخ برنگرداند قضا بزور تمامم ز زین بجهاند که هر که بود از مردمانش گرداند نه در صدد و بر بزرگان طمع بر بخاند که این که داوت جز استیت نرماند بکار دولت اکف الکفات میماند تواند از همه آب حیات باراند</p>

لبش بنوش بیاکنده لطف صانع	رخش بشک نگاریده صنع داور
بخشم گفت که چندین برسم بیادبان	مگوی مرثیه جود در برابر جود
امید جود مبر در جهان کنون که کشاد	فلک بطالع فرخنده بر جهان جود
بعون همت سلطان عصر و شاه جهان	شجاع دولت و سالار ملک صفد
خدا یگان سلاطین ستوده غزالدین	کمال ملت و دپیم و تاج موفخر جود
جهان کشای ولی نعمتی که همت او	همیشه هست ز انعام روح پرور جود
طری بکرمت جود اوست سوس ملک	قوی بقویت کلک اوست لشکر جود
بقلم حکمت او حاصل است مشکل علم	بوهم همت او طاہر است مضمر جود
نفقه در دل و افیش سخت در کرم	سرشته در کف کافیش طبع جوهر جود
ببین دولت او گشت چرخ خادم ملک	بعون همت او هست دور چاکر جود
زهی بغرم و فراست کمال ربیع جاہ	خی بغرم و سلیست جمال ذریور جود
توئی بطالع میمون همیشه نایب ملک	توئی برای میلین مدام در خور جود
با حشام تو فرخنده باد طالع عدل	با حرام تو خشنده باد اختر جود
ز عکس تیغ تو نماید یافت بازوی سخت	بنوک کلک تو توقع یافت مخضر جود
غلام ملک تو بر سر سہا د تاج شرف	عروس نخت تو بر روی بست معجز جود
ندید مثل تو ہنگام عقل چشم خرد	زاد شبہ تو ہنگام لطف مادر جود
بیارمید ترا روزگار بر سن سخت	بپرورید ترا افتخار در بر جود
صفات مدح تو در ابتدای مصحف	مشال نعت تو در انتہای فقر جود
ز ہول گرز تو لاغر شدہ است فز بخل	ز امن تیغ تو فربہ شدہ است لاغر جود

سعد و نحس مدبرانِ فلک چرخ را در مقام کون و فساد مدت بی نهایت ابدی	هر دو موقوف مهر و کین تو باد جمله بروی تو مان و مین تو باد از شهر تو و دوسنین تو باد
همه وقتی خدای عز و جل حافظ و ناصر و معین تو باد	
خواب کرد و بیکبار بخشش شود و بال گشت همه فضل و علم و ادب برفت باد و مروت بگشت خاک و فدا بخفت فتنه و بحفت خفت شیخ و خضر فلک بهر نشد یک زمان مطیع خرد دریده گشت بز و پیرینا کسی و لطف نمید بد بشام نسیم سبیل عدل بصدق نیست درین عصر غنای طاهر بال گشت عقاب ابل زگر سنگ چرا فروغ نیاید هوای سال امید وجود وجود عدم گشت و نیست هیچ کنونکه صبح خاست بشرق تحمل مید سبیل عدل نباید بگرد قطب و درین هوس که خرامان کار من رسید	نماند در صد فکرات گوهر وجود شریک گشت همه نوش و شهید و شکر وجود به بست آب فتوت بر دآذر وجود نماند بهمت و بیشوی ماند و خسته وجود جهان بکام نشد یک زمان مسخر وجود بریده گشت بزم شیر ممسکی مهر وجود نمیرسد بد ما غم بخار غم وجود بطبع نیست درین عهد ملک غمخوار وجود نگر نماند بهر ج شرف کبوتر وجود گر آفتاب بهر زلفت در د پیکر وجود که در جهان گرم کس ندید منظر وجود در و ن پرده شود آفتاب و در وجود سپهر ملک نگر در بگردی محور وجود بشکل عریده بر من کشید خنجر وجود

دعای بنده ز بهر تو مستجاب بود که در دناش سخن همچو در کنون باد

بدان دلیل که هر دم سپهر میگوید
همین زمان هم این علت و هم اکنون باد

خسرو بخت هم نشین تو باد	مشتی در قران قرین تو باد
خواجۀ اختران فلام تو گشت	عرصه آسمان زمین تو باد
خاتم و خنجر قضا و قدر	دریبار تو و یسین تو باد
آسمان و مجمره و خورشید	تخت و تیغ تو و نگین تو باد
چون قضا و یک حادثات پزد	ناظرش حرم پیشین تو باد
چون قدر نقش کاینات کند	دفترش صفحه یقین تو باد
در بر این رویت این د	برترین حجتی حسین تو باد
رواق ملک و استقامت	دایم از قوت متین تو باد
از حوادث که بزگاه جهان	حصن اندیشه حصین تو باد
ابر باران فستج و سیل طوف	از کمان تو و کمین تو باد
سبز خنک سپهر پیوسته	نوبتی دار زیر زمین تو باد
آفتابی که خازن کائنات	نایب خازن امین تو باد
مشکلی کان کلیم حل نکند	سحرده دست و آستین تو باد
معجزه کان سیح پی نبرد	راه تحصیل آن ربین تو باد
در وقایع گره کشای امور	رای رایت کش رزین تو باد
تا کس از آفرین سخن گوید	سخن خلق آفرین تو باد

چنانکه رای تو بر امج عدل مفتون است
 جهان عمارت و تکین بر عدل نوبت
 چو بارگاه ترا پر شود ورق ز حروف
 نهال بختی گز باغ دولتت ببرند
 اساس ملکی که بهر خدمتت ننهند
 اگر نه لاف سخا از دولتت زند دریا
 در از مراد تو پی باز پس نهند گردن
 ز نام تو دهن سکه گریه بندد چرخ
 ز ذکر تو ورق خطب گریه بشوید
 قدر چو دفتر توجیه زرقاشکند
 بروز معرکه سوره المزاج نصرت را
 چو ابر جبر تو سیل ظفر بر انگیزند
 بران که نیست ز فوج تو فوج حادثه
 اگر قضا رخ گردون رفته زرد کند
 و گر قد شب فکرت بروز و بربرد
 همیشه تا بجان در کنی داف و نیست
 ز کردگار بهر طاعتی که صحت کنی
 ز روزگار بهر همتی که روی کنی
 خدا یگانا از غایت سمو و علو

ز نامه بر تو و بر دولت تو مفتون باد
 همیشه هم تو معمور باد و مسکون باد
 دران ورق الف قد خسروان نون باد
 چو شاخ خشک ز امکان نشویردانی
 ز غل اسب حوادث خراب نمون باد
 بجای دروگر در دل صدف خون باد
 با صطرار چو گردون بارکش دون باد
 و جوس از معادن قرین تادون باد
 سلام جمعه بیکبر صور مقرون باد
 محرران خلک را کف تو قانون باد
 ز خون خصم تو مطبوع باد و معجون باد
 از دمیینه بکای فرات و جیحون باد
 زمان زمان ز کمین قضا شب خون باد
 ترا چه عجز تر از روی بخت گلگون باد
 از ان چه باک تر از روز و شب یابون باد
 عددی ملک تو کم باد و ملکیت دون باد
 هزار اجرت و هزار غیر ممنون باد
 هزار خدمت و هزار خدمتی دگرگون باد
 همی ندانم گفتن که دولتت چون باد

ای ملک ستانی که ز درگاه تو بخواست من بنده کزین پیش نزد زخم درستی در مدت ده سال که این گنج نشه و سکنه بر نور نطاسی که در آمد ز درین گر دون جگر م داد که احسان زد که صدرا تو خداوند قدیمی نه مرا بس اقران مرا ز ریاض طبع بیش تو دادی از خدمت فرخنده تو باز نگشتند انعام تو بر اهل هنر گر چه بجدیست نظمی که بر احوال من آمد همه قستی جانم که درو نقش هوای تو گرفته است اقبال ز توفیق تو نقشی نبودش از تو نگرید که تو در قالب عالم تا در مشعل آرد که اندر سفر عمر یکدم ز جهان جان بوجزش آید	هر مرغ که در عرصه ملکی میسازد گر دون که نه احوال من اورا سپرد در قبه اسلام مرا مستقر آمد از جود تو آمد نه ز جایی دیگر آمد احسان تو آن بود که آن هیچ گاه آنرا که هنرهای من ادرامش آمد زان در تو سخنشان همه چون آید هرگز که ز تشریف تو شان بر اثر آمد کز مشک تو کام همه شان چشید آمد از فضل تو آمد نه ز فضل دیگر آمد پاینده تر از نقش حجر بر حجر آمد هر لحظه که بر غره سمع و نظر آمد جانی و یقین است که جان ناگزیر آمد جان مرکب و دم زاد و جهان بگذر آمد کز یک نظرت برگ چنین صد سفر آمد
---	---

مقصود جهان کام تو باد که بر آید

ز آنکه از تو بر آید همه کامی که بر آید

خدا یگانا سال نوت همایون باد بگرد طالع سعادت که کعبه فلک است	همیشه روز تو چون روز عید میماند هزار سال طواف سعود گردان باد
---	---

<p> کان در نظر رای تو اندر ز حسیب بیدست تو کس را بمرادی نرسد در شان نیاز آیت احسان ایادت بر تو قدیم هست چنان گزیده تقدیر غرم تو جو غر نیست که بی منت شد عالم که زنده پرده بخت کلمه کرد گردون که پی و هم نمند نفسش اول قدم قدر تو بود آنکه چو بر داشت آصف که ز سیر قلمش تیغ سکون یافت اوصاف تو در نسبت آوازه ایشان در امر تو امکان تغیر نه نمفتند در کین تو امید سلامت نهاده دشمن گر کین تو از بیم تو بر بست از آتشش باس تو گردد و دزدیدست باس تو شما نیست که در کام شیطا خصم تو چو پروانه شود صاعقه تو سکنی و خصم تو جناب و چنین عفا که ز نازک منشی جای نگه داشت در هرزه روی هر چو فرو کرد بهر جا </p>	<p> کان چیست که آن ای ترا در نظر آمد بوسیدن دست تو از آن معتبر آمد چون برین یوسف و چشم پر آمد نزد همه در کو کعبه خواب و غور آمد در هر چه بگو شد نصیبش طفر آمد ترک کلاه قدر ترا آستر آمد اندیشه تدبیر ترا بی سپر آمد عالم همه زیر آمد و قدرت ز بر آمد حاتم که زد دست کرش کان بسر آمد وصف نفس عیسی و آواز خرا آمد گوئی که مثالی ز قضا و قدر آمد گوئی که نشانی ز سعیر و سقا آمد فی رازی حمله صرصر کر آمد کز ساد و دلش آرزوی شور و شکر آمد با حق قشش آتش چو شراب کدر آمد کور از فلک دود و ز اختر شر آمد زیر که سکون حلیه کل سپر آمد هرگز طرف دانش از عار ترا آمد یکسال ز عن ماده و یکسال نر آمد </p>
--	--

نزدیک خردس از پی بیدار می شتاب
 خورشید می اندازد افق جام نگو تر
 از می حشری به که در آرزیم مجلس
 آغاز ننید از پی سیم پیغمبری را
 بر دل نفسی آمد گیتی بسر آید
 بر بوک و مکر عمر گرامی گذارید
 ایستاده مه روی در اندازد مراد
 بر من شکن پیش که من بوبه شکستم
 از دست که گزید دستور نشنا
 دستور جلال الوزرا که وزیر است
 صد ری که تر و خشک جهان باقی وفا
 هرگز چو فلک راه سعادت نکند کم
 جز بر در قیامت روزی نکند بخت
 بی نعمت او هیچ بقا خشک افتاد
 از بهمت او شکل جهانی بکشید
 ای شاه جهانی که ز عدل تو جهانرا
 عدل تو بهائست که چون بایستد
 نام تو بسی تربیت نام عمر کرد
 سرمای دریا نه ببازوی دلالت

دیر نیست که پیغام نسیم سحر آمد
 چون لشکر خورشید با فاق برآمد
 زنده بیشه چو بر خواب خمار می خیزد
 که ز مادر گیتی همه کس خنجر آمد
 گیرید که گیتی همه یکدسر آمد
 خود محنت ما جمله ز بوک و مکر آمد
 زان می که ز رشاد در دلموش برآمد
 زان دست که صد قلزم از ان کشت آمد
 دستی نه محیطی که نوازش گهر آمد
 آتشاخ که در باغ جلالت برآمد
 بر گوشه خوان لغزش حاضر آمد
 آنرا که فلک سوی درش راهبر آمد
 آری چکند چون در رزق بشمار آمد
 با بهمت او شاخ سخن بارور آمد
 در نسبت او کل جهان منظر آمد
 در وصف نیاید که چه بجای برآمد
 خاصیت خورشید در آن منظر آمد
 زان روی که عدل تو چو عدل عمر آمد
 زان روی و فنیش ز کران پر خرد آمد

بیشایه اضطراب باشد	هر چه آن تو گفتم در امور دولت
در بینی گردون مهار باشد	کامیابی که مرادت عنان بتابد
یزدان بوفاق گذار باشد	و انجا که قضا با تو عهد بند
از باد اجل خاکسار باشد	بر خیزد چنان خوب تر که خصمت
گرمی عمرش دوبار باشد	بیشایه شش از بهر غصه خورد
کازانه بهمانایار باشد	ندرا بجهان در سیمین طبعم
پیوسته چو باغ و بهار باشد	کز میوه تلقین لفظ و معنی
بر دست عطارد نگار باشد	چون کلک تفکر بدست گیرد
هر سال جوان تر زیار باشد	وز دولت تو همچو دولت تو
مردی که چنین کامگار باشد	صاحب سخن روزگار مآرے
کش چرخ برین بر جوار باشد	گازد رکنف خاک بارگاه
از غیرت اودلفگار باشد	در مدح وزیر می که خان آصف
صاحب سخن روزگار باشد	عمری سخن عذب بخت را ند
نیکی و بدی در شمار باشد	تا زیر سپهر کبود کسوت
چون آنکه میزان اعتبار باشد	هر نیک و بدی کز سپهر زاید
الاکه ترا اختیار باشد	امکان نزولش مباد گیس

خزیر تو مدار جهان بسا دادا

تا ملک جهان را مدار باشد

شب رفت و در مشرق علم صبح برآمد

خیزد که هنگام صبح دگر آمد

بر دوش مسیحا غبار باشد	نمکین تو چون حکم شرع زاید
چونانکه بدست چنار باشد	باد دست بدست ستم ز عدلت
چونانکه دل اندر انار باشد	خونست دل فتنه از شکوہیت
نفس تو چنان بر دبار باشد	عفت ز پی جرم کس فرستد
رائی تو چنان بوشیار باشد	خرمت بسرو بهسم راز داند
نزد تو چو روز آشکار باشد	رازی که قضا رنگ او نه بیند
تا عدل ترا یار غار باشد	گردون نپدید رخسار نقصان
تا قصر ترا پرده دار باشد	خورشید کسوف فغانه بیند
گر باره چرخش حصار باشد	ملکی که دروغم ضبط کرده
گر چون گره فاش و قار باشد	در حال برادر کنس بجنبند
تار و سومی آن دیار باشد	دینیر سر پرده رفیعش
چون مورچه کاندز قطار باشد	جنیان شده بینی بسوی آن
در ساکن آن مور و مار باشد	گر سیر آن وحش فطیر باشد
وفدی ز صفار و کبار باشد	زان پس همه وقتی بیار گاه
کان چشمه ازین مرغزار باشد	دانی چو سخن در عراق مشنود
چونانکه بران اعتبار باشد	هر نیک و بدی کان سپهر زاید
در مملکت قند بار باشد	تقدیر چنان کن که روی غرمت
مسماق قضا استوار باشد	عزم تو قضا میست مبرم آری
پیلوی مصالح نزار باشد	بی پشتی عزم تو در ممالک

چون شعله کشد آتش سنانست	پروین ز حساب ششدار باشد
چون سایه رحمت کشیده گردد	بر منزهان سایه بار باشد
چون لاله تیغ شگفته گردد	در عالم نصرت بهار باشد
در دست تو گوئی که خنجر تو	در دست علی ذوالفقار باشد
خون در جگر پر دلان بجوشد	گر رستم و اسفندیار باشد
تا چشم زنی بر حمر ستمی	کا اعلام تر از بگذار باشد
از چشمه ششریان خصم بینی	دشتی که پراز جویبار باشد
هزارایت تو کسوتی ندارد	کش قلع و طغر بود و تار باشد
الحی طغر و فستج کم نیاید	آزاکه مدد کرد کار باشد
تا دایه تقدیر آسمان را	فرزند جهان در کنار باشد
ملکی جو جهان پایدار بینی	خود ملک چنین پایدار باشد
باقی بدوامی که اتمه ادش	چون عمر ابد بماند کنار باشد
روشن بوزیری که مملکت را	از جد و پدر یادگار باشد
انصاحب عادل که کار عدش	در دولت و دین گیر و دار باشد
آنقدر که در بارگاه جایش	تقدیر حجاب بار باشد
آن طاهر ظاهر نسب که پاک	از گهر او مستعار باشد
طاهر بود آن گهر که نشویش	پرونده پروردگار باشد
مدرالملک صاحب اتوانی	کت ملک بجان خواستار باشد
تبریز چون کار ملک سازد	بر باد سلیمان سوار باشد

از جمعه ذوالحجّه رخسار باشد	تا تیغ جادوش نمود کار سے
بر عارض عذرا عذار باشد	کردی که بر انگشت موکب او
بر گوشش فلک گوشوار باشد	فعلی که بیگند مرکب او
مکنون جبال و بحار باشد	در محرفه فراسش مجلسش را
در کام صدق خوشکوار باشد	آرمی عرق ابر نو بهار سے
در دیده خورشید خار باشد	لیکن چوببازار خربش آری
این واقعه گفتن شعار باشد	شاهزپی آنکه شاعران را
در خود همه بیت سه چار باشد	گفتم که حدیث عراق گویم
تا زان سخنم آیدار باشد	چون سلک معانی نظام دادم
آنرا که خرد هیچ یار باشد	الهام آت که چه گفت گفتا
با ذکر عراقش چه کار باشد	چون سایه مار آمد یح گوید
چون ملک عراق از هزار باشد	خسرو بترتاز یانه بخشد
آزاد زهر عیب و عار باشد	ای سایه آن بادشاه که داشت
صحرائی فلک پر غبار باشد	روزی که ز آشوب صفت میجا
اوتاد زمین بقیع را باشد	از زلزله حمله سواران
اطراف هوا لاله زار باشد	وز نوک سنان خضاب گشته
باران کمان بی بخار باشد	یک پای علم بر سپهر جید
آن غمتنه که در کارزار باشد	چون رایت منصور تو بجنبید
پر تو که زینهار باشد	میدان سپهر از غریو انجم

چون کلیم و سیح کے باشد خضم چندان ہو جس پر نہ کہ ترا با خلاف تو دست کیست یکے نوح پیغمبر سے کہ براعد شکر این در جهان کہ بار دگر د کاب در جوی تست چرخ چو میل تاز تکرار دور چنبر چرخ روز عمر تو باد کز پی تست بر کران بادی از خطر کہ جهان	ہر کہ چوب کلیم و خسر دارد علم بر عفو ماحضہ دارد کہ نہ یک پایے در سفر دارد قہر تاعلی از لاندہ دارد آنکہ تو فسیق را بہرہ دارد دشمنان را لگہ سپر دارد بر جهان خیر و شر گذر دارد کہ شب انس و جان سحر دارد بتو دارد اگر خطر دارد
چون گل از خندہ لب نبند کہ خضم داغ چون لالہ بر جگر دارد	
تا ملک جهان را مدار باشد سلطان سلاطین کہ باز چرخش آن خسرو و خروشان کہ نخش آن سایہ یزدان کہ تاج اوار آن شاہ کہ در کان عشق بیش در خطبہ چو تھمید ادب آید تختی کہ نہ فرمان او فرزند تا بہ کہ نہ الفام او فرستد	فرمان دہ آن شہر یار باشد در معرکہ سلطان شکار باشد در مرتبہ گردون عیار باشد از تابش خورشید عار باشد ز در فزع انتظار باشد وین در طرب افتخار باشد حاشا پر عم دار باشد کہ لو ہر آن شاہوار باشد

نماید اندر که شمشیر نظرت	هر چه تقدیر منتظر دارد
کلبه از جهان جاد تو نیست	فوق و تحتی که این دو در دارد
چشم بخت تو در جهان با نه	سال و مه و سمره ^{بیداری} دارد
فتنه زانسوی خوابگاه فتاد	روز و شب شیوه غدر دارد
عرصة ساحت تو چیست سپهر	کاخ و برج و ماه و خور دارد
روضه مجلس تو چیست بهشت	که قفا از برون در دارد
حیرت لغت تو چو جذرا صم	یک جهان عقب کنگ و کردارد
مهر تو از بهشت دارد قدر	قدر تو صولت از سقر دارد
عقل آزاد در تو می رسد	که جهان جمله زیر پر دارد
مرغ فکرت کجا رسد که هنوز	رشته در دست خواب و خور دارد
هم ازین سوی سده در تست	بر ولایت که این فکر دارد
پدراول آدم آنکه وجود	نه ز مادر نه از پدر دارد
قبله آسمان زانست	که چو تو در زمین پر دارد
درد ریای دهر کیست توئی	دین سخن عقل معتبر دارد
گوهرت زانکه زبده بهشت	جای در حیر بشد دارد
آفتاب از برتر است چه شد	کار گوهر نه مستقر دارد
جرم خاشاک را از ان چه شد	کاب در پاشش بر زبرد دارد
و یو چند ان عسلم زند که بنه	نگه بیایه عمر دارد
بتجمل چو تو نگردد خصم	خود زالد مسخر کرد دارد

بار فیکان سر سفر دارد	یا سیمین را به بین که تا دو سه روز
ابر پیوسته بر گیسو دارد	دهن لاله چون دمان صد و
مرح دستور داد گرد دارد	لاله گوئی که بر زبان همه روز
از معالیش برگ و بردارد	ناصر الدین که شاخ و دلت و دین
همه وقتی آتش با ظفر دارد	ظاهر این مظفر آنکه خدای
یکه نان نابله شکر دارد	آنکه گیتی ز شکر هستی او
خاک سمع و هوا بصیر دارد	و آنکه از عشق نام و صورت او
از قضا سعی بیشتر دارد	پایش اندر نظارم کار جهان
کمترین مستمع قدر دارد	گلکش اندر بیان باطل و حق
در جادات چون اثر دارد	دستش از و اهب حیات نشد
کلاک نطق و نگین نظم دارد	اثری بیش ازین بود که درو
کز تنم چرخ آستر دارد	کسوت قدر دست آن کسوت
کار داران خیر و شر دارد	ورنه اقلیم آسمان حکمش
هر چه ایام خشک و تر دارد	زده پشت پای همت اوست
روز و شب شعده بشر دارد	زالیش با بس اوست اینکه بوشه
خویشتن در جهان سم دارد	سعد اکبر که از سعادت عام
کز چه این اختصاص فر دارد	نیش ز آسمان پیر سیدم
بیس بود کوی همین مینم دارد	گفت شاه گودر ای دستور است
رسم شب از میان بردارد	ای بجای که رایت از خواهد

گشته گرد میزنند بیهوده و کلاه تدبیر آسمان تیز گرد

بوده در نزد فرج بخش بکام

تا فرج تاراج این نقش است و نزد

کان شد از بکه سیم وز ردا

که نه پیرایه دگر دارد

چون دگر مردمان خبر دارد

که چه دیبای شوشتر دارد

جام زرین بدست بر دارد

صد نوای محب ز مر دارد

ای از پیر دارد ۱۲
ماکل اندر جان حشر دارد

زمیندش ملک ناخبر وارد

نه سردکار محقق دارد

که از سر روزه صد کم دارد

بمناحات دست مرورد

ورنه ما او فلک چه دارد

بر شش از مال مسموم دارد

گر صاعظم کتوف دارد

وزن معنی زروشم دارد

نزدانه حضرت خضر داری

باغ سرمایه دگر دارد

بیچ طفی رسید نہیت درو

مینماید که از رسیدن عید

طبع برکار گاہ شاخ بنگر

گل رعنا بیاد ز گرس مست

بلیبل اندر ہوا ہے بزمِ وزیر

ابریکوس ورعد می نزود

گرمز بهاده تاج دارد گل

کاغذ نسخہ ۱۲
بر رصاصہ بنجملگی ملک است

فی کلام بہت داز کجا مارے

ہرزمانی حسار سوسی فلک

مگر اندر دغای استسقا است

میشہ بیکان کل زہم کش

باقی اسے شک

تیغ در دست هر محکم

در ضمن موسیقی که با غمزه

[illegible]

در موضعی که جود تو پرواز کرد زود	در پیش زایران تو زبر زرافوقا
در درج گوشتها بنظر آره عقود را	از لفظ تو نظر همه بر گوهر اوقا
قصد جبین ماه و رخ آفتاب گیر	حرفی که از مدح تو بردفت اوقا
در یابی انتقام تو آنجی که موج زد	از کشتی حیات و بقالت گراوقا
از یک صریح کلام تو در نوبت نبش	از صد هزار سر بفرج مغفراوقا
اقبال تو بچشم رضا روی ملک دیر	خورشید بر سر اوق نیلوفر اوقا
پیغام تو بفر کز در افکند اضطراب	از مر قضا نه زلزله در چنبر اوقا
از نسل آدم آنکه یقین بود مهر او	بر خدمت تو بر شکم مادر اوقا
از شاخ خدمت تو که طوبی است بیخ	هر میوه بخا صیبت دیگر اوقا
الحق مجال نیست که بنده چو دیگران	از عشق خدمت تو بدین کشور اوقا
اورا که شکرهای شکر بریز شعرا	زهری بدست واقع در شکر اوقا
از حضرتی حشر بر شش حاضر آمدند	نا دیده مرگ در فرج محشر اوقا
تیمارش از تعرض برنجیب فروم	دستارش از عقیده صد معجز اوقا
بشنو که در عذاب چگونه رسید	بنگر که در خلاب چگونه خرا اوقا
با منکران عقل درین خط کار او	دانند همی خدای که بس منکر اوقا
کا فور و غذاش با قطار هر شب	از جور او بموس و بر کا فر اوقا
از بک که بار داری این آن کشید	اورا سخن بحضرت این داور اوقا
تا آنکه است عقل که از خامه قصا	نقش و جود قابل نفع و ضرر اوقا

بادا همیشه طالب اینم تو سپهر

<p>وزیاد تو پو تیر و کمان تو جان فحسم دایم چو در کمان فلک جسمم تیر باد</p>	
<p>الکون که ماه روزه بقصان در افتاد هجران ماه روزه پیام وصال داد گوید بچند روز دیگر نفس طبع را آن شد که از تقرب مصحف با اختیار آن مرغ را که بال و پر از شوق توبه بود عشق و سرور و لعل مراد در نهاد است آنکس که از دو کون یکبار ز دل شست فرمانده زمین و زمان مجددین که مجید آن بجا بلوک سلاطین که شخص را بر وسعت ممالک جا بهش گواشت چون کین از مرکز عملوی سفر کند وز با ختر سیاست او چون کمان کشید ایضا جی که صورت جان عدوی ملک در یادی و غرقه در یای میستی جائی که عرضه کرد جهان با تو نقد ملک روزی که عفت و خشم شد از با جری مرگ از برای دادن دار و طبیب شد</p>	<p>آه از حجاب حجره دل بردار افتاد اینک نهیب او بجهان اندر افتاد دید می که رسم توبه ز عالم بر افتاد از دست و پای مرد طیب با غر افتاد هم بال ریخت از خلل و هم بر افتاد سودای جام و بادیه مراد بر افتاد آنرا دو چشم برد و رخ و لب را افتاد باطنیت مظهر او در خور افتاد از کار ما عبادت او خوشتر افتاد صیتی که در زمانه ز خشک و تر افتاد از بیم لرزه بر فلک و اختر افتاد تیرش سپر پر شد و در خا و راد افتاد از فقر تو در آسینه رخسار افتاد از اعتماد جود تو بر معسر افتاد افشار در مقابلۀ افسر افتاد آتش ز کار و بار تو در چرخ افتاد بیمار بهیبت تو چو بر بستر افتاد</p>

در بارگاه حضرتش از احترام و جاه
 آنرا که دست حادثه از پای نگیند
 و آنرا که راه در شب او بار کم شود
 بهر نظام عالم سفلی بسوی او
 و آنجا که از احاطه علمش مثل تیر
 ای دولت جوان تو فرمانده زمان
 آنجا که طفل دامن محبت جوان نیست
 گردون بهمت تو بیایه بلند گشت
 چو تو فتح با بست در خشک سال از
 حلیم ترا چو مرکز وارکان بود قرار
 گرم و تراست و عده صلت چو روح
 سرو است و خشک طبع سنانت طبع
 باد بود دولت تو بدیوان ملک در
 وان راز ما که در سرفلاک و انجم است
 آن خاصیت که از پی نشر خلافت است
 تازیکان ز زیر زمانه مثل زنند
 از رشک اشک حاسد تو چون بقم شده
 از جنبش سپهر یک باد بقیع
 تیر تو بر نشانه آقبال و کار تو

نصرت محمدت جوان از

میرنج قمران و عطار د و دیر باد
 دست عنایت و کرمش دستگیر باد
 خورشید رای او بهدایت مشیر باد
 هر ساعتی ز عالم علوی سفیر باد
 بحر محیط با همه وسعت غدیر باد
 گردون پریشان تو فرمان پذیر باد
 از جاه حیب پیر من چرخ پیر باد
 دریای بهمت تو تغییر و سیر باد
 زان فتح باب دست تو ابر مطیر باد
 حکم ترا چو انجم گردون سیر باد
 امید من بمنزلت شده و شیر باد
 در طبع بد سگال از وزم سیر باد
 کلک ترا مزاج شهاب اشیر باد
 از سعد و نحس رای ترا در ضمیم باد
 تا فتح و صور کلک ترا در صریر باد
 وایم ز چرخ ناله خدمت چو زیر باد
 از رنج روی دشمن تو چون زیر باد
 و ز نصرت زمانه یکی را الفسیر باد
 وایم بر استی در وانی چو تیر باد

تا باره نهم جهان رسته رسته باد بر هر نشانه که زند باز بسته باد از شاخهاش در تبر فتنه دسته باد ز آب فساد کل ورق کون شسته باد پس اربو تخت رضای توجسته باد نسوین چرخ را جگر جدی رسته باد یکبار مرغزار فلک خوش رسته باد ز نگار خورده خنجر و جوش رسته باد گرد کسوف گرد جانش شسته باد جاویدون دریده و بر بطشک رسته باد شغلش فرو کشاده و دوشش بسته باد از ناخن محاق ابد چهره خسته باد تقدیر جز بعین ضامنگر رسته باد هر باداد بر تو چو عید خجسته باد	بازار مصر جامع ملک از مکان تو الاز شست غزم تو تیر قدر قضا گر نشو بیخ امن بود جز بیای تو در آب روی ملک رود جز بجوی تو دو بیج کار میتو فلک را مباد و حق کیوان موافقان ترا اگر جگر خورد در شتری جوی ز بهوای تو کم کند میرج اگر بخون عدوی تو تشنه نیست در در شود بهروزن بد خواست آفتاب در زهره جز بهرم تو خنیاگری کند وز نامه دهنه سپردا که تو تیر ماه از بخوابد آنکه بود نعل مرکبت و ندر هر آنچه رای تو کرد اقسای آن تا رسم تنیت بود اندر جهان بعید
---	---

ایام او همیشه چو رایش منیر باد ماش نخر می همه نیسان و تیر باد سلطان اختران را رایش نظیر باد	بادام و ارچشم حسود تو آژده وز ناله باز مانده دمان همچو پشته باد	ایام زیرایت رانی امیر باد روزش بفرمی همه نوروز و عید باد سیران آسمان احدش حدیل گشت
---	--	--

<p>بهر تو در سر نه از جام وفاقت مستی است خواستم گفتن جهان مأمور امت باد و باد و هم من باد صفت تو فرستیدم خاستن است خضم بد بخت که گفت ملک را هشتم سنگ ورنه وایم چار چشمش در غم یک استخوان شاعران از دشمنی مدح چون مدحی کنند بنده میگوید مبادش مرگ بل عمر دراز لیکن از جاده تو هر دم زیر بار غصه باغ دولت را که آب و لعاب کاک است وین چای آنا و سروش که تعیین شرط تا که بر هر هفت کشور سایه شان بلند تا که المقدر و کاین سلطان کار عالم است پیش صد رسند عالینت عیب چنین و آنکه از پیرایه عدل تو تا عید می گری بارگاهت کعبه آمال و درگاهت هم</p>	<p>جانش از در و اجل تا جادوان مخمور باد گفتم آن مأمور و آنکه گویش مأمور باد در چنین حضرت گرش سهوی رود و مخدور باد گر کند خدمت بمش جان باد و هم سا جو باد بر در قصاب آزاد رسد ساطور باد رسم را گویند که ز قهر اجل مقهور باد همچنان مغرور این دار الغرور زور باد کانه رو راحت شمارد مرگ را ز خور باد با نسائی عهد نیسان حاصل با جور باد از جمال بر یک چشم و دولت مسرور باد نشود بلیغ و بهرات و مرد و نیشا پور باد کلک رایت کار ساز کاین مقدر باد از فحول شاعران صد شاعر مشهور باد گردن و گوشش جهان پر لولو و نشور باد مجلسست فردوس و کوثر جام و سا جور باد</p>
---	--

احتیاجی نیست جایست را بسعی روزگار
در کند نوعی بود از بندگی مشهور باد

<p>ای عید دین و دولت عیدت محبت است گلزار باغ چرخ که پرمرو گیش نیست</p>	<p>آیات از حوادث ایلم رسته باد در انتظار مجلس تو دسته دسته باد</p>
---	---

تیغ زنگ از آب گیرد ملک نقصان از غروب
 هر که همچون دانه انگور با او شد دود
 در زوایای عدم گریز خلافتش دارد
 هر چه در لولای گردش از اسرار غیب
 آسمان از نیک بد بهر آیتی کامل کند
 وزیر آبی پاسبان قدر او یعنی زحل
 مشتری را از شرف دولتست ای حضرت
 در کنار بارگاهش در صف حجاب
 آفتاب از کلبه بدخواه او روشن کند
 زهره گرد مجلس نشین باشد بطی
 شش ملک فلک در هر چه منشوری شود
 گرد زرافشان از خدمتش گرد کشد
 ملک محمود است تا معمار او تدبیرت
 ای مبتدیان صف ملک سلیمان دوم
 در عمارت های عالم کز تو خواهد شد تمام
 نعمت جاه تو عالم را معنا نعمتیست
 فتنه را بخت بداند لیس گوی بخواب
 هر کجا گنجی نهد در کان دور یا افتاد
 که بجز کام تو زاید شمع آلتش شود

زمین سببش بملک جاه و غرور باد
 ریخته خوش و خون دانه انگور باد
 همچنان در طی سطر نیست مستور باد
 در ورقهای قوفش بر ولا مسطور باد
 شان او بر اقتضای رای او متصور باد
 در نه اقلیم فلک تا روز هر شب و باد
 چون کلیم الله را خلوت سرای طور باد
 والی عقرب کمر بسته چون نبور باد
 روز دوران کسوف کل شب و جور باد
 در میان اختران چون اونی الطنبور باد
 حکم رای صایبش توفیق آن منشور باد
 از جمالی کافا بشمید به مجور باد
 تا جهان باقیست این معمار آن معزور باد
 جبر امت را چون سن و جن ملک مجبور باد
 هر کجا رایت همیش آسمان دور باد
 خط بر خور داری عالم از و موفور باد
 هر دور امکان پنداری شمع صور باد
 آنکه بیت المال او دار و تر انگور باد
 شب و روز بپوشد سقوف قدر کافور باد

از قیاس

بجای

طالع

سوره

و

ن

ن

ن

از سقوف

مرد

سرع حکم تو صبار فرو گر نه از عشق نکینت بودی ای بجائی که کشد خاک دیت مدتی بود که میگرد خراب من محنت زده در ششدر عجز تا یکی روز که در بدن جان وارد حضرت عالی بر سید تا سگالیده از انسان بگریخت بنده را پریش جان بر در تو جان نوداد تنش را حلال پس ازین در کف خدمت تو تا که برگرد زمین میگرد	چرخ را گفت بر و از ره کرد زا نگین موم کجا گشتی فرد دامن اندر فلک باد نورد کشور شخص مرا والی در د پی برون شوشه چون مهره نرد تن پیروز مرا می ارز د چون درآمد ز درم بردا برد که تو هم ز رسیدیش بگرد شربت داد که چون بنده بخورد وان بغارت شده را باز آورد زندگانی بد و جان خواهد کرد کره گنبد دولا بے گرد
--	--

در جهان داری و کشور نختی
چون سکندر همه آفاق بگرد

آخرین بر حضرت دستور بدستور با ملک از رایت اقبال در ایروانش رایت در پیش در نظم ممالک آیتی من گویم کز پی تفویض ملک و تم و گویم از بهر نظام ملک سلطان سپهر	جاودان چشم بد از جاه و جلال تا که نور و سایه باشد سایه باد و نور تا نزل آیت نصرت بود منصور با بر درش دایم رسول قیصر و فقو با در کابش از خزان پیوسته شد
---	--

<p>چشم اقبال را بتو نظر هست خط و لفظ تو سر بسرگرم هست خاک پائے تو سرمه بصیرت هر چه در کنج و هر سیم و زر هست زانکه بخت بر آستان در است هر کار بر میان چو نه کمر هست زانکه بانیزه تو سر بسرگرم هست شام رنج عدوت بی سحر هست اگر قضا قسم او هینقدر هست کاین زمان طراوت بنر هست که ز بد حال من بسی تبر هست دل من کز سپهر در جگر هست ماه چون با چرخ هست و چون سپهر</p>	<p>فقه دولت کلام تست مدام گر عقد خاندانے لیک عقل را با کمال بیستمانے پیش چشمیت چو خاک بی آبت قیمه بر بام چرخ زوق در است گر خدمت تو خواهد بست هر بد خواه دانی از چه خوشست سحر راحت تو بی شام هست چکند خضم تو که غم نخورد لیک شاید بد و رد دولت تو نیکما تو نیک میدانی طرب افزای و رنج گاه شود تا که در اجتماع و استقبال</p>
--	--

ماه جاہت چو مہتابان باد

که جسودت چو سایه بی سیر است

<p>مشتی طلعت و مرغ سر مجلس و معرکه را مردم مرد دولت سایه از ان سان گزرد همه بخار بهم زاید در و با هوای تو کز ان نیست گذرد بر توان خواستن از دوزخ سر نعل را روی چو زر گردد زرد</p>	<p>ای بشاهی همه حشایان فرد آسمان مثل تو نادیده بخواب بر جهان ای زحان قدر تو بیش که در ان سایه کنون مادر شاخ بار هست کان نه باندازه ماست بر توان آمدن از دریا خشک بست از سومی معادن مگر د</p>
---	--

عمر نوح است باد و شعلت فارغ از طوفان غل	گر چه اخلاق ترا اخلاق کفان آید است
رغم بدخواهان نکو باد البوننت کار من	
گر چه نیکی و بدی از حکم بزوان آید است	
گر لب لعل و لب رم شکر است	باز جز عیش عقاب جان شکر است
تا زبان یاد کرد آن لب را	کام من چون دمان نیشکر است
غمم آواز دلم نمی گذرد	گر چه کار زمانه بر گذر است
عرصه دل که نیک ویران است	غمم او را همیشه مستقر است
سیم بارم زابر دیده که باز	گر چه سنگین دست سیم است
می بلزدم چو آفتاب در آب	من بران نه که آفت جگر است
در جهان آیتی شدست مرخش	لیک از حال خویش بخیر است
کاروان نفیسه از دل من	بر سر راه او و نفر نفر است
شاید از زین سپس ستم نکند	که زمان وزیر دادگر است
چون عمر عادل و محمد زیاد	صدر عالی محمد عمر است
آستان گرم نصیر الملک	کافقاب صدر و بحر و بر است
شاه تخت هنر که روز و عن	تیغش آینه رخ طفر است
گر نه از بخت او نمودار نیست	دیده نرگس از چه در سیم است
کوه قاف ارچه بس گران شکست	بیش حش چو کان بخیر است
ایکه از رشک بذل و افسر تو	بحر کامل همیشه دیده تر است
بر تقویم مملکت را بیت	راست مانند زج معتبر است
همت عالی تو قانونی است	که از ان جوهر معن مختصر است

کامیاب خون خصمان شد زبان تیغ تو
 چون فشانند دامن بر نور بر چرخ آفتاب
 دشمنی از غایت سر که در افعال او
 با تو ای پیمان عمر حسودت پر شده
 تا مخالف گشت بخت ساز و ارم کار من
 شکل طالع سعد و عالم نحس شکل لغت
 سالهاست بنده را که لطف برآزاده
 خان مان بگذاشته بر سمت شهری تر که
 خوان جودش نیر چرخ کاشه شکل آراست
 یوسف احسان چو در چاه چاه مجوس
 بی خیانت هست مقناطیس باب هنر
 کشتی نوحست در گاهیت چه باک آید مرا
 قسم دوان است که یکجا دوان بینی چشم
 کار من گردان بگردون نبوغی سدم
 از کمال خود مراد حاسم را وزن کن
 مولد و منشامیدن در خاک هندستان
 تا چو فعل نفقه تنگست جرم زدن بلال
 ماه ایوان تو تابان باد از او طغفر
 باد چون لاله از خون خشم تیغت سرخ رود

که از ازل آن لذت او را ز نردن آن آید هست
 گر نه بار ای منیرت هم گریبان آید هست
 بویستینار را فرا خور چون مستان آید هست
 باز گویم چرخ را با من چه پیمان آید هست
 راست چون لعل نگارستان ایشان آید هست
 تا مگر نوب کو اکثرت بهستان آید هست
 در حریم این ممالک حصه حرمان آید هست
 از علو قدر شاهش چون قدر خاں آید هست
 این شناخوان بی نصیب از جور او آید هست
 بنده چون یعقوب سومی بیت احزان آید هست
 بنده سومی این دیار از جذبه آن آید هست
 که ز بیدادی بر اهل فضل طوفان آید هست
 گوش دار این نکته کز دانای یوتان آید هست
 فی ستم بر این گزین گردون گردان آید هست
 تا بمیزان هنر سومی که نقصان آید هست
 نظم و نثر مبین که بر آب خراسان آید هست
 هر می بر صحن این فیروزه میدان آید هست
 که فروغش نور بر خورشید تابان آید هست
 که تو سبزی اهل شرع نعمان آید هست

جزع من از عشق لعلت بر رخ بجاوده
 آصف ثانی نظام الملک دستور جهان
 صاحب عالم قوام الدین محمد کز شرف
 بهم انیس خشمش گشت است دولتش
 قطره از جام نفقش حصه قطران رسید
 فقه دولت اندر الفاظ کلامش مضرب
 مرغ کلکش را گذر بر بحر ظلمت رفت
 تار قاصد کیمت گشت از خط نمش روان
 تانیم غم افشانی که خلق خواهر است
 پیش چشم همیت عالیش از روی قیام
 از تن دشمن زخم تیغ گوهر دار او
 گرچه محش و پیمان است لیک از بیم
 ابر نصرت خوان کمانش که از تاثیر آن
 عرصه دل دشمنان باتنگ و تاریک است
 صاحبان شه نشانی کز دبیر آسمان
 گوهر آل جنیدی دگر که امتهاست تو
 هر که سر بر خاک ایوانت نهادند و ی
 و آنکه سر برداشت از پایی تو دور دو
 تا تر اگر دگر در سر بیای خوشن

شعر کمالی از انور

چون سر ملک زیر شمشیر نشان آمده است
 کز کمال کار مکار می پندارم آمده است
 چون محمد زبده ترکیب ارکان آمده است
 هم سلامت لازم صد شش و سمان آمده است
 لقمه از خوان عقلش قسم لقمان آمده است
 گوئی آن الفاطره را عجز قرآن آمده است
 لاجرم منقار او پر آب حیوان آمده است
 ریح مسکون جاننش زیر فرمان آمده است
 از علامتش کی در باغ ریحان آمده است
 بهیئت چرخ شده چون سپند آمده است
 خاک بهجا غیرت لعل بدخشان آمده است
 دشمنش خوشین چون مار پیمان آمده است
 روز و شب فرق دشمن تیر باران آمده است
 تیر او بی راه برانجا چو پیکان آمده است
 نام تو بر نامه اقبال عنوان آمده است
 مالک دینار شد هر کس بخندان آمده است
 پایش از تحت الشری براوج کبوتر آمده است
 چون سر گسیوی مهر رویان پایان آمده است
 در مزاج خلقت افلاک دوران آمده است
 گرچه

<p>هر ذره بهر گفت و شنود ثنای تو سوسن سخن گفت گراز شک من شد هر فن که بنده را تو در آن امتحان کنی گراز دعا بسوی عایت روم رواست</p>	<p>ده گوش ده زبان چون بنفشه است من بنده تو ام نه هر آزاده چون من است پنداری از کمال مگر هم درین فن است کان حرز از موده هر مرد و هر زن است</p>
---	---

پاینده باد سایه تو بر جهانیان
کز آفتاب رای تو آفاق روشنست

<p>بیدلان ارویتو آینه جان آمده است چون نسیم زلف تو بویند گویند از فرج گرچه خوان حسن روست بر بلخ را از گل رخسار تو انجی عشت سینه را صوفی سر مست سیارات یعنی مشرق زاده خورشید در تابست از رخسار تو رویتو ماه است و دل از خفاک کوئی تو عارض من زان زمانی باز آبی کوشید خون دل بر خاک می افشانم از دولا چشم کرد زلفت را ز نخدان تیغ سرگردان چو گو کلبه دل بیت معمور فلک طعنه زد بی خیالت گنج بود و کرد گنج انجا مقام بی قدر چون تیر تو شخصم کمان مثال کرد</p>	<p>وز لب دندان تو لولو و مرجان آمده است مژده ای گیهان که مار مژده جان آمده است زان لب کمر نشان بر و نمک آن آمده است خار خار در دل گلها بیستان آمده است هر تو چون زهره مطرب لحن خوان آمده است تا چرا زلفت بران گلگون بچال آمده است همچو عکس مهر و مه در آب لزل آمده است تالاب لعل تو چون یاقوت و رمان آمده است تا مرا سودای آن چاه ز نخدان آمده است گرچه گردان جالی گوی از زخم چکان آمده است تا خیالت اندران ویرانه همان آمده است زانکه مسکن گنج را در گنج ویران آمده است چون کمان قوت کشاد تیر نالان آمده است</p>
---	---

جانست با ده در تن جامش با مکن	در جان من هست که در غر و این بین
بهمی گزشت بهار است گل نشان	بر خسروی که خاک درش تاج بهمن است
چون گل باز برگ چمن باز بهر آنکه	بلبل بیا و مجلس عالی نوازن است
عادل غیاث دین که بیک تن که و غیا	از بهر قصد جان عدو صد تهنیت است
فرمان ده زمانه محمد شاه آنکه ملک	از راج و چور و عی و عروسان فرزند است
موسی سخن شنی که ز فرمان جا به او	بر خوان خاص و عام کنون سلوی من است
افراسیاب عهد که این عالم فراخ	بر دشمنانش تنگ تر از چاه بن است
عدلش گواه دعوی ملکست و حجتش	با آن گواه عدل جهان را بر من است
از خرم شه بگلشن کین نگر از آنکه	با سیم و زر میان بیابانش مسکن است
در جایی ساخت از دل به خواه تیغ	نشکفت از آنکه جایی که سنگ است
ای کرده مومنان بجناب توالتج	کان جانب از عاوت ایام ما من است
شاه باز دولتی و سلاطین کیو تر	وز طوق طاعت همه از زیر دست است
تا طعمه عقاب عتاب بود بر زم	پرورده دشمن تو چو مرغ مستم است
شمشیر تو ز خون عدو را نذر و دل	لیک آب نیل نیست در قلاب دین است
زیر زمین بیم چو قارون سرور و	گر در نبرد خصم تو بار و ز قارن است
هر کس که سر کشد چو از امر جزم تو	بر سر زده همه چو حروف منون است
در چاک جیب صبح چو بینی لون او	کز خون جگر است فلک آلوده امن است
از اعتماد عدل تو در راه کمکشان	باری به بین باده که او را چه خرم است
ایوان تو چو منزل کیوانست بنگران	شعری که بر صحیفه شعری مدون است

در پیش خدمت تو چو ابروی دلبران چون از نسیم باد سوزان نیکوان اندر هوای جود بهائی است همت بحر و کف تو بهر دوز یک جنس آمدند از رشک چتر لعل تو در تاب میشود قدرت بر اختران چو بر فعت بدل زیند نزد یک من ز غایت اخلاص مدح تو خواهم که همیشه سپرم راه بندگی تو شاد زی مقیم که از فرد دولت	پشت ملوک روی زمین جمله در خم است بد خواه خاک از بیم تو در هم است کش آشیانه بر ترازین سبط ارم است زان روی بجز در کف را تو دغم است خورشید کونگینه فیروزه خاتم است گویند جمله مجلس عالی مسلم است چون فاخته همیشه عزیز و مکرم است با آنکه التفات تو سوی بری کم است قسم صود تست اگر در جهان کم است
---	---

فرمان تو چو آب روان باد در جهان
تا جرم خاک را شرف از نسل آدم است

ساقی بیا که وقت می لعل رو نیست از تیغ آفتاب همه جوشن غریب هر جزو در خیال من از کل بوستان سوی سی گریخت باغ ز دور فلک و شاخ درخت عود مطرا شد از صبا در خانه تن مزین که ز درستان لب خیز از می قدیم مرا سپر کن برطل رود و ستگانی از علی ز غم دشمنان	میدان خاک تیر کنون سبز گلشن است شد رخه چون ترا بوس تیغ و چون گوئی که کارگاه حریر ملون است قری نگر که شیوه او باریون است زان باده که طره گر بوی خندان است در هر بدشت و با حجه صد جانین است بگذر ازین جدیت که یک سیر و یک من است کان دست را که می نخورد عقل و
--	--

در نوبت چنین که قدم بر بوی را
 مرختگان بچرخ زخم سمنیان
 اگر ظلم چرخ نیست بر آزادگان چرخ
 از فصل گل چو موسم سوزست باغ را
 بگذار این حدیث درینابم مزن
 آن لعل می خاک سپید در ده و بگوی
 می اشک چشم دختر تاخت یا نگ
 ماه است جام باده که دورش مدام با
 هنگام خور میست نه از اعتدال طبع
 خیزد ز شاه کعبه اقبال رکن دین
 شاه فرشته خوی که ناشن مان را
 نالند نیست هیچ در ایام عدل او
 گفتم زمانه را که زمین زیر حکم اوست
 بر پیل واسپ نوبت بارگاه
 در زیر طوق طاعت او سیر آسمان
 اندر حریم پرده دوشیزگان غیب
 کار جهان بواسطه تیغ گوهرش
 زخم زبان نیزه خطیش روز جنگ
 ای خسروی که قاعده کبریاست تو

در دوزبان خلق همه خیر مقدم است
 در چارسوی یاسمن تازه مریم است
 هم سرو پای بسته و هم سوسن اکبر است
 آخر چار بنفشه نشسته با تم است
 کین فصل وقت رطل شراب بر دام است
 کین است آن کیمیت که از نسلی او هم است
 خون پسر چکیده ز شمشیر هم است
 در ماه نیست از چه خطا بش محرم است
 از عدل شاه عرصه آفاق خرم است
 که خاک پای او اثر آب زمزم است
 از بهر دفع دیو ستم حرز اعظم است
 در نیز مست پرده زیر است یا هم است
 گفتا برو چه جای زمین آسمان است
 از مهر آینه است و زر طاق برچیم است
 گردن نهاده راست چو کلبه است
 رایش ز راستی که دیگه محرم است
 پیوسته مثل عقد ثریا منظم است
 در کام بد سگال چو دندان هم است
 چونانکه قصر پوشش افلاک محکم است

بر قیست تیغ او که سنانش بر دوزخ باز نیست تیر او که بمنقار آهمنین وی شاه تاج بخش که بر تخت مملکت گرمیت فقره خاک فلک نوبتی تو اندیشه در سواحل دریای جاہ تو در خواب دیده خضم تو خود را بلند شاه جهان پر جوخت جوان تو اکنون می طلب که دل آجیات را بهر عروس میح تو چرخ زبردست فخر است از نشانی ام گرچه ملک من شد و در من غایت اخلاص میح تو از حکم تو گزیر مباد از زمانه را	بر فرق خضم بد که الماس بار یافت در زرم جان شیر دلان آشکار یافت گیتی ترا عروس طفر در کنار یافت نعل زراز بلال برای چکار یافت بسیار غوطه خورد ولی کم گذار یافت تعبیر آن بدیده بیدار دار یافت زیب فراز عنایت پروردگار یافت در عالم حقیقت از انستعار یافت از نظم بنده عقد در شاهوار یافت در سبب که نوشتن اشعار یافت وین شیوه عقل فاتحه روزگار یافت زیر ازمانه حکم ترا حق گذار یافت
--	--

از طلعت تو دیده عالم قیام بر باد
کز خنجر تو عرصه عالم قیام یافت

ساقی بیار باده که نوروز عالم است در جسم خاک تعبیه کرد دست باد روح شد مشکبوی صحن چمن از دم صبا قوت گرفته نامیه از خم عجب مدار عالم جهان نمایی شمر قلع لاله را	روز خجسته چون رخ شاه معظم است گوئی که باد چون دم عیسی مریم است آری در اصل مشک چو می نگری دم است زیرا که طفل ناسیه را شیر از سم است کافران بوستان خوشی مجلس جم است
--	---

چشمش سر اسرار چه نشان خاریافت	نگس نشد گراز عرق جام ابر بست
بهر ستایش ملک کامکار یافت	ماند بنده سوسن آزاده ده زبان

آن شتری لقا که در انشا داین غزل
 را دی بزم او نظر زهره بار یافت

چشم ز روی خوبه چون لاله زاریافت	حالم ز تو چو حال گل و لاله زاریافت
تو ماه و گل رخ و ز سودایتو چون	ماه و در آب سینه پر از خار خاریافت
را بهیست عشق تو که دل شو خجسته	انجا قطار سختی غم بر قطار یافت
باشد خیال قد تو در چشم من مقیم	زیرا که سر و تازگی از جو یاریافت
پر شد دلم ز خون جگر چون امار لیک	پیوسته دستم از توتی چون چاریافت
پیش از هزار بار در خواب دید خیال	تا در سر او وصل تو یکبار یافت
بادام تو بخون دلم سعی کرد لیک	از لطف پسته تو بجان زینهار یافت
بازلف تو خوش است سرم زانکه بوی	از خاکپاشی شاه جهان یاد گاریافت
ما حی کفر حامی اسلام رکن دین	کایام رکن مملکتش استواریافت
فیروز شاه شاه که فیروزگون سپهر	همواره بر سبیل مرادش مدار یافت
آن خسروی که آتش شمشیر آبدار	چون باد خصم را بو خاکسار یافت
اختر ز گرد مو کب و کحل چشم یافت	گردون نعل مرکب گوشتواریافت
از نزه چو مار و سپاه چو ثور او	ایام خان دمان عدوتار یافت
اسفند وار شد دل بد خواه خسته	زین غم که شاه قوت اسفندیار یافت
ابر بیست دست او که نهال امین خلق	در بوستان دل نرشن برگ یافت

سایه را گذاره نور است دست آسب شب از دود است که جهانش بطبع مامور است که بر و صدر ملک مقصور است هر چه در سلک دهر مقدور است بر کجایا رایتی ست منصور است خاک معروف و باد مذکور است کیسه مرطوب و کاسه محذور است فتح معمار و تیغ مزدور است سعی خورشید سعی مشکور است	بر بساطش اگر چه نیم شب است کز تابش صبح راس و زیر صاحب عادل افتخار جهان صدر اسلام و بدر دولت و دین آنکه در ملک او مرتب شد آنکه در دار دولت از رایش آنکه باز کرد حرم و رافت او آنکه تا هست حرص و حرمان را قلمش تا مهندس فلک است تا که در جلوه عروس بهار
--	--

شب در و زش بهار دولت باد

تا بخورشید روز مشهور است

مانا که ز اعتدال مزاج بهار یافت از راستی معدلت شهر یار یافت اطراف خاک از ان گهر آبدار یافت سیم قراری دوزر کامل عیار یافت بر شاخسار بارز الحان سار یافت بلبل بنقشه را چو زغم سوگوار یافت کین خاک تیره نافه مشک تار یافت	ای راستی که در دل لیل و نهار یافت یار و زگار کج روش این طبع معتدل از دست شاه ابر تو سر مایه گرفت در موسمی که از گل زرد و سپید باغ جانم نوای باریدگی حاصل خوشدست بدید پیر من گل سوری و نوحه کرد از ترک زباد صبا گشت روشنم
--	--

سار سن ۱۲

نام مطرب خسرو ۱۲

کزد رنجی بیخ گرد و نه یکی زان محبت تا که از دوران ایر و زخم سقفت فلک آتش جود ترا کزد و دست فارغ است رایت عزم تو بر بام قضا تا در گذشت	شتری را در صدوسی گز عمامه معلّم با چراغ صبح اشهد و دوشلام ادهم است آن سعادت با دایم کز برون این محم است طره شب نیزه فوج زانرا پرچم است
--	---

رایت عزم تو بر بام قضا تا در گذشت

می نیارم گفت خرم باد عیدت کو چرا
زانکه خود عید دوستی از وجودت خرم است

یارب این بارگاه دستور است یا سپهر است و ماه سریع آن یا بهشت است و حوض کوثر او بل سپهر است کاندرو شرف روز بل بهشت است کاندرو مه و سال از صدائے نواے مطرب او وزادای روات شاعر او غایتی دارد اعتدالِ هوش فتنه را آن هوا نمیبازد مرد و رازنده چون کند بصیر بی تجلی چرا نباشد هیچ دامن سایه کشیده او است سرع صبح اگر بدوزد	یا نمودار بیت معمور است سرع قیصر است و فقیر است جام زرین و آب انگور است ماه و خورشید مست و مخمور است باد کس هم فرشته هم خد است دایم اندر سر فلک شور است کوشش چون درج در منشور است که از و چار فصل مجور است زان بر پنج سبب رنجور است در او گرنه نایب صور است صحن او گرنه مانی طور است که از و راز روز مستور است شعله آفتاب معذور است
---	---

باز هر کاندرد و ام جز و کلی دست او
 اگر کسی تحقیر کند کان کسیت و ربی مال
 عیسی اندر آسمان هم داند از خواهی پر
 بادشه سیرت خداوند کی در تدبیر ملک
 آنکه در انگشت تدبیر سلیمان دوم
 ای از ان برتر که در طی زبان آید شتاب
 حرف را چون حلقه بر در بسته ای عجب
 بجد نعت تو حاصل زبان بیستان شود
 که خاطر در گنج مدح تو نشکفت از
 قدرت اندیشه بر قدر تو شکلی مشکلی
 سب قدر تو تن در چیز دوران نداد
 خاستم گفت آسمان فخت گفتا گوئی
 تو در ان اندازه از کبریا کاندرد وجود
 باد در شایع حکمت شتابی دایم است
 ایمنی باشند به جا بهیث مساز گرفت
 تا در انعام تو بر آفرینش باز شد
 فتح باب دست تو شکلی است که تا شیر
 سوخ شادی بنزد جان جهانی از گفت
 سعدا کبر کسیت کو کاندرد و کز مقنع ترا

باز از گوئی

۷۹

بر بنی آدم قوی تر بهترین عالم است
 معنی دارد معین که بصورت بهسم است
 تا ت گوید این سخن در صفوة الدین هم است
 هر چه رای اوست رایی بادشاه عظم است
 مشورت های تو الیش را خواص حکم است
 طوطی معنی منم اینک ز بانم اکلم است
 من جگویم چون لغتها از حروف معجم است
 کا و ستادش علم الانسان و الم علم است
 هر چه عقلش در تو اند یافت از قدر کست
 دیدن خورشید بر خفاش کار می غم است
 زان تا سف آسمان اندر لباس با هم است
 کا سما از جمله اقطاع ماک طارم است
 بیچکس دست بر نتوان دان کرم است
 خاک را از فضای حلت اساسی محکم است
 فتنه را گفته ایسان تازه کن خردم است
 آزا پیوسته دریایی نیازی در هم است
 دو د آتش را میان چن ابر نیسان هم است
 نیست غم گر کان دریا را از انشاد هم است
 آن سعادت ها دنیائی و دینی مذم است

گوهر خنجر چو شه لعل سخن گفت
 تشنگی خاک رزم دردی او داج خورد
 حمله تو تنگ کرد عرصه موقف چنان
 هر چه از آن پس برید تیغ منی برید
 بی مدد عمر وزید جز تو بیک چشم زخم
 زینمه اندر گذر با سخن خواجه آن
 صاحب جفران چو تو سلیمان ندید
 باز در ایام تو از پی تسکین ملک
 دین بمرشد قوی گر چه پس از عهد
 خواجه بتدبیر و راستی دیگر کشید
 معرکه کرد و نوظل عمر بشکند
 تربیت خواجه کن زانکه نیارد ز بیم
 آنچه بکاک او کند خنجر از آن عاجز است
 گر چه ز بس موج بود بحر محیط کفش
 تا که در افواه خلق هست که از چار طبع
 آتش اعدای نوح شوکت طوفان نشا

لعیب هوا بر سر آب اخگر آشوب شکست
 بر کف ارواح مست مرگ چو ساغر شکست
 پهلوی خصمان چو نال یک بیک اندر شکست
 هر چه از آن پس شکست گر زمر شکست
 شکر چون کوه قاف کنخدا کر شکست
 کر سخنش وحی رازیش بدو شکست
 کا صیف او صف دیو نیک مزور شکست
 خواجه چه صفهای دیو یک بیک اندر شکست
 باقی ناموس کفر خنجر حیدر شکست
 رخنه یا جوج بسست سکندر شکست
 چرخ که نظاره بود دید که منکر شکست
 بیعت تدبیر او چرخ بدو شکست
 از وزرا کس بکاک صولت خنجر شکست
 بیست بیجون گسست سبک شکست
 اصل فساد جهان فرع که گوهر شکست
 کردن کفران عادی سیلی صرصر شکست

بیعتی شاه باد دست جهان کز جهان
 دست ستم عدل شاه تا محبت شکست

راستی باید طفیل آب و خاک آدم است

هر چه ز آب آتش و خاک و هوا عالم است

اسپ سکنه ز نبودش خند آنکه رفت
 تا سنگ خربندگانش وحشی و بیارفت
 آنکه بد و صد هزار بنده و بندی رسید
 ای ملکی که ز ملوک هر که ز تو سوت یافت
 از مکان عهد تو هر که بخت از بخت
 خرم تو از بس درنگ هیچ خطر پاک نیست
 مرگ ز باس تو بود این که به چشم ستم
 ناصیه سکه را نام تو مطلوب گشت
 پشت ظفر تیغ فست گز نکشی نکند
 کوس تو در رزم گاه ز خنده تا بهنگ زد
 رزق زمین بوس اگر خصم بهر دار و در
 از حید فتح تو خصم تو پی کرد اسپ
 حیدر شرع گرم بازوی احسان گشت
 خصم تو گرید بسی در پی پیکان ز
 سده قدرت کجاست و ای که سیرغ و دم
 دست سخن کج رسد در تو که از باس تو
 در صف آن رزمگاه کز فرغ کرد و فر
 شست به پیغام تیر خطبه جان فدا کرد
 قدرت دنان مع زهره جوشن درید
 تیری ۱۲

در ظلمات مصاف گوهر آخر شکست
 تا لکد پاس باننش چنبره فیر شکست
 نائب مومنی گشت نوبت کافر شکست
 سختی دیوار دهر عاقبتش شکست
 مذہب باطل گرفت یقینت داور شکست
 عزم تو از بس شناسا شام ستم شکست
 در شد و چون یافت پای برادر شکست
 تا کله خطبه را لغت تو بر رزم شکست
 شعله چو ستور گشت پشت سمندر شکست
 گریه خصم از نیش زخم خنجر شکست
 ز آنکه ترا جام بخت بر لب کوثر شکست
 به چو حجبی کز خدوک حره مادر شکست
 کاین در روزی کشاد دل در جبهه شکست
 تیر تو در چشم دل هر دو چشم شکست
 در پی بوسیدنش جمله شهر شکست
 تا که سخن رنگ ز درنگ سخنور شکست
 ز لاله رزمگاه گوشه محور شکست
 دست با پای گریز منبر پیکر شکست
 صدمه آسیدگی تارک مخفی شکست

نوبت چو بنی بزنین که سپاه خط
 نسخه زلف تو بود آنکه بر اطراف صبح
 ره رو امید را عشوه تو بپای برید
 لعل تو در خنده شد رشته پروین
 جرعه جام لببت پرده عیسی دید
 جان من آزر م جو بکه بتو در گریخت
 مشکن اگر جان کشم پیش غمت چیده
 با تو نیار و کشاد مهر فلک مهرگان
 خسرو پیر شاه آنکه بزم و بزم
 تا حد و شکرش در قلم آرد قضا
 گرد سپاهش بر روز پرده خورشید
 تیزی تیغش بر دگر می آتش به بین
 کرد بشیر علم خانه خورشید دو
 کی بود از روم و چین بیک ظفر در رنق
 چو شن چینی بزیر بر تن غفور دوخت
 وقت هزیمت چو خصم سزده از بیم جان
 کیش فدا بر کشاد دراز نهان گفت
 شاه به ان بنگر است گفت که روز
 و هم نیار و شمر د آنکه شد از جمل جل

استخوان ۱۲

کشور دیگر گرفت شکر دگر شکست
 طره میگون شب خم خم اندر شکست
 خانه اندیشه را غمزه تو در شکست
 جریع تو سر مست شد ساعره شکست
 نقطه نون خطت خانه آذر شکست
 کبر تو بیگانه وار بکه بمن در شکست
 تیر شکاری بسی آهوی لاغر شکست
 کیر تو چون جود شاه قاعده در شکست
 بدش شکر فرودش شکر شکست
 از ورق آسمان کاغذ و دفتر شکست
 عکس سنانش شب بعبه اخیر شکست
 نوع چه جنس از غرض نفس جوهر شکست
 اگر چه تمثال چتر قدرد و بیکر شکست
 کان دو پا به گران مظفر شکست
 مغفر رومی بگزیر فیض شکست
 که ره پی ره برید که که در شکست
 زهره دران زرمگاه حقه ز نور شکست
 بال مهاجر گرفت جیش میم شکست
 در پی اشتر سپرد در سم استر شکست

خجسته ۱۳

<p>حق حسنی که نام او سفر است که زیادت ز قطره مطهر است نه بشب خواب و نه بر روز خور است خاطر م آن درخت بارور است دایمش شاخ و بیج و برگ و بر است بر تو که جللی بدر است بهتر از تو تیای چشم تر است آفرینش بجمله مختصر است جان من بسته بر میان کمر است حالتی کو قنادگان ز سر است چون منی را بچون توئی نظر است بنده را آخر اینقدر بصر است الله الله چه قول مختصر است از در تو بکوی سکه گذر است مردکی ریش گاد و کون خراست بوسه ده کشته هر که تا جوار است</p>	<p>حرم روضه قیامت و صلح بغریزی حق لغت حق که مراد وفای خدمت تو چمن بوستان لغت ترا که ز مرج و ثنا و شکر و دعا و آنچه گفتند حاسدان بغرض خاک بغل سمند تو بر من زانکه دایم به پیش همت تو سبب خدمت تو از دل پاک پس اگر اعتماد در مستی تو پسندی که رو کنی سخنم بگنم باز گیرم از تو مدح چه حدیث است از تو بر کردم چون بعالم مرا توئی مقصود پس بگنید بنده را خاشاک ای جادی که خاک پایت را</p>
--	---

عفو فرما اگر مثل گنهم

خون سپهر و شوق شربت

چین بر زلف تو رونق عطر است

ز نعل لعل تو قیمت کمر شکست

عمل کارگاه صنعت اوست	کز سواد مه از بیاض خورشید است
بصفائی صفی حق آدم	که سرانیا و بوالبشر است
بدعائی که کرد نوح سنج	که در آفاق هنوز از و اثر است
برضائی خلیل و ابراهیم	که بتسلیم در جان سمر است
بنماز و نیاز یعقوب	در غم یوسف کش او پیر است
حرمت موس کلیم کریم	بدیم عیسی که زنده گریست
حق داود و لطف نعمت او	که ترا در بهشت منتظر است
بسر مصطفی شریف قریش	که ز جمع رسل عزیز تر است
بوفاء و صفای صدق عتیق	که دل و جان فروش و شرح خراست
بدلیری و بیت عمره	که ظهور شریعت از عمره است
بحیا و حیات ذوالنورین	که حقیقت مولف نور است
بکف و ذوالفقار مرتضوی	که بحرب اندرون چو شیر است
حرمت جبرئیل و روح امین	که بعصمت جهانش زیر است
حق میکان خوابه ملکوت	که ز کتب و بیان مهینه تر است
بصدای اسرافیل	که منادی و منهی حشر است
بکمال و جلال عزرائیل	که کمین دار جان جانور است
بصلوة و زکوة و حج و جهاد	که حاصل اسلام ازین چهار است
بحق کعبه و صفا و منی	حق آن رکن کش لقب حج است
بکلام خدای عز و جل	که هر آیت از دو صد عبث است

بخت از کردگار دادگر است
 سعد آفاق صدر دین که زرق
 یزتاب کنون که می بینم
 باش تا صبح دولتت بدم
 ای جوادی که دست و طبع ترا
 پیش دست و دل تو ناچیز است
 دم و ملک تو در بیان به بیان
 غیرت روح عیسی است آن یک
 هر چه در زیر چرخ دانا نیست
 رانده بر جهان تو آن احکام
 پیش دست تو ابر چون دود است
 ذهن پاک تو ناطق وحی است
 در حصار حمایت خرم است
 مه و خورشید و شوخ و بشیر مند
 جود تو آن شنیده این دیده
 باقی راز خوان خود پندار
 بحقیقت بدان که مثل تو نیست
 آدم تا حدیث سیرت خویش
 بخدائی که درد و ازده میسل

که ترا کام با نظام و فر است
 قدمش جای تارک قمر است
 اثر جز و کلی قمر است
 کین هنوز از نتایج سحر است
 کان دعا گوی و بحر سجده است
 هر چه در بحر و کان زر و گهر است
 گر چه بر خصم و دوست نفع و ضرر است
 خجالت و جوب سی آن دگر است
 راستی پرتوی از ان هنر است
 که خجالت رخ زمانه تر است
 نزد طبع تو بحر چون شمر است
 نوک کلام تو منشی سحر است
 مرگ چون حلقه در برون دست است
 تا چرا بر سر تو شان گذر است
 مه مار کور و آفتاب کر است
 هر چه بر خوان دهر با خضر است
 زیر گردون مگر که بزر بر است
 که نمودار مردمان سیر است
 بهفت بیکش مدام در سفر است

حرم کعبه ملکش چو بنا کرد قضا	شیر لبیک ز دآهوبره احرام گرفت
برق در خاره روان گشت جزان چاندید	چون بکف تیغ ز راند و دود بلجام گرفت
ای سکنه راشی کاچه سکنه کشاد	کار فرمای تفاوت بد و پیغام گرفت
هر چه ناکرده غزم تو قضا فتح شمرد	هر چه ناچخت خرم تو قدر حاکم گرفت
بارۀ عدل تو یک لایه همی شکوهان	گر که را در رزمه از جمله اغنام گرفت
خامۀ خشک تو یکدور همی گشت خصم	لطفه را در رحم از جمله ایام گرفت
حرف تیر تو الف وار کجا کرد قیام	که نه در عرصه الف حفظت لام گرفت
بر که بکشاد سنان تیغ بیک طعنۀ زیبا	که نه از سکتۀ جوش همه در کام گرفت
صبح ملکی که نه در مشرق خرم تو دید	تا در آمد چو شفق پس روشنی نام گرفت
تا چنین کسوت حفظ تو نپوشید تخت	کی تقاضای وجع دامن ابرام گرفت
پس چنین خنصر چپ عقد ایا دیت گذاشت	پس لب از بر یکیدن سر ابرام گرفت
ای عجب داعی احسان عطا و انعام داد	شکر احسانت جهان چون همه روم گرفت
هر چه در شاخ بهر بلخ سخن طوطی داشت	همه را داعیه بر تو بس دام گرفت
دست خصمت بسجایان نشو و باز که	دستماشان جم در همه در حاکم گرفت
همه زین سوی سر برده تاسی تواند	هر چه زان سوی فلک لشکر او نام گرفت
تا طفرایه گان مننه زان را گویند	که سر خویش فلک چه بنگام گرفت
عام باد اطفت بر همه کس در همه وقت	که ز تیغ تو جهان ایمنی عام گرفت

خیز و بچشم چو بادام بستان خواه
که همه ساخت نشان گل بادام گرفت

که مراد فای خدمت تو	نه بشب خواب و نه بر روز خوراست
چمن بوستان لغت ترا	خاطر م آن درخت بارور است
که ز مدح و ثنا و شکر و دعا	دامش شاخ و بیج و برگ و بر است
شعر من در جهان سمر شد از آنکه	که شکار تو در جهان سمر است
گشته ام بی تطیبه تا که ترا	بغایت بسوی من نظر است
آتش عشق سیم نیست مرا	سخنم لا جرم چو آب زرا است
تا سه فرزند آخشیجان را	چار ما در چنانکه نه پدر است
تاگزیر زمانه باد بقا است	تا ز چار و نه و سه در گذر است

پای قدرت سپرده ادج فلک

تا جابر فلک لک سپر است

ملک اکنون شرف و مرتبه و کام گرفت	که جهان زیر نگین ملک آرام گرفت
خسرو اعظم دارای عجب وارث جم	که از در رسم جم و ملک عجم نام گرفت
سایه یزدان کنز تابش خورشید بقدر	دامن بحیث اودامن به کام گرفت
آنکه در معرکه ملک شمشیر است	و آنکه بر منبر زمان راه بانغام گرفت
لمعه خنجرش از صبح طفر شعله کشید	همه میدان فلک خنجر بهرام گرفت
ساقی بهتش از جام کرم جود بخت	آز دستار کشان راه در و بام گرفت
داغ فرماش چو قفسیده شد از آتش	نسخه را دل از و شانه ایام گرفت
نامش از سکه چو بر آینه چرخ افتاد	حرف حرفش همه در چهره اطام گرفت
کوره دوزخ مرگ آتش از آن میخند	کوزه جنت جان مایه از آنجام گرفت

منصب از منصب رفیع تر است	برزمانیت منصب دیگر است
این مناصب که دیده جزویت	کار کلی هنوز در قدر است
باش تا صبح دولتت بدد	کین هنوز از نتایج سحر است
پای تشریف صاحب عادل	که جان را بعدل چون عمر است
در میانست خاک پایش را	خاک بوسیده هر که تا جوت است
ذکر تشریف شاه نتوان کرد	که ز سین سخن فداخ تراست
در نه حقا که گفته بر تو	کافرینش بجمله مختصر است
داله از گرد امین تو سبزد	هر چه در دامن فلک گهر است
هر چه من بنده زین سخن گویم	همه از یکدگر صواب تر است
سخن آرائی و خلا فی نیست	خود تو بنگر عیانت با خبر است
من نیگویم آنچه میگویم	تا تو گوئی هب است یا بدر است
برزبانم قصا همیشه اند	پس قضا هم بدین حدیث در است
ای جوادی که پیش دست دود	ابر چون دود بجز چون شمر است
استخوان ریزهای خوان توان	هر چه بر خوان دهر ما خضر است
بر کجا از عنایت حضی است	مرگ چون حلقه از برون در است
بر کجا از حمایت خزل است	درالم چون شفا هزار اثر است
باس تو آنچنان که گاه ربا	از ملاقات گاه بر صدر است
عنصرت مایه الیت از رحمت	گرچه در طی صورت بشر است

همه عالم شعار عدل تو داشت	ملک عالم جهان شعار گرفت
پای ملک استوار اکنون گشت	که رکاب تو استوار گرفت
روز چند از سر خطا بمنی	ملک ازین خطبه گونا گرفت
نجل اینک بعد از باز آمد	سیر تخت تو در کنار گرفت
سایه بر کار خصم نفکندی	گرچه زندازه بیش کار گرفت
همت بی ضرورتی دوسه روز	انفراوی باختیار گرفت
گوشه از جهان بدو بگذاشت	گوشه تخت شهریار گرفت
تا بپایش ستاره خار سپرد	تا بدستش زمانه بار گرفت
روز هیچا که از طراوه نعل	موکبت شکل لاله زار گرفت
کارزار از بنز این سپهرت	صورت قهر کردگار گرفت
از نسیب تو شیر گردون را	آب ناخورده بیش دار گرفت
فتنه راز از روی خواب امان	بوس کوک و گونا گرفت
ای بخواری فتاده هر خصم	کار خصمی تو خار گرفت
خصم اگر عثره شد بمستی ملک	چون داغش ز می بخار گرفت
پای در دامن اهل بند است	دامن ملک پایدار گرفت
ملک در خواب غفلتش بگذاشت	ملکی چون تو بوشیار گرفت
خیز و رانی صبح دولت کن	هین که خصمانت را خار گرفت
تا در امثال مردمان گویند	دی چو بگذشت حکم یار گرفت

روزگار تو باد در ملک

<p>تا که مقدور حل و عقد قضا دست فرسود حل و عقد تو باد روزگار ت چنانکه نتوان گفت</p>	<p>در حجاب زمانه مستورست هر چه در سلک دهر مقدورست که در وایسج روز محذورست</p>
<p>هم از آن سال که بوالفرح گوید روزگار عصبیه انگورست</p>	
<p>ملک بهم بر ملک قدر گرفت بج اقبال باز نشو نمو و مدتی ملک در تزلزل بود ملک تاج بخش تاج ملوک آنکه گنجی بیک سوال بداد صیغ تغیش چو از نیام یافت عکس برمش چو بر سپهر افتاد بزم اورا زمانه یاد آورد رزم اورا فلک تصور کرد سایه جسم بر زمین افکند شعله باغون برایش کشید لکا خسر داخداوند نه باگشتت عد و حصه قضا نه بصبار کل و جزو قضا</p>	<p>روزگار آخر امتبار گرفت شاخ انصاف باز بار گرفت عاقبت بر ملک قرار گرفت کز یمن ملک در یسار گرفت و آنکه ملکه بیک سوار گرفت آفتاب آسمان حصار گرفت خانه زهره در نگار گرفت نکته تش رنگ نوهار گرفت ساحتش تیغ آبدار گرفت گوهر خاک از دوقار گرفت گنبد چرخ از و شرار گرفت این سه نام از توافقی گرفت چرخ جود تراشیدار گرفت بار حکم تراعبار گرفت</p>

صفحه کز فروغ دیوارش
جرعه خنجر خلافتش را
جبر فرماش را که نافه باد
قهر و قهرمان آن عالم
جود او که خدای آن کشور
عدل او را بگو که آمر عدل
رای او تو آفتاب است نه
امیر او مالک رقابی نیست
آتش اندر تب سیاست او
آب را رفت رعایت او است
ای قدر قدرتی که با عزت
جرعه جام حکم تو دارد
حسل از غایت تفاخر گفت
کمر خد متی ز روی شرف
سخره ترجمانی تسلیمت
نشر آموخت میکند بصیر
کشف اسرار میکند بر موز
وصف مکتوب او همی کردم
شهد گفت آن کمر که می بینم

۹۰

آسمان در تنوع نور است
چون جل صد هزار مخمور است
چون قضا صد هزار مجبور است
که در روزگار مقهور است
که از و احتیاج مجبور است
بعد از و هر که هست نامور است
که بتقیب سایه مشهور است
که بملک نفاذ مغرور است
طبع او زان همیش محروم است
سعی او زان همیشه مشکور است
زور بازوی آسمان زور است
باد ازان در مسیر مخمور است
تمام او صف خط دستور است
سال و مه در میان زنبور است
هر چه در ضمن لوح مسطور است
نگارش آفرینش صور است
بر موزی که در منشور است
بحلاوت چنانکه مذکور است
زین سبب بر میان زنبور است

ای از بزم کرم

سلامی ز نیستی بسوئی تو آید
تو آن ابر دستی که گرفت دریا
عطا دادم نهی عجب آنکه دایم
گروهی دهند از کرام ملوکست
من اینها ندانم همید انم و بس
اگر لای توحید واجب بودی
سناغ رسان در جهان شیر ماند
چو از تست نفع مقیان عالم
جهانی تو گوئی که هرگز نذار
چو در زم رانی مرکب فروشت
بفردوس بزم تو کوثر درآمد
چو از روی معنی بهشتی هست
فلک ساغر از ماه نو پیش دارد
همی بینم ای آفتاب سلاطین
که خاتم یسانی شود در یبونت
تو خورشید گردون ملکی و چترت
عجب آنکه نور تو هرگز نخوشد
نه منتقم ز آنکه امکان ندارد
که باشد رکاب جبار تو ساکن

یکه زان کند با مداوان سلامت
همه قطره گردد و نباید تمامت
عجب نیست از شکر و زریزمت
گروهی دهند از ملوک کرامت
که زیند اینها و آنها خلاصت
صلیبش بهم در شکستی کلاصت
بس است این یک آیت و لیل است
جهان تا مقیم است باشد مقامت
جهان آفرین ساعتی بی نظامت
چو در بزم مانی خزان خطامت
برون شد ز در چون درآمدت
تو گرمی خوری می نباشد حرمت
چو ساقی جرع بازیزد ز جاست
اگر سوی گردون شود یک پیاست
که گوهر ثریا شود بر ستامت
که خیر است از خرمن مدغمات
اگر چینه در سایه گیرد و دامت
چو خلق عدم علت انتقامت
که عالی نشد تو سن جبر ز است

از عادت حمید تو هر دم تبارگ
تا دست تو گشاده شد اندر مکتب
چشم نیاز پیش کف تو چنان بوی
ضمیم ترا بفرق برست از زمانه
اسب فلک جواز عیان تو شد چنانکه
صل جان توئی و از دیشی انجمنانکه
اشکل گنبد فلک در رخ آفتاب
بیغ فلک به تیغ تواند زیام باد

چشم بدان تو دور که در روزگار تو
چشم بلا و فتنه ایام آر دست

ملک یوسف اسی حاتم ملی علامت
 خداوند خاص و خداوند عام
 جهان کیست پروردگار صفا
 نه جز بذل از شریاری مراد
 رخ قطبہ رخشان تعظیم ذکر
 اجل پر تو شعلہ ای سنان
 بر اطراف گردون غبار سیات
 بزن بر در خسروی کوس کیست
 ز فیض تو عافیت را ہمیشہ

رسمیست در جهان که جهان مجد است
 از خجالت تو دست عطار و مقید
 گوئی که چشم افعی پیش زمره است
 تا پای تو ز مرتبه بر فرق فرق است
 ماه و محره است ترانعل و مقود
 حاصل عدد کی و ولی نامحدود
 چون درقه ککوب و درع میزرد است
 تا بر فلک مجره چو تیغ منید است

ملوک جهان جمله در اهتمامت
از آن بندگی میکند خاص و عامت
فلک چیست در واره احتشانت
نه جز عدل در پادشاهی امانت
لب که خندان شادمی بمانت
ظفرهای چشمهای جسامت
در او نادر عالم طناب خیامت
که ز دبی نیازی علم گرد بامت
قعود و قیام از قعود و قیامت

۱۰
۱۱
۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱
۲۲
۲۳
۲۴
۲۵
۲۶
۲۷
۲۸
۲۹
۳۰
۳۱
۳۲
۳۳
۳۴
۳۵
۳۶
۳۷
۳۸
۳۹
۴۰
۴۱
۴۲
۴۳
۴۴
۴۵
۴۶
۴۷
۴۸
۴۹
۵۰
۵۱
۵۲
۵۳
۵۴
۵۵
۵۶
۵۷
۵۸
۵۹
۶۰
۶۱
۶۲
۶۳
۶۴
۶۵
۶۶
۶۷
۶۸
۶۹
۷۰
۷۱
۷۲
۷۳
۷۴
۷۵
۷۶
۷۷
۷۸
۷۹
۸۰
۸۱
۸۲
۸۳
۸۴
۸۵
۸۶
۸۷
۸۸
۸۹
۹۰
۹۱
۹۲
۹۳
۹۴
۹۵
۹۶
۹۷
۹۸
۹۹
۱۰۰

دو زنج قهر تو در عقوبت خصمت
بند درین مختصر غرض که تو گفتی
قاعده تنبیهت همی نهند زانکه
گرچه هنوز از غریو بشکر خصمت
در چه ز تیغ مبارزان هست
یا چو تو صاحبقران ندگر نیزد
ذکر تو باز کردگار کهنم زانکه
کو بر د از خطبه باز پرس ز سگه
تا که آباد شد شهر و سنین در
شادی و عمر تو باد کین دو سعاد

آتش خشم خدا و دیو لعین است
آیت تحویل آن چو روز مبین است
خشم نه فغفور چین و غور نه چین است
جججه کوه پر صدای این است
سنگ بخون مخالفت عجب است
وین سخن الهام آسمان برین است
نام تو بانام کردگار قدرین است
هر که یقینش بشک و زیب بدین است
طی شدن عمر شادمان و عمین است
مصلحت کلی شعور و سنین است

ناصر جابیت خدای عز و جل باد
کوست که او خیر ناصر است و معین است

گر چرخ را درین حرکت هیچ مقصدی
فرزانگی که بابگیا مست بالمش
بابندل دستش او ابرمدل
از عزم او طبلایه تقدیر منهنم
چون حرف آخر است را بسجده سخن
تا ملک را بتمام تو تمسک یافت
ای سهروری که خرم تو بشد بد ملک

از خدمت محمد بن نصر احمد است
آزاده که در خور صدر است و سنا
باسیر برقی خاطر او برقی معتقد
بارای او زمانه خورشید است
وزر استی چو حرف نخستین است
شغل ملوک و کار ممالک محمد
هنگام دفع حادثه شد

موت آخرین
اجب عین
است و عدد
مین هزاران
همین خط
من در یک
بزار خن میگوید
اجی مود
من است
است آنجا
موت خن
اجا الف است
است
سند دود
خست

راه حوادث بزد زانیت رایش
 باره تنخواه جهان همی که جهان را
 عمر نیاید بستم همی که ستم را
 فکرت او پی برد بجائی اگر چند
 نفقش از مستحق گزیر ندارد
 با کرم اوالف که هیچ ندارد
 ای بسزایای خدای که دین را
 قهر تر از بهتی که در شب ظلمت
 حکم تر از روزگار زیر رکاب است
 تا شرف خدمت رکاب تو یابد
 خطبه ملک ترا که داند یارب
 با قلم خود گرفت خازن قیامت
 بی شرف مهر مشرفان و قوفت
 مرد یک چشم جور آبله دارد
 قد تو جانی ز دست خیمه که تقدیر
 تا چه قدر قدرتی که شیخ علم را
 عکس سنان در کف تو معرکه سوز
 کوب فکاک خور کمال تو که را
 لازم ازین است خصم منهنمست را

عقل چه داند که آن چه برای رزین
 امن کنون خود نگاهبان امین است
 روز نخستین چو روز باز پس است
 در رحم مادر زمانه جنین است
 گر همه در طینتش بقیه طین است
 در سرش اکنون هوای نریت است
 سایه چترت هزار حصن حصین است
 روز سیه را هزار گونه کمین است
 رای ترا آفتاب زیر نگین است
 تو سن ایام را تمتی زین است
 کیست خطیش بر آنکه عرش نشین است
 هر چه قضا از ستر غیب و قیامت
 کیم عدم را که ام غمت و سین است
 تا که در بروی احتیاط تو چک است
 بر در او چون طناب خاک نشین است
 در صف رزم تو مسله شیر عین است
 چشم زره در بر تو عاوشه بین است
 سده ساحت برون چرخ برین است
 آنکه جینش قفا قفاش جنین است

ملکی از حصه برون بافت عمری از حد	اگر چه در عالم محصور بقا محدود است
خالی از ورود و شنائی تو مباداد نشد	تا قلم را جو سخن و روزبان مورد است
<p>ملک مصونست و حصن ملک حسین است شعله باس است هر چه عرصه ملک است خنجر تشویش با نیام بصلح است جام سپهر افتاد ز در دستم تحت خواب که در چشم فتنه هست نه هست آب که در جوی ملکهاست نه تنهاست عاقله آسمان که نزد و قوش هر که بگوید که اعتصام جهان را دور زمان دارد آنکه وقت تسک شاه جهان سنجید آنکه بسته امزش شیر شکاری که دناغ طاعتش نام ترا در کنار سگ صحیفه است آنکه ز تاثیر عین نعل سمندش آنکه یسارش بزم حمل کراست بحر نه از موج و اله تب و لرزه تیغ جادش کشیده دید و طفر گفت</p>	<p>منت وافر خدایا که چنین است سایه عدلست هر چه ساحت دین است خامه انصاف با قرار بکین است ملک جهان گو که دور ما معین است بلکه بخونابه سر شک عجمین است بل ز روانی که درد و ام قرین است نیک و بد روزگار حله یقین است از ملک آن کیست آنکه جل متین است عروه و ثقی خدایگان زمین است قیصر و فقور و خان را می تکین است شیر فلک را حرف لوح سرین است نعت ترا در قمرینه خطبه قرین است قلعه بدخواه ملک رخنه جوین است و آنکه میبیش بر زم حمله گزین است کز عم آسبب آن یسار بکین است آنکه بدو قایم است ذات من این است</p>

عرصه ملک خورچه نامحدود است
 رونق ملک سلیمان همبردارد
 چشم بدو دور که بس منتظم است این دو
 ای برادر سخنی راست نخواهم گفتن
 عقل داند که مہیا بوجود دو کس است
 از یکی بازوی اسلام همه ساله قوت
 گوهر تیغ ظفر پیشه این از فتح است
 مردی مردمی از هر دو چنان منتشر
 بر تمامی حسد حاسد اگر بیند کس
 فضله مجلس ایشان چو بیغما دادند
 هر چه در ملک جانست چه ظاهر چه خفی
 تیغ شان کرافق صبح شود غوطه خورد
 خصم را دولت چون عود سیئه خسته اند
 نیست القصه کمائی کسند حاصل دارند
 با خرد گفتم انی غایت مقصود جهان
 کیستند آن دوزخاوند یقین بنما
 گفتارین هر دو یکی جر که شهاب الدین است
 گفتم اعطای مده این چه دینی باشد
 در میان ای بکمالی که ز آغاز وجود
 که در آن عرصه جهان شکر نامحدود است
 عرق سلطان چه عجیب نسبت دایه دست
 آری این دولت را منتظمی معهود است
 راستی بهتر تا فاشتم اندر مہود است
 هر چه از نظم و ترتیب موجود است
 وز دیگر طالع دولت ابد مسعود است
 بیست دست که گستر آن از جود است
 که شعاع از هر درنگ از گل و بواز عود است
 چرخ را این به بقا و ان بعلو محسود است
 گفت رضوان بریا چیست همین موجود است
 هر دو در نسبت این هر دو نظر مردود است
 در زمین ظل زمین این کابدا ممدود است
 کار دولت چه عجب خسته گر چون عود است
 جز قدم زانکه قدیمی صفت معبود است
 نیست چیزی که بنزدیک توان نفقود است
 که فلان غایت این شعروالان مقصود است
 گفتم آن دیگر گفتا حسن محمود است
 دینی عقل که هم شاید و هم مشهود است
 بر وجود چو تویی راه دینی مسدود است

عرصه ملک خورچه نامحدود است
 رونق ملک سلیمان همبردارد
 چشم بدو دور که بس منتظم است این دو
 ای برادر سخنی راست نخواهم گفتن
 عقل داند که مہیا بوجود دو کس است
 از یکی بازوی اسلام همه ساله قوت
 گوهر تیغ ظفر پیشه این از فتح است
 مردی مردمی از هر دو چنان منتشر
 بر تمامی حسد حاسد اگر بیند کس
 فضله مجلس ایشان چو بیغما دادند
 هر چه در ملک جانست چه ظاهر چه خفی
 تیغ شان کرافق صبح شود غوطه خورد
 خصم را دولت چون عود سیئه خسته اند
 نیست القصه کمائی کسند حاصل دارند
 با خرد گفتم انی غایت مقصود جهان
 کیستند آن دوزخاوند یقین بنما
 گفتارین هر دو یکی جر که شهاب الدین است
 گفتم اعطای مده این چه دینی باشد
 در میان ای بکمالی که ز آغاز وجود

<p>که شبان وزی چون گرتو در نشو و نما چون چنین است بیدار تسلیم و رضا وان تصور نه باندازه اندیشه ما سقف گردون نه بر از ولوله صیحا حال ما حالت پلنگ شدن نیسان کیا کز فراق زمره لبر و کنارش دریا همچنان در طلب صدمت تو ناپروا که بیستی جهان گرچه نه طفلیست خطا وامی این درد نه در دلیست هاشم دوا نیست آن شب که درو میج امید فردا چون چنین است در خیال کار کار دعا کاینچنان لطف که او در خور آنست ترا با که با اهل عجاز انکه هم از آل عباس</p>	<p>گرچه در هر جگری درد غمت پنج روست چه توان کرد برون شد ز قضا ممکن گرچه ما قدر تو هرگز نتوانیم شنا کیست باین همه کز ناله زارش همه ما چه دانیم که از ما چه سعادت بگذشت کیست ای بوده چو دریا و چو ابر دل دوست تا بخاک اندر آرام گیری که سپهر تا جهان را نگذاری ز چنان جاه ستم ای دریغا که ز تو در دلی ماند بدست دی دریغا که شب بجز غم رفتن تو دی دریغا که شما ما بد عا باز افتا یار بش در کف لطف در ضایع خود چو زمانیدی ازین تفرقا جمعش کن</p>
---	--

در گیتی نظری کرد بر و تنگ گیر

که جهان در جلد شد و ما همه را استغفا

در چه و چه

<p>آنخواججه شرعست که سلطان قضا هم قاعده جنبش و هم اصل شبا این داند و آن فایده داند که چه دوا کار نامه اسباب فلک فرغ و رکا</p>	<p>صدری که از دولت و دین جفت با آن عقل مجرب که وجودی بکمالش از نسبت او دولت و دین بر دو نیم وصاف بزرگیش چا صلی و چه ما</p>
---	--

در چنانست که حالست نه بر وفق مراد
 که تواند که باندیشه برآرد ز جهان
 و آنکه باقی بده دادن جایش بود
 و آنکه برخاست از ورسم بدی چون
 آفریده چکند گر نکشد بار قضا
 و آلی ما که سپهر سیست ولایت سوز
 اجل از بار خدائی اجل اندر گذشت
 ای ز اولاد پیمبر وسط عقد پیر
 ای دو قرن از کرمست برده جهان بر
 برو فاتی تو جهان با تم اولاد رسول
 از ففائی چو توئی گشت مبرهن مار
 با تو گیتی که جفا کرد وفا با که کند
 دایه دهر نه پرورد کسی را که نخورد
 گر چه خلقی ز جفای فلک محب و اند
 دهر ز پیچ جفائی چو وفات تو نبود
 رفتی و با تو جهانی که جهان داشت بر
 کی دهد کار جهان نور تو غایب جهان
 تنگ بودی ز بزرگیت جهان چمنی
 دین عجب تر که کنون بنیواران تنگ

خود گو برگ نیوشیدن این حال کرامت
 گز جهان آنکه جهان صد یک آن بود جد است
 نعمت امینی امروز نه در حال بقا است
 و امن عمر بقیشتان و بنیک ره بر خاست
 کافریش همه در سلسله بند قضا است
 و امی کاین دالی سوزنده بغایت است
 گر تو گوئی که زمن در گذر و این است
 کز فراق تو بر اولاد پیمبر چه حنا است
 تو چه دانی که جهان بنیو چینی برگ تو است
 تازه تر کرد مگر سلخ رجب عاشق است
 که تر و خشک جهان را بوسه بستان
 دین عجب نیست که خود عادت او خطاست
 بینی ای دوست که این دایه چه پیمبر وفا است
 اندرین در که شب حاصل تشویش و بخت است
 آخر ای دور فلک قوت بدان ای پیچ خطاست
 که جهان را پس ازین با قصه خوانیم سزا است
 شب و خورشید بهم هر دو کجا آید را است
 داند آنکس که با سباب بزرگی و انا است
 ز آنکه از درد تو خالی نه خلا و ملا است

<p>بانو بست فلک شده آهیم نفس شده با خاک با نگاه تو منبده انوری قسم ز خدمت تو چار دوری اوقفا گفتم که آب همچون گفتا خری مکن گفتم بطالعم خلی هست گفت نیست یوسف نه و بیزن ار نه بگفته گفتم توقف من از نیخانه میس نیست زان اعتماد داست که چون بود چون گفتا ضمان تو که کند امی شغب فرا تا که با چو دست تصرف برد بگاه</p>	<p>بانو بست گفته که خورشید در آه است گفتم چو زنده جان نرندم بجاه است گفت انوری بهانه چه رای گناه است بگذر که عالمی همه آب و گیاه است عیب از خیالهای دماغ تباه است کاندرا زای مجلس شش بلخ چاه است ای حضرتی که عرش نمودارگاه است بر دست کشیده و روز بگاه است گفتم که حفظ دولت تشوش گاه است از عدل شش خطاب بر کاین گاه است</p>
---	--

پرو شاه باوند از زمانه این

پرو شاه احمد بود که شاه است

<p>شهر گرفته و پر مشغله و رخو غایت دیر شد دیگر که خورشید فلک روی نمود با گامش ز بزرگان ز اعیان شد دانش گفتند که رنجور ترک بود آرد برده دارا تو یکی در شود احوال به و در تر بار بود خدمت ما هم بیان در توانی که ره می باز کنی به باشد</p>	<p>سید و صدر جهان بارنداد است چسیت امروز که خورشید جهان بیدار است او نه بر عادت خود روی نهان کرد و چار است باز نادانش امروز بران قول گوا است تا چگو به هست بهش هست که دلمه او است مردمی کن بکن اینکار که اینکار شما است تا برائیم و سلامی بکنیم از شما است</p>
--	--

در این
 در این
 در این

<p>خواب من و کون کس نشان بد عد و بخواب است از فریب کین تو نیز اگر چه مایه خواب از طوبت طبع است شب حسود تو شایسته بیکانه خا همیشه تا همه چیز بی روی پایه و سبق چو چار عنصرت اندر جهان تصرف باد بقدر و جاه و شرف در جهان سمر باو مبا و جسم تو خالی ز جانت کز بی آن</p>	<p>که جز بیدیده بخت تواند رون سهر است بدان دلیل که بیدار و کنک و کور و گرا خلاف نیست که آن حرارت جگر است که روز حشر ز صبحش بگاه خیزد است چار عنصر و نه چرخ و ما در ویدر است کزین چهار چونه چرخ هست ز بر است که داوودین در جهان ز تو سمر است که جان جان تو دار و هر آنچه جانور است</p>
---	--

بکام کام با ط زمانه را ببرد
که پای همیت چون فلک فلک سیر است

<p>شاه زمانه بنده درگاه جاه تست پیروز شاه عادل و برد و دام ملک گردون غبار پایه تخت بلند تو هر آیت از غنا و عنایت که منزه است سیر ستارگان فلک نیست در بروج چشم مجاهدان طفر نیست بر قدر قدر تو گفت چرخ نهم را که بیست آن رائی تو گفت خرمیج را که چست آن ای خسروی که واسطه عقد روزگار</p>	<p>اسلام در حمایت و دین پناه تست بهتر گواه عدل بود و ان گواه تست خورشید عکس گوهر طرف کلاه تست در شان بد سگال تو و نیکو خواه تست بر گوشه های کن گره بارگاه تست بر سمت نور زایت و گرد سپاه تست تعریف خویش کرد که خاشاک راه تست تقدیر گفت سایه گرد سپاه تست تا سال و ماه دور کند سال و ماه تست</p>
--	---

صفی ملت اسلام و صدر دین خدا
 بلند جنت صدری که دستش را
 بجنب همت او برق کوئی باز می آید
 بقدر هست چو گردون اگر چه در جهت
 بر عنایت او سعی چرخ نامش کور
 چو لطفش آید پیغاره زمانه هبست
 ز لطف او مگر اندیشه کرد کلاک شک
 ز هر خدمت اندیشه که در دل او
 ایازانه مثالی که از سیاست او
 تویی که معده آزار عطا می کنی
 سحاب است ترا جود کستون باران
 آتش اندر آب عنایت تویم است
 جوهر شمس همه عنصر تو از نور است
 سپهر بر شده را صی ندارد از کم و بیش
 چو اتصال سعود و نحوس چرخ که بود
 پراز خدنگ حوادث همی برین دوازنگ
 ساک راجع اگر نیزه بشکند عجب
 تو آن جهان انانی که در حمایت
 جهان امن ترا چون حرم دو صد است

عمر که وارث عدل و صلابت عمر است
 قضایام و هست و قدر پیام بر است
 بجای خاطر او بجز گوشتیاش نیست
 برای هست چو خورشید اگر چه پایدار
 بر عطیت او ملک دهر بجز طر است
 چو قهرش آید اقبال آسمان بدر است
 از ان قبل که نهادش شمع شکر است
 ز پایی تابشش صد میان با کمر است
 چو عالمی ز زمانه زمانه در خطر است
 تویی که دیده بخل از سخات بی بصر است
 محیط طبع ترا علم کستین گهر است
 باب در زسموم سیاست ترا
 چو ذات عقل همه جوهر تو از نهر است
 که نه صلابه خرم ترا از ان خبر است
 رضا و خشم ترا در جهان هزار اثر است
 بهای قدر ترا در دوزگار زیر است
 کنون که پیش حادث حمایت
 ندرود باشه و در و باه ماده شیر است
 سپهر قدر ترا چون قمر دو صد است

<p>تا که نه دایره ویران را ازید چار و نهنت باد پناه <small>آغی چار و نهنت از آسمان ۱۲</small></p>	<p>حرکت کرد چهار ارکان هست آنکه بر چار و نهنت فراموشست</p>
<p>مدت عمر تو جاویدان باد تا ابد مدت جاویدان هست</p>	
<p>باز آمد آنکه دولت و دین پناه او سود و دشت مؤید دین پلوان حق گردون غبار پایه تخت بلند او سیر ستارگان فلک نیست در بروج چشم مجاهدان ظفر نیست بر قدر ای بس بهای تخت که پرواز میکند هم سبز خنک چرخ نگین بارگش بر آستان چرخ بمنست قدم نهد انصاف اگر گواه دوامست لاجرم روزش چنین هست همیشه بگام</p>	<p>دور سپهر بنده درگاه جاده اوست کامروز شرق و غرب جهان پناه اوست خورشید عکس گوهر بر کلاه اوست برگو شمای کنگره بارگاه اوست رسمیست ظل رایست گرد سپاه اوست در سایه که در عقب نیکخواه اوست هم دستگاه بحر کین دستگاه اوست گردی که مایه قدش خاک راه اوست انصاف او بدولت دایم گواه اوست کان امینی نتیجه روز بگاه اوست</p>
<p>منصور باد رایست نصرت فرای او کاین عافیت ز نصرت تشویش گاه اوست</p>	
<p>زمانه گذران بس حقیر و مختصر است بکل و عقد جان از زمانه ایست که کف کفایت و رای صواب راجل</p>	<p>ازین زمانه دون درگذر که درگذر است که پیشکار قضا و تدبیر قدر است بکل و عقد جهان را زمانه در گذر است</p>

هست جرمی که درو شیر فلک
 قلم تست که چون کلک قضا
 از پی خدمت تو گوی فلک
 در بر سائیه تو ذات عدوت
 در سرائی اهل و آزا خوانست
 زالتش غیرت خوان تو مقیم
 هر چه در مدح تو گویند روست
 شعر جز مدحت تو نذویرست
 رفی از فطن تو صد تالیفست
 پس مقالات من مجلس تو
 وصف احسان تو نتوان کردن
 من چه دایم شرف و رتبت تو
 از تو آن پایه ندارد خردم
 ای جوادی که دل دوست ترا
 روز نوروز می اندر خرم
 کس دگر باره درین دم نرسد
 بخدا را بحقیقت مگر
 همه بگذار که این گنه است
 در جهان خرم و آبادیست

همه پوشیده و او عریانست
 امین از شبیهت و از طغیانست
 نه بصورت بصفت چو گاهست
 نه بمعنی بصورت انسانست
 سفره در سفره و خوان در خوانست
 بر فلک نور و حل بریاست
 جز دو و آن لم یزل و سبحانست
 شغل جز طاعت تو عصیانست
 سطر از خط تو صد دیوانست
 راست چون زیره و چون کرمانست
 من کیم در مبش جشانست
 عقل در ماهیتش حیرانست
 که ترا جز بتو نتوان دانست
 صحن دریا و انابل کاست
 همه هشیار نه از حرمانست
 پس بخور گرچه همه شعبانست
 مه شعبان و صفر یکسانست
 که فزون از کرم یزدانست
 زانکه آباد جهان ویرانست

بسم الله الرحمن الرحیم

بسم الله الرحمن الرحیم

بسم الله الرحمن الرحیم

بسم الله الرحمن الرحیم

آنکه در معرکه سحر بیان	قلمش همچو دشم ثعبانست
طول و عرض دلش از کرمست	بود و مار کفش از احسانست
چرخ با قدر بلندش داند	که برافروغ زحل تا دانست
ابر بادست جوادش داند	که برو نام سخا بهمانست
نظرش مبدی صد اقبالست	سنگش علت صد خذلانست
ناوک حادثه گردون را	سایه خشمش او خفتانست
در اثر بهر مراعات دلش	خار عقرب چو گل منزه است
بر فلک بهر مکافات عدش	زخمه زهره شل گویانست
نفخ صورتست صریقلمش	نفخ صورتی نه که در قرآنست
کان نشوری دهد آنرا که تنش	بر سر کوی اجل قربانست
وین حیاتی دهد آنرا که دلش	کشته حادثه دورانست
ای سامعی که پس از ذات خدا	چو کمال تو همه نقصانست
تیر دیوان ترا مستوفی	چرخ عمال ترا دیوانست
زهره در مجلس توضیف اگر	ماه بر درگاه تو دربانست
فتنه از امر تو در زنجیر است	جور از عدل تو در زندانست
با تدارک با سبب انصاف شوی	عدل تو نایب نوشه دانست
چون ازین در گزری کل وجود	چو رعبه الملک مردانست
شیر با بس تو پنجگالست	گرگ با عدل تو بی دندانست
آن نه شیرست کنون رو باه است	وان گرگست کنون چوپانست

خارج از این است

الوری باغ و بستان که از وجود مدوح مجذوبی عالم

قلمش همچو دشم ثعبانست

چو رعبه الملک مردانست

چو رعبه الملک عالم است

آلوده خاک عبیر آسید ز هست
 و ز ملاقات صبار روی غنیر
 لاله بر شاخ زمرود بینش
 تا کشید هست صبا خنجر بیه
 فلک از ماله سپر ساخت مگر
 میل الحفال نبات از پی قوت
 که کنون ابرو در روزی شان
 باز در پرده الحان بلبل
 کز بی تمیث نوروزی
 شاپرک باغ ز مشاطه طبع
 چهره باغ ز نقاشی بهار
 ابرابستن درایت گران
 کف خواجه ما ماند راست
 منبر اندر کف این دنیا هست
 کثرت این سبب استغنا هست
 بذل آن که بگه و دشوار هست
 گرچه پیدائیم کان کف کیست
 کف دستی است که بزمامه زرق
 محمد دین ابو الحسن عمرانی

دامن باد عبیر افشا نیست
 راست چون از ده سومان است
 قدحی از شیشه و مرجان است
 روی گلزار پر از پیکان است
 باز من شان بجدل پیا نیست
 سومی گردون بطبیعت زان نیست
 هر که نفس نباتی جانست
 مطرب بزنگه بستان است
 باغ را باد صبا همانست
 غرق اندر گهر الوان است
 بنکوی چونگارستان است
 وز گرانیش گهر از ان است
 نه که این دعوی و آن برهان است
 مدغم اندر دل آن باران است
 کثرت آن مدد طوفان است
 جو داین دمبدم و آسان است
 کس ندانم که برو پنهان است
 نام او تا باید عنوان است
 که نظیرش سپهر عمرانست
 منتر موسی ۱۲

خنده
 خلجی که از
 سیمان شنبود

باز بچ

الوان

شاد شایخ

نزدیک

صدا

گوشت با شش تو چسبیت کله گوشه ملک مسندت بر ترا زانست که در صد ^{مکان} ^{مکان}	و نذر و هم ز نسبت فعت و هم از حیب است چرخ را کنج تننا و مجال طلب است گر چه از خار گذر نیست غرض هم رست جنش چرخ نه از شهوت و نه از غضب است
نه بغل هم اسپ تو تشنه بهجت گر و جیش تو بشد بر همه اعضا شست رخ چون کوز شکسته است از ازوی ^{آخر} ^{۱۲}	خاک فریاد بر آورد که ترک ادب است تا که اجرب شد و آنکه همه سیالش جرت چهره چون چهره با دام همه بر لقب است ^{و انقدر} ^{۱۲}
ضمیم اگر لاف تقابل ز نذازد و می حسد گر مقابل نمش نیز یک وجه رواست رتبت شرکت قدرش نشود لازم از آنکه آخ از رابطه قهر کجا خواهد شد	حق شناسد که که بوالقاسم و که بوب ^{کنیت} ^{۱۲} تو چو خورشید بر اس او چو فرزد ز دست دار او از حشمت تحت تو هم از حشمت است ^{سول} ^{۱۲}
ورکش سبک کند رشاک در بشال عقل داند که چو متاب ندست بتغ همه در ششده رنجزد و ترا داد بهفت تا که تبدیل شب روز بسال و بیست	سرعت شیر لغات نه بیایم هرگز ^{چوب} ^{۱۲} آن مهندس که در افعال و رای رنج است ^{مرا} ^{۱۲} رو و منشش تا باندازه درع قصب است ^{خون} ^{۱۲}
بی تو ترتیب شب و روز مه سال مباد تا که ترکیب و سال بر روز و شب است ^{۱۲}	که ز سر جمله آن مدت تو منتخب است

و نذر و هم از حیب است

و انقدر ۱۲

سول ۱۲

مرا ۱۲

خون ۱۲

بمی و مطرب شش نخه شخف پیش نما

که ز انصاف تو اقطار جهان شربت است

روز و عیش و طرب بستانست	روز بازار گل و ریحا نیست
-------------------------	--------------------------

موی بر خاک میده ز حسد تیغ نیست
 گزیند صراف خزان کیسه فشان شد از باغ
 دین عجب نیست بسی که از لاله و خورشید
 یارب الماسن بشن باز که گردوش سم
 ایند سکنه مصحح است که گفتی ز سموم
 خیز از سعی خان بین و ز تاشی هوا
 روزن این همه پد ز زرین زره است
 لاله سکنه کانون شده بر خود پیمان
 او د حلقه شده در سطح هوا خم در خم
 شعله آتش ازین رو که گفتم گوی
 هر زمان لرزه بر لب شمر افتد مکرش
 صاحب عادل ابو الفتح که در جنبش فتح
 ظاهر آن ات مطهر که سپهرش گوید
 آنکه در شش جبهت از فضل خوانش
 آنکه از نه جبهت از برق کمالی عجب
 ساحت بارگش موکد ملک عجم است
 ضبط ملک فلک اندیشه همیکد شبی
 صاحبان ملکا هم به چو او آنکه ترا
 نام سلطان بیاست که تا خوانندش

نیماده نام سنگ سنج نیست یعنی بهای آید برده از خرابه لاله نیست ۱۲

نیکو

نه تحقیق را با حق ۱۲

تا بخلوت لب خم بر لب بنیت افست
 چون چمنها ز ذبا بشن همه کیسه فشان
 گفتی آید برده میناسم و بیجا ده لب است
 یعنی ای گنبد فیروزه که چون ابو العجب است
 تربت این خن و در ستنی آن خطیب است
 تا درین بر دو کنون چند رسوم عجب است
 عرصه آن همه بر نشسته سیمین سلک است
 افعی کاه ربا پیکر و مرجان عجب است
 سطرانی است که مکتوب بنان لیس است
 در مقادیر کتابت قلم منتخب است
 در مزاج از اثر مینیت دستور تب است
 جفتش رایت عالیش قوی تر سبب است
 صدر عالی گهر و طاهر عالی نسب است
 هیچ دل نیست که از آزاد اندل گزینم
 همه از بارقه خاطر او کتب است
 عدل فریاد ریش داوودین عرب است
 ز انشاید و را و مقیمان فلک قدوس است
 مدحت از وصف برو نیست چه حاجت
 مل برای شرف سکر و فخر خطیب است

نیم

نیمه گزیده ۱۲

نیمه گزیده ۱۲

در پنجه موش خانه من تا چره آرزو نه بینم بوی نسیم همی بشادی زیر قدم همیشه گوسه با من که زمین آبستی نیست من روبه و پوستین بگا زر گویند ز سنگ و سنگ دور تاتیره شده است آیم از سر پنهان گریم ز مردم چشم در خیمم از خروش مستور ای صدر جهان پیرس کز چرخ تا دست شکسته پای جدم در باب مراد زود دریا ب	اینست که ناخن پلنگ بر آینه امید رنگ باز این چه کلیم و اینچه زنگ کز زلزله خاک بید رنگ اینست که آسمان یکنگ وین گرسنه شیر شزه خاک دانی که نه جای سنگ و سنگ اشکم بخلاف آن چو رنگ زیرا که جهان نام و سنگ صد ماله زار و زیر خاک در موزه بخت من چه سنگ در جستن ناگزیر لنگ کین دست شکسته تنگ
---	--

در زین مراد باد رخت
هم رختن سیرت تنگ است

روز می خوردن شادی و نشاط و طرب برگ رزان بهمه حال فرو یخت مادر باغ سیر و ن شدن و زادن بکذا دختر ز که تو بر طایریم تا کش دید	ماون بفته است اگر غره ماه بعده از آنچه از و برگ و نوای طرب چکند نایبه عنین و طبیعت عر مدتی شد که بر او ناک سرش در
---	--

نظم نامی که از انورسن می باشد ۱۲

بانه

علو سده مدح تو آن نیست	که باز فکرتی را پر و بال است
کسی چون در سخن گنجد که خوش	نه در اندازده و هم و خیال است
چو آرد اک تو بر خاطر حرام است	گر فتم شعرش سحر جلال است
کمالت چون تن اندر لطق ندهد	چه جایی حرف و صوت قیل و قا
ترا گردون سفال آید ز رتبت	اگر چه اندر اقصای کمال است
مرا از طبع رنگین اختر زاید	صدائی اصطلکاک آن سفال است
پس آن بهتر که خاموشی گزینم	که اینجا از من این خیر انحصال است
الا تا سال و مه را در گذشتن	بدا خرد در قیاس نیک فال است
بدا خرد خصم و نیکو فال بادی	همی تا کون دور راه و سال است
جلالی را که برگردون نسبت	ز تو امید صد جاه و جلال است

ز دوران در تزاوید با و نورش

الا تا بر فلک بدر و بلال است

پرستم فلک خدنگ است	شبه شمره جهان شنگ است
گردون نخورد غمت که شوخ است	گیتی نخورد و نیست که شنگ است
پرگشتی عمر تکبیه کم گن	کان نیل نشین ننگ است
در کوی هنرمبایشان کوی	اقطاع قدیم شالنگ است
باجل بساز کاغذ را آن باغ	بابیه همیشه با درنگ است
منصب مطلب که هر کجا هست	هر خرداری همین دو تنگ است
برگردن اختیار احمد	اکنون نه رواست بالنگ است

جهان محبت محمود صدر
 کمالی یافت زو عالم که با او
 زینیم نخست ستوار یابند
 یکی در حقه قفسه بخت است
 بعد او که دایم باد عهدش
 طمع کی کر به در انبان فروشد
 چنان رسم سوال از دهر برخاست
 سوال از میکند او میکند بس
 نخواهم کلک او را نال ازین پس
 بمثال چرخ و خاک بارگاهش
 چو گردونست قدرش نی که انجا
 بحمد الله از ان جنسست قدرش
 چو خورشیدست ریش که انجا
 معاذ الله نه زان نوعست ریش
 خداوند اگلو لبیک هر چند
 توانی کز پی فرمان خداست
 کرشمه همت تست آنکه دایم
 من ارگویم ثنا ورنه تودا نه
 زنیگو گفت حالش بی نیاز است

که برسند جهانی از جلال است
 جز اندر سحر و کان نقصان حال است
 که دایم با تو از ایشان صال است
 یکی در صرة جوف جبال است
 کمینه ثروت آمال مال است
 که بخل امروز با سنگ در جوال است
 که پنداری زبان حرص لال است
 سوالی کانهم از بهر سوال است
 که دریایی نوال است آن نه نال است
 حدیث تشنه و آب زلال است
 نهایت جنوبست و شمال است
 که در ذاتش نهایت را مجال است
 خللهای کسوفست و زوال است
 که او را در اثر تفسیر حال است
 که بر خلقان خداوندی وبال است
 میان جبهه را جزا و بال است
 ز گیتی التفاتش را ملال است
 صبار اکثرین دانه نهال است
 کسی را کاسمان نیکو نکال است

هر که در دل جوانی تست ایمن از هوا
خود صلاح اهل عالم نیست شرح و هم
را که امروز از اولی الامر و زردان
خون دل باید ز باس شوچو گردون
صد عنایت نامه گردون و بر گرد
خضم را گوهر چه خواهی که در تدبیر ملک
صاحب صدر را خداوند آریا بنده گرد
بعد ازین خدمت سپریستی از چون
بر قضای خدمت پیش قوتش داد
اندرین خدمت که دارد طبع از تسویر آن
گرچه بعضی شایگانست از توانی باش
بود الهی تاجی چندی دیگر از وجدان
گفته آخر شایگان خسته از وجدان
میچسب در یک قرانی بنده را یاری
جز جمال الدین خطیب آنکس که بر جوانی
تا کند تقطیع این یک زین و زان سخن
درین ۱۲

هر که در جوانی فانی تست ایمن از وفات
اعتصام الاجل طاعت بعد از صلوات
همچنین گفت ست و حق اینست
در عظام دشمن ملک از همه باشد زفات
چون ز دیوانت بجان گردند خصمی را
آن خبر دانی خداوند که دارم کل شات
یابد از حرمان عالی بارگاه تو نجات
ز آنکه گشته است از فراق توسید از چون
آنکه حسرتش میدادست هر دم بر فوات
پیش قیام اسان نیست شری چون
عفو کن وقت ادا دانی ندارم پس ادا
چون مات و چون حیات و چون دات چون
فی المثل چون حادثات ای از ورائی حادثات
هر که بینی شعر دانست از رعیت ز عا
تا سادت عبادات ساخت ثبات
توبه کننده ۱۲ عبادت کننده سفر کنندگان ۱۲ از آن
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

در فاشه کجانی از سید ۱۲

در فاشه کجانی از سید ۱۲

اگر در حیث نیکیتی کمال است
ز آثار کمال الدین خال است

جیش تو باد به بلخ و جشن تو باد به بحر
بارگاهت در نشا پور و مقام اندر هر
ز آثار کمال الدین خال است

و در اول الامر و زردان
خون دل باید ز باس شوچو گردون
صد عنایت نامه گردون و بر گرد
خضم را گوهر چه خواهی که در تدبیر ملک
صاحب صدر را خداوند آریا بنده گرد
بعد ازین خدمت سپریستی از چون
بر قضای خدمت پیش قوتش داد
اندرین خدمت که دارد طبع از تسویر آن
گرچه بعضی شایگانست از توانی باش
بود الهی تاجی چندی دیگر از وجدان
گفته آخر شایگان خسته از وجدان
میچسب در یک قرانی بنده را یاری
جز جمال الدین خطیب آنکس که بر جوانی
تا کند تقطیع این یک زین و زان سخن
درین ۱۲

سرم بطل عنایت بپوشش بس باشد	که سالهاست که در قف آفتاب است
همیشه تا بجهان اندر روز و در فلک	شب است و روز درین هر دو مست
شبت همیشه ز اقبال روز روشن باد	که روز روشن اقبال تو شب است

بخرمی و خوشی بگذران جهان که جهان
 بهره جز خوشی و خرمی همه سودا

آخای خاک خراسان ادریزد انت بجا	از بلای غیرت خاک ریزد کراچ و کات
در فراق خدمت گرد پیمان یون موبکے	کاندرو نعل از بلاست سبک ازینا
موبک صدر جهان پشت بدی و ظفر	خواجہ دنیا ضیاء الدین حق کفی الکفا
لاجرم بادت رواجی یافت چون با مسیح	لاجرم آیت مزاجی یافت چون آبجیات
انگه گردون را بر و ترجیح نتواند نه	عقل کل در هیچ معنی جز که در تقدیر
داد کلک ببقیرارش کار عالم را قرار	داد رایی با ثباتش ملک دنیا را ثبات
هر چه در گیتی برو نام عطا افتد کفش	جمله را گفته است خدایم و قلم را گفت
در غنائی خواهد افتاد از کفش گیتی چنان	بر مساکین طرح باید کرد اموال ز کات
ای ز شرم جاه تو سرگشته ام و فلک	وی ز رشک دست تو نالند فوج اندر
آمدی اندر هنر قصی نهایت الکمال	چون محیط آسمان قصی نهایت البحار
از خداوندی نبودی جدایرگز چنانکه	نفس موجود از وجود ذات موصوفه
بعد از آن الی که بنیاد جهان بود	بر خطایق چون تو والی کنی دست از دالت
دست انصاف تو در بدعت ساری	دست محمود است بر تیغهای سومات
گر حرم را چون حریم حرمت بودی	اندر و ن کعبه هرگز ناندی عری و لالت

کراچ و کات
 نام جاتی است که در کاف
 در بار النبی است
 کفی الکفا
 کافیت و کاف
 ست
 عقل کل
 از جیب
 ببقیرارش
 کلک
 ز کفش
 بقی
 گریز
 محمود
 سومات
 کرد
 ساری

وجود خوف و رجاء فرغ خشم و علم تو است	که خشم و علم تو اصل مزاج خود و رجاست
قصا چو ذات ترا دید و گفت نیست	جهان گذشت هنوز اندرون تن نه است
اگر فنا در هستی بیکل در انداید	ترا چه باک نه ذات تو مستعد فناست
و اگر بقا نبود در جهان ترا چه زیان	بقا بذات تو باقی نه ذات تو بیقا است
تبارک الله از آن آب سیر و آتش فعل	که بار کاب تو خاکست و با عیانیت
بوقت رفتن و طی کردن مساکن ملک	بهوش فند و دریا سرب و که صحر است
نشیب و بالا یکسان سپارد از پی انگه	بکام او جهان نه نشیب نه بالا است
جهان نوردی کام و درش ار بر انگیزی	بعالمیت رساند که اندرون فرو است
سپهر اگر بدل خویش صورتی سازد	برش چه صورت آسپی بود که برد است
نه صا جالما کار زودی خدمت تو	دل قهرین عذابست و دیده خجسته است
و لیک آمدنم نیست ممکن از پی آن	که رفتم بسیرین و شستم بقیافت
همی به پشت چو شتی سفر نیارم	که راه وادی دشوار و عبره چون دریا است
چنان بدان که تغافل نموده باشم از آن	که بر کماهی حال من این قصیده گواست
بلی گناه بزرگست اگر چه عذری نیست	که گر گویم گویند بر تو جای دعاست
و لیکن از بدن ملک ریگ نیست چنان	که خدمت تو کند جان باز مانده گجاست
من سوال و جواب امور دیوان را	تعلقی نبود کان شعار و رسم شماست
سوالی هست درین حالت ز غایت لطیف	گمان من نه چنین است کان نه نازیب است
ز غایت کرم تست یا ز غامی من	که با گناه چنان منکرم امید عطاست
بدین دقیقه که راندم کمان کدی بهر	به بنده گر چه گدائی شریعت شعراست

سپهر فتح ابو الفتح طاهر آن صاحب
بنای ملت و پشت هدای و ناصر
جهان خواجگی آن خواجه جهان گاه
زمانه کلکی کز کلک خاتمش در ملک
ز بار طمش در جرم خاک است سلام
ز قدر دوست که تار سپهر با بود
قضا بگفت بدست دهم ز نام جهان
بخط طاعت فرمان برش خوش و
ایا سپهر نوالی که پیش صدق سخا
به پیش رفت تو چرخ کونیا پست
تو آنکسی که ز برینا و مدحت تو
بدرگه تو فلک را گذر پای ادب
غبار قدر تو آن او جا که برگرد
ز سوز مجلس تست انطب که در زهرا
نوال دست ترا موج بحر و بذل سخا
از اعتدالی هوایی که دولمت دارد
فلک ز جود تو سازد لطیفهای جود
کف جواد ترا دهر خواست گفت سخن
جهان بطبع گراید بخدمت تو که تو

نوعی از انوار

که بر سپهر کمالش سپهر کم ز شهاب
که دین ملت از وجفت نصرت است
نخواجگان امیران برش ملوک و علما
هزار بند و کشاد و هزار برگ و نوا
زلف قمرش در طبع آب است سقا
ز عدل دوست که خار زمانه با خرا
زمانه گفت که او خود جهان است وفا
بزیر سایه عدل اندرش رجال نشا
سخای ابر دروغ و نوال بحر و سخا
بجای دانش تو عقل کونیا نشاید
بماوج تو بر از روزگار مدح و ثنا
بجانب تو قضا را نظر بعین رضا
عیال دست تو آن مویا که در دریا
ز بحر خدمت تست آن کمر که بر جود
مسیر امر ترا پای برق و پای صبا
جماد را چونبات انتهای نشود نما
مگر که منبع جود تو مصدر اشیا است
سپهر گفت مخوانش سخن که در سخن
نبات کل جهانی و کل احوال است

هر سوار از لشکر دشمن دو گردد	نزد دوازدهم چون دو لفقارت
خوف دوزخ بر کند قدرت بیکدم	ای نه از دوازدهم اگر جدا افتد رفقو بر و بارت
سایه از قهر تو گر آگاه گردد	مهر بگسلد حالی ز خصم خاکسارت
جز و جز و شش جمع گردد بار دیگر	گشته را کاید اندر زینهارت
پشته چون نامون کند نامون پشته	پویند جولان رخس را بهوارت
بس که بر سیم رخ درستم بذله گفتی	گر بیدی در مصاف اسفندیار
تا دوام روزگار از دور باشد	دور دولت باد دایم روزگارت
گشته بهرام رزت از دی ملکت افزو	باد چون امروز دی امسال و پارت
خسرو اینگونه شعر از بنده یابی	هم تودانی ای سخن دانی شعارت
شاخ وانش مثل من طوطی ندارد	من گویم ای چه طوطی صد بهارت
گرچه از این بنده یادت می نیاید	باد صد دیوان سخن زو یادگارت
اصل ماتم تیغ بندی در کینیت	فرع شادی جام زرین در لیارت
مهر تست از هر چه گوید سهل مشکل	گریکی گوید و گر گوید هزارت

ای قوی بازو بحفظت دین و دولت

حرز بازو باد حفظ کردگارت

اگر محول حال جهانیا نه قصبات	چرا مجاری احوال بر خلاف رضا
کرده اند ۱۲ بلی قصبات بهرنیک بد غنان	بدان دلیل که تدبیرهای جمله خطاست
هزار نقش بر آرزو مانده و نبود	یکی چنانکه در آئینه تصور است
کسی ز چون و چرا دم نمی تواند زد	که نقش بند حوادث در ای چون و چرا

دی و فردا را بهم پیش تو آر د	بر درامروز ام کار مکار است
هر مرادی کاسمان در جیب دارد	باز پائی گزنجویی در کنار است
نقش مقدوری نیارد پست گرد	جز باستقواب را می پوشید است
بر در کس عنکبوت جور به گز	کی تند تا عدل باشد یار غارت
پرده شب در گمشت را پرده شتی	اگر اجازت یافتی از پرده دار
بارۀ در هم نیارد کرد گمشتی	ثابت ارکان ترز حزم استوار است
افعی بیجان نشد در روز میجا	تیز دندان ترز ریح خصم خوار است
از دل خارا نیامد هیچ آتش	فتنه سوزی را چو تیغ آبدار است
کنج را لاغر کند بذل سمینت	ملک را فربه کند کلک نزار است
کلکت از دریا کمال خویش خواهد	دانند این معنی دل دریا عیارت
لازم دست چو دریای توزان شد	کلک آبستن بدتر شا هوار است
تا بش خورشید نتواند گرفتن	از کشوری در ملک و جاه بیکنارت
چاوش او نام نتواند رسید	تا کجا تا آخرین صف روز بات
در درون پرده اقتد از برون گاه	شیر و گاو آسمان روز شکار است
بر فلک دوزد بطنازی دارندم	حکم بدرابلیک گردون گذارت
روزی می کاسمان سیارگان را	در متق یا بد ز کرد کار زارت
رخنه در کوه افگند چه گرفت	از زه بر چرخ افگند چه گیر و دار
شهر یار بجنت یارت بادنی نی	انکه او یاری ندارد باد یارت
در عدد افزون نماید در عملی	گاه کوشش ده سوار و صد سوار

بر ملک فلک حکم کند دست دوست	ملکی که درو کلاک بهایونست و ز بر است
هر کار که گردون نه بفرمان تو سازد	همی هات که ناساخته چون اسیر است
از مملکت فتنه بعون تو بروش	ملکی که کنون در کف او فتنه آسیر است
تا دی مثل او مثل موزه و کل بود	اکنون مثل او مثل موی خمیر است
از شیر فلک روی مگردان که حواد	بر خصم تو آموخته چون یوز و پیر است
دین طرفه که چون دایره بر سر آید	دین نقش نیز دهمش نقش خیر است
تا مجلس دیوان فلک را همه دقتی	تا بهید زن مطربه و تیر و بیر است
در مجلس دیوان تو صد باد و چوایشان	تا نام صریق سلم و ناله زیر است

بیار و جوان باش تو هم دولت و هم بخت
تا هیچ جوان شیفته عالم پیوست

ای زمان تهریاری روزگار است	تا قیامت تهریاری یادگار است
ای ترا پیروزی و شاه پی سلم	باو بر پیروزی و شاه پی قرار است
ای بجای کاسان منت پذیرد	گردی جایش کجا اندر جوار است
هر کجا رانی تو شد راضی بکاری	جنش گردون طغیانی اختیار است
هر کجا عزم تو شد جنبان بفتی	بر سر ره نصرت اندر انتظار است
خنده خنجر ز فستج بقیاست	تا لاله دریا ز بزل بیشمار است
دایغ طاعت بر سرین باد و طهر	مهر بیعت بر زبان تا مورد و مار است
در مقام سمع و طاعت هر دو یک	شیر شاد روان شیرم غرارت است
حق و باطل را که پیدا کرد و پنهان	خرم پنهان و نفاذ آشکار است

باز نیست که صیدش همه مرغان غنم
 چون بجز ستم موج زندگشتی توخت
 ابر نیست که ز کشت امل تازه و سبز
 فیانی چو بخت در گری شاخ نبات است
 این مرتبه زان یافت که در نظم محاکم
 دستور خداوند خراسان که خراسان
 آن صدر جلال الوزرا که وزیر است
 هم طاعت او حرز و ضعیف است و هم
 بالبرکش حاکم ابر عقیق است
 جاهش نه باندازه بالا نشیب
 عفویش بی جرم شود عذر نیوشان
 تهرش بدین خصم شود معرکه چون
 کو خواجه کمالی که همی لاف علی زو
 ای بار خدائی که ز رایی تو جهان را
 انگشت اشارت بکمالت نرسد آنکه
 در ملک کمال تو همه چیز ترا هست
 در موکب راسی تو جنیت گشتی کرد
 بر در که عالیت بخدمت کمری بست
 آنجا که نه فرمان تو بیداد و تعدی

گوئی جواز خانه دریا و معدن هست آری نه سنگ و چوب همه لعل و جنت باسر و یاسمن مثلا سیر و دران گیتی نه یک طبیعت و گردون یکفن اکنون با اتفاق بهین شیوه من است گر نامرتب است و گردان و دون است کو اصریح خون و دود و یوان بگرد این تیره گل که لازم این سبز گلشن از قست روز هر که درین عهد روشن از شعلهای آتش الوان من است	و اینجا که در معانی مدحت بکاوش گویند مردمان که بدش هست نیک در بوستان گفته من گر چه جایجا در حیرت زان شتر گر بها بسیت باینجه چونگری از تشیوهای شعر باری در است شعر من هر صفت که کس نام از اکابر گردنکشان نظم تا جلوه گاه عارض روز است لفظ دور زمانه لازم عهد تو باد از آنکه این آگینه خانه گردون که روز و شب
---	--

با داج و داره فاش جباه تو
تا هیچ در فستاده خورشید درو

کلکی که فلک قدرت و سیاره نیست تا عدل و ستم هست و بشیرت نیست وین سهلترین معجز آن کلک و حیر کیسه همه بر صورت فردوس سعیر زین روی یقین شد که سمیع است و کاندر سر او یای صد چرخ اثیر هر چند برنج زرد تر از برگ زرین است	ای ملک بهین رکن اکلا و زین است کلکی است که در نظم جهان خاصه مما کلکی که بگوید بصر بر آنچه تو بد منسوج لعلش و چشمت کرد اقوال خرد بشنود و راز بداند در رجم شیاطین ممالک چه شهادت اشک حدشان بهت او همچو بقم کرد
--	--

رکن ملک

نخواند

نبیند

با چرخ کمال تو می‌شمارک
با دهر جمال تو مصاحب

[illegible]

می ترک می بیا که عید است و همین
 ایام خروجر که گرم است زمین سبزه
 حالی مدار خرم آتش زدود و عود
 آن غم نیست این که از آوان گل حسن
 سلطان دمی بلشکر صرصر جهان کند
 در خفیه گزیده عزم خوج هست باغ را
 نفس نباتی از لغز خانه باو شد
 باد صبا که فحل نبات نبات بود
 از جوش نشو دیگر نباتات فرو نشست
 در باغ بر که رقص متوج نمیکند
 کز دست دمی چو دشمن دستورند
 صدری که دایم از پی تفویض کار ملک
 آن بادشاهان که ز تمکین ملک است
 آن کز نیب تقی موم سیاستش
 هر آیتی که آمده در شان کبریا
 آن قبه قدر اوست که باو چ سق
 دان قلعه جایی اوست که گوئی سپهر

بهنگام باد خورده شادی بزرگ است
 هرگاه آسمان همه درخزاد گشت
 تا در چین ز بیهوشی کافور حرم است
 گوئی که کارگاه خورشید پر ملتون است
 بینی که جورِ صرصر دی چون جهان گشت
 چون آبگیر با همه پر پیچ و جوش است
 عیبتن مکن که مادرستان سترده است
 مردم گیاه شد که نه مردست و نه زن است
 مردم گیاه لفظ مرکب نام گیاه است
 از دو دیر بر سر گیتی نهان است
 بیچاره بر که را چه دل رقص در است
 کن پای تا بسر همه در بند آهن است
 خاک درش ملوک جهان را شست
 بادش هر بادش که بر سر ملکی ممکن است
 خون در عروق فتند ز خشکی چو در است
 اندر میان ناصیه او مبتن است
 خورشید عنکبوت زوایای روز است
 در منجیق بر جش سنگ فلاخن است

[illegible]

در قبضه علم او مهلت
یک عالم صد هزار جاہل
عقل و نظرش سر مسافه
در مسکن علم و عدل ہا کن
مجموع مکارم و معالے
ای ہر نگے ترا مفا طب
نام تو چو آفتاب معروف
در گاہ تو عالم را مطامع
گردون بتائیش تو مایل
گفتار ترا ایمنہ عاشق
منشور تو درج پر جاہر
چون ماہ ترا ہزار منہ
چالاک ترا ز عصای موسی
ای جو ترا بحار خازن
آزادہ دہر و حد را سلام
زندست بتو کہ زندہ کردی
روشن بتو گشت شغل گیتہ
تا ہست علوم را سبا دی
حکم تو ہمیشہ با و باقی

با این همه غصه عشق خا طرب
 عشقتش چو زمانه پر عجب است
 باشد و شکر بلب مناسب
 و ز مشک بگلبرش عقارب
 تیر مژه بر کمان حاجب
 زلفین چو رنگین لایع
 با عقل و دوز گشت معا رب
 هر روز هزار مرد تائب
 قلاش بدان دوزلف نایب
 زیبائی و صفتش از غرایب
 دیباچه آفرین صاحب
 دست و دل و دیده مراتب
 خورشید فرح فرامی صاحب
 مشهور مشارق و مغارب
 چون این سخن ابدست و ایام
 منصور بد و لشکری کتایب
 در مغر محاربان حارب
 اندوده عقاب را محال لب
 مشغوف بقادوم و نذایم

با اینهمه فتنه شوقِ مفتی
 معشوقِ بی که هست پیوست
 با شمس و قمر برخُست
 از نوازشِ گلِ درش آله
 چینی کله بر عقیقِ چینی
 رخساره چو گلستانِ خندان
 باروحِ دو بستدش معاشر
 از توبه برآمده ز خالِش
 جَاشِ بدان دو چشمِ عیار
 شیرینی لطفش از نوادر
 زیبا بود آن سخن که باشد
 صدرالوزرا مویهِ المَلک
 دریای کرم نمایی صافی
 ممدوحِ اُمّه سلاطین
 چون باد صبا بخلق نیکو
 معمر بخشش اقامت
 از خونِ مخالفانِ طاعنه
 آلوده بنزیر ابرایش
 مکشود بکوشش و به بخشش

۲۰
انوری
که مشغولت میباشی
عبدی در این چنین
محبوبت و محبت
که نصیبش را
اشعار است و
شعرهاست و
مضنون صواب است
و نصیب از آنها
محترمانه و مجید
میباشی
صدرالوزار امیرالملک
است و معروف
با اوصاف حمید و مجید
مخاطب مندرج
اشعار و نثرها

از فضل کامل تو بود ملک نصیب شد نیستی جو صورت غرقانان گر یک بنجار بجز گفت بر هوا رود بوسند اختران فلک مرزا عنان افلاک رازمانه اقبال تو ندیم اندر حریم حرمت تو دیده چشم خلقت نابر بساط مرکز خاکی زردی طبع	از بخت شامل تو بود بخت رانصاب جو و تو کرد قاعده نیستی خراب تا رستخیز زاله زرین دهر سحاب گیرند سروران جهان مرزار کاب اشراف زانستانه والای تو آب آنسی گرفته فوج غنیم مرتع زردی ز زعفران نشود سبزی از سدا
---	--

باد اجهان حضرت تو مرجع حیات
بگرفت حادثه ز جناب تو اجتناب

گشت از دل من قرار غائب دل غم خور و دلفریب شادان بر ضعف تنم قضا موکل افلاک بمرح طعن طاعن ماییم و شکایت اجاب آشفته دل از جهان جانی بر چهره دلیل شمع سوزان آسیب عوالت از لب دراست برستویی ز وصل مغلوب شاح محمل عیش با عا	کارم نشود به از لوا تب غم حاضر و غمگار غائب بر سوز دلم قدر موانع طب ایام بسیف بجز ضارب ماییم و ملامت اقرار ب آسیمه سراز سیر غاصب بر دیده رشید دمع حاکب آشوب خلایق از جوانب بر ممتنعی ز بهر داجب برگ گل انس با قواضب
--	--

از بخت شامل تو بود بخت رانصاب
جو و تو کرد قاعده نیستی خراب
تا رستخیز زاله زرین دهر سحاب
گیرند سروران جهان مرزار کاب
اشراف زانستانه والای تو آب
آنسی گرفته فوج غنیم مرتع
زردی ز زعفران نشود سبزی از سدا
باد اجهان حضرت تو مرجع حیات
بگرفت حادثه ز جناب تو اجتناب
گشت از دل من قرار غائب
دل غم خور و دلفریب شادان
بر ضعف تنم قضا موکل
افلاک بمرح طعن طاعن
ماییم و شکایت اجاب
آشفته دل از جهان جانی
بر چهره دلیل شمع سوزان
آسیب عوالت از لب دراست
برستویی ز وصل مغلوب
شاح محمل عیش با عا

چرخ پیش همت تو همچو باطل پیش حق
تو ز برادر همی خواهی بزرگی و شرف
گر مراد او نباشد تو نخواهی صدر
تا به پیوسته است دست عهد تا بیکدگر
گر چه استحقاق آن دارد که از سلطان
هم باقبال تو سیاه از سلطان جهان
گر چه گل بر نار چون شگفت و خود تازه
ای از زبان است گویت هم حد غیب
تا بود مقدور سعد و شمس گردون خیر
بایه قدرت مباد از گردش گردون فساد
عرض پاکسته همچو ذات عقل امین از فساد

آن سروری که دایم در آسمان ملک
ای از محل چنانکه زهر آفریده جان
انجانند که رای تو باشد دل آسمان
از گرد موبک تو کشد سرمه جوین
نام شب از صحیفه ایام بستر
بر عزم آنکه ریزد خون عدوی
نایکبای خاکه رت بر نفیگند
سیرت صبح را ندهد مرده صبح
کارل بذات دوست خرد پرو آدمی
چون تیغ نصرت تو بر آرد سر از نیام
ببند گانت پای ندارند سر گشتان
انجا که رزم جوی و لشکر کشی بفتح
از لقت و تاب خنجر مردان لشکر
ای آفتاب دولت عالیت بیزول
ای چاکری جاو ترا لایق آسمان
بر شعر آفتاب که نبود بدین نظم
شکفت اگر نویسد این شعر انور
تا فوهار سبز بود آسمان که بود
سر سبز باد تا صحت از دور آسمان

دارد ز رای روشن او بر خجرا آفتاب
ای از شرف چنانکه ز هر اختر آفتاب
و اینجا نهد که پای تو باشد سر آفتاب
از ماه و رایت تو کند افسر آفتاب
از رای تو اجازت گر یابد آفتاب
هر روز بامداد کشد خجرا آفتاب
در ضمن هیچ کان نهد گوهر آفتاب
تا نام تو نه بندد بر شهر آفتاب
قاصر ز جو و دوست گهر پرور آفتاب
گوئی همی بر آید از خاد و آفتاب
میرد سپاه شب چو کشد شکر آفتاب
وز بحر خون بماند بی معیر آفتاب
بزرگ شد بشکل زنان چادر آفتاب
و می در ضمیر روشن تو مضمر آفتاب
و می بسندگی رای ترا در خور آفتاب
خصمی کند هر آینه در محشر آفتاب
بر روی روزگار باب ز آفتاب
تا لاله سایه جوید و نیلوفر آفتاب
بزم مرده لاله وار حسودت در آفتاب

طیره گاو سکونت از اعدا
 تو چو هر غافل و بخیل بدی
 روز و شب محرم تو ملک و دولت
 نه تر راحت بقا و حیات
 رمضان آمد و همی سازند
 زنی لاف خدمت اشراق
 هم غریب تو چون غریب غریب
 چون فلک بیقراری از غم و رنج
 معده خلق و ناز و نعمت تو
 اگر چه در فضل وجود بنمایند
 اگر چه اقبال او که دایم باد
 گوی جنگ بهشتش گیتی
 تشنگان حد و دعو عالم را
 در سمرقند و در بخارا هست
 دخل آن در میان خرج فراخ
 محرم من توئی مرا هم تو
 بشنو این از ره حقیقت و صدا

فجلی وقت دعوی از احباب
 تن زدستی درین ثانی خراب
 سال و مه نمونس تو رحل و کتاب
 نه تر آلات طعام و شراب
 کله خدائی سر ادلی الالباب
 کمشتی بار منت اصحاب
 هم فروشش تو چون فروش غراب
 چون ملک بی نصیبی از خور و خواب
 طعمه صغوه و گلوی عقاب
 سنا به صاحب آفتاب و سحاب
 از رخ ملک برگرفت نقاب
 هست بیوزن تر ز پرده باب
 در یکی جام چون کند سیراب
 قدری مال و اندکی اسباب
 دیو آرزم را بود چو شهاب
 بسرائی رسان زهر ثواب
 مشنو این از ره حدیث و عقاب

یک مه از بجز خدمت صاحب
 کمش از روی اضطراب عقاب

۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

در قمع دشمنان تو هر لحظه میکشند	شکر بجایگاه و گرامه و آفتاب
از گنج سعد هر شب هر روز نزد تو	آرند تحفه فتح و طفر ماه و آفتاب
نامانده اند سخره فرمان ایزدی	در قبضه قضا و قدر ماه و آفتاب
بادا کنون لوای بقای عسدری	چونانکه لون و طعم و شرمه ماه و آفتاب
از طایر سپهر چشم مناصحت	
در دولت تو کرده نظر ماه و آفتاب	
ای سخا را سبب الاسباب	وی کرم را مفتح الابواب
آستان تو جریخ را معبد	بارگاه تو خلق را محراب
کف تو باب کان پر گوهر	در تو آب بحیر بی پایاب
عشق تو در لب اجل خنده	لطف تو در شب امل متاب
صاحب اگر چه از پرستش تو	حرمت پیش یافتم بشاب
از حد و شوق قدیم هست مرا	آستان مبارک تو تاب
بار با عقل من مرا میگفت	که ازین بارگاه روی متاب
تا نگیرد صواب روز خطا	که درنگت شود بدل بشاب
زود جنبش میباشن همچو عنان	در آرام باش همچو رکاب
دوش با یار خویش میگفتم	سخنی دوست و اراز بر باب
تا رسیدم بدین که عقل شریف	نماید مرا طریق صواب
کرد در زیر لب تبسم و گفت	ای ترانام در عت و عذاب
نه سلام ترا ز بخت علیک	نه سوال ترا ز مهر جواب

این شمس
قطعه
شکر و طعم و شرمه
که در قبضه قضا و قدر
ماه و آفتاب
نفس خود و ازین
و این تعاقبت
خودمانند عود
نمیشد لون
همچو شکر
تا با یاران گرد
بغیر زنده نماند
عجالت
اینهمه
و مناصحت
نصیب من ایچا
ادوات و زین

ای از رفت فکند سپر ماه و آفتاب	ای بلند می پایگاه دولت فوق الفلاک
آنجا که راستی ست ندارند در جهان	وزیر نرندی جایگاه دشمنیت تحت التراب
بند گرد می تو اجازت چو بندگان	لمعه زده جمال تو بر ماه و آفتاب
از بوی تو بود و نشان مشک و فاس	پیش رخ تو میخ خطر ماه و آفتاب
ای آفتاب و ماه ترا بنده گشته اند	در خدمت رخ تو کر ماه و آفتاب
در صف نیکوان بمقام میافزیت	وزر و می تو گرفته اثر ماه و آفتاب
باشند با جمال تو حاضر بوقت او	با دو عقیق همچو شکر ماه و آفتاب
ممود صفدری که ز غنم زلف او	خواهند از رخ تو نظر ماه و آفتاب
بر قصم او کشیده سنان چرخ و زلف	در بزم شهریار بشهر ماه و آفتاب
خامان کمال دولت و دین آنکه فلک	گیرند بار نفع و ضرر ماه و آفتاب
نمود و غرور دولت او مال و جاه را	در پیش او گرفته سپر ماه و آفتاب
از شخص او نگشته جاجاه و منفعت	از سهم او کنند خدر ماه و آفتاب
بنموده در دلی و عدو خلقش آن اثر	چون آنکه لون و طعم و شرم ماه و آفتاب
اتفاق را جلای ز جابه و جلای او	در حکم او نکرده گذر ماه و آفتاب
شاهانند از تو اجازت دهنی بفر	کاذب رقص نموده اثر ماه و آفتاب
با عزم و با بقای تو با سرعت و ضیا	جاه و جلال او ست مکر ماه و آفتاب
از ظلال مویب میمون عزم تو	بر خاک بارگاه تو سر ماه و آفتاب
	نهاده کام و نازده پر ماه و آفتاب
	دارند شغل و پیشه سفر ماه و آفتاب

انوری در این قصاید
 سروده است در این باب
 از غنای آسمان باد
 و می توانست
 از صف و طبع
 بیعی موعود
 ۲۲
 از غنای آسمان باد
 و می توانست
 از صف و طبع
 بیعی موعود
 ۲۳
 از غنای آسمان باد
 و می توانست
 از صف و طبع
 بیعی موعود

دل ز بیم آنکه باد سر دبر تو بگذرد
ما چو برگ بید و قومی از بزرگان در
انوری آخر نمیدانی چه میگویی خموش
شکر یزدان اگر گردون با تو حسن عهد کرد
ای سپهر ملک را اقبال تو صاحبقران
آسمانی نی که ثابت پایی نبود آسمان
سیر امرت چون سیر اختران بی ازدا
پایی حلم تو ندارد خاک هنگام درنگ
قهرت اندر جام زهره زهر گرداند عقاب
ملک را کلبه تو از دیوان دولت پاک کرد
گر نشیند بای باست در بر تائی تبت
در گفت آرام نادیده ز گیتی جز غمان
تا ابد دور و دور خان بارنده گردد چون جهان
عدل تو چندین عمارت کرد در گیتی که نر
جود و دستت بر دو همزاد نه چون گنج
بخشش بی منت و احسان بی یافت
باشد ام که بر سر دندان شود و بلا فعد
قطره باران از و بر روی آبی کی چکد
ابر کی باشد برابر با کف دستی که گر

روز و شب چو نانکه ماهی ابر اندازی
دایم اندر عیشی از خورد بگری چون
گیا و پای اندر میان دارد مران جز در خلا
تا نتیجه حسن عهد او شد این حسن الما
وی جهان عدل را انصاف تو مالک تقا
آفتابی نی که ز اید نور نبود آفتاب
رو ز غرمت چون قضای آسمان انظار
دست حکم تو ندارد باد هنگام شتاب
لطف اندر کام افغی نوش گرداند عاب
ملک گوئی آسمانستی و کلبه شهاب
خون شود در ناف آیه یار دیگر مشکاب
دیگران در پاست افتاده ز خوار چنان
گر بیفتد بر فلک از دست تو یک فوجاب
تا ابد کس را نیارد که دهی مسرت عاب
کی توان کردن جدارنگاه گل و بواز کلاب
بر و در یار از خجلت خشک چون دو سراج
فی المشل که یار دآب زندگانی از سما
کو کلابی بر سرش ننهد خالی از جاب
کمان بپشت نی نشاند انشگر فنی قلاب

۲۱
بیشتر منظره
بجای تبار
۲۲
بجای تبار
۲۳
بجای تبار
۲۴
بجای تبار
۲۵
بجای تبار
۲۶
بجای تبار
۲۷
بجای تبار
۲۸
بجای تبار
۲۹
بجای تبار
۳۰
بجای تبار
۳۱
بجای تبار
۳۲
بجای تبار
۳۳
بجای تبار
۳۴
بجای تبار
۳۵
بجای تبار
۳۶
بجای تبار
۳۷
بجای تبار
۳۸
بجای تبار
۳۹
بجای تبار
۴۰
بجای تبار
۴۱
بجای تبار
۴۲
بجای تبار
۴۳
بجای تبار
۴۴
بجای تبار
۴۵
بجای تبار
۴۶
بجای تبار
۴۷
بجای تبار
۴۸
بجای تبار
۴۹
بجای تبار
۵۰
بجای تبار

<p>چشمه خون کرد چشم حادشه بین را معتصم ملک کرد جسل متین را روی سیه کرده رسم سحر مبین را طاعت تو خیر طاعت ست معین را شک فزاید نگار خانه چین را</p>	<p>غیبت خوارزم شاه گزینش شاه دست بفرارک اصطناع تو در زد شادزی ای در ظهور معجزه تدبیر ناصر تو خیر ناصر ست و معین ست بارغ وجود از بهار عدل تو چونک</p>
<p>ملک و ملل از تو در لباس نظامند بیرونه آن نظام باد نه این را</p>	<p></p>
<p>خویشتر را در چنین نعمت پس خیر عباد وان توئی یارب ان سنده بکف جام رفت و آمد روزگاری خوشتر از عیش هر که بود از عمر وزید و خاص عام نوحه چون عذر غم بود دل چو برق از خطا حال رعد الحق بتر باشد که باشد بی با هر که گفت از اصل گفتست این مثل عجب شاید از تضمین کنم کان سبب تضمین جفت بودم با شراب با کباب و باران ماله چون زیر باب دل بر آتش خن بکجهان جان بود و دل همچون قصه شب نوره را گنج نه از بس دعای مستجا</p>	<p>اینکه می بینم به بیدارست یا بخواب این منم یارب درین مجلس بکف جزو آخر آن ایام ناخوشتر از ایام شیب گرچه دانم در فراق خدمت تو دشت اشک چون باران کثرت دید چون باران حال من بنده ز حال دیگران بودی تر از جهان نوید گشتم چون تو غایبم الایق حال خود از شعر معجزی یک بیت کانه زینت که بودم زویدار تو فرد بود اشکم چون شراب لعل در زین قند تا طلوع آفتاب طلعت تو کی بود در زوایای فلک با وسعت او هنر بجه گشته</p>

قصاید نوری
که در این مجلس
بکف جزو
آخر آن ایام
ناخوشتر از ایام
شیب
گرچه دانم
در فراق خدمت
تو دشت
اشک چون باران
کثرت دید چون
باران
حال من بنده
ز حال دیگران
بودی تر
از جهان نوید
گشتم چون تو
غایبم
الایق حال
خود از شعر
معجزی یک بیت
کانه زینت
که بودم زویدار
تو فرد
بود اشکم
چون شراب لعل
در زین قند
تا طلوع آفتاب
طلعت تو کی
بود
در زوایای
فلک با وسعت
او هنر
بجه گشته

غوطه توان داد و روز عرض خمیرش
 حسرت ترتیب عقد گوهر گلکش
 بی شرف مهر خازنش نه نهادست
 بی مدد غم قاهرش نکشادست
 و اهب روح از پی طغیان وجودش
 جز بدر جامه خانه کرم او
 تا آنی آستانش راست نکردند
 بر در لطفش بخاک در بنشانند
 فاتحه داغش از زمانه نمیخواست
 گفت قضا که پی سباع نوشته است
 ای ز پی آب ملک و رونق دو
 از پی احیای دین خزان و بهار
 را میو بود آنکه در هوای ممالک
 رحیم تو کرد آنکه فیض رحمت سلطان
 در نه تو دانی که شیرایت قمرش
 حصن هزار اسب اگر چه بر در آن
 کعبه دلیز نشد چو دین فیصلش
 تیر سر یخ شهاب کلک تو بس بود
 خود مد تیغ بادش به چه کار است

در عرق آفتاب چرخ برین را
 در شمشین کرد اشک در شمشین را
 در دل کان آفتاب هیچ دغین را
 کو کعبه روزگار هیچ کین را
 قابل ارواح کرد قالب طین را
 کسوت صورت نمیدهند چنین را
 شعله نذر روز نیک هیچ خزین را
 با و صبارانه بلکه ما و معین را
 شیر سپهر از برای لوح سیرین را
 کاتب تقدیر حریر روح امین را
 واقع فتنه کرده رای رزین را
 بر سر خزین ندیده خنک توزین را
 رایحه صلح داد صرصر کین را
 بدرقه شد یکجهان چنین دانین را
 شعله کند شیر چرخ شیر عین را
 سید قدیم است حصنهای حصین را
 سجده کنان بر زمین نهاد چنین را
 رجم خیانت صد هزار دیو لعین را
 خاصه تنیای کارهای چنین را

در عرق آفتاب چرخ برین را
 در شمشین کرد اشک در شمشین را
 در دل کان آفتاب هیچ دغین را
 کو کعبه روزگار هیچ کین را
 قابل ارواح کرد قالب طین را
 کسوت صورت نمیدهند چنین را
 شعله نذر روز نیک هیچ خزین را
 با و صبارانه بلکه ما و معین را
 شیر سپهر از برای لوح سیرین را
 کاتب تقدیر حریر روح امین را
 واقع فتنه کرده رای رزین را
 بر سر خزین ندیده خنک توزین را
 رایحه صلح داد صرصر کین را
 بدرقه شد یکجهان چنین دانین را
 شعله کند شیر چرخ شیر عین را
 سید قدیم است حصنهای حصین را
 سجده کنان بر زمین نهاد چنین را
 رجم خیانت صد هزار دیو لعین را
 خاصه تنیای کارهای چنین را

چو روز جلوه انشا را وی بدست
برقص در کشد اندر هوای بارگشت
اگر چه طایفه در حریم کعبه ملک
به پیخ و زه ترقی بسقف او بزدند
شکوه مصطفویت آخرا از طریق نفاد
طریق خدمت اگر بسپرد باکی نیست
ز چرخ چشمه تیغ تو داشتند پیر
همیشه تا که ز شمشیر و تلک نظم دهند
ز باس ملک تو شمشیر فتنه باد خفا
ببارگاه درآرد عروس انشی را
هوای مَحْجُوع تو جان جریر و اعشی را
و رای پایۀ خود ساختند مادی را
چو لات و عژی اطراف تاج و مدرک را
ز طاقماش در افکند لات و عژی را
زمانه نیک شناسد طریق اولی را
ز خصم نایره خلق مهر محبری را
بگاه خشم و رضا خوف را و شبری را
که تیغ بید نماید چشم خنثی را

سحاب لطف تو گر قطره بر زمین بارد	حدید و سنگ شود مستعد نشود بنا
ستموم قهر تو گر شعله بر سپهر کشد	شهاب و ارب پسر در جل ندری سما
همیشه تا که نیاید یقین نظیر گمان	ندام تا که نباشد فنا حدیل بقا
گمان خاطر از صدق باد حقیقت	بقای حاسد از پنج باد جنس فنا

گذشته بر تو هر آواز بهتر از کافون
نهاده با تو هر امر و زوعدۀ فردا

سپهر رفعت و کوه وقار و بحر سخا	بهار دین خدا آن جان قدر و بها
علامی دولت آن مقصد سمود و سلا	ابو علی حسن آن منیع بها و عدا
خلاصه همه اولاد خاندان نظام	خلاصه بحقیقت خلاصه لبنا
نظام داد مقامات ملک را بسخن	چنانکه کار میمان خاک را بسخن
خدا یگان بزرگان که در مراتب قد	برش سپهر بود چون بر سپهر شما
شکسته طاعت و قامت صبی و سن	به بسته قدرت او گردن صباح و مسا
نفقه راز قار بر کشد بجزد ضمیر	درونه رنگ صواب آید و نه بوی خطا
بدر که تو فلک را گداز پای ارب	بای تو مضار انظر بعین
تلاصل دادن دادی چو حرف اصل کلام	تو محض دانش دینی چو صوت اصل صدا
ز رشک طبع تو دارد مزاج دریابیت	گمان مبر که ز موج هست لرزه بردار
صدف که دم نزدانی از چه خایست	ز شرم نطق تو در رشک لولو و لالا
ز نور روی تو روشن شد دست زلف سپهر	و گرنه کی رود می آفتاب جز بخصا
توانگسی که ز باران فتح باب گفت	مزاج سنگ شود مستعد نشود بنا

در نه که بتن باز رسانیدی ازین قج	تا کیم عدم رفته دوصده قافله جانرا
الفقه از ان طایفه که روی مروت	ازین آسان گذرانند جهان گذران را
زیر فلک پیر زیران و جوانان	او ماند تو دانی که نهاند دگران را

بخت است جوان اهل جهان ز حقیقت
یارب تو نگردد در مر این بخت جوان را

سپهر رحمت و بحر نوال و اسبنا	علامه و دین که سپهر لیت از سنا ^{خلا}
الو علی حسن آن مسند سمو و علو ^{علمای اسم مدوح ۱۲ بلندی ۱۱ بلند ۱۱}	مدار که آسمان جلاست و آفتاب سنا
بقدر واسطه عقد جنبش و آرام	بعدل قاعده ملک آدم و حوا
کنند بگلک خطا بر خط قضا و قدر	کنند بگلک خطا بر خط قضا و قدر
همش محیطه را من اندرون خوش و طیب ^{همیشه}	همش بسایه احسان درون جلال و نسا
ز باد صولت او خاک خواهد استخفاف	ز تفت بیست او آب گیرد استسقا
ز در رضا و خلافتش اساس کون ^{نفسا}	ز عتاب نوازش نشان خیر و در
ایا بیای تو یازان فلک بدست او	و یا بسوی تو ناظر قضا بعین رضا
خجل ز رفعت قدر تو رفعت گردون ^{ضمین}	نمین بوسعیت طبع تو وسعت در
بجنب رای تو منسوخ چشمه خورشید	به پیش قدر تو مدر دس گنبد خضر
زبان کلک تو ناطق بپاسخ تقدیر	سحاب دست تو حامل بلور لورلا
بیر دامن عدل تو فتنه پنهان	به پیش دیده و هم تو راز ما پیدا
بر درنگ رکاب تو بید رنگ زمین	بر شتاب عنان تو بی شتاب صبا
تو همی تو به بند و همی گذارت در	او امر تو ببا بد همی عنان قضا

عنان

<p>اینجا ز صواب رای عالیت چون نیک نگه کنم نزیب آراسته نظم من عروسی ست آخر ز برای او بگو دار یکدم من از کنار فکرت تا هیچ نسبت بود زایمان</p>	<p>نیز بود یک شغل نمیرشد خط را نظر جز نام تو ز یور رسد شت را شایسته کنار کبریا را خود این پر بهنر نکو ادا را این بخت آن حور نهادن خوش لقا را در دیده مرد می حیا را</p>	<p>له الحی سینه من لا اله الا الله</p>
<p>آن معجزه باد از بزرگ درجات که بود انبیا را</p>		
<p>وز خاک برون برد قدر من ایمان را اسباب فراغت بهم افتاد جهان را بر منفعت خلق دل و دست و زبان را همواره دعا کرد ملک دولت آرا را وان دفتر آیات شناس کرد زبان را در حصرنیاید نه یقین اند گمان را بر رایتو سپید اکنم این راز نهان را نغمه یکچند کم آورد چه دریا و چه کان را در بست جهان نیز با مساک میاز را از لجه کهن ابر چو دریا می روان را وز پنج برز و شعله نار حد ثمان را</p>	<p>زان پس که قضا شکل دگر کرد جهان را در پنج چوپیری و جوانی بهم افتاد چون بخت جوان و خرد پیر کشاد پیوسته ثنا گفت فلک همت این را این مزرعه تخم امل کرد زمین را آن دید جهان از کرم هر دو که هرگز نزد تو اگر صورت این حال نهانست بوطالب نغان چو شهاب زکی از جود چون دست حوادث در آن پیر فرو بست آن بود که از بحر کرم زد و بر تلخخت تا بر دهن خشک جهان نایز و بکشا</p>	

گرد پشن بحکم زد کرد
 فلک قدش بقهر بنشاند گوش
 ای کرده خجل نسیم خلقت لطفت
 طبع تو که ابر از و کشد در
 دست تو که کوه از و برد کان
 در بزم اهل زنجشش تو
 در رزم اجل ز کوشش تو
 از غیرت رأیت فلک دید رانی
 در عالم معدلت صبا یافت ملک
 روزی که فتنه خن کدورت
 یعنی وقت جنگ ۱۲
 در کرد ز مرد باز دارد
 از رمج چو مار گشته بیجان
 از لعل حجاب سازد الماس
 که حسرت سر بود کله را
 در دیده فتح جای سازی
 پیش تو اگر زمین نبوسد
 عکس سپر سهیل شکست
 از تیغ تو ای بقای دولت
 تاروی بخراسان

از حمره دیده توتیا را
 در گوشه فتنه کیمیا را
 در راحت بوستان صبا را
 یک تقیه کرد صد سخن را
 صد گنج نهاده یک عطا را
 محروم ندیده جز ریا را
 ز نهار نخواست جز و بار را
 در خط شد خط استوارا
 از عدل تو معتدل هوارا
 در دیده هوای با صفا را
 چون خلعت چشمه ضیا را
 خون گردد چشمره اژدها را
 در خساره همچو کمره با را
 که فرقت تن رسد قبارا
 از کوری دشمنان لوا را
 قیوس تب شود سمارا
 از چرخ در آورد سمارا
 منکر المی رسد فنا را
 مانده مراد در می و مانده خطا را
 نام شهر ۱۲

در دیده توتیا را
 در گوشه فتنه کیمیا را
 در راحت بوستان صبا را
 یک تقیه کرد صد سخن را
 صد گنج نهاده یک عطا را
 محروم ندیده جز ریا را
 ز نهار نخواست جز و بار را
 در خط شد خط استوارا
 از عدل تو معتدل هوارا
 در دیده هوای با صفا را
 چون خلعت چشمه ضیا را
 خون گردد چشمره اژدها را
 در خساره همچو کمره با را
 که فرقت تن رسد قبارا
 از کوری دشمنان لوا را
 قیوس تب شود سمارا
 از چرخ در آورد سمارا
 منکر المی رسد فنا را
 مانده مراد در می و مانده خطا را
 نام شهر ۱۲

کامروز نشا طست فره فضل و کرم را

ای داد بدست هجره مارا
 برگوش نهاده سیر زلف
 هر لحظه کژی نمی دگرگون
 تاکی ز در فرغ راست مانند
 بودی دل و عشوه دادی ای جان
 ما غنیتی گزیده بودیم
 امروز که کنج حسن کرده
 گفتم که کنون ز در گبه دل
 یکدم دو سخن بهم بگوئیم
 در حبه وصل ناشسته
 جان گفت که کیست گفت بکش
 گستاخ در آمد و بر آمد
 با وصل بخشم گفت آری
 یازمی تو بدامن و فادست
 خوابم که خبر کنم هم اکنون
 شتراده عباد دین که تیغش
 احمد که ز محبت نشا نیست
 آنگوچ بحرب تاخت بیند

خود رسم چنین بود شمارا
 از گوشه دل نهاده مارا
 تن در بند کس این دغا را
 زین درد امید گو دوارا
 پاداش جفا بود وفا را
 دادی تو بهان جفا را
 این کنج وثاق بے نوارا
 امید عنان شد جفا را
 زان کام دله بود پیوارا
 هجر آمد و در زد قضا را
 بیگانه مدار آشنا را
 تهدید کنان جدا جدا را
 گرم نکشم تو ناسزا را
 سن در زده آستین جفا را
 زین حال کسان بادشارا
 صد بار پذیره شد دغا را
 هم نامی ذات مصطفارا
 بر دل تنه مر قضا را

بلا
 بلا
 عیان کند وفارا

ای کس استین بر این طرز کساده لوزیم تو را
 ای کس استین بر این طرز کساده لوزیم تو را

بلا

یارب تو نگه دار مرا این ناگدازان را

ای مرتبه نوزبان تو قلم را
از سحر بنیان تو و اعجاز کف تست
یارب چه کمالی تو غرب را و عجم را
دین عرب و ملک عجم از تو تمامند
همراه دوم گشت حدوث تو قدم را
آن صدر جهانی تو که در شارح تعظیم
شکفت که در خانه نشانند عدم را
از بهر وجود تو که سرایه اشیاست
افلاک عنان باز تابند قدم را
گر عرض دهد عارض جاه تو چشم را
تقدیم تو جانیست که از پس روی او
اگر در سر منقار کشد جذرا صم را
اجرام فلک یکبیک اندر قلم آیت
از بوی او خواب خوش آهوی حرم را
چون ناف بریدنه شفا را و الم را
تا خاک کف پای ترا نقش بستند
اسباب تب لرزه ندادند سقم را
غنجوار تر از گرگ شبان نیست غم را
تیزی نتواند که دهد خار ستم را
افزون نکند سعی شمر ساحت یم را
روز نیست درو شک نبود هیچ حکم را
وز خاتم خضایچه شرع خضر جم را
آوازه اغراز قوی بود نعم را
بیچاره نعم چو نوشدی صغیه نعم را

ای قاعده تازه ر دست تو کرم را
از سحر بنیان تو و اعجاز کف تست
دین عرب و ملک عجم از تو تمامند
آن صدر جهانی تو که در شارح تعظیم
از بهر وجود تو که سرایه اشیاست
تقدیم تو جانیست که از پس روی او
اجرام فلک یکبیک اندر قلم آیت
بر جای عطار د بنشانند قلم تو
ای در حرم جاه تو امنی که نیابد
بادایه عفو و سخطت الف گرفتند
تا خاک کف پای ترا نقش بستند
انصاف بده تا در انصاف تو باز
سویان فلک تا گل عدل تو شکفت
برزنگش قدر ترا دست وزارت
گر شام نشان خواجه بود خواجه ایست
از حاصل کیتی چو تویی را چه تمنع
زین پیش باندازه هر طایفه مردم
امروز در اقبال تو آن صیت نداری

ای غم
نمانی غم ندارد
گمزه جوید و مودع
که حدوث تست
دوم قدم است
ای حدوث
باب نیست
ای غم
مدح تو ندارد
موجود بود عدم
قضا و قدر است
گر در انداختی
سرمه در منقار
کنایه از جادوان
سیر زبان از زبانم
سعد بنم
چون مله بود
کائنات خواجه
نفسیت

هر لحظه شود رنج تو در دست تو شکلی
 شمشیر تو خوانی نهاد از بهر دود و دام
 قارون کند اندر دو نفس تیغ جهاد
 تو در کف حفظ خدای دو جهان
 تا بار دگر ببرد جوان گردد هرسال
 گیتی همه در دامن این ملک جوان باد
 باقی بدو امی که در احاد و سنینش
 قایم بوزیری که ز آثار وجودش
 صدری که بجز فتوی مفتی و نقادش
 در حال رضا روح فزاینده بدنش
 آن فواج و شیرینه که تدبیر صوابش
 دستور جلال الوزرا کرد رعایش
 آنجا که زبان قلمش در سخن آید
 آنجا که محیط کف او ابر بر انگیزت
 از سیرت و شان رشک ملوک و ملک آمد
 از مرتبه دانست درین مرتبه دانی
 تا هیچ گمان کم نکند روی یقین را
 این بار گهی فتح کیانی و ششی باد

از ب که بجنبه چه شجاع و چه جبان
 گر کاسه سر کاسه بود سفره و خزان
 یک طایفه میراث خورد مرثیه خوان
 طعمه شد کان حوصله یون و یوان
 گیتی و نوبت در چ کف پیر جوان
 تا حصر کف دامن هر چیز میان
 ساعات شمارند الوصف دوران
 مقصود عیان گشت وجود جوان
 در ملک معین نکذایت شان
 در وقت سخط پای کشاینده روان
 در زندگی شاه کند قیصر و خازن
 انصاف رسانند هر انصاف رسان
 بر معجزه تفضیل بود سحر بیان
 برابر شد حاصل باران میان
 حاصل نتوان کرد چنین سیرت و شان
 یزدان ندید مرتبه جز مرتبه دان
 تا هیچ خبر خم ندید پشت عیان
 وین برود و مقصد شده ان کیان

را
 ۲
 ۳
 ۴
 ۵
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰

شبه ناگزیر نیست چو جان در بدن ملک

۲
 عیسی نه تنه بر تن او تار توان را
 آستنی نایر دهد مادر کان را
 قهر تو گره دار به بند و خفقان را
 سعی تو فرو شود زنگ یرقان را
 در سال نخست از لفظ بیده را
 آهن الم پیک و خراشیدن را
 نظم از جبت محتسبی داده دکان را
 در خط رمه یار در گزیت شبان را
 در اصل لغت نام ندانند کران را
 چون مهره فرو شد چه یقین با چگمان را
 بر باد نشیند هزاران جولان را
 ای اسپ ۱۲ ای مردان ۱۳
 پیکار پرستان نه امل را ز امان را
 که هم نشناسند نکورادستان را
 پرواز کند گرس تر کش طیران را
 میدان هوا طعنه زند لاله ستان را
 که لغزه بلب در شکند پای فغان را
 آن لحظه که دست حرکت داد عیان را
 بمواسطه دیدن شیران ضربان را
 چون باد خورد شیر علم شیران را

آنرا که تب لرزه حرب تو بگید
 اگر بر سر تیغ تو بر کوه ببارد
 و در خون دل لعل که فاسد نشود هیچ
 از ناصیه کاه ربا گرچه طبیعی است
 در پیشه گوزن از پی داغ تو کند پاک
 در کار با مید قبول تو کند خوش
 انصاف تو مصر است که در رسته
 عدل تو چنان کرد که از گرگ امین تر
 جاده تو جهان نیست که سگان سوادش
 در عالم جاده تو کار روی گذر ماند
 روزیکه جواش همه در جوشن فولاد
 از فتنه دژین سوی فلک جا بیند
 از زلزله حمله چنان خاک جنبید
 سر حقیقت کند افغی قربان چه آن دید
 از عکس سنان سلب لعل طرازش
 گاهی ز فغان لغزه کند راه هوا گم
 در هیچ رکابی نکند پای کس آرام
 چشم زره اندر دل گردان بشمار
 هر سمت غباری که ز جولان تو خیزد

در
 پرباز
 در
 پرباز

عیسی نه تنه بر تن او تار توان را
 آستنی نایر دهد مادر کان را
 قهر تو گره دار به بند و خفقان را
 سعی تو فرو شود زنگ یرقان را
 در سال نخست از لفظ بیده را
 آهن الم پیک و خراشیدن را
 نظم از جبت محتسبی داده دکان را
 در خط رمه یار در گزیت شبان را
 در اصل لغت نام ندانند کران را
 چون مهره فرو شد چه یقین با چگمان را
 بر باد نشیند هزاران جولان را
 ای اسپ ۱۲ ای مردان ۱۳
 پیکار پرستان نه امل را ز امان را
 که هم نشناسند نکورادستان را
 پرواز کند گرس تر کش طیران را
 میدان هوا طعنه زند لاله ستان را
 که لغزه بلب در شکند پای فغان را
 آن لحظه که دست حرکت داد عیان را
 بمواسطه دیدن شیران ضربان را
 چون باد خورد شیر علم شیران را

شاله سپر برفت بر داز کتف کوه
 که قبضه کافور زیان کرد و گهر سود
 از غایت تری که هوا را است عجبست
 گر نایشه ابر نشد پاک بریده
 در ابر نه در دایگی طفل شکوفه است
 و ز لاله نورسته نه افروخته شمع است
 فی رمح بهار است که در مع که کرده است
 فیروز شه عادل منصور و معظم
 آن شاه سبک حمله که در کفه جودش
 شاهی که چو کردند قران بیلک و دو
 منقش بفلک باز بد طالع بد را
 گر باره کشد راعی خرمنش بنود راه
 در پره زند شکر غرمنش بنود تک
 گر ثور چو عقرب نشد نی قص و چشم
 ای ملک ستانی که بجز ملک سپار
 در نسبت شاهی تو همچون شطرنج
 تو قرص سپهری و بنوا اند بهمن نام
 جز تشنگی خنجر خو خوار تو گیت
 جز غصه بزم گهر آگین تو گردون

چون رستم نسیان بخم آورد کمان را
 بپینی که چه سود است مرا بن مایه زبان را
 که خاصیت ابر و طبع و دختان را
 چون هیچ عنان باز نه پی سیلان را
 باز آن سوی ابر از چه کشاد است دما
 روشن ز چه دارد همه اطراف مکان را
 از خون دل دشمن شه لعل سنان را
 که عدل بنا کرد در گدگر باره جهان را
 بیوزن کند رغبت او حل گران را
 البته کمان خم نند بد حکم قران را
 حکمش لعل باز بر د عامل جان را
 جز خارج او نیز دخول حدشان را
 جز داخل او نیز ردیف سلطان را
 در قبضه شمشیر نشاندی ویران را
 با تو ندید فایده یک ملک ستان را
 نامیست دگر هیچ نه بهمان فلان را
 خباز که جلوه گری هیأت نان را
 هم کاس که بجا دید فنائی عطشان را
 هم گوشه که بجا یافت ره کاه کشان را

از کوه
 از غایت تری
 از نایشه ابر
 از ابر نه در دایگی
 از لاله نورسته
 از فی رمح بهار
 از فیروز شه عادل
 از آن شاه سبک
 از شاهی که چو کردند
 از منقش بفلک
 از گر باره کشد
 از در پره زند
 از گر ثور چو عقرب
 از ای ملک ستانی
 از در نسبت شاهی
 از تو قرص سپهری
 از جز تشنگی خنجر
 از جز غصه بزم

بسم الله الرحمن الرحيم

باز این چه جوانی و جالسب جهان را
مقدار شب از روز فرو ببرد و بدل
هم خمر بر آورد فرد برده نفس را
در باغ چمن ضامن گل گشت بلبل
اکنون چمن باغ گرفتار تقاضا
بلبل زنوا هیچ همی کم نرزد دم
آهوی سبزه مگر نافه بینداخت
گر جام نه بست اصبار نگ ریای
خوش خوش ز نظر گشت نهان ز دل
همچون شمر بید کند نام و نشان گم
بادام دو مغز است که از خنجر الماس

ز خنجر الماس
مقدار آفتاب
بلبل از آفتاب
کوه که مراد از
برفت افتاده
بلبل و خنجر
شده است
ای اگر چه
آفتاب بید
بار باره
شده است

وین چال که نو گشت زمین را و زمان را
ناقص همه این را شد و زاید همه آن را
هم فاخته بکشد و فرو بسته زبان را
آن روز که آوازه فکندند خزان را
آری بدل خصم بگیرند ضمان را
ز انحال همی کم نشود و سر و توان را
کز خاک چمن آب بشد عنب و بان را
از عکس چو رنگ دید آب روان را
تا خاک همی عرضه دهد راز نهان را
در سایه او روز کنون نام و نشان را
ناداده کبش بوسه سر باغی فشان را

در راز نهان چو عنب و بان را

به عرصه مجیدین گان فضل خلافت و زما

روشن کلامی منظوم که شاهدان این امر عارفان پرده ها افکاش با صد غنچه و دلال جلوه گری

نزهت قاصد الوار

از کریمه خیال انور و فکر آسمان حکیمی فاضل عالمی کامل منشأ اقلیم خجندی حکیم انوری

در مطبع میثقی نوکشتو طبع مرز مقبول جهان

اطلاعیہ اس مطبع میں ہر علم و فن کی کتب کا ذخیرہ و سلسلہ وار فروخت کے لیے موجود ہے۔ فہرست مطبوعہ
شائع کی ہے۔ چنانچہ خانہ سے مل سکتی ہے۔ چنانچہ معانیہ و ملاحظہ سے شائقان اصلی حالات کتب کو معلوم فرما سکتے ہیں۔ قیمت بھی
ہر اس کتاب کے پیش کی ہے۔ جو سادہ و سہولت کی بات و دواؤں و قصائد و قصص نظم و نثر فارسی و عربیہ و ہندیہ و سنسکرت
ہیں۔ تاکہ جس فن کی یہ کتاب ہو اس فن کی اور بھی کتب موجودہ کارخانہ سے قدر دانوں کو آگاہی کا۔ یہ حاصل ہو۔

کلیات دواؤں و قصائد

۱- کریمیا - مثنوی -

۲- گلستان -

۳- بوستان -

۴- قصائد عربیہ و فارسیہ و مرثیہ و زہدیات -

۵- طبیبات - و دیبائے و خواتم و غزلیات قدیمہ و

مقطعات و صاحبات و شہوات و قطعات و رباعیات

و مفردات و ہزلیات - از تاج طبع حضرت مصلح الدین

سیدی شیرازی -

کلیات نظم غالب - مرزا اسد اللہ خان

انتخاب کلیات عناصر خسر و - اسمین جاوید

۱- دیوان تحفۃ الصغر - حسن کاکام -

۲- دیوان وسط السحبات - عثمان شہاب کاکام

۳- دیوان عزت الکمال جو کمال عمر طالعین -

مین فریاد -

۴- دیوان البقیۃ النقیۃ کلام ہنگام پیری -

یہ کلیات ایک انتخاب ہر جا دیوان روشن طبع حضور صاحب

مطبوعہ بلوچی ہند حضرت امیر خسرو دہلوی -

کلیات جامی - تصنیف ملا عبد الرحمن جامی -

کلیات نظیری نیشاپوری از خوش فکر

ملا نظیری نیشاپوری -

کلیات نظیری فلرانی تصنیف صدر لکھا ابو نصر غازی

کلیات حزمین - یہ مجموعہ نوادہ روزگار مستشرقین

چند رسائل ہیں -

۱- سوانح عمری حضرت مصنف ۲- تواریخ سلطین

۳- قصائد فقہیہ امیر اطہار علیہم السلام ۴- دیوان

مصنف ۵- مثنویات صفیر دل و چمن انجمن

۶- مثنویات خرابات - فرہنگ نامہ -

۷- تذکرۃ العاشقین - مصنفہ شاعر عظیم الغفر

وحید الصغیر شیخ محمد علی حزمین -

کلیات خاقانی - حسین قصائد عربی و فارسی و

غزلیات و رباعیات کا پورا ذخیرہ ہر ایسا کلیات اس کتاب

کے ساتھ کیا ہے جو اس مطبع میں مثنوی ہو کر منع حل مانی

اشار عربی کے دو جلد میں چھپا ہے -

کلیات مرزا بیدل اس کلیات میں چار کتابیں ہیں

۱- دیوان بیدل - غزلیں و رباعیات کی -

۲- عناصر بیدل -

۳- رقعات بیدل -

۴- نکات بیدل - یہ طبع شاعر کی خیال مرزا عبد الباقی

دیوان بیدل - فقط نقل از نسخہ قلمی محرمہ ولایت

کلیات سعدی شیرازی - حسین رسائل ہیں

۱- دیباچہ کلیات -

بر صناع کج بین مگان فضل خلایز و ز با

روشن کلامی منظم که شاهان این ارض از پرده آفتاب با صد غنچ و دلال جلو آمدنی

کلیات نظم انوری

از کرمه خیال نور و فکر آسمان کبریا حکیم فیاض عالمی کامل منشأ اقلیم خورشید حکیم انوری

در مطبع میمنشی نو کشتو طبع مرز مقبول جهان شد

~~Qasā'id-i-Anwarī.~~

Kulliyāt-i-Nazm-i-Anwarī.

Ashad al-Dīn, called

1840.

Anwarī

~~490827~~

Indian Institute, Oxford.

The Lucknow Sparks Library.

Presented

by

Munshi Abdul Kishore.

49 C 114

